MEHMED SÜREYYA

SİCİLL-İ OSMANÎ

2

Yayına Hazırlayan
NURİ AKBAYAR

Eski Yazıdan Aktaran
SEYİT ALİ KAHRAMAN

ESKİ YAZIDAN YENİ YAZIYA 1
TARİH VAKFI YURT YAYINLARI 30

Kültür Bakanlığı ile
Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nın
Ortak Yayınıdır

Yıldız Sarayı Arabacılar Dairesi
Barbaros Bulvarı
80700 Beşiktaş/İstanbul
Tel: (0212) 227 37 33 - Faks: (0212) 227 37 32

Kitap Tasarımı
Haluk Tunçay

Baskı
Numune Matbaacılık
(0212) 629 02 02

Genel Dağıtım
DADA Ltd. Şti.
(0212) 249 51 10

İstanbul, Mayıs 1996

ISBN 975-333-038-3 (Takım)
ISBN 975-333-040-5 (2. Cilt)

MEHMED SÜREYYA

SİCİLL-İ OSMANÎ

2

Yayına Hazırlayan
NURİ AKBAYAR

Eski Yazıdan Aktaran
SEYİT ALİ KAHRAMAN

ESKİ YAZIDAN YENİ YAZIYA 1
TARİH VAKFI YURT YAYINLARI 30

Âtıf Mehmed Emin Efendi Damad Hasan Paşa imamı, mollalardan Ahmed Efendi'nin oğludur. Müderris, 1141'de (1728/29) Haremeyn müfettişi oldu. Şevvâl 1161'de (Ekim 1748) İzmir, 1167'de (1753/54) Şam ve Safer 1173'de (Eylül 1759) Mekke, Muharrem 1176'da (Ağustos 1762) İstanbul kadısı oldu. 2 Rebiyülâhir 1184'de (26 Temmuz 1770) Anadolu kazaskeri olup Cemaziyelâhir 1185'de (Eylül 1771) azledilmiş ve o sene içinde vefat etmiştir. Âlim, şairdir. Çiftehamam'da tekkesi olup Seyyid Ahmed Rıfâî hulefâsından Şeyh İsmail'in müridi olduğundan oraya vakıf yaptı. (III. 285/86)

Âtıf Mehmed Emin Efendi (İmamzâde) Hacı Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Kadı olup 1156'da (1743) vefat eyledi. Şairdi. (IV. 230)

Âtıf Paşa Mektepten yetişip livâ olarak Plevne ve Lofça cihetlerinde hayli yararlıklar göstermiş ve sonra ferik olarak 18 Muharrem 1311'de (1 Ağustos 1893) aniden vefat etmiştir. (III. 287)

Âtıf Süleyman Bey Âtıf Ahmed Efendi'nin(→) torunlarındandır. Müderris iken sâlise rütbesiyle meslek değiştirdi. Divan kaleminden yetişip beylikçi kisedarı, Receb 1256'da evâmir-i maliye müdürü olup 25 Ramazan 1260'da (8 Ekim 1844) vefat etti. Dedesinin yanında medfundur. (III. 286)

Âtıfzâde *bak.* Ahmed Efendi; Celâleddin Mehmed Efendi; Celâleddin Mehmed Efendi; Cemâleddin Abdullah Efendi; Cemâleddin Mustafa Efendi; Cerviş Mehmed Efendi; Hüsâmeddin Ömer Efendi; Ömer Vahid Efendi; Râif Efendi; Süleyman Fahreddin Efendi; Tâhir Mehmed Efendi; Vahid Mehmed Efendi; Velîyeddin Efendi

Âtıfzâde I. Mahmud devrinde (1730-1754) defterdar-ı şıkk-ı evvel olan Âtıf Efendi oğullarıdır ki önceleri ricâlden, sonraları ulemâdan oldular. Şeyhülislâm ve kazasker yetişmiştir. Yakın zamanda üç kardeşten ikisi evlenmediğinden soyları erkek tarafından kesilmiştir. III. Selim devri (1789-1807) ricâlinden Âtıf Ahmed Efendi oğullarına da "Âtıfzâde" denmiştir. (IV. 697)

Atife (Uteyfe) (Şerif) Ebû Nümey'in oğludur. Babasının vefatından sonra 719'da (1319) Mekke emiri oldu. 720'de (1320) Şerif Rümeyse ile ortak oldu. 731'de (1331) Bâdiye'de vefat etti. (III. 483)

Atinalı *bak.* Osman Efendi

Atinalızâde *bak.* Ahmed Efendi; Emin Mehmed Efendi

Atinalızâde III. Ahmed devri (1703-1730) ricâlinden Atinalı Osman Efendi ile oğullarıdır. (IV. 680)

Atiyye Kapdan İskenderiyelidir. Tersane beylerinden olup 1232'de (1817) vefat etti. Oğlu Seyyid Ahmed Kapdan da 1238'de (1822/23) vefat etti. Kasımpaşa'da medfundur. (III. 483)

Atiyyetullah Tâceddin-i Hindî'nin oğludur. Ârif ve Nakşibendî idi. 1011'de (1602/03) vefat etti. (III. 483)

Atlı *bak.* Dâvud Efendi

Atlıbeyzâde *bak.* Ali Paşa; Mehmed Paşa; Zülfikâr Paşa

Atpazarî *bak.* Ahmed Efendi; Osman Fazlî Efendi (Seyyid)

Attarzâde *bak.* İsmail Efendi; Mustafa Ağa; Mustafa Efendi; Nasûh Çelebi;

Ömer Efendi; Sâdık Mehmed Paşa; Sânîî Çelebi; Tayyib Çelebi

Atûfî Mehmed Efendi Ağraslıdır. Müderris; Konya, Diyarbekir, Gelibolu mollası oldu. 1014'de (1605/06) şuuru bozulunca dâr-ı şifâya konuldu. Sebebi, afyon, tütün ve diğer keyif verici şeylere düşkünlüğüydü. Sonra tövbe etti ve 1016'da (1607/08) vebadan vefat etti. Hoş sohbet ve kimyaya meraklıydı. Şiirleri ve *Dürer ü Gurer*'e ta'likatı vardır. (III. 483)

Avadancı *bak.* Mustafa Ağa

Avarezâde *bak.* Selisî Mustafa Efendi

A'ver *bak.* Murad Paşa; Saâdet Giray Han III

Avnî Ahmed Çelebi Divân-ı Hümâyûn kâtiplerinden olup 1082'de (1671/72) vefat etti. Şairdir. (III. 608)

Avnî Ahmed Efendi İstanbulludur. 1078'de (1667/68) doğdu. Müderris olup Safer 1139'da (Ekim 1726) vefat etti. (III. 608)

Avnî Efendi Şerif Paşa'nın torunudur. Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1238'de (1822/23) Rodos mukataacısı olup sonra vefat etmiştir. (III. 609)

Avnî Efendi Muhasebeci olup Otakçılar yakınında bir mektep inşa eylemiştir. Silivrikapı'da medfundur. (III. 608)

Avnî Mehmed Efendi Filibelidir. Kadı olup 1075'de (1664/65) vefat etti. Şairdir. (IV. 175)

Avnî Mehmed Efendi Bursalıdır. Kadı olup 1093'de (1682) vefat etti. Şairdir. (III. 608)

Avnî Mehmed Efendi Mektûbî-i sadâretten yetişerek Zilka'de 1155'de (Ocak 1743) Kör Ahmed Paşa'nın hizmetinde olduğu için serhalife-i sadâret oldu. Zilka'de 1160'da (Kasım 1747) beylikçi oldu. Muharrem 1167'de (Kasım 1753) tezkire-i sânî, 5 Rebiyülevvel 1169'da (9 Aralık 1755) reisülküttab olup 21 Receb 1170'de (11 Nisan 1757) azledildi. Cemaziyelevvel 1171'de (Ocak 1758) ruznâme-i evvel ve Şevvâl'de (Haziran 1758) defter emini. Rebiyülevvel 1174'de (Ekim 1760) başmuhasebeci oldu. Şevvâl'de (Mayıs 1761) buradan ikinci defa defter emini ve Safer 1178'de (Ağustos 1764) defterdar-ı sıkk-ı evvel oldu. Muharrem 1180'de (Haziran 1766) tembellik ve gevşeklik isnadıyla azlolundu. Cemaziyelevvel 1181'de (Ekim 1767) vefat eylemiştir. Eyüp'de medfundur. Bilgili ve olgundu. Kardeşi Ali Efendi, 1182'de (1768/69) vefat edip Vefa Mezarlığı'na defnedilmiştir. (III. 608)

Avnî Mehmed Efendi Bâbıâlî'ye devam edip İffet Mustafa Bey'in kızı Züheyha Hanım'la evlenmiş olduğundan Ziştovi mükâleme kâtibi ve sonra Divan-ı Hümâyûn kesedarı oldu. Cemaziyelâhir 1209'da (Ocak 1795) tezkire-i sânî ve Receb 1213'de (Aralık 1798) tezkire-i evvel oldu. Azilden sonra Şa'bân 1220'de (Kasım 1805) Anadolu muhasebecisi ve Şa'bân 1221'de (Ekim-Kasım 1806) ikinci defa tezkire-i evvel olup 27 Rebiyülevvel 1222'de (4 Haziran 1807) defterdar-ı sıkkı-ı sâlis oldu. 1227'de (1812) ayrılıp başka görevlerde bulunduktan sonra 10 Şevvâl 1235'de (21 Temmuz 1820) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. İşbilir ve doğru idi. Oğlu Mehmed Hamid Efendi'dir. (III. 608/09)

Avnî Mehmed Efendi (Yağcızâde) Bursalıdır. Nakşıbendî dervişlerinden olup 1242'de (1826/27) vefat etti. Şairdir. (III. 609)

Avnî Paşa Enderûn'dan yetişip kuruluşunda Nizâmiye Ordusuna girip ilk defa askerî elbiseyi bu zat giymiştir. Bu sebepten biraz Bursa'da ikamet etmesi emrolunup ahâli bu elbiseye alışmaya başlayınca 1243'de (1827/28) mükâfâten miralay oldu. Sonra mîrlivâ oldu. Sonra Dâr-ı Şûrâ'ya aza oldu. 1261'de (1845) ferik oldu. Ordularda bulunup Muharrem 1278'de (Temmuz 1861) vefat etti. Karacaahmet'de medfundur. (III. 609)

Avnî Yusuf Efendi Tırnovalıdır. Müderris olup 1121'de (1707) vefat etti. Şairdir. (III. 608)

Avnîzâde *bak.* Hamid Mehmed Efendi

Avnullah Abdülfettâh'ın oğludur. Toklu Dede hüdelâsı olup orada medfundur. Ermiş sayılanlardandır. (III. 608)

Avnullah Efendi Müderris olup 1055'de (1645) vefat etti. (III. 608)

Avnullah Efendi (Eşrefzâde) Şeref Mehmed Efendi'nin oğludur. Babasının yerine 1146'da (1733/34) Bursa'da Eşrefiye Tekkesi şeyhi olup 1155'de (1742) vefat eyledi. Babasının yanına defnedildi. Âlim, kâmil, şairdi. (I. 388/89; III. 608)

Avnullah Mehmed Efendi (Dürrîzâde) Hidâyetullah Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris iken 9 Cemaziyelevvel 1215'de (28 Eylül 1800) vefat etti. Babasının civarında medfundur. (IV. 627)

Ayaklı Kütüphane *bak.* Emin Mehmed Efendi

Ayanî *bak.* Iyanî Çelebi

Ayardı Paşa Arnavutluk beylerinden olup 1005'de (1596/97) Bosna beylerbeyi olmuştur. O sene azledilmiş ve sonra vefat etmiştir. (I. 446)

Ayas Ağa II. Mehmed'in (Fâtih) mimarıdır. 928'de (1522) vefat eyledi. Saraçhane'de mescidi vardır. (I. 446)

Ayas Ağa Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip kul kethüdâsı olmuş ve azilden sonra II. Osman devrinde (1618-1622) dârüssaâde ağası Süleyman Ağa'ya babalık makamında bağlı olmakla nüfuz sâhibi olmuştur. 1031'de (1622) münzevî olarak vefat etmiştir. (I. 447)

Ayas Bey Şehzâde Cem'in beylerindendi. 901'de (1495/96) şehzâdenin vefatında Avrupa'dan dönmüş ve gözden düşmüş olarak vefat etmiştir. (I. 446)

Ayas Bey Beylerden olup Çaldıran muharebesinde, 920'de (1514) şehid olmuştur. (I. 446)

Ayas Efendi Mahmud Paşa ve Abdülkerim Efendi ile birlikte devşirme olarak gelmiş ve Müslüman olup Enderûn'da eğitimden sonra Hızır Bey'den okumuştur. Şehzâdeliğinde II. Mehmed'e (Fâtih) muallim tayin olunduktan sonra mutasavvıflar zümresine girmiştir. Ahlâkını temizleyerek kutub denecek derecede ermiş sayılanlardan olmuştur. 875'de (1470/71) vefat eyledi. *Muhtasar* ve *Mutavvel*'i tashih etmiş bir fâzıldı. (I. 446)

Ayas Efendi Müderris, Trabzon müftüsü olarak emekli oldu. Zilhicce 1003'de (Ağustos 1595) vefat etti. Sâlih, vakûr, dindardı. Fâzıl olup Zekeriyâ Efendi ile birlikte imtihan edilmiştir. (I. 447)

Ayas Mehmed Paşa Avlonyalıdır. I. Selim (Yavuz) zamanına kadar Enderûn'da bulunup eğitim gördü. 923'de (1517) yeniçeri ağası oldu. 925'de

(1519) Kastamonu beylerbeyi, 926'da (1520) Anadolu, 927'de (1521) Şam ve ardından Rumeli beylerbeyi oldu. 929'da (1523) üçüncü vezir ve sonra ikinci vezir oldu. Ramazan 942'de (Mart 1536) vezirazam oldu. Receb 944 (Aralık 1537) başlarında vefat etti. Eyüp'de medfundur. Akıllı ve adaletli ise de tedbirsizdi. Çok hayrâtı vardır. Kadınlara düşkündü, hatta konağında bir defada 45 beşik sallandığı oldu. "Ayas Paşa karakola çıktı" deyimine sebeb olmuştur. Vefatında 20 kadar erkek ve kız evlâdı kaldı. Soyundan gelenler vakıflarını yönetmektedirler. Oğullarından Ahmed Bey, II. Selim devri (1566-1574) başlarında vefat etmiştir. Diğeri Süleyman Bey'dir(→). Bir diğeri Mahmud Bey, Kıbrıs muharebesinde Kıbrıs'ta şehid olmuşlardır. Torunlarından biri Hakanî Mehmed Bey'dir(→). (I. 446/47)

Ayas Mehmed Paşazâde I. Süleyman'ın (Kanunî) (hd 1520-1566) sadrazamı olup evlâdı halen tevliyetine mutasarrıftırlar. İsimleri bir asır kadar tarih sayfasında görülenleri olmuştur. Bir de Koca Sinan Paşa'nın kardeşinin evlâdına Ayas Paşazâde denir. Ancak bu devam etmedi. (IV. 683)

Ayas Paşa Arnavutdur. Enderûn'da yetişip beylerbeyi oldu. 952'de (1545) Bağdad valisi olarak Basra'ya sefer eyledi ve vezirlik verildi. 956'da (1549) Diyarbekir valisi oldu. Şehzâde Bâyezid'in isyanında Erzurum valisi olup onun askerine nal ve mıh vermesinden dolayı bir tür yardımı ve meyli anlaşıldığından azlolunmuştur. 967'de (1559/60) vefat etti. Haremde yetişmiş olduğundan cömertliği ve inceliği kemâlde, kapısı mükemmeldi. Oğulları Mahmud Paşa ve Mustafa Paşa'dır. Kardeşi Koca Sinan Paşa'dır. (I. 447)

Ayas Paşa (Lala) Enderûn'dan yetişip II. Mehmed (Fâtih) ile Manisa'da bulunmuştur. Fâtih'in tahta çıkmasında beylerbeyilik ve ardından vezirlik rütbesine nâil olmuştur. Sonra Şehzâde Bâyezid'e lala oldu. Şehzâde Cem vak'asında Bursa muhafızı olup onun üzerine serdâr oldu. Muharebede şehzâdeye esir olmuş ve elinde 888'de (1483) katledilmiştir. Tedbirli, doğru idi. (I. 446; IV. 894)

Ayas Paşazâde *bak.* Hakanî Mehmed Bey; Süleyman Bey

Ayasluğ Çelebisi *bak.* Mehmed

Aydın Bey Selçuklu ricâlinden olup Güzelhisar beyiydi. Selçuklu Devleti'nin yıkılışında bağımsız oldu, Rumlarla muharebe edip şöhret kazandı ve vilayet adıyla anılır oldu. İzmir'e kadar sahip ve malik oldu ve umumuna "Aydın ili" dendi. Orhan Gazi devrinde (1326-1361) vefat etti. (I. 447)

Aydın Beyzâde *bak.* Hasan Ağa

Aydın Kethüdâ Sadrazam Dâvud Paşa'nın kethüdâsıydı. Çarşıkapı Camii'ni yaptı. Vefatında Davutpaşa'da bir türbede defnolundu. (I. 448)

Aydın Paşa Abaza Mehmed Paşa'nın Kayseri muharebesinde bölük ağasıydı. Sonra Habeş beylerbeyi ve sonra Yemen beylerbeyi oldu. Zeydîye imamlarını itaat altına almaya çalıştıysa da bir taraftan da Yemen'de ne kadar zengin adam varsa yok etmeye uğraşmasından dolayı azledildi. 1038'de (1628/29) Maha'ya çekilip oturdu. Kansu Paşa bu adamı vefat ettirterek günaha girmiştir. (I. 448)

Aydın Paşa Gürcü Osman Paşa'nın delilbaşısı olup Şevvâl 1212'de (Mart-

Nisan 1798) mîrimîran olmuştur. Sancakbeyliklerinde bulunup 1223'de (1808) harbe memur oldu. 1227'de (1812) muharebede üç yerinden yaralanması üzerine vezirlik verilmiş ise de şehid olmuştur. Cesur, gayretli ve sâdıkdı. (I. 448)

Aykud Alp Osmanlı beylerinin eskilerinden olup 701'de (1301/02) İnönü valisi olmuştur. Nice sene hizmetten sonra kaldedilerek vefat etmiştir. (I. 445)

Aynacızâde *bak.* Mehmed Efendi

Ayn-ı ekber *bak.* Mehmed Efendi

Ayn-ı ekberzâde *bak.* Neş'et Ahmed Efendi

Aynî Hasan Efendi Ayntablıdır. 1170'de (1756/57) doğdu. 1205'de (1790/91) İstanbul'a gelip müderris ve sonra emekli oldu. 1247'de (1831/32) Bâbıâlî Farsça hocası olup Safer 1253'de (Mayıs 1837) vefat etti. Galata Mevlevîhanesi'nde medfundur. *Divan*'ı ve *Cevâhir* isminde lûgati vardır. Oğlu Gâlib Efendi'dir(→). (III. 613)

Aynî Mehmed Emin Efendi 1195'de (1781) vefat eden gümrük kâtibi Hacı Mehmed Efendi'nin oğlu olup büyük gümrükte ikinci kâtip olmuştu. 1 Safer 1229'da (23 Ocak 1814) vefat eyledi. Okmeydanı'nda, gümrük başkâtibi akrabasından Es'ad Efendi yakınında medfundur. Yine bunlardan Hasan Rüşdî Efendi, 11 Zilka'de 123[illegible]'de (3 Ekim 1816) vefat etti. (III. 613)

Aynî Sâlih Mehmed Efendi Sudûrdan Abdülkadir Efendi'nin kız kardeşinin oğludur. Kadı olup 1073'de (1662/63) vefat eyledi. Şairdir. *Tezkire-i Şuara* yazdıysa da tamamlayamadı. (III. 202)

Aynîzâde *bak.* Basirî Abdülgani Bey; Tayfur Ali Bey

Ayntabîzâde *bak.* Râşid Ali Efendi

Ayşe Hatun III. Mustafa'nın dâyesidir. 22 Ramazan 1173'de (8 Mayıs 1760) vefat edip Ayazma'ya defnedilmiştir. (III. 262)

Ayşe Hatun Karabağî Mescidi'nin bâniyesidir. Yanınca, Ayşe Sultan kethüdâsı Hüseyin Ağa yeniden yaptırmıştır. (III. 262)

Ayşî Çelebi Kazvin'den göç etti. Divan-ı Hümâyûn'a kâtip olup 984'de (1576/77) vefat etti. Şairdir. (III. 613)

Ayşî İsâ Efendi Aydınlı Hacı Himmet'in oğludur. Müderris, Üsküdar mollası, Mekke pâyesi oldu. Cemaziyelevvel 1061'de (Nisan-Mayıs 1651) vefat eyledi. Emir Buharî'de defnedildi. Yaşı 80'i geçmişti. Şairdir. (III. 611)

Ayşî Mehmed Efendi Tirelidir. Müderris, Tire'de vâiz ve muhaddis oldu. 1016'da (1607/08) vefat etti. Oğlu Nüvişti Efendi, Tire müftüsü oldu. Kendisi müfessir ve muhaddis fâzıldı. Eserleri: Yarısına kadar Tefsir usûlünden bir metin, meânîden *Münakkahât-ı Meşrûha*, *Mültekal-Ebhâr muhtasarı*, *Gülistan Şerhi*, *Tarikat-ı Muhammediye muhtasarı*, *Sıhah lûgati muhtasarı* ve diğerleri. (III. 613)

Azakî *bak.* Mehmed Efendi

Azamet Giray I. Selâmet Giray'ın oğludur. Kalgay oldu. 1040'da (1630/31) vefat etti. (III. 483)

Azamet Giray I. Selim Giray'ın (v.1704) oğludur. (III. 483)

Azeb Paşa II. Murad'ın mûsâhiplerinden bir bey olup Varna muharebesinde (1444) Mısır'a elçi olarak gönderildi. Sonra paşalık verildi. Bur-

sa'da Azeb Paşa Mescidi bunun eseridir. (III. 455)

Âzerî İbrahim Çelebi (Bostanzâde) Istabl-ı Âmire hizmetlilerinden olup 1052'de (1642) vefat eylemiştir. Usta şairdir. (I. 318)

Âzerî İbrahim Efendi (Muallimzâde) Muallimzâde Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. Kadı olup Hama kadısı iken 993'de (1585) vefat eylemiştir. Şair, âlim, cömert olup *Divan*'ı vardır. (IV. 374) [Metinde mahlası (اوزی) biçiminde yazılmış ve Mimarzâde Mustafa Efendi'nin oğlu olarak gösterilmiştir.]

Âzim Efendi I. Mahmud devri (1730-1754) şairlerindendir. (III. 280)

Âzim Mehmed Efendi (Şa'bânzâde) Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris olup Cemaziyelevvel 1124'de (Haziran 1712) vefat etti. Şairdir. (III. 380)

Aziz Ahmed Bey Sadrazam Seyyid Ali Paşa'nın oğludur. Babasının sadâretinde Cemaziyelevvel 1235'de (Şubat-Mart 1820) müderris oldu. Dayısı Mustafa Reşid Paşa'nın sadâretinde Cemaziyelevvel 1265'de (Nisan 1849) Selânik mollası, Cemaziyelâhir 1267'de (Nisan 1851) Mekke pâyesi ve Rebiyülâhir 1274'de (Kasım-Aralık 1857) İstanbul pâyesi olup Zilka'de 1286'da (Şubat 1870) Anadolu kazaskeri ve 1293'de (1876) Rumeli kazaskeri oldu. Reisülulemâ iken Za'feranbolu'ya gidip orada 1302'de (1884/85) vefat eylemiştir. Uzun boylu, hassas bünyeli, zevk ve safâya düşkündü. (III. 470)

Aziz Ahmed Efendi Babakalelidir. Müderris, molla, Mekke pâyesi oldu. 1297 (1880) yılına doğru vefat eyledi. (III. 470)

Aziz Ahmed Efendi (Ebûbekirzâde) Şeyhülislâm Ahmed Efendi'nin(→) torunu, Hâmid Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup Muharrem 1200'de (Kasım 1785) vefat ederek Edirnekapı'ya defnedildi. (I. 261)

Aziz Ahmed Paşa Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1211'de (1796/97) matbah emini oldu. 9 Zilka'de 1213'de (14 Nisan 1799) Şah Sultan kethüdâsı oldu. 1220'de (1805) şıkk-ı sâlis defterdarı ve tersane emini olup Zilhicce 1221'de (Şubat 1807) azledildi. 19 Cemaziyelâhir 1223'de (12 Ağustos 1808) Balçık'a gönderildi. Sonra İsmail nüzûl emini, 1225'de (1810) cebehane nâzırı, Zilhicce 1226'da (Aralık 1811/Ocak 1812) vezirlikle Trabzon, sonra Hüdavendigar ve İzmit valisi oldu. 6 Muharrem 1229 (30 Aralık 1813) gecesi vefat eyledi ve Bursa'da atalarından Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi'nin yanına defnedildi. Atasının camiini bedeninden yaptı ve Bursa'da ne kadar harap çeşme varsa tamir eyledi. (III. 468/69)

Aziz Ali Efendi Hâcegândan oldu. Çeşitli görevlerde bulunarak 1197'de (1783) vefat etti. Selimiye'ye defnedildi. (III. 468)

Aziz Ali Efendi Giritlidir. Tahmisci Mehmed Efendi'nin oğlu olup Belgrad'da emlâk satımına memur oldu. 1211'de (1796/97) Berlin elçisi oldu. 1213'de (1798/99) orada vefat eyledi. Kitâbet ve edebi vardır. *Muhayyelât* bunundur. (III. 468)

Aziz Âzim Mehmed Efendi (Nefeszâde) Abdurrahman Vâlî Efendi'nin(→) büyük oğludur. Müderris, Medine mollası oldu. Kardeşi Mehmed Refî' Efendi'den(→) üç gün önce 19 Ramazan 1131'de (5 Ağustos 1719)

vefat etti. 40 yaşındaydı. Şairdir. (III. 316; III. 468)

Aziz Bey Tıbbiye-i Askeriye'den yetişip kaymakam olmuştu. Türkçe tıp öğretimini başlatıp Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye'nin kuruluşunda olağanüstü hizmeti geçmiştir 1293'de (1876) vefat eyledi. *Kimyâ-yı Tıbbî* eserlerindendir. Hayli talebe yetiştirdi. (III. 470)

Aziz Bey Nizâmiye askerliğinden yetişip miralaylıktan emekli olmuştur. Cemaziyelâhir 1312'de (Aralık 1894) 111 yaşında vefat eylemiştir. (III. 470)

Aziz Bey (Şeyhzâde) Babası Kadirî şeyhlerinden Mehmed Efendi'dir. Bahriyeden yetişip Yalıköşkü Fabrikası müdürü ve miralay olmuştur. 1284'de (1867/68) vefat etti. Gureba Mezarlığı'nda medfundur. (III. 469)

Aziz Efendi Bektâşî ve Mevlevî olup Vodina'da şeyh oldu. 1140'da (1727/28) vefat etti. Şairdir. (III. 468)

Aziz Efendi Müderris ve şair Hıfzî Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris olup 1144'de (1731/32) vefat eylemiştir. Şairdir. (III. 468; II. 234)

Aziz Efendi Kadirî şeyhlerinden olup 1210'da (1795/96) vefat etti. (III. 468)

Aziz Efendi Kâmilîzâde'nin damadı olup 1250'de (1834/35) Haleb mollası ve Rebiyülevvel 1261'de (Mart 1845) Edirne mollası oldu ve sonra vefat etti. (III. 469)

Aziz Efendi (Hasan Efendizâde) Müderris, 1141'de (1728/29) Üsküdar mollası olup vefat etti. (III. 468)

Aziz Efendi (Ketânîzâde) Mahmud Efendi'nin oğludur. Rebiyülevvel 1277'de (Eylül-Ekim 1860) Kudüs mollası olup 1284'de (1867/68) Edirne mollası oldu. Sonra vefat etti. (III. 469; IV. 564)

Aziz Efendi (Mısırlızâde) (Hacı) Emin Mehmed Efendi'nin oğludur. Vâridat muhasebesinden yetişip bazı işlerde bulunarak 21 Cemaziyelevvel 1274'de (7 Ocak 1858) vefat etmiştir. Büyük oğlu Mahmud Bey'dir(→). (I. 428)

Aziz Mahmud Bey Selim Mehmed Paşa'nın(→) oğludur. Müderris olup 1270'de (1853/54) vefat etmiştir. (III. 61)

Aziz Mahmud Efendi Şeyhülislâm Hacı Halil Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 25 Zilka'de 1222'de (24 Ocak 1808) vefat etti. Haydarpaşa'ya defnedildi. (II. 304)

Aziz Mahmud Efendi (Dürrîzâde) Reşid Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup Şevvâl 1265'de (Ağustos-Eylül 1849) vefat eyledi. Edirnekapı'da medfundur. (II. 396)

Aziz Mahmud Efendi (Gelenbevîzâde) Said Efendi'nin oğludur. Müderris, Rebiyülevvel 1274'de (Ekim-Kasım 1857) Kudüs mollası, Receb 1282'de (Kasım-Aralık 1865) Mekke pâyesi ve sonra İstanbul pâyesi olup 1297'de (1880) vefat eyledi. Cömert, vakûr ve zevk ehliydi. (III. 470)

Aziz Mehmed Efendi Karahisarlıdır. Müderris, Filibe kadısı oldu. 9 Cemaziyelevvel 1182'de (21 Eylül 1768) vefat etti. Damadı Rizevî Ali Efendi 1185'de (1771) vefat etti. Yanına defnedildi. Oğlu, Nurî Mehmed Efendi'dir(→). (III. 468)

Aziz Mehmed Efendi Müderris, mahrec mollası ve 1260'da (1844) Edirne mollası, Zilhicce 1262'de (Kasım-Aralık 1846) Mekke pâyesi oldu.

1272 (1856) tarihinden sonra vefat eyledi. Hattat idi. (III. 469)

Aziz Mehmed Efendi İstanbulludur. Halvetî şeyhlerinden olup 17 Ramazan 1279'da (8 Mart 1863) vefat etti ve Beşiktaş yakınında defnedildi. (III. 469)

Aziz Mehmed Efendi Başmuhasebeden yetişip vâridat mümeyyizi, Şevvâl 1262'de (Ekim 1846) eshâm, Rebiyülevvel 1263'de (Şubat-Mart 1846) Anadolu vâridat muhasebecisi, sonra Anadolu masârifat muhasebecisi, Zilka'de 1265'de (Eylül-Ekim 1849) tahsilat muhasebecisi, Rebiyülâhir 1269'da (Ocak-Şubat 1853) malikâne ve eshâm muhasebecisi, 16 Safer 1281'de (21 Temmuz 1864) Divan-ı Muhasebat azası, Rebiyülâhir 1282'de (Eylül 1865) masârifat muhasebecisi, Muharrem 1284'de (Mayıs 1867) Hakem Komisyonu reisi, Safer 1284'de (Haziran 1867) vilâyet kapı kethüdâsı oldu. 1291 (1874) yılına doğru vefat eylemiştir. Oğlu ticaret ve nâfia nâzırı Mahmud Celâleddin Paşa ve onun oğlu da, Paris elçisi Sâlih Münir Beyefendi'dir. (III. 469/70)

Aziz Mehmed Efendi (İsâzâde) Sudûrdan İsâ Efendi'nin (v. 1093/1682)(→) oğludur. Müderris olup Cemaziyelâhir 1110'da (Aralık 1689) vefat eyledi. Zeki, yumuşak huylu ve şairdi. (III. 468; III. 611)

Aziz Mehmed Efendi (Kahvecibaşızâde) Nurullah Efendi'nin oğludur. Müderris ve 1265'de (1849) Eyüp mollası oldu. 1272 (1855/56) tarihinden sonra vefat etti. (III. 469)

Aziz Mehmed Efendi (Şehlâzâde) Şehlâ Abdurrahman Efendi'nin oğludur. Müderris ve Tebriz mollası oldu. 1150 (1737/38) yılına doğru vefat etti. Şairdir. (III. 468)

Aziz Mehmed Efendi (Uryânîzâde) Bursalı Uryânî Efendi'nin evlâdındandır. Müderris, Rebiyülâhir 1239'da (Aralık 1823) Kudüs mollası, 1245'de (1829/30) Medine kadısı, 1252'de (1836/37) İstanbul pâyesi, 1254'de (1838) Anadolu pâyesi ve Muharrem 1258'de (Şubat-Mart 1842) Anadolu kazaskeri olup azilden sonra Medine'ye göçmüş, oradan Mekke'ye gelmiş ve Ramazan 1260'da (Eylül-Ekim 1844) orada vefat etmiştir. Dindar, sâlihdi. (III. /469)

Aziz Paşa Koca Yusuf Paşazâde Nazif Bey'in oğludur. 1230'da (1815) doğdu. Nizâmiye askerliğinden yetişip mîrlivâ ve sonra emekli olup Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) ortalarında vefat etti. (III. 469)

Aziz Yahyâ Efendi (Sırre Eminizâde) Said Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. 1199'da (1785) Kudüs ve sonra Filibe mollası oldu. Emekli olarak 15 Muharrem 1226'da (9 Şubat 1811) vefat etti. Üsküdar'da Atik Vâlide Camii'nde medfundur. (III. 468; I. 125)

Aziz Yusuf Efendi Kandillilidir. Ricâlden ve vezirazam kapı kethüdâlarından olup 2 Rebiyülâhir 1270'de (2 Ocak 1854) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (III. 469)

Azizî Mustafa Bey İstanbulludur. Yedikule müstahfızlarının kethüdâsıydı. 993'de (1585) vefat etti. Yedikule dışında medfundur. Şairdir. (III. 468)

Azizzâde *bak.* Emin Efendi

Azmî Ahmed Efendi Giritlidir. Resmî Ahmed Efendi'nin kaynı olmağla Bâbıâlî'ye devam eylemiş ve yükselip Rebiyülevvel 1202'de (Aralık 1787)

Fas elçisi olmuştur. O senenin Recebinde (Nisan 1788) dönerek rikâb-ı hümâyûn mektupçusu oldu. 1205'de (1790/91) Haremeyn muhasebeciliğiyle Berlin elçisi, Şa'bân 1206'da (Nisan 1792) dönüşünde sadâret mektupçusu oldu. Cemaziyelevvel 1209'da (Aralık 1794) başmuhasebeci, Receb 1209'da (Şubat 1795) Boğaz nâzırı ve Ramazan 1210'da (Mart 1796) şıkk-ı sâlis defterdarlığıyla hubûbat nâzırı olup Safer 1213'de (Ağustos 1798) azledildi. Sonra başka görevlerde bulunarak şıkk-ı sânî defterdarı oldu. 3 Cemaziyelevvel 1222'de (9 Temmuz 1807) Beyhan Sultan kethüdâsı olup Cemaziyelâhir 1224'de (Temmuz-Ağustos 1309) rikâb-ı hümâyûn kethüdâsı dahi oldu. 1227'de (1812) ayrıldı. Sonra bazı divanî görevlerde bulunarak 7 Receb 1236'da (10 Nisan 1821) vefat eyledi. Bostan İskelesi'nde medfundur. Önceleri aldığı görevler daha parlak olup siyasî işleri bilirdi, ancak talihi uygun değildi. (III. 466)

Azmî Efendi Gelibolu Mevlevîhanesi şeyhi İzzet Efendi'nin oğludur. 1261'de (1845) babasının yerine Gelibolu Mevlevîhanesi şeyhi oldu. Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) başlarında vefat eyledi. Fârisihân ve şairdi. (III. 467)

Azmî Mahmud Bey Evkaf memurlarından olup Evkaf İdare Meclisi'ne aza olmuştu. 17 Receb 1302'de (2 Mayıs 1883) vefat etti. Haydarpaşa'ya defnedildi. (IV. 337)

Azmî Mehmed Bey Ömer Lutfî Efendi'nin oğludur. Mektûbî-i sadr-ı âlî ve sonra âmedî kalemine girdi. Ramazan 1272'de (Mayıs 1856) Bâbıâlî evrâk müdürü, Cemaziyelevvel 1274'de (Aralık 1857/Ocak 1858) deâvî muavin-i sânîsi ve 1283'de (1866/67) kapıcılar kethüdâsı oldu. Safer 1284'de (Haziran 1867) Kıbrıs'a gönderildi. Birkaç sene sonra döndü ve evinde otururken 10 Safer 1294'de (24 Şubat 1877) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. Oğulları vardır. Bir oğlu Hasan Bey, Rebiyülevvel 1298'de (Şubat 1881) vefat eylemiştir. (III. 467)

Azmî Mehmed Efendi Cennet Mehmed Efendi'nin oğludur. 1245'de (1829/30) doğmuştur. Bu senelerde (1860'lar) vefat eylemiştir. Usta bir şairdir. (III. 467)

Azmî Mehmed Emin Efendi Kara gümrüğü nâzırı Hasan Ağa'nın oğludur. Kalemden yetişip 1236'da (1820/21) İstanbul mukataacısı oldu. Sonra dikimhane nâzırı oldu. 1245'de (1829/30) hâcegânlığı kaldırılarak Kütahya'ya sürüldü. 1247'de (1831/32) Trablusgarb maliye memuru olup babası bu aralık vefat etmiştir. 1252'de (1836/37) Fuad Paşa ile birlikte Tâhir Paşa'nın yanından İstanbul'a gelmişlerdir. 1258'de (1842) ikinci defa Trablusgarb defterdarı olup 1261'de (1845) dönmüştür. Sonra Vidin ve 1265'de (1849) Bosna defterdarı olup 1266'da (1850) vefat eyledi. Yetenekli, tedbirli, cömertti. Kendisi merhum babamın sütbabası ve zevcesi Hadice Hanım, büyükbabamın amcasının kızıdır. Oğlu Ali Rızâ Bey'dir(→). Diğer oğlu Behcet Bey'dir. Damadı Hayrî Bey, 1308'de (1890/91) vefat etti. Diğer damadı Aziz Efendi, Telgraf Nezâreti'nde muhaberat başmüdürü iken birkaç sene önce vefat etmiştir. (III. 466/67)

Azmî Mustafa Efendi İstanbulludur. Yedikule müstahfızlarının ket-

hüdâsı idi. 993'de (1585) vefat etti. Yedikule dışında medfundur. Şairdir. (III. 466) [Azizî Mustafa Bey(→) maddesiyle karıştığı görülüyor. Aynı yıl vefat etmiş "Azmî" mahlaslı bir şair yoktur.]

Azmî Paşa Askerlikten yetişip livâlıkla Dâr-ı Şûrâ azası ve Rebiyülevvel 1264'de (Şubat 1848) ferik oldu. Uzun yıllardan sonra emekli oldu. 1280 (1863/64) yılından sonra vefat etmiştir. (III. 467)

Azmî Pîrî Mehmed Efendi Defterdar Pîr Ahmed Çelebi'nin oğlu olup 984'de (1576) Kıbrıs müftüsü, 987'de (1597) Süleymaniye müderrisi, Şevvâl 988'de (Kasım 1580) Şehzâde Mehmed muallimi olup Receb 990'da (Ağustos 1582) vebadan vefat etti. Eyüp'de medfundur. Fâzıl, merhametli, yumuşak huylu, cömert ve şiir ve inşası akıcıydı. Hoca Muhammed Attâr'ın *Mihr ü Müşterî*'sini tercüme edip bin beyit kadar yazdıysa da tamamlayamadı. Oğlu sudûrdan Hâletî Efendi, 500 beyit daha tercüme etti. (III. 466)

Azmîzâde *bak.* Hâletî Mustafa Efendi

Azmîzâde Pîr Ahmed Çelebi'nin oğlu Azmî Efendi oğlu sudûrdan Hâletî Mustafa Efendi'den ileri geçmeyip sönmüştür. (IV. 698)

Azmzâde *bak.* Abdullah Paşa; Es'ad Paşa; Halil Paşa; İbrahim Paşa; İsmail Paşa; Mehmed Paşa; Mustafa Paşa; Nasûh Paşa; Süleyman Paşa; Yusuf Paşa

Azmzâde İlki IV. Mehmed devri (1648-1687) ricâlinden İbrahim Paşa olup aileden birçok vezir ve mîrimîran yetişmiştir. Bugün bunlardan Mezid Paşa vardır ki yakın zamanda beylerbeyi pâyesini aldı, evlâdı çoktur. (IV. 698)

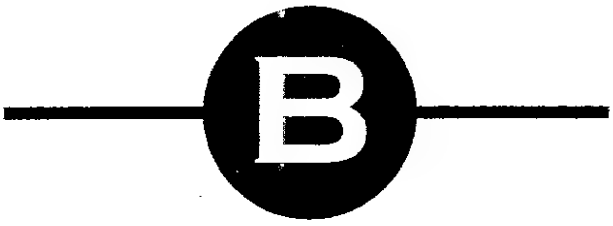

Baba Efendi *bak.* Hamid Müştak Mehmed Efendi

Baba Giray I. Mehmed Giray Han'ın oğludur. Kardeşi Gazi Giray ile Kırım'da babalarını katlettiklerinden Gazi Giray hanlığı ve bu hâin de kalgaylığı ele geçirmiştir. Receb 930'da (Mayıs 1524) ayrılmış ve o sene Şevvâlinde (Ağustos 1524) katledilmiştir. (II. 2)

Baba Halilzâde *bak.* Mehmed Efendi

Baba Nahhasî *bak.* Bedreddin

Baba Nakkaş *bak.* Mehmed

Baba Paşa *bak.* Pehlivan İbrahim Paşa

Baba Yeşilzâde *bak.* Rızâî Mahmud Efendi

Babadağı *bak.* Mahmud Efendi

Babakuş *bak.* Abdurrahman Efendi

Babakuşî *bak.* Ahmed Efendi

Babanlı *bak.* Abdullah Musib Paşa; Abdullah Paşa; Abdülfettâh Paşa; Abdülkadir Paşa; Ahmed Paşa; Ali Gâlib Paşa; İbrahim Paşa; Mahmud Paşa; Mehmed Paşa; Osman Paşa; Süleyman Bey; Süleyman Paşa

Babanlızâde Bağdad'da Baban diye meşhur eski bir ailedir. İlkleri IV. Mehmed devrinde (1648-1687) Süleyman Bey olup evlâdı zamanımıza kadar geldi. Bunlardan biri de Babanlı Ahmed Paşa'nın oğlu Halil Hâlid Bey'dir. Mekteb-i Harbiye'den yetişip kolağası olmuşken sonra mülkiyeye geçmiş ve bâlâdan olmuştur. (IV. 683/84)

Babazâde *bak.* Abdülkadir Senâyî Efendi; Mehmed Efendi

Bâbek Çelebi *bak.* Abdurrahman Efendi

Bâbî *bak.* Mustafa Efendi

Bâbîzâde *bak.* Mehmed Efendi

Bâbîzâde IV. Mehmed devri (1648-1687) ulemâsından Bâbî Mustafa Efendi olup oğlu ve torunu meşhur olmuş, ancak bir asır içinde sönmüşlerdir. (IV. 684)

Bacaksız *bak.* Şükrî Ahmed Paşa

Badincanî *bak.* Mehmed Efendi

Bağcızâde *bak.* Nurî Ahmed Efendi

Bağçevanzâde *bak.* Ahmed Bey; Mehmed Ağa; Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Şehrî Ali

Bağdadizâde *bak.* Mehmed Efendi (Seyyid)

Bahâ Bey Sakızlı Sâdık Efendi'nin oğludur. Gençliğinde tercüme kalemine girmişti. Sonra şehbenderlik ve sefâret kâtipliği gibi hizmetlere tayin olundu. Nihayet Bükreş sefâretine başkâtip ve Köstence başşehbenderi olmuş ve İstanbul'da hastalanarak 12 Rebiyülevvel 1311'de (23 Eylül 1893) vefat edip Merkezefendi'ye defnedilmiştir. Güzel huyu, kitâbeti ve dil bilmesiyle kendisinden hizmet umulurdu. (II. 28)

Bahâ Mustafa Bey Afif Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. Divan-ı Hümâyûn kâtiplerinden olup Cemaziyelevvel 1283 (Eylül-Ekim 1866) ortalarında vefat etti. Eyüp'de babasının yanına defnedildi. (III. 484)

Bahâdır Giray II. Devlet Giray'ın oğludur. 1120'de (1708) doğup 1125'de (1713) vefat eylemiştir. (II. 29)

Bahâdır Giray Safâ Giray Han'ın oğludur. 1128'de (1716) kalgay olup 1129'da (1717) ayrıldı. Sonra irtihal eylemiştir. (II. 29)

Bahâdır Giray Cengiz Han soyundandır. 1223'de (1808) kalgaylık rütbesiyle Halim Giray maiyetinde Tuna seraskeri oldu. İsmail'de yararlığı görülmekle 1232'de (1817) Bucak kalgaylığı unvanıyla oralara gönderilip vefat eylemiştir. (II. 29)

Bahâdır Giray Han II Şahin Giray Han'ın büyük kardeşi olup 1196'da (1782) 7 ay kadar Kırım hanı olmuştur. Sonra Şahin Giray'ın gadriyle hapsedilmiş ve sonra Kuban'a kaçmıştır. 1204'de (1789/90) İstanbul'a geldi ve Tekfurdağı'nda kendisine bir çiftlik verildi. 1206'da (1791/92) orada vefat etmiştir. (II. 29)

Bahâdır Rezmî Giray Han I I. Devlet Giray'ın oğlu I. Selâmet Giray'ın oğludur. Kardeşleriyle İstanbul'a geldi ve Yanbolu'da oturdu. 1047'de (1637/38) Kırım hanı olmuştur. Receb 1051'de (Ekim 1641) vefat etti. Kırım'da "Mansûrî"leri yok etti. Hanlığı 4,5 ve ömrü 40 yıldır. Kâtip ve şairdir. Oğlu, I. Selim Giray Han'dır. Diğer oğlu Âdil Giray olup amcasına nureddin olmuş ve Mehmed Giray zamanında ayrılmıştır. Bir oğlu da Selâmet Giray olup 1081'de (1670/71) kalgay olarak azledilmişti. Büyük oğlu Gazi Giray olup 1051'de (1641/42) nureddin ve sonra kalgay olarak azledilmiştir. Bunun oğlu Şahin Giray olup amcası Giray'a nureddin olarak 1110'da (1698/99) vefat etmiştir. (II. 28/29)

Bahâeddin Ahmed Bey Türbedarzâde Mehmed Efendi'nin oğludur. Enderûn'dan yetişip II. Mahmud'un kurenâsından olmuştur. 1255'de (1839) ayrılmıştır. 1278'de (1861/62) Gümüşhane kaymakamı olup azledildikten sonra bir müddet taşrada kalmıştır. Bir aralık Harem-i Şerif müdürü oldu. Nihayet Kadıköy daire-i belediyesi reisi oldu. 7 Şevvâl 1302' de (20 Temmuz 1885) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. Yumuşak ve iyi huylıydu. (II. 28)

Bahâeddin Ahmed Efendi Hafidi *bak.* Nazmî Mustafa Efendi

Bahâeddin Efendi Hacı Bayram Velî halifelerinden Lutfullah Efendi'nin oğludur. Kendisi de Bayramî idi. Müderris ve Sahn müderrisi oldu. Nihayet Edirne müderrisi oldu. 895'de (1490) vefat eyledi. Vefatına kadar başından Bayramî tacını çıkarmadı. Oğlu Muhyiddin Mehmed Efendi'dir. Evlâdına "Bahâeddinzâdeler" denir. (II. 27)

Bahâeddin Efendi Bursalı Şeyh Hakkı Efendi'nin oğludur. 1138'de (1725/26) vefat eyledi. İsmail Hakkı Tekkesi'ne defnedilmiştir. (II. 27)

Bahâeddin Mehmed Bey (Kaftan Ağasızâde) 1217'de (1802/03) vefat ederek Haydarpaşa'ya defnedildi. (IV. 273)

Bahâeddin Mehmed Bey (Melek Paşazâde) Sâlih Bey'in ve Âtıfzâde Ömer Vahid Efendi'nin kızı olup 1216'da (1801) vefat eden Süveydâ İsmet Hanım'ın oğludur. Müderris, mahrec ve bilâd-ı hamse mollası olduktan sonra 1249'da (1833/34) Mekke pâyesi, 1254'de (1838) İstanbul pâyesi oldu. 4 Zilhicce 1258'de (6 Ocak 1843) vefat etmiştir. Haydarpaşa'da medfundur. Hekimzâde Abdullah Bey'e damad olmuştur. (I. 27)

Bahâeddin Mehmed Efendi Şeyh İsmail Hakkı Efendi'nin oğludur. Bursa'da Tuzpazarı Tekkesi'nde şeyhdi.

1138'de (1725/26) vefat eyledi. Şairdi. (II. 27)

Bahâeddin Mehmed Efendi (Tatarcıkzâde) Abdullah Efendi'nin(→) torunudur. Müderris, Safer 1262'de (Şubat 1846) Yenişehr-i Fenâr mollası oldu. Birkaç sene sonra vefat etmiştir. (II. 27; III. 391)

Bahâeddin Mehmed Efendi (Uşşakîzâde) Müderris ve 1254'de (1838) Yenişehir mollası olmuştur. Sonra vefat etti. (II. 27)

Bahâeddin Mehmed Ferid Efendi (Reiszâde) Âşir Efendi'nin oğludur. 1213'de (1798/99) müderris, 1237'de (1821/22) Halep, 1241'de (1825/26) Mısır ve 1249'da (1833/34) Mekke mollası oldu. 18 Zilka'de 1253'de (13 Şubat 1838) vefat etmiştir. (II. 27)

Bahâeddin Ömer Şeyh Kutbeddin'in oğludur. Ulemâdan olup II. Murad devrinde (1421-1451) fetvâ vermeye mezun olmuştu. II. Mehmed (Fâtih) devrinde (1451-1481) vefat eylemiştir. (II. 27)

Bahâeddinzâde *bak.* Abdullah Bahâî Efendi; Abdullah Efendi; Abdullah Mâdih Efendi; Ahmed Efendi; Fâik Ahmed Efendi; Hüsâmeddin Efendi; İzzet Mehmed Efendi; Rıfkî Abdülmecid Efendi

Bahâeddinzâde III. Murad devri (1574-1595) âlimlerinden Bahâeddin Efendi evlâdına denir. Bir asır kadar devam edebildi. (IV. 684)

Bahâî Hasan Çelebi "Fikrî"den dönüştürülerek "Küfrî" denmekle ad değiştirdiyse de "Bahâî-i Küfrî" diye adaşından ayırt edilmiştir. Ramazan 1060'da (Eylül 1650) müneccimbaşı oldu ve Safer 1071'de (Ekim 1660) vefat etti. Şair ve alaycı, hicivciydi. (II. 28)

Bahâî Mehmed Efendi Hoca Sa'deddin Efendizâde Abdülaziz Efendi'nin oğludur. Müderris, molla olup Rebiyülevvel 1055'de (Mayıs 1645) İstanbul kadısı oldu ve Şevvâl'de (Kasım-Aralık) azledildi. Rebiyülevvel 1056'da (Nisan-Mayıs 1646) Anadolu kazaskeri olup o sene Recebinde (Ağustos 1646) Rumeli kazaskeri oldu. Zilka'de'de (Aralık) ayrıldı. Cemaziyelevvel 1057'de (Haziran 1647) ikinci defa Rumeli kazaskeri oldu ve Şevvâl'de (Kasım) ayrıldı. Receb 1059'da (Temmuz 1649) şeyhülislâm oldu. Cemaziyelevvel 1061'de (Mayıs 1651) Balyos meselesinden ayrıldı ve Midilli'ye sürüldüyse de Gelibolu'da tutulup Ramazan'da (Ağustos-Eylül) serbest bırakıldı. 12 Ramazan 1062'de (17 Ağustos 1652) ikinci defa şeyhülislâm oldu. 12 Safer 1064'de (2 Ocak 1654) boğaz hastalığından vefat etti. Fâtih'de evi yakınında medfundur. Yumuşak huylu, cömert, kerim, şairdi. Arapça ve Farsça kitaplarda ta'likâtı, fetvâları ve *Divan*'ı vardır. (II. 28)

Bahâîzâde *bak.* Sa'deddin Yahyâ Efendi

Bahar Ali Efendi Şirazlıdır. İran âlimlerinden olup İstanbul'a gelmiştir. Receb 1205'de (Mart 1791) Yahyâ Tevfik Efendi buna müderrislik verince "Buharî" diye kaydolunmuştur. Hatta Şair Sürûrî "Çünki var bunda o çingene Kara Abdullah/Hey Efendi ne olur bir de kızılbaş olsun" hicviyesini yapmıştır. Çeşitli ilimlerde ve riyaziyede derin bilgisi vardı. Kimyagerlikde dahi ustaydı. Mühründe "bâdâ hemîşe gülşen-i ömr alâ bahar" kazılı olduğundan bazıları "bunu mührünüzde kabul etmeniz bir tür takiyyedir" demişlerdir. 1220 (1805)

yılında vefat etmiştir. Hendeseye dair bir risalesi vardır. Oğlu Sâib Efendi'dir. (II. 29/30)

Bahar Dede Bursa'da ermiş sayılanlardan bir zat olup vefatında Kocamusalla'ya defnedildi. Toprağı sıtmaya faydalıydı. (II. 29)

Bâhir Abdurrahman Efendi (Arabzâde) Arab Abdurrahman Efendizâde Abdülvehhâb Efendi'nin oğlu veya kardeşi Şehzâde Camii imamı Ali Efendi'nin oğludur. Sesi gayet güzel olduğundan 1122'de (1710) imam-ı sultanî ve müderris ve 1132'de (1720) Mekke pâyesiyle Yenişehir mollası oldu. 1137'de (1724/25) İstanbul pâyesi oldu. 1138'de (1725/ 26) İstanbul kadısı olarak 1139'da (1726/27) ayrıldı. Rebiyülevvel 1143'de (Eylül-Ekim 1730) imametten azledilip Sakız'a gönderildi. Şa'bân 1151'de (Kasım-Aralık 1738) Anadolu kazaskeri oldu. Cemaziyelâhir 1158'de (Temmuz 1745) Rumeli kazaskeri oldu. 7 Receb 1159'da (26 Temmuz 1746) vefat eyledi. Sinan Paşa Medresesi haziresinde medfundur. Yumuşak huylu, alçakgönüllü, şairdi. Arabzâdelerin atasıdır. Oğulları Sâdık Efendi, Atâullah Efendi ve Ali Rızâ Efendi'dir(→). Abdurrahman Bâhir Efendi'nin kardeşleri Erib Ahmed Efendi ve Mehmed Ziyâeddin Efendi'dir. Erib Efendi'nin oğulları Sâmih Efendi ve Sânih Efendi'dir. Bunlara Arab Alizâde denir. (III. 320)

Bâhir Abdülkerim Efendi (Kâtibzâde) Refî' Mehmed Efendi'nin oğludur. İlmiye mülâzimlerinden iken 1152'de (1739/40) vefat etti. Edirnekapı'ya defnedilmiştir. Şairdir. (II. 6; II. 412)

Bâhir Abdürrezzâk Efendi Hâlet Efendi'nin mensuplarından olmakla Reşid Paşa ile çok eskiden dostluk peyda etmişti. Reşid Paşa'nın ikbâlinde Nâfia Meclisi başkâtibi, sonra Ziraat Meclisi azasından olarak birkaç sene orada kaldı. Zilhicce 1262'de (Aralık 1846) deâvî muavin-i sânîsi oldu ve Safer 1266'da (Aralık 1849/ Ocak 1850) dahiliye kâtibi oldu. Ramazan 1276'da (Mart-Nisan 1860) vefat etti. İffetli ve doğru idi. (II. 6)

Bâhir Abdürrezzâk Paşa Reisülküttab Tavukçu Hacı Mustafa Efendi'nin oğludur. 1143'de (1730/31) İstanbul'da doğdu. Mektûbî-i sadr-ı âlî'den yetişerek 1165'de (1752) hâcegân rütbesiyle ulûfeciyân-ı yesâr kâtibi oldu. Şevvâl 1168'de (Temmuz 1755) baruthane nâzırı, 1170'de (1757) küçük ruznâmçeci, 1173 (1759/60) ve Safer 1175'de (Eylül 1761) bu görevde yine bulundu. Şevvâl 1178'de (Nisan 1765) mevkûfatçı ve Zilhicce 1178'de (Haziran 1765) sadâret mektupçusu oldu. Cemaziyelâhir 1182'de (Ekim 1768) tezkire-i sânî ve Cemaziyelevvel 1183'de (Eylül 1769) ikinci defa mektupçu ve 15 Şevvâl 1185'de (21 Ocak 1772) reisülküttab olup Cemaziyelevvel 1186'da (Ağustos 1772) Rusya mütarekesine murahhas olarak harpde hizmet etti. Sonra Mısır darbhane eminliğiyle Mısır'a gönderildi. Dönüşte 1190'da (1776) birinci, 1192'de (1778) ikinci defa defter emini oldu ve Rusya ile görüşmelere memur oldu. 11 Rebiyülevvel 1193'de (29 Mart 1779) ikinci defa reisülküttab olup 1193'de (1779) vezirlikle Aydın valisi oldu. Oradan Urfa valisi olup 1194'de (1780) vefat etmiştir. Geyet uyanık, güzel huylu, yazısı ve kitâbeti düzgündü. Kısa boylu olup *Nevabigü'l-Kelim*'i, *Şümûs* ismiyle

şerhetmiştir. Mahlasını "Nâşir" iken "Bâhir" olarak değiştirmişti. Damadı Ebûbekir Paşazâde Sa'dullah Bey olup Abdürrezzâk Nâşir adındaki torunu 1208'de (1793/94) vefat etmiştir. Kendi oğulları Himmet Bey ve Şemseddin Bey'dir. (III. 335/36)

Bâhir Halil Efendi (Emrudcuzâde) Kasımpaşalıdır. Kâtipdi. 1130'da (1718) vefat etti. Şairdir. (II. 6)

Bâhir İsmail Bey (İbrahim Hanzâde) Sokollu Mehmed Paşa'nın torunlarından Ali Bey'in(→) oğludur. 1164'de (1751) vefat etmiştir. Şair ve hattatdı. (II. 6; I. 99/100)

Bâhir Mehmed Efendi Enderûn'da ta'lik hocası olup 1182'de (1768/69) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. Devrinin şeyhü'l-hattatîniydi. (II. 6)

Bâhir Mustafa Paşa (Köse) Sofu Abdurrahman Paşa'nın oğludur. Silahşor olup Ramazan 1159'da (Eylül-Ekim 1746) mirâhûr-ı sânî ve 1163'de (1750) mirâhûr-ı evvel oldu. 18 Şa'bân 1165'de (1 Temmuz1752) vezir rütbesiyle sadrazam oldu. 4 Cemazi yelevvel 1168'de (16 Şubat 1755) azledilip Midilli'ye gönderildi. Sonra Mora valisi oldu. 1 Receb 1169'da (1 Nisan 1756) ikinci defa sadrazam olup 3 Şa'bân'da (3 Mayıs) İstanbul'a geldi. 20 Rebiyülâhir 1170'de (12 Ocak 1757) azledilip Rodos'a gönderildi. Şevvâl 1171'de (Haziran 1758) Mısır valisi ve Zilka'de 1173'de (Haziran-Temmuz 1760) Cidde ve sonra Haleb, Cemaziyelevvel 1175'de (Aralık 1761) ikinci defa Mısır valisi oldu. 24 Rebiyülâhir 1177'de (1 Kasım 1763) üçüncü defa sadrazam oldu. O sene 2 Cemaziyelâhir'de (8 Aralık 1763) geldi ve 7 Şevvâl 1178'de (30 Mart 1765) azledilip Midilli'ye sürüldü. Zilka'de 1178'de (Nisan-Mayıs 1765) orada katledildi. Akıllı ve şair bir zat olup hayır eserlerine meyli vardı. Mescid ve mabetler tamir eyledi. Şeyh Muradzâde Mehmed Efendi'nin irşadiyle Yeraltı Camii'ndeki Emeviler devrinde Mesleme ile gelen üç zatı bulmuştur. Orasını cami şekline getirdi. Eyüp'de Mehmed Paşa Mahallesinde Nakşibendî fukarasına bir tekke yaptı. Orada medfundur. Tama, hırs ve yalan ile şöhreti vardır. Oğlu Mehmed Bey, 4 Safer 1179'da (23 Temmuz 1765) vefat edip o tekkeye defnolundu. Bir oğlu da Mûsâ Bey'dir. Torunlarından biri Es'ad Mehmed Bey'dir(→). Kaynı Hasan Bey, ricâldendir. Hazinedarı Mustafa Bey'dir(→). Kethüdâsı Albaklızâde Ali Ağa'dır(→). (IV. 440/41)

Bâhir Mustafa Paşazâde *bak.* Halil Bey

Bahrî Ağa Hizmette yükselip kapıcıbaşı olmuş ve III. Ahmed devrinde (1703-1730) vefat eylemişti. Oğlu Abdî Bey, 1178'de (1764/65) vefat etmiştir. (II. 8)

Bahrî Efendi Edirnelidir. Kâtiplikle geçimini sağlardı. İzmir'de iken Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarında vefat eylemiştir. Usta şairdir. (II. 8)

Bahrî Mehmed Paşa Geliboluludur. Enderûn'da terbiye edilip peşkir gulâmı ve sonra sırkâtibi olmuştu. Ramazan 1098'de (Temmuz 1687) mîrimîran rütbesiyle Kastamonu valisi oldu. 1099'da (1688) Van valisi olduysa da az müddet sonra azledildi. O sene Karahisar-ı Şarkî mutasarrıfı ve 1100'de (1689) Çardak muhafızı oldu. 1105'de (1693/94) tevkiî ve sonra Seddülbahir muhafızı oldu. 1109'da (1697/98) ikinci defa tevkiî oldu.

Azilden sonra cizye muhasebecisi olup itibarı düşürülmüştür. 22 Rebiyülevvel 1112'de (6 Eylül 1700) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. Şair ve münşî idi. (II. 8)

Bahrî Paşa Askerlikten yetişip livâlığa kadar yükselmiştir. 1259'da (1843) mülkiyeye geçip mîr-i ümerâ ve sonra mîrimîran olmuş, Urfa ve 1264'de (1848) Kudüs mutasarrıfı olmuştu. 1266'da (1850) ayrıldıktan sonra vefat etmiştir. (II. 8)

Bahrî Süleyman Paşa Çerkes asıllıdır. Hâfız Paşa ile Enderûn'a girip nizâmiye Ordusunun kuruluşunda askerliğe geçmiştir. Az vakitte rütbe alarak livâ ve ferik oldu. 1262'de (1846) vezir rütbesiyle Erzurum valisi oldu. O sene Zilhiccesinde (Kasım-Aralık 1846) Erzurum'a ulaşmış ve ahâlinin karşılaması sırasında kazâen bir tüfenk boşalmış, kurşun kendine rastlayınca vefat eylemiştir. Cesur bir zat idi. (II. 8)

Bahsî Mehmed Efendi Ispartalıdır. Yusuf Efendi'nin oğlu olup müderris, müftü ve Edirne mollası oldu. Muharrem 1023'de (Şubat 1614) İstanbul kadısı olup Cemaziyelâhir'de (Temmuz) ayrılmıştır. Şa'bân 1028'de (Temmuz-Ağustos 1619) Anadolu kazaskeri oldu. Cemaziyelevvel 1029'da (Nisan 1620) azledildi. Şa'bân 1032'de (Haziran 1623) Bursa'ya ikamete memur olduysa da az vakitte serbest bırakılmış ve 1033'de (1623/24) vefat etmiştir. Keskindede kabristanında medfundur. Âlim, fâzıl, edip, fakih, fasih, şair ve sert mizaçlıydı. Oğlu Abdülkadir Kadrî Efendi'dir(→). (II. 7/8)

Bahşi Halife Amasya köylüsüdür. Âlim ve mutasavvıf idi. 930'da (1524) vefat etti. Âlim, müfessir, fakih olup tefsirlerin çoğu ezberindeydi. Tasavvufa inançlı ve zâhiddi. (II. 9/10)

Bahşi Halife Karasi'de Kızılcatuzlalıdır. Müderris olup Zilhicce 944'de (Mayıs 1538) Trablusşam ve sonra Kudüs kadısı oldu. Receb 946'da (Kasım 1539) Dürzîler yolunu keserek şehid eylediler. Âlim ve üç dilde şair olup derviş-meşrep ve afyona müptelâydı. (II. 9)

Bahşi Halife Bakırkürelidir. Müderrislerden olup II. Selim'e şehzâdeliğinde muallim olmuştu. 951'de (1544) vefat etti. (II. 10)

Bahşî Mehmed Efendi Selâniklidir. Mehmed Nâdirî Efendi'nin kâtibi ve müderrisdi. 1038'de (1628/29) vefat etti. Fâzıl ve şairdir. (IV. 152)

Bahşilü Kara Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi devri (1299-1326) beylerinden cesur ve gayretli bir zattır. (II. 9)

Baht Giray Âdil Giray'ın oğludur. Gazi Giray bunu nureddin yapmış ve sonra Feth Giray'a kalgay olmuştur. Birkaç ay sonra ayrılmış ve sonra vefat etmiştir. (II. 9)

Baht Giray (Deli) II. Devlet Giray Han'ın oğludur. 1120'de (1708) nureddin ve o sene kalgay olmuş ise de yine bu senede babasıyla birlikte azledilmiş ve Kırım'dan kaçıp o halde vefat etmiştir. (II. 9)

Baht Giray Han Kırım Giray'ın büyük oğludur. 1182'de (1768/69) harpde bulunarak babasının hanlığında Yedisan kabilesinde serasker, sonra Kaplan Giray'a nureddin ve Maksûd Giray'ın ikinci hanlığında kalgay olmuştur. Sonra azledilip 1203'de (1788/89) buna Kırım hanlığı, kardeşi Mehmed Giray'a kalgaylık ve Ba-

hadır Giray'a nureddinlik tevcih olunduysa da Kırım'a giremiyerek 1206'da (1791/92) İstanbul'a gelmişlerdir. Bu zat Kandiye ve oradan Midilli ve Sakız, Gelibolu ve Tekfurdağı'na ve nihayet Midilli'ye sürülmüş ve 13 Ramazan 1215'de (28 Ocak 1801) orada vefat etmiştir. "Biz bahtiyar idik evvel" sözleri halini anlatır. Akıllı, dirayetli, tarih bilirdi. Yaşı 56'ya ulaşmış ve hanlığı se 3 sene 8 ay kadar sürmüştür. (II. 9)

Bahtî Mehmed Efendi İstanbulludur. Müderris olup 1168'de (1754/55) vefat etti. Âlim ve şairdir. (II. 9)

Bahtiyar Okmeydanı'na taş diken okçuların en eskisidir. Bundan sonra Molla Husrev, Kuli Hüsâm, Tozkoparan Bâyezid adlı yeniçeri ve sonra II. Bâyezid devrinde (1481-1512) Şüca ve reisü'l-hattatîn Şeyh Hamdullah ve I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) Silahdar Ahmed Bey, taş dikmişlerdir. (II. 9)

Bâkır Mehmed Efendi (Dökmecizâde) Dökmecibaşı Hasan Bey'in oğludur. Çalışıp ulemâdan olmuş ve Sokollu Mehmed Paşa'nın kızlarına muallim tayin edilmiştir. Müderris olup Şa'bân 987 de (Ekim 1597) Edirne kadısı oldu. Zilhicce 989'da (Ocak 1581) İstanbul kadısı olup Receb'de (Temmuz-Ağustos) azledilmiştir. Cemaziyelevvel 996'da (Nisan 1588) Anadolu kazaskeri olup 12 Rebiyülevvel 997 de (29 Ocak 1589) vefat etti. Âlim, kanaatkâr, mütevvekkil, doğru idi. II. 2)

Baki Ağazâde *bak.* Burhan Efendi

Bâkî Çelebi (Dellâkzâde) Bir hatibin oğludur. III. Murad devri (1574-1595) sonlarında vefat eyledi. Şair ve kâtipdi. (II. 2)

Bâkî Efendi Topkapılı Ahmed Efendi'nin oğludur. Şam'dan azledilmiş olarak vefat eden Hâşimzâde'ye damad oldu. Hacızâde Camii'ne hatip olarak I. Abdülhamid devri (1774-1789) başlarında vefat eyledi. Şair ve hattatdı. (II. 3)

Bâkî Efendi (Hacı) Meşhur fâzıllardan olup 1141'de (1728/29) vefat eylemiştir. (II. 3)

Bâkî Mehmed Efendi (Kepenekçizâde) İstanbulludur. Müderris ve kadı olup 1057'de (1647) vefat etti. Şairdir. (IV. 162; III. 107)

Bâkî Paşa (Abdülbâkî) Asıl adı Abdülbâkî'dir. Edirnelidir. Yeniçeri Ocağı'nda yetişip muhassıl ve sonra defterdar oldu. 1016'da (1607/08) orta defterdar ve 1022'de (1613) başdefterdar oldu. 1023'de (1614) azledilmiş ve 1024'de (1615) Bosna valisi olup 1026'da (1617) ikinci defa başdefterdar olmuştur. 1028'de (1619) azledilip Cezâyir'e sürgüne gönderilmiştir. 1030'da (1621) üçüncü defa başdefterdar olup vezirlik pâyesi verildi. 1036'da (1626/27) ordu Tokat'ta iken vefat eylemiştir. Cenazesi İstanbul'a getirilip Merkez Efendi civarındaki dârülkurrâsına defnedildi. Lâtifeci, nüktedan, araştırmacı ve zamanın mizacını bilirdi. Yaşı 60'dı. Edirne'de Ekmekçizâde ve başka birkaç dost bir yerde bulunurken bunlara yakın oturan bir dervişe ikramda bulunmuşlar. Bir gün bu derviş: "Yahû biz gidiyoruz, dileyiniz" deyince toplantıda bulunanlardan her biri bir şey istemiş, bu da "kırk bin altınım olsa yetişir" demiştir. Derviş, Ekmekçizâde'ye hitaben: "Sen gönlünü yüksek tut. İsm-i hümâyûna sah çek" demekle bunlar gülüşmüşlerdi. Zamanla orada bulunanların istekleri

yerine gelmiş ve bu zat da ne vakit kırk bin altına mâlik olduysa kaza ve belâdan kurtulamamıştır. Ekmekçizâde ise 14 sene I. Ahmed'e defterdar olarak sah çekmiştir. (II. 2/3)

Bâkîzâde *bak.* Abdurrahman Efendi; Es'ad Fâizî Efendi; Mehmed Efendi; Remzî İsmail Efendi; Şeyh Mahmud Efendi

Bâkîzâde III. Murad devri (1574-1595) sudûrundan şair Bâkî Efendi evlâdına denir ki, birbuçuk asır sürmüştür. (IV. 684)

Bakkalzâde *bak.* Ali Efendi; Bostan Hilmî Efendi; Edibî Ali Efendi; Emin Ağa (Hacı); Mustafa Ağa; Mustafa Efendi; Tab'î Mehmed Efendi

Bakkalzâde Müderris olup 1003'de (1594/95) vefat eyledi. (II. 22)

Baklacı *bak.* Kemâleddin

Bâlâ *bak.* Süleyman Ağa

Balaban Ağa Yeniçeridir. 857'de (1453) İstanbul'un fethinde sekbanbaşı olup o görevde vefat eylemiştir. Bir kiliseyi mescide çevirmişti. (II. 25)

Balaban Paşa Enderûn'dan yetişip Menteşe ve sonra Tokat beylerbeyi olup 850 (1446) tarihinde vefat eyledi. Cesur ve gayretliydi. Gelibolu'da medresesi vardır. Şam'da da bir mescid inşa ettirmiştir. (II. 24)

Balaban Toyca I. Murad'ın emirlerinden olup askere serdâr olurdu. 791'de (1389) Kosova savaşında hazır olup bir-iki sene sonra vefat eyledi. (II. 24)

Balabancık Osmanlı beylerinden bir muhterem zat idi. Oğlu da devlet hizmetinde bulundu. (II. 25)

Balat Kadısı *bak.* Abdüllâtif

Balat Şeyhi *bak.* Hasan Nurî Efendi

Balcızâde *bak.* Afif Mustafa Efendi

Baldırzâde *bak.* Abdurrahman Efendi; Derviş Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Said Efendi; Said Mustafa Efendi; Sâkî Çelebi; Selisî Mehmed Efendi

Bâlî Abdullah Efendi I. Bâyezid devri (1481-1512) ulemâsındandır. Eyüp'de şeyhülkurrâ vazîfesini vakfederek adının vefatından sonra da kalıcı olmasını sağlamıştır (II. 5)

Bâlî Ağa Enderûn'dan yetişip 927'de (1521) yeniçeri ağası oldu. 931'de (1524/25) defterdar Abdüsselâm Efendi fesadında katledilmiştir. (II. 4)

Bâlî Ağa Enderûnludur. Çeşnigirbaşı idi. Cemaziyelâhir 951'de (Ağustos-Eylül 1544) kapıcılar kethüdâsı olmuştu. Sonra vefat etti. (II. 4)

Bâlî Ağa Topçubaşı olarak I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) vefat eylemiştir. Tophane'de Tomtom Camii'nin banisidir. (II. 4)

Bâlî Bey Enderûn'da yetişip ümerâdan olmuş ve İşkodra beyi olarak hakkında şikâyet olunca 934'de (1527/28) katledilmiştir. (II. 4)

Bâlî Çelebi (Küçük) Maliye işlerinde bulunup Diyarbekir, Şam ve Konya defterdarı oldu. 1010'da (1601/02) vefat etti. (II. 5)

Bâlî Çelebi (Tâczâde) Ca'fer Çelebi'nin oğludur. Müderris ve şair olup afyona müptela olması yüzünden 941'de (1534/35) vefat etti. Çünkü günlük 7 dirhem afyon kullanmaya başlamıştı. Şairdir. (II. 4) [II. 69'da vefat tarihi 945 (1538/39) olarak verilmiştir]

Bâlî Efendi Kasım Efendi'nin mürididir. Sofyada sâkin olup I. Süleyman (Kanunî) ile bazı seferlerde bulunup

dua ederdi. Safer 960'da (Ocak-Şubat 1553) vefat etti. Kadılardan Abdurrahman Efendi, buna bir cami, bir türbe ve tekke inşa eylemiştir. Zâhid ve âlimdi. İbn Kemâl'in "Kader" hakkındaki risâlesine reddiye olarak bir risâle yazıp Çivizâde'ye göndermiştir. Tefsirlerdeki anlaşılması zor konulara dair risâlelerle *Füsus*'a dair risale yazmıştır. (II. 4/5)

Bâlî Efendi Bosnalıdır. Çalışıp ulemâdan oldu. İki defa Bosna mollası olmuştur. 993'de (1585) vefat eylemiştir. Âlim ve sâlihdi. Bayramî tarikatinden Hamza'nın müridleri tarikat adına şer'î örtüsünü kalkıp yasak şeylerin mübah olduğunu iddia eylemişlerdi. Bu zata, Bosna kadılığında teftişleri emri gelip Memlihateyn kazasında 12 neferini bularak şer'an başlarını kesti. Orada bu mülhitler o zamanca eksik değildi. Oğlu Mustafa Efendi'dir. (II. 5)

Bâlî Efendi Gaferyadlıdır. Müderris olup Ramazan 1026'da (Eylül 1617) vefat etti. Sâlihdi. (II. 5)

Bâlî Efendi Bosnalıdır. Müderris, molla olup Ramazan 1075'de (Mart-Nisan 1665) İstanbul kadısı oldu. Receb 1076'da (Ocak 1666) ayrılıp Cemaziyelevvel 1077'de (Kasım 1666) ikinci defa kadı olmuştur. Daha sonra ayrıldı. Zilka'de 1080'de (Nisan 1670) üçüncü defa kadı olup Rebiyülâhir 1081'de (Ağustos-Eylül 1670) yine ayrılmıştır. Cemaziyelevvel 1087'de (Temmuz 1676) Anadolu kazaskeri olup Rebiyülâhir 1088'de (Haziran 1677) azledildi. Rebiyülevvel 1095'de (Şubat-Mart 1684) vefat eyledi. Sâlih ve iyilikseverdi. Oğlu Rıfkî Abdullah Efendi'dir(→). (II. 6)

Bâlî Efendi (Kara) Aydınlıdır. Müderris ve Saha müderrisi olup sonra emekli oldu. Attan düşüp iki ay yatakta kalarak dersi terk etti. Bir mescid ile hücreler yapıp ulemâya vakfeyledi. 920'de (1514) vefat etmiştir. Hamidî ve Seydî *Es'ile*'sine cevap yazmıştır. (II. 3)

Bâlî Efendi (Uzun) 901'de (1496) doğmuştur. Müderris ve kadı olup 977'de (1569/70) Budin kadısı iken vefat etti. İbn Kemâl'in öğrencisi bir fâzıl olup hocasının bütün eserlerine hâşiye yazmış ve tashih eylemiştir. Riyâziye ve kelâma dair güzel sözler yazmıştır. Oğlu Ali Cevherî Efendi'dir. (II. 5)

Bâlî İlhâmi Efendi (Sarhoş) Tahsilden sonra Şeyh Ramazan'dan el alıp Kurşunlu Tekkesi şeyhi oldu. Buradayken 980'de (1572/73) vefat eyledi. Muhaddis, müfessir ve şairdi. (II. 5)

Bâlî Mehmed Efendi Enderûn'dan yetişip padişahın sırkâtibi oldu. Şehzâde Korkud'un (1470-1513) kızı Ferruhşâd Hanım Sultan'la evlenmekle itibarı yüksekti. Kızıltaş'da mektep ve mescid yaptı. Vefatında oraya defnedilmiştir. (II. 5)

Bâlî Paşa Antalyalıdır. Enderûn'da yetişip ümerâdan oldu. II. Bâyezid devri (1481-1512) başlarında kubbe veziri olmuş ve Hümâ Sultan'la nikâhlanmıştır. 900'de (1494/95) vefat etti. Antalya'da bir cami inşa ettirdi. İstanbul'da dahi bir cami inşasına başladıysa da vefat edince oraya defnedildi. Camiyi eşi tamamlamıştır. Sultan da vefatında oraya defnedildi. (II. 3)

Bâlî Paşa Enderûn'dan yetişip ümerâdan olmuş ve 935'de (1528/29) Anadolu beylerbeyi olup azilden sonra 951'de (1544) Diyarbekir valisi olmuştur. 952'de (1545) azledilmiş ve sonra

Budin valisi olmuştur. 960 (1553) yılına yakın vefat etmiştir. (II. 4)

Bâlî Paşa (Kızan) Enderûn'dan yetişip ümerâdan olmuştur. II. Bâyezid devrinde (1481-1512) Silistre beylerbeyi olarak pek çok harpde bulunmuştur. 920 (1514) tarihlerinde vefat eyledi. Savaşçı yiğitlerdendir. Oğulları Ali Bey ve Tur Ali Bey de kendisi gibi yiğit ve sâdıklardandı. Kethüdâsı Mustafa Bey'dir(→). (II. 3)

Bâlî Paşa (Koca) Yahyâ Paşa'nın büyük oğludur. Babası sâyesinde ilim ve binicilik öğrenip senelerce Semendire beyi olmuştur. 926'da (1520) ilâve olarak Belgrad muhafızı oldu. Bir-iki sene sonra Bosna beylerbeyi oldu. Ancak lüzumuna mebni az vakitte yine Belgrad muhafızı oldu. 932'de (1525/26) vefat eyledi. Gazi, gayretli ve sâdıkdı. Oğlu Derviş Bey'dir(→). (II. 4)

Bâlî Şemsî Efendi (Manav) Alâiyelidir. Müderris, Âmid ve Bağdad kadısı olup 999'da (1591) vefat etti. Afif ve dindar, vakûr ve edipdi. (II. 5)

Bâlî Voyvoda Gazi ve cesur bir zat idi. İran seferinde ince karakolda bulunarak düşmandan kelle ve esir alarak namdâr olmuş ve savaşlarda ömrünü tüketmiştir. (II. 4)

Bâlî Zihnî Çelebi (Kara) Müteferrikadandır. Sonra arpa ve matbah emini olup I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) sonlarından III. Murad devri ortalarına kadar hizmette bulunarak 992'de (1584) Şehzâde Mehmed'in (III. Mehmed) sünnetinde sûr-ı hümâyûn emini olmuştur. Daha sonra vefat etti. (II. 5)

Bâliğzâde *bak.* Ali Efendi; İbrahim Efendi

Bâlîzâde *bak.* Abdullah Efendi; Abdullah-Efendi; Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Rif'atî Abdullah Efendi

Bâlîzâde Hatip Bâlî Efendi'nin oğlu Mustafa Efendi'ye denir ki, şeyhülislâm oldu. Oğlu mevâlîden olmuştur. Ancak aile devam etmedi. (IV. 684)

Ballı *bak.* Mehmed Paşa

Baltacı *bak.* Hüseyin Ağa (Hacı); İbrahim Ağa; Mehmed Paşa; Mustafa Ağa; Osman Ağa; Süleyman Paşa

Baltacızâde *bak.* Ali Rızâ Efendi; Emin Mehmed Efendi; Emin Mehmed Efendi; Fehmî Abdullah Efendi; Mahmud Paşa; Mehmed Efendi; Mustafa Paşa

Baltacızâde Bu asrın başlarında ulemâdan Emin Efendi ile oğluna denmiştir. Devam etmemiştir. (IV. 684)

Baltaoğlu *bak.* Süleyman Bey

Balyemez *bak.* Osman Bey

Bandırmalızâde *bak.* Enis Efendi

Barbaros *bak.* Hayreddin Hızır Paşa

Barutçubaşızâde *bak.* İbrahim Ağa; Süleyman Ağa

Basirî Abdülganî Bey (Aynîzâde) Haleb alaybeyi olup Kanije seferinde 1008'de (1599/1600) vefat etti. Şairdir. (II. 21)

Basirî Çelebi Horasanlıdır. II. Bâyezid'e, Câmî ve Nevayî'nin mektuplarıyla geldi. Önce Şehzâde Ahmed ve sonra İskender Çeleb'ye nedim oldu. Ayasofya'dan ulûfesi vardı. 940'da (1533/34) vefat etti. Lâtifeleriyle meşhur şairdir. (II. 21)

Basrî Hasan Efendi 1241'de (1825/26) doğmuş, gençliğinde Enderûn'a girmiş, sonra hane-i hassaya alınmış ve kurenâdan olmuştur. Sul-

tan Abdülaziz devrinde (1861-1876) vefat eylemiştir. Şairdi. (II. 21)

Basrî Mustafa Efendi (Hasirîzâde) Taşlıburun'da Lagarî Tekkesi şeyhi olup 1239'da (1823/24) vefat edip oraya defnedilmiştir. Sütlüce'de bir zaviye yaptırmıştır. Oğulları Sa'deddin Efendi, Nureddin Efendi ve Cemâleddin Efendi vefatında yanına defnolunmuşlardır. Vefatında oğlu Süleyman Sıdkî Efendi(→) şeyh oldu. (IV. 467)

Baş *bak.* Hasan Efendi

Başağazâde *bak.* Ahmed Paşa

Başbakikuluzâde *bak.* Ahmed Efendi

Başı Dumanlı *bak.* İsmail Paşa

Başkesen *bak.* Muslihiddin Efendi

Battal *bak.* Hüseyin Paşa

Bayburdîzâde *bak.* Mustafa Efendi

Bayburdluzâde *bak.* Mahmud Efendi

Bâyezid (Hacı) Meşhur kemankeş olup "Tozkoparan" nâmına lâyıktı. Hacda vefat etti. Tozkoparan'da bir mescid yaptırmıştır. (II. 7)

Bâyezid Ağa II. Mehmed (Fâtih) zamanında (1451-1481) sekbanbaşı olmuştur. O görevde vefat etti. Bir mescid yaptırmıştır. (II. 7)

Bâyezid Bey (Kötürüm) Kastamonu beyi Âdil Bey'in oğludur. Babasının vefatınca beyliğe nâil oldu. Meşhur olunca I. Bâyezid tarafından fethedilen yerlerin beyleri buna sığındı. Gizlice Eflâk beyi ile dahi ittifak etti. Senelerce yaşayıp I. Bâyezid devrinin (1389-1402) sonlarında savaş hazırlığında iken vefat etmiştir. Ülkesi Osmanlı Devleti tarafından zaptedildi. İhtiyatlı ve tedbirliydi. (II. 7)

Bâyezid Efendi Müderris ve Bağdad mollası olup Cemaziyelevvel 1058'de (Haziran 1648) azledilmiş olarak vefat etti. (II. 7)

Bâyezid Halife Çelebi Halife'nin mürididir. Edirne'de oturup Dakikpazarı'nda bir zaviye yapmış ve bir köy vakfeylemiştir. Vefatında oraya defnolundu. (II. 7)

Bâyezid Paşa Enderûn'dan yetişip Çelebi Mehmed'e Amasya hükümranlığında hizmette bulunmuştur. 816'da (1413) velinimeti padişah olunca, Rumeli beylerbeyi tayin edilmiştir. Sonra vezir oldu. Bir rivayete göre İbrahim Paşa'dan evvel sadrazam dahi olmuştur. İbrahim Paşa bunun yükselmesini çekemeyip Düzme Mustafa harbinde esir olmasına sebep oldu. O da bunu vezir tayin eylediyse de sadakatsiz olduğunu sezince Sazlıdere'de iken 824/825'de (1421/22) şehid eylemiştir. Cesur ve tedbirliydi. Kardeşi Hamza Bey dahi ümerâdan olup bu harpde birlikte bulunmakla kaybolmuştur. Paşanın oğlu İsâ Bey'dir ki Bursa'da mescid ve imâret yapıp orada vefat eylemiştir. (II. 6)

Bâyezid Sûfî I. Mehmed'in (Çelebi) muallimiydi. O zamanda (1413-1421) vefat eylemiştir. (II. 7)

Bâyezidzâde *bak.* Halil Ağa (Hacı)

Bayrakdar *bak.* Ali Paşa; Hüseyin Efendi

Bayram (Hacı) II. Mehmed'in (Fâtih) (hd 1451-1481) kaftancıbaşısıdır. Bir mescid yaptırmıştır. (II. 36)

Bayram Abdî Efendi Haleblidir. Kadı idi. 1100'de (1688/89) vefat etti. Şairdir. (II. 37)

Bayram Abdî Efendi Sudûrdan Mülakkab Mustafa Efendi'nin(→) kız kardeşinin oğludur. Müderris, Kayseri ve Konya mollası olarak Rebiyülâ-

hir 1122'de (Haziran 1710) vefat etmiştir. (II. 37; IV. 391)

Bayram Ağa (Hacı) Silahdar Mustafa Paşa'nın kethüdâsı olup 1049'da (1639/40) paşasıyle birlikte gözden düşmüş ve vefat etmiştir. (II. 37)

Bayram Ağa (Kara) Kapıcıbaşı olup 1110'da (1698/99) mîrahûr-ı sânî oldu. Şehrizor valisi Hasan Paşa'nın imhasına memuren gönderildi. Paşa durumu sezince 1114'de (1702/03) bunu katledip İran'a kaçmıştır. Bu yolda haylice mal sâhibi olmuştu. (II. 37)

Bayram Efendi Anadoluludur. Müderris ve iki defa Manisa müftüsü olup Şevvâl 1013'de (Şubat-Mart 1605) vefat etmiştir. İyi bir zat idi. Sâlihdi. (II. 36)

Bayram Paşa Arnavutdur. Orada harpde yararlık göstermekle beylerden olup 1021'de (1612) Bosna beylerbeyi olmuştur. O sene azledilmiş ve sonra oralarda kullanılıp 1034'de (1624/25) ikinci defa Bosna valisi olarak 1036'da (1626/27) vefat etmiştir. (II. 36)

Bayram Paşa İstanbulludur. Haremde terbiye görüp çukadar-ı şehriyâri olmuştur. Sonra Hanzâde Sultan'la nikâhlanınca damad-ı şehriyârî oldu. 1031'de (1621/22) yeniçeri ağalığı ile çerağ olunduysa da bir gün sonra tenzilen turnacıbaşı ve sonra kul kethüdâsı olmuştur. Zilka'de 1032'de (Eylül 1623) tekrar yeniçeri ağası olup 1033'de (1623/24) vezirlikle kubbenişîn oldu. Ramazan 1035'de (Haziran 1626) Mısır valisi olup Zilhicce 1037'de (Ağustos 1628) azledilip kubbenişîn oldu. Ramazan 1046'da (Şubat 1637) sadrazam olup Rebiyülevvel 1048'de (Ağustos 1638) vefat eylemiştir. Bağdad seferinde olduğundan cenazesi İstanbul'a getirilip tekkesi civarında defnedilmiştir. Tedbirli, gayretli, padişaha sâdık ve doğru idi. (II. 36)

Bayram Paşa Arnavutdur. Beylerden olup 1156'da (1743) Delvine mutasarrıfı, 1176'de (1762/63) Alacahisar, 1184'de (1770/71) Ohri ve Kılburun muhafızı olmuştur. Sonra vefat etti. (II. 37)

Bayram Velî (Hacı) Ankara'nın Solfasol köyünde doğdu. Müderris oldu. Sonra Hâmid-i Kayserî'den el alıp mutasavvıf oldu. 833'de (1429/30) Ankara'da vefat eyledi. Bayramî tarikatinin pîri ve mürşididir. (II. 36)

Baytaroğlu *bak.* Ali Paşa

Bebek Ağa II. Mehmed (Fâtih) devrinde (1451-1481) bölükbaşı olup fetih sırasında Rumeli Hisarı ve civarı zâbiti oldu ve bu hizmette vefat etti. Bebek köyü adıyla anılır oldu. (II. 7)

Bedevî *bak.* Meramî Çelebi

Bedi'î Çelebi (Miskî Emirzâde) Edirnelidir. Kadı olup II. Murad devri (1421-1451) şairlerindendi. (II. 14)

Bedirhan Paşa Hâlid b. Velid sülâlesinden ve Kürdistan'ın seçkin beylerinden Abdülhan'ın (Abdullah Han) oğludur. 1217 (1802/03) tarihinde Cezire-i İbn-i Ömer'de doğup babası yerine yurtluk suretiyle bey oldu. 1264'de (1848) İstanbul'a göçmüş ve bir aralık Girit'te bulunarak orada bir meselede iyi hizmeti ve sadakati görülünce İstanbul'a çağrılıp mîrimîranlık verilmişti. 10 sene kadar ikametten sonra Şam'a göçerek 1284'de (1867/68) orada vefat eyledi. Sâlihiye'de medfundur. Erkek ve kız olarak 95 evlâdı doğmuş ise de vefa-

tında 22'si erkek ve 21'i kız olarak 43 evlât bırakmıştır. Oğullarının çoğu rütbe almıştı. En büyükleri Şam'da bulunan Hâmid Bey'dir. (II. 13)

Bediüzzaman Mirza Timur soyundan Hüseyin Baykara'nın oğludur. I. Selim'e (Yavuz) (hd 1512-1520) itaat ile İstanbul'a geldi ve tayinat verildi. Az müddette vefat eyledi. Eyüp'de defnedildi. (II. 13/14)

Bedreddin Şeyh Abdullah İlâhî'nin bağlılarındandır. Şeyhin vefatında Edirne'de yerleşip bir hayli adam yararlandı. II. Mehmed (Fâtih) devrinde (1451-1481) vefat eylemiştir. (II. 11)

Bedreddin (Baba Nahhasî) Bayramîdir. II. Mehmed (Fâtih) devri (1451-1481) başlarında vefat etti. (II. 11)

Bedreddin (Hüdhüd) Tıbba merak sarınca saray tabiplerinden oldu. İlmi de yeterliydi. 950'de (1543) vefat etmiştir. Dindar, sâlih, yumuşak huyluydu. (II. 12)

Bedreddin Ali Efendi Babası Sadrî Efendi(→) yerine Bursa'da Enarî Tekkesi şeyhi olup 20 sene inziva eyledi. 1216'da (1801/02) vefat eyledi. (II. 13; III. 224)

Bedreddin Ali Efendi Arzuhalci Kadrî Efendi'nin oğludur. Müderris olup 1246'da (1830/31) tahrir memuru oldu. Sonra Galata mollası olarak 16 Rebiyülâhir 1256'da (1 Mart 1850) vefat etti. Eğrikapı'da medfundur. (II. 13)

Bedreddin Bey Çekdiri beyi olarak 915'de (1509/10) vefat etti. Kayalar'da medfundur. Adına mescidi vardır. (II. 11)

Bedreddin Efendi Tahsilden sonra selâtîn camilerinde vâiz oldu. 989'da (1581) vefat etti. Mutasavvıf, vâiz, muhaddis ve müfessirdi. Ricâlden Mollacık oğludur. (II. 12)

Bedreddin Halife Cüneyd tarikindendi. Şeyh Sinan'a hizmet eyleyip İstanbul'da bir zaviye yaptı. II. Mehmed (Fâtih) devrinde (1451-1481) vefat eyledi. (II. 11)

Bedreddin Mahmud Ağa II. Mehmed'in (Fâtih) (hd. 1451-1481) çizmecibaşısıdır. 904'de (1498/99) Çizmeciler Mescidi'ni bina eyledi. Tevliyeti çizmecibaşılara aittir. Kabataş'da bir namazgâh yaptı. Vefatı, II. Bâyezid devri (1481-1512) sonlarına yakındır. (II. 11)

Bedreddin Mahmud b. Mustafa Silsilesi şeyhlerdendi. Emir Buharî bunun halifesi olup Ak Şemseddin arkadaşlarındandı. 855'de (1451) vefat eyledi. Rumelihisarı'nda Şehidlik'te medfundur. (II. 11)

Bedreddin Mahmud Efendi Simavna Kadısı İsrail b. Abdülaziz'in oğludur. Ataları Selçuklu Devleti vezirlerindendi. I. Murad devrinde (1361-1389) atası Simavna Kalesi'ni fetheylemişti. Babası oraya âmil ve kadı oldu. Kendisi gençliğinde Mekke'ye ve Mısır'a gidip tahsille şeyhliğe icâzet aldı. Şeyh Hüseyin Ahlatî'nin vefatında 6 ay kadar şeyh olup sonra Haleb ve Konya'ya geldi. Sakız valisi Müslüman olacağını bildirerek Sakız'a davet eyledi. Oradan da Edirne'ye geldi. Baba ve annesi hayatta idiler. Mûsâ Çelebi, bunu kazaskerliğe getirdi. Onun vefatında İznik'de hapsolundu. Buradan firar ile İsfendiyar Bey'in yanına gitti. Oradan da Zağra'ya geldi. Serkeşçe hareketi yüzünden padişah buyruğuyla yakalanıp 825'de (1421/22) şer'an ömrü sona erdirilmiştir. *Unkûdü-l Cevâhir*, *Meserretü'l-Kulûb*, *Vâridat* adında meşhur risâleler yazmıştır. (II. 10/11)

Bedreddin Mahmud Efendi Şeyh Mehmed'in oğludur. Muarrifzâde'nin yetiştirmesidir. İmam Ali Efendi'den sonra imam-ı sultanî olup azledildi. 915'de (1509/10) vefat eyledi. Âlim, sâlihdi. *Muhammediye*'nin naziresi *Mahmudiye*'yi telif eyledi. (II. 11)

Bedreddin Mahmud Efendi Sadrazam Hadım Ali Paşa'nın kölesidir. Sahn müderrisi, sonra Edirne ve Haleb kadısı oldu. 930'da (1524) vefat eyledi. Bütün ilimlere vâkıf, hâkim, âdildi. Edirne'de bir mescidi vardır. Kazasına "el-hayra fih" denip o sene vefatıyla "Lâ hayra fih" denmiştir. (II. 11)

Bedreddin Mahmud Efendi İlim tahsil edip Sahn müderrisi olmuştu. 937'de (1530/31) vefat etti. Ömrünün sonunda kör olmuştu. Yumuşak huyluydu. (II. 11/12)

Bedreddin Mahmud Efendi İneciklidir. Ayasofya müderrisi olarak emekli olmuştur. 946'da (1539/40) vefat etti. Tavassufa hevesli, muhaddis ve aklî ilimlerle fazlaca meşgul olurdu. Bazı kitaplara hâşiyeler yazmıştı. (II. 12)

Bedreddin Mahmud Efendi Aydınlıdır. Sofu Mehmed Paşa'nın yaptırdığı medreseye müderris oldu. 950'de (1543) vefat etmiştir. Muhaddis ve müfessir olup usûlde çok bilgiliydi. Tefsirde telifi vardır. (II. 12)

Bedreddin Mahmud Efendi Bosnalıdır. Müderris, Süleymaniye vakıflarının tahrir memuru oldu. Bu sırada, 974'de (1566/67) Mısır mollası oldu. Muharrem 977'de (Haziran-Temmuz 1569) vefat etti. Güler yüzlü, alçakgönüllü, cömert ve saf kalpliydi. (II. 12)

Bedreddin Mahmud Efendi Sirozludur. Müderris ve Mısır'da bazı yerlere kadı oldu. 979'da (1571/72) vefat etti. Âlimdir. (II. 12)

Bedreddin Mahmud Efendi Müderris, molla ve yükselerek İstanbul kadısı olmuştur. 1165 (1752) tarihlerinde vefat eylemiştir. Oğlu Mehmed Said Efendi'dir(→). (II. 12)

Bedreddin Mahmud Efendi (Köse) Aydınlıdır. Müderris, iki defa İzmir ve Gelibolu mollası oldu. Sonra Nif kazasıyla emekli olup orada emlâk ve akar sâhibi oldu. 1032'de (1622/23) vefat etti. Âlim ve güzel ahlâk sahiplerindendi. Hoca Sa'deddin Efendi'ye şiddetli bağlılığı vardı. (I. 12)

Bedreddin Mahmud Efendi (Köse) (Hâlî) (Benli) Lârendelidir. Müderris olup 978'de (1570/71) vefat etti. İlmi zayıf, âbiddi. (II. 12)

Bedreddin Mehmed Efendi (Hammamîzâde) Müderris, Şa'bân 1281'de (Ocak 1865) Selânik mollası oldu. Sonra vefat etti. (II. 13; II. 353)

Bedrî Ahmed Efendi 1232'de (1817) doğmuştur. Maliye ve hazine-i hassada kâtiplikle geçinirdi. Sultan Abdülaziz devri (1861-1875) başlarında vefat eylemiştir. Şairdi. (II. 13)

Bedrî Çelebi Kürt beylerinden olup I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) yaşamıştır. (II. 13)

Bedrî Efendi Yanyalı Es'ad Efendi'nin oğludur. İlmiye mülâzimlerinden iken 1146'da (1733/34) vefat etti. Şairdir. (II. 13; I. 332))

Bedrî Efendi Kalemden yetişip hâcegândan oldu. Sonra Kandiye Kalesi bina emini olarak Cemaziyelevvel 1232'de (Mart-Nisan 1817) katledilmiştir. (II. 13)

Bedrî Mehmed Efendi Ayntablıdır. Müderris olup Rebiyülevvel 1065'de (Ocak 1655) vefat etti. Şairdir. (II. 13)

Behcet Ahmed Efendi (Tete) Kalemden yetişip hâcegânlıkla çavuşlar kâtibi olmuştu. Senelerce bu hizmette bulunup 17 Zilhicce 1273'de (8 Ağustos 1857) vefat eyledi. Karacaahmet'de medfundur. (II. 31)

Behcet Ali Efendi Musulludur. Seyyid Abdullah Neşatî Efendi'nin oğludur. Orada müftü Fahreddin'in akrabasından olmakla Irak'da ilim tahsil eyledi. 1171'de (1757/58) İstanbul'a gelip Râgıb Paşa'nın himmetiyle müderris oldu. Şer'î hizmetlerde çalışarak Haremeyn müfettişi oldu. 2 Şevvâl 1191'de (3 Kasım 1777) vefat eyledi. Üç dilde nazma ve nesre muktedirdi. Kardeşi Es'ad Mehmed Efendi'dir(→). (II. 30)

Behcet Ali Efendi Nakşibendî şeyhi olup 7 Receb 1238'de (20 Mart 1823) vefat eyledi. Selimiye'de tekkede medfundur. Güzel hal sâhibi olup Pertev Paşa ile Hâlet Efendi'ye bağlıydı. (II. 31)

Behcet Efendi Müderris olup 1183'de (1769/70) vefat etti. Şairdi. (II. 30)

Behcet Mehmed Bey Enderûn'da yetişip saraydan çıkışında silahşor olmuştu. 1229'da (1814) vefat etti. Kemankeşlikte meşhurdur. (II. 30)

Behcet Mehmed Bey Ali Nâmık Paşa'nın oğludur. Selânik'de doğdu. Mektupçu odasına girip 1254'de (1838) mazbata odasına geçti. Sonra Zabtiye Meclisi'ne aza oldu. Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarında vefat eyledi. Şairdir. (II. 31; IV. 539)

Behcet Mehmed Efendi Ricâlden Acem Kılıcı Mustafa Efendi'nin büyük oğludur. Tahsilden sonra İzzet Ali Paşa'ya kâtip oldu. Sonra 13 sene defterdar mektupçusu oldu. 7 Cemaziyelâhir 1159'da (27 Haziran 1746) defterdar-ı şıkk-ı evvel olup 4 Ramazan 1162'de (18 Ağustos 1749) azledildi ve sürüldü. Cemaziyelâhir 1163'de (Mayıs 1750) serbest kalıp gelince tersane emini ve 4 Receb 1163'de (9 Haziran 1750) ikinci defa defterdar oldu. 10 Zilka'de'de (11 Ekim) azledilip iki tuğla Behcet Paşa olarak Alâiye mutasarrıfı oldu. Rebiyülevvel 1164'de (Şubat 1751) hâcegânlığı tekrar verilerek İzmir'de ikamet ettirildi. Şa'bân 1164'de (Temmuz 1751) Siroz'a muhafız oldu. Cemaziyelevvel 1165 (Mart-Nisan 1752) ortalarında serbest bırakıldı. Şevvâl'de (Temmuz) ruznâme-i evvel olup azilden sonra Şevvâl 1167'de (Temmuz-Ağustos 1754) ikinci defa ruznâme-i evvel oldu. 7 Şa'bân 1168'de (19 Mayıs 1755) üçüncü defa defterdar-ı şıkk-ı evvel oldu. 14 Zilka'de 1168'de (22 Ağustos 1755) vefat etti. Şehzâdebaşı'nda İsmail Ağa Mektebi'nde medfundur. İlmi orta, hattat, şiir ve inşa sâhibidir. Bir mescide minber koydu. Gurbetinde meşhur bir gazeli vardır. Bir beyti: "Erbaîn içre yine çille-i gam çekmekteyiz/Behcetâ meskenimiz şimdi de Siroz oldu". (II. 30)

Behcet Mehmed Efendi (Arabzâde) Mehmed Zekî Efendi'nin oğludur. Müderris, Cemaziyelevvel 1271'de (Ocak-Şubat 1855) ilk Hanya mollası oldu. Sonra mektûbî-i fetvâpenâhî olup 1273'de (1856/57) vefat eyledi. Sinan Paşa Medresesi önünde medfundur. (II. 31)

Behcet Mustafa Efendi Müderrislerden ve Muameleci şeyhin akraba-

sından olup Zilhicce 1181'de (Nisan-Mayıs 1768) sevda yüzünden canına kıydı. (II. 30)

Behcet Mustafa Efendi Sudûrdan Hayrullah Efendi'nin torunu ve hâcegândan Mehmed Emin Şükûhî Efendi'nin oğludur. 1188'de (1774) doğdu. 1206'da (1791/92) müderris, Safer 1218'de (Haziran 1803) reis-i etıbbâ-yı sultanî oldu. 1221'de (1806) İzmir mollası oldu ve Cemaziyelevvel 1222'de (Temmuz 1807) sertabâbetten azledildi. 1226'da (1811) Mısır mollası, 1227'de (1812) Mekke pâyesi, Rebiyülevvel 1231'de (Şubat 1816) İstanbul pâyesi ve Şevvâl 1232'de (Ağustos-Eylül 1817) ikinci defa ser-etıbbâ ve Ramazan 1235'de (Haziran 1820) Anadolu pâyesi oldu. 1 Zilka'de 1236'da (31 Temmuz 1821) Anadolu kazaskeri olup Rebiyülâhir 1237'de (Ocak 1822) Keşan'a sürüldü. Serbest bırakıldıktan sonra o sene Şevvâl'de (Haziran-Temmuz 1822) üçüncü defa ser-etıbbâ oldu. Zilka'de 1239'da (Temmuz 1824) Rumeli pâyesi, 1240'de (1824/25) birinci ve Cemaziyelâhir 1247'de (Kasım 1831) ikinci defa Rumeli kazaskeri oldu. 20 Zilhicce 1249'da (30 Nisan 1834) vefat eylemiştir. Üsküdar'da Nasûhî Tekkesi'ne defnedildi. Şair, akıllıydı. Tıpda bir risalesi vardır. (II. 31)

Behcet Paşa Çerkesdir. Mustafa Reşid Paşa'nın mühürdarı olup Cemaziyelâhir 1273'de (Şubat 1857) Rumeli pâyesiyle Karasi mutasarrıfı oldu. Receb 1276'da (Şubat 1860) avda tüfeğinden kazâen biri ölünce azledilip rütbesi kaldırılmıştır. Senelerce gözden düşmüş olarak kaldı. 1301'de (1883/84) vefat etti. Kocamustafapaşa'ya defnedilmiştir. (II. 31)

Behcetî Hasan Efendi Ayntablıdır. İstanbul'a geldi ve kadı olup Kara Halilzâde Said Efendi'ye mektupçu oldu. 1189'da (1775) vak'anüvis dahi olup 1190'da (1776) azledildi. Sonra vefat eylemiştir. Tarih bilgisi ve şiiri vardır. (II. 32)

Behcetî Hüseyin Efendi İstanbulludur. Divan kâtibi olup 1095'de (1684) vefat etti. Şairdir. *Divan*'ı vardır. (II. 32)

Behcetzâde *bak.* Cevdet Mustafa Efendi; Emin Mehmed Efendi

Behic Mehmed Bey Muhtar Efendi'nin(→) oğludur. Adliye mümeyyizlerinden iken Rebiyülâhir 1298'de (Mart 1881) vefat etti. (IV. 350)

Behic Mehmed Efendi Bâbıâlî kalemlerinden yetişip hâcegân rütbesini elde etti. Çeşitli görevlerde bulunduktan sonra Zilhicce 1221'de (Şubat 1807) başmuhasebe pâyesiyle Tuna yalısı mübâyaacısı oldu. Alemdar Mustafa Paşa ile yakınlık kurup 23 Şa'bân 1222'de (26 Ekim 1807) başmuhasebeci oldu. 16 Rebiyülevvel 1223'de (12 Mayıs 1808) şıkk-ı evvel defterdarı ve 23 Şa'ban'da (14 Ekim) cihadiye nâzırı oldu. Alemdar olayında kaçmayı başardı, ancak 24 Rebiyülevvel 1224'de (9 Mayıs 1809) bulunarak katledildi. Zeki, yetenekli ve Nizâm-ı Cedid'e taraftardı. (II. 35)

Behiştî Mustafa Sa'deddin Efendi Edirnelidir. Bektaşî olup 1178'de (1764/65) vefat etti. Şairdir. (II. 34)

Behiştî Ramazan Efendi Vizeli Abdülmuhsin Efendi'nin oğludur. İlim tahsili ile Merkez Efendi'ye mürid olup Çorlu'da imam, hatip ve vâiz oldu. 979'da (1571) vefat etti. Orada zaviyede medfundur. *Divan*'ı vardır.

*Şerh-i Akaid-i Hayâlî*ye ve *Mes'ud-ı Rûmî*ye hâşiyeler ve *Taftazânî Şerhi*ne ta'likât ve *Câmî*ye bazı kelimât yazmıştır. (II. 34)

Behleli *bak.* Ahmed Paşa (Kehleli)

Behlûl (Seyyid) Seyyidlerdendir. I. Bâyezid (Yıldırım) devrinde (1389-1402) Bursa'da yaşadı. Vefatında üzerine türbe yapılmıştır. Ermiş sayılanlardandır. (II. 34)

Behlûl Çelebi İstanbulludur. Hâfız olup I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) ortalarında vefat eylemiştir. Şairdi. (II. 34)

Behlûl Paşa Kürd âyânındandı. Yurtluk suretiyle Bâyezid'e bey olarak mîrimîran dahi olmuştur. 1236'da (1820/21) azledilmiş, 1250 (1834/35) tarihlerinde vefat etmiştir. (II. 35)

Behrâm Ağa Üsküdarlıdır. Kösem Sultan'a kethüdâ oldu. 18 Cemaziyelâhir 1056'da (1 Ağustos 1646) vefat etti. Büyük güç sâhibiydi. Efendisinin işlerine ve hayrâtına nâzırdı. (II. 33)

Behrâm Ağa Eski Saray ağası olup Şa'bân 1062'de (Temmuz 1652) dârüssaâde ağası olup güç kazandı. Cemaziyelevvel 1066'da (Mart 1656) katledildi. Müstebid, kerimdi. (II. 33)

Behrâm Ağa (Hâfız) Saray ağalarından olup başmusâhip ve sonra hazinedar-ı şehriyârî olmuştu. 1297'de (1880) Nureddin Ağa'nın vefatında dârüssaâde ağası olup 1305 (1888) ortalarında vefat eylemiştir. Nişantaşı'nda medfundur. (II. 34)

Behrâm Bey Beylerden olup Tavaşî Süleyman Bey'in yerine Yemen valisi olmuştur. 943'de (1536/37) Ahmed Bey'in katledilmesinde azledilmiş ve sonra vefat etmiştir. (II. 32)

Behrâm Çavuş Divan-ı Hümâyûn çavuşlarından olup Sokollu Mehmed Paşa'nın sadrazamlığında (1565-1579) çavuşbaşı da olmuştur. Bir mescid inşasına muvaffak olduktan sonra vefat etmiştir. (II. 33)

Behrâm Mehmed Bey Âtıf Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup, 25 Muharrem 1215'de (18 Haziran 1800) vefat etti. Babasının yanına defnedildi. (III. 286)

Behrâm Mehmed Paşa Taşra adamıdır. Kapıcıbaşı, mîrimîran, III. Selim devrinde (1789-1807) vezir rütbesiyle bazı vilayetlere ve sonra Trabzon'a vali olmuş ve Şa'bân 1223'de (Eylül-Ekim 1808) Diyarbekir valisi ve 1224'de (1809) Erzurum valisi olup 1225'de (1810) azledilmiştir. Sonra Diyarbekir valisi ve sonra Rumeli, 1234'de (1819) Rakka valisi olmuştur. 1235'de (1819/20) Sivas ve sonra Aydın valisi olmuş ve 1237'de (1821/22) Serfiçe'ye gönderilmiştir. Birkaç ay sonra vezirliği geri verilerek Maraş ve Rakka valisi olmuş ve 1237'de (1821/22) Haleb valisi olup 1238'de (1822/23) tekrar Diyerbakir'e gönderilmiştir. Sonra Sivas'a nakledilmiştir. Muharrem 1244'de (Temmuz-Ağustos 1828) vezirliği geri verilerek Haleb valisi oldu. 1245'de (1829/30) azledilip sürülmüş ve 1248 (1832/33) tarihine doğru vefat eylemiştir. Gayretli ve cesurdu. Oğlu Hasan Bey ve kardeşi Osman Bey ve Mehmed Bey, kapıcıbaşı olup vefat eylemiştir. Hazinedarı Mehmed Ağa da kapıcıbaşılık almıştı. (II. 33)

Behrâm Mehmed Paşa Necib Paşa dairesi adamlarından olup yetişip oğulları Mahmud Paşa ve Ahmed Beye kethüdâ olmuş ve Mahmud Nedim Paşa sadârete gelince buna mîri-

mîranlık rütbesini sağlamıştır. 15 Receb 1289'da (18 Eylül 1872) vefat etmiştir. Eyüp'de medfundur. Oğlu Bâbıâlî evrak müdürlüğünden ayrılma Rızâ Bey'dir. (II. 34)

Behrâm Paşa Enderûn'dan yetişip oradan yeniçeri ağalığı ile çıktı. Sonra Rumeli beylerbeyi oldu. Engürüs yani Macar seferinde 930'da (1524) iç oğlanları ittifak edip katledilerek ölmesine sebep oldular. (II. 32)

Behrâm Paşa Enderûn'da terbiye edilip padişahın gözüne girdiğinden gençliğinde yükselmiş ve beylerbeyilikle Diyarbekir'e gönderilmiştir. 957'de (1550) Bağdad beylerbeyi olup az vakitte azledilmiştir. Sonra Rumeli beylerbeyi oldu. Sonra vefat etmiştir. (II. 32)

Behrâm Paşa Rûm Bey'in oğludur. Bolu beyi olup 1001'de (1592/93) Kefe beylerbeyi oldu. 1005'de (1596/97) Kıbrıs beylerbeyi olup 1010'da (1601/02) vefat etmiştir. (II. 33)

Behrâm Paşa Mîrimîrandandı. 1145'de (1732/33) İmâdiye hâkimi olup sonra vefat etmiştir. (II. 33)

Behrâm Paşa Kapıcıbaşı olup sonra mîrimîrandan olarak 1244 (1828/29) harbinde bulunmuş ve firar edince gözden düşmüş ve sonra azledilmiştir. (II. 34)

Behrâm Paşa (Halhallı) Beylerden olup 972'de (1564/65) Diyarbekir beylerbeyi oldu. 975'de (1567/68) azledilip 976'da (1568/69) Yemen valisi oldu. 980 (1572/73) tarihine kadar orada kalıp fetihlerde bulundu. O senelerde vefat etmiştir. Yemende cami ve medrese yapmış ve orada İmamlar arasındaki savaşı sona erdirmiştir. Âdil bir adamdı. (II. 32)

Behrâm Paşa (Sağır) Enderûn'da yetişip 969'da (1561/62) orada serdefterî olmuştur. Sonra saraydan çıkıp beylerden oldu. 977'de (1569/70) Sivas, 978'de (1570/71) Erzurum ve 985'de (1577) Diyarbekir beylerbeyi olmuştur. 987'de (1579) ayrılıp Tiflis'e sürgün edilmiştir. Orada vefat eyledi. (II. 32)

Behrûz Ağa Enderûn'da yetişip hasodabaşı olmuştur. 970'de (1562/63) vefat eyledi. Macuncu'da mescid ve mektep ve çeşme inşa etti. Bunlar 970'de (1562/63) bitti. (II. 34)

Behzâd Ağa II. Selim'in dairesi hademelerinden idi. 976'da (1568/69) kapıcıbaşılıkla çerağ olmuş ve sonra vefat eylemiştir. (II. 34)

Behzâd Bey Mektûbî-i sadâret kaleminden yetişip Bâbıâlî telgraf müdürü ve ûlâ rütbesi ricâlinden iken 26 Ramazan 1311'de (2 Nisan 1894) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. (II. 34)

Behzadzâde *bak.* Abdullah Efendi; Mustafa Ağa

Bekaîzâde *bak.* Ahmed Efendi

Bekâyî (Hatibzâde) Asıl adı Abdülbâkî'dir. Kefelidir. Mesnevîhândı. III. Murad devri (1574-1595) sonlarında vefat eylemiştir. Şairdir. (II. 21/22)

Bekâyî (Macuncuzâde) Asıl adı Abdülbâkî'dir. "Hicrî Çingene" diye tanınan İznikli bir macuncunun oğludur. Müderris, iki defa Galata ve Üsküdar mollası ve sonra Mekke mollası oldu. 3 Cemaziyelevvel 1003'de (14 Ocak 1595) vefat etti. Şair ve münşî idi. İçkiye düşkün olduğundan mangal başında sızdığı sırada eşi tarafından vefat ettirilmiştir. (II. 22)

Bekâyî Çelebi Şam Mevlevîhanesi'nde Mesnevîhândı. 1015'de (1606/07) vefat etti. Şairdir. (II. 22)

Bekçizâde *bak.* Said Mehmed Ağa

Beke Reşeh (بکه رشح) Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi devri (1299-1326) beylerinden yiğit bir adamdı. (II. 23)

Bekir Ağazâde *bak.* Emin Mehmed Efendi

Bekir Çelebizâde *bak.* Mehmed Efendi

Bekir Sâmî Bey Hulûsî Ahmed Paşa'nın(→) kız kardeşinin oğludur. Şûrâ-yı Devlet muavinlerinden olup Zilka'de 1296'da (Ekim-Kasım 1879) vefat eylemiştir. (II. 282)

Bekrî *bak.* Mustafa Paşa

Bekrî Muhammed Ramazan b. Hamûde b. Murad Bekrî'nin oğludur. Cemaziyelâhir 1084'de (Eylül 1673) Tunus beyi olup o sene Recebinde (Ekim) azledildi. 1100'de (1688/89) tekrar bey tayin edildiyse de az müddette azledildi. (IV. 191)

Bekrîzâde *bak.* Ahmed Efendi; Ali Efendi; Halil Mehmed Efendi

Bekrîzâde Hz. Ebûbekir'in soyundan Ahmed Said Efendi'nin evlâdıdır. İçlerinden Halil Efendi, İstanbul kadılığında meşhur oldu. 50 sene içinde adları unutuldu. (IV. 684)

Bektaş Ağa Arnavutdur. Kasım Ağa'ya damad oldu. Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip 1047'de (1637/38) zağarcıbaşı ve ardından kul kethüdâsı ve azilden sonra sekbanbaşı ve Zilka'de 1051'de (Şubat 1642) yeniçeri ağası olup Rebiyülâhir 1053'de (Haziran-Temmuz 1643) emekli oldu. Receb 1058'de (Temmuz-Ağustos 1648) imkân bulup birkaç sene dünyadan zevk aldı. 1061 (1651) sonlarında ortaklarıyla gözden düşüp Bursa'ya beylerbeyi olmuştu. Varışının arad ndan orada katledildi. Şeyh Sivasî Abdülmecid Efendi'nin müridi, mutasavvıf bir adamdı. (II. 23)

Bektaş Ağa III. Selim'in musâhiblerinden olup 1204'de (1790) vefat eylemiştir. Ayazma'ya defnedildi. (II. 23)

Bektaş Efendi I. Süleyman'ın (Kanunî) imamıydı. 933'de (1526/27) vefat etti. Eyüp'e defnedildi. Orada bir zaviye inşa eyledi. Selânik valisi Zihnî Paşa torunlarından olmakla mezarını tamir eylemiştir. (II. 22)

Bektaş Efendi Kalemden yetişip hâcegândan olmuştu. 27 Zilka'de 1167'de (15 Eylül 1754) ulûfeciyân aynî kâtibi iken vefat eylemiştir. (II. 23)

Bektaş Han Acem beylerinden olup Bağdad'ı Osmanlılara karşı müdafaa eyledi. 1048'de (1638/39) Bağdad'ın Osmanlılara tesliminde orduya geldiğinde aniden vefat etti ki aşırı üzüntüsünden fazlaca afyon yemişti. (II. 23)

Bektaş Mehmed Paşa Arnavut olup Bosna'da beylerden olmuştu. Birkaç sene Yalova'da muhafazada kalıp 1108'de (1696/97) Yanya valisi olmuş ve 1109'da (1797/98) Sentine harbinde şehid olmuştur. Cesur ve gayretliydi. (II. 23)

Bektaş Paşa Enderûn'dan çıkıp Sanlık beyi olmuştu. 1005'de (1596/97) Eğri'de rehin bırakıldı. Sonra beylerbeyi olup 1007'de (1598/99) Eğri beylerbeyi oldu. 1012'de (1603/04) Budin valisi olup vezirlik verildi. 1016'da (1607/08) vefat etti. Tedbirli, cesur, doğru idi. (II. 23)

Bektaş Paşa Bosnalıdır. Beylerden olup 1115'den (1703/04) 1170'e (1756/57) kadar Bosna sancaklarında mutasarrıf oldu. Bir müddet Kilis mutasarrıflığında bulunmuştu. 1180

(1766/67) tarihlerinde oralarda vefat eylemiştir. (II. 23; IV. 894))

Bektaşoğlu *bak.* Mehmed Ağa

Bektaşzâde *bak.* Mehmed Ağa

Beliğ Abdullah Efendi (Kirişçizâde) (Hâfız) Mısır kadılarından olup 1128'de (1716) vefat eylemiş ve Silivrikapı'ya defnedilmiştir. Şairdi. (II. 25)

Beliğ Abdullah Efendi (Nisarîzâde) (Hâfız) Kayseri müftüsü Karabaş Ali Efendi'nin oğludur. Orada müderris iken 1157'de (1744) vefat etti. Şairdir. (II. 25)

Beliğ Efendi Mektûbî-i sadâret halifelerinden olup âmedî-i divan kalemine alınmış ve hâcegânlıkla Zilka'de 1213'de (Nisan 1799) Divan-ı Hümâyûn âmedcisi olarak orduyla Mısır'a gitmiş ve 1215 (1800/01) tarihlerinde orada vefat etmiştir. (II. 25)

Beliğ İsmail Efendi Bursa'da doğup orada muaccelat nâzırı oldu. 1243'de (1827/28) vefat etti. *Vefeyât* isminde ve tezkire şeklinde eserler yazmış bir şairdi. (II. 25)

Beliğ İsmail Efendi (Şahin Emirzâde) Bursalıdır. İmaret ve evkaf kâtibi oldu. 22 Ramazan 1142'de (10 Nisan 1730) vefat etti. Orada Çatalfırın'da medfundur. Şairdi. Bursa'nın ulemâ ve şeyhlerini yazıp *Dânişverân-ı Nâdiredân* diye isimlendirilmiştir. (II. 25)

Beliğ Mehmed Emin Efendi Yenişehirlidir. Şair Hâtem Efendi'nin çırağı idi. Rumeli kadılarından olup Zağra-i atîk'e nâib olmuştu. 1172'de (1758/59) vefat eyledi. *Divan*'ı vardır. Şiirde kendisini çağdaşı Râgıb Paşa'ya üstün sayardı. (II. 25)

Beliğ Mustafa Efendi (Örekezâde) Ahmed Efendi'nin oğludur. 1086'da (1675) doğdu. 17 Ramazan 1117'de (2 Ocak 1706) vebadan vefat eyledi. Emir Buharî'de medfundur. Şairdi. (II. 25; I. 231)

Beliğî I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) şairlerindendir. 970 (1562/63) yılına doğru vefat eylemiştir. (II. 26)

Beliğî İran'da Şahkulu denirdi. İran'dan gelip İstanbul'a yerleşmiştir. I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) nakkaşbaşı oldu. Bu devrin sonlarında vefat etti. Şiir söylerdi. (II. 25)

Bendereklizâde *bak.* Said Mehmed Efendi

Benefşe *bak.* Ali Paşa

Benli *bak.* Abdülganî Efendi; Ahmed Ağa; Ârif Ali Bey; Bedreddin Manmud Efendi (Köse) (Hal:); Beşir Ağa (Naim); Emin Mehmed Efendi; Hasan Paşa; Hüseyin Ağa; Hüseyin Paşa; İbrahim Efendi; Mustafa Ağa; Mustafa Paşa

Benli Memi *bak.* Nâmî

Benli Muhyiddin *bak.* Mehmed (Ebi Şâme)

Benlizâde *bak.* Ali Ağa; Es'ad Mehmed Efendi; Mehmed Efendi; Muhyiddin Mehmed Efendi; Râşid Ahmed Efendi; Sâbit Efendi

Benlizâde Sudûrdan Râşid Efendi ile evlâdına denmiştir. Eskiden vezir Hacı Mustafa Paşa'yı ve ricâlden Ârif Bey'e "Benli" dendiğinden oğullarına "Benlizâde" denmiştir. Ancak bunun evlâdı meşhur olup Benli Abdülganî Efendi, bunun torunlarından olmalıdır. (IV. 684)

Bera'î Efendi Bâhir Mustafa Paşa sâyesinde kethüdâ kalemine çerağ oldu. 1187 (1773) tarihlerinde vefat etmiştir. Şairdir. (II. 24)

Berber *bak.* Ali Paşa; Osman Ağa

Berberzâde *bak.* Emin Mehmed Efendi (Hacı); İbrahim Efendi; Mehmed Efendi; Zihnî Mehmed Efendi

Berekât (Şerif) Şerif Hasan b. Aclân'ın oğludur. Babasının vefatında Mekke emirliğine nâil olup 859'da (1455) vefat etti. Güler yüzlü, akıllı, edip, cesurdu. Medine ve Yenbu'da dahi hükmü geçerli oldu. 612'de (1215/16) Medine'de ayrıca bir emirlik kurulmuş, ancak bunun zamanında son bulmuştur. Bu şeriflerden Şerif Hicaz, Şerif Hibetullah ve Şerif Atiyye meşhur olmuşlardır. (II. 14)

Berekât (Şerif) Şerif Muhammed'in oğludur. 903'de (1497/98) Mekke emiri oldu. I. Selim (Yavuz), Haremeyn-i Muhteremeyn'e sahip olduklarında itaat eylemişlerdi. 931'de (1525) vefat etti. Tedbirli, akıllı ve ileri görüşlüydü. (II. 14)

Berekât (Şerif) İsmail b. Berekât'ın oğludur. 1010'da (1601/02) doğup 1050'de (1640/41) Mekke emiri oldu ve 1070'de (1659/60) vefat etti. (II. 14)

Bereket Mollazâde *bak.* Es'ad Mehmed Efendi

Berkî Çelebi İstanbulludur. 940 (1533/34) tarihlerinde vefat etti. Şairdir. (II. 14)

Berkofçalı *bak.* Yusuf Paşa

Berkzâde *bak.* Bostan Efendi

Besim Bey Hassa alayı kâtibi Mehmed Servet Efendi'nin oğludur Yükselip karin-i sultanî olarak ûla sınıf-ı evveline kadar nâil olmuştu. 1308'de (1890/91) vefat eylemiştir. (II. 19)

Besim Bey Ali Rızâ Paşa'nın oğludur. Mektûbî-i sadâret ve sonra âmedî kalemlerine çerağ buyurulmuştu. Cemaziyelâhir 1270'de (Mart 1854) hariciye mektupçusu ve 1271'de (1854/55) deâvî muavin-i evveli, 1272'de (1855/56) ûlâ sınıf-ı evveli ile Meclis-i Vâlâ azası ve Rebiyülevvel 1277'de (Eylül-Ekim 1860) Divan-ı Hümâyûn beylikçisi olmuş ve Muharrem 1278'de (Ağustos 1861) ayrılmıştır. Muharrem 1281'de (Haziran 1864) yine Meclis-i Vâlâ'ya aza oldu. 1288'de (1871) bâlâ rütbesi verilmiş ve Rebiyülevvel 1289'da (Mayıs 1872) şehremini olup Cemaziyelâhir'de (Ağustos) Kudüs mutasarrıfı olmuş ve Receb'de (Eylül) azledilip Ramazan'da (Kasım) Şûrâ-yı Devlet azası olmuş ve 1294'de (1877) orada dahiliye reisi olmuştur. 1304'de (1886/87) emekli olup senelerce ma'lûl kalmış, 8 Zilhicce 1309'da (4 Temmuz 1892) vefat eylemiştir. Babasının yanına defnedildi. İnşa, kitâbete ve düzgün konuşmaya malik, eğlenceye düşkündü. (II. 19)

Besim Mehmed Ağa Gençliğinde saray hademelerinden olup musâhib ve sermusâhib ve hazine vekili olmuştur. Şa'bân 1271'de (Nisan-Mayıs 1855) dârüssaâde ağası oldu. O senenin Zilka'desinde (Temmuz-Ağustos) azledildi. Sonra nâibülharem olup Zilka'de 1285'de (Şubat 1869) ûlâ sınıf-ı evveli olmuştur. Şevvâl 1287'de (Ocak 1871) şeyhülharem oldu. 1288'de (1871) orada vefat etti. (II. 19)

Besim Mehmed Bey Dramalı Mahmud Sâbit Paşazâde Alâeddin Paşa'nın oğludur. Evkaf-ı Hümâyûn'da senedât müdürü olup 29 Ramazan 1289'da (30 Kasım 1872) vefat etti. Eyüp'de defnedildi. (II. 19; IV. 331)

Besim Mehmed Efendi İstanbulludur. Muharrem 1231'de (Aralık 1815)

Yenişehr-i Fenâr mollası oldu. Sonra vefat eylemiştir. (II. 18)

Besim Mehmed Efendi Kastamonulu Halil Efendi'nin oğlu olup müderrisdi. 1250'de (1834/35) vefat etti. (II. 18; II. 302)

Besim Mehmed Efendi Şeyhülislâm Âşir Efendi'nin yeğeni olup müderris ve 1243'de (1827/89) Kudüs mollası oldu. 1246'da (1830/31) tahrir-i emlâk memuru olup sonra bilâd-ı hamse pâyesi oldu. 1 Şa'bân 1258'de (7 Eylül 1842) vefat etti. Şairdi. (II. 18)

Besim Mehmed Paşa Fethî Paşa'nın büyük oğludur. Gençliğinde mîrlivâ olup Mekteb-i Seraskerî'de tahsilde iken 1267'de (1851) vefat ile Karacaahmet'e defnedildi. (II. 18)

Besim Mehmed Paşa Tophane-i Âmire'den yetişerek miralay ve mîrlivâ olmuştur. Safer 1267'de (Aralık 1850) mîrimirân rütbesiyle Rumeli mutasarrıfı oldu. Rebiyülevvel 1268'de (Ocak 1852) Niş mutasarrıfı, Şevvâl'de (Temmuz-Ağustos) Belgrad muhafızı, Zilhicce 1269'da (Eylül 1853) ikinci defa Rumeli mutasarrıfı ve Cemaziyelevvel 1270'de (Şubat 1854) vezirlikle Yanya valisi olup Cemaziyelevvel 1271'de (Ocak-Şubat 1855) ayrıldı. Safer 1272'de (Ekim-Kasım 1855) Trabzon ve Safer 1274'de (Eylül-Ekim 1857) Kürdistan valisi olup Receb 1274'de (Şubat-Mart 1858) Diyarbekir'de vefat eylemiştir. Tedbirli, sağlam fikirli, sert tabiatlıydı. (II. 18; IV. 894)

Besim Mehmed Sâlih Efendi Dârendeli Hacı Mehmed Ağa'nın damadı olup 1216'da (1801) vefat eden Dârendeli Mehmed Said Ağa'nın oğludur. Mektûbî hulefâsından ve sonra hâcegândan oldu. 1238'de (1822/23) kâğıd-ı enderûn emini olup o senenin 9 Zilhiccesinde (17 Ağustos 1823) vefat etmiştir. Ayrılıkçeşmesi'nde medfundur. Damadının oğlu mevkufat kesedarı Hüseyin Hüsnî Efendi'dir. (II. 18)

Besim Mustafa Efendi Müderris olup 1178'de (1764/65) vefat etti. Arapçada usta, Farsça ve Türkçede şairdir. (II. 17)

Besim Ömer Efendi Kırımlıdır. Kethüdâ kaleminden yetişip hâcegândan oldu. Silahdar kâtibi ve başka memuriyetlerde bulunup 27 Cemaziyelevvel 1196'da (10 Mayıs 1782) vefat etti. Eyüp'de türbe ardında defnolundu. Arapça ve Türkçede şairdi. (II. 17/18)

Besim Ömer Efendi Maliyeden yetişip muhasebeci ve defterdar olup Selânik'ten azledilmiş olarak 3 Ramazan 1283'de (9 Ocak 1867) vefat etti. Silivrikapı'da medfundur. (II. 18)

Besim Sâlih Efendi Kâtip olup İzmit valisi Hasan Paşa'ya divan kâtibi olmuştur. 1242'de (1826/27) vefat etti. Şairdi. (II. 18)

Besim Sâlih Efendi İmam-ı şehriyârî Kâmilî Ahmed Efendi'nin oğludur. Müderris ve 1248'de (1832/33) Galata mollası oldu. Sonra Bursa mollası olup 1258'de (1843) vefat etmiştir. Şairdir. (III. 215)

Besmele *bak.* Mahmud Paşa

Beşe *bak.* Muslî Ağa

Beşiktaşî *bak.* Süleyman Efendi

Beşir Ağa IV. Mehmed devrinde (1648-1687) musâhib ve sonra hazinedar-ı şehriyârî oldu. Hat muallimiydi. 1066'da (1656) Çınar clayında katledildi. (II. 19)

Beşir Ağa Musâhib ve sonra hazinedar-ı şehriyârî olmuştur. 1080 (1669/70) tarihlerinde vefat etmiştir. Üsküdar'da Kavak İskelesi Mescidi'ni yaptırmıştır. (II. 19/20)

Beşir Ağa Mora muhassılı Ahmed Paşa'nın kölesidir. Daire-i hümâyûnda çerağ olunca şehzâdelerden Mahmud'a (I. Mahmud) hizmet etti. Tahta çıkışında 1143'de (1730) musâhib ve 1144'de (1731/32) hazinedar-ı şehriyârî oldu. 13 Cemaziyelevvel 1159'da (3 Haziran 1746) dârüssaâde ağası oldu. Şa'bân 1165'de (Haziran-Temmuz 1752) azledilerek vefat etmiştir. Üsküdar'da Doğancılar'da defnedildi. Kalenderhane Camii'ni yeniden inşa eylemiştir. Hattatdı. (II. 20)

Beşir Ağa Mâbeyn-i hümâyûndan yetişip musâhib ve sırasıyla hazinedar-ı şehriyârî oldu. Şa'bân 1165'de (Haziran/Temmuz 1752) dârüssaâde ağası oldu. Zilka'de 1168'de (Ağustos 1755) ayrılmakla Mısır'a gönderildi. Orada vefat etmiştir. (II. 20)

Beşir Ağa Saray yetiştirmelerinden olup 1171 ortalarında (1758 başları) musâhiblikten dârüssaâde ağalığına yükselmiştir. Muharrem 1182'de (Mayıs-Haziran 1768) imamı Giritli İbrahim Efendi vasıtasıyla getirilmiş sahte bir tabibin yanlışlıkla verdiği ilacı içince ölmüş ve ilaç tahlilinde tabibin cehâleti anlaşılınca imam ve tabip sürülmüştür. Hz. Eyyûb Türbesi ardında defnolunmuştur. Yumuşak huyluydu. (II. 20/21)

Beşir Ağa Saraydan yetişip hazine vekâletinde iken azledilerek Medine'ye gönderilmişti. 1198'de (1784) çağrılıp hazinedar-ı şehriyârî oldu. Receb 1203'de (Nisan 1789) azledilerek Mısır'a gönderilmiştir. Orada vefat etti. (II. 21)

Beşir Ağa Saray ağalarının seçkinlerinden olup hazinedar-ı şehriyârî olmuştu. Muharrem 1223'de (Mart 1808) vefat eyledi. (II. 21)

Beşir Ağa (Hacı) Bayraksız Ali Ağa'nın çırağı olup musâhib-i padişâhî oldu. Rebiyülâhir 1119'da (Temmuz 1707) hazinedar-ı şehriyârî oldu. 1125'de (1713) Kıbrıs'a ve sonra Mısır'a ikamete gönderilmiştir. Sonra şeyhülharem nasbedildi. Yine İstanbul'a getirilerek 1129'da (1717) dârüssaâde ağası oldu. 13 Cemaziyelevvel 1159'da (3 Haziran 1746) vefat eyledi. Eyüp'de türbesine defnedildi. Sâlih ve dindardı. Güvenilir bir danışman olup ilim sahiplerini himaye ederdi. İlmi meselelerden haberdardı. Eyüp'de medresesi ve Bâbıâlî civarında cami, medrese, tekke, sebil, kütüphanesi, Emir İmam mahallesiyle Sarıyer'de çeşmeleri vardır. (II. 20)

Beşir Ağa (Küçük) Saraydan yetişip musâhib ve 1234'de (1819) hazine-i hümâyûn vekili ve 1 Rebiyülâhir 1241'de (13 Kasım 1825) hazinedar-ı şehriyârî oldu. Ayrıldıktan sonra 16 Ramazan 1258'de (21 Ekim 1842) vefat etti. Üsküdar'da Ayazma Camii'nde medfundur. (II. 21)

Beşir Ağa (Naim) (Benli) Saray ağalarından olup hazinedar-ı şehriyârî oldu. 1232'de (1817) vefat etti Hamidiye'de medfundur. (II. 21)

Beşir Ağa (Sarıkçı) Saray ağalarından olup efendisi I. Abdülhamid'in tahta çıkışında musâhib olmuştur. Zilhicce 1187'de (Şubat 1774) dârüssaâde ağası olup aşırı ahmaklığından dolayı işleri birbirine karıştırınca Receb 1193'de (Temmuz-Ağustos 1779) azledilip Harem-i Nebevî'de bir hizmetle Medine'ye gönderildi. Orada vefat etmiştir. (II. 21)

Beşir Bey I. Bâyezid (Yıldırım) devri (1389-1402) beylerinden olup Timur olayında kayboldu. (II. 19)

Beşli ağası *bak.* Mehmed Paşa

Beyanî Çelebi Kastamonuludur. I. Selim (Yavuz) devrinde (1512-1520) vefat etti. Genç bir şairdir. (II. 35)

Beyanî Çelebi Yanboluludur. Şeyh Kemâl'in oğludur. 960 (1553) yılından sonra vefat etti. Şairdir. (II. 35)

Beyanî Mehmed Bey İstanbulludur. Sipahi olup 1038'de (1628/29) vefat etti. Şairdir. (II. 35)

Beyanî Mustafa Efendi (Cârullahzâde) Rusçukludur. Müderris olup Ekmelzâde'den el aldı. 985'de (1577) onun yerine şeyh oldu. 1006'da (1597/98) vefat etti. Zaviyede medfundur. Şiir ve inşada mâhir ve Arapça şiirde nadir olup güzel hatta malikti. (IV. 379)

Beyazî Mehmed Bey Edirnelidir. Bir sipahi olup 1034'de (1624/25) vefat etti. Şairdir. (II. 35)

Beyazî Mehmed Efendi Vardarlıdır. Müderris olup 1036'da (1626/27) vefat etti. Şairdir. (IV. 152)

Beyazîzâde *bak.* Ahmed Efendi; Hâmid Efendi; Hasan Efendi; Mahmud Efendi

Beyazîzâde IV. Mehmed devri (1648-1687) âlimlerinden Hasan Efendi evlâdıdır ki, yarım asır kadar ayakta kalabilmiştir. (IV. 685)

Beylânlızâde *bak.* Mustafa Ağa

Beyler Hocası *bak.* Ahmed Efendi

Beylerbeyi *bak.* Mehmed Paşa

Beylikçi *bak.* Mustafa Efendi

Beypazarlı *bak.* Hüseyin Efendi

Beyzâde *bak.* Ali Paşa; Husrev; Lutfullah Abdî Çelebi; Mahmud Efendi; Mehmed Efendi; Murad Bey; Muhyiddin Mehmed Efendi

Bezenzâde *bak.* Mahmud Efendi

Bezirgân *bak.* Ahmed Paşa; Halil Paşa

Bezirgânbaşı Hocası *bak.* Ahmed Efendi

Bezirgânbaşızâde *bak.* Ebûbekir Efendi; Râsih Mustafa Efendi

Bezirgânzâde *bak.* Halil Ağa

Bezmî Abdullah Çelebi Derviş Çelebi'nin oğludur. "Topal Kadı" denir. Kadı ve III. Murad devri (1574-1595) şairlerindendi. (II. 16)

Bezmî Ahmed Çelebi (Kör) İstanbulludur. Korucuydu. 1026'da (1617) vefat etti. Şairdir. (II. 16)

Bezmî Çelebi İlmiyeden mülâzim olup III. Murad devri (1574-1595) ortaları şairlerindendir. (II. 16)

Bezmî Çelebi İstanbulludur. Yenikapı Mevlevîhanesi'nin bânîsi Malkoç Mehmed Efendi'nin torunu olup yeniçeri koruculuğundan emekli edilmişti. 1094 (1683) Viyana seferinde bulunarak bir humbara isabetiyle şehid olmuştur. *Divan* sâhibi şairdir. (II. 16)

Bezmî Efendi Tekfurdağlıdır. 1149'da (1736/37) vefat eyledi. Şairdir. (II. 16)

Bezmî Halil Efendi Kumkapılıdır. Müezzin İsâ'nın oğlu ve Sakızlı İlyas'ın müridiydi. Vezirlere imam ve nedim olmuştur. 1136'da (1723/24) Sakız'da vefat etti. Şairdir. (II. 16)

Bezzazzâde *bak.* Nutkî Hüseyin Çelebi

Bezzâzzâde Nâib olup Menemen nâibi iken 1046'da (1636/37) zulmünden dolayı idam edilmiştir. (II. 16)

Bıçakçı *bak.* Hayreddin; İbrahim Paşa

Bıçakçılar İmamı *bak.* Abdullah Efendi

Bıçakçızâde *bak.* Mehmed Efendi (Kara); Mustafa Efendi

Bıçkı *bak.* Mehmed Efendi

Bıdık Çelebi *bak.* Yusuf Efendi

Bıyıklı *bak.* Ali Efendi; Ali Paşa; Hasan Paşa; Husrev; Mahmud Ağa; Mehmed Paşa; Mustafa Paşa; Osman Paşa; Ömer Efendi

Biatî Çelebi Kalender meşrep olmakla III. Murad devri (1574-1595) sonlarında vefat eyledi. Şairdir. (II. 37)

Biber *bak.* Mehmed Paşa

Biber Biraderizâde IV. Murad devri (1623-1640) âlimlerinden "Biber Biraderi" diye meşhur Hasan Efendi'nin oğlu ve torunu olup yarım asır kadar sürebilmiştir. (IV. 684)

Bîcan Ahmed Paşa Enderûn'dan yetişme olup sonra rizâmiye askerliğine geçti ve mîrimîranlığa kadar yükseldi. Sonra Dâr-ı Şûrâ'ya aza oldu. 1259'daki (1843) ayıklamada Tophane'ye nakledilip istihkâm livâsı ve sonra da Arabistan Ordusu meclisine aza olmuştur. Rebiyülâhir 1264'de (Mart 1848) mîrimîranlıkla Çıldır kaymakamı ve sonra beylerbeyi pâyesi olmuştur. Azilden sonra Tırnova mutasarrıfı olduktan sonra Receb 1276'da (Şubat 1860) Edirne mutasarrıfı olmuş ve 1277'de (1860/61) ayrılmıştır. 1278'de (1861/62) Karasi mutasarrıfı olup 1280'de (1863/64) ayrıldı. 1291'de (1874) vefat ile Eyüp'de Kâşgarî Dergâhı'na defnedildi. Oğlu Bahâ Bey de mutasarrıf olmuştur. Damadı, Uryânîzâde Es'ad Efendi'dir. (II. 35/36)

Bîdârî Çelebi Dergezinlidir. Sehabî-i Acem'in kardeşidir. Sarraftı. III. Murad devri (1574-1595) sonlarında vefat eylemiştir. Şairdi. (II. 36)

Bîdarî Mehmed Efendi (Nev'îzâde) Atâullah Efendi'nin oğludur. Müderris, Yenişehir mollası olup sonra azledilmiş olarak hacca gidip 1069'da (1658/59) yolda vefat eyledi. Bilgili ve üç dilde şair olup zengin, kibirli, hicivci ve hezelciydi. Çağdaşlarının gönlünü yaralamıştı. Oğlu Mehmed Sâlih Efendi'dir. (IV. 171)

Bîkes *bak.* Hüseyin Efendi

Biko *bak.* Ali Paşa (Kılağuz)

Bilâl Ağa Sarayın seçkin kişilerinden olmakla Cemaziyelevvel 1159'da (Mayıs-Haziran 1746) hazinedar-ı şehriyârî olup birkaç sene sonra azledilerek vefat eylemiştir. (II. 24)

Bilâl Ağa (Büyük) III. Selim dairesinin seçkin adamlarından olup tahta çıktığında mûsâhib ve hazine-i hümâyûn vekili ve sonra hazinedar-ı şehriyârî olmuştur. 1204'de (1790) İdris Ağa yerine dârüssaâde ağası tayin edilmiştir. Ancak hastalıklı olduğu için işleri idare edemez durumdaydı. Bu hâlde 1206'da (1791/92) vefat etmiştir. (II. 24)

Bilâl Ağa (Hoca) Sarayın seçkin ağalarından olup ilim ve dirayet sâhibi de olduğundan mûsâhib olmuştu. 1106'da (1694/95) katledildi. Sultanahmet civarında medfundur. (II. 24)

Bilâl Ağa (Küçük) İvâz Mehmed Paşazâde Halil Paşa'nın kölesi olduğundan sarayda "Halil Paşalı" denmişti. III. Mustafa devrinde (1757-1774) saraya alındı. III. Selim'in tahta çıkışında (1789) mûsâhib ve hazine-i hümâyûn vekili oldu. 1212'de (1797/98) hazinedar-ı şehriyârî olup 17 Rebiyü-

levvel 1213'de (29 Ağustos 1798) Hâlid Ağa'nın vefatında dârüssaâde ağası oldu. 17 Muharrem 1222'de (27 Mart 1807) vefat etti. Eyüp'de Vâlide Sultan Türbesi'nin bahçesine defnedildi. Hayrı sever ve hayrâtı imara çalışır, sâlih, dindar bir zat idi. Çeşmesi vardır. (II. 24)

Bilâl Efendi Ermiş sayılanlardan kâmil bir şeyhti. 1171'de (1757/58) vefat eyledi. Halıcılar'da defnedildi. (II. 24)

Bilâl Efendi (Hacı) Rıfâî şeyhlerinin büyüklerinden olup 1269'da (1852/53) vefat etti. Beyoğlu kabristanında medfundur. (II. 24)

Billûrî *bak.* Mehmed; Mehmed Efendi

Bina Emini *bak.* Yusuf Efendi

Bînamaz *bak.* Halil Paşa

Binbaşıoğlu *bak.* Ali Paşa

Bincanzâde *bak.* Ali Efendi

Binzâde *bak.* Mehmed Efendi

Biraderzâde *bak.* Mustafa Efendi; Ya'kub Efendi

Birgivî *bak.* Mehmed Efendi

Birgivîzâde III. Murad devri (1574-1595) ulemâsından Birgivî Mehmed Efendi'nin oğullarıyla torunu sudûrdan İzzetî Efendi'ye denir. Bir asırdan fazla sürmedi. (IV. 684)

Birrî Abdullah Efendi Abdî Efendi'nin yeğeni Hacı Mustafa Efendi'nin oğludur. 1156'da (1743) doğdu. Annesinin babası Bıçakçılar imamı Abdullah Efendi'dir. Mektûbî-i sadr-ı âli'ye girip 1182'de (1768/69) mühimmenüvis, sonra Nahifî Efendi'nin yerine serhalife oldu ve ordunun gelmesinde azledilip sonra ikinci defa nasbedildi. Cemaziyelâhir 1192'de (Temmuz 1778) mektûbî-i sadr-ı âlî oldu. 1198'de (1784) naklen beylikçi, Muharrem 1204'de (Ekim 1789) reisülküttab ve 1205'de (1790/91) Avusturya ve sonra Rusya mütareke ve mûsâlahalarında birinci murahhas olmuştur. Muharrem 1207'de (Ağustos-Eylül 1792) reisülküttablıktan azledildi. Sonra ruznâme-i evvel ve muhasebe-i evvel olup 1209'da (1794/95) Beyhan Sultan kethüdâsı ve 14 Cemaziyelevvel 1209'da (7 Aralık 1794) kethüdâ-yı sadr-ı âlî oldu. 28 Cemaziyelevvel 1210'da (10 Aralık 1795) hastalığı sebebiyle azledildi ve Şevvâl'de (Nisan 1796) tevkiî oldu. Rebiyülevvel 1211'de (Eylül 1796) azledilip Bursa'ya ikamete gönderildi. Birkaç ay geçince döndüyse de oğlu Süleyman Efendi'nin vefatının üzüntüsüyle Şa'bân 1212'de (Ocak-Şubat 1798) 56 yaşında vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. Âlim, fâzıl, akranına üstün şair, dürüst, sâdık idi. Meşhur Hacı İbrahim Efendi'nin kız kardeşi, zevcesiydi. Lâleli'de mektebi ve evkafı vardır. *Mevrîdü'l-ukı'd* adında bir eseri vardır. (III. 391)

Bodur *bak.* Hüseyin Ağa; Hüseyin Paşa; Mehmed Efendi; Mustafa Paşa; Süleyman Paşa

Boğazlıyanlızâde *bak.* Mehmed Paşa

Boğdan Giray *bak.* Ahmed Giray

Boğuk *bak.* Abdullah Efendi

Boğukoğlu *bak.* Abdülbâkî Çelebi; Ali Bey

Bolevîzâde *bak.* Ahmed Said Efendi; Emin Mehmed Efendi; Said Efendi

Bolevîzâde Bolulu Mustafa Efendi'nin kardeşinin oğullarına dendi. Şerefleri ancak bir asır kadar sürebildi. (IV. 685)

Bolpaça *bak.* Ahmed Ağa

Bolu Nâibi *bak.* Mehmed Efendi

Bolulu Çelebi *bak.* Muhyiddin Mehmed Efendi

Bonaparta *bak.* Mustafa Paşa

Bor Müftüsüzâde *bak.* Hüseyin Paşa

Bora *bak.* Gazi Giray Han II

Bostan *bak.* Mustafa Efendi; Receb Paşa

Bostan Çelebi Divânî Mehmed Muhyiddin Efendi'nin vefatında Konya'da Mevlânâ'nın postuna oturdu. 1016'da (1607/08) vefat etmiştir. (II. 17)

Bostan Çelebi Abdülhalim Çelebi'nin oğlu olup 1057'de (1647) doğdu. 1091'de (1680) babasının vefatında Konya'da Mevlânâ'nın postuna oturdu. 1106'da (1694/95) hacca gidip dönmüş ve 1116'da (1704) şikâyet üzerine azledilerek Kıbrıs'a gönderilmiştir. Yerlerine li-ümm amcası Celâleddin Çelebi tayin olunmuş, bir süre sonra oğlu Sadreddin Çelebi'ye meşihat verilmekle Ramazan'da (Ocak 1705) izin alarak Konya'ya gitmiştir. Oğluna meşihati bırakarak i'tikâfa çekildi. Şevvâl 1118'de (Ocak 1707) vefat etti. Vakûr, ihtişamlı, cömert, nezihdi. (II. 17)

Bostan Efendi Kütahyalıdır. Müderris olup Receb 1020'de (Eylül 1611) vefat etti. Temiz kalpliydi. (II. 17)

Bostan Efendi 1034'de (1624/25) Hüseyin Lâmekânî'nin(→) yerine Eyüp'de Şah Sultan Tekkesi şeyhi oldu. 1040'da (1630/31) vefat eylemiştir. (II. 17; II. 188)

Bostan Efendi Muabbir Tekkesi şeyhidir. O tekkenin bânîsi Mehmed Çelebi'nin vefatında 1020'da (1611) şeyh olup 1065'de (1655) vefat eyledi. (II. 17)

Bostan Efendi (Berkzâde) Bursalıdır. Müderris iken Ramazan 1046'da (Şubat 1637) vefat etmiştir. (II. 17)

Bostan Efendi (Terzizâde) Bursalıdır. Müderris olup 1043'de (1633/34) vefat etti. Âbiddi. (II. 17)

Bostan Hilmî Efendi (Bakkalzâde) Bursalıdır. Müderris olup 1004'de (1595/96) Şam'da emekli iken vefat etti. Şairdir. (II. 16; II. 240) [II. 240'da 1014'de vefat ettiği yazılıdır.]

Bostan Mehmed Efendi Rumeli devşirmelerindendir. Müderris oldu. 20 Rebiyülâhir 1120'de (9 Temmuz 1708) vefat etti. Sâlih ve dervişti. (II. 17)

Bostancı *bak.* Ali Efendi; Ali Paşa

Bostancıbaşızâde *bak.* Abdurrahman Enver Bey; Edhem İbrahim Bey (Hacı); Reşid Mehmed Paşa

Bostancızâde *bak.* Osman Efendi

Bostanî *bak.* Ahmed Efendi; Ali Efendi

Bostanzâde *bak.* Abdülkerim Mehmed Efendi; Ahmed Efendi; Âzeri İbrahim Çelebi; Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Yahyâ Efendi

Bostanzâde I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) sudûrundan Bostan Mustafa Efendi evlâdıdır ki, şeyhülislâm ve sudûrdan olarak birbuçuk asır kadar sürmüştür. Sonra, evlâdından Yahyâ Efendi'nin oğullarına "Yahyâzâdeler" denilmiş ve başka bir kol türemiştir. (IV. 684)

Boşnak *bak.* İbrahim Bey; Mehmed Ağa; Mehmed Paşa; Osman Paşa

Boşnakzâde *bak.* Mehmed Paşa

Boyacı *bak.* Hasan Ağa

Boyalı *bak.* Mehmed Paşa

Boynueğri *bak.* Abdullah Paşa; Durak Mehmed Paşa; Mustafa Ağa

Boynuyaralı *bak.* Durak Mehmed Paşa (Boynueğri)

Bozacızâde *bak.* İbrahim Efendi

Bozoğlan *bak.* İbrahim Efendi

Bozoğlanzâde Şehid Ali Paşa zamanında defterdar İbrahim Efendi'nin oğlu Râkım Paşa ve torununa denir. Ailesi bir asra yakın şerefini koruyabildi. (IV. 684/85)

Bozoklu Mustafa Paşazâde *bak.* Hüseyin Bey

Börekçizâde *bak.* Fâizî Mustafa Efendi; Hasan Efendi

Börklüce *bak.* Mustafa

Budak Bey I. Mehmed'in (Çelebi) (hd. 1413-1421) beylerinden olup savaşlarda ömrünü tüketti. (II. 10)

Budak Bey Süleyman Bey'in oğludur. Kardeşi Arslan'ı katledince Memlûkler tarafından bütün Maraş ve Elbistan bölgesine bey atandı. Ondan sonra devlet tarafından azledildi ve 876'da (1471/72) kardeşi Şehsüvar'ı yenip yine Maraş'a sahip oldu. Az müddette Osmanlı Devleti tarafından Alâüddevle gönderilip orası yine ele geçince bu da Mısır'a savuşmuş ve orada hapse atılmıştır. Bir müddet sonra kurtulup Osmanlı Devleti'ne sığınınca Vize sancağı verildi. Alâüddevle'nin isyanında üzerine sevk olunmuş ise de esir düşmekle Mısır'a gönderilmiş ve orada katledilmiştir. (II. 10)

Budak Bey İran'da Büruce beyi iken 961'de (1554) itaat ederek hizmetlerde bulunmuş ve bu hâlde vefat etmiştir. (II. 10)

Budak Efendi (Can-ı Âlem) Azizlerin nazarına mazhar olmuş bir derviş-ti. Fâtih Camii'nde ders okuturdu. İksir fennine merak salınca "Garazım, kesb-i ma'rifettir" diye özür dilerdi. 1026'da (1617) vefat eylemiştir. (II. 10)

Budakzâde *bak.* Mehmed Ağa

Buharîzâde *bak.* Abdülkerim Efendi; Ahmed Efendi; Itri Mustafa Efendi

Bulgar *bak.* Ahmed Paşa; Mehmed Paşa

Bulgarzâde *bak.* Nâcî Yahyâ Efendi

Burak Reis İnebahtı seferinde Dâvud Paşa ile bulunmuş ve düşman gemilerinden dördünü tutuşturup kendi gemisiyle beraber yakmış ve 899'da (1493/94) gemisinde bulunan Yenişehirli Kemâl Bey'le birlikte şehid olmuştur. Cesur bir adamdı. (II. 14)

Burdur Müftüsüzâde *bak.* Fahreddin Ahmed Efendi

Burhan Efendi Kürdistanlıdır. Müderris olup Muharrem 1036'da (Eylül-Ekim 1627) vefat etti. Âlimdi. Oğlu, İbrahim Efendi'dir(→). (II. 15)

Burhan Efendi (Bâkî Ağazâde) Müderris iken 1226'da (1811) vefat etmiştir. (II. 15)

Burhan Mehmed Efendi (Müftîzâde) Müderris olup II. Mahmud devrinin (1808-1839) son yıllarına yetişti. Şairdi. (II. 16)

Burhaneddin Ahmed Erzincan ahalisinden olup Haleb'de öğrenim görerek vatanına dönmüş ve orada kadı olmuştur. Oranın beyi ile akraba olmuştur. Sonra şehri zapt eylemiş ve Mısır askeri üzerine gelince 800'de (1397/98) vefat etmiştir Cesur ve şairdir. *Telvih*'e *Tercih* adında bir şerh yazmıştır. Oğlu Zeynelâbidîn'dir. (II. 14/15)

Burhaneddin Efendi Eğirdir'de şeyh olan Mehmed b. Hacı Hüseyin'in oğludur. Soyu Berdaî'ye ulaşır. Eğirdir'de tahsilden sonra İstanbul'a gelip Nasûh Efendi'den el aldı. Tefsir

ve hadis okurdu. 970'de (1562/63) vefat etti. Ârif, kâmil bir mürşid olup ermiş sayılanlardandı. (II. 15)

Burhaneddin Haydar Herevî Mehmed'in oğludur Sa'deddin Teftazanî'nin talebesindendi. Göç ederek Osmanlı ulemâsından olmuştur. Simavna kadısı Bedreddin'in katline fetvâ vermiştir. 830'da (1426/27) vefat etti. Kâfiyeci ve Molla Husrev bundan okudular. Bazı hâşiyeler ve *Ferâiz-i Sirâciye*'ye şerh yazmıştır. (II. 15)

Burhaneddin Paşa Maliyeden yetişerek bazı hizmetlerde bulunup 994'de (1586) başdefterdar oldu. O sene Zilhiccesinde (Kasım-Aralık 1586) azledildi. 995'de (1587) Tuna Ordusuna defterdar olup hemen ardından orta defterdar olmuştur. 996'da (1588) Anadolu defterdarı oldu. 1001'de (1592/93) azledilip 1002'de (1593/94) yine orta defterdar oldu. 1004'de (1595/96) paşalıkla ikinci defa başdefterdar oldu. Sonra Anadolu defterdarlığına nakledildi. 1007'de (1598/99) üçüncü defa başdefterdar olup az vakitte azledilerek Üsküp'e mal tahsiline gönderildi. 1008'de (1599/1600) vefat etti. Hırslıydı. Oğlu ricâlden Mehmed Çelebi'dir. (II. 15)

Burinar *bak.* İbrahim Ağa

Burini *bak.* Hasan Efendi

Burnaz *bak.* Ahmed Bey; Ali Ağa; İbrahim Ağa; İbrahim Efendi; Mehmed Ağa; Mehmed Paşa

Bursalızâde Bursalı Abdülhâdî Efendi evlâdıdır ki geçen asır âlimlerindendiler. (IV. 684)

Bursavî *bak.* Mustafa Efendi

Burunsuz *bak.* Ahmed Paşa; Mehmed Paşa; Mustafa Ağa

Buzağı *bak.* Mahmud Efendi

Buzağızâde *bak.* Mehmed Efendi

Bükaizâde *bak.* Ahmed Efendi

Bülbül *bak.* Sâib Ahmed Paşa

Bülbül Efendi Dersiâm olup müderris ve sonra mevâlîden oldu. Sonra emekli olmuş ve 1227'de (1812) vefat eylemiştir. (II. 25)

Bülbül Hâfız *bak.* Feyzullah Efendi

Bülbülcü *bak.* Münif Mustafa Efendi

Bülbülcüzâde *bak.* Fethî Abdülkerim Efendi; Nurî Seyyid İsmail Efendi

Bülbülî *bak.* Mustafa Efendi

Bülbülzâde *bak.* Abdullah Efendi; İzzeddin Fikrî Efendi; Mehmed Efendi

Büyük *bak.* Bilâl Ağa; Ca'fer Paşa; Süleyman Paşa

Büyük Gürcü *bak.* Ahmed Efendi

Büyük Tezkirecizâde *bak.* Abdülkadir Bey

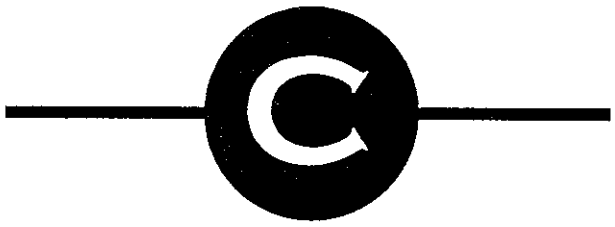

Câbî Dede *bak.* Hasan Dede

Câbîzâde *bak.* Abdullah Efendi; Ali Rebi Efendi; Fâiz Halil Efendi; İbrahim Efendi; İbrahim Efendi (Sarı); Mehmed Efendi; Tâib Mehmed Çelebi

Câbir Mustafa Efendi Kalemden yetişip hâcegândan olarak bazı hizmetlerde bulunmuş ve sonra emekli olmuştur. 28 Cemaziyelevvel 1273'de (24 Ocak 1857) vefat etti. Topkapı'da Neş'et Efendi yakınında defnedildi. (II. 65)

Câbir Paşa Şerif Abdülmuttalib Efendi'nin oğludur. Mîrimîranlık verilmiştir. 1297'de (1880) vefat eyledi. Haydarpaşa'da medfundur. 25 yaşlarında necip ve nahif bir zat idi. (II. 65)

Câbirîzâde *bak.* Abdullah Efendi; Ali Efendi

Cadı *bak.* Yusuf Paşa

Ca'fer (Seyyid) Buharalıdır. Ni'me'l-ceyşdendir. Fâtih'deki türbesinde medfundur. "Yedi Emirler" diye tanınanlardan biridir. Seyyid Hamza ve Seyyid Ukayl bu cümledendir (II. 68)

Ca'fer (Seyyid) Abdülkadir evlâdındandır. Bursa hisarında medfundur. (II. 68)

Ca'fer (Şerif) Rebiyülevvel 1172'de (Kasım 1758) Mekke emiri oldu. 1184 (1770/71) yılına kadar emirliği devam ettikten sonra vefat eyledi. Şerif Mesâid'in küçük kardeşidir. (II. 75)

Ca'fer Ağa I. Süleyman (Kanunî) zamanında bâbüssaâde ağası oldu. Zilhicce 964'de (Ekim 1557) vefat eyledi. Kadıköy'de cami ve medrese yaptırmıştır. (II. 69)

Ca'fer Ağa Toparabacıbaşısı olup Cemaziyelevvel 965'de (Şubat-Mart 1558) vefat etti. (II. 69)

Ca'fer Ağa Sarayda 1021'de (1612) hasodabaşı ve sonra bâbüssaâde ağası olup o aralık vefat etti. Mürekkepçiler Mescidi'ni yaptırdı. Bâhir Mustafa Paşa, bunu camiye çevirdi ve onun kesik başı oraya defnedildi. (II. 72)

Ca'fer Ağa Saraydan yetişip saray ağası olup 1099'da (1688) kilercibaşı oldu. 1104'de (1692/93) hazinedar-ı şehriyârî olup 1108'de (1696/97) kapı ağası oldu. 1113'de (1701/02) vefat eyledi. (II. 75)

Ca'fer Ağa Saraydan yetişip mûsâhib-i şehriyârî oldu. Ramazan 1238'de (Mayıs 1823) vefat etti. Hamidiye Türbesi'nde medfundur. (II. 76)

Ca'fer Ağa Enderûnlu olup III. Mehmed şehzâdeliğinde Manisa'da sancakbeyi iken hizmetinde çavuşbaşı olmuştu. Orada vefat etmiştir. (II. 71)

Ca'fer Ağa Subaşı olup Camcı Mescidi'ni yaptırmıştır. (II. 73)

Ca'fer Ağazâde *bak.* Emin Mehmed Efendi; Ramazan Efendi

Ca'fer Bey İzvornik beyi olup 950 (1543) tarihlerinde vefat etmiştir. (II. 69)

Ca'fer Bey (Seyyid) Saloneli Abdullah Paşa'nın oğludur. Kalemden yetişip hâcegândan oldu. Çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 27 Şa'bân 1222'de (30 Ekim 1807) vefat eyledi. Murad Paşa Camii'nde medfundur. (II. 76)

Ca'fer Çelebi Arakiyeci esnafından olup Takyeci Mescidi'nin bânîsidir.

Minberini Kâtip Mehmed Efendi koymuştur. Veledikarabaş Mahallesi'nde mektep yaptı. Dâye Hatun civarında da bir çeşmeyi yaptırmıştır. (II. 73)

Ca'fer Çelebi Ceneviz deniz beylerinden ve Cezâyir-i garb kapdanlarından olup Sicilya hâkiminin oğlunu esir edip gemisine el koydu. Daha sonra vefat etti. (II. 73)

Ca'fer Çelebi Menteşelidir. Müderris olup Şehzâde Bâyezid'e muallim oldu. Hacca giderken 964'de (1557) vefat etti. Âlim, sabırlı ve fakirleri severdi. Oğlu Muhlis Çelebi, şairdir. (II. 69)

Ca'fer Çelebi (Tâczâde) Tâc Bey'in oğludur. Babası sâyesinde ilim tahsil eyledi. Mahmud Paşa Medresesi müderrisi iken nişancı olmuştur. I. Selim (Yavuz) devrinde ikinci defa nişancı oldu. Oradan Anadolu kazaskeri oldu. 8 Receb 921'de (18 Ağustos 1515) vefat etti. Kabri Balat'ta camii önündedir. İstanbul, Simav ve Bursa'da üç cami ve İstanbul da bir medrese yaptı. Menşur ve fermanlara yeni kurallar getirdi. Ona gelinceye kadar defterdarlar, nişancılardan önce geliyorlardı. Bu nişancı olunca padişahın huzurunda vezirlerin solunda oturtulup "Nişancı Paşa" unvanını aldı. Fâzıl ve üç dilde şairdi. İdamından önce dilinde uğursuzluk başladı. "Beni şehid-i aşk oldukda râh-ı yârda/Yumadın defn eyleyinüz tenden gubârı gitmesün". Eserleri: *Hevesname* ve *Kitab-ı Ahlâk*'dır. Oğlu Bâlî Çelebi'dir(→). (II. 68/69)

Ca'fer Dede Halıcılar'da sâkin meczup bir zat idi. Safer 1129'da (Ocak-Şubat 1717) vefat etti. Topkapı'da medfundur. Yaşı 100'e yakın olup ermiş sayılanlardandı. (II. 75)

Ca'fer Dem Paşa Askerlikten yetişip miralay ve mîrlivâ olmuştur. 1276 ortalarında (Aralık 1859/Ocak 1860) İstanbul'da boğularak vefat etmiştir. (II. 77)

Ca'fer Efendi Ebûssuûd Efendi'nin amcası Abdünnebî Efendi'nin oğludur. Müderris ve 950'de (1543) Manisa müftüsü oldu. 955'de (1548) Şehzâde Selim'e muallim, Muharrem 958'de (Ocak 1551) Şam kadısı ve Şevvâl'de (Ekim) Anadolu kazaskeri olmuştur. Şevvâl 964'de (Ağustos 1557) emekli olup hacca gitti. Dönüşünde Üsküdar'da bahçesinde sâkinken 985'de (1577) vefat eylemiştir. Eyüp'de Kasım Paşa Camii'nde medfundur. Yaşı 80'e yakın olup âlim ve sâlihdi. Kardeşi Lutfî Lutfullah Efendi'dir(→). (II. 70)

Ca'fer Efendi Kastamonuludur. Müderris ve Lârende müftüsü ve sonra Kastamonu müderrisi olup 988'de (1580) vefat etmiştir. Orada yaptırdığı camide medfundur. (II. 70)

Ca'fer Efendi Manastırlıdır. Müderris iken 990'da (1582) vefat etti. Âlim ve iyi huyluydu. (II. 70)

Ca'fer Efendi Aydınlıdır. Müderris olup Ramazan 1011'de (Şubat 1603) Kudüs ve sonra Mekke mollası oldu. Felç geçirince emekliye ayrıldı. 1021'de (1612) Tire mollası olup 1029'da (1620) vefat etti. Edip, vakûr, sabırlıydı. (II. 72)

Ca'fer Efendi Karahisarlıdır. Müderris, Kudüs, İzmir, Medine ve Eyüp mollası oldu. Cemaziyelâhir 1035'de (Mart 1626) azledildi ve haftasında vefat etti. Sâlihdi ve az konuşurdu. (II. 73)

Ca'fer Efendi Saçlı Hâşim Efendi'nin oğludur. 1003'de (1594/95) babası-

nın yerine şeyh olmuş ve 1040'da (1630/31) vefat eylemiştir. (II. 73)

Ca'fer Efendi Hamid'de Burmalı Kemâleddin'in oğludur. 1091'de (1680) müderris olup Bursa pâyesiyle nakibüleşraf oldu. Cemaziyelevvel 1097'de (Nisan 1686) azledildi. Muharrem 1099'da (Kasım 1687) İstanbul pâyesiyle Mısır mollası oldu. Rebiyülevvel 1099'da (Ocak 1688) ayrıldı. Zilhicce 1100'de (Eylül-Ekim 1689) Anadolu pâyesi ve Cemaziyelevvel 1106'da (Aralık 1694/Ocak 1695) Rumeli pâyesi oldu. Zilhicce 1108'de (Haziran-Temmuz 1697) vefat etti. Sûfî meşrep ve 80'lik bir pirdi. Damadı, Murad Efendi'dir ki, "Muradzâdeler"in atasıdır. (II. 74)

Ca'fer Efendi Tekfurdağlıdır. Orada Mehmed Paşa Camii müezziniydi. 1149'da (1736/37) vefat etti. Şairdir. (II. 75)

Ca'fer Efendi Seyyid Kemâleddin'in Zihgirci Mescidi'ni genişleterek yenileyip vakfını yapmıştır. Daha sonra vefat etti. (II. 73)

Ca'fer Efendi (Kara) Aydınlıdır. Müderris ve Lutfî Paşa'ya muallim ve musâhib oldu. Nihayet Sahn müderrisi olup Zilhicce 966'da (Eylül 1559) vefat etti. *Sadru'ş-Şeria*'ya ve başkalarına hâşiyeler yazmıştır. (II. 69/70)

Ca'fer Efendi (Keşfî) Sünbülî tarikatine mensup Fındıklı Tekkesi'ni yapmıştır. 1053'de (1643) vefat etti. Orada medfundur. Yerine Receb Efendi şeyh olup 1055'de (1645) vefat etti. Yerine Fazlullah Efendi geçti. 1065'de (1655) vefat eyledi. Yerine A'mâ Hüseyin Efendi geçip 1118'de (1706/07) vefat eylemiştir. Yerine Fazlullah Efendi'nin ikinci halifesi Mustafa Efendi geçip 1140'da (1727/28) vefat eylemiştir. Yerine Mehmed Efendi şeyh olup 1149'da (1736/37) vefat eylemiştir. Yerine İbrahim Efendi geçip 1178'de (1764/65) vefat etti. Yerine Mehmed Nebi Efendi geçip 1189'da (1775) vefat etti. Fındıklı'da medfundur. Bu tekkenin son şeyhlerinden Yunus Efendi, haylice şöhret almıştır. (II. 73)

Ca'fer Fevzî Bey Ricâlden Büyük Râşid Efendi'nin oğludur. 1196'da (1782) doğdu. 1203'de (1788/89) müderris ve Zilhicce 1222'de (Şubat 1808) İzmir mollası, 1230'da (1815) Şam mollası, 1233'de (1818) Medine mollası, Receb 1237'de (Nisan 1822) İstanbul pâyesi, 1238'de (1822/23) İstanbul kadısı, 1241'de (1825/26) Anadolu pâyesi ve Muharrem 1243'de (Ağustos 1827) Rumeli pâyesi oldu. Cemaziyelevvel 1248'de (Kasım-Aralık 1827) vefat etti. Babasının yanında medfundur. Satranç oyununda usta ve saftı. Satrançta tırnağını kanatmak âdeti olduğundan uşağı bir miktar pamuk taşıyıp kanayınca derhal yapıştırırdı. (II. 76)

Ca'fer Kâmilî Efendi Tırhalalıdır. Kardeşi Şeyh Ali Kemâlî'dir. Nureddinzâde'den el alıp dünyaya meyletmemiştir. Defalarca hacca gidip sılasına dönerek Halvetî usûlünü ihya eyledi. Safer 1026'da (Şubat 1617) vefat etti. Türbesinde medfundur. Cömert, iyi huylu ve keşif sâhibiydi. Garibe: Seyahati sırasında rüyasında nebilerden biri görünüp "kabrim suya gark olmağla ızdırap veriyor, beni halâs eyle" deyince seher vaktinde tabutunu arayıp saklanmış buldu ve o yerden selâmete nakleyledi. (II. 72)

Ca'fer Paşa Beylerden olup sonra beylerbeyi ve daha sonra kubbe veziri olmuştur. I. Mehmed (Çelebi) dev-

ri (1413-1421) başlarında vefat eylemiştir. (II. 68)

Ca'fer Paşa Beylerden olup 927'de (1521) kapdan-ı deryâ olmuştur. 928'de (1522) bazı uygunsuz hareketlerinin doğruluğu anlaşılınca idam edildi. (II. 69)

Ca'fer Paşa Bursalıdır. Emir Gazi'nin oğlu olduğundan orada bir zaman nakibüleşraf olmuştur. Sonra Pîrî Mehmed Paşa üç tuğ verip Karaman'a beylerbeyi tayin etmiştir. Azilden sonra Bursa'da emekli edilerek I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) vefat eylemiştir. Bursa'da Pınarbaşı'nda medfundur. (II. 69)

Ca'fer Paşa Enderûn'dan yetişerek silahdar-ı şehriyârî olmuştur. Hattı, padişah hattı idi. Sokollu Mehmed Paşa buna riayetle II. Selim'in tahta çıkışında başkapıcıbaşı yaptı. Ardından yeniçeri ağası olup kendine damad eylemiştir. 976'da (1568/69) İstanbul yangınında ağalıktan azlolunduysa da ardından Rumeli beylerbeyi oldu. Daha sonra vezirlikle kubbenişîn oldu. 11 Safer 995'de (21 Ocak 1587) vefat etti. Eyüp'de Kızıl Mescid yakınındaki türbesinde medfundur. Gayet vakûrdu. Bir medrese ve mektebi vardır. Eşi vefatında hamile olmakla ikiz çocuğu doğmuş, Mehmed ve Ca'fer isimleri verilmiştir. (II. 70/71)

Ca'fer Paşa Rus dönmelerindendir. Enderûn'dan çıkıp bazı sancaklara ve Ruha'ya bey olmuştur. Sonra Kıbrıs ve Tunus beylerbeyi olup hiç azledilmemiş ve 995 (1587) tarihlerinde vefat etmiştir. (II. 70)

Ca'fer Paşa Kıdemli beylerden ve İran serhaddini iyi bilenlerden olduğundan Göle ve Sigetvar'a beylerbeyi olmuştur. Orayı, 500 atlı ile kendisinden 4 kat fazla düşmandan kurtarmıştır. 988'de (1580) Kefe beylerbeyi, 991'de (1583) Şirvan valisi olmuş ve orada kalarak bir aralık Tebriz beylerbeyi ve sonra da vezir olmuştur. Boğdan beylikten vilâyete dönüştürülünce vali atanmıştır. Sonra yine Tebriz valisi olarak 1009'da (1600/01) vefat etmiştir. Cesur, gayretli, muktedirdi. (II. 71)

Ca'fer Paşa Sarayda yetişip çeşnigirbaşı, kapıcılar kethüdâsı ve mirâhûr-ı evvel olarak sonra Zilhicce 1015'de (Nisan 1607) Habeş beylerbeyi olmuş, 9 sene orada kalmış ve 1027'de (1618) Mısır valisi olup 9 ay sonra azledilmiştir. 1032'de (1623) vefat eyledi. Âlim, fâzıl, sâlihdi. (II. 72)

Ca'fer Paşa Saraydan yetişip haseki ve bostancıbaşı olmuştur. Zilhicce 1041'de (Haziran-Temmuz 1632) kapdan-ı deryâ ve vezir oldu. İkinci seferinde bir iş göremeyip 1044'de (1634/35) Budin valisi olmuş ve 1045'de (1635/36) vefat etmiştir. (II. 73)

Ca'fer Paşa Enderûn'dan yetişerek rikâbdâr-ı şehriyârî oldu ve vezirlik verilip padişah damadı oldu. Sonra Rumeli'ne gönderilip Zilka'de 1057'de (Aralık 1647) vefat etti. Eşi Atike Sultan, Rikâbdar Ken'an Paşa'ya nikâhlandı. (II. 74)

Ca'fer Paşa Saray adamlarından olup Yemen beylerbeyliği ile çerağ edilmiştir. 1062'de (1652) vefat etti. (II. 74)

Ca'fer Paşa İkinci Gürcü Mehmed Paşa'nın kardeşidir. Bölük ağalığından yetişerek 1043'de (1633/34) Kıbrıs beylerbeyi ve sonra Adana beylerbeyi olmuş ve 1048'de (1638/39) az-

ledilmiştir. Nihayet Şehrizor valisi, sonra 1061'de (1651) Şam valisi ve bu senenin Zilka'desinde (Ekim-Kasım 1651) Adana valisi olmuş ve Muharrem 1064'de (Aralık 1653) Diyarbekir valisi olup 1065'de (1655) azledilmiş olarak Adana'da oturmuş ve orada vefat eylemiştir. Vilayet idaresine vâkıftı. (II. 74)

Ca'fer Paşa Enderûn'dan yetişip iç kilâr kethüdâsı oldu ve sonra kapıcıbaşılıkla çerağ edildi. Ramazan 1066'da (Temmuz 1656) mîrialem oldu. 18 Muharrem 1072'de (13 Eylül 1661) nişancı ve 1073'de (1662/63) beylerbeyi pâyesi olup Receb 1074'de (Şubat 1664) vezirlik verilmiş ve Muharrem 1080'de (Haziran 1699) vefat eylemiştir. Âlim, tedbirli, muktedirdi. (II. 74)

Ca'fer Paşa Deryâ beylerinden olup kapudâne iken Muharrem 1184'de (Mayıs 1770) kapdan-ı deryâ oldu ve o sene azledildi. 1185'de (1771/72) Tulca mutasarrıfı ve 1187'de (1773) Balyabadra muhafızı olup 1188'de (1774) vefat eyledi. (II. 75/76)

Ca'fer Paşa Kaplan Paşa'nın oğlu olup Arnavutluk beylerinin meşhurlarındandır. Rebiyülevvel 1210'da (Eylül-Ekim 1795) Selânik mutasarrıfı olup 1212'de (1797/98) Karlıili mutasarrıfı olmuştur. O sene vefat eylemiştir. (II. 76)

Ca'fer Paşa Mîrimîran olmuş ve 1201'de (1786/87) Karahisar-ı Sâhib mutasarrıfı olarak III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eylemiştir. (II. 76)

Ca'fer Paşa (Büyük) Enderûn'dan olup Kars mutasarrıfı, sonra Erzurum ve Van beylerbeyi olup 1096'da (1685) vezirlikle Sivas valisi ve 1097'de (1686) Canik mutasarrıfı, sonra Anadolu müfettişi olup ardından Diyarbekir, 1099'da (1688) Temeşvar valisi ve ordu seraskeri, 1102'de (1690/91) Bosna valisi, 1103'de (1691/92) Adana valisi, sonra Belgrad muhafızı ve 1107'de (1695/96) Haleb valisi oldu. Sekiz-on sene harplerde bulunup valilikleri mütesellimleri idare ediyordu. Hatta bu sırada Temeşvar muhafazasına gönderildi. 1108'de (1696/97) Haleb'den ayrılmakla ağır has verilerek muhafazada kaldı. Muharrem 1109'da (Temmuz-Ağustos 1697) meşhur Sentine harbinde bulunarak şehid oldu. Zamanın en cesaretli, tedbirli, gayretli ve kadirbilir veziriydi. Oğlu Küçük Ca'fer Paşa'dır(→). Diğer oğlu Genç Ahmed Paşa'dır. Kardeşi de Topal Yusuf Paşa'dır. (II. 74/75)

Ca'fer Paşa (Damad) Enderûn'dan yetişme olup çukadar-ı şehriyârî olmuştur. 994'de (1586) yeniçeri ağalığı verilmiştir. 996'da (1588) Anadolu beylerbeyi ve 998 (1590) tarihlerinde Rumeli beylerbeyi olup 1003'de (1594/95) kubbe vezirlerinden olmuştur. Şevvâl 1006'da (Mayıs 1598) Mısır valisi olup 3 yıl 2 ay orada kalmıştır. Muharrem 1010'da (Temmuz 1601) azledilmiş ve yine kubbe veziri olmuştur. Daha sonra Fatma Sultan'la nikâhlanarak Tuna muhafızı ve bir aralık sadâret kaymakamı dahi olmuştur. 1018'de (1609/10) vefat ederek Eyüp'e defnedilmiştir. Akıllı ve doğru bir zat idi. (II. 72)

Ca'fer Paşa (Frenk) Kapdan Kılıç Ali Paşa'nın kölelerinden olup sonra donanmaya tayin edildi. 1001'de (1592/93) Trablusgarb muhafızı olduğundan 1002'de (1593/94) donanma ile gitti. Sonra Kıbrıs beylerbeyi oldu.

1005'de (1596/97) ikinci defa Trablusgarb ve 1008'de (1599/1600) tekrar Kıbrıs valisi olmuştur. 1012'de (1603/04) kapdan-ı deryâ oldu. 1014'de (1605/06) azledildi ve üçüncü defa Kıbrıs'a vali oldu. 1015'de (1606/07) ikinci defa kapdan olmuş ve Avarin'i muhafaza eylemiştir. 1016'da (1607/08) azledilip az bir müddette vefat eylemiştir. Denizciliğe vukufu olup cesur ve doğru idi. (II. 71/72)

Ca'fer Paşa (Hadım) Saray ağalarından olup çıktıktan sonra beylerbeyi oldu. 982'de (1574) Şam beylerbeyi olmuş ve 985'de (1577) ayrılıp 987'de (1579) Anadolu ve 990'da (1582) Rumeli beylerbeyi olarak 993'de (1585) vezir olmuş ve 8 sene Tebriz'de vali olup 1001'de (1592/93) Bağdad valiliğine tayin edilmiştir. 1003'de (1594/95) azledilip sonra vilâyetleri devrederek 1006'da (1597/98) Temeşvar valisi olmuştur. 1008 (1599/1600) tarihlerinde orada vefat etti. Doğru ve tecrübeliydi. (II. 71)

Ca'fer Paşa (Küçük) Arnavutdur. Bir hayli sene savaşlarda bulunarak mîrimîran olmuş ve bir hayli sene Avlonya mutasarrıflığında bulunmuştur. 1102'de (1690/91) Rumeli beylerbeyi olup 1103'de (1691/92) Köstendil sancağı verildi. 1108'de (1696/97) yine Rumeli valisi oldu. Muharrem 1109'da (Temmuz-Ağustos 1697) Sentine muharebesinde şehid oldu. Her harpte cesaret göstermiş benzersiz bir zat idi. Oğlu Ali Bey'dir. (II. 75)

Ca'fer Paşa (Küçük) Büyük Ca'fer Paşa'nın(→) oğludur. Mîrimîran olup Arapgir ve başka sancaklarda mutasarrıflık yapmış ve 1158'de (1745) Yenişehir sancakbeyi iken İran savaşında bulunmuş ve sonra vefat etmiştir. (II. 75)

Ca'fer Paşa (Lala) Enderûn'dan yetişip silahdar-ı şehriyârî ve Yeniçeri ağası oldu. 941'de (1534/35) azledildikten sonra Şam ve Bağdad beylerbeyi oldu. Daha sonra Tuna'da demir kapılara muhafız ve nâzır olarak I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) sonlarında vefat eylemiştir. Kanaatkâr ve sabırlıydı. Oğlu Mustafa Paşa'dır. (II. 70)

Ca'fer Sâdık Efendi Bursalıdır. Müderris olup I. Abdülhamid devri (1774-1789) başlarında vefat etti. (II. 76)

Ca'fer Sıdkî Paşa Pekinli Süleyman Paşa'nın oğludur. 1238'de (1822/23) mîrimîran olmuştur. Oralarda kullanılıp 1243'de (1827/28) Maçin, Şevvâl 1244'de (Nisan 1829) İnebahtı ve Karlı mutasarrıfı olup muharebelerde bulunmuş ve 1249'da (1833/34) İstanbul'a gelip iltifata mazhar olmuştur. Bundan sonra vefat etti. (II. 76)

Ca'ferzâde *bak.* Abdülbâkî Efendi; Ebûbekir Paşa

Ca'fî Ahmed Efendi Kalemden yetişip hâcegândan ve ricâlden olmuştur. Zilhicce 1150'de (Mart-Nisan 1738) emekli olup birkaç sene sonra vefat etmiştir. (II. 77)

Cağalazâde *bak.* Abdülkerim Bey; Halil İbrahim Bey; Mahmud Bey; Mahmud Paşa; Mustafa Ağa; Râgıb Mustafa Bey; Sinan Yusuf Paşa; Süleyman Sâlim Bey; Tâhir Mehmed Bey

Cağalazâde Sadrazam Sinan Paşa'nın evlâdına denir ki, içlerinden yükselenler olmuştur. Bunlar halen vardır. Tevliyetlerine mutasarrıf olarak devam etmektedirler. (IV. 687)

Cağalzâde *bak.* İbrahim Bey

Camcı *bak.* Ali Çelebi

Câmî Çelebi (Habibzâde) Abdülbâkî Efendi'nin oğludur. Kadı olup 1109'da (1697/98) vefat etti. Fâzıl ve şairdi. (II. 66)

Câmî Efendi Camcı esnafından olarak mûsâhhihlik ile Takvimhane'ye girdi. 1270'de (1853/54) vefat etti. Şairdir. (II. 66)

Câmî Mehmed Efendi (Hacı Hasanzâde) Balıkesirlidir. Hacı Hasan oğlu Mustafa'nın oğludur. Dedesi Hasan, Bergama'da cami yaptı. Bu, Molla Yegân'dan ders görüp Sahn müderrisi, sonra Gelibolu ve sonra Bursa kadısı oldu. Sonra tekrar Sahn müderrisi oldu. Ardından İstanbul kadısı olup 886'da (1481) Anadolu kazaskeri oldu. 892'de (1487) Rumeli kazaskeri oldu. 18 sene bu hizmette kaldı. 911'de (1505/06) vefat eylemiştir. Yaşı 90'ı geçmişti. Görünüşü güzel, boyu uzun, sakalı büyük, ulemâ ve şeyhlere muhabbeti vardı. Şairdir. Adına camii olup oraya defnedildi. *Kadı Beyzâvî*'ye Sûre-i En'am'a kadar hâşiyesi, takrizleri, eksik *Garaib Lûgati*, başka eserleri vardır. Oğulları Mehmed Efendi ve Mehmed Vahidî Paşa ile genç yaşta vefat eden Hızır Şah Efendi'dir ki, bunun oğlu Mehmed Efendi'dir. (IV. 106/07)

Câmî-i Mısrî Dâvudpaşalıdır. II. Selim'in (hd. 1566-1574) mûsâhibi ve atmacacıbaşısıydı. Sonra Mısır'da sancakbeyi oldu. Mısır'da vefat eyledi. Meşhur şairdir. (II. 66)

Câmî-i Rûmî İranlı olup seyahatle Osmanlı ülkesine gelmiştir. Münzevî olduğu halde I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) vefat eyledi. Şiiri güzel değildir. (II. 66)

Can *bak.* Arslan Paşa

Can Arslan Paşazâde *bak.* Hüseyin Paşa

Cânan Paşa Enderûn'dan yetişerek beylerden ve sonra beylerbeyi oldu. II. Bâyezid devrinde (1481-1512) vefat eylemiştir. (II. 66)

Canbazzâde *bak.* Ahmed Efendi; Osman Efendi

Canbek Giray Han Mübarek Giray b. Devlet Giray'ın oğludur. Nureddin ve sonra kalgay olup Rebiyülevvel 1019'da (Haziran 1610) Kırım hanı oldu. Cemaziyelevvel 1032'de (Mart 1623) azlolundu. Şa'bân 1033'de (Mayıs 1624) ikinci defa han oldu. Zilka'de 1035'de (Ağustos 1626) azledildi. Şevvâl 1038'de (Haziran 1629) üçüncü defa han oldu. Cemaziyelâhir 1044'de (Kasım-Aralık 1634) vefat etti. Toplam 20 seneden fazla han oldu. (II. 66; IV. 895)

Canberd Gazalî Paşa Çerkes asıllıdır. Orada beylerden olup I. Selim'e (Yavuz) itaat etmekle 922'de (1516) Şam valisi oldu. 926'da (1520) isyan edince Haleb'den Şam'a gönderilmiştir. Ferhâd Paşa ile Şehsüvarzâde Ali Bey bunun üzerine memur edilmişlerdir. Sonra katledilerek cezasını görmüştür. (II. 66)

Canfeda Hatun III. Murad'ın annesi Nurbânû Sultan'ın en gözde cariyesi olduğundan vâlide sultan oğluna tavsiye etmiş, kendi vefatında hareme nâzır olmasını vasiyet eylemiştir. Bundan dolayı "kethüdâ hatunluk" makamında şöhret bulmuştur. III. Mehmed zamanında (1595-1603) Eski Saray'a gönderildi. Dolgun emeklilik maaşı verilip saraylıların evlendirilmelerine memur oldu. Sonra maaşı bir misli artırıldı. Saygı gösterilir, el

üstünde tutulur halde vefat eylemiştir. Tedbirli ve akıllıydı. Biri Akbaba'da, diğeri Gümrükönü'nde (Karagümrük) iki mescidi ve Akbaba'da hamam ve sebili vardır. (II. 67)

Canfeda Sâliha Hatun III. Ahmed'in (hd 1703-1730) harem kethüdâsıdır. Kethüdâ Kadın Camii'ni yaptırmıştır. (II. 67)

Can-ı Âlem *bak.* Bıdak Efendi

Canım Ağazâde *bak.* Mahmud Efendi

Canım Hoca *bak.* Mehmed Paşa

Canım Hocazâde III. Ahmed devri (1703-1730) kapdan-ı deryâlarından Hacı Mehmed Paşa'nın evlât ve torunlarına denmiştir. Ancak bu da yarım asır devam edebilmiştir. Kızının oğlu Hüsâmeddin Paşa'dır. (IV. 686)

Cânib Efendi *bak.* Sâlih Mehmed Besim Efendi

Cânibî *bak.* Ahmed Efendi; Ali Efendi

Cânibî damadı *bak.* Ahmed Efendi; Ali Efendi

Cankozzâde *bak.* Ali Paşa

Cankurtaranzâde *bak.* Abdullah Efendi; Abdülkadir Efendi; Mahmud Efendi

Canmirza Ali Paşa Karahisar beyi olup 1064'de (1654) donanmaya memur oldu. Sonra Ankara beylerbeyi olup Abaza Paşa ile 1069'da (1658/59) vefat etmiştir. (II. 67)

Canpulad Bey Kürtlerden Kasım Bey'in oğludur. Küçüklüğünde saraya alınıp eğitilerek Kilis beyi oldu. Haleb'de haramilerin kökünü kazımakla şöhret aldı. 976'da (1568/69) Kıbrıs muharebesinde de hazır bulundu. 980 (1572/73) tarihlerinde vefat etmiştir. "Canpuladzâde"lerin atasıdır. (II. 67)

Canpuladzâde *bak.* Ali Şahin; Hızır Bey; Hüseyin Paşa; Mustafa Paşa

Canpuladzâde hocası *bak.* İbrahim Efendi

Carullahzâde *bak.* Beyanî Mustafa Efendi

Câvid Ahmed Bey Topal Osman Paşazâde Râtib Ahmed Paşa'nın oğludur. Enderûn'dan yetişip III. Selim'in tahta çıkışında (1789) kurenâdan olmuştur. 1204'de (1789/90) vefat eyledi. Gönül adamıydı. (II. 67)

Câvid Bey Kasapbaşı Şâtırîzâde Şâkir Efendi'nin kâtibi olup 1250'de (1834/35) vefat etti. Şairdir. (II. 67)

Câvid Bey Sırkâtibi Mustafa Paşa'nın en büyük oğludur. Askeriyeden yetişip miralay olmuş ve yaşı 70'i geçmiş olduğu halde Bâb-ı Seraskerî'de hizmete devam etmiştir. 3 Rebiyülevvel 1313'de (24 Ağustos 1895) vefat eyleyip Küçüksu'da babasının yanına defnedildi. (II. 68)

Câvid Mustafa Paşa Mekteb-i Harbiye'den yetişip sırasıyla mîrlivâ olarak geçen savaşta (1877/78 Osmanlı-Rus Savaşı) Anadolu cihetinde bulunmuştu. Sonra ferik olarak bir müddet 4. Ordu'da kalmış, 14 Zilhicce 1311'de (18 Haziran 1894) vefat eylemiştir. (II. 68)

Câzim Efendi İstanbul'da başmuhasebe kaleminde yetişip 1265'de (1849) Ankara mal müdürlüğünden başlayarak Erzurum ve Trabzon vilâyetlerinde defterdar dahi olmuştur. 1286 (1869/70) tarihlerinde vefat etti. Kâtip ve şairdir. (II. 65)

Câzim Mehmed Efendi (Seyrekzâde) Abdurrahman Efendi'nin torunlarındandır. Müderris iken 8 Şevvâl 1138'de (9 Haziran 1726) vefat etti.

Keskindede'de medfundur. Şair ve iffetliydi. (II. 65)

Câzim Mustafa Efendi Maktul Beşir Ağa'nın dârüssaâde ağalığında yazıcısı olmuştur. 1165'de (1752) azledildi. Sonra hâcegânlık ile Haremeyn muhasebecisi olup 1170'de (1756/57) vefat etti ve Üsküdar'a defnolundu. (IV. 434)

Cebbarzâde *bak.* Abbas Hilmî Paşa; Abdülfettâh Bey; Celâleddin Mehmed Paşa; Hamdî Bey; Mahmud Bey; Süleyman Bey

Cebe *bak.* Ali Bey; Mehmed Ağa

Cebeci *bak.* Osman Paşa

Cebecizâde *bak.* Mehmed Paşa

Cebeleoğlu I. Bâyezid'in (Yıldırım) beylerinden olup Timur olayında (1402) Çelebi Mehmed'in yanında kaldı. Anbaloğlu muharebesinde şehid oldu. (II. 68)

Cedid *bak.* Ahmed Efendi

Cedzâde *bak.* Feyzî Efendi

Cefâyî II. Bâyezid devrinde (1481-1512) sarayda hoca olup bir hayli müddet seyahatten sonra vefat etmiştir. Şair ise de şiirleri tatsızdır. (II. 77)

Cefâyî Çelebi Filibelidir. Babası fistancıydı. Kendisi okuyup kadı olmuştur. İki defa sarhoş yakalanmakla kovulmuştur. Sonra imamet ve hitabetle geçinmiş ve 950'de (1543/44) vefat eylemiştir. Münşî, şair ve muhasip olup yaşı 70'e ermişdi. Yaşlı bir kadının hilesiyle ömrüne hâtime çekmiştir. (II. 77)

Celâl Ahmed Paşa Mustafa Reşid Paşa'nın ikinci oğludur. Sadâret mektûbî kalemine, oradan âmedî kalemine girdi. Receb 1270'de (Nisan 1854) ûlâ evveliyle Meclis-i Vâlâ'ya aza oldu. Şa'bân 1271'de (Nisan-Mayıs 1855) bâlâ rütbesiyle babasının Viyana'ya memuriyetinde müşteşar olduysa da kısa süre sonra bu memuriyet kaldırıldığından meclise devam eyledi. Receb 1273'de (Mart 1857) vezirlikle Meclis-i Tanzimat azası oldu. Babasının vefatında 1274'de (1857/58) ayrılmıştır. Senelerce sâhilhanesinde kaldı. Cemaziyelâhir 1288'de (Ağustos-Eylül 1871) Meclis-i Vâlâ azası olup icraat komisyonuna memur oldu. 1289'da (1872) yine ayrıldı. 1294'de (1877) İntihâb-ı Memurîn Komisyonu'na reis oldu. 1304 başlarında (1886 sonları) memuriyetindeyken ansızın vefat eyledi. Sultan Mahmud Türbesi bahçesine defnedildi. Babasından hissesine düşen mirası güzel kullanarak zaruret çekmemiştir. Az konuşur, gayretli, mültefit, doğru, iffetliydi. Yüzü babasına benzer, orta boylu ve şişman idi. Yaşı 56 idi. İlk eşi Rif'at Paşa'nın kızı olup onu boşadı. Evlâdı olmadı. (I. 306)

Celâl Paşa Askerlikten yetişip Sinop redif livâsı olmuştu. Yunan muharebesinde (1897) Lasfaki tepesinde şehid olmuştur. Cesur ve gayretli olup Osmanlının zafer bayrağını bizzat tepeye dikerek yiğitliğini göstermişti. Yaşı 50'yi aşkındı. (IV. 850)

Celâleddin Pozaklıdır. Kalendermeşrep olduğundan sâde-dilâne muzafferiyetle hayli nâm almış ve Şehsüvarzâde Ali Bey üzerine memuren gidip 925'de (1519) ömrüne son vermiştir. (II. 78)

Celâleddin Ali Paşa (Seyyid) Kilislidir. Diyarbekir taraflarında tahsil eyledi. İstanbul'a gelip Divan-ı Hümâyûn kalemine girip bazı zevata divan kâtibi oldu. Şevvâl 1230'da (Eylül

1815) Anadolu muhasebecisi oldu ve sonra Niş defterdarı unvanıyla oraya gönderildi. Biçarenin o esnada han köşesinde sefaletle ömrünü geçirdiği padişah tarafından duyulunca ilim ve fazlına hürmeten 19 Zilhicce'de (22 Kasım 1815) vezirlikle Niş muhafızı oldu. 1231'de (1816) Vidin ve Niğbolu valisi olup Rebiyülâhir 1232'de (Şubat-Mart 1817) Edirne ve buradan Bosna valisi olmuştur. Rebiyülevvel 1238'de (Kasım-Aralık 1822) Rumeli valisi ve serasker olduysa da 5 Rebiyülâhir 1238'de (20 Aralık 1822) vefat etti. Her konuda bahse kadir, emsâli nâdir, şair, münşî idi. Gayet sert dilli olup arkadaşlarıyla geçinemediğinden ilerleyememişti. Şeriata hizmet edenlere saygı gösterir, cahil nâiblere hakaret ederdi. Bosna'da eşkıyayı cezalandırarak padişahın güvenini kazanmıştı. İdam ettirdiği adamların içinde ermiş sayılanlardan biri olup "hareket edemeyip perde içine konulmadıkça can vermesin" diye beddua eyledi. Hareket edemeyip bir kapı perdesi içine bacakları konulmuş ve öylece ruhunu teslim etmiştir. Hastalığı ve vefatı Bosna'da olduğundan orada defnedilmiştir. (II. 79/80)

Celâleddin Bey Şehzâde Cem'in yakınlarından olup birlikte Avrupa'da bulunmuştur. Şehzâde'nin vefatından sonra (1499'da) cenazesinin kapıcıbaşı Sinan Bey ve Ayas Bey'le Bursa'ya nakli hizmetinde bulunmuştur. Bu tarihte köşesine çekilerek ömrü son bulmuştur. (II. 78)

Celâleddin Bey İlim ve hat tahsiliyle meşhur olmuştur. Kadı ve müderris olup I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) sonlarında emekliliği seçmiş ve ardından vefat eylemiştir. Meşhur bir hattatdır. (II. 78)

Celâleddin Çelebi Bostan Çelebi'nin oğludur. 1106'da (1694/95) Konya'da Mevlânâ'nın postuna oturdu. Ancak iki-üç ay o hizmette bulunarak yerine yeğeni Sadreddin Çelebi geçti. Sonra vefat eyledi. (II. 78)

Celâleddin Efendi Ramazan Efendi'nin(→) oğludur. 1025'de (1616) onun yerine Bezirgân Tekkesi şeyhi olup 1026'da (1617) vefat etti. (II. 78; II. 419)

Celâleddin Efendi Bursalıdır. Eşrefzâdelerden o tekkeye şeyh oldu. 1223'de (1808) vefat etti. (II. 79)

Celâleddin Efendi Divan-ı Hümâyûn kâtiplerinden olup hâcegândan oldu. 1243'de (1827/28) Bursa mukataacısı olmuştu. Sonra vefat eyledi. (II. 80)

Celâleddin Hüseyin Bey Manastırlıdır. Enderûn'dan yetişip timar sahiplerinden olmuş ve şehzâde iken II. Selim'e lala tayin edilmiştir. Onun tahta çıkışında (1566) mükâfat olarak Anadolu timar defterdarı oldu. Sonra mîrialem olduysa da Manastır'a ikamete memur edilmiştir. 982'de (1574/75) vefat etti Şair olup şiirleri mutasavvıfânedir. (II. 78)

Celâleddin Mehmed Ağa Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip sırasıyla zağarcıbaşı ve 21 Cemaziyelâhir 1240'da (10 Şubat 1825) kul kethüdâsı ve 25 Muharrem 1241'de (9 Eylül 1825) yeniçeri ağası oldu. Şevvâl 1241'de (Mayıs 1826) Vak'a-i Hayriye'de ağalık makamı kaldırıldığında vezirlikle seraskerlik teklifinde zamanın nazikliğini ileri sürerek affını istedi ve mîrahûr pâyesiyle kapıcıbaşılık verildi. 1243'de (1827/28) başbaki kulu olup sonra Gemlik kereste nâzırı olarak

1250'de (1834/35) ayrıldı. Unutulmuş halde kalıp Sa'deddin Efendi'nin şeyhülislâmlığında bir dâva için meşihat odasında "bir vakit biz de burada oturduksa da hükmümüz gayr-ı âdilâne idi" deyince soruşturulup kimliği ortaya çıkınca 5000 kuruş maaşla Meclis-i Has'ca ödüllendirilmiş. 1280'de (1863/64) vefat etmiştir. Vak'ada hizmet ve sadakati görülmüştü. Söz anlardı. (II. 81)

Celâleddin Mehmed Bey Ricâlden Kethüdâ Mehmed Recâî Efendi'nin oğludur. Kethüdâ kâtibi kaleminden yetişip Rebiyülevvel 1222'de (Mayıs 1807) kaymakam paşa mühürdarı iken kethüdâ kâtibi, sonra teşrifatçı ve küçük tezkireci olmuş ve 1226'da (1811) yine kethüdâ kâtibi olmuştur. Sonra ayrılıp dimağına halel geldi ve o günlerde merdivenden düşerek sağ ayağı yaralanıp 1227'de (1812) vefat etti. Bilgiliceydi. Oğlu Şefik Bey'dir. (II. 79)

Celâleddin Mehmed Bey İstanbul'da 1236'da (1820/21) doğmuştur. 1254'de (1838) kaleme girip mektûbî-i hariciyede iken Safer 1271'de (Kasım 1854) Tanzimat Meclisi kâtib-i refiki, 1273'de (1856/57) ikinci kâtibi, Şa'bân 1275'de (Mart 1859) Divan-ı Zabtiye meclis reisi, Receb 1278' de (Ocak 1862) ûlâ evveli ile zabtiye müsteşarı, Safer 1280'de (Temmuz-Ağustos 1863) serasker müsteşarı, Muharrem 1285'de (Mayıs 1868) Divan-ı Ahkâm-ı Adliye azası, Ramazan 1288'de (Kasım-Aralık 1871) Muhâkemat-ı Cezaiye Meclisi reisi, Muharrem 1291'de (Şubat-Mart 1874) hukuk dairesi azası, 1292'de (1875) Şûrâ-yı Devlet azası, 1298'de (1881) dahiliye müsteşarı olmuş ve 1306'da (1888/89) emekli olup 12 Safer 1309'da (17 Eylül 1891) vefat eylemiştir. Süleymaniye Türbesi bahçesinde medfundur. Doğru, iffetli, cömert, güler yüzlü bir zat idi. (IV. 850)

Celâleddin Mehmed Efendi Bâbıâlî'den yetişip hâcegândan olmuştur. 1228'de (1813) İran elçisi olup birkaç sene sonra dönerek 1232 (1817) tarihlerinde vefat etti. Münşî ve doğru idi. (II. 79)

Celâleddin Mehmed Efendi Sakız nakibinin oğludur. Müderris ve Ramazan 1274'de (Mart-Nisan 1858) Girit mollası, Receb 1282'de (Kasım-Aralık 1865) Filibe mollası, Muharrem 1284'de (Mayıs 1867) Medine mollası, sonra İstanbul pâyesi, Rebiyülâhir 1294'de (Nisan-Mayıs 1877) İstanbul kadısı, sonra Anadolu pâyesi ve Receb 1295'de (Temmuz 1878) emvâl-i eytâm reisi olarak 3 Receb 1302'de (18 Nisan 1885) vefat etti. Süleymaniye'de bir sene önce vefat eden kardeşi Ahmed Hulûsî Efendi'nin yanına defnedilmiştir. Güzel konuşur, ilmi orta ve bekârdı. (II. 81)

Celâleddin Mehmed Efendi (Âtıfzâde) Ömer Vahid Efendi'nin oğludur. Müderris olup Cemaziyelevvel 1211'de (Kasım 1796) Galata mollası ve sonra bilâd-ı hamse mollası olmuştur. 1222'de (1807) Mekke pâyesi ve o sene Zilka'desinde (Ocak 1808) İstanbul pâyesi oldu. 5 Şevvâl 1229'da (20 Eylül 1814) Anadolu pâyesi oldu. Sonra felçli olarak epey zaman hanesinde kalmış ve 17 Receb 1237'de (9 Nisan 1822) vefat edip Karacaahmet'de ailesi Mezarlığı'na defnedilmiştir. Oğulları, Mekke pâyeli Râif Efendi ve Süleyman Ferideddin Efendi olup bir oğlu da müderris Cemâleddin Efendi'dir ki, bunun oğlu Şeyhülislâm Hüsâmeddin Ömer Efendi'

dir. Torunlarından biri müderris Celâleddin Mehmed Efendi'dir(→). (II. 79)

Celâleddin Mehmed Efendi (Âtıfzâde) Celâleddin Mehmed Efendi'nin(→) torunudur. Müderris olup 1261'de (1845) vefat etti. (II. 79)

Celâleddin Mehmed Efendi (Ebû İshakzâde) Mes'ud Efendi'nin oğludur. Müderris ve Yenişehir mollası olup 1197'de (1783) vefat etti. Ceddinin kabristanında medfundur. (II. 78/79; I. 360)

Celâleddin Mehmed Paşa Diyarbekir valisi Seyyid Alâeddin Paşa'nın oğlu olup mîrimîranlık ile ödüllendirilmiştir. 1274'de (1857/58) vefat edip Duvardibi'nde defnolundu. (II. 80/81)

Celâleddin Mehmed Paşa Karasili Şerif Paşa'nın oğlu olduğundan kalemde ve sonra taşra kaymakamlıklarında ve mutasarrıflıklarda bulunmuş ve Hille'den ayrılmış olarak 6 Şevvâl 1312'de (2 Nisan 1895) vefat edip Şehzâdebaşı'na defnedilmiştir. (II. 81)

Celâleddin Mehmed Paşa (Cebbarzâde) Bozok a'yanı Süleyman Bey'in oğludur. 14 Muharrem 1220'de (14 Nisan 1805) babasının sâyesinde vezirlik verildi. Sivas, 1223'de (1808) Diyarbekir, Muharrem 1228'de (Ocak 1813) Haleb, Şevvâl 1231'de (Eylül 1816) Erzurum ve Receb 1232'de (Mayıs-Haziran 1817) Adana valisi olup 1236'da (1820/21) vezirliği kaldırıldı. Sonra vezirliği geri verilerek Erzurum'da İran'la savaşta bulunup Cemaziyelâhir 1242'de (Ocak 1827) Maraş valisi olup Rusya savaşında bulundu. 1244'de (1828/29) Niğbolu muhafızı iken yine vezirliği kaldırıldı ve Tekfurdağı'nda ikamet ettirildi. 1260'da (1844) haline merhameten mîrimîranlık ile Sivas valisi ve Muharrem 1261'de (Ocak 1845) Maraş valisi oldu. Zilka'de 1262'de (Ekim-Kasım 1846) vefat etti. Derebeyi tarzında olarak rütbesini kaybetmişti. Haleb valiliğinde hazinedarı Rüstem Ağa'ya kapıcıbaşılık vermiştir. (II. 80)

Celâleddin Mustafa Efendi (Ebûbekirzâde) Müderris, molla, 1255'de (1839) Şam mollası, 1259'da (1843) Medine mollası ve Muharrem 1266'da (Kasım-Aralık 1849) ikinci defa Medine mollası oldu. Orada vefat eylemiştir. İlim sâhibiydi. (IV. 475)

Celâlî *bak.* İbrahim Ağa

Celâlî Efendi Yıldız Abdullah Efendi'nin büyük oğlu olup Anadolu kadılarındandı ve III. Selim devrinde (1789-1807) vefat eyledi. Şairdi. (II. 81)

Celâlzâde *bak.* Sâlih Efendi

Celep *bak.* Ahmed Paşa; Hasan Efendi; Hüseyin Efendi; Mehmed Efendi; Mûsâ Efendi; Mustafa Efendi; Receb Efendi

Celepoğlu *bak.* Ali Paşa

Celepsamanîzâde *bak.* Hüseyin Efendi

Celilî Bursalıdır. Danişmend olup II. Bâyezid devrinde (1481-1512) aklına bozukluk gelip o halde vefat etti. Şairdir. Eserleri: Manzum *Husrev u Şîrîn*, manzum *Leylâ vü Mecnûn*. (II. 81)

Celilî Bursalıdır. İstanbul'a geldi. Farsça bildiğinden *Şehname*'yi Türkçeye çevirmiştir. I. Selim (Yavuz) (1512-1520) zamanında vefat eylemiş, usta şairlerdendir. (II. 81/82)

Celilî Edirnelidir. Sanat erbâbından olup I. Selim (Yavuz) devrinde (1512-1520) vefat etmiştir. Şairdir. (II. 82)

Celilî Sanat erbâbından olup I. Selim (Yavuz) devrinde (1512-1520) vefat etti. Şairdir. (II. 82)

Celilî Abdülcebbar Çelebi Abdülganî'nin kardeşidir. III. Murad devri (1574-1595) sonlarında vefat etti. Şairdir. (II. 82; III. 341)

Celladzâde *bak.* Abdülfettâh Efendi; Hüsâmeddin Efendi

Cem Sa'dîsi *bak.* Sa'dî Bey

Cemâl Halife *bak.* Cemâleddin İshak Efendi

Cemâleddin Abdullah Efendi (Âtıfzâde) Ömer Vahid Efendi'nin(→) oğludur. Müderris iken 1202'de (1787/78) vefat eyledi. Karacaahmet'de ailesi mezarlığında defnolunmuştur. (II. 83; III. 595)

Cemâleddin Ahmed Bey Hekimbaşı Behcet Efendi'nin torunu Tebriz başşehbenderi Behcet Bey'in oğludur. 1268'de (1851/52) doğdu. 1283'de (1866/67) mektûbî-i sadârete ve birkaç sene sonra nafia mektûbî kalemine çerağ edilip orada sermümeyyiz ve müdür olduktan sonra Safer 1308'de (Eylül-Ekim 1890) ûlâ evveliyle nafia mektupçusu olmuş ve 11 Receb 1315'de (6 Aralık 1897) vefat etmiştir. Rumelihisarı'na defnedildi. İffetli, doğru ve sâdıkdı. (IV. 851)

Cemâleddin Ali Paşa Hıdiv İsmail Paşa'nın oğludur. Genç olarak mîrimîran olmuştu. Öğrenimini tamamlamak için Avusturya'da bulunurken orada Rebiyülâhir 1310 ortalarında (Kasım 1892 başları) vefat edip cenazesi Mısır'a nakledilerek ailesi yanına defnedilmiştir. (II. 85)

Cemâleddin Bey Askerden yetişip miralay olmuş ve hassa redif miralayı iken Cemaziyelevvel 1277'de (Kasım-Aralık 1860) vefat etmiştir. (II. 83)

Cemâleddin Efendi Şeyhülislâm Zenbilli Ali Efendi'nin oğludur. Müderris ve sonra kadı oldu. Mısır, Mansûre ve Reşid kadılıklarında bulundu. 968'de (1560/61) vefat etti. Âlim, edipdi. (II. 83; III. 488/89)

Cemâleddin İbrahim Bey (Ispanakçızâde) Mustafa İzzet Bey'in oğludur. Müderris, Şa'bân 1281'de (Ocak 1865) Galata mollası, sonra Mekke ve İstanbul pâyesi olarak 22 Rebiyülevvel 1306'da (26 Kasım 1888) vefat edip Eyüp'e defnolundu. Bilgilice, edipdi. Erkek evlâddan mahrum olduğundan bu âilenin sonuncu üyesi olmuştur. (II. 85)

Cemâleddin İshak Efendi (Cemâl Halife) Karamanlıdır. Hattı güzel olduğundan II. Mehmed'e (Fâtih) *Kâfiye* yazdırıp hediye eylediler. Sonra Molla Kestelli bir kitap bahasını çok görünce bu da âlim olup da böyle olmayayım diye Şeyh Habib'in hizmetine girdi. İcazet alınca Pîrî Paşa buna bir tekke yapıp meşihatini vermiştir. Halka tefsir ve vaaz ederdi. 940'da (1553/54) vefat etti. Kabri Sütlüce'dedir. Vâiz Molla Arab'ın raks hakkındaki mektubuna cevap yazıp halini beyân eyledi. Arapça kasideleri vardır. Eserleri: *Hâşiye-i Tefsir-i Kadî, Nevabig-i Sarf,* Sûre-i Mücâdele'den aşağı *Tefsir, Şerh-i Hadîs-i Erbaîn.* Oğlu Mehmed Efendi'dir(→). (II. 82/83)

Cemâleddin Mehmed Ali Bey Keban madeni kaymakamı Muhtar Efendi'nin oğludur. 1264'de (1848) İstanbul'da doğmuştur. Gençliğinde Şûrâ-yı Devlet kalemine girip Kitapçı Necib Efendi'ye damad oldu. Mümeyyiz, muavin, aza ve nihayet müdde-i umumi olarak o dairede yetişmiş ve ûlâ evveliyle Sicil-i Emvâl Komisyonu azalığıyla daire-i şûrâdan ayrılarak orasının feshedilmesiyle boşta

kalmış ve 11 Şevvâl 1314'de (15 Mart 1897) vefat etmiştir. Yahyâ Efendi Tekkesi kabristanına defnedilmiştir. Yumuşak huylu, doğru ve ehliyetliydi. (IV. 850)

Cemâleddin Mehmed Efendi (Karsîzâde) Babası Karslı Mehmed Efendi'dir. Müderris, 1253'de (1837/38) Selânik mollası, 1255'de (1839) *Takvim-i Vekâyi* Mûsâhhihi ve 1261'de (1845) Bursa mollası oldu. Göreve başlamadan Cemaziyelâhir 1261'de (Haziran 1845) vefat etti. Şair ve âlimdi. Vak'anüvislerin tezkiresini kaleme almıştır. (II. 83)

Cemâleddin Mehmed Efendi (Seyyid) Bağdadlı Mehmed Hamdî'nin halifesidir. 1158'de (1745) Edirne'den İstanbul'a gelip Mehmed Efendi'nin yerine Uşşâkîye'den Savaklar'da Hıramî Ahmed Paşa Tekkesi'ne şeyh oldu. Uşşâkîyede "pîr-i sânî" denir. Hüsâmeddin Uşşâkî'nin 10. derecede halifelerindendi. 1164'de (1751) vefat eylemiştir. Yaşı 60'ı geçmiştir. Ârif, şair ve ermiş sayılanlardandı. *Divan*'ı vardır. Bunun oğlu Mehmed Efendi, Edirneli Yazıcı Mehmed Efendi'nin vefatıyla oğlu kayboldüğünda Uşşâkî Tekkesi şeyhi olup 1193'de (1779) vefat etti. Yerine Savaklar Tekkesi şeyhi olan oğlu Cemâleddin Efendi geçip kısa süre sonra vefat etti. Yerine oğlu Nizameddin Efendi geçip 10 Zilka'de 1199'da (14 Eylül 1785) vefat eylemiştir. Sonra Seyyid Mehmed Efendi b. Cemâleddin'in vefatında oğlu Cemâlî Efendi geçmiştir. (II. 83)

Cemâleddin Mehmed Efendi (Zeynîzâde) İmam-ı sultanî Zeynelâbidîn Efendi'nin ikinci oğludur. Müderris, Safer 1257'de (Nisan 1841) İzmir, Şevvâl 1262'de (Ekim 1846) Bursa mollası ve ardından Mekke pâyesi oldu. Şevvâl 1264'de (Eylül 1848) İstanbul pâyesi oldu. 1266'da (1850) zabtiye müftüsü ve Cemaziyelâhir 1268'de (Nisan 1852) Meclis-i Vâlâ azası olup Ramazan 1269'da (Haziran 1853) tıbbiye nâzırı olup Ramazan 1270'de (Haziran 1854) Anadolu pâyesi, Zilka'de 1273'de (Temmuz 1857) Anadolu kazaskeri, Rebiyülâhir 1274'de (Kasım-Aralık 1857) Rumeli pâyesi ve Zilka'de 1275'de (Haziran 1859) reis-i etıbbâ olmuştur. 1278 başlarında (1861 ortaları) ayrıldı. Receb 1278'de (Ocak 1862) birinci, Muharrem 1285'de (Mayıs 1865) ikinci, Muharrem 1291'de (Şubat-Mart 1874) üçüncü ve 1296'da (1879) dördüncü defa Rumeli kazaskeri olup reisülulemâ iken 18 Receb 1301'de (14 Mayıs 1884) vefat etmiştir. Haydarpaşa'da medfundur. Güzel konuşur, tıbba âşinâ, eli sıkı ve tedbirliydi. Oğullarından müderris Hikmet Efendi ondan sonra, yani 22 Rebiyülâhir 1311'de (2 Kasım 1893), diğer oğlu müderris Muhyiddin Efendi vefat etmişlerdir ki bunlar ikiz olarak doğduklarından 30'ar yaşlarında yetenekli zatlardı. Büyük oğlu Şemseddin Efendi, mevâlîden ve tabiptir. (II. 84/85)

Cemâleddin Mehmed Paşa Halil Hamid Paşazâde Nurullah Paşa'nın oğludur. Enderûn'da silahşor ve sonra kapıcıbaşı olmuştur. 1242 (1826/27) tarihlerinde mîrahûr-ı sânî ve Zilhicce 1244'de (Haziran 1829) kapıcılar kethüdâsı oldu. O makamın kaldırılmasından sonra mütesellimlikle taşraya gidip mîriümerâ ve sonra mîrimîran olmuştur. Muharrem 1267'de (Kasım 1850) Tırhala, Rebiyülâhir 1268'de (Şubat 1852) Rumeli ve Ra-

mazan 1269'da (Haziran 1853) Biga ve Zilhicce 1270'de (Eylül 1854) Kıbrıs mutasarrıfı olmuştur. Muharrem 1271'de (Eylül-Ekim 1854) vezir rütbesi verilmiştir. O sene Recebinde (Mart-Nisan 1855) ikinci defa Biga mutasarrıfı olup Cemaziyelevvel 1274'de (Ocak 1858) Harput valisi oldu. Şevvâl 1275'de (Mayıs 1859) azledilmiştir. Muharrem 1277'de (Temmuz-Ağustos 1860) Trabzon valisi olup Şa'bân 1278'de (Şubat 1862) azlolundu. Şa'bân 1280'de (Ocak 1864) Cezâyir-i Bahr-i Sefid valisi oldu ve Şa'bân 1283'de (Aralık 1866) ayrıldı. Ramazan 1287'de (Aralık 1870) şeyhülharem olduysa da gitmeden azledildi. 2 Safer 1297'de (15 Ocak 1880) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. Orta boylu, güzel yüzlü, dindar ve gayretliydi. Oğlu Müşir Âsaf ve beylerbeyi pâyeli Halil Paşa'lardır. (II. 84)

Cemâleddin Muhammed Aksarayî İmam Fahreddin Râzî'nin evlâdından Muhammed b. Muhammed'in oğludur. Anadolu Aksaray'ında Zincirli Medresesi müderrisi olup talebesi pek çoktu. Şemseddin Fenârî ondan tahsil eyledi. Eserleri: *Şerh-i Beyzâvî* ki, *Gayetül'l-kusva*, *Mecma risalesi* şerhinde itirazatı vardır. Vefatı [791'de (1389)] oradadır. Evlâdına "Cemâlî" denir ki, Zenbilli Ali Efendi bunlardandır. (II. 82)

Cemâleddin Muhammed Efendi İran asıllı olup İran hükümeti memurlarından olmuş ve sonra Afganistan'a, oradan Avrupa yoluyla 1286'da (1869/70) İstanbula gelip Darülfünun-ı Osmânî muallimliği ve Meclis-i Maarif azalığı ederek sonra yine Avrupa'ya geçmiştir. Sonra uzun bir süre Mısır'da bulunarak birkaç sene önce tekrar gelmiş, 5 Şevvâl 1314'de (9 Mart 1897) vefat ederek Nişantaşı'nda Şeyh kabristanına gömülmüştür. Yabancı dillere vukufu Arapça bilgisi kadar genişti. Siyasi ve fenni bir adamdı. "Afgânî" diye meşhurdur. (IV. 850)

Cemâleddin Mustafa Efendi (Âtıfzâde) Ömer Vahid Efendi'nin(→) torunu Celâleddin Efendi'nin oğlu olup müderris iken 11 Safer 1242'de (14 Eylül 1826) vefat etti. Kabri Üsküdar'da aile mezarlığındadır. Oğulları Hüsâm Efendi, Vâhîd Efendi ve Âtıf Efendi'dir. (II. 83)

Cemâleddin Paşa 1270'de (1853/54) vefat eden Hacı Ahmed Bey'in oğludur. Enderûn'dan yetişip Sultan Abdülmecid'in kurenâsından olmuştur. 1267'de (1851) ferik rütbesiyle Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî azası oldu. 1278'de (1861/62) emekli olmuştur. 1283 (1866/67) tarihlerinde Üsküdar'da vefat eyledi. (II. 84)

Cemâleddin Paşa Enderûn'da yetişip Sultan Abdülmecid'in kurenâsından olmuştur. 1274'de (1857/58) miralaylıkla Tophane'ye gönderildi. Senelerce orada mecliste aza oldu ve mîrlivâ ve sonra ferik olup Kal'a-i Sultaniye muhafızı oldu. Senelerce memuriyette kalıp 1302'de (1884/85) vefat eylemiştir. Güçlü bir idareciydi. (II. 85)

Cemâleddin Yusuf Paşa (Dâyezâde) Enderûn'da eğitilip askerliğe geçmiş ve 4. Ordu'da bulunarak miralay ve Zilka'de 1263'de (Ekim 1847) mîrlivâ olmuş, sonra Dersaâdet Meclisi azası olmuş ve 3 Cemaziyelevvel 1266'da (17 Mart 1850) vefat edip Eyüp'e defnedilmiştir. (II. 83)

Cemâlî Karamanlıdır. II. Mehmed (Fâtih) devrinde (1451-1481) İstan-

bul'a geldi. II. Bâyezid devrinde (1481-1512) vefat etti. Şairdir. Sultan Bâyezid adına *Hümâyûnname*'yi kaleme almıştır. (II. 85)

Cemâlî Ahmed Çelebi İstinyelidir. Bir defterdarın oğludur. 991'de (1583) vefat etmiştir. Lâtifeleri ve *Divan*'ı vardır. (II. 85)

Cemâlî Çelebi Amasyalı Celâlzâde Muhyiddin'in kardeşidir. Yazısı güzeldi. Hattatlar arasında dördüncü addolundu. I. Süleyman (Kanunî) zamanında (1520-1566) kardeşiyle buna 15'er akçe vazife verildi. Bu halde vefat etti. Şeyhzâde çağdaşı Hattat Köse Muhyiddin, Celâlzâde'den başkadır. Cemâl ve Celâl diye meşhur bu iki kardeşin yeğeni Abdullah Çelebi de Şeyhzâde'nin çağdaşı meşhur bir hattatdır. (II. 85)

Cemâlî Efendi Seyyid Mehmed Nizâmeddin'in oğludur. Babasının vefatında Hüsâmeddin Uşşâkî ve Savaklar Tekkesi'ne şeyh oldu. 1246'da (1830/31) vefat etmiştir. Kardeşi Mehmed Nurî Efendi'dir(→). (II. 85/86) [Metinde babasının adı Mehmed b. Cemâleddin olarak yazılmıştır.]

Cemâlî Mehmed Efendi (Hanımzâde) Pîrî Paşa'nın torunlarındandır. Müderris, İzmir mollası oldu. 1085'de (1674/75) vefat etti. Silivri'de dedesinin yanında medfundur. 15 kadar genç, hançerli, kemerli hizmetkâr ile gezerdi. (IV. 182)

Cemâlîzâde *bak.* Fuzayl Çelebi; Mustafa Ağa

Cem'î Efendizâde *bak.* Refik Mehmed Efendi (Seyyid); Said Mehmed Efendi

Cem'î Mehmed Efendi İstanbulludur. Kadı olmuştur. 1070'de (1659/60) vefat etti. Şairdir. (IV. 172)

Cemil Hüseyin Paşa Mehmed Nâmık Paşa'nın oğludur. Mekteb-i Harbiye'de öğrenim gördü. Sultan Abdülaziz'in tahta çıkışında yâver-i harp ve silahşor bölüğü kaymakamlığına memur ve sonra o bölüğün miralayı, seryaver ve 1283'de (1866/67) serkurenâ oldu. Şevvâl 1285'de (Ocak-Şubat 1869) serasker bulunan babasıyla birlikte azledilmiş ve Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî'ye memur ise de ondan dahi azledilmiştir. Bir müddet boşta kalıp sonra ferik olarak ordularda bulundu. 1294'de (1877) Edirne valisi olup 1295'de (1878) azledilip 5. Ordu'ya gitti. 1297'de (1880) Haleb'e vali olup Zilhicce 1300'de (Ekim 1883) vezirlik verildi. 1304'de (1886/87) Hicaz valisi olup 1305'de (1887/88) azl ile yaver-i ekrem unvanıyla selâmlık resm-i âlîsinde bulunmuştur. 26 Şevvâl 1307'de (15 Haziran 1890) yaşı 60'a yakın iken vefat eylemiştir. Karacaahmet'e defnolundu. Akıl, tedbir ve servete malikti. (II. 87)

Cemil Mehmed Bey Necib Paşa'nın ikinci oğludur. Mektûbî-i sadârete ve sonra âmedî kalemine girdi. Ramazan 1265'de (Temmuz-Ağustos 1849) Bâbıâlî evrak müdürü olup Cemaziyelâhir 1270'de (Mart 1854) azledildi. Rebiyülâhir 1287'de (Temmuz 1870) Divan-ı Muhâkeme-i Maliye azası ve Zilhicce 1292'de (Ocak 1876) Bosna kapı kethüdâsı olup 8 Şa'bân 1298'de (6 Temmuz 1881) vefat eyledi. Kayalar'da medfundur. Oğlu Sâlim Bey de evkafta mektupçu iken kendinden evvel vefat eylemiş, sâkin, mutedil bir zat idi. Diğer oğlu Bahriye zâbitânından Hüseyin Bey, hayattadır. (II. 87)

Cemil Mehmed Paşa Mustafa Reşid Paşa'nın oğludur. Mektûbî-i sadr-ı

âlî'ye girerek babasıyla Avrupa'yı gezdi. Sonra âmedî kalemine ve 1264'de (1848) mâbeyn-i hümâyûn kitâbetine memur olmuştur. Üçüncü kâtip iken Cemaziyelevvel 1271'de (Ocak-Şubat 1855) bâlâlıkla Paris büyükelçisi oldu. 1272 (1856) kongresinde ikinci murahhas oldu. Cemaziyelâhir 1276'da (Ocak 1860) Meclis-i Âlî-i Hazâin azası ve Muharrem 1278'de (Temmuz 1861) Meclis-i Vâlâ kavânin dairesi azası ve 20 gün sonra hariciye nâzırı vekili ve beylikçi olup Rusya imparatorunun tahta geçişini tebrik için Livadya'ya gidip gelmiştir. Cemaziyelevvel'de (Kasım 1861) vekâleti sona erdi. Zilka'de'de (Mayıs 1862) vezir rütbesiyle ikinci defa Paris elçisi ve Meclis-i Vâlâ azası oldu. Şevvâl 1281'de (Mart 1864) elçilikten ayrılarak meclise devam etmiştir. Cemaziyelevvel 1282'de (Ekim 1865) Meclis-i Hazâin azalığına nakledildi. Muharrem 1283'de (Mayıs-Haziran 1866) meclisin feshinde iki ay kadar açıkta kalıp Rebiyülevvel'de (Temmuz-Ağustos 1866) Meclis-i Vâlâ azası ve Rebiyülâhir'de (Ağustos-Eylül 1866) üçüncü defa Paris elçisi oldu. 6 Cemaziyelâhir 1289'da (11 Ağustos 1872) hariciye nâzırı olup Receb'de (Eylül) yine Rusya imparatorunun tahta geçişini tebrik için Livadya'ya gitti. Bükreş yoluyla dönüşte, yani 20 Receb 1289'da (23 Eyül 1872) trende aniden vefat etmiştir. Cenazesi İstanbul'a getirilerek Okçularbaşı'nda babasının türbesine defnedilmiştir. Yaşı 45'e yakın olup siyasî işlere vâkıf, edip, akıllı ve tedbirliydi. Kapdan Mehmed Ali Paşa'nın kız kardeşini nikâhlayıp ondan Mustafa Reşid Bey dünyaya gelmiştir ki, bugün Şûrâ-yı Devlet azasındandır. Annesi hanımı, babası Reşid Paşa boşadıktan sonra Seraskер Hacı Reşid Paşa nikâhlamış ve ondan bir kız kardeşi olmuştur ki, bu da Reşid Paşazâde eski seryaver Halil Paşa'nın zevcesidir. (II. 86/87)

Cemil Paşa Silahdar Emin Paşa'nın kethüdâsı Hacı Hüseyin Efendi'nin(→) torunu, Sıdkî Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Mâbeyn-i hümâyûnda müdür ve azlinde mîrimîran ve sonra emekli olarak 1272 (1855/56) tarihlerinde Kütahya mutasarrıflığında vefat eylemiştir. (II. 217)

Cemileddin Mehmed Efendi (Sadreddinzâde) Feyzî Efendi'nin oğlu olup müderris iken 14 Muharrem 1192'de (12 Şubat 1778) vefat etmiştir. Üsküdar'da Miskinler'de medfundur. (II. 86)

Cemilî Türkistanlıdır. I. Selim (Yavuz) devri (1512-1520) şairlerindendi. Şiirleri Nevâyî tarzındaydı. (II. 87)

Cemşid *bak.* Ahmed Ağa

Cemşîd Sipahi olup 1016'da (1607/08) Kuyucu Murad Paşa bunu Adana'dan kaçmaya mecbur etmiş ve bu halde vefat etmiştir. (II. 86)

Cenâb Ali Efendi Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1236'da (1820/21) büyükkâle tezkirecisi ve Şevvâl 1242'de (Mayıs 1826) başmukataacı olmuştur. Sonra Sâdık Efendi ile Bağdad'a gidip onun kötü duruma düşmesi üzerine hastalanarak dönüşten sonra 1247'de (1831/32) vefat eylemiştir. (II. 88)

Cenâbî Mustafa Efendi Bursalı Emir Ali Efendi'nin oğlu Emir Hasan'ın oğludur. Müderris ve Receb 995'de (Haziran 1587) Haleb kadısı oldu. 997'de (1589) vefat etti. Âlim, fâzıl ve şairdi. *Cenâbî Tarihi* ve Batı tarihlerine dair

kitabı, manzum ve mensur eserleri vardır. Oğlu Mehmed Efendi'dir(→). (II. 88)

Cenaze *bak.* Hasan Paşa

Cenderecizâde *bak.* Muhyiddin Şemsî Ahmed Efendi

Cennet Efendi (Lâgarî) Bayramî şeyhlerinden olup Taşlıburun Tekkesi'ni yaptı. 1140'da (1727/28) vefat etti. Yerine Sa'dîye'den Gözoğlu Hasan Efendi şeyh oldu. 1151'de (1738/39) vefat ile yerine Rıfaîye'den Nizâmî Efendi geçip 1153'de (1740/41) hacda vefat eyledi. Yerine oğlu Abdürrahim Efendi geçip 1159'da (1746) vefat edip Bahariye'ye defnedilmiştir. Yerine geçen Abdülkadir Efendi 1162'de (1749) vefat etmiştir. Yerine geçen Mehmed Dede 1167'de (1753/54) vefat etti. Sonra Çelebi Şeyhzâde Abdurrahman Efendi geçip 1191'de (1777) vefat eylemiş ve yerine oğlu Hekim Çelebi Tekkesi şeyhi Mehmed Emin Efendi geçip onun yerine babasının halifelerinden Süleyman Efendi geçip 1204 (1790) tarihlerinde vefat etmiştir. Yerine Ahmed Eyyûb Efendi geçip 1210'da (1795/96) vefat etti. Yerine oğlu İsmail Necâtî Efendi geçip 1214'de (1799/1800) vefat eyledi. Yerine oğlu şeyh olmuştur. Buna halefen Basrîzâde Mustafa Efendi şeyh olmuştur. (II. 88/89)

Cennet Mehmed Fenâî Efendi Tophaneli Kâtip İshak Çelebi'nin oğludur. Babası mesleğindeyken terkle Hüdâyî Mahmud Efendi'ye mürid oldu. Bir aralık Simav Zaviyesi'ne şeyh oldu. Şeyhinin vefatında Tophane'de inzivaya çekildi. 1067'de (1656/57) Me'sud Efendi'nin vefatında Hüdâyî Dergâhı'na şeyh oldu. 23 Cemaziyelevvel 1075'de (12 Aralık 1664) vefat etti. Türbesinde medfundur. 90'lık bir pîrdi. Riyâzât ve mücâhedât sâhibi ermiş sayılanlardan olup ilâhîleri ve şiirleri vardır. (II. 88) [Başlıkta adı yanlışlıkla "Fennî" biçiminde yazılmıştır.]

Cercis Bey Vidin valisi kethüdâsı olup 1243 (1827/28) muharebesinde yiğitliği görülmekle müderris olmuştur ve Sofya müftüsü oğlu Mustafa Efendi'ye de kapıcıbaşılık verilmiştir. Sonra vefat etmiştir. (II. 68)

Cerrah *bak.* Kasım Paşa; Mehmed Paşa; Mustafa Paşa; Şâkir Paşa

Cerrah Şeyhi *bak.* İbrahim Efendi

Cerrahbaşızâde *bak.* Mustafa Bey

Cerrahî *bak.* Nureddin Efendi

Cerrahzâde *bak.* Abdülfettâh Efendi; Mehmed Efendi; Muslihiddin Efendi

Cevdet Ahmed Efendi Dahiliye kalemi hulefâsından olup 1247'de (1831/32) vefat eyledi. Şairdir. *Nevâdirü'l-âsâr*'ı telif eylemiştir. Kardeşi Sâmil Mustafa Efendi'dir(→). (II. 89)

Cevdet Ahmed Paşa Lofçalıdır. Hacı İsmailzâde denmekle meşhurdu. İstanbul'da öğrenim gördü. Reşid Paşa'nın çocuklarına muallim olduğundan müderris, Cemaziyelâhir 1270'de (Mart 1854) vak'anüvis olup Receb 1273'de (Mart 1857) Meclis-i Tanzimat'a aza oldu. Muharrem 1278'de (Temmuz 1861) Meclis-i Tanzimat, Meclis-i Vâlâ ile birleşerek kavânin dairesine aza oldu. Muharrem 1280'de (Haziran-Temmuz 1863) Anadolu pâyesiyle Bosna ve Hersek müfettişi oldu. Döndükten sonra Cemaziyelâhir 1282'de (Ekim-Kasım 1865) Meclis-i Hazâin azalığına nakledildi. 21 Şa'bân 1282'de (9 Ocak 1866) Adana ve Haleb vilayeti teşekkülünde vezir-

likle vali oldu. 21 Zilka'de 1284'de (15 Şubat 1868) Ahkâm-ı Adliye reisi olup Muharrem 1285'de (Mayıs 1868) riyâset nezârete çevrildi. Muharrem 1287' de (Nisan 1870) Bursa valisi olduysa da haftasında ayrıldı. Cemaziyelâhir 1288'de (Ağustos-Eylül 1871) Şûrâ-yı Devlet azalığı ile teşekkül eden adliye dairesine reis oldu. Zilka'de 1288'de (Ocak 1872) Islahat Komisyonu azası oldu. Rebiyülâhir 1289'da (Haziran 1872) Maraş valisi olup Cemaziyelâhir'de (Ağustos 1872) azledilmiş ve o sene Zilka'desinde (Ocak 1873) Şûrâ-yı Devlet azası olmuştur. 18 Zilhicce 1289'da (16 Şubat 1873) evkaf, 19 Safer 1290'da (18 Nisan 1873) maarif nâzırı olup Safer 1291'de (Mart-Nisan 1874) Şûrâ-yı Devlet azalığıyla riyâsete muavin oldu. O sene Ramazanında (Ekim 1874) Yanya valisi, Cemaziyelevvel 1292'de (Haziran 1875) ikinci defa maarif nâzırı, 3 Zilka'de'de (1 Aralık 1875) ikinci defa adliye nâzırı, Rebiyülâhir 1293'de (Mayıs 1876) Suriye valisi, haftasında üçüncü defa maarif nâzırı, Ramazan 1293'de (Eylül-Ekim 1876) üçüncü defa adliye nâzırı, Zilhicce 1293'de (Aralık 1876/ Ocak 1877) azledilip Şûrâ-yı Devlet reis vekili, Muharrem 1294'de (Ocak-Şubat 1877) dahiliye nâzırı, Safer 1295'de (Şubat 1878) Suriye valisi, Zilhicce 1295'de (Aralık 1878) ticaret nâzırı, Zilhicce 1296'da (Kasım-Aralık 1879) birkaç gün sadâret makamına vekil olmuştur. Hey'et-i vükelâ yenilenince adliye nâzırı olup Receb 1299' da (Mayıs-Haziran 1882) ayrılmış ve Server Paşa'nın vefatında Ramazan 1303'de (Haziran 1886) dördüncü defa adliye nâzırı olup Ramazan 1307'de (Nisan-Mayıs 1890) Meclis-i Hass'a memur olmuştur. 5 Zilhicce 1312'de (30 Mayıs 1895) vefat eyledi. Yaşı 80'e yakın olup âlim, fâzıl, nesre ve nazma muktedir, mûsânnif ve müellifdi. 12 ciltlik *Tarih*'i, Türkçe kavaidleri ve başka eserleri herkesçe makbuldur. Mecelle Komisyonu riyâsetinde bulunduğundan fıkıhda dahi hizmetleri olmuştur. (II. 90/91)

Cevdet Efendi Bursalıdır. Mısır'a gidip Tab'hane-i Mısriye nâzırı oldu. Orada Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarında vefat eyledi. Şairdir. (II. 89)

Cevdet Efendi İstanbulludur. 1223' de (1808) doğdu. 1270'de (1853/54) divan kalemine girdi. Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) başlarında vefat eylemiştir. Şairdir. (II. 89/90; IV. 896)

Cevdet Efendi İstanbulludur. Maarif mektûbî kalemi halifelerinden olup yoluyla mektupçu muavini olmuştu. Bir hayli sene hizmette bulundu. 28 Ramazan 1310'da (14 Nisan 1893) vefat etmiştir. Doğru ve güzel ahlâk sâhibiydi. (II. 90)

Cevdet Efendi Taşralıdır. Dârülmuallimîn'den yetişti. Bir aralık Paris'te öğrenim görüp dönüşünde Maarif Nezâreti'nde ve ibtidâî müdürlüğünde bulunduktan sonra hasta olduğundan 1305'de (1887/88) ayrılıp 1306 sonlarında (1899 ortaları) vefat eylemiştir. Bazı fünûna intisabı vardı. (II. 90)

Cevdet Efendizâde *bak.* Mustafa Efendi (Derviş)

Cevdet Halil Efendi Galata kadısı Derviş Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris ve Damadzâde Feyzullah Efendi'ye damad ve onun şeyhülislâmlığında mektupçusu olmuştur. 1190 (1776) tarihlerinde İzmir, 1199' da (1785) Edirne ve Rebiyülâhir

1201'de (Ocak-Şubat 1787) Mekke mollası oldu. Zilka'de 1206'da (Haziran-Temmuz 1792) İstanbul kadısı olup sonra azledilmiş ve 26 Rebiyülâhir 1209'da (20 Kasım 1794) vefat etmiştir. Gönül adamı ve şairdir. (II. 89)

Cevdet Mustafa Efendi (Behcetzâde) Babası defterdar Behcet Efendi'dir. Kalemden yetişip hâcegândan oldu. Arabacılar kâtibi, Zilka'de 1185'de (Şubat 1772) mevkufatçı, 1188'de (1774) sipahiler kâtibi oldu. Sonra bu gibi görevleri devredip 1198'de (1784) birinci ve 1200'de (1786) ikinci defa süvari mukabelecisi olup 27 Rebiyülâhir 1201'de (16 Şubat 1787) vefat etti. Babasının yakınında medfundur. Oğlu Emin Mehmed Efendi'dir(→). (IV. 450)

Cevher Ağa Saray ağalarından olup hazinedar-ı şehriyârî, Cemaziyelevvel 1186'da (Ağustos 1772) dârüssaâde ağası oldu. 26 Zilka'de 1187'de (8 Şubat 1774) Mısır'a gönderilmiştir. Sonra Medine'ye gidip oradan çağrılıp tekrar hazinedar-ı şehriyârî olmuştur. Receb 1193'de (Temmuz-Ağustos 1770) dârüssaâde ağası olarak Cemaziyelâhir 1197'de (Mayıs 1783) ayrılmış ve Medine'de birkaç sene sonra vefat eylemiştir. (II. 92)

Cevher Ağa Sarayda bulunarak musâhib-i padişahî olup Cemaziyelâhir 1223'de (Ağustos 1808) idam cezasına uğradı. (II. 92)

Cevher Ağa Saray ağalarından olduğundan hazine vekili oldu ve yedi sene sonra Receb 1234'de (Mayıs 1819) istifa edip Şam'a gönderildi. Orada vefat etmiştir. (II. 92)

Cevher Ağa Sultan Abdülaziz'in vâlidesinin başağası olup tahta çıkışının ardından 1277'de (1861) mûsâhib ve vâlide sultan başağası oldu. Şa'bân 1291'de (Eylül 1874) hazinedar-ı şehriyârî olup 1293'de (1876) dârüssaâde ağası oldu. Cemaziyelevvel 1293'de (Haziran 1876) Lala Süleyman Ağa tayin edilince bu zat hanesine çekildi. 15 Zilhicce 1304'de (4 Eylül 1887) vefat etti. Sultan Mahmud Türbesi'ne defnedildi. Tedbirli ve haysiyet sâhibiydi. (II. 92)

Cevher Paşa Serhatlerde bulunup mîrimîran olmuştur. 1158'de (1745) Karasi sancağıyla İran harbine memur oldu. Sancaklarda dolaşıp 1176'da (1762/63) Amasya mutasarrıflığından ayrılarak vefat eylemiştir. (II. 91/92))

Cevherî *bak.* Ali Efendi (Hacı)

Cevherî Ali Efendi Uzun Bâlî Efendi'nin oğlu olup 932'de (1526) doğdu. Müderris, Manisa müftüsü ve Maraş kadısı oldu. Receb 992'de (Temmuz 1584) vefat etti. Arapça kasideleri ve kıt'aları vardır. Eserleri: *Şerh-i Miftâh*'a hâşiyesi, *Dürer ü Gurer*'i ayıklayıp değiştirerek hâmişinde kelimatı, sarfda bir metin ve bir şerhi, *Nisabü'l-İntisab tercümesi, ed-Dürrü'l-Manzûm [el-Ikdu'l-Manzûm]* adında *Zeyl-i Şakâyık, Nâdiretü'z-Zemen fî Ahvâli'l-Yemen.* (III. 502)

Cevrî Ahmed Efendi Kız Ali Efendi'nin kardeşinin oğludur. Müderris iken vazgeçip Mekke'de yerleşti. Rebiyülâhir 1112'de (Eylül-Ekim 1700) vefat etmiştir. Şair ve mûsikîşinasdı. (II. 91)

Cevrî İbrahim Efendi İstanbulludur. Divan-ı Hümâyûn kâtiplerinden olup güzel yazı yazardı. 1065'de (1655) vefat eyledi. Şairdir. Eserleri: *Divan, Cezire-i Mesnevî*'ye beşer be-

yitle terkibi, Hakanî'yi tezyilen *Hilye-i Çâryâr-i Güzin*, manzum *Melhame*. (II. 91)

Cevrî Usta Sarayda II. Mahmud dairesi câriyelerinden iken 1223'de (1808) efendisinin yolunda büyük bir hizmet eylemekle hazinedar olmuştur. 1240 (1824/25) yılından sonra vefat eylemiştir ki fazlasıyla gözde ve nüfuzluydu. Mektep ve çeşme gibi hayrâtı vardır. İyiliği severdi. Kız kardeşinin oğlu Mehmed Bey kurenâdan olmuştur. (II. 91)

Cevzak *bak.* Süleyman Paşa

Cezbî İbrahim Efendi Tırhalalıdır. Kadı olup Ziştovi'ye sürüldü. Bırakıldıktan sonra 1161'de (1748) yaşlı iken vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. Şairdi. (II. 68)

Cezbîzâde *bak.* Es'ad Ahmed Efendi; Necmeddin Hasan Efendi

Cezerîzâde *bak.* Kasım Sâfî Paşa (Koca); Mehmed Efendi; Said Mehmed Efendi

Cezerîzâde Şemseddin Mehmed Cezerî evlâdıdır. Bunlardan Kasım Paşa I. Süleyman'ın (Kanunî) (hd 1520-1566) vezirlerinden olmuştur. Sonra evlâdından parlayan olmadı. (IV. 686-87)

Ceziz *bak.* Nesimî Ahmed Efendi

Cezmî Çelebi Divan kâtiplerinden olup Yemişçi Hasan Paşa aleyhinde arkadaşı Hüseyin Halife ve diğerleriyle 1011'de (1602/03) idam edilmiştir. (II. 68)

Cezzar *bak.* Ahmed Paşa

Cıbıl Attarzâde *bak.* İbrahim Bey

Cihan Giray Kırım Giray'ın oğludur. 1102'de (1691) kalgay olup 1103'de (1691/92) ayrıldı ve sonra vefat eyledi. (II. 92)

Cihangirî *bak.* Hasan Burhaneddin Efendi

Cihanşah Bey İran beylerinden olup Urman beyiydi. 961'de (1554) Osmanlı Devleti'ne bağlandı. Sonra vefat etti. (II. 92)

Cihanzâde *bak.* Âtıf Ahmed Bey; Hasan Bey; Hüseyin Bey; Şemseddin Mehmed Bey (Hatmanzâde)

Cihanzâde Geçen asırda Hasan Bey evlâdına denmiştir ki, asrımıza kadar yetişebildi. Bunlardan bir genç vardır. (IV. 687)

Cin *bak.* Ali Paşa (Hacı)

Cin Ali Paşazâde *bak.* İbrahim Paşa

Cinânî (Rıdvanzâde) Amasyalıdır. Ümenadan bir zat olup I. Selim (Yavuz) devrinde (1512-1520) vefat etti. Şairdir. (II. 88)

Cinânî Mustafa Efendi Bursalıdır. Müderris olup Muharrem 1004'de (Eylül 1595) vefat etti. Üç dilde nazma ve nesre muktedirdi. *Bedâyiu'l-Âsâr*'ı telif eylemiştir. Hoş sohbet, lâtifeci ve gözü zayıftı. (IV. 379)

Cinci *bak.* Hüseyin Efendi

Cincizâde *bak.* Abdurrahman Efendi

Cism-i Lâtif *bak.* İsmail Efendi

Civan *bak.* Ârif Ağa

Civan Kapıcıbaşı *bak.* Mehmed Paşa

Civan Kapıcıbaşızâde *bak.* Süleyman Bey

Civanî Çelebi Külâhçı esnafından olup 950 (1543) yılına doğru vefat eyledi. Şairdir. (II. 89)

Civanî Çelebi Tırhalalıdır. İbn Kemâl'den okudu. Vize kadısı olup 950 (1543) yılından sonra vefat etti. Şairdir. (II. 89)

Civanî Mustafa Efendi Mehmed'in oğludur. Müderris ve Şam müftüsü,

sonra Kütahya, Bosna ve Kayseri mollası oldu. Şa'bân 1027'de (Ağustos 1618) vefat etti. Maariften hissedar, derviş huyluydu. (IV. 384)

Cizyedar *bak.* Abdullah Paşa; Emin Efendi

Cizyedarzâde *bak.* Âgâh Hüseyin Efendi; Hüsâmeddin Efendi (Bahâeddinzâde); İzzet Mehmed Efendi (Bahâeddinzâde); Tâhir Mehmed Efendi

Coğrafyacı *bak.* Ebûbekir Efendi

Cûdî Efendi Dâyezâdedir. I. Mahmud devrinin (1730-1754) usta şairlerindendir. Bu devrin sonlarında vefat eyledi. Meşhur Hoca Neş'et Efendi bunun öğrencisi olduğundan Arapça ve Farsça'da ustaydı. (II. 91)

Cûdî Mehmed Efendi Bâbıâlî kâtiplerinden olup âmedî kaleminde başhalife olmuştu. 15 Zilhicce 1209'da (3 Temmuz 1795) vefat etmiştir. Haydarpaşa'da defnedildi. (II. 91)

Cûdî Mustafa Efendi (Hâfız) Müderris ve mevleviyetle Üsküdar pâyesi olup 27 Rebiyülevvel 1247'de (5 Eylül 1831) vefat ederek Vefa'ya defnedildi. (IV. 471)

Cuhud *bak.* Yahyâ Efendi

Cuma Efendi Tosyalıdır. Bir müderris olup 972'de (1664/65) vefat etti. Dersiâmdı. (II. 86)

Cûşî Efendi Kâtip olup süvari mukabelecisi olmuştu. 1014'de (1605/06) Şahbaz Ağa vefat edince o da üzüntüsünden vefat etti. (II. 91)

Cüce *bak.* Nasûh Ağa

Cündî *bak.* Hamza Bey; Ömer Ağa; Selim Ağa

Cündîzâde *bak.* Emin Mehmed Efendi

Cüneyd Bey Canik beyi olup I. Bâyezid (Yıldırım) devrinde (1389-1402) yaşadı. Alpaslanzâde Hüseyin Bey bunun vefatından sonra yerine bey oldu. (II. 89)

Cüneyd Bey Aydın beyi İsâ Bey'in oğludur. Babasının yerine geçti. Babası Aydın sancağını I. Bâyezid'e (Yıldırım) teslim eyledi. Kendisi ise Timur olayında (1402) Aydın beyi oldu. 830 (1427) yılında Kurt Hasan Bey'le beraber yakalanıp büyük oğluyla idam edildi. Küçüğü Hamza Bey, Osmanlı Devleti'ne bağlıydı. (II. 89)

Cüzhan *bak.* İdris Efendi

Çadırcızâde *bak.* Mehmed Ağa; Mehmed Efendi

Çağırgan *bak.* Mehmed Paşa (Saçbağı)

Çâker Ağa Askeriyeden yetişip sipahiler ağası olarak IV. Mehmed devrinde (1648-1687) vefat etmiştir. Oğlu mevâlîden Halil Efendi'dir. (II. 92)

Çâkerî Efendi Diyarbekirlidir. II. Mahmud devri (1808-1839) sonlarında vefat eyledi. Usta şairdir. (II. 93)

Çakır *bak.* Hüseyin Ağa

Çakır Ağa II. Mehmed (Fâtih) devri (1451-1481) ricâlindendir. Üsküblü'de ve başka yerlerde 6 mescidi vardır. (II. 92)

Çalık *bak.* Ahmed Ağa; Ahmed Paşa; Ali Efendi; Ali Paşa (Hacı); Ya'kub Efendi

Çalık damadı *bak.* Mehmed Efendi (Hâfız)

Çalkandızâde Ârif Efendi'den başlar bir ailedir. Geçen asır sonlarında bazı mevâlî görülmüştür. (IV. 687)

Çalkandızâde *bak.* Abdullah Efendi; Ârif Mustafa Efendi; Atâullah Efendi; Mustafa Efendi

Çandarlı *bak.* İsâ Paşa

Çandarlızâde *bak.* Ali Paşa

Çandarlızâde Edebâlî'nin akrabasından Çandarlı Halil Hayreddin Paşa'nın torunlarına denir ki, eski hânedandan olup içlerinden sadrazamlar ve vezirler yetişmiştir. Torunları halen tevliyetine mutasarrıftırlar. (IV. 687)

Çaparzâde *bak.* Ahmed Paşa (Hacı); Mustafa Bey

Çaparzâde Yozgat'da türeyen beylere denir ki, Ahmed Paşa, Mustafa Bey ve Süleyman Bey gibi ün salanları vardır. Gönüllerini kazanabilmek için birine vezirlik ve birine de kazaskerlik verilmiştir. Halen torunları vardır. (IV. 687)

Çapkın Dede *bak.* Sâlih Dede

Çaprastılı damadı *bak.* Süleyman Efendi

Çarhacı *bak.* Ali Paşa (Hacı)

Çariçezâde *bak.* Râmiz Mehmed Efendi

Çarşambalızâde *bak.* Said Mehmed Efendi

Çarşambavîzâde Sudûrdan Mehmed Efendi evlâdıdır. (IV. 687)

Çaşnigirzâde *bak.* İsmail Ağa

Çatak *bak.* Mehmed Paşa

Çatalbaş *bak.* İbrahim Paşa; Mustafa Paşa

Çatra-patrazâde *bak.* Ali Paşa

Çavuş *bak.* İbrahim Paşa

Çavuşbaşızâde *bak.* Ahmed Vesim Efendi (Hacı)

Çavuşoğlu *bak.* Hasan Ağa

Çavuşzâde *bak.* Ahmed Ağa; Ahmed Efendi; Ali Efendi; Âtıf Ahmed Bey; Emin Mehmed Ağa; Emin Mehmed Efendi; Fâhir Efendi (Hacı); Hüseyin Efendi; İbrahim Efendi; Kurd Mehmed Efendi; Mehmed Ağa; Mehmed Paşa; Mustafa Efendi; Necib Ömer Ağa; Said Revnaz Mehmed Efendi

Çayırzâde *bak.* Ahmed Bey; İbrahim Ağa

Çayırzâde III. Selim'in (hd 1789-1807) mîrahûru İbrahim Ağa'nın ev-

lâdı ve torunlarıdır Bunlardan Hakkı Bey vardır. (IV. 687)

Çeçenzâde *bak.* Hasan Paşa

Çekirdek Çelebi *bak.* Mehmed Efendi

Çelebi *bak.* Ali Paşa (Güzelce); Ârif Efendi (Seyyid); Emin Mehmed Ağa; Emin Mehmed Efendi; Hüseyin Paşa; İbrahim Paşa; İsmail Ağa; İsmail Paşa; Mehmed Ağa; Mehmed Efendi; Mehmed Paşa; Mustafa Ağa; Mustafa Efendi; Mustafa Paşa; Ömer Paşa; Yusuf Paşa

Çelebi Ağazade *bak.* Zeynelâbidin Bey

Çelebi Duman *bak.* Süleyman Ağa (Seyyid)

Çelebi Efendi *bak.* Râsim Mehmed Efendi

Çelebi Efendi Maliyeden yetişip 1161'de (1748) haremeyn kesedarı oldu. Uzun süre devam edip III. Mustafa devri (1757-1774) başlarında vefat eylemiştir. (II. 94)

Çelebi Halife *bak.* Mehmed Cemâlî

Çelebi Kadı *bak.* Mehmed Efendi

Çelebi Kethüdâ *bak.* Mustafa Paşa

Çelebi Kethüdâ Beyzâde *bak.* Abdülbâkî Ağa

Çelebi Kethüdâzâde *bak.* Ali Efendi

Çelebi Mustafa Paşazâde *bak.* Ahmed Bey; Ali İlhâmî Bey; Ebûbekir Rıfkî Bey; Hasan Tahsin Bey

Çelebi Şeyh *bak.* Mehmed Efendi

Çelebioğlu *bak.* Alâeddin; Derviş

Çelebizâde *bak.* Ali Efendi; Ârif Mehmed Efendi; Es'ad Mehmed Efendi; Eşref Mehmed Efendi (Hacı); Hasan Paşa (Şerif); Hüseyin Ağa; İsmail Âsım Efendi; Şerif Mehmed Ağa; Şevkî Ahmed Efendi; Zeynelâbidîn Mehmed Efendi

Çelebizâde "Yirmisekiz Çelebi", "Küçük Çelebi" ve "Yenibahçeli Çelebi" diye meşhur üç Mehmed Efendi'nin evlâdlarına denir ki, öncekinden sadrazam Said Paşa, ikincisinden şeyhülislâm İsmail Âsım Efendi ve üçüncüsünden birtakım kürsü şeyhleri gelmiştir. (IV. 687)

Çelik *bak.* Mehmed Paşa; Mustafa Paşa

Çelik Mehmed Paşazâde *bak.* İbrahim Paşa

Çene *bak.* Mehmed Efendi; Şuhûdî Mehmed Efendi

Çengelzâde *bak.* Tâhir Mehmed Paşa

Çengizâde *bak.* Ali Paşa

Çepcizâde *bak.* Halil Ağa

Çerağ Bey Muhyiddin Arabî evlâdındandır. Bursa hisarında mescidi ve hayır eserleri vardır. Pınarbaşı kabristanında medfundur. (II. 93)

Çerçinzâde *bak.* Hasan Efendi

Çerkes Beyzâde *bak.* Es'ad Mehmed Bey

Çerkes Beyzâde I. Abdülhamid'in (hd 1774-1789) rahûru Çerkes Mehmed Bey'in evlâdıdır ki, oğlu sudûrdan olmuştur. (IV. 687)

Çeşmî *bak.* Mehmed Efendi

Çeşmî Hüseyin Efendi Gözleri güzel olduğundan bu adı almıştır. Enderûn'dan yetişip sırkâtibi oldu. Sonra surre emiri olarak 1135'de (1722/23) Hicaz'da vefat eylemiştir. 1132'de (1720) Sormagir Camii'ni yaptırdı. Hâfız Osman Efendi'nin öğrencisi usta bir hattatdı. (II. 94)

Çeşmî Mehmed Efendi Aydın'da, Geğri'de (ککری) tüccardan Hacı Sü-

leyman'ın oğludur. Çalışıp müderris oldu. Kuyucu Murad Paşa'ya intisapla ordu kadısı oldu. Sonra Haleb, Bursa, Edirne mollası olmuştur. Receb 1031' de (Mayıs 1622) İstanbul kadısı oldu. Rebiyülâhir 1032'de (Şubat 1623) azlolundu. Şa'bân'da (Haziran 1623) ikinci defa kadı oldu. Zilka'de 1032'de (Eylül 1623) ayrıldı ve Muharrem 1036'da (Eylül-Ekim 1626) Anadolu pâyesi verildi. Muharrem 1041'de (Ağustos 1631) Anadolu kazaskeri oldu. Receb' de (Ocak-Şubat 1632) Rumeli kazaskeri olduysa da haftasında sürüldü. Cemaziyelâhir 1044'de (Kasım-Aralık 1634) vefat eylemiştir. Âlim ve şairdi. Oğlu Mustafa Efendi' dir(→). Bunun oğlu Abdürrahim Efendi, Safer 1065' de (Aralık 1654) ve onun oğlu Mehmed Efendi, 1093'de (1682) müderris iken vefat etmiştir. Diğer oğlu Sâlih Efendi olup onun oğlu Emin Mehmed Emin Efendi'dir(→). Emin Efendi'nin oğlu müderris Abdülhalim Efendi, 15 Safer 1122'de (15 nisan 1710) vefat etmiş ve bu Abdülhalim Efendi'nin oğlu da Mekke kadısı iken vefat etmiştir. Onun oğlu Reşid Mustafa Efendi' dir(→). Çeşmî Efendi'nin oğlu Mustafa Efendi'nin ikinci oğlu Abdülkerim Efendi'dir(→). Bunun oğlu İsmail Efendi, Cemaziyelevvel 1124'de (Haziran 1712) vebadan vefat etmiştir. Çeşmîzâdelerden Said Efendi, beytülmal kâtibi olup sürgünde iken adalardan birinde vefat etmiştir. Oğlu Mes'ud Mehmed Efendi, müderris olup Rebiyülâhir 1211'de (Ekim 1796) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. Diğer oğlu Süleymaniye müderrislerinden Es'ad Mehmed Efendi, 7 Zilhicce 1226'da (23 Aralık 1811) vefat eyledi. Onun oğlu Hâlis Mehmed Efendi'dir. (II. 93/94) [Aynı kişinin soyu *Mehmed Efendi (Çeşmî)*(→) maddesinde daha farklıdır].

Çeşm-i Siyah *bak.* Mustafa Efendi

Çeşmîzâde *bak.* Emin Mehmed Efendi; Es'ad Mehmed Bey; Halil Efendi; Halis Mehmed Efendi; Mes'ud Efendi; Mustafa Efendi; Naimî Ni'metullah Efendi; Reşid Mustafa Efendi; Said Efendi; Sâlih Mehmed Efendi

Çeşmîzâde IV. Murad devri (1623-1630) sudûrundan Çeşmî Efendi evlâdıdır ki, bir asır kadar sürebilmiştir. (IV. 687)

Çeşmîzâde tabii *bak.* Hasan Efendi

Çeşmisiyah Paşa Karagöz Paşa dahi denir. Harem ağalarından olup II. Mehmed'in (Fâtih) vefatında II. Bâyezid'e sekbanbaşı ve yeniçeri ağası oldu. Sonra Kastamonu ve sonra Anadolu beylerbeyi olup 917'de (1511) şehid olmuştur. Cesur, sâdık ve gayretliydi. (II. 93)

Çeşteci *bak.* Ali Paşa

Çete *bak.* Hasan Efendi

Çeteci *bak.* Abdullah Paşa

Çetecizâde *bak.* Tayyibî İsmail Efendi

Çetin *bak.* Hasan Ağa

Çetrefilzâde *bak.* Hüseyin Paşa; Yusuf Paşa

Çetrezâde *bak.* Ahmed Ağa

Çevgânîzâde *bak.* İbrahim Efendi

Çıkın *bak.* Hasan Ağa

Çıkrıkçı *bak.* Kemâleddin

Çıracızâde *bak.* Hüseyin Efendi; Mehmed Efendi

Çırakçı *bak.* Hasan Paşa

Çiçekçibaşızâde *bak.* Feyzullah Efendi; Tâhir Mehmed Efendi

Çiçekli *bak.* Şerif Efendi

Çiftelerli *bak.* Osman Paşa

Çiğzâde *bak.* Mehmed Ağa

Çil *bak.* Ahmed Paşa; Emin Ağa; Haydar Efendi; Osman Ağa; Osman Efendi

Çil Emin Ağazâde *bak.* Âkif Mustafa Ağa; Emin Mehmed Efendi

Çilağaç Bey Çerkes olup 1014'de (1605/06) Tırhala beyi oldu. Sonra vefat etti. (II. 94)

Çilesiz *bak.* İbrahim Efendi

Çirecizâde *bak.* Âlim Efendi; Hasan Efendi

Çivicizâde *bak.* Ahmed Efendi

Çivizâde *bak.* Abdî Çelebi; Ali Efendi; Atâullah Efendi; Mahmud Paşa; Mehmed Efendi; Muhyiddin Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Ümmügülsüm Hatun

Çivizâde Şeyh İlyas adlı zatın oğullarıdır ki, şeyhülislâm ve sudurdân oldular. Hânedanları iki asır kadar devam etmiş ve birbuçuk asır önce sönmüştür. (IV. 687)

Çivizâde Hısmı *bak.* Abdullah Efendi

Çoban *bak.* Ali Ağa; Kasım Ağa; Mustafa Paşa; Süleyman Ağa

Çoban Giray III. Mehmed Giray'ın kardeşidir. 1031'de (1622) vefat etmiştir. (II. 94)

Çoban Giray Cengiz soyundan olup 1205'de (1790/91) İsmail muharebesinde şehid oldu. (II. 94)

Çolak *bak.* Hasan Ağa; Hüseyin Paşa; İbrahim Paşa; Mehmed Ağa; Mehmed Paşa; Mustafa Efendi

Çomar *bak.* Ali Paşa

Çorapsız *bak.* İbrahim Paşa

Çorazâde *bak.* Ahmed Paşa

Çorumîzâde *bak.* Hasib Efendi

Çömezzâde *bak.* İsmail Efendi

Çömlekçizâde *bak.* Kemâleddin Çelebi; Mehmed Efendi

Çörekçizâde *bak.* Nüzhet Ahmed Efendi

Çöteli *bak.* Ahmed Paşa

Çötelizâde *bak.* Hasan Bey; İbrahim Paşa; İshak Paşa

Çufutoğlu *bak.* Ahmed Paşa; Mehmed Paşa

Çukacızâde *bak.* Abdürrahim Efendi; Ahmed Efendi; Fehmî İbrahim Efendi; İbrahim Efendi; Mehmed Efendi

Çukacızâde Geçen asırda mevâlîden olan bir ailedir ki, Mehmed Efendi ve oğlu İbrahim Efendi'den başlar. (IV. 687)

Çukadarzâde *bak.* Resmî Ahmed Efendi

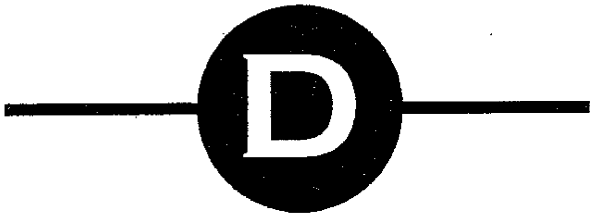

Dağdevirenoğlu *bak.* Ahmed Ağa; Mehmed Ağa

Dağıstanîzâde *bak.* İsâ Efendi

Dağî *bak.* Mehmed Efendi

Dâî Kastamonuludur. Orada camide muarrif olup II. Mehmed (Fâtih) devrinde (1451-1481) vefat eyledi. Şairdir. (II. 322)

Dâî Abdurrahman Çelebi Ayas Paşazâde Ahmed Beyin dâyezâdesi olup Mısır'da Menife kadısı olmuştu. 996'da (1588) Vâiz Arab ile birlikte boğularak vefat etmiştir. Şairdir. (II. 322)

Dâî Mehmed Efendi Beykozludur. Oraya imam ve hatip oldu. 1070'de (1659/60) vefat etti. Şairdir. (IV. 172)

Dâî Şemseddin Tüsterlidir. 1060'da (1650) vefat eyledi. Şairdir. (II. 322)

Dâîzâde *bak.* Kasım Efendi

Dal *bak.* Mehmed Efendi

Dalgıç *bak.* Ahmed Paşa (Dalgılıç)

Dalkılıç *bak.* Mehmed Ağa

Daltaban *bak.* Mustafa Paşa

Damad *bak.* Ca'fer Paşa; Mehmed Efendi; Mehmed Paşa; Mustafa Ağa; Mustafa Paşa; Râsih Mustafa Efendi

Damad-ı Padişahî *bak.* Hasan Paşa

Damad-ı Şehriyârî *bak.* Ahmed Paşa; Ahmed Paşa (Celep); Ahmed Paşa (Hafız); Ahmed Paşa (Mîrahûr); Ebûbekir Paşa (Hacı); Edhem Mahmud Paşa; Hasan Paşa; İbrahim Bey; İbrahim Paşa; İbrahim Paşa (Melek); İbşir Mustafa Paşa; İsmail Paşa; Melek Ahmed Paşa; Osman Paşa; Râtib Ahmed Paşa; Said Mehmed Paşa; Sinan Paşa; Süleyman Paşa; Zağanos Mehmed Paşa

Damadzâde *bak.* Abdülbâkî Efendi; Âkif Efendi; Ârif Mehmed Efendi; Ebûlhayr Ahmed Efendi; Feyzullah Efendi; Hamid Efendi; Muhib Efendi; Murad Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Mustafa Ağa; Mehmed Paşa

Damadzâde Sudûrdan Damad Mehmed Efendi'nin oğluna dendiği gibi bu aile söndükten sonra Minkarîzâde Yahyâ Efendi damadı Mustafa Efendi'nin evlâdına denmiştir. Şeyhülislâm ve kazasker olarak II. Mahmud devrine (1808-1839) kadar devam etmiştir. (IV. 690/91)

Dâniş Abdülkadir Bey Asâkir-i Mansûre mektûbî serhalifesi iken 1252'de (1836/37) vefat eyledi. Eyüp'e defnedildi. (II. 322)

Dâniş Abdülvehhâb Efendi (Seyyid) Sirozîzâde Kâmil Efendi'nin oğludur. Mahrec mevâlîsinden olup 1295 (1878) yılından sonra vefat etti. (II. 323)

Dâniş Ağa Mâbeyn-i hümâyûn müdürlüğünde bulunmuş ve Sultan Abdülmecid devrinde (1839-1861) vefat etmiştir. (II. 323)

Dâniş Ahmed Ağa (Hatibzâde) Galata'da Nişancı Camii hatibinin oğludur. Râgıb Paşa dairesine girmiş ve onun sadrazamlığında kapıcılar kethüdâsı olmuştur. Kapıcıbaşı, Zilka'de 1170'de (Temmuz-Ağustos 1757) çavuşbaşı oldu. Zilka'de 1173'de (Haziran-Temmuz 1760) azledildi. Sonra kapıcılar kethüdâsı ve Bostancı Kışla-

sı bina emini oldu. Bölük ağalığına nâil olup hizmetlere gönderildi. 1184 (1770/71) ve 1190'da (1776) iki defa sipahiler ağası oldu. 1191'de (1777) Midilli'ye ikamete gönderildi. 1192'de (1778) orada vefat eyledi. Şairdir. Hayatında Pîrî Paşa Mescidi'ne minber koymuş ve vefatından sonra 1194'de (1780) bir çeşme inşa edilmiştir. (I. 266)

Dâniş Ali Dede (Nevalîzâde) Abdullah Efendi'nin torunudur. Tahsilden sonra Âdem Dede'den el alıp Mevlevî oldu. Kıbrıs Mevlevîhanesi ve Kudüs Mevlevîhanesi şeyhi oldu. 1095'de (1684) vefat etti. Şairdir. Yaşlıydı. (III. 517)

Dâniş Bey Divan kaleminden yetişip 17 Ramazan 1245'de (12 Mart 1830) 25 yaşında vefat etti. Üç dilde nazma ve nesre muktedir olup *Divan*'ı ve eserleri vardır. Âkif Paşa ve Pertev Paşa'nın eserlerine satırı satırına ekler yapmış, Pertev Paşa'nın bir kasidesini ele geçirip ondan üstün bir nazîre yapmıştır. (II. 322)

Dâniş Hasan Bey Selânikli Mûsâ Paşa'nın oğludur. 1249'da (1833/34) doğdu. Taşra kaymakamlıklarında bulunup Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) sonlarında vefat etti. Şairdir. (II. 323)

Dâniş Mehmed Bey Safiye Sultanzâde Mehmed Rezmî Bey'in torunudur. Hâcegân-ı Divan-ı Hümâyûn' dan olarak iki defa Rumeli Ordusuyla savaşlarda bulunmuş ve mevâcib dağıtımı memuriyetiyle Bağdad'a gitmişti. Kerbelâ, Necef ve diğer mübarek yerleri ziyaret edip döndükten sonra bir müddet gümrük muâmelatının teftişinde, basma ihdasında, emânetinde ve damga zuhurunda ilk defa memuriyetinde bulunmuş, Mevlevî olduğundan ömrünün sonunda Konya'ya gidip Hz. Mevlânâ'yı ziyaret etmiş ve dönüşünden sonra 1253'de (1837/38) vefat etmiş, Beşiktaş'da Köprübaşı denilen yerde bulunan büyükbabasının makberesine defnedilmiştir. Acıçeşme'de 8-10 parça müsakkafattan oluşan bir vakıf tertip ederek ecdadının vakfına ilâve edip evlâdına tahsis eylemiştir. Zarif, nahif, şair, hazırcevap, gayetle fukaraperverdi. Torunlarından Salâhaddin Bey, Matbaa-i Âmire müdürü ve Hasan Hilmî Bey, Şehremâneti muhasebe kalemi halifelerindendir. (II. 322/23)

Dâniş Mehmed Efendi (Seyyid) Müderriszâde Ârif Efendi'nin oğludur. Müderris, Receb 1272'de (Mart-1856) Yenişehir, Şevvâl 1279'da (Mart-Nisan 1863) Edirne ve Muharrem 1282'de (Haziran 1865) Medine mollası olup sonra vefat etti. (II. 323)

Dâniş Süleyman Efendi İstanbulludur. Müderris ve kadı olup sonra mesleğini terk ederek remmâl olmuş ve 1060'da (1650) vefat eylemiştir. Şairdir. (II. 322)

Dâniş Süleyman Efendi III. Ahmed'in oğlu Şehzâde Mehmed'in dâyesinin oğluydu. Bu sebepten Enderûn'da yetişip peşkir ve miftâh ağalıklarında bulunup sırkâtibi olmuştur. 1165'de (1752) saraydan çıkıp hâcegândan olarak mevkufâtî, 1167'de (1753/54) kalyonlar kâtibi, 1171'de (1757/58) masraf kâtibi, birkaç sene sonra azille 1179'da (1765/66) cebeciler kâtibi, sonra başka görevlerde bulunarak 1186'da (1772/73) hazine muhasebecisi oldu. 1189'da (1775) vefat etmiştir. Şair Hâtem Efendi'nin şâkirdi maarifperver bir şairdir. (II. 322)

Dârâ Bey Uzun Hasan'ın adamlarından iken Karahisar-ı Şarkî'nin fethindeki hizmetine karşılık 873'de (1468/69) Çirmen yani Edirne sancağı mutasarrıflığı verilmiştir. Orada vefat eyledi. (II. 321)

Darbende *bak.* Ali Paşa (Kitapçı)

Darbhaneci *bak.* Hüseyin Paşa (Hacı)

Darbhor *bak.* Reşid Mehmed Paşa

Darbûne *bak.* Ebûbekir Paşa

Darbûnezâde *bak.* Nu'man Ağa; Ömer Paşa

Dârendelizâde *bak.* İzzet Mustafa Efendi

Dârendelizâde I. Abdülhamid devri (1774-1789) sadrazamı Dârendeli Mehmed Paşa'nın torunlarına denmiştir. Bir-ikisi yükselmiştir. (IV. 690)

Dârıb *bak.* Muhyiddin Efendi

Dârülkurrâ Şeyhi *bak.* Mehmed Efendi

Dâsenî Mirza Kürt beylerindendir. Musul valisi olmuştur. Azilden sonra 1060'da (1650) Malatya'da vefat eyledi. (II. 321)

Dâver Mehmed Bey Fâtih zabtiye kaymakamı Abdullah Kâmil Efendi'nin oğludur. 1261'de (1845) doğdu. Mühendishane'den yetişip zâbit olmuştur. Sonra yükselerek miralay olup Tophane Meclisi azası iken Zilka'de 1307 başlarında (Haziran 1890 sonları) vefat etti. Karacaahmet'de amcası mevâlîden müftü Şükrî Efendi kabrine defnedilmiştir. (II. 326)

Dâver Mustafa Efendi Kalemden yetişip Bosna mektupçusu oldu. İstidadı görülünce 1243'de (1827/28) hâcegânlık rütbesi verilip bazı küçük görevlerde bulunmuş ve sonra vefat etmiştir. (II. 326)

Dâvud II. Mehmed'in (Fâtih) (hd 1451-1481) meş'alecileri ve seyisleri şeyhidir. Mescidi vardır. (II. 323)

Dâvud Abdülkerim Efendi Kengırılıdır. Müderris, molla ve Mekke pâyesi oldu. 1295 (1878) yılından sonra vefat etti. (II. 326)

Dâvud Ağa Kapı ağası olup 962'de (1555) vefat etti. Eyüp'de bir mescid yaptı. Orada medfundur. (II. 325)

Dâvud Ağa I. Süleyman (Kanunî) devri sonlarında bostancıbaşı olarak II. Selim devri (1566-1574) başlarında vefat etti. (II. 325)

Dâvud Ağa Kapıcıbaşı olup 1007'de (1598/99) vebadan vefat etti. (II. 325)

Dâvud Ağa Mehmed Ağa Camii'nin mimarı olup 1028'de (1619) vefat etti. Sanatında ustaydı. (II. 325)

Dâvud Ağa Muharrem 1072'de (Eylül 1661) peşkir gulâmı, sonra iç kiler kethüdâsı, daha sonra hazinedarbaşı ve Zilka'de 1075'de (Mayıs-Haziran 1665) bâbüssaâde ağası oldu. Cemaziyelâhir 1090'da (Temmuz 1679) emekli olup sonra vefat eyledi. (II. 325)

Dâvud Ağa (Gerçek) Fransalıdır. On kadar ailesiyle İstanbul'a gelip Müslüman oldu. Cevahirci Marşan adında bir Fransız, Fransa elçisine şikâyet ederek iknaya çalışmış ise de başaramamıştır. Bu zat tersanelerde çalışıp yararlık göstermiş ve İstanbul'da yangın tulumbasını icat ederek tulumbacıbaşı olmuştur. 1146'da (1733/34) vefat ederek Taşkasap'da defnedilmiştir. Kabrinde 1154 (1741), 1173 (1759/60) ve 1174 (1760/61) tarihlerinde vefat eden tulumbacıbaşılardan Sâdık Ali Ağa, Büyük İbrahim Ağa ve Küçük İbrahim Ağa ile 1222'de (1807) vefat eden Tulumbacıbaşı İsmail

Yümnî Ağa orada medfundurlar. (IV. 853) [Bu kişinin biyografisi II. 326'da Küçük Dâvud Ağa adıyla eksik biçimde bir kez daha yer almıştır.]

Dâvud Ağa (Hacı) I. Süleyman (Kanunî) zamanı (1520-1566) ricâlinden olup Ayazma Kapısı Mescidi'ni yaptı. Azepler'de medfundur. (II. 324)

Dâvud Ağa (Küçük) *bak.* Dâvud Ağa (Gerçek)

Dâvud Bâlî Bey I. Bâyezid (Yıldırım) devri (1389-1402) beylerindendir. 804'de (1402) harpde kayıp oldu. (II. 323)

Dâvud Bey Alacahisar beyi olup Girit seferinde vefat etti. (II. 325)

Dâvud Bey b. İbrahim b. Mehmed b. Ulvan b. Osman b. Ramazan'dır. O ailede çekişme çıkınca sonunda bu zat Adana'yı zapteyledi. Hayli zaman hüküm sürüp 885'de (1480) bir harpde yok oldu. (II. 323)

Dâvud Bey Hadak beyi olup II. Selim'e (hd 1566-1574) bağlılığını bildirdi. Beraberinde Felek adında bir Kürt beyi de bağlandı ve bu halde vefat etti. (II. 325)

Dâvud Bey Livadyalı Hasan Paşa'nın torunu, Yusuf Bey'in oğlu ve Hacı Ali Bey'in(→) kardeşidir. Karaağaç mübayaacısı olup 1238'de (1822/23) vefat etti. Karacaahmet'e defnedildi. (III. 566)

Dâvud Dede Buhara'dan Ali Mest Sultan'la Anadolu'ya geldi. I. Bâyezid (Yıldırım) devrinde (1389-1402) yaşadı. Ferhâd Paşa üzerine türbe yaptı. (II. 323)

Dâvud Efendi Mudurnuludur. Halvetî olup tasavvuf hakkında Kızıl Ahmed'e *Gülşen-i Tevhid* isminde bir risalesi vardır. Ermiş sayılanlardandır. 933'de (1526/27) vefat etti. (II. 324)

Dâvud Efendi (Atlı) Kastamonulu Bâyezid'in oğludur. Şam mollası olup azledilmiş olarak 1054'de (1644) vefat etti. Emir Buharî'de medfundur. Oğlu Mustafa Efendi'dir(→). (II. 325)

Dâvud Efendi (Kara) Kemâl Efendi'nin oğludur. Müderris ve ikişer defa Sahn müderrisi ve Bursa kadısı olarak emekli oldu. Safer 948'de (Haziran 1541) vefat etti. Cömertlik ve kerem sâhibi ve âdildi. Eserleri: *Hâşiye-i Seyyid Şerif*, *Hâşiye-i Metâli'*. Oğlu Mustafa Efendi ve onun oğlu mevâlîden Mehmed Efendi'dir. Oğullarından Süleyman Çelebi'nin oğlu Vâhidî Çelebi(→) şairdir. (II. 324)

Dâvud Paşa Arnavutdur. Bostancıbaşı iken beylerbeyi oldu. Cüret ve cesaret sâhibi ve kerimdi. (II. 324)

Dâvud Paşa Beylerden olup beylerbeyi ve sonra II. Murad'a vezir oldu. 848'de (1444) vefat eyledi. (II. 323)

Dâvud Paşa II. Mehmed'in (Fâtih) seçkin adamlarından olup 878'de (1473/74) Bosna beyi olup 880'de (1475/76) azledildi. Sonra Anadolu beylerbeyi ve 888'de (1483) vezirazam olarak 902'de (1496/97) emekli olup 4 Rebiyülevvel 904'de (20 Ekim 1498) vefat eyledi. Adına bir cami inşa edip oraya defnedildi. Tedbirli ve muktedirdi. Oğlu Mustafa Paşa'ya II. Bâyezid'in kızı nikâhlandı. Kethüdâsı Aydın Ağa, Yayla Mescidi'ni yaptırmıştır. Davutpaşa'da bir türbede medfundur. (II. 323/24)

Dâvud Paşa Hadım akağalarındandır. Zilka'de 944'de (Nisan 1538) Mısır valisi oldu. Portekizlilerle harp edip yendi. Adalet ve insafla hareket

edip vezirlik verildi. Şa'bân 956'da (Eylül 1549) Mısır'da vefat etti. Karafe'de medfundur. Valilik müddeti 11 sene 4 aydır. (II. 324/25)

Dâvud Paşa Yeniçeri silahdar ağası olup Zilhicce 998'de (Ekim 1590) Gence beylerbeyi ve Şa'bân 1002'de (Nisan-Mayıs 1594) Van, Zilka'de 1003'de (Temmuz 1595) Şirvan, 1004'de (1596) Şehrizor valisi olup sonra vefat etti. (II. 325)

Dâvud Paşa Bağdad valisi Süleyman Paşa'nın kölesi ve damadı olup 1 Muharrem 1231'de (3 Aralık 1815) vezirlikle Bağdad ve Basra, Safer 1249'da (Haziran-Temmuz 1833) Bosna valisi oldu. Rebiyülevvel 1251'de (Temmuz 1835) azilden sonra, Zilhicce 1253'de (Mart 1838) Şura-yı Bâbıâlî reisi, Cemaziyelâhir 1255'de (Ağustos 1839) Ankara valisi olup Rebiyülâhir 1256'da (Haziran 1840) azledildi. Rebiyülâhir 1262'de (Nisan 1846) şeyhülharem olarak Cemaziyelevvel 1266'da (Mart-Nisan 1850) azledilmiş ve Muharrem 1267'de (Kasım 1850) ikinci defa şeyhülharem olup bu senenin Ramazanında (Temmuz 1851) Medine'de vefat eylemiştir. Âlim, kâmil, fâzıl, tedbirli ve muktedirdi. Birçok öğrenci yetiştirdi. Oğlu Yusuf Bey, 1260 (1844) tarihlerinde kapıcıbaşı olduğu gibi diğer oğlu Hasan Bey'e 1249'da (1833/34) kapıcıbaşılık verildi. (II. 326)

Dâvud Paşa (Kara) Bosnalıdır. Enderûn'da çukadar-ı şehriyârî olup 1009'da (1600/01) başkapıcıbaşı, Cemaziyelevvel 1013'de (Ekim 1604) mîrimîran ve haftasında kubbe veziri olup III. Mehmed'e damad oldu. Bir aralık Rumeli beylerbeyi ve 40 gün kadar kapdan-ı deryâ olup sonra Rumeli beylerbeyi oldu. Receb 1031'de (Mayıs 1622) sadrazam oldu ve 26 gün sonra azlolup 7 Rebiyülevvel 1032'de (9 Ocak 1623) vefat etti. Murad Paşa Camii'ne defnedildi. (II. 325)

Dâvud Paşa (Kara Nişancı) II. Mehmed'in (Fâtih) adamlarındandır. 899'da (1493/94) nişancı, 903'de (1497/98) sancak paşası, 908'de (1502/03) kapdan-ı deryâ ve Gelibolu beyi oldu ve aynı sene kubbe veziri olup sonra emekli oldu. 911'de (1505/06) Gebze'de vefat etti ve oraya defnedildi. Üsküdar'da camii vardır. Üsküp'de de cami ve imaret yaptı. Padişah damadı olmuştur. (II. 324)

Dâvud Paşa (Sânî) Beylerden olup 888'de (1483) Gelibolu sancağıyla kapdan-ı deryâ olarak o sene azledildi. Sonra İnebahtı beylerbeyi olup 897'de (1492) ikinci defa kapdan oldu ve 912'de (1506/07) vefat etti. (II. 324)

Dâvud-ı Kayserî Mahmud b. Muhammed'in oğludur. Sadreddin Konevî'nin mürididir. Osmanlı Devleti'nin ilk müderrisi olarak 737'de (1336/37) İznik'de Orhan Gazi imareti ile medresesi bitince müderris olup 745'de (1344/45) vefat etti. Eserleri: *Âb-ı Hayat Risalesi, İbn Fâriz kasidesi şerhi.* (II. 326)

Dâvudzâde *bak.* Ahmed Efendi; İbrahim Efendi; Mehmed Efendi

Dâye Hatun I. Süleyman'ın (Kanunî) sütannesiydi. 937'de (1530/31) Mahmutpaşa'da bir cami inşa eylemiştir. Vefatında Eyüp'de Yâvedûd'a defnedildi. Kanunî'nin şehzâdesi Mehmed'in dâyesi, 951'de (1544) Kağıthane'de bir cami inşa eylediği gibi bir Dâye Hatun da Arakiyeci Mescidi civarında bir çeşme yapmıştır. (II. 326)

Dâye Hatun Öksüzce Camii'nin bâniyesidir. (II. 326)

Dâyezâde *bak.* Abdullah Ağa; Cemâleddin Yusuf Paşa; Hasan Bey; Hasan Efendi; Hüseyin Bey; Mustafa Ağa; Mustafa Efendi; Ömer Ağa

Dayı *bak.* Karaca Paşa; Ömer Ağa

Dayızâde *bak.* Mustafa Efendi

Debbağ *bak.* Ahmed Paşa; Mehmed Paşa; Mustafa Efendi

Debbağzâde *bak.* Ahmed Efendi; Ahmed Efendi; Ali Efendi; Ârif Mehmed Efendi; Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Necib Ahmed Efendi (Seyyid); Nu'man Efend.; Ömer Efendi; Sâlih Mehmed Efendi; Şerif Mehmed Efendi

Debbağzâde Şeyhülislâm Mehmed Efendi'nin evlâdıdır. Çoğu molla olarak sönük bir halde uzun süre devam etmiştir. I. Abdülhamid devri (1774-1789) kazaskerlerinden Rizeli Mustafa Efendi dahi "Debbağ oğlu" olduğundan böyle anıldı. Ancak bu, eski "Debbağzâde"lerden değildir. (IV. 691)

Dede *bak.* Hıfzî Mustafa Paşa

Dede Çelebi *bak.* Sabûrî Mehmed Efendi

Dede Efendi *bak.* Mehmed Efendi

Dede Efendi Boyâbâdlıdır. Halvetî tarikatinden olup Cebel-i gar'da bir zaviye yaptırmıştır. 971'de (1563/64) vefat eyledi. Vâiz, muhaddis, müfessir, mürşid-i kâmil ve zâhiddi. Vazife ve sadaka kabul etmeyip ziraatle fakir ve gariplere ziyafet ederdi. (II. 327)

Dede Efendi Gaferyadlıdır. Müderris olup Rebiyülâhir 1015'de (Ağustos 1606) vefat etti. İlim talibi bir ihtiyardı. (II. 327)

Dedecik Lâdiklidir. Kıraât-i aşereye kadir ve kani imamdı. I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) başlarında vefat eyledi. (II. 327)

Dedezâde *bak.* Abdullah Efendi

Defterdar *bak.* Ahmed Paşa

Defterdarzâde *bak.* Abdurrahman Çelebi; Feyzî Mehmed Efendi; Hâiz Ahmed Efendi; İbrahim Paşa; Kemâlî Mehmed Çelebi; Leâlî Çelebi; Mehmed Paşa; Muhlis Mehmed Paşa; Süleyman Bey; Süleyman Efendi

Değirmencioğlu *bak.* Mustafa Paşa

Deli *bak.* Ahmed Paşa; Baht Giray; Derviş Paşa; Dilâver Paşa; Ebûbekir Paşa; Emin Efendi; Ferhâd Paşa; Hasan Paşa; Hayrî Efendi; Husrev Çelebi; Husrev Paşa; Hüseyin Paşa; İbrahim Efendi; İbrahim Paşa; Kasım Halimî Efendi; Mehmed Paşa; Mustafa Ağa; Mustafa Paşa; Nasûh Paşa; Osman Efendi; Ömer Paşa; Pîrî Paşa; Refî' Efendi; Velî Paşa; Yusuf Ağa; Yusuf Paşa; Zülfikâr Paşa

Deli Baltazâde *bak.* Mahmud Paşa

Deli Bekirzâde *bak.* Mehmed Paşa

Deli Bey *bak.* Ebûbekir Bey

Deli Birader *bak.* Ahmed Ağa; Gazalî Mehmed Efendi

Deli Emir *bak.* Mehmed Paşa

Deli Hasanzâde *bak.* Hasan Ağa

Dellak *bak.* Ali Paşa

Dellakzâde *bak.* Bâkî Çelebi; Osman Paşa (İşaretçi)

Dem'î Ankaralıdır. I. Ahmed devri (1603-1617) şairlerindendir. (II. 340)

Demircikulu *bak.* Yusuf Efendi

Demirkazık *bak.* Ali Efendi

Derdbend *bak.* Ali Efendi

Dersiâm Çelebi *bak.* Mehmed Efendi

Dersiâm Hafidi *bak.* Said Mehmed Efendi

Derûnî Ali Efendi Müderrislerdendi. 1200'de (1786) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. (II. 327)

Derûnî Çelebi İzniklidir. Terzi esnafından olup ümmi iken tahsil görüp şair oldu. [950'de (1543) vefat etti] (II. 327)

Derûnî Çelebi Manisalıdır. II. Selim'in (hd 1566-1574) nedimi olup sonra azledildi. 976'da (1568/69) vefat eyledi. Manisa'da bir tekkede medfundur. Şair idi. (II. 327)

Derûnî Çelebi Vardar Yenicelidir. Sîneçâk'in şâkirdiydi. III. Murad devri (1574-1595) ortalarında vefat eyledi. Şairdir. (II. 327)

Derûnî Çelebi (Mısra) Vardar Yenicelidir. I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) başlarında vefat etti. Şairdir. (II. 327)

Derviş *bak.* Ahmed Hamdî; Ahmed Paşa; Ali Ağa (Kavizâde); Ali Efendi; Ali Hasib Efendi; Ali Rızâ Efendi; Hasan Ağa; Hasan Efendi (Hacı); İsmail Efendi; Mehmed; Mehmed Efendi; Muhyiddin Mehmed; Mustafa Efendi; Sabrî Mustafa Efendi; Süleyman Halife; Şehrî Ali (Bağçevanzâde)

Derviş (Çelebioğlu) III. Murad devrinin (1574-1595) meşhur hattatıdır. (II. 328)

Derviş Abdülkadir Efendi Kazasker Abdürrahim Efendi'nin(→) torunu, Mehmed Emin Efendi'nin(→) oğludur. Müderris iken Ramazan 1223'de vefat ederek Fâtih'de defnedildi. Damadı mevâlîden Tâhir Efendi'dir. (II. 332)

Derviş Ağa Turnacıbaşı olup devşirme askerlerini götürmeğe memur olarak 1048'de (1638/39) vefat etti. (II. 330)

Derviş Ağa Emtia gümrüğü sandık eminiydi. Zilhicce 1264'de (Kasım 1848) vefat etti. (II. 336)

Derviş Ağazâde *bak.* Mehmed Paşa

Derviş Ahmed Dede Tekfurdağlıdır. 1157'de (1744) vefat etti. Yabancı dil bildiğinden her dilde şiiri varsa da tatsızdır. (II. 332)

Derviş Ali Bir mescid yaptırmıştır. (II. 331)

Derviş Ali Efendi Hattat Hâlid Efendi'nin şâkirdi olup 1084'de (1673) vefat etti. Topkapı'da medfundur. (II. 331)

Derviş Ali Efendi (Hocazâde) Sa'deddin Efendi'nin soyundan Abdülaziz Efendi'nin(→) torunu, Ahmed Efendi'nin oğludur. Müderris olup Receb 1067'de (Nisan-Mayıs 1657) vebadan vefat etti. Oğlu Mehmed Mukim Efendi'dir. (III. 338; II. 331)

Derviş Ali Paşa I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) sonlarında Basra ve Lahsa beylerbeyi oldu. Hayli seneler orada bulundu ve 981'de (1573/74) Bağdad valisi olup 982'de (1574/75) orada vefat eyledi. (II. 328)

Derviş Bey Yahyâ Paşazâde Bâlî Paşa'nın oğludur. 956'da (1549) Segedin beyi olup 957'de (1550) vefat etti. (II. 327; II. 4)

Derviş Bey Ramazanoğlu Pîrî Mehmed Paşa'nın oğludur. 970'de (1562/63) babasına halefen Adana valisi olup 6 ay sonra vefat etti. (II. 328)

Derviş Bey Mısır beylerinden olup benzersiz bir nakkaştı. Kalemkâr Kuyumcu İbrahim Bey'le III. Murad'a bir taht yaptılar. Bu devirde (1574-1595) vefat etti. (II. 329)

Derviş Bey Şeyh Şücâ' müridlerinden ve divan çavuşlarından olup Sa-

fed beyi olarak 1005'de (1596/97) vefat etti. (II. 329)

Derviş Bey Yenişehr-i Fenâr hânedanından Hacı Nazif Bey'in oğludur. Oranın hânedanından ve ûlâ ricâlinden olmuştu. 25 Şevvâl 1313'de (9 Nisan 1896) vefat eyledi. (IV. 853/54)

Derviş Beyzâde *bak.* Ahmed Bey

Derviş Çelebi Şeyh Baba Nakkaş'ın oğludur. Ziraatla meşgul olup bölük ulûfesiyle yetinirdi. Sultan Süleyman o tarafa ava çıktıkça padişahın iltifatına mazhar olurdu. Yükselerek divan kâtiplerine reis ve sonra defter emini ve sonradan Anadolu defterdarı ve ardından başdefterdar olup Zilhicce 965'de (Eylül-Ekim 1558) azlolundu. Safer 968'de (Ekim-Kasım 1560) ikinci defa defterdar-ı şıkk-ı evvel olup sonra yine ordu defterdarı olarak o sene sonunda (1561 ortaları) vefat etti. Fakih ve doğru idi. (II. 328)

Derviş Çelebi Âşıkpaşalıdır. Güzelce Kasım Paşa'ya divan kâtibi, sonra Şehzâde Mustafa'ya başkâtip oldu. Sonra yalnızlığa çekilip I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) sonlarında vefat etti. Şairdi. (II. 328)

Derviş Çelebi Konyalıdır. Kasım Paşa ve Lala Mustafa Paşa ve Şişman Ali Paşa'ya divan kâtibi olup sonra Divan-ı Hümâyûn'da kâtip oldu. 980'de (1572/73) vefat etti. Şöhreti "Kasım Paşa Dervişi"dir. Şam Mevlevîhanesi'ni yaptırdı. (II. 328)

Derviş Çelebi Piriştinelidir. Kâtiplikten yetişip 987'de (1579) reisülküttab oldu. Kısa süre sonra ayrıldı ve vefat etti. İktidarsızdı. (II. 328)

Derviş Çelebi Maliye memurlarından olup tersane emini ve sonra şıkk-ı sânî defterdarı oldu. Muharrem 1007'de (Ağustos 1598) azledildi ve sonra vefat eyledi. (II. 329)

Derviş Çelebi Hz. Mevlânâ evlâdındandır. Pîrîzâde Pîr Hasan Çelebi zamanında seyahat eyledi. Ahyolu Pazarcığı'nda 1083'de (1672) vefat eyledi. Şairdir. (II. 331)

Derviş Dede (Yayabaşızâde) Mevlevî şairlerindendir. 1000 (1591/92) tarihinde vefat eyledi. (II. 329)

Derviş Efendi Tatardır. Halvetî olup Zeyrek'de Koruklu Tekkesi şeyhi ve Süleymaniye vâizi iken Muharrem 1148'de (Haziran 1735) vefat etti. İlâhîleri meşhurdur. (II. 332)

Derviş Efendi Elçi Mustafa Paşa'nın(→) damadıdır. Sadâret mektûbî halifelerinden olup 1171'de (1757/58) vefat etti. Topkapı'ya defnedildi. (IV. 432)

Derviş Efendi Derviş Efendizâde denir. Enderûn'dan yetişip 1200'de (1786) tülbend ağası ve sonra rikâbdar-ı şehriyârî oldu. III. Selim devri (1789-1807) başlarında çerağ olarak vefat eyledi. (II. 334)

Derviş Efendi Moralı Osman Efendi'nin(→) oğludur. Hâcegândan olarak bazı küçük görevlerde bulundu ve 1247'de (1831/32) vefat etti. (II. 336; III. 441)

Derviş Efendi (Asamm Mektûbî) Hamidlidir. Kazasker Kemâl Efendi'nin mektupçusuydu. Müderris, Safer 1035'de (Kasım 1625) Kütahya, sonra Ruscuk ve Diyarbekir mollası olup Rebiyülâhir 1048'de (Ağustos 1638) vefat etti. Yüce ahlâklıydı. (II. 330)

Derviş Efendi (Atâzâde) Hâcegândan olarak maden muhasebecisi olmuştu. 1242'de (1826/27) Haremeyn tercümanı olup 1252 (1836/37) yılından sonra vefat etti. (II. 336)

Derviş Efendi (Talevîzâde) Müderris ve 1012'de (1603/04) Şam müftüsü olarak Rebiyülevvel 1015'de (Temmuz 1606) vefat etti. Fâzıl ve edip olup Arapça şiirleri güzeldi. (II. 329)

Derviş Efendi (Tatar) Molla Güranî Zaviyesi'nde şeyh ve Süleymaniye Camii'nde vâizdi. 1031'de (1622) vefat etti. (II. 330)

Derviş Efendizâde *bak.* Said Efendi

Derviş Es'ad Mehmed Bey (Kerim Beyzâde) Müderris ve 1229'da (1814) İzmir mollası olarak sonra vefat etti. Oğlu Hacı Mehmed Said Bey'dir(→). (II. 335)

Derviş Fehmî Efendi (Sakazâde) Köstendillidir. Müderris ve Sofya pâyesi oldu. 1078'de (1667/68) vefat etti. (II. 331)

Derviş Fikrî Efendi (Mâşîzâde) 992'de (1584) vefat etti. Âlim ve şairdir. (II. 329)

Derviş Hasan Çelebi İnebahtılı bir seyyahtı. III. Murad devri (1574-1595) ortalarında vefat etti. Şairdir. (II. 328)

Derviş Hasan Paşa Mîrimîranlıkla Eskişehir mutasarrıfı, 1209'da (1794/95) Çorum, 1210'da (1795/96) Maraş ve 1213'de (1798/99) vezirlikle Haleb vali kaymakamı oldu. Sonra tekrar Maraş ve sonra İzmit valisi olup hayli zaman orada kaldı. 1221'de (1806) Karasi, 1223'de (1808) Edirne ve Bolayır, 1227'de (1812) Bolu ve Sultanönü valisi olarak sonra vefat etti. (II. 334/35)

Derviş İbrahim Paşa Lofça â'yânından Genç İbrahim Ağa'nın oğludur. Askere girerek 1252'de (1836/37) binbaşı, sonra kaymakam, miralay olmuş ve sonra bir hayli zaman Serdâr-ı Ekrem Ömer Paşa'ya yaverlikte bulunmuştur. Sonra mîrlivâ ve Kırım muharebesinde ferik oldu. Sonra ordularda erkân reisi olarak Karadağ harbine memur olmuş ve 28 Şevvâl 1278'de (28 Nisan 1862) müşirlik verilmiştir. Harpten dönüşte 1280'de (1863/64) Yanya valisi ve aynı yıl 4. Ordu müşiri oldu. Ramazan 1281'de (Şubat 1865) 5. Ordu müşiri olup Receb 1282'de (Kasım-Aralık 1865) Kürdistan valisi ve Muharrem 1285'de (Mayıs 1868) yine 4. Ordu müşiri olup Safer 1286'da (Mayıs-Haziran 1869) azledildi. O sene Şa'bânında da (Kasım 1869) İşkodra valisi olup Cemaziyelevvel 1287'de (Ağustos 1870) azledildi. Bir aralık Kozan'a memur edilmiş ve ıslahatla dönüşünde Zilka'de 1288'de (Ocak-Şubat 1872) Bosna valisi, Cemaziyelâhir 1289'da (Ağustos 1872) 3. Ordu müşiri, Cemaziyelâhir 1290'da (Ağustos 1873) Tanzimat-ı Askeriye reisi, Muharrem 1291'de (Şubat-Mart 1874) yine Bosna valisi ve Receb 1292'de (Ağustos 1875) 3. Ordu müşirliği ile Manastır valisi, Zilka'de 1292'de (Aralık 1875) mühimmat-ı harbiye nâzırı, o ayın 15'inde (13 Aralık 1875) bahriye nâzırı ve 25 Rebiyülevvel 1293'de (20 Nisan 1876) serasker olmuş ve 11 Rebiyülâhir 1293'de (6 Mayıs 1876) azledilmiştir. 15 gün sonra Mecâlis-i Âliye'ye memur olup 4 Cemaziyelevvel 1293'de (28 Mayıs 1876) 3. Ordu müşiri ve Manastır valisi ve İşkodra kumandanı ve 20 Cemaziyelâhir 1293'de (13 Temmuz 1876) Bosna umum kumandanı oldu. Şa'bân 1293'de (Ağustos-Eylül 1876) İşkodra kumandanı, Zilka'de 1293'de (Kasım-Aralık 1876) Niş kumandanı, Muharrem 1294'de (Ocak-Şubat 1877) sade Manastır'dan azille birkaç gün sonra Selânik valisi, Cemaziyelevvel 1294'de (Mayıs-Haziran 1877) Batum ku-

mandanı olmuş 1295 (1878) başlarında erkân-ı harbiye nâzırı, 1295 (1878) sonlarında hassa müşiri, 1296'da (1879) Rumeli ciheti umum kumandanı olmuş ve 1298'de (1381) İstanbul'a dönüşünde bu unvanla 1299'da (1882) Mısır komiseri tayin edilmiştir. Döndükten sonra yaver-i ekrem ve umum Rumeli kumandanı olarak İstanbul'da istirahate çekilmiş ve 10 Muharrem 1310'da (4 Ağustos 1892) vefat eylemiştir. Sultan Mahmud Türbesi kabristanına defnedildi. Cesur, zeki, güzel konuşur ve savaşlarda bulunmuş, servet ve talih sâhibiydi. Yaşı 90'a yakındı. Oğulları, damad-ı şehriyârî Hâlid Paşa ile Ahmed Paşa'dır. (IV. 854)

Derviş Mehmed Bağdad valisi Bekir Paşa'nın oğludur. 1034'de (1624/25) vefat etti. Babasına karşı ihaneti İran ile savaşa sebep olmuştu. (II. 330)

Derviş Mehmed Ağa Şam valisinin kethüdâsı olup 1099'da (1688) azledildi ve adı unutuldu. (II. 331)

Derviş Mehmed Ağa İstanbul ağası ve 1122'de (1710) İzmit mutasarrıflığıyla Derviş Paşa olduysa da Ramazan 1127'de (Eylül 1715) tekrar kapıcıbaşılıkla Mora tahrir memuru oldu. Senelerce İran'da mîrialemlikle memur olup Ramazan 1138'de (Mayıs 1726) sınır belirlemek için Şirvan'a gidip 1140'da (1727/28) orada iken sipahiler ağası oldu. Sonra yine bu gibi hizmetleri devredip 1149'da (1736/37) çavuşbaşı oldu. Rebiyülâhir 1153'de (Temmuz 1740) ayrılıp İran elçisine mihmandar oldu ve sonra vefat etti. (II. 332)

Derviş Mehmed Ağa Enderûn'dan yetişip rikâbdar-ı şehriyârî oldu ve III. Osman devrinde (1754-1757) vefat etti. Oğlu Rikâbdarzâde züamâdan Mustafa Bey 1207'de (1792/93) ve torunu Mustafa Bey'in oğlu Derviş Mehmed Bey, 1232'de (1817) vefat etti ve Üsküdar'da 1183'de (1769/70) vefat eden Karakulak Ali Bey'in yanına defnedildi. (II. 332)

Derviş Mehmed Bey Alâiyeli Bekir Paşa torunlarındandır. Muharrem 1265'de (Aralık 1848) vefat eyledi. Aksaray'da aile mezarlığında medfundur. (II. 336)

Derviş Mehmed Bey Mülkiye memuriyetlerinde bulunarak 40 seneyi aşkın kaymakamlık ve mutasarrıflık etmişti. En son Burdur'dan azledilmiş ve emekli iken 15 Zilka'de 1313'de (28 Nisan 1896) vefat eyledi. (IV. 854)

Derviş Mehmed Bey (Şehsüvarzâde) Hamdullah Paşa'nın oğludur. Yetişerek silahşor ve 1239'da (1823/24) bostancıbaşı olarak Cemaziyelâhir 1240'da (Ocak-Şubat 1825) azledildi. Şevvâl 1241'de (Mayıs 1826) kapıcılar kethüdâsı ve mîrahûr-ı evvel, Zilhicce 1241'de (Temmuz 1826) kapıcıbaşı, 1245'de (1829/30) surre emini, 1248'de (1832/33) Tırnova mütesellimi olup 1254'de (1838) vefat etti. Kocamustafapaşa'ya defnedildi. (II. 336)

Derviş Mehmed Çelebi b. Abdurrahman b. Mehmed b. Ömer Çelebi' dir. Müderris ve Kefe kadısı olup 938'de (1531/32) vefat etti. Şairdir. İstanbul'da bir dârütta'lim yapıp 500 kitabını vakfeyledi. (II. 327)

Derviş Mehmed Çelebi 1005'de (1596/97) Kıbrıs ve sonra Şam defterdarı olarak vefat etti. (II. 329)

Derviş Mehmed Efendi Hoca Sinan Paşa'nın kızının oğludur. Müderris olup 962'de (1555) vefat eyledi. Derviş huyluydu. (II. 328)

Derviş Mehmed Efendi Şeyhülislâm Sun'ullah Efendi'nin oğludur. Babasının vefatında müderris olduysa da Rebiyülâhir 1022'de (Mayıs-Haziran 1613) vebadan vefat etti. Babasının yanına defnedildi. 22 yaşındaydı. (II. 330)

Derviş Mehmed Efendi Abdülcebbâr-ı Acemî'nin oğludur. Müderris, Yenişehir, Kudüs, Mekke ve Mısır mollası oldu. Şa'bân 1021'de (Ekim 1612) İstanbul kadısı olup Cemaziyelâhir 1022'de (Temmuz-Ağustos 1613) emekli oldu. 1023'de (1614) vefat etti. Meşhur âlimlerdendir. Eserleri: *Hidâye Şerhi*, *Şerh-i Miftâh*, *Havâşî-i Tecrid*'e ilâvesi vardır. Zekeriyâ Efendi'nin damadı olduğundan *Sadru'ş-şeria*'ya ve *Miftâh*'a yazdıkları hâşiyeleri toplayıp bir kitap haline getirmiştir. (II. 330)

Derviş Mehmed Efendi İzzet Ali Paşa'nın mühürdarlığından yetişerek çavuşlar kâtibi, Şevvâl 1166'da (Ağustos 1753) küçük ruznâmeci, Rebiyülevvel 1168'de (Aralık 1754-Ocak 1755) Leh elçisi olup Zilka'de'de (Ağustos 1755) döndü. Şevvâl 1171'de (Haziran 1758) cizye muhasebecisi, Şevvâl 1175'de (Mayıs 1762) süvari mukataacısı, Şevvâl 1177'de (Nisan 1764) sipah kâtibi ve 1178'de (1764/65) Rusya elçisi olup dönüş sırasında Bender'de vefat etti. Siyasî işlerden anlardı. Oğulları, ricâlden Said Efendi, Mehmed Efendi, Râmiz Efendi ve Tâhir Efendi'dir. (II. 333)

Derviş Mehmed Efendi Müderris ve kassâm başkâtibi olup 1199'da (1785) vefat etti ve Muratpaşa'ya defnedildi. (II. 333)

Derviş Mehmed Efendi Bursalı İsmail Hakkı'nın halifesi, Çorlu'da sâkin Pertev Efendi'nin halifelerinden ve devri şeyhlerindendi. Siyatik hastalığından 18 Şa'bân 1209'da (10 Mart 1795) vefat etti. Yaşı 78'di. Görevlerini oğulları arasında bölüştürüp şeyhliği üçüncü oğlu Şihâbeddin Efendi'ye bıraktı. (II. 334)

Derviş Mehmed Efendi Başmuhasebe serhalifesi olup 21 Cemaziyelevvel 1211'de (22 Kasım 1796) vefat etti. (II. 334)

Derviş Mehmed Efendi Enderûn'dan yetişip Şa'bân 1193'de (Ağustos-Eylül 1779) imam-ı sânî, 1195'de (1781) imam-ı evvel-i sultanî, Zilhicce 1202'de (Eylül 1788) Üsküdar mollası, sonra Mekke, 1210'da (1795/96) İstanbul, 1214'de (1799/1800) Anadolu pâyesi, 1217'de (1802/03) Anadolu kazaskeri, 1218'de (1803) Rumeli pâyesi, 1223'de (1808) Rumeli kazaskeri oldu. O sene 27 Cemaziyelevvel'de (11 Temmuz 1808) imamlıktan ve Muharrem 1224'de (Şubat-Mart 1809) kazaskerlikten azlolundu. 3 Cemaziyelevvel 1213'de (1 Nisan 1816) vefat etti. Beşiktaş'da Yahyâ Efendi Dergâhı'nda medfundur. Yüzücü olduğundan "Aygır İmam" dendi. Bayağı tabiatli olup güzel bir huya mâlik değildi. (II. 335)

Derviş Mehmed Efendi (Âtıfzâde) Ömer Vahidî Efendi'nin mühürdarlığından ve Bâbıâlî'den ilerleyip âmedî kalemine girdi ve hâcegândan olarak 1202'de (1787/88) ulûfeciyân kâtibi oldu. Daha sonra çeşitli görevlerde bulunarak 27 Zilhicce 1210'da (3 Haziran 1796) vefat etti. Miskinler'de medfundur. (II. 334)

Derviş Mehmed Efendi (Baldırzâde) Şeyh Selisî Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris ve Trablusşam mollası olup azledilmiş olarak 1079'

da (1668/69) Bursa'da vefat etti. Abdal Mehmed Camii'nde medfundur. (II. 331; IV. 164)

Derviş Mehmed Efendi (Eflâtunzâde) Kırk sene Bursa'da kadılıkta bulundu. 935'de (1528/29) vefat etti. Pınarbaşı'nda medfundur. (IV. 110)

Derviş Mehmed Efendi (Kemankeş) Kalemden yetişip hâcegânlık verildi. 1238'de (1822/23) haslar mukataacısı ve 1239'da (1823/24) sergi nâzırı olup sonra vefat etti. (II. 335)

Derviş Mehmed Efendi (Mihr-i Kebirzâde) Reisülettibbâ Sâdık Mehmed Efendi'nin(→) damadı olup kadı idi. Safer 1228'de (Şubat 1813) vefat etti. Eyüp'e defnedildi. (II. 334; III. 192)

Derviş Mehmed Efendi (Sefer Ağazâde) Devlet ricâlinden olup 1050'de (1640) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (II. 330)

Derviş Mehmed Efendi (Seyyid) Feyzullahzâdelerden Abdullah Efendi'nin oğlu olup Ebû İshakzâde Es'ad Efendi'nin damadıydı. Müderris, İzmir, Receb 1186'da (Ekim 1772) Edirne mollası ve sonra Mekke pâyesi, 17 Şevvâl 1199'da (23 Ağustos 1785) nakibüleşraf, 27 Ramazan 1199'da (3 Ağustos1785) İstanbul kadısı olarak 19 Şa'bân 1200'de (17 Haziran 1786) azledildi. 22 Cemaziyelevvel 1202'de (1 Mart 1788) ikinci defa nakibüleşraf ve Rumeli kazaskeri olup 27 Cemaziyelevvel 1204'de (12 Şubat 1790) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. Saf idi. Zevcesi, şaire, edibe ve ilmen kendisinden üstün Fıtnat Hanım'dır. (II. 334)

Derviş Mehmed Efendi (Seyyid) Müderris ve Diyarbekir müftüsü, 1254'de (1838) devriye mollası olarak 1265 (1849) yılına doğru vefat etti. Fâzıl ve âlimdi. (II. 337)

Derviş Mehmed Emin Efendi (Nuruosmâniye Hatibizâde) (Seyyid) Müderris, Haremeyn müfettişi, Üsküdar mollası, sonra Edirne pâyesi, 1239'da (1824) Medine mollası olup orada vefat eyledi. (II. 335)

Derviş Mehmed Es'ad Bey (Tezkireci) Siyâvuş Paşazâdelerden Abdülkerim Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup Cemaziyelevvel 1227'de (Mayıs-Haziran 1812) Tatarpazarcığı'na gönderilip ertesi sene döndü. 1229'dan (1814) geçerli olmak üzere İzmir mollası olduysa da 1228 sonlarında (Kasım-Aralık 1813) vefat ederek Selimiye'ye defnedildi. Oğulları Mehmed Said Bey(→) ile Abdülkerim İzzet Bey'dir(→). (III. 355/56)

Derviş Mehmed Naîmâ Efendi (Hacı) Hâcegândan olarak 1167'de (1753/54) ve 1173'de (1759/60) iki defa sipah kâtibi olup sonra vefat eyledi. (II. 333)

Derviş Mehmed Paşa Bosnalıdır. Sarayda bostancıbaşı ve 9 Ramazan 1014'de (18 Ocak 1606) vezirlikle kapdan-ı deryâ, Muharrem 1015'de (Mayıs 1606) sadrazam olarak Şa'bân'da (Aralık 1606) vefat etti. Üsküdar'da Miskinler'de medfundur. İnatçı, hileci ve güçsüzdü. (II. 329)

Derviş Mehmed Paşa Akşehirli Dîvâne Bey'in oğludur. Ramazan 1063'de (Ağustos 1653) Konya valisi olup bu senelerde (1650'ler) vefat etti. (II. 331)

Derviş Mehmed Paşa Çerkesdir. Tabanıyassı Mehmed Paşa, Küçük Ahmed Paşa ve Silahdar Mustafa Paşa'ya kethüdâ, 1046'da (1636/37) vezirlikle

Şam, 1048'de (1638/39) Diyarbekir ve Bağdad'ın fethinde Bağdad, 1052'de (1642) ikinci defa Diyarbekir, 1053'de (1643) Musul, 1054'de (1644) Haleb, 1055'de (1645) Anadolu, 1058'de (1648) Bosna, 1059'da (1649) Silistre, 1061'de (1651) ikinci defa Anadolu valisi, Cemaziyelâhir 1062'de (Mayıs 1652) kapdan-ı deryâ, Rebiyülâhir 1063'de (Mart 1653) sadrazam oldu. Zilhicce 1064'de (Ekim 1654) felçli olunca azlolunup Rebiyülevvel 1065'de (Ocak 1655) vefat etti. Atik Ali Paşa Mezarlığı'nda medfundur. Akranına üstün, gayretli ve tedbirliydi. (II. 331)

Derviş Mehmed Paşa Yağlıkçı Kadrî Ağa'nın oğlu olup 1142 (1729/30) veya 1148'de (1735/36) doğdu. Behcet Efendi'ye mühürdar yamağı ve sonra sadrazamlıklarında Ali Paşa ve Said Paşa'ya divitdar, sonra defterdar kesedarlığıyla hâcegândan oldu. Cemaziyelâhir 1185'de (Eylül 1771) maliye tezkireciliği ilâve edildi. 7 Zilka'de 1185'de (11 Şubat 1772) şıkk-ı evvel defterdarı olup 1188'de (1774) ordunun dönüşünde azledildiyse de 21 gün sonra, yani Ramazanın 21'inde (25 Kasım 1774) ikinci defa defterdar, 3 Safer 1189'da (5 Nisan 1775) sadâret kethüdâsı ve 8 Cemaziyelevvel 1189'da (7 Temmuz 1775) vezir rütbesiyle sadrazam olup 25 Zilka'de 1190'da (5 Ocak 1777) azilden sonra 2 Muharrem 1191'de (10 Şubat 1777) Hanya sancağı verildi. Yolda hava muhalefetinden dolayı Sakız'a çıkmış ve hastalanarak 7 Rebiyülâhir 1191'de (15 Mayıs 1777) vefat edip Sakız'da İbrahim Paşa Camii'ne defnedilmiştir. Yaşı 50'ye varmamıştı. Bursa Mevlevîhanesi'ni tamir ve Mısır'da seyyidü's-sâdât türbe ve camiini bina ve Eyüp'de büyük iskele yakınında bir çeşme inşa, Üsküdar'da Nasûhîzâde Tekkesi'ni tamir etmiş ve pek çok hayır eseri bırakmıştır. (II. 333)

Derviş Mehmed Paşa Hac emiri Osman Sâdık Paşa'nın oğludur. Babası zamanında mîrimîrân olup cerde başbuğu olmuş ve onun azlinde Niğde sancağı verilmiştir. Cemaziyelevvel 1197'de (Nisan 1783) tekrar cerde başbuğu ve Trablusşam mutasarrıfı olmuştur. Birkaç ay geçince vezirlikle Şam valisi, Rebiyülevvel 1199'da (Ocak 1785) İçel ve Şevvâl 1201'de (Temmuz-Ağustos 1787) Karasi ve Niğde valisi oldu. Azledildikten sonra Şam'a gidip vefat etti. Yumuşak huyluydu. (II. 333)

Derviş Mehmed Paşa Abdurrahman Paşa'nın yeğeni olup 1212'de (1797/98) mîrimîran rütbesiyle Van muhafızı olup ayrıldıktan sonra vefat etti. (II. 334)

Derviş Mehmed Paşa Bekir Paşa'nın mühürdarlığından mîrimîran, 1223'de (1808) Eskişehir ve 1224'de (1809) Rumeli pâyesiyle Kırşehir mutasarrıfı oldu ve sonra vefat etti. (II. 334)

Derviş Mehmed Paşa Mora-Anapalı Rüstem Ağa'nın oğludur. Moralı Salbaş Ahmed Paşa'ya mühürdar ve o sayede mîrimîran olup Balıkesir mutasarrıfı, sonra vezirlikle Anadolu valisi ve 21 Safer 1233'de (31 Aralık 1817) sadrazam oldu. 11 Rebiyülevvel 1235'de (28 Aralık 1819) Şam ve Kudüs valiliğiyle emir-i hac ve aynı yılın Recebinde (Nisan-Mayıs 1820) ikinci defa Anadolu valisi olup 3 Zilhicce 1240'da (19 Temmuz 1825) azledilip 42.500 kuruş maaş verildi. 13 Muharrem 1253'de (19 Nisan 1837) şeyhülharem olup Recebinde (Ekim) Yen-

bu'da vefat etti. Yaşı 70'e ulaşmış ve zayıf bünyeliydi. Bursa'da hayrâtı ve İstanbul'da bir çeşmesi vardır. Oğlu Ömer Lutfî Bey'dir(→). Bir oğlu da Mehmed Bey'dir ki, bunun oğlu Nevres Mehmed Bey'dir(→). (II. 336)

Derviş Mehmed Paşa Van'ın ileri gelenlerinden olup 1221'de (1806) mîrimîranlıkla Van muhafızı olarak 1234'de (1819) Kırşehir'e nakledildiyse de yine Van'a dönüp 1234'de (1819) vefat etti. Ehliyetsiz ve ahlâksızdı. (II. 335)

Derviş Mehmed Paşa Filibelidir. Rusya muharebesinde bulunarak mîrimîran olmuş ve 1240'da (1824/25) Balkan muhafızlığına memur edilip tembelliğinden dolayı azledilmiştir. Sonra Filibe'de vefat etti. (II. 336)

Derviş Mehmed Paşa Travnikli Mustafa Bey'in oğludur. "Tezkirecizâde" diye meşhurdur. 1285'de (1868) Şûrâ-yı Devlet'e aza olup sonra Rumeli beylerbeyi pâyesi verildi. 3 Safer 1295'de (7 Ocak 1873) vefat eyledi. Sultanahmet'e defnedildi. (II. 337)

Derviş Mehmed Paşa (Kimyacı) Mühendishane muallimi olup miralay ve mîrlivâ, Zilhicce 1264'de (Kasım 1848) ferik olarak Safer 1275'de (Eylül 1858) Meclis-i Vâlâ azalığıyla İran hududuna gönderildi. Rebiyülâhir 1276'da (Kasım 1859) maarif reisi, Rebiyülevvel 1278'de (Eylül 1861) maarif müsteşarı, 11 Cemaziyelâhir 1284'de (10 Ekim 1867) mekâtib-i askerîye nâzırı, 9 Muharrem 1285'de (2 Mayıs 1868) Şûrâ-yı Devlet azası, 6 Şevvâl 1286'da (9 Ocak 1870) vezirlikle Haleb valisi, 23 Şevvâl 1288'de (5 Ocak 1872) maarif nâzırı, 7 Rebiyülevvel 1289'da (15 Mayıs 1872) Islahat Meclisi azası, 28 Receb 1290'da (21 Eylül 1873) Ankara valisi oldu ve azilden sonra Ramazan 1291'de (Ekim 1874) Tahdid-i Hudud Komisyonu'na memur oldu. 11 Muharrem 1296'da (5 Ocak 1879) aniden vefat etti. Yaşı 63'dü. 45 sene hizmet etmiştir. İlm-i hikmette söz sâhibiydi. (II. 337)

Derviş Mehmed Sâdık Bey (Mîrialemzâde) Mîrialem Ebûbekir Paşa'nın(→) torunudur. Kadı olup Ramazan 1228'de (Eylül 1813) vefat etmiştir. (I. 183)

Derviş Mirza Baba Babasının adı Ömer'dir. Ni'me'l-ceyşden olup Etyemez Camii'ni kiliseden camiye çevirmiştir. 886'da (1481) vefat eylemiştir. (II. 327)

Derviş Mustafa Efendi Edirnelidir. Âlim ve şairdi. III. Murad devri (1574-1595) ortalarında vefat etti (II. 329)

Derviş Mustafa Efendi Müderris ve Galata mollası oldu. I. Mahmud devrinde (1730-1754) vefat etti. Oğlu Halil Cevdet Efendi'dir. (II. 332)

Derviş Mustafa Efendi Dârüssaâde ağası yazıcısı olup Şa'bân 1162'de (Temmuz-Ağustos 1749) Haremeyn muhasebecisi oldu. O sene Şevvâlinde (Eylül-Ekim 1749) silahdar kâtibi ve 1169'da (1755/56) tekrar Haremeyn muhasebecisi ve 1170'de (1756/57) sadâret kethüdâsı olup 2 Ramazan 1170'de (21 Mayıs 1757) vefat eyledi. Bâyezid kabristanında medfundur. (IV. 434/35)

Derviş Mustafa Efendi (Kara Çelebizâde) Babası Kara Çelebi, mevâlîdendi. Kendisi Kazâbâdî Ahmed Efendi'ye damad olarak müderris, Haleb ve Bursa mollası olup Rebiyülevvel 1174'de (Ekim 1760) vefat etti. Eyüp'de türbe ardında medfundur.

Şairdir. Zevcesi Safiye Hanım, Debbağ Yunus Camii minberini koydu. Oğlu Ahmed Reşid Efendi, 22 Receb 1207'de (5 Mart 1793) vefat etti ve atası yanına defnedildi. (II. 332)

Derviş Mustafa Efendi (Mefluçzâde) 1103'de (1691/92) vefat eden Kadı Ahmed Efendi'nin oğludur. Serlevha-i yemin ma'zulü iken 1156'da (1743) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (II. 332)

Derviş Mustafa Kulu Ergenelidir. 1032'de (1623) vefat etti. Şairdir. (II. 330)

Derviş Mustafa Paşa Filibeli Şinikzâde Mustafa Paşa'nın oğludur. Kapıcıbaşı, 1230'da (1815) Adakale muhafızı, 1231'de (1816) mîrimîran, Rebiyülâhir 1232'de (Şubat-Mart 1817) vezirlikle Bosna, 1234'de (1819) Vidin valisi olup 1236'da (1820/21) Eflâk harbine memur oldu. 14 Receb 1239'da (15 Mart 1824) Mora valisi ve seraskeri ve Çirmen mutasarrıfı olarak Rebiülahir 1240'da (Aralık 1824) azledildi ve ardından vefat etti. Yetenekli ve tedbirli idi. Oğlu Hüseyin Bey'e Vidin'de kapıcıbaşılık verildi. (II. 335)

Derviş Osman (Sîneçâk) İlbasanlı bir zaimin oğludur. Babasının servetini kabul etmeyip Mevlevî oldu ve inzivaya çekildi. Kardeşi sadrazam Kara Mustafa Paşa kendisini görmek istediyse de bu kabul etmedi. 1050'de (1640) vefat etti. Şairdir. (II. 330/31)

Derviş Paşa Beylikte kıdem kazanıp 976'da (1568/69) Şam, 978'de (1570/71) Haleb beylerbeyi ve 983'de (1575/76) Diyarbekir valisi olup 985'de (1577) azledildi ve ardından vefat etti. Oğlu Mehmed Bey, 1001'de (1592/93) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (II. 328)

Derviş Paşa Mostarlıdır. Saraydan yetişerek 1004'de (1595/96) şahincibaşı, 1007'de (1598/99) Bosna valisi olup 1010'da (1601/02) azledildi. 1012'de (1603/04) Belgrad karşısında Koyunova'da şehid oldu. Şairdir. (II. 329)

Derviş Paşa İnegöllüdür. Orada sâkinden Receb 1115'da (Kasım 1704) Bursa sancağı verilip Şa'bân'da (Kasım) azledilerek mîrimîranlıkla çeşitli görevlerde bulundu 1127'de (1715) Kayseri sancağıyla Bender muhafızı, 1131'de (1719) ikinci defa Bursa muhafızı olup orada vefat etti. (II. 332)

Derviş Paşa (Deli) Doğancıydı. 1031'de (1622) silahdar-ı şehriyârî ve bir-iki gün sonra da yeniçeri ağası oldu. Az müddet sonra Bayram Ağa bunun yerine atandıysa da azledildi ve yine bu getirildi. İki ay sonra Budin valiliği ile vezirlik verilip ardından Temeşvar valisi oldu ve 1032'de (1623) vefat etti. (II. 330)

Derviş Reis Tersane kapdanlarından olup bir mescid yaptı ve vefatında oraya defnolundu. Bir de Derviş-i Rûmî olup manzum bir *Çengname*'si vardır. (II. 329)

Derviş Tâlib Efendi Sultan Selim Camii muvakkiti olup Sultanzâde Mehmed Bey'e bağlı olmakla müneccimbaşı olarak 1055 (1645) yılından sonra vefat etti. (II. 331)

Dervişzâde *bak.* Vecdî Abdurrahman Efendi

Dervişzâde Derviş Mehmed Paşa'nın oğullarıdır ki az bir süre devam edebildi. Bir de ulemâdan Mustafa Efendi oğullarına dendi. Bu asrın ortalarına kadar yetişmişlerdir. (IV. 691)

Deştî İsmi Abdülmecid veya Abdülhay'dır. Konyalı olup İran ve Hindis-

tan'a yaptığı seyahatlerden dolayı bu adı aldı. Nihayet Konya Mevlevîhanesi'nde 1040'da (1630/31) vefat etti. Mevlevî şairlerdendir. (II. 338/39)

Dev *bak.* Ali Ağa; Süleyman Paşa

Devatı güzel *bak.* Feyzullah Efendi

Deveci *bak.* Ali Ağa; Mehmed Ağa

Devlet Giray Canbek Giray'ın kardeşinin oğludur. I. Selâmet Giray'ın hanlığında (1608-1610) kalgay oldu. Çünkü annesi Fetih Giray'a ve sonra Selâmet Giray'a vardığından onların üvey oğluydu. Bu hizmette vefat etti. (II. 340)

Devlet Giray I. Fetih Giray'ın oğlu diye şöhret bulmuş ve Mehmed Giray'a nureddin olarak azlinde yok olmuştur. Buna Çoban Giray denir. Bunun oğlu Fetih Giray olup onun oğlu da Devlet Giray'dır ki, 1076'da (1665/66) kalgay olmuş ve 1081'de (1670/71) azledilmiş olarak vefat eylemiştir. (II. 340/41)

Devlet Giray Han I Mengli Giray'ın oğlu Mübarek Giray'ın oğludur. Babası 30 yaşındayken dedesinden 6 ay önce vefat etmiştir. Annesi, amcası Mehmed Giray'a ve sonra diğer amcası Saâdet Giray'a vardığından bu da onların himayesinde bulundu. Gazi Giray ölünce kalgay olarak Saâdet Giray'ın azlinde birlikte İstanbul'a geldi. Safâ Giray'ın vefatında Kazanlılara han atamayı Sâhib Giray istediyse de o aralık Sâhib Giray ölünce 958'de (1551) Kırım hanı olup 985'de (1577) vefat etti. Bahçesaray'da türbesinde medfundur. Ömrü 67 ve hanlık müddeti 20 yıldır. Oğullarından Mehmed Giray, İslâm Giray, Gazi Giray ve Fetih Giray, han oldular. (II. 340)

Devlet Giray Han II I. Selim Giray'ın çocuklarının en ergenidir. Nureddin ve 1094'de (1683) kalgay olup 1103'de (1691/92) azlolundu. Ramazan 1110'da (Mart 1699) babası yerine Kırım hanı olup Şa'bân 1114'de (Ocak 1703) azledildi. Ramazan 1120'de (Kasım-Aralık 1708) ikinci defa Kırım hanı olup Safer 1125'de (Mart 1713) azlolunarak Rize'de oturdu ve Şevvâl 1137'de (Haziran 1725) vefat etti. Cesur ve sertti. Hanlık müddeti iki defada 8 sene 5 aydır. Oğlu Bahadır Giray, 1120'de (1708) nureddin olup 1125'de (1713) vefat etti. Diğer oğlu Hacı Giray da 1143'de (1730/31) kalgay olup sonra ayrıldı ve daha sonra da vefat etti. (II. 341)

Devlet Giray Han III I. Selâmet Giray'ın oğlu Safâ Giray'ın oğlu Âdil Giray'ın oğludur. 1103'de (1691/92) kalgay ve Zilka'de 1128'de (Ekim-Kasım 1716) Kırım hanı oldu. Safer 1129'da (Ocak-Şubat 1717) azledilmiş ve Rebiyülevvel'de (Şubat-Mart) vefat etmiştir. Saltanat müddeti üç ay ve ömrü 70 yıldır. Ilımlıydı. Oğlu Maksûd Giray, 1128'de (1716) nureddin oldu. 1129'da (1717) azledilmiştir. (II. 341)

Devlet Giray Han IV Selâmet Giray'ın oğludur. Zilka'de 1182'de (Mart 1769) Kırım hanı olarak 1183'de (1769/70) azledildi. 1188'de (1774) tekrar han olup her iki defada da kardeşleri Şahbaz Giray ve Mübarek Giray'ı kalgay ve nureddin etti. 1190'da (1776) azledilmiştir. Vize'de oturdu. 1194'de (1780) orada vefat etti. Ayas Paşa Camii'ne defnedildi. (II. 341)

Devletî Ahmed Efendi Abdî Paşa'nın hazinedarı Hüseyin Ağa'nın kölesidir. IV. Mehmed tarafından saraya alınmıştı. Sonra müderris oldu. 18 Ramazan 1117'de (3 Ocak 1706) vefat etti. Şairdir. (I. 235)

Dıhkî Mustafa Efendi Sirozludur. Receb 1011'de (Aralık 1602-Ocak 1603) doğdu. Müderris, molla olup Zilka'de 1070'de (Temmuz 1660) İstanbul kadısı oldu. Rebiyülâhir 1071'de (Aralık 1660) azledildi. Receb 1076'da (Ocak 1666) ikinci defa İstanbul kadısı olup o sene Zilhiccesinde (Haziran 1666) Rumeli kazaskeri oldu. Receb 1081'de (Kasım-Aralık 1670) azledildi. Zilhicce 1090'da (Ocak 1680) vefat etti. Mollagürani'de medfundur. Hâfız, âlim, fâzıl ve güzel konuşurdu. Hareketine çok dikkat eder, karşılama ve uğurlamada adımını kırat ile atardı. Vüzerâ ve ulemâ meclisinde hademeleri çizmelerini silip öyle otururdu. (IV. 401)

Dıhkî Mustafa Efendi Bursalıdır. Müderris olup Zilhicce 1135'de (Eylül 1723) vefat etti. (III. 237)

Dırakî Mehmed Ağa (Sipahizâde) Tophanelidir. Enderûn'dan yetişip silahdar-ı şehriyârî oldu. 1019'da (1610) yeniçeri ağası olup 1021'de (1612) ayrılmış ve ardından vefat eylemiştir. (IV. 143/44)

Dibâcızâde *bak.* İbrahim Paşa

Dilâver Ağa Eski Saray ağası iken Cemaziyelevvel 1066'da (Mart 1656) dârüssaâde ağası olup Rebiyülâhir 1068'de (Ocak 1658) azledildi. Mısır'a gidip sonra vefat etti. (II. 339)

Dilâver Ağa Enderûn'dan yetişti. Baş silahşor oldu ve 1104'de (1692/93) mîrahûr-ı sânî olup sonra vefat etti. (II. 339)

Dilâver Mehmed Paşa Askerlikten yetişerek kaymakam, Zilka'de 1245'de (Mayıs 1830) miralay, 1247'de (1831/32) mîrlivâ, 1249'da (1833/34) Varna ve ayrıldıktan sonra Safer 1256'da (Nisan 1840) Niş muhafızı, Rebiyülevvel'de (Mayıs) vezirlikle Rumeli valisi olup 1257'de (1841) ayrıldı. Muharrem 1258'de (Şubat 1842) Hüdavendigâr valisi olup Ramazan 1259'da (Ekim 1843) azledildi ve sonra vefat etti. Oğlu Muhtar Bey'dir. (II. 340)

Dilâver Paşa Hırvattır. Enderûn'da yetişip çeşnigirbaşı, sonra Kıbrıs ve daha sonra Bağdad valisi, 1024'de (1615) Diyarbekir, 1027'de (1618) Rumeli, 1028'de (1619) ikinci defa Diyarbekir valisi, Ramazan 1030'da (Temmuz-Ağustos 1621) sadrazam olup Receb 1031'de (Mayıs 1622) vefat etti. Üsküdar'da Miskinler'de medfundur. (II. 339)

Dilâver Paşa Enderûn'dan yetişip 1065'de (1655) vezir olarak 1067'de (1656/57) vefat etti. (II. 339)

Dilâver Paşa Alay Bey'in oğludur. 1089'dan (1678) 1095'e (1684) kadar Kayseri ve Bozok beyi olup 1099'da (1688) Vidin muhafızlığıyla Birecik sancağı verildi. 1101'de (1689/90) Şehrizor valisi olup oralarda vefat eyledi. (II. 339)

Dilâver Paşa Çerkesdir. Tunus valisi Ahmed Paşa'nın kölesi olduğundan Tunus'da yetişerek miralay olmuş ve memuriyetle İstanbul'a gelmişti. 1271'de (1854/55) Osmanlı Devleti'nin hizmetine girerek Tersane-i Âmire'ye memur olup sonra livâlıkla Tuna'ya gönderildi. 1278'de (1861/62) azledilip senelerce evinde kaldı. 1293'de (1876) tekrar tersaneye alınıp ferik ve liman reisi oldu. 1314'de (1896/97) emekli edilmiş ve 4 Şevvâl 1316'da (15 Şubat 1899) vefat etmiştir. Eyyûb Sultan Türbesi'ne defnedildi. Vakûr ve çalışkandı. Oğlu, ûlâdan Mehmed Bey'dir. (IV. 855)

Dilâver Paşa (Deli) Yükselip beylerbeyilerden olarak 1077'de (1666/67) Rakka beylerbeyi oldu. 1078'de (1667/68) Basra harbinde bulunup sonra adı unutuldu. (II. 339)

Dilâver Paşa (Hafız) Hadımdır. Esmâ Sultan'ın başağası olup sonra nâibülharem ve Ramazan 1271'de (Mayıs-Haziran 1855) vezirlikle şeyhülharem olup Ramazan 1272'de (Mayıs 1856) vefat etti. (II. 340)

Dilâver Paşa (Koca) Çerkesdir. Sipahiler ağası olup 1040'da (1630/31) Trablusşam, 1041'de (1631/32) Konya, 1042'de (1632/33) Sivas, 1043'de (1633/34) Anadolu, 1044'de (1634/35) Van ve 1051'de (1641) Kars valisi olup azilden sonra uzun müddet boşta kalarak Rebiyülevvel 1069'da (Aralık 1658) vefat etti. (II. 339)

Dilâverzâde *bak.* Ömer Vahid Efendi

Dilsiz *bak.* Tavşan Ağa (Kıllı)

Dimetokalızâde *bak.* Ahmed Efendi; Necib Ahmed Efendi (Seyyid)

Dindarzâde *bak.* Ahmed Paşa

Dinkoz *bak.* Şemseddin Ahmed Efendi

Dişlenk *bak.* Hüseyin Paşa

Divan Efendisizâde *bak.* Ahmed Efendi; Nurî Mustafa Efendi

Divâne *bak.* Hızır Paşa

Divâne Paşa Arnavut beylerinden olup İzvornik mutasarrıfı oldu ve 1242'de (1826/27) azledilmiş olarak vefat etti. (II. 341)

Divânî *bak.* Semâî Mehmed Çelebi

Divdest oğlu *bak.* Sihrî Mehmed Çelebi

Divitçi *bak.* İsmail Hakkı Paşa; Mustafa Efendi

Divitçizâde *bak.* Tâlib Mehmed Efendi

Divitdar *bak.* Emin Mehmed Paşa

Dizdarzâde *bak.* Ahmed Efendi; Mehmed Efendi; Mehmed Paşa; Mustafa Efendi

Dizveren *bak.* Hüseyin Paşa

Doçe *bak.* Mehmed Paşa

Doğan Ağa Saraç esnafından olup bir mescid yaptırdı. III. Murad zamanında (1574-1595) idi. Mescidinde medfundur. (III. 252)

Doğan Bey (Kazancı) Sekbanbaşı olup II. Mehmed (Fâtih) devri (1451-1481) başlarında azledilmiş olarak vefat etmiştir. (III. 252)

Doğan Bey (Türk) Beylerden olup bazı uygunsuz hallerinden dolayı Mihaloğlu Mehmed Bey tarafından cezalandırıldı. Daha sonra vefat etmiştir. (III. 252)

Doğan Bey (Yaralı) I. Murad'ın beylerinden olup bir miktar askerle Kosova'yı yağmaladı. Sonra I. Bâyezid (Yıldırım) zamanında (1389-1402) Niğbolu muhafızı oldu ve daha sonra da vefat etti. (III. 251/52)

Doğancı *bak.* Ahmed Paşa (Hacı); Ali Paşa; Hasan Paşa; Hüseyin Dede; Hüseyin Paşa

Doğramacı *bak.* Mehmed Paşa

Doğramacızâde *bak.* Abdullah Efendi; İzzet Mehmed Bey; Nurî Mehmed Efendi; Mehmed Bey

Doğramacızâde I. Abdülhamid devri (1774-1789) ricâlinden Abdullah Efendi ve oğlu Hâmid Bey'e denir. Bir aile teşkil etmiştir. (IV. 697)

Dokuz *bak.* Mehmed Efendi

Dokuzzâde *bak.* Ahmed Efendi

Dolamacı *bak.* Mehmed Dede

Dökmecizâde *bak.* Ali Ağa

Dragmanî *bak.* Ali Efendi

Duâyî Bursalıdır. Babası ve kendisi cami muarrifi idiler. II. Mehmed (Fâtih) zamanında (1451-1481) vefat eyledi. Şairdir. (II. 339)

Duhanî *bak.* Abdî Ağa

Duhânî Kuloğullarından olup kimyâgerlik ile şöhret aldı. Tahsili İran'da olup II. Bâyezid devri (1481-1512) başlarında dönmüştür. I. Selim'e (Yavuz) (hd 1512-1520) silahdar kâtibi olup Diyarbekir'in fethinde defterdar oldu. Ancak vali Mehmed Paşa ile geçinemeyip İstanbul'a geri döndü. 927'de (1521) gelirken yolda hırsızlar elinde şehid oldu. Ünlü şairdir. (II. 327)

Dukaginzâde *bak.* Ahmed Paşa; Mehmed Paşa; Osman Bey

Dukaginzâde I. Selim'in (Yavuz) (hd 1512-1520) vezirlerinden Ahmed Paşa oğullarıdır. Vezir ve ümerâ olarak bir asrı geçmiş ve sonraları sönmüştür. (IV. 691)

Dulkadırli *bak.* Abdürrezzâk Bey; Lutfî Lâtif Bey

Durak Ağa Edirnelidir. II. Selim'in nedimi ve tahta çıkmadan önce mîrahûru idi. Elçilikle İran'a gönderilmiştir. 973'de (1565/66) vefat etti. Cömert ve şairdi. Mahlası "Nihânî" idi. (III. 253)

Durak Çelebi Ricâlden olup 1032'de (1623) reisülküttab oldu. 1034'de (1624/25) ayrıldı ve sonra vefat etti. (III. 253)

Durak Mehmed Paşa Şair Durak Ağa'nın torunlarından ve deryâ beylerinden İbrahim Paşa'nın oğludur. Enderûn'da ataları gibi eğitim görüp Şevvâl 1158'de (Kasım 1745) başbaki kulu olmuştur. Zilka'de 1159'de (Kasım-Aralık 1746) mîrahûr-ı evvel olup Zilka'de 1162'de (Ekim 1749) vezirlikle Konya valisi oldu. Cemaziyelâhir 1163'de (Mayıs 1750) memuriyeti Kars'a çevrilmişse de yine Konya'da bırakılmıştır. Safer 1164'de (Ocak 1751) kapdan-ı deryâ oldu. Zilhicce 1165'de (Ekim 1752) İnebahtı valisi, Safer 1166'da (Aralık 1752) Kandiye valisi olup azilden sonra Resmo'da ikameti ferman buyuruldu. Safer 1169'da (Kasım 1755) orada vefat etmiştir. Dirayetli, doğru, iffetliydi. Oğulları, Hassa silahşorlerinden Abdullah Bey ve Said Bey'dir. Torunu İbrahim Bey'dir. (III. 253/54)

Durak Mehmed Paşa (Boynueğri) (Boynuyaralı) Caniklidir. Demirkazık Halil Paşa'ya intisap ederek kethüdâ oldu. Paşası ile Bağdad'da muharebede dahi bulundu. Kırk yerinden yaralanınca bu lakabı aldı. Sonra Silahdar Mustafa Paşa'ya kethüdâ olup sonra arpa emini ve defaatla çavuşbaşı oldu. Bir aralık Kastamonu beylerbeyi olduysa da, sonra yine çavuşbaşı oldu. Padişah, Haleb'de bir kasır yapımını ferman edip bitiminde mükâfâten 1052'de (1642) vezirlikle Haleb valisi tayin etti. Az müddetle azille Haleb'de yerleşti. 1053'de (1643) Şam valisi olup 1054'de (1644) azledildi. 1058'de (1648) Anadolu valisi olup Katırcıoğlu üzerine serasker oldu. Sonra başına buyruk hareket ediyor diye cezalandırılması emrolununca Köprülü Mehmed Paşa'nın nasihatiyle İstanbul'a gelerek affa mazhar oldu. Sonra Diyarbekir ve oradan Kanije ve buradan Şam valisi oldu. Receb 1066'da (Mayıs 1656) sadrazam

oldu. Zilka'de'de (Eylül) azledilip Malkara'ya sürüldü. Sonra Aydın ve tekrar Kanije valisi oldu. Sonra emekli edildi. 24 Receb 1076'da (30 Ocak 1666) vefat etti. Eyüp'de hamamı karşısında medfundur. Diyarbekir'de zengin birinin zevcesini alıp onun eski zevcinden olan Ali Bey adındaki oğlu "Vezirzâde" diye şöhret bularak 1100 (1688/89) tarihine kadar yaşadı. Akıllı, cesur, tecrübeli, işbilir, olgun ve cesurdu. (IV. 175/76)

Durbâlî İsmail Ni'me'l-ceyşdendir. Vefatında Kavukçular'da defnedildi. Bir mescidi vardır. (II. 340)

Durmuş (Ahî) Horasan'dan gelip II. Bâyezid'e (hd 1481-1512) sekbankabaşı oldu. Camhanı Mescidi'ni yaptırdı ve vefatında oraya defnedildi. (III. 256)

Durmuş Bey I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) beylerinden arta kalan bir ihtiyardı. 1042 de (1632/33) vefat etti. (III. 256)

Durmuş Çelebi Ricâlden olup Anadolu muhasebecisi iken Zilhicce 948'de (Mart-Nisan 1542) vefat etti. (III. 256)

Durmuş Dede Akkerman tarafında bir mezcup iken bir gemi reisi getirip Rumelihisarı'na bırakmıştır. Giderek gemi erbâbı adaklar ve sadakalar ile çerağını aydınlatmaya başladılar. 20 sene tayfaların ma'nen bağlandığı kişi olup şöhret aldı. 1021'de (1612) vefat etti ve üzerine türbe yapıldı. Halen gemiler geçtikçe oraya odun ve benzeri şeyler bırakırlar. (III. 256)

Durmuş Efendi Hâcegândan olup şehremini olmuştur. 1117 (1705/06) tarihine kadar hayatta kalmıştır. Oğlu Ahmed Efendi'dir(→). (III. 256)

Durmuş Paşa Arnavut beylerinden olup 1129'da (1717) İşkodra mutasarrıfı olmuştur. Birkaç yıl sonra vefat etti. (III. 256)

Durmuşzâde *bak.* Ahmed Efendi; Ömer Paşa

Dursunzâde *bak.* Abdülbâkî Bekayî Efendi; Mehmed Efendi

Dülgeroğlu *bak.* Şemseddin Habib Efendi

Dülgerzâde *bak.* Mehmed Efendi; Seyfî Mustafa Efendi

Dülgerzâde I. Mahmud devri (1730-1754) şeyhi ve şair Beşiktaşlı Mustafa Rızâeddin Efendi ve oğullarıdır. Bunlardan biri kazasker ve fuzalâdan olmuştur. (IV. 691)

Dünbekoğlu *bak.* Muhyiddin Mehmed Efendi

Dürrî Abdülbâkî Efendi Bahrî Hasan Efendi'nin oğludur. 990'da (1582) doğdu. Müderris olup Ramazan 1025'de (Eylül 1616) vefat etti. Üç dilde şair ve maarif ehliydi. (II. 337)

Dürrî Ahmed Efendi Vanlıdır. Kalemden yetişerek Divan-ı Hümâyûn hâcesi, 1125'de (1713) Anadolu muhasebecisi, 1127'de (1715) sipah kâtibi, sonra süvari mukabelecisi ve cizye muhasebecisi, Safer 1134'de (Kasım-Aralık 1721) şıkk-ı sânî pâyesiyle İran orta elçisi olup 2 Rebiyülevvel 1135'de (11 Aralık 1722) vefat etti. Vefa'da medfundur. Kâtip ve şair olup *Divan*'ı vardır. Şiirde mahlası "Vâfî" dir. Kardeşi Feyzî Sâlih Efendi'dir(→). (II. 337/38)

Dürrî Çelebi Bursalıdır. Erbâb-ı cihet'den olup II. Mehmed (Fâtih) zamanında (1451-1481) İstanbul'a geldi ve bu sultanın son yıllarında vefat etti. Şairdir. (II. 337)

Dürrî Çelebi Üsksüplüdür. İshak Çelebi'nin mûsâhibi ve çağdaşıydı. 900'den (1495) sonra vefat eyledi. Şairdir. (II. 337)

Dürrî Efendi III. Mustafa devri (1757-1774) şairlerindendir. (II. 338)

Dürrî Mehmed Efendi Bolulu Ali Gıyaseddin'in oğludur. Müderrisdi. 14 Rebiyülâhir 1098'de (27 Şubat 1687) vefat etti. Şairdir. (II. 337)

Dürrî Mehmed Efendi Eğrikapılı Nakkaşbaşı Mustafa Ağa'nın oğludur. 1165'de (1752) divan kalemine girip 1182'de (1768/69) mükâleme kâtibi, sonra Divan-ı Hümâyûn kesedarı, Ramazan 1197'de (Ağustos 1783) tezkire-i sânî ve sonra mektupçu, 1205'de (1790) murahhas-ı sâlis ve piyade mukabelecisi, Rebiyülâhir 1205'de (Aralık 1790) ruznâme-i evvel ve sonra defter emini, 23 Muharrem 1209'da (20 Ağustos 1794) reisülküttâb oldu ve 13 Cemaziyelâhir 1209'da (5 Ocak 1795) ansızın vefat etti. Divan işlerinde bilgili, doğru, sâkindi. Yaşı 60 vardı. Oğlu Enis İbrahim Efendi'dir(→). (II. 338)

Dürrî Mehmed Efendi (Şeyh) Ankaralıdır. Müderris ve sudûrdan Abdülkadir Efendi'ye damad oldu. 1126'da (1714) Mısır mollası, 1129'da (1717) Mekke kadısı, Muharrem 1133'de (Kasım 1720) İstanbul kadısı oldu. 1134'de (1721/22) azilden sonra 1139'da (1726/27) Anadolu kazaskeri olarak 1140'da (1727/28) ayrıldı. Rebiyülevvel 1143'de (Eylül-Ekim 1730) Rumeli kazaskeri olup senesinde azledildi. Cemaziyelevvel 1147'de (Ekim 1734) ikinci defa Rumeli kazaskeri oldu. 3 Cemaziyelâhir 1147'de (31 Ekim 1734) şeyhülislâm olup Zilhicce 1148'de (Nisan-Mayıs 1736) hasta olunca ayrıldı ve 1149'da (1736/37) vefat etti. Miskinler'de medfundur. Âlim, fâzıl, güzel tabiat sâhibiydi. Oğlu Mustafa Efendi'dir. "Dürrîzâdeler" buna mensuptur. Diğer oğlu Nureddin Mehmed Efendi'dir(→). (II. 338)

Dürrî Süleyman Efendi Şumnuludur. Müderris Tayyib Efendi'nin oğlu olup 1236'da (1820/21) doğdu. Tophane ve sonra sadâret mektûbî kalemine girdi. Sultan Abdülmecid devrinin (1839-1861) son yıllarına yetişti. *Tuhfe-i Vehbî*'ye nazîre olarak *Güher-rîz* isminde bir eseri vardır. Şairdir. (II. 338)

Dürrîzâde *bak.* Abdullah Efendi; Abdürrahim Efendi; Âbid Mehmed Efendi; Ârif Mehmed Efendi; Atâullah Mehmed Efendi; Avnullah Mehmed Efendi; Aziz Mahmud Efendi; Ebûlberekât Mehmed Nureddin Efendi; Emin Mehmed Efendi; Es'ad Mehmed Efendi; Hâmid Mehmed Efendi; Hidâyetullah Mehmed Efendi; İlyas Mehmed Efendi; İsâmeddin Mehmed Efendi; Kirâmeddin Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Mustafa Efendi (Seyyid); Nureddin Mehmed Efendi; Nurullah Mehmed Efendi; Râşid Mehmed Efendi; Reşid Ahmed Efendi; Said Mehmed Efendi Sâlim Mehmed Efendi; Şerif Mehmed Efendi; Tâhir Mehmed Efendi

Dürrîzâde Şeyhülislâm Ankaralı Dürrî Mehmed Efendi oğullarıdır ki, Nurullah Efendi, Atâullah Efendi, Ârif Efendi'den kollara ayrılmış ve birbuçuk asırdan beri devam etmiştir. Âbidzâdeler dahi bundan doğmadır. Mehmed Dürrî Efendi bunlardan olup 1230'da (1815) doğmuş, müderris ve daha sonra sırasıyla Rumeli kazaskeri olmuştur. (IV. 691)

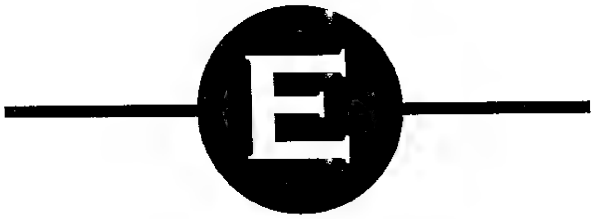

Ebe *bak.* Selim Ağa

Ebe Damadı *bak.* İbrahim Efendi; Mehmed Ağa

Ebezâde *bak.* Abdullah Efendi; Hüseyin Efendi; İbrahim Efendi; Ma'ruf Mehmed Efendi; Mehmed Efendi; Muslihiddin Mustafa Efendi; Mustafa Bey; Refî' Mehmed Efendi; Reşid Ahmed Efendi; Sa'dullah Efendi; Sıddîk Mehmed Efendi

Ebezâde IV. Mehmed devri (1648-1687) âlimlerinden Mehmed Efendi evlâdı olup Abdullah Efendi şeyhülislâm olmuştu. Yarım asır öncesi sudûrdan Sıddîk Mehmed Efendi dahi torunlarındandır. Bazı "Ebezâde"ler varsa da bu aileyle bağları kestirilememiştir. (IV. 680)

Ebi Şâme *bak.* Mehmed

Ebras *bak.* Süleyman Paşa

Ebrû *bak.* İbrahim Efendi

Ebû Abdullah *bak.* Mehmed

Ebû İshak *bak.* İsmail Naim Efendi

Ebû İshakzâde *bak.* Atâullah Ahmed Efendi; Celâleddin Mehmed Efendi; Lutfullah Lutfî Efendi; Mehmed Efendi

Ebû İshakzâde *bak.* Atâullah Mehmed Efendi; Es'ad Mehmed Efendi; Feyzullah Efendi; Fıtnat Zübeyde Hanım; Lutfullah Efendi; Sa'dullah Mehmed Efendi; Said Şeyhî Mehmed Efendi; Şerif Mehmed Efendi

Ebû İshakzâde III. Ahmed devri (1703-1730) şeyhülislâmı Alâiyeli Ebû İshak İsmail Efendi evlâdıdır. Bunlardan birkaçı şeyhülislâm ve bir haylisi de sudûrdan ve mevâlîden olmuşlardır. Bundan Şeyhîzâde, Lutfullahzâde, Es'adzâde ve İshakzâde diye dört oğlunun kolu yürümüştür. (IV. 679)

Ebû Kavuk *bak.* Mehmed Paşa (Yeğen)

Ebû Merak *bak.* Mehmed Paşa

Ebû Muhammed *bak.* Abdullah

Ebû Müeyyes *bak.* Mahmud Dayı

Ebû Nümey Muhammed I (Şerif) Hasan Ebû Said b. Ali b. Katâde'nin oğludur. 652'de (1254) Mekke ortak emiri oldu. 669'da (1270/71) müstakilen emir oldu. 701'de (1301/02) vefat eyledi. Evlâdından Rümeyse, Humeyse, Ebûlgays emir olmuşlardır. (I. 188)

Ebû Nümey Muhammed II (Şerif) Şerif Berekât'ın oğludur. Babasının vefatında Mekke emiri olmuştur. 27 sene hükümetten sonra oğlu Şerif Ahmed ile 961'de (1554) onun vefatında diğer oğlu Şerif Hasan'la ortak oldu. Muharrem 991'de (Şubat 1583) vefat eyledi. Emirliği 60 ve yaşı 132 yıldır. Bir tarihte vefatı 981 (1573/74) ve oğlunun vefatı 983 (1575/76) olarak gösterilmiştir. Evlâdından Şerif Râcih, Nâsır ve Sürûr vefatında İstanbul'a geldiler. (I. 188)

Ebû Said *bak.* Hasan (Şerif)

Ebû Said Efendi Şeyh Sun'ullah Tebrizî'nin oğludur. Seçkin bir âlim olup İran şahı hapse atarak malını müsadere etti. Etlerini ditmek üzere iken kaçıp hacca gitmek niyetiyle Diyarbekir'e geldi. Amcası Aziz Efendi orada vefat eyledi. Kendisine I. Süleyman (Kanunî) ikram edip 100 akçe ulûfe ihsan buyurdu. 971'de (1563/64) haccedip döndü. Cemazi-

yelevvel 980'de (Eylül 1572) vefat eyledi. Vefa'da medfundur. Temizliği ve dindarlığı ziyade olup taharette mübalağa ederdi. Bekâr ve ermiş sayılanlardan olup *Tabakâtü'l-Müfessirîn*'i telif eyledi. (I. 186/87)

Ebû Said Mehmed Efendi (Hoca Sa'deddinzâde) Es'ad Efendi'nin oğludur. 1003'de (1594/95) doğdu. Çocuk yaşta hızla yükselip müderris, molla ve mekke pâyesi olarak 1034'de (1624/25) İstanbul kadısı oldu. 1035'de (1625/26) azlolundu. Cemaziyelevvel 1036'da (Ocak-Şubat 1627) ikinci defa kadı oldu. Ramazan 1038'de (Mayıs 1629) Anadolu kazaskeri ve Zilka'de 1039'da (Haziran 1630) Rumeli kazaskeri oldu. Muharrem 1041'de (Ağustos 1631) azledildi. Zilka'de 1049'da (Mart 1640) ikinci defa Rumeli kazaskeri olup Cemaziyelevvel 1053'de (Temmuz-Ağustos 1643) azledildi. Bu senenin Zilhiccesinde (Şubat 1644) şeyhülislâm oldu. Zilhicce 1055'de (Ocak-Şubat 1646) azledildi. Ramazan 1061'de (Ağustos-Eylül 1651) ikinci defa şeyhülislâm oldu. Ramazan 1062'de (Ağustos 1652) azledildi. Safer 1064'de (Ocak 1654) üçüncü defa şeyhülislâm oldu. Receb 1065'de (Mayıs 1655) azledilip Gelibolu'da ikamete memur oldu. Şa'bân'da (Haziran) Fındıklı bahçesindeki yalısına gelmekle derhal Ruscuk'a sürüldü. Oradan Medine mollası oldu. Sadrazam Boynuyaralı Mehmed Paşa yolda rastlayınca Kudüs mollalığına tahvil etti. Bir hafta geçince Şam mollası oldu. Lâkin bulunduğu Kurtkulağı menzilinden geçmeyip Konya kadısı oldu. Yardımını görmüş olanlar sâyesinde tekrar İstanbul'a döndü. Rebiyülevvel 1073'de (Ekim-Kasım 1662) istiska hastalığından vefat etti. Babasının yanına defnedildi. Fâzıl, Arapça takrize muktedir ve "Said" mahlasıyla üç dilde şairdi. Zevcesi Ankaralı Es'ad Efendi'nin kız kardeşidir. Oğlu Feyzullah Efendi, şeyhülislâm olmuştur. (I. 187)

Ebû Said Mehmed Efendi (İmâdzâde) Müderris, Selânik mollası oldu. 1143'de (1730/31) nakibüleşraf olup 13 Cemaziyelâhir 1144'de (13 Aralık 1731) azledilip Edirne'ye sürüldü. Sonra Edirne kadısı olup 1147'de (1734/35) vefat etti. Oğlu, mevalîden Mahmud Efendi'dir. (IV. 228)

Ebû Saidoğlu *bak.* Mehmed Paşa

Ebû Şezeb *bak.* İbrahim Bey

Ebû Talib I (Şerif) Şerif Hasan b. Muhammed Ebû Nümey'in oğludur. 983'de (1575/76) babası yerine Mekke emiri olmuştur. 997'de (1589) vefat eyledi. (I. 187)

Ebû Talib II (Şerif) Şerif Hasan b. Hüseyin b. Ebû Nümey'in oğludur. 965'de (1557/58) doğdu. Mekke emirliğine nâil olup Cemaziyelâhir 1012'de (Kasım 1603) vefat eyledi. (I. 187)

Ebû Vukuf *bak.* Ahmed Ağa

Ebûbekir (Hacı) Hayır sahiplerinden olup Kurbağî [Kurban] Nasûh Mescidi'ni yeniden inşa edip bir mektep ilâve eyledi. Karacaahmet'de medfundur. (I. 174)

Ebûbekir Ağa Kapıcıbaşı, sipahiler ağası, 1130'da (1718) çavuşbaşı, sonra şehremini oldu. 1137'de (1724/25) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. (I. 177)

Ebûbekir Ağa Enderûn'dan yetişip çukadar-ı şehriyârî oldu. Ramazan 1159'da (Eylül-Ekim 1746) kapıcılar

kethüdâlığıyla ihraç olunduğu günün ertesinde Bâyezid Camii'ne yıldırım inmesinden ödü patlayarak aniden vefat etmiştir. (I. 177)

Ebûbekir Ağa Kapıcıbaşı olup 1164'de (1751) vefat etti. Silivrikapı'da defnedildi. (I. 260)

Ebûbekir Ağa Yükselerek kapıcıbaşı ve başbaki kulu oldu. Cemaziyelevvel 1171'de (Ocak 1758) çavuşbaşı olmuş ve azilden sonra vefat eylemiştir. (I. 179)

Ebûbekir Ağa Yeniçeridir. Yükselerek kul kethüdâsı olup 1183 (1769/70) harbinde ordu ağası Süleyman Ağa ile şehid oldular. (I. 180)

Ebûbekir Ağa Enderûn'dan yetişip çukadar-ı şehriyârî ve saraydan çıktıktan sonra kapıcıbaşı oldu. 1185'de (1771/72) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (I. 180)

Ebûbekir Ağa Yeniçeridir. Kul kethüdası olup azledilmişti. 1204'de (1789/90) yeniçeri ağalığı vadedilmiş iken nâil olamadı. Bu senelerde (1790'lar) vefat eyledi. (I. 182)

Ebûbekir Ağa Gediklilerden ve Tokat voyvodasıydı. Ramazan 1223'de (Ekim-Kasım 1808) vefat edip Üsküdar'a defnedildi. (I. 184)

Ebûbekir Ağa Hadice Sultan'ın başkapı gulâmı olup Enderûn'a alınmış ve orada dahi başkapı gulâmı olmuştur. Şevvâl 1230'da (Eylül 1815) hazinedar-ı şehriyâri oldu. 13 Muharrem 1239'da (19 Eylül 1823) dârüssaâde ağası oldu. 1 Rebiyülâhir 1241'de (13 Kasım 1825) vefat etti. Hamidiye Türbesi'ne defnedildi. Akıllı ve sâlihdi. (I. 184/85)

Ebûbekir Ağa Muhzır olup zengin olmuştur. Yanan Ayvansaray Mescidi'ni yeniden yaptırdı (1830'larda) ve kazandığından bu suretle faydalandı. (I. 185)

Ebûbekir Ağa Vezir karakulağı ve 1204'de (1789/90) bostancıbaşı oldu. Sonra kapıcıbaşı olup II. Mahmud devrinde (1808-1839) vefat eylemiştir. Oğlu, ricâlden Hacı Edhem Bey'dir. (I. 184)

Ebûbekir Ağa Enderûn'da yetişip hasoda kethüdâsı oldu. Rebiyülâhir 1280'de (Eylül-Ekim 1863) vefat etti ve Üsküdar'a defnedildi. (I. 186)

Ebûbekir Ağa (Karaosmanzâde) Hacı Eyyûb Ağa'nın akrabasıdır. Kapıcıbaşı ve Türkmen voyvodası olup bu senelerde (1840'lar) vefat eylemiştir. (I. 450)

Ebûbekir Ağa (Küçük) Kapıcıbaşı olarak Fethülislâm muhafazasında bulunmuş ve sonra (1830'larda) vefat eylemiştir. (I. 185)

Ebûbekir Bey İran harbinde bulunan beylerden olup I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) vefat eylemiştir. (I. 172)

Ebûbekir Bey Sadrazam Maraşlı Halil Paşa'nın(→) oğludur. Hasodada eğitim görüp 1059'da (1649) kapıcıbaşı olmuş ve IV. Mehmed devrinde (1648-1687) vefat eylemiştir. (II. 286)

Ebûbekir Bey Deryâ beylerinden Tuna kumandanı Ahmed Paşa'nın(→) damadıdır. 1157'de (1744) vefat ederek Kasımpaşa'da 1131'de (1718/19) vefat etmiş Gazi Osman Kapdan'ın yanına defnedilmiştir. (I. 248)

Ebûbekir Bey Karagöz Mehmed Paşa'nın oğludur. Enderûn'da yetişip çukadar-ı şehriyârî oldu. II. Mustafa zamanında (1695-1703) hâcegân rütbesiyle mevkufâtî olmuştur. Sonra 13

defa tevkiî ve 18 kere yeniçeri kâtibi, 7 defa defter emini, birkaç defa Anadolu muhasebecisi ve diğer divanî hizmetleri 70 sene devretti. Defter eminliğinden azledilmiş olarak 10 Şa'bân 1181'de (1 Ocak 1768) vefat eylemiştir. Silivrikapı'da babasının yakınına defnedildi. Yaşı 100'ü aşkın olup vakti refahla geçmiş, olgun ve akıllı bir adamdı. (I. 180)

Ebûbekir Bey Ahmed Râtib Paşa'nın(→) oğludur. Müderris olup sudûrdan Murad Efendi'ye damad olmuştu. 1199'da (1784) vefat edip Tokludede'ye defnedilmiştir. (I. 255)

Ebûbekir Bey Tersaneden yetişip kapudâne oldu. Rebiyülevvel 1222'de (Mayıs 1807) düşmana esir olarak şehid oldu. (I. 184)

Ebûbekir Bey Tokatlı Ebûbekir Efendi'nin(→) torunu, Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. Aynı zamanda Melek Paşa'nın kız torununun oğludur. Müderris olup 25 Rebiyülâhir 1230'da (6 Nisan 1815) vefat eyledi. Zeyneb Sultan Camii'ne defnedildi. (I. 180)

Ebûbekir Bey Sirozî Hasan Ağa'nın oğludur. Miralay olup 1268'de (1851/52) vefat ederek Üsküdar'a defnedilmiştir. (I. 186)

Ebûbekir Celâleddin Efendi Gümülcinelidir. Müderris, Muharrem 1281'de (Haziran 1864) Galata mollası oldu. Sonra vefat etmiştir. (I. 186)

Ebûbekir Çelebi Mevlânâ Celâleddin Rûmî'nin torunlarındandır. 1016'da (1607/08) Mevlânâ'nın postuna oturdu. IV. Murad'ın Konya'ya gelişinde hakkında şikâyet olunmakla azledildi ve 1047'de (1637/38) İstanbul'a gönderildi. Rebiyülevvel 1048'de (Temmuz 1638) vefat eyledi. Yenikapı Mevlevîhanesi'ne defnedildi. (I. 173/74)

Ebûbekir Dede Mesnevîhân Mehmed Dede'nin yerine 1159'da (1746) Yenikapı Mevlevîhanesi'ne şeyh olup 5 Receb 1189'da (1 Eylül 1775) vefat etmiştir. Orada medfundur. *Merâtib-i İnsaniye ve Menâkıb-ı Kudsiye*'si vardır. Oğlu Abdülbâkî Dede'dir. (I. 181)

Ebûbekir Dede Galata Mevlevîhanesi dervişlerindendi. 1218'de (1803/04) vefat etmiştir. Vefatını 6 gün evvel "Kendi tarih-i zehâbım söyledim/ Şaklabani gitti dergehden didim" beytini söyleyerek bildirmiştir. (I. 183)

Ebûbekir Efendi Simavlıdır. Hacı Halife'nin müridi olup vefatında yerine şeyh oldu. 935'de (1528/29) vefat eyledi. Sabırlı ve alçak gönüllüydü. (I. 172)

Ebûbekir Efendi Kefe ulemâsından Hacı Hayreddin Efendi'nin oğludur. Kefe'de öğrenimden sonra Mısır'a gidip orada şeyhlerden el aldı. Bir kiliseyi tamir ederek tekke yaptı. 970'de (1562/63) vefat etti. Zaviyede medfundur. Hâl ehliydi. (I. 172)

Ebûbekir Efendi Akça Kestellidir. Müderris oldu ve Ramazan 1013'de (Ocak-Şubat 1605) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. Fâzıldı. (I. 172)

Ebûbekir Efendi Anadoluludur. Müderris, Hadım Hasan Paşa'ya muallim oldu. 1006'da (1597/98) Bosna mollası oldu. 1007'de (1598/99) paşayla birlikte o da gözden düştü. Sonra Siroz ve Selânik müftüsü olarak 12 sene sonra 1032'de (1623) vefat etti. Âlîm ve sâlihdi. (I. 173)

Ebûbekir Efendi Bursalıdır. Müderris, Bağdad mollası olup 1032'de (1623) azledilmiş olarak vefat etti.

Basiret ve güzel muâmele sâhibiydi. (I. 173)

Ebûbekir Efendi Edirnelidir. Müderris ve Manisa mollası olup 1112'de (1700/01) vefat eyledi. (I. 175)

Ebûbekir Efendi Ahmed Efendi'nin (v. 1115/1703)(→) oğludur. Müderris olup Kestel'e sürülmüş ve 1115'de (1703/04) orada vefat etmiştir. (I. 234)

Ebûbekir Efendi Tokatlıdır. Müderris, fetvâ emini oldu ve sonra Edirne pâyesi ve huzûr dersi mukarriri oldu. Sonra Mekke pâyesi olup Şa'bân 1177'de (Şubat 1764) İstanbul kadısı oldu. Rebiyülâhir 1179'da (Eylül-Ekim 1765) vefat etti. Eyüp'de Murad Efendi Tekkesi'ne defnedildi. Fâzıl, kâmildi. Oğlu Ahmed Efendi'dir(→). (I. 180)

Ebûbekir Efendi Bursa'da reisülkurrâ olup 1187'de (1773) vefat eyledi. *Kürretü'l-Ayn* adında bir eseri vardır. (I. 181)

Ebûbekir Efendi Mektûbî-i sadâret ve âmedî kalemlerine girmiş ve Fâtih Camii ruznâmecisi dahi olmuştur. Nihayet Cemaziyelevvel 1192'de (Haziran 1778) âmedî-i divan olup 1194'de (1780) vefat eyledi. Kocamustafapaşa'da medfundur. (I. 181)

Ebûbekir Efendi Kürttür. Dersiâm ve müderris iken Zilka'de 1200'de (Eylül 1786) vefat eyledi. Bülbülderesi'nde medfundur. Yaşı 100'ü geçmiş sâlih bir zat idi. (I. 181)

Ebûbekir Efendi Dersiam, müderris ve mutasavvıfeden olup 1202'de (1787/88) vefat edip Kasımpaşa'ya defnedildi. Fâzıldı. (I. 181)

Ebûbekir Efendi Dârüssaâde ağası imamı olup Rebiyülevvel 1200'de (Ocak 1786) dârüssaâde yazıcısı oldu. Sonra hâcegânlıkla çıkarak küçük kale tezkirecisi ve kubbe-i hümâyûn bina emini oldu. Muharrem 1208'de (Ağustos 1793) vefat etmiştir. Silivrikapı'da medfundur. (I. 182)

Ebûbekir Efendi Bursalıdır. Muhaddis olup 1217'de (1802/03) vefat eyledi. İki günde bir hatmeder, fâzıl bir zat idi. Vefatını iki gün evvel haber vermiştir. (I. 183)

Ebûbekir Efendi Bâbıâlî'den yetişip âmedî-i Divan-ı Hümâyûn oldu. 1203'de (1788/89) azledilmiş ve hacdan sonra 1213'de (1798/99) Anadolu muhasebecisi olmuştur. Başka görevlerde bulunduktan sonra 1219'da (1804/05) vefat etti. (I. 183)

Ebûbekir Efendi Taşralı olup darphane hamallığı sırasında ismini okuyacak kadar yazıyı öğrendi. Orada memurlara yaranıp hizmetlerde istihdam ile kepçe kâtibi ve sâhib-i ayar oldu. 1216'da (1801/02) damadı Şâkir Ahmed Efendi yerine darphane nâzırı oldu. 8 Rebiyülevvel 1222'de (16 Mayıs 1807) katledildi. Karacaahmat'de medfundur. Sofu, ikiyüzlü, nabza göre şerbet veren bir ihtiyardı. (I. 183/84)

Ebûbekir Efendi Seyyid Bilâl evlâdından Lâdik'de medfun Seyyid Ahmed torunlarından Silahdar Abdullah Ağa'nın kardeşi Merzifonlu Seyyid Mehmed Ağa'nın oğludur. Enderûn'a girerek hazine-i hümâyûnda başkullukcu ve 1233'de (1818) Ömer Ağa'nın vefatında başçukadar oldu. Şevvâl 1243'de (Nisan-Mayıs 1828) bu hizmetten affedilerek hizmetsiz olarak mâbeyn-i hümâyunda bulundu. Rebiyülevvel 1244'de (Eylül 1828) kahvecibaşı ve 21 Receb 1245'de (6 Ocak 1830) hazine-i hümâyun kethüdâsı olup 1247'de (1831/32) silahdar-

lık makamının kaldırılmasında enderûn nâzırı oldu. Ramazan 1251'de (Ocak 1836) vefat eylemiştir. Âlîm, akıllı ve sâdıktı. Oğlu Süheyl Bey'dir(→). Eyüp'de medfundurlar. Büyük kızı Emetullah Hanım'ı, Yâsincizâde İlmî Molla Efendi nikâhlamıştır. Merzifon'da, Erzurum'da, Hasankale'de birer cami ve mektep ve Balat'da bir çeşme yaptı. (I. 185/86)

Ebûbekir Efendi (Bezirgânbaşızâde) 1192'de (1778) vefat eden Bezirgânbaşı Hasan Ağa'nın oğludur. Kalemden yetişip hâcegândan oldu. Şeyhülislâm muhasebecisi iken 21 Zilka'de 1224'de (28 Aralık 1809) vefat etti. Üsküdar'da defnedildi. (I. 184)

Ebûbekir Efendi (Coğrafyacı) Dımışkî Behrâm'ın oğludur. Müderris, Haleb mollası oldu. Azledilmiş olarak Cemaziyelâhir 1102'de (Mart 1691) vefat etti. Riyâzî ilimlerde mâhir olup Köprülüzâdelerin önayak olmasıyla padişahın buyruğu üzerine *Coğrafya-yı Atlasî* adlı kitabı Latin dilinden tercüme eylemekle o adı almıştır. (I. 174/75)

Ebûbekir Efendi (Hekimzâde) Hekimbaşı Nuh Efendi'nin oğludur. Müderris, 1132'de (1720) Selânik ve sonra Edirne mollası oldu. Ardından Mekke pâyesi olup Cemaziyelevvel 1143'de (Kasım 1730) İstanbul kadısı olmuştur. 25 Receb 1144'de (23 Ocak 1732) vefat edip Kocamustafapaşa'da babasının yanına defnedildi. Oğlu, Hüdâdâd Mehmed Efendi'dir(→). (I. 177)

Ebûbekir Efendi (İzmir Mollasızâde) Serlevha-i yesâr olup 1178'de (1764/65) vefat etti. (I. 180)

Ebûbekir Efendi (Kâmî damadı) Müderris ve Üsküdar mollası olup 1141'de (1728/29) ayrıldı ve daha sonra vefat etti. (I. 177)

Ebûbekir Efendi (Kara) Güzelhisarlı Ahmed Efendi'nin oğludur. Tire'de doğdu. Müderris, molla ve Mekke pâyesi oldu. Cemaziyelevvel 1114'de (Ekim 1702) İstanbul kadısı olup Zilka'de'de (Mart-Nisan 1703) azledildi. Receb 1116'da (Kasım 1704) Anadolu pâyesi olup Şa'bân'da (Aralık) Anadolu kazaskeri oldu. 17 Şevvâl 1116'da (12 Şubat 1705) vefat eyledi. Fâtih'de medfundur. Fâzıl, zekî, her fende mâhirdi. Oğulları Şeyhülislâm Ahmed Efendi ile sudûrdan Osman Efendi'dir. (I. 175)

Ebûbekir Efendi (Kara) Tavaslı Hızır'ın oğludur. Bezirgân Seyyid Abdülkerim adlı zatın damadıydı. Müderris olup Birgi nâibi iken Cemaziyelâhir 1122'de (Ağustos 1710) vefat etti. (I. 175)

Ebûbekir Efendi (Kara) Şirvanlıdır. Babası Rüstem Bey'dir. Ahmed b. Mahmud ile Hicaz'a gidip sonra Mısır'a geldi. Mısır valisi Şişman İbrahim Paşa'ya muallim oldu. 1083'de (1672/73) İstanbul'a geldi. Fâzıl Ahmed Paşa akrabasından Hüseyin Çelebi'ye ve o sayede Amcazâde Hüseyin Paşa'ya intisap edip hâcegân rütbesiyle hazine-i bîrûn kâtibi oldu. 1090'da (1679) Kara Mustafa Paşa'ya yakınlaşıp hasslar ve maden hâcesi ve Anadolu muhasebecisi oldu. 1093'de (1682) süvari mukabelecisi ve Viyana kuşatmasında yeniçeri kâtibi olup 1095'de (1684) azledildi. 1101'de (1689/90) reisülküttab oldu. Köprülüzâde Mustafa Paşa'nın sadâretinde İlbasan beylerbeyiliğiyle Ebûbekir Paşa olarak Mora'ya gitti. Elmas Mehmed Paşa'nın sadâretinde hâcegânlığı iade olunup

bir-iki defa ruznâme-i evvel olmuştur. 1114'de (1702/03) tevkiî, 1115'de (1703/04) ikinci defa reisülküttâb, Rebiyülevvel 1118'de (Haziran-Temmuz 1706) ikinci defa tevkiî, Zilhicce 1122'de (Ocak-Şubat 1711) üçüncü defa reisülküttâb olup az müddette azledildi. Sonra başmuhasebeci ve darbhane emini, tekrar yeniçeri kâtibi, ruznâme-i evvel ve 1125'de (1713) dördüncü defa reisülküttâb ve birkaç ay sonra defter emini, 1130'da (1718) ikinci defa darbhane emini ve nihayet defterdar-ı şıkk-ı sânî oldu ve çoğu hâcegânın önüne geçti. 28 Ramazan 1135'de (2 Temmuz 1723) vefat eyledi. Süleymaniye'de evi civarında medfundur. Âlîm, akıllı, fâzıl, münşî, şairdir. *Tarih-i Vassâf*'ın ilk cildine güzel bir şerhi vardır. (I. 176)

Ebûbekir Efendi (Kınalı) Maraşlıdır. Müderris olup Receb 1107'de (Şubat 1696) vefat etti. (I. 175)

Ebûbekir Efendi (Köse) Müderris olup 1062'de (1652) vefat etti. (I. 174)

Ebûbekir Efendi (Köse) Erdebilîzâde Ahmed Efendi'nin torunu ve Tokadî Ali Efendi'nin oğludur. Ayasofya vâizi Ahmed Efendi'ye damad oldu. Müderris ve Kudüs mollası olup 1101'de (1689/90) vefat etti. (I. 174)

Ebûbekir Efendi (Köse) Abdülbâkî Efendi'nin oğludur. Edirne mollası, sonra Mekke pâyesi oldu. 14 Cemaziyelâhir 1115'de (25 Ekim 1703) vefat eyledi. (I. 175)

Ebûbekir Efendi (Seyyid) Çorumludur. Dersiâm ve sonra müderris vekili olmuş, 1203'de (1788/89) vefat eylemiştir. Eğrikapı'ya defnedildi. Fâzıldı. (I. 182)

Ebûbekir Efendi (Seyyid) (Osmanzâde) Ahmed Tâib Efendi'nin(→) torunu, Hüseyin Efendi'nin(→) oğludur. Kadı olup, Unkapanı naibi ve serlevha-i yemin dahi olmuştu. Şa'bân 1230'da (Temmuz 1815) vefat etmiştir. (I. 242/43)

Ebûbekir Firdevsî Efendi Bâbıâlîden yetişip hâcegândan oldu. 1134'de (1721/22) Anadolu muhasebecisi olarak birkaç sene devam eyledi. Sonra atlı mukabelecisi, Şa'bân 1144'de (Şubat 1732) ruzname-i evvel ve sonra defter emini oldu. Rebiyülevvel 1145'de (Ağustos-Eylül 1732) vefat eyledi. Söz söylemeye bile muktedir değildi. (I. 177)

Ebûbekir Hıfzî Efendi Endurûndan hâcegânlıkla çıkıp 1196'da (1782) masraf-ı şehriyârî oldu ve 1198'de (1784) vefat etti. Emin Nureddin Camii'ne defnedildi. (I. 181)

Ebûbekir Hilmî Efendi Rıfaî şeyhlerinden Mehmed Can halifesi Simavlı bir şeyhtir. 1295'de (1878) vefat eylemiştir. Eyüp'de medfundur. (I. 186)

Ebûbekir Niyâzî Efendi İmamzâdelikle meşhur olup 1199'da (1785) Maraş mollası olmuştur. Sonra vefat etti. (I. 182)

Ebûbekir Paşa Manisalıdır. Atlı mukabelesinde halife ve şâkird olup Eğri ve Macar muharebelerinde mukabeleci ve sonra küçük ve orta defterdar oldu. Sikkeyi tashih eylemesiyle 1027'de (1618) darbhane nâzırlığı verildi. 1036'da (1626/27) İstanbul defterdarı olup sonra orduya başdefterdar oldu. Şa'bân 1037'de (Nisan 1628) vezirlikle sadâret kaymakamı olup sonra Rumeli valisi oldu. Rebiyülâhir 1039'da (Kasım-Aralık 1629) katledildi. Başı Topkapı'da medfundur. Yaşı 60'dan fazla, dindar ve yumuşak huy-

luydu. Konağı yakınında camii vardır. Sikkenin ıslâhı hizmetinde bulunmuştur. (I. 173)

Ebûbekir Paşa Yükselip büyük mîrâhur oldu. 1040'da (1630/31) Musul ve sonra Temeşvar beylerbeyi ve 1046'da (1636/37) Bosna valisi oldu. Orada katledilerek vefat eyledi. Yaşlı ve tecrübeli adamdı. (I. 173)

Ebûbekir Paşa Tersaneden yetişip Rodos paşası oldu. 1050'de (1640/41) Akdeniz kumandanı oldu. Muharrem 1054'de (Mart 1644) kapdan-ı deryâ oldu. Ramazan 1055'de (Ekim-Kasım 1645) vefat eyledi. Yetişmiş bir oğlu olup 1055'de (1645) Tunus beylerbeyi oldu. (I. 174)

Ebûbekir Paşa Sakızlıdır. Derya beylerinden olup 1098'de (1687) donanma kumandanı oldu. Sonra vefat etti. (I. 174)

Ebûbekir Paşa Malatyalıdır. Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip kul kethüdâsı olmuştu. 1099'da (1687) Midilli muhafızı oldu. 1101'de (1689/90) yeniçeri ağası oldu. Rüşvetçiliği ve iktidarsızlığı yüzünden kısa sürede azledilip Niğbolu muhafızı oldu. 1102'de (1690/91) Anadolu valisi olup harpde bulundu ve Lipova muhafızı olduğunda düşmana esir oldu. Kendini fidye ile kurtarıp 1103'de (1691/92) Maraş sancağı verildi. Orada vefat eyledi. (I. 175)

Ebûbekir Paşa Divriklidir. Beylerden olup 1116'da (1704/05) Adana valisi ve 1126'da (1714) Maraş valisi oldu. Sonra vefat eylemiştir. (I. 176)

Ebûbekir Paşa Tersaneden yetişip tersane kethüdâsı olmuştur. 1126'da (1714) Trablusgarb beylerbeyi ve 1132'de (1720) Tunus beylerbeyi olup orada vefat etmiştir. (I. 176)

Ebûbekir Paşa Bosnalıdır. Zeamet sahiplerinden ve sonra beylerden olup 1145'de (1732/33) mîrimirân rütbesiyle orada asker başbuğu oldu ve sonra Almanya ve Rusya harbine de memur oldu. 1151'de (1738/39) düşmana esir düştü. Kurtulduktan sonra 1158'de (1745) Karahisâr-ı Sâhib mutasarrıfı dahi oldu. Sonra vefat eyledi. (I. 178)

Ebûbekir Paşa Enderûn'da yetişip 1140'da (1727/28) silahdâr-ı şehriyârî oldu. 1143'de (1730/31) ayrılıp 1146'da (1733/34) vezirlikle Ağrıboz ve 1147'de (1734/35) Mısır valisi oldu. Azilden sonra çeşitli vilayetlerde bulunup Zilhicce 1158'de (Ocak 1746) İzmit, 1159'da (1746) Adana, sonra Vidin, Cemaziyelâhir 1162'de (Mayıs-Haziran 1749) Konya valisi olup 25 Zilka'de 1162'de (6 Kasım 1749) vefat eyledi. Bilgili ve tedbirliydi. (I. 178)

Ebûbekir Paşa Kayserili Ali Paşa torunu olup İvâz Mehmed Paşa'ya kethüdâ ve damad oldu. Bu sayede başbaki kulu olup Rebiyülevvel 1153'de (Haziran 1740)' ayrıldı. Sonra Kıbrıs muhassılı ve bir aralık Edirne bostancıbaşısı olup sonra mîrimîran olmuş ve sancaklarda dolaşıp 1165'de (1752) Amasya, 1167'de (1753/54) Alâiye mutasarrıfı olup o taraflarda vefat eylemiştir. (I. 178)

Ebûbekir Paşa Yeniçerilerin 53. bölüğünden yetiştiğinden "Elliüç" dendi. Sırasıyla kul kethüdâsı, Cemaziyelâhir 1193'de (Haziran-Temmuz 1779) yeniçeri ağası olup 63. günü azledilerek mîrimîranlıkla Kars muhafızı oldu. Sonra vezir rütbesi verildi. Sonra Rumeli'ye geçirilip 1198'de (1784) Boğdan kazalarında Niçe'de vefat etmiştir. (I. 181)

Ebûbekir Paşa Askerlikten yetişip mîrlivâ rütbesiyle Trablusgarb'a ve sonra Arabistan Ordusu'na gönderilmiş, 1268'de (1851/52) vefat eylemiştir. (I. 186)

Ebûbekir Paşa Topçu miralayı, 1265'de (1849) Mühendishane livâsı ve ferik oldu. 1274'de (1857/58) vefat eyledi. (I. 186)

Ebûbekir Paşa Çolak ve Filibeli olarak taşra â'yânları askere alındıkları sırada 1254'de (1838) mîrlivâ olmuştu. 1263'de (1847) mülkiye sınıfına nakledilip mîrimîranlık verilmekle memleketinde Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) ortalarında vefat eylemiştir. Hacı Ahmed Paşa adında bir oğlu kaldı. (I. 186)

Ebûbekir Paşa 1241'de (1826) kuruluşunda orduya girip rütbe alarak 1284'de (1867/68) Arabistan Ordusu'nda meclis azası ve mîrlivâ oldu ve birkaç sene sonra vefat etti. (I. 186)

Ebûbekir Paşa (Ca'ferzâde) Kapıcıbaşı, sonra mîrimîran oldu. 1209'da (1794/95) Karahisar ve Kırşehir mutasarrıflıklarında bulundu. Sonra Çirmen mutasarrıfı olup bu senelerde (1790'lar) vefat etmiştir. Oğlu kapıcıbaşı İbrahim Bey, II. Mahmud devrinin (1808-1839) sonlarına yetişmiştir. (I. 183)

Ebûbekir Paşa (Dâmad-ı Şehriyârî) (Hacı) Alâiyelidir. Kel Yusuf Efendi'nin akrabasından olup yükselerek gümrükçü ve kapıcıbaşı oldu. Birkaç sene göz ağrısına yakalanıp ayrı kaldıysa da Cemaziyelevvel 1130'da (Nisan 1718) çavuşbaşı ve Şa'bân 1134'de (Mayıs-Haziran 1722) darbhane emini ve Receb 1135'de (Nisan 1723) ikinci defa çavuşbaşı oldu. Rebiyülevvel 1137'de (Kasım-Aralık 1724) vezirlikte Cidde ve Habeş valisi olup Muharrem 1140'da (Ağustos-Eylül 1727) Mısır valisi, Zilhicce 1141'de (Temmuz 1729) ikinci defa Cidde valisi, Rebiyülâhir 1144'de (Ekim 1731) Anadolu valisi, 1145'de (1732/33) kapdan-ı deryâ ve Zilka'de'de (Nisan-Mayıs 1733) tevkîî, 1147'de (1734/35) Rumeli valisi, 1153'de (1740/41) Mora valisi ve sonra Konya, Ramazan 1156'da (Ekim-Kasım 1743) tekrar Cidde valisi oldu ve Rebiyülevvel 1160'da (Mart 1747) azledilmiş olarak Şam'a gelip oradan Kıbrıs muhassılı oldu. Rebiyülâhir 1161'de (Nisan 1748) Kıbrıs sadârete has olmakla boşta kaldıysa da Şevvâl'de (Ekim) Ağrıboz muhafızı oldu. Cemaziyelâhir 1162'de (Mayıs-Haziran 1749) Bosna valisi, Zilka'de'de (Ekim-Kasım) ikinci defa kapdan-ı deryâ oldu. Muharrem 1164'de (Aralık 1750) Cidde valiliğiyle azlolunduysa da Rebiyülevvel'de (Şubat 1751) istifa etmekle 6000 kuruş maaş verilerek zevcesi Safiye Sultan'ın sarayında oturdu. Kısa süre sonra Cidde valisi oldu. Şa'bân 1165'de (Temmuz 1752) sadrazam değişikliğinde Gelibolu'ya ve sonra Alâiye'ye sürüldü. Cemaziyelevvel 1168'de (Şubat 1755) ihtiyarlığından ötürü zevcesi sultanın sarayında oturmak üzere İstanbul'a çağrıldı. Cemaziyelevvel 1172'de (Ocak 1759) vefat etti. Aksaray'da yaptığı mektebe defnedildi. Yaşı 90'a varmıştı. Edepli, tedbirli ve doğru idi. Oğulları, İskender Bey, Hacı Mehmed Bey ve Süleyman Bey'dir. Oğullarından müderris Nu'man Bey, 1153'de (1740) ve diğer oğlu Mehmed Emin Bey, 1196'da (1782) ve yine Hacı Mehmed Beyzâde İbrahim Bey 1192'de (1778) ve yine Hacı Beyzâde

Mehmed Emin Bey 1196'da (1782) ve torunlarından Derviş Mehmed Bey 1265 (1849) senelerinde vefat eylemişlerdir. Vezirlerden Sâlih Paşa da evlâdındandır. Torunlarından 1290'da (1873) vefat eden Sâlih Rif'at Bey'in oğlu İzzet Bey hayattadır. (I. 178/79)

Ebûbekir Paşa (Darbune) Yeniçeridir. Kul kethüdâsı olup Ramazan 1127'de (Eylül 1715) yeniçeri ağası oldu. Safer 1128'de (Şubat 1716) azl ile Erzurum'da emekliliği seçti. Sonra Erzurum beylerbeyi oldu. Azilden sonra 1137'de (1724/25) vefat etti. Atik Ali Paşa Mezarlığı'na defnolundu. Oğulları Ömer Paşa ve Nu'man Paşa'dır. (I. 177)

Ebûbekir Paşa (Deli) Kaplan Mustafa Paşa'nın kethüdâsı olup yükselerek 1092'de (1681) vezirlikle Haleb valisi ve Usturgon muhafızı oldu. 1094'de (1683) Usturgon'u vermesiyle katledildi. (I. 174)

Ebûbekir Paşa (Deli) Arnavutdur. Yeniçeri silsilesinde kul kethüdâsı olup emekli edilmiş ve 1123'de (1711) sekbanbaşı tayin olunmuştur. 28 Cemaziyelâhir 1125'de (22 Temmuz 1713) yeniçeri ağası olup 3 Şevvâl 1125'de (23 Ekim 1713) mîrimîranlıkla Köstendil sancağına mutasarrıf oldu. 1126'da (1714) Kilis sancağı verildi. 1127'de (1716) Bihke'de katledildi. Oğlu Ömer Paşa'dır. (I. 176)

Ebûbekir Paşa (Hamid Paşazâde) Beylerden olup Kars muhafızı ve 1137'de (1724/25) Ordubad mutasarrıfı olmuştur. İran savaşlarında vefat eyledi. (I. 177)

Ebûbekir Paşa (Hamiszâde) Sancak beyliğinden Cemaziyelâhir 1136'da (Mart 1724) Trabzon beylerbeyi olmuş ve o senenin Şevvâlinde (Temmuz) azledilmiştir. Sonra Sivas valisi olup 1140'da (1727/28) Karahisar ve Kırşehir sancaklarıyla Hemedan seraskeri maiyetine memur edildi ve İran savaşlarında vefat eyledi. (I. 177)

Ebûbekir Paşa (Kara) Beylerden olup Basra ve sonra Musul beylerbeyi oldu. 1046 (1636/37) senesinden sonra vefat etti. (I. 175)

Ebûbekir Paşa (Kara) Yükselerek 1088'de (1677) vezirlikle Bosna valisi oldu. Sonra vilayetleri devrederek 1095'de (1684) Viyana önünde şehid düşmüştür. (I. 174)

Ebûbekir Paşa (Lokmacı) (Hacı) Kapıcıbaşı oldu. 1204'de (1789/90) İsmail Ordusu'na defterdar olup Rusya generaline elçilikle gönderildi. 8 Rebiyülevvel 1208'de (14 Ekim 1793) Rakka'ya memuren gönderildiği sırada Üsküdar'dan döndürülüp sadâret kethüdâsı oldu. 14 Cemaziyelevvel 1209'da (7 Aralık 1794) azledildi. Ardından vezirlikle Anadolu valisi ve Şevval 1210'da (Nisan 1796) Mısır valisi olup 1213'de (1798/99) muhafaza edememesi, azledilmesine ve gözden düşmesine sebep oldu. Sonra vefat etmiştir. Ilımlı ve doğru idi. (I. 183)

Ebûbekir Paşa (Memiş Paşazâde) Kapıcıbaşı ve sonra mîrimîran oldu. 1176'da (1762/63) Kengırı mutasarrıfı olarak Bender seraskeri maiyetine memur olmuştur. 1183'de (1769/70) Rusya'ya esir oldu. Sultan sonra kurtuldu. Sonra sancakbeyi olarak Kengırı mutasarrıfı oldu. 1198'de (1784) orada belde müftüsü Mahmud Efendi'yi haksız yere katletmekle mübaşir gönderilip hapsedilmiş ve kısasen idam edilmiştir. (I. 181)

Ebûbekir Paşa (Mîrîalem) Yeniçeridir. Yükselip kul kethüdâsı olarak 1196'da (1782) yeniçeri ağası olmuştur. Az müddette azledilip ardından mirimîran rütbesiyle Bender muhafızı oldu. Muharrem 1198'de (Aralık 1783) vezirlikle Özi muhafızı ve Silistre valisi, 1201'de (1786/87) Diyarbekir ve ardından Rumeli ve o sene Ramazanında (Haziran-Temmuz 1787) Hanya ve 1202'de (1787/88) Bosna valisi oldu. Sonra başka vilayetlerde bulunup 1209'da (1794/95) ikinci defa Diyarbekir valisi ve 1210'da (1795/96) Haleb valisi olup sonra şeyhülharem oldu. O kutsal topraklarda vefat eyledi. Torunu Derviş Mehmed Sâdık Bey'dir(→). (I. 182/83)

Ebûbekir Paşa (Subaşı) Bağdad'ı 1032'de (1623) ele geçirme davasında iken kötü düşüncesinde muvaffak olmak için İran şahına yanaşarak ondan "Atâ Han" nâmını aldı. Şah Abbas'ın Bağdad hanı olduğu sırada Osmanlı Devleti de paşalıkla Bağdad'ı kendisine ihsan eylemekle İranlılara Bağdad'ı vermemişti. Şah ise oğlu Derviş Mehmed'i kandırıp Bağdad kapısını açtırıp askerini içeri sokmuş, bunu, kardeşini ve kadıyı şehid edip Bağdad'ı almıştır. Bağdad, 15 sene sonra IV. Murad zamanında kılıçla tekrar fetholunmuştur. IV. Murad'ın "Bağdad fatihliği" bu sebeptendir. Yoksa Bağdad, I. Süleyman (Kanunî) zamanında (1520-1566) Osmanlı topraklarına katılmıştır. (I. 172/73)

Ebûbekir Paşazâde III. Ahmed'in damadı Alâiyeli Ebûbekir Paşa'nın da evlâdından yükseleni olmuştur. Evladından İzzet Bey adında bir zat maden memurlarındandır. (IV. 680)

Ebûbekir Paşazâde III. Mustafa devri (1757-1774) vezirlerinden ve reis Hacı Mustafa Efendi'nin damadı olup evlâdı da ilerledi. (IV. 680)

Ebûbekir Râsim Paşa Edirnelidir. Reisülküttab Hacı Mustafa Efendi'nin duhancısı olup sefâretle Nemçe'ye gittiğinde cirit oyununda attan düşüp iki ayağı üzerine durmuş ve ecnebilere düşüşünü sezdirmeyerek hüner icrası tarzında görünmüş olmakla Mustafa Efendi, bunun dahi bir hüner olduğunu imparatora beyan etmiş, efendisi bu hareketinden rüştünü anlamakla itibar ederek kendisine damad eylemiştir. Okuyup yazmaya heveslenerek kaleme girmiş ve sâyesinde hâcegânlığa nâil olmuştur. 1159'da (1746) maliye tezkirecisi olup, Zilka'de 1160'da (Kasım 1747) kayınpederiyle birlikte azledilip Edirne'ye sürülmüşse de az müddette affedilmiştir. Sonra yeniçeri kâtibi, Muharrem 1166'da (Kasım 1752) tersane emini ve Receb 1170'de (Mart-Nisan 1757) reisülküttab, o sene Şevvâl'de (Haziran-Temmuz) sadâret kethüdâsı olup 27 Rebiyülevvel 1171'de (9 Aralık 1757) azledilmiş ve 1171'de (1758) Mısır'a memur olup izinsiz dönüşü yüzünden 1172'de (1758/59) geri gönderilmiştir. Şevvâl 1173'de (Mayıs-Hizaran 1760) matbah emini olup Receb 1174'de (Şubat 1761) vezir rütbesiyle Haleb valisi ve ardından Mısır valisi oldu. Muharrem 1176'da (Temmuz-Ağustos 1762) vefat eyledi. Bilgili, cömert, kerim, gösterişe düşkündü. Vezir oldukda her takımı hazır bulundukdan başka bin keselik altını vardı. Matbah emini oldukda sadrazama, yüksek devlet ricâline küçük görevler verilmesinin hakaret anlamına geleceğini işaret etmekle vezirlik almayı başarmış, ancak yerine yine eski sa-

dâret kethüdâsı İbrahim Bey'in getirilmesi garip düşmüştür. Oğulları Atâullah Bey, Hamdullah Bey, Sa'dullah Bey'dir. (I. 179/80)

Ebûbekir Rıfkî Bey (Çelebi Mustafa Paşazâde) Sadrazam Çelebi Mustafa Paşa'nın oğludur. Müderris olup Mekke pâyesine kadar yükseldi. 2 Receb 1254'de (21 Eylül 1838) vefat etti. Çamlıca'da Selâmî Efendi Tekkesi'ne defnedildi. Oğlu Emin Mehmed Bey'dir(→). (I. 186; IV. 466)

Ebûbekir Sıdkî Efendi Bâbıâlî'den yetişip 1045'de (1635/36) reisülküttâb oldu. Azilden sonra 1057'de (1647) ikinci defa tayin edilip 1059'da (1649) tekrar azledildi ve vefat etti. (I. 173)

Ebûbekir Sıdkî Efendi Kırımlıdır. Enderûn'da sırkâtibi olup müderrislikle saraydan çıkmıştır. Bu senelerde (1780'ler) vefat eyledi. (I. 182)

Ebûbekir Sıdkî Paşa Moralıdır. Kapıcıbaşı ve 1221'de (1806) surre emini oldu. Bu hizmeti kendisinden alınması için vâlide kethüdası buna 50.000 kuruş vadederek deruhte ettirmişti. Sonra dönüşte çavuşbaşı oldu. 1222'de (1807) mîrahûr-ı sânî ve sonra mîrahûr-ı evvel oldu. 1226'da (1811) azledilmiş yine çavuşbaşı oldu ve memuren Mora'ya gönderildi. Döndükten sonra 1227'de (1812) arpa emini, Cemaziyelâhir 1228'de (Haziran 1813) vezirlikle Selânik valisi oldu. 1232'de (1817) Diyarbekir valisi olup 1233'de (1818) azledildi. Receb 1236'da (Nisan 1821) Karaman, sonra Anadolu valisi olup İbrail muhafızı oldu. 1237'de (1821/22) azledilerek Bursa mutasarrıfı ve 1238'de (1822/23) Bolu valiliğiyle tekrar İbrail muhafızı oldu. 1239'da (1823/24) Bolu ve Viranşehir üzerinde kalarak Rumeli'nde bulunması uygun görüldü. O senenin Recebinde (Mart 1824) Tırhala valisi ve 1240'da (1824/25) Karahisar-ı Sâhib sancağı verildi. 1242'de (1826/27) oradayken vezirliği kaldırılarak 1500 kuruş ma'zuliyet maaşı verildi. Sonra vezirliği geri verildi ve Emirgân'daki yalısında oturdu. 10 Zilhicce 1249'da (20 Nisan 1834) vefat eylemiştir. Torunu, ricâlden Ahmed Tevfik Bey'dir. (I. 185)

Ebûbekir Zâkirî Efendi Bursalıdır. Şeyh Ya'kub Halvetî'ye mürid olup zâkir oldu. Bursa'da Zağferanlık Mahallesi Mescidi'nde şeyh ve imam oldu. 1077'de (1666/67) vefat etti. Zikirde ve seste zamanın üstadıydı. O mescidi cami eyledi. Yakınında medfundur. (I. 174)

Ebûbekirzâde *bak.* Ahmed Efendi; Aziz Ahmed Efendi; Celâleddin Mustafa Efendi; Hâmid Efendi

Ebûlaceb *bak.* Receb Efendi (Hâfız)

Ebûlbeka *bak.* Eyyûb Efendi

Ebûlberekât (Şerif) Şerif Zeyd'in oğludur. 1085'de (1674/75) Mekke emiri oldu. Kardeşi Şerif Ahmed bununla dört kere harp eylediyse de muvaffak olamamıştır. Zilhicce 1093'de (Aralık 1682) vefat eyledi. (I. 167)

Ebûlberekât Mehmed Nureddin Efendi (Dürrîzâde) Şeyhülislâm Mustafa Efendi'nin(→) oğludur. Müderris iken 1179'da (1765/66) vefat etti. Babasının yanında medfundur. (IV. 445)

Ebûlcevâd Efendi Abdurrahman b. Muhammed el-Ulvânî'nin oğludur. Haleb ulemâsından olup 1016'da (1607/08) müderris oldu. 30 sene Haleb'de müftü ve reisülulemâ oldu. Sonra mevleviyet pâyesi verildi.

1039'da (1629/30) vefat eyledi. Karaağaç'da medfundur. Kardeşi Ebûlyümn Efendi'dir(→) (I. 167)

Ebûles'ad *bak.* Ahmed Efendi

Ebûlfazl *bak.* Mahmud Efendi

Ebûlfazl el-Meklî Ulemâdandır. 1030'da (1621) vefat etti. Şairdir. (I. 172)

Ebûlfazl Mehmed Efendi Kazasker İdris-i Bitlisî'nin oğludur. Müderris, Manisa, Trablusgarb'a kadı oldu. Sonra Anadolu defterdarı, daha sonra başdefterdar oldu. 33 sene defterdarlıklarda bulunup Tophane'de deryâya nâzır bir tepede mesken ve bahçe yaptı. Vaktini ilim ve ibadete sarfetti. Hacca niyet ederdi. Ancak gidemeyip 982'de (1574/75) vefat etti. Tophane'de adına mensup yokuşta cami ve mektebi vardır ki, "hayrü'l-cevâmi'" yapılış tarihidir. Orada defnolundu. Âlîm, münşî, kâmil, edipti. Yetişmiş iki oğlu Akıntıburnu'nda denizi seyrederlerken boğulunca çok üzülmüştü. Eserleri: *Tercüme-i Tefsir-i Hüseyin Vâiz, Tercüme-i Zahire-i Harezmşah, Tercüme-i Muhsin, Zeyl-i Târih-i İdris-i Bitlisî*, Türkçe *Tarih-i Osmanî, Kısas-ı Enbiyâ*, üç dilde *Divan*. (I. 171/72)

Ebûlfeth Emir Seyyid İsâmeddin'in öğrencilerinden olup seyyidlerdendir. Mâverâünnehir'de tahsil eyledi. 976'da (1568/69) vefat eyledi. İlim ve hikmet sâhibi olup tasnifatı vardır. (I. 171)

Ebûlgays (Şerif) Mekke emiri Ebû Nümey'in oğludur. Babasının vefatında kardeşleriyle emirlikte ortak ve ihtilaflı oldu. 704'de (1304/05) emir olduysa da sonra kardeşlerine mağlup oldu. 713'de (1313/14) ikinci defa emirliğe geçirildiyse de 714'de (1314/15) kardeşi Humeyse (Hamise) tarafından katledildi. (I. 171)

Ebûlgays el-Gaşşaş Tunusludur. Orada öğrenip görüp tefsir ve hadiste mahir oldu. Sonra ilâhî cezbeye erişip Şeyh Muhammed Cedidî'den el aldı. Şeyhinin vefatında Mekke'ye gitti ve ibadette bulundu. Receb 1031'de (Mayıs 1622) vefat etti. Yaşı 50'yi aşkındı. Âlîm, fâzıl ve keramet sâhibiydi. *Kitab-ı Buharî* getirenlere sevgi gösterirdi. Ne tür kitap getirilse satın alırdı. Sayısız kitap biriktirdi. Hatta bin nüsha Buharî vardı. Halifesi Seyyid Muhammed de 1036'da (1626/27) vefat eyledi. (I. 171)

Ebûlhayr Ahmed Efendi (Damadzâde) Minkarîzâde Yahyâ Efendi'nin damadı sudûrdan Mustafa Râsih Efendi'nin oğludur. Müderris, molla olup Şa'bân 1118'de (Kasım 1706) İstanbul kadısı oldu ve 1119'da (1707/08) ayrıldı. Ramazan 1122'de (Kasım 1710) Anadolu kazaskeri olup 1123'de (1711) ayrıldı. Rebiyülâhir 1127'de (Nisan 1715) birinci, 1131'de (1719) ikinci ve 1137'de (1725) üçüncü defa birer sene Rumeli kazaskeri oldu. 27 Şa'bân 1144'de (24 Şubat 1732) şeyhülislâm oldu. 12 Cemaziyelevvel 1146'da (23 Ağustos 1733) azledildi. Büyükdere'de ve sonra Sütlüce'de oturdu. Zilhicce 1154'de (Şubat 1742) vefat eyledi. Eyüp-Nişanca'da Şeyh Murad Efendi Tekkesi'nde defnedildi. Baba-ı âlem, sofuydu. Bu tekkeyi, orada medfun olan babası medrese olarak yaptı, ancak kendisi tekkeye çevirdi. Uluç Hasan Paşa Mescidi'ne minber koydu. Oğlu Şeyhülislâm Feyzullah Efendi, torunu Mehmed Murad Efendi ve onun oğlu Mehmed Ârif Efendi'dir. (I. 168)

Ebûlhayr Hasan Efendi Müderris ve Şevvâl 1182'de (Şubat 1769) Galata mollası olup 1191'de (1777) vefat eyledi. Edirnekapı'da medfundur. (I. 168)

Ebûlhayr Mehmed Efendi Şerif Mollazâde Şeyhülislâm Mehmed Efendi'nin oğludur. 1188'de (1774) doğdu. Küçük yaşta müderris olup 1219'da (1804/05) Selânik mollası, 1229'da (1814) Şam, Rebiyülâhir 1231'de (Mart 1816) Medine mollası, 1235'de (1819/20) İstanbul kadısı ve 10 Rebiyülevvel 1237'de (5 Aralık 1821) nakibüleşraf oldu. 2 Receb 1238'de (15 Mart 1823) vefat eyledi. Eyüp'de Küçük Emir Efendi yakınında medfundur. Konuşma güçlüğü vardı. Ârif, dindar, tıp, coğrafya, muhazarat gibi çoğu ilimlerden haberdardı. Kızı Fatma Hanım, 1272'de (1855/56) vefat eyledi. Yanında medfundur. (I. 168/69)

Ebûlhayr Mehmed Efendi Nakibüleşraf Abdürrahim Efendi'nin oğlu olup müderris, molla, Mekke ve Safer 1293'de (Mart 1876) İstanbul pâyesi oldu. Edirne ve Kıbrıs nâibliklerinde bulunup 19 Şa'bân 1308'de (30 Mart 1891) Kıbrıs'da vefat eyledi. (I. 169)

Ebûlihlâs *bak.* Hasan Efendi

Ebûlirşâd Mehmed Efendi (Kabakulakzâde) Şeyh Ali'nin oğludur. Müderris, molla olup Cemaziyelevvel 1049'da (Ağustos 1639) İstanbul kadısı oldu. Azilden sonra Şa'bân 1058'de (Ağustos-Eylül 1648) Anadolu kazaskeri olup Şa'bân 1059'da (Ağustos 1649) azlolundu. Safer 1060'da (Şubat 1650) Rumeli kazaskeri olup Cemaziyelevvel 1061'de (Mayıs 1651) azlolundu. 5 Şevval 1061'de (21 Eylül 1651) vefat etti. Koğacıdede'de medfundur. Sukûk ilminde mâhir, müfessir ve riyâzî ilimlerden anlardı. Tefsir-i şerifin birçok yerine ta'likatı vardır. (IV. 165)

Ebûlleys Efendi Manavgatlıdır. Sahn müderrisi, Haleb ve Şam mollası oldu. 944'de (1537/38) vefat etti. Doğru, dindar ve edipti. Kız kardeşinin oğlu Alâeddin Ali Efendi'dir. Torunlarından biri "Leysîzâde" Mehmed Efendi'dir. (I. 172)

Ebûlmeâlî *bak.* Ahmed Efendi; İbrahim Efendi

Ebûlmeâlî (Hâfızzâde) Hâfız-ı Acem'in(→) oğludur. 990'da (1582) Filibe kadılığından azledilmiş olarak vefat etti. (II. 97)

Ebûlmeyâmin *bak.* Mustafa Efendi

Ebûlubud *bak.* Emin Mehmed Paşa (Seyyid)

Ebûlvefâ Muarrif Hamavî'nin oğludur. Halvetî ve Şâfiî büyüklerinden olup 1016'da (1607/08) vefat eyledi. 80 yaşındaydı. (I. 172)

Ebûlvefâ el-Arzî Ömer Halebî'nin oğludur. Haleb Şâfiî müftüsü iken 1071'de (1660/61) vefat eyledi. (I. 172)

Ebûlyümn Efendi Halebî Ebûlcevad Efendi'nin kardeşidir. Ders vekili iken ağabeyinden (v. 1629/30) birkaç sene sonra vefat eylemiştir. (I. 167; I. 172)

Ebûssuûd Efendi Mehmed Halebî-i Güranî'nin oğludur. 1056'da (1646) vefat etmiştir. Şairdir. (I. 170)

Ebûssuûd Efendi 20-30 sene müddetle Kefe müftüsü olup mevleviyet pâyesi verildi. 1142'de (1729/30) Kaplan Giray üçüncü defa han olunca sürülmüş, rütbesi kaldırılmış ve bir-iki sene sonra da vefat etmiştir. (I. 170)

Ebûssuûd Efendi İleri gelen kadılardan olup Ramazan 1169'da (Haziran

1756) vefat eyledi. Edirnekapı'da medfundur. (I. 170)

Ebûssuûd Efendi Hasodadan çıkıp sarıkçıbaşı olmuştur. 1168'de (1754/55) küçük evkaf muhasebeciliği ile saraydan çıkıp çeşitli görevlerde bulunduktan sonra masraf kâtibi iken 1192'de (1778) vefat eyledi. Kabataş'ta medfundur. (I. 170)

Ebûssuûd Efendi Kudüslüdür. Arab şeyhlerinden olup 112 yaşında olduğu halde Dürrîzâde Abdullah Efendi'nin şeyhülislâmlığında İstanbul'a getirildi. Yolculuk zorluklarına dayanamayıp güçsüz kalmıştı. Ödüllendirilmek için saraya getirildiyse de padişahın huzuruna çıkarılamamıştır. 18 Safer 1228'de (20 Şubat 1813) vefat eylemiştir. Nakşibendî idi. Bostan İskelesi'nde medfundur. (I. 170)

Ebûssuûd Efendi (Muradîzâde) Şam ulemâsından olup Zilka'de 1274'de (Haziran 1858) İzmir pâyesi oldu. Bu sırada Şamlı Hasibîzâde Ahmed Efendi ve Bağdad ulemâsından Mehmed Sâlih Efendi'ye bu pâye ihsan buyurulmuştur. Sonra vefat etti. (I. 171)

Ebûssuûd Efendi (Serbendîzâde) Serbendî İsmail Efendi'nin(→) oğludur. Müderris iken 25 Safer 1106'da (15 Ekim 1694) vefat eyledi. Âlîm ve dindi bütündü. (I. 170; I. 214)

Ebûssuûd Efendi (Şa'rânîzâde) Abdurrahim Şa'rânî'nin oğludur. Müderris ve molla olup 1067'de (1656) İstanbul kadısı oldu. Safer 1067'de (Kasım-Aralık 1656) Anadolu pâyesiyle emekli oldu. 1082'de (1671/72) vefat etti. Muhaddis ve fâzıldı. Oğulları Mehmed Efendi(→) ile mevâlîden Abdülvehhâb Efendi'dir. (I. 170)

Ebûssuûd Mehmed Efendi Mehmed Paşa Tekkesi şeyhi Abdülhay Efendi b. Mehmed'in oğludur. Hüdâî Mahmud Efendi torunlarındandır. Müderris ve Bursa pâyesiyle Ankara kadısı oldu. Receb 1100'de (Nisan-Mayıs 1689) vefat etti. Güzel ahlâklıydı. (I. 170)

Ebûssuûd Mehmed Efendi (Hoca Sa'deddinzâde) Es'ad Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris ve Bursa mollası oldu. 1093'de (1682) vefat eyledi. Emir Buharî'de medfundur. Oğlu Abdürrahim Fâiz Efendi'dir. (I. 170; I. 331)

Ebûssuûd Mehmed el-İmâdî Efendi Müderrisköylü Mustafa'nın oğludur. 17 Safer 896'da (30 Aralık 1490) doğdu. 922'de (1516) müderris, Şevvâl 932'de (Temmuz 1526) Bursa mollası ve buradan Rebiyülâhir 940'da (Ekim-Kasım 1533) İstanbul kadısı, bu makamdan Rebiyülevvel 944'de (Ağustos 1537) Rumeli kazaskeri ve bu makamdan da Şa'bân 955'de (Eylül 1548) şeyhülislâm oldu. 5 Cemaziyelevvel 983'de (12 Ağustos 1575) vefat eyledi. Yaşı 87, şeyhülislâmlığı 27 yıl 9 ay ve kadılıklarının toplamı 51 yıldır. Namazını Muhaşşî Sinan Efendi kılmıştır. Eba Eyyûb Caddesi'nde mektepleri sahasına defnedildi. Haremeyn-i Şerifeyn ulemâsı vefatlarını işittiklerinde "gaib" namazı kılmışlardır. Osmanlı kanunlarını şeriata hakkıyla tatbik eylemiştir. Bir günde 1413 ve diğer bir günde 1412 fetvâ verdiği meşhurdur. Zamanında şeyhülislâmlık vazifesi 200 akçe iken 500'e yükseltildi. Telif eylediği tefsirinin bitiminde 100 akçe daha zammolundu. Tefsiri, *Kadı Beyzâvî* ve *Keşşâf*'tan makbuldür. İki nüshası Haremeyn-i Şerifeyn'e gönderilip talebelere istinsah için izin verildi. Çivizâde nakit vakıflarının kaldırılması gereğini şer'an

ileri sürmüşse de bu zat devamına şer'an rıza verdi. Mülâzemet usûlü kazaskerliği zamanında konuldu. Uzun boylu, ince yanaklı, uzunca yüzlüydü. Edip, hoş, heybetli, zâhid olup huzurunda kimse söze kadir olamazdı. Eserleri: *İrşadü'l-Akli's-Selim* adlı tefsiri, *Mecmua-i Fetvâ*, *Hidâye*'den *Kitab-ı Büyû'* hâşiyesi. Oğulları Ahmed Efendi(→), Mehmed Çelebi ve sudûrdan Mustafa Efendi'dir. Kardeşi Şeyh Nasrullah Efendi'dir ki, onun oğlu Abdülfettâh Efendi'dir(→). (I. 169)

Ebûssuûd tâbii *bak.* Mehmed Efendi

Ebûssuûdzâde *bak.* Abdülbâkî Efendi; Abdülkerim Çelebi; Abdülvâsi' Efendi; Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Sâdık Mehmed Efendi

Ebûssuûdzâde I. Süleyman'ın (Kanunî) (hd 1520-1566) şeyhülislâmı Ebûssuûd Efendi'nin evlâdıdır. Sudûr ve mevâlîden olarak III. Ahmed devrine (1703-1730) kadar yükselenleri olmuştur. Sonra tarih sayfasında adları kalmamıştır. (IV. 680)

Ebûttedbir *bak.* Şemseddin Bey

Ebûttevfik *bak.* Eyyûb Efendi

Ebûttevfik Efendi Şemseddin Sivasî Tekkesi'nde uzun yıllar şeyh olmuştu. 27 Receb 1311'de (3 Şubat 1894) vefat eyledi. Yaşı 80'i geçkindi. (IV. 844)

Ebûzzeheb *bak.* Mehmed Bey

Ece Bey Karasi emiri Aclân Bey'in hizmetinde bulunarak Evrenos Bey'le Orhan Gazi'ye (hd 1326-1361) bağlanıp Osmanlı beyi olarak vefat eylemiştir. (I. 188)

Ece Sultan Karamanlıdır. Emir Sultan ile Bursa'ya gelmiştir. Orada vefat edip yanına defnedildi. (I. 188)

Ecezâde *bak.* Fahreddin Mehmed Efendi; Muhyiddin Mehmed Efendi

Edâyî Bekir Çelebi Kazzâz esnafından olup 955'de (1548) vefat eyledi. Şairdir. (I. 309)

Edâyî Receb Efendi İstanbulludur. Müderris, kadı olup 1057'de (1647) vefat etti. Yumuşak huylu, fasih, şairdi. Farsçayı çok iyi bilirdi. (II. 371)

Edebâlî Konya ulemâsının meşhurlarından olup Osman Gazi mutekidi idi. Tarikatte dahi eli vardır. Osman Gazi şehzâdeliğinde dergâhına devam edip şeyhin sevgisini kazandı ve kızı Malhun Hatun'u nikâh eyledi. 726'da (1326) padişahdan 4 ay evvel vefat eylemiştir. Müfessir, muhaddis, fakih, ermiş sayılanlardandı. (I. 312)

Edhem Ağa (Sekbanbaşızâde) Şerif Halil Bey'in kardeşidir. Nurullah Paşa'nın kethüdâsıydı. Kapıcıbaşı olup Muharrem 1259'da (Şubat 1843) vefat etmiştir. Oğlu Osman Nurî Bey'dir(→). (III. 145)

Edhem Bey Padişahın kurenâsından olup 1256'da (1840) vefat etti. Beyoğlu mezarlığına defnedilmiştir. (I. 313)

Edhem Dede Şeyhoğludur. Kardeşi Ferruh Dede ile beraber İstanbul'un fethinde (1453) Ak Şemseddin ile beraber bulundular. Vefatlarında Hayreddin Mescidi'ne defnedildiler. (I. 312)

Edhem Efendi Mesud Mehmed Efendi'nin(→) kardeşidir. Zengin ve hâcegândandı. Istabl kâtibi olup 1262'de (1846) vefat eyledi. Bostan İskelesi'nde medfundur. (IV. 367)

Edhem Efendi Askerî kâtiplerden olup mümeyyiz ve ûlâ ile Sultan Abdülaziz devrinde (1861-1876) Dâr-ı Şûrâ azası olmuştu. Sonra emekliliği seçti. 17 Receb 1313'de (3 Ocak 1896) vefat eylemiştir. (IV. 845)

Edhem Efendi (Kapıcıbaşı) Aydın mütesellimi ve Şevvâl 1242'de (Mayıs 1827) humbaracı ve lağımcı kâtibi olup 1244'de (1828/29) azledildi. Bazı hizmetlerde bulunarak Filibe nâzırı olmuş ve 1254'de (1838) Filibe hânedanından müderris İzzet Bey'le bir yere ikamete gönderilip bu suretle vefat eylemiştir. (I. 313)

Edhem İbrahim Bey (Bostancıbaşızâde) (Hacı) Bostancıbaşı Ebûbekir Ağa'nın oğludur. Kâtib efendi kalemine devamla 1242'de (1826/27) hâcegân rütbesiyle küçük kale tezkirecisi, sonra kethüdâ kâtibi olup Muharrem 1248'de (Haziran 1832) Mısır Ordusu'yla gitti. Şa'bân 1249'da (Aralık 1833/Ocak 1834) mevkufatî ve vüzerâ kethüdası, 1250'de (1834/35) zecriye muhassılı olup 1253'de (1837/38) azlolundu. Zilhiccesinde (Mart 1838) hariciye mektupçusu ve ardından hariciye kâtibi, 22 Rebiyülâhir 1254'de (15 Temmuz 1838) evâmir-i âliye kâtibi, 29 Rebiyülevvel 1255'de (12 Haziran 1839) ticaret müsteşarı ve Cemaziyelevvel'de (Temmuz-Ağustos 1839) serasker müsteşarı, Safer 1257'de (Nisan 1841) ûlâ evveli ile Sayda defterdarı, 1258'de (1842) Meclis-i Vâlâ azası, Safer 1262'de (Şubat 1846) ikinci defa serasker müsteşarı, Rebiyülevvel 1263'de (Şubat-Mart 1847) sadâret müsteşarı ve Muharrem 1266'da (Kasım-Aralık 1849) Meclis-i Vâlâ'ya aza oldu. Birkaç ay sonra vefat eylemiştir. Üsküdar'da medfundur. Oğlu Abdurrahman Enver Bey'dir(→). Akıllı, kâtip ve şişmandı. Kızı Âdile Hanım'ın oğlu, Bingazi mutasarrıfı ferik Hacı Reşid Paşa'dır. (I. 313/14)

Edhem İbrahim Efendi Nice seneler tuğrakeş olup Rebiyülâhir 1287'de (Temmuz 1870) vefat eylemiştir. Yaşı 80'i aşkın bir ihtiyardı. Oğlu hâlen tuğrakeştir. (I. 315)

Edhem İbrahim Efendi Taşra gümrükçülerinden olup Rüsumat Meclisi'nin açılışında bir müddet reis oldu. 1289'da (1872) vefat eyledi. Oğulları, vergi müdürü Rüşdî Bey'le tabip kaymakam Abdülvâhid Bey, birbiri ardından 1306 başlarında (1888 sonları) vefat eylediler. Emir Buharî'ye defnedildiler. (I. 315)

Edhem İbrahim Efendi (Seyyid) Bâbıâlî'den yetişip mâbeyn-i hümâyûn kâtibi oldu. Cemaziyelevvel 1264'de (Nisan 1848) ûlâ sânîsiyle Meclis-i Vâlâ azası oldu. 26 Şa'bân 1270'de (24 Mayıs 1854) vefat eyledi. Haydarpaşa'da medfundur. (I. 314)

Edhem İbrahim Paşa Sakızlıdır. Müslüman olduktan sonra sadrazam Husrev Paşa dairesinde eğitilmiş ve o sayede askerliğe girip öğrenim için Fransa'ya gönderilmiştir. 1255'de (1839) dönüşünde miralaylıkla erkân-ı harbiye dairesine memur oldu. Sonra müdürlükle Gümüşhacıköy ve Keban madenlerine gönderildi. Döndükten sonra livâlıkla mâbeyn-i hümâyûna alınıp bir müddet sonra ferik oldu. Sonradan Sırbistan'a gitmiş ve Kırım harbinde nişan dağıtımı göreviyle Sivastopol'a gönderilmiştir. Muharrem 1271'de (Ekim 1854) Meclis-i Âli-i Tanzimat'a aza olup 12 Rebiyülevvel 1273'de (10 Kasım 1856) vezir rütbesiyle hariciye nâzırı oldu. 8 Ramazan 1273'de (2 Mayıs 1857) azille azalığa iade edildi. 1276'da (1859) Meclis-i Vâlâ azalığına nakledilip Rebiyülevvel'de (Ekim 1859) Rusya imparatorunu karşılamak için Hocabey'e gönderildi. Döndükten sonra

Cemaziyelevvel 1276'da (Aralık 1859) ticaret nâzırı olup 9 Muharrem 1278'de (17 Temmuz 1861) azlolunduysa da 19. günü Meclis-i Vâlâ'ya aza oldu. 21 Şa'bân 1279'da (11 Şubat 1863) ikinci defa ticaret nâzırı olup 25 Ramazan 1279'da (16 Mart 1863) ilâveten maarif-i umûmiye nâzırı oldu. Zilhicce 1279'da (Mayıs-Haziran 1863) maarif, nâfia ve Bank-ı Osmanî nâzırlığında bırakılarak ticaretten ayrıldı. 1281'de (1864/65) Bâbîali'de Meclis-i Maarif başkanlığı ilâve edilmiştir. Şevvâl 1281'de (Mart 1865) üçüncü defa ticaret nâzırı olarak maarif nâzırlığından alınıp 4 Safer 1283'de (18 Haziran 1866) nâfia nezâretinden ve haftasında da ticaret nezâretinden azledilmiştir. 6 Cemaziyelevvel 1283'de (16 Eylül 1866) Tırhala ve Safer 1284'de (Haziran 1867) ilâveten Yanya valisi, Zilka'de 1284'de (Mart 1868) Şûrâ-yı Devlet azası ve Muharrem 1285'de (Mayıs 1868) Şûrâ-yı Devlet nâfia dairesi reisi, 16 Cemaziyelevvel 1287'de (14 Ağustos 1870) ahkâm-ı adliye nâzırı ve 16 Rebiyülâhir 1288'de (5 Temmuz 1871) nâfia nâzırı olup 18 Zilhicce 1289'da (16 Şubat 1873) azledildi. Şevval 1290'da (Aralık 1874) Şûrâ-yı Devlet azası olup Receb 1292'de (Ağustos 1875) azledilmiş ve Rebiyülevvel 1293'de (Nisan 1876) Berlin sefiri olmuştur. 13 Zilhicce 1293'de (30 Aralık 1876) Şûrâ-yı Devlet reisi oldu. Bu aralık İstanbul'da Düvel-i Muazzama Konferansı'nda ikinci murahhaslıkla bulundu. 18 Muharrem 1294'de (2 Şubat 1877) sadrazam oldu. 5 Muharrem 1295'de (9 Ocak 1878) azledilmiştir. 9 Rebiyülevvel 1297'de (3 Mart 1879) Viyana sefiri olup 1299'da (1882) dâhiliye nâzırı olmuş ve Zilhicce 1302'de (Eylül-Ekim 1885) ayrılmıştır. 2 Ramazan 1310'da (20 Mart 1893) vefat etti ve Üsküdar'da Mihrimâh Sultan Camii'ndeki türbesine defnedildi. Rumca ve Fransızcayı bilir, tabii ilimlere ve felsefeye vâkıf, doğru, iffetli, sert mizaçlı, edip olup nâfia işlerinde hizmeti görülmüştü. Oğullarından büyüğü Osman Hamdî Bey, Müze-i Hümâyûn müdürü ve küçüğü Halil Edhem Bey onun muavinidir. Diğer oğulları, mütevellî İsmail Gâlib Bey ve Mustafa Bey'dir. (IV. 844)

Edhem Mahmud Paşa (Damad-ı Şehriyârî) Kapdan-ı deryâ ve sadrazam Mehmed Ali Paşa'nın oğlu olup 1266'da (1850) mirliva olarak öğrenim için Mekteb-i Harbiye'ye girdi. Rebiyülevvel 1270'de (Aralık 1853) Refia Sultan ile nişanlandı. Şevval 1273'de (Haziran 1857) düğün yapılarak ferik oldu. 1274'de (1857/58) vezir rütbesiyle Meclis-i Vâlâ'ya aza oldu. 1275 başlarında (1858 ortaları) ayrılıp Rebiyülâhir'de (Kasım 1858) tekrar aza oldu. 1284'de (1867/68) Meclis-i Âliye'ye memur oldu. 1288'de (1871) tekrar Şûrâ-yı Devlet'e aza oldu. 3 Cemaziyelevvel 1303'de (7 Şubat 1886) bir-iki seneden beri yatmakta olduğu hasta yatağından kalkamayarak vefat eyledi. Sultan Mahmud Türbesi bahçesine defnedilmiştir. Küçük oğlu Mehmed Ali Bey, 1305'de (1887/88) vefat etti. Bir kızı kaldı. (I. 316)

Edhem Mehmed Efendi (Nu'manzâde) Ordu kadısı Nu'man Efendi'nin oğludur. Müderris, molla ve 1212'de (1797/98) Mısır molası oldu. Sonra vefat etti. (I. 313)

Edhem Paşa Arnavut beylerinden olup 1156'da (1743) İlbasan beyi oldu. Sonra vefat etti. (I. 313)

Edhem Paşa Bahriyeden yetişti. Riyâle, patrone olarak Ramazan 1261'

de (Eylül 1845) kapıdâne oldu. Daha sonra vefat etti. (I. 313)

Edhem Paşa Bahriyeden yetişip beylerden oldu. Liman reisi olarak Ramazan 1261'de (Eylül 1345) ferik oldu ve Bahriye Meclisi teşekkülünde oraya reis oldu. 1263'de (1847) azlolundu. Daha sonra vefat etti. (I. 313)

Edhem Paşa Mısır beylerinden olup Abbas Paşa'nın valiliğinde İstanbul'a geldi. Cemaziyelevvel 1265'de (Nisan 1849) Kudüs mutasarrıfı oldu. Receb 1269'da (Nisan 1853) Lâzistan mutasarrıfı olmuştur. Azledildikten bir süre sonra vefat etmiştir. (I. 315)

Edhem Paşa Gümülükçü Osman Paşa'nın oğludur. Gençliğinde kapıcıbaşı olmuştur. Şevvâl 1270'de (Temmuz 1854) Rumeli pâyesiyle Hersek mutasarrıfı, 1273'de (1856/57) Sofya ve Rebiyülevvel 1274'de (Ekim-Kasım 1857) Filibe mutasarrıfı oldu. 1276 başlarında (1859 ortaları) vezir rütbesiyle Erzurum valisi olup Şevvâl 1277'de (Nisan 1861) azledildi. Receb 1279'da (Ocak 1863) Ankara valisi olup Şa'bân 1280'de (Ocak 1864) azledildi ve bir ay sonra Ramazan'da (Şubat 1864) orada vefat eyledi. Orta halli, orta boylu ve güler yüzlüydü. (I. 315)

Edhem Paşa Kuruluşunda nizâmiye askerliğine girip yükselerek miralay ve livâ, 1280'de (1863/64) ferik olup 4. Ordu'ya reis ve Ramazan 1282'de (Ocak-Şubat 1866) Anadolu Ordusu müşir kaymakamı oldu. Ayrıldıktan sonra vefat eyledi. (I. 315)

Edhem Paşa Topçu sınıfından yetişip İhtîyat mîrlivâsı oldu. 1286'da (1869/70) vefat eylemiştir. (I. 315)

Edhem Paşa 1237'de (1821/22) Topçu Ocağı'na girip yükselerek mîrlivâ olmuştu. Bir aralık Belgrad'a memur oldu. 1277'de (1860/61) mühimmat-ı harbiye livâsı ve 1279'da (1862/63) ferik oldu. Yükselip Bâb-ı Seraskerî'de topçu dairesi reis-i sânîsi oldu. 29 Muharrem 1292'de (7 Mart 1875) vefat eyledi. Bektaşî, dil bilir ve tedbirliydi. Oğlu Ali Rızâ Bey'dir(→). İkisi de Üsküdar'da medfundurlar. (I. 316)

Edhem Paşa 1253'de (1837/38) askerliğe girip miralay, livâ, ferik, ve Meclis-i Bahriye reisi oldu. 1288'de (1871) Şûrâ-yı Devlet azası olup Cemaziyelâhir 1289'da (Ağustos 1872) ikinci defa Meclis-i Bahriye reisi ve Rebiyülâhir 1290'da (Haziran 1873) Şûrâ-yı Devlet'e aza oldu. Bir ay sonra üçüncü defa Meclis-i Bahriye reisi olup 1292'de (1875) vefat eyledi. Tedbirli ve vukufluydu. (I. 315)

Edhem Paşa Tophane'den yetişip mîrlivâ olarak 1304'de (1886/87) vefat eylemiştir. (I. 316)

Edhem Paşa Bahriyeden yetişip miralay ve Şûrâ-yı Bahriye'ye aza olmuştur. Yaşı 100'ü aşkın olarak 1 Cemaziyelâhir 1309'da (2 Ocak 1892) vefat etti. Tersane ardında medfundur. (I. 316)

Edhem Paşa (Hacı) Maliyeden yetişerek hâcegândan olup bazı divanî görevlerde bulunarak 1242'de (1826/27) defterdar-ı şıkk-ı evvel oldu ve 1243'de (1827/28) azledilip Sirozlu İsmail Bey'in muhallefatını kabza memur oldu. Dönüşünde Şevval'de (Nisan-Mayıs 1828) tophane nâzırı oldu. Birkaç sene sonra azledilip 1248'de (1832/33) Mısır Ordusu defterdarı ve ardından tevkiî oldu. Şa'bân 1249'da (Aralık 1833/Ocak 1834) defter eminliği ilâveten verildi. Cemaziyelevvel 1252'de (Ağustos-Eylül 1836) Hare-

meyn evkaf nâzırı oldu. Rebiyülevvel 1254'de (Haziran 1838) azledilip Dâr-ı Şûrâ-yı Bâbıâlî azası olup ayrıldıktan sonra Receb 1255'de (Eylül 1839) hazâin-i âmire defterdarı oldu. Zilka'de'de (Ocak 1840) azille Meclis-i Vâlâ'ya aza oldu. Receb 1256'da (Eylül 1840) maliye reisi, Zilka'de'de (Ocak 1841) Sayda defterdarı oldu ve istifa eyledi. Receb 1257'de (Ağustos-Eylül 1841) tekrar Meclis-i Vâlâ azası oldu. Receb 1258'de (Ağustos 1842) masârıfat nâzırı olup Zilka'dede (Aralık 1842) ayrıldı. Şevvâl 1262'de (Eylül-Ekim 1846) ikinci defa maliye nâzırı oldu. Safer 1265'de (Ocak 1849) azledildi. Muharrem 1268'de (Kasım 1851) vezir rütbesiyle şeyhülharem oldu. Muharrem 1269'da (Ekim-Kasım 1852) vefat haberi geldi. Yaşlı, zekî ve çok zengindi. Oğulları, Hacı Ali Bey ve Trabzon valisi İbrahim Kadrî Bey'dir. (I. 314)

Edhem Rahmî Efendi Bâbıâlî'den yetişip âmedî hulefasından olup sonra âmedci oldu. Cemaziyelevvel 1176'da (Kasım-Aralık 1762) tezkire-i sânî oldu. Sonra vefat etti. (I. 313)

Edhem Şerif İbrahim Efendi Kalemden yetişip hâcegândan oldu. Muhallefat halifesi iken 2 Muharrem 1261'de (11 Ocak 1845) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (I. 313)

Edhemzâde *bak.* Mustafa Efendi; Şeyhî Efendi

Edib Ağa Köstendil â'yânı olup Pilaslızâde İsmail Paşa, 1224'de (1809) gizli bir emirle günahsız olarak bunu idam eylemiştir. (I. 317)

Edib Ahmed Bey Serdâr Abdî Paşa'nın damadıdır. Miralay olup attan düşerek 1302'de (1884/85) vefat eyledi. Yahyâ Efendi türbesine defnedildi. (I. 306)

Edib Efendi Kalemden yetişip telgraf muavini ve adliye memuru olmuştu. Nakşibendî tarikatına mensuptu. Bu senelerde (1880'ler) vefat etti. Üsküdar'a defnedildi. (I. 318)

Edib Halil Bey (Tayyârzâde) Tayyâr Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Istabl-ı âmire pâyeli olup ikinci haccında Zilhicce 1271'de (Ağustos-Eylül 1855) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (III. 259)

Edib İbrahim Efendi İshak Nureddin Efendi'nin oğlu olup 1248'de (1832/33) doğmuştur. Maliyeden yetişip Yemen defterdarı, Vidin ve Tuna defterdarı oldu. Rebiyülevvel 1284'de (Temmuz 1867) Tuna defterdarı ve azilden sonra Yemen defterdarı, Şa'bân 1289'da (Ekim 1872) maliye müsteşarı, 1290'da (1873) Şûrâ-yı Devlet azası, sonra Bulgaristan tahkik memuru ve defter-i hakanî nâzırı, 1294'de (1877) Dîvân-ı Muhasebat reisi, 1296'da (1879) maliye nâzırı ve bâlâ oldu. Birkaç ayda istifa edip rüsûmat emini oldu. Muharrem 1300'de (Kasım 1882) birkaç gün kadar ikinci defa maliye nâzırı olduysa da affını istirham ile yine rüsûmat emini oldu. 10 Şa'bân 1306'da (11 Nisan 1889) vefat eyledi. Sultan Mahmud Türbesi'ne defnolundu. Hesap işlerini bilir, düzenli, iffetli ve gayretliydi. (I. 318)

Edib İsmail Efendi Ayasofya türbedarı Mûsâ Efendi'nin oğludur. Mektûbî-i sadârete ve 1252'de (1836/37) âmedî kalemine girdi. Kardeşinin elçiliğinde Viyana Elçiliği başkâtibi olup Cemaziyelâhir 1264'de (Mayıs 1848) hariciye kâtibi oldu. Şevvâl'de (Eylül 1848) azledildi. 16 Zilka'de 1269'da (21 Ağustos 1853) vefat eyledi. Üsküdar'da medfundur. (I. 317)

Edib İsmail Efendi Mûsâ Safvetî Paşa'nın kethüdâsı Bilâl Necib Efendi'nin oğludur. Sıhhiye Meclisi azası ve ûlâ rütbesini hâizdi. 20 Safer 1302'de (9 Aralık 1884) vefat etmiştir. Eyüp'de medfundur. Divân-ı Hümâyûn tercümanı Mahmud Münir Paşa, bunun küçük kardeşidir. (I. 318)

Edib Mahmud Efendi Haleblidir. Kadı oldu. 1079'da (1668/69) vefat etti. Şiiri vardır. (IV. 321)

Edib Mehmed Efendi Damad İbrahim Paşa'nın kitapçısıdır. 1134'de (1721/22) vefat eyledi. Şairdir. (I. 317/18)

Edib Mehmed Efendi Diyarbekirlidir. Eyüp kadısı iken 1149'da (1736/37) vefat etti. Şairdir. (I. 317)

Edib Mehmed Emin Efendi Ali Bey'in oğludur. Yetişip hâcegândan olup teşrifatçı vekili oldu. 1202'de (1787/88) rikâb-ı hümâyûnda vak'anüvis olup Şevval 1206'da (Haziran 1792) teşrifatçı ve tekrar vak'anüvis olmuştur. 1209'da (1794/95) vak'anüvislik başkasına verildi. 1216'da (1801/02) vefat eyledi. Üsküdar'da Nuhkuyusu'nda medfundur. Birkaç senelik *Tarih* yazdı. Oğlu Süleyman Necib Efendi'dir. (I. 317)

Edib Mustafa Efendi Bâbıâlî'den yetişip hâcegândan olmuştur. İvâz Paşa'nın sadrazamlığında tezkire-i evvel oldu. 1152'de (1739/40) vefat etmiştir. Cezerî Kasım Paşa Camii'nde medfundur. Hasan-Hüseyin Mescidi'ne minber koyarak cami eyledi. (I. 317)

Edib Mustafa Efendi Kalemden yetişip hâcegândan olmuştur. Divanî görevlerde bulunarak 4 Zilka'de 1188'de (6 Ocak 1775) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. (I. 317)

Edib Mustafa Efendi (Şerifzâde) Şeyhülislâm Mehmed Molla'nın torunudur. Cemaziyelevvel 1210'da (Kasım 1795) Yenişehir mollası oldu. Sonra bilâd-ı hamse mollası ve Mekke pâyesi oldu. Şevvâl 1226'da (Ekim-Kasım 1811) İstanbul kadısı oldu. Cemaziyelevvel 1231'de (Nisan 1816) Anadolu pâyesi, Şevvâl'de (Eylül) Anadolu kazaskeri ve sonra Rumeli pâyesi oldu. Zilka'de 1234'de (Ağustos-Eylül 1819) Rumeli kazaskeri oldu. 21 Zilka'de 1235'de (30 Ağustos 1820) vefat etti. Üsküdar'da Emin Camii'ne defnedildi. Oğlu Şemseddin Efendi'dir. (I. 317)

Edib Ömer Efendi Damat Mustafa Ağa'nın(→) oğludur. Mektûbî halifelerinden iken 1206'da (1791/92) vefat eyledi. (IV. 448)

Edibî Ali Efendi (Bakkalzâde) Bursalıdır. Müderris olup 1027'de (1618) vefat eyledi. Usta şairdir. Oğulları Tab'î Mehmed Efendi(→) ile Mustafa Efendi'dir(→). (I. 316)

Edibîzâde *bak.* Mustafa Efendi

Efdalzâde *bak.* Hamideddin Efendi; Salâhaddin Mûsâ Efendi

Efkârî *bak.* Mehdî Efendi

Eflâtunzâde *bak.* Abdüllâtif Efendi; Derviş Mehmed Efendi

Efrâsiyâb Paşa Ali Paşazâde Hüseyin Paşa'nın oğludur. Babasının istifasından sonra 1077'de (1666/67) Basra beylerbeyi oldu. Salyaneyi veremeyince 1078'de (1667/68) azledildi ve cezalandırıldı. Sonra vefat etmiştir. (I. 392)

Efrâsiyâboğlu *bak.* Ali Paşa

Efrâsiyâbzâde Basra'da kendi oğlu ve torunu uzun yıllar valilik etmiş Ef-

râsiyâboğlu Ali Paşa'dır ki torunu da Efrâsiyâb Paşa'dır. (IV. 682)

Eftas *bak.* Molla Çelebi; Şeyhî Mehmed Efendi; Zeynelâbidîn Efendi

Eğercizâde *bak.* Hasan Efendi

Eğinlizâde *bak.* Nedim Mahmud Bey

Eğri *bak.* Abdî Efendi

Eğriboyun *bak.* Ömer Ağa

Eğriceoğlu *bak.* Halil Paşa

Eğrikapılızâde *bak.* Reşid Mehmed Efendi

Ehli Ağacık *bak.* İbrahim Ağa

Ehlî Mehmed Efendi (Tayyibzâde) Enderûnludur. Abdürrahim Efendi'nin(→) kardeşidir. Müderris ve sonra kadı olup Rodos kadısı iken 1010'da (1601/02) ölmüştür. Âlîm ve şair olup *Hüsn-i Dil* adlı bir eseri vardır. (I. 445/46; III. 329)

Ehlice *bak.* Muhyiddin Efendi

Ehlicezâde Bursalıdır. Kadılardan Ehlice Muhyiddin Efendi'nin(→) oğludur. Kefe kadısı iken 1010'da (1601/02) vefat etti. Âlîmdi. (I. 446; IV. 346) [IV. 346'da "Kefe" değil "Kete" kadısı olduğu yazılıdır.]

Ekmekçi *bak.* Ali Ağa

Ekmekçizâde *bak.* Ahmed Efendi; Ahmed Paşa; Mehmed Bey; Mehmed Efendi; Muhyiddin Efendi; Vâsıf Ahmed Efendi

Ekmel Efendi Ayas Paşa'ya mensup olup sâyesinde ilim tahsil etti. Halvetî olup Şeyh Süleyman Efendi Zaviyesi'ne şeyh olmuştur. 985'de (1577) vefat etti. Sofular hamamı yakınında zaviyesinde medfundur. Ârif-i billah bir pîrdi. (I. 394)

Ekmeleddin Efendi Ayas Paşa'nın kölesidir. Tahsil görüp müderris oldu. Sultan Selim Medresesi müderrisi iken Rebiyülâhir 983'de (Temmuz 1575) vefat eylemiştir. Fâzıldı. Bir oğlu olup iki defa Kıbrıs'a müftü oldu. Rebiyülâhir 1025'de (Nisan-Mayıs 1616) vefat etti. Güzel ahlâk sâhibiydi. (I. 394)

Ekmeleddin Efendi Uşaklıdır. Hoca İsmail Efendizâde diye meşhurdur. Dersiâm ve müderris olup Şa'bân 1260'da (Ağustos-Eylül 1844) vefat etti. (I. 394)

Elâgöz *bak.* Ahmed Ağa; Ahmedî

Elçi *bak.* İbrahim Paşa; Mustafa Paşa

Elif Ahmed Dede Kadızâde Mustafa Ağa'nın oğludur. Kadı ve Mevlevî idi. 1186'da (1772/73) kadı iken vefat etmiştir. Şairdir. (I. 399)

Elif Efendi Bâbıâlî'den yetişip âmedî hulefâlığına ve hâcegânlığına nâil olmuş, 1228'de (1813) âmedî-i Divan-ı Hümâyun olarak ordada bulunmuş ve bir-iki sene sonra orada vefat etmiştir. (I. 399/400)

Elifîzâde *bak.* Feyzullah Efendi

Elliiki *bak.* Hasan Paşa

Elmas Ağa Mâbeyn-i hümâyûndan yetişip Harem-i Nebevî hazinedarı olup İdris Ağa'nın vefatında Receb 1211'de (Ocak 1797) şeyhülharem oldu ve o hizmette vefat eyledi. (I. 395)

Elmas Mehmed Paşa Kastamonuludur. Hazine-i hümâyûna girerek hasodaya çerağ oldu. Sırasıyle silahdar-ı şehriyârî olup mirâhûrlukla çıkıp 1101'de (1689/90) nişancı olarak 1102'de (1690/91) azlolundu. Cemaziyelâhir 1106'da (Ocak-Şubat 1695) ikinci defa nişancı olup Receb'de (Şubat-Mart) rikâb-ı hümâyûn kaymakamı ve Ramazan'da (Nisan-Mayıs) sadrazam oldu. Nemçe seferinde

serdâr-ı ekrem sıfatıyla bulunmuştur. 25 Safer 1109'da (12 Eylül 1697) Zenta bozgununda asker tarafından öldürüldü. Genç, akıllı ve zekîydi. Oğlu ricâlden Mustafa Bey, kardeşi Mustafa Paşa ve kardeşinin oğlu mevâlîden İsmail Bey dir. Mühürdarı Müteferrika İbrahim Ağa 1146'da (1733/34) vefat etmiştir. (I. 395)

Elmas Paşa İmamızâde *bak.* Ahmed Efendi; Emin Mehmed Efendi

Elmas Paşazâde *bak.* Abdürrahim Bey; Sâdık Mustafa Bey

Elmas Paşazâde II. Mustafa'nın (hd 1695-1703) sadrazamı Elmas Mehmed Paşa ve kardeşi Mustafa Paşa'nın oğulları ile İmamlarının evlâdı da "Elmas Paşa İmamızâde" diye ün alarak mollalıkla yarım asırdan fazla istihdam olunmuşlardır. (IV. 682)

Elmas Sultan Ermiş sayılanlardan ve Bursa ricâlindendir. Bursa'da bahçeler arasında medfundur. (I. 395)

Elvan Bey I. Mehmed'in (Çelebi) çeşnigiri ve mukbili idi. O devirde (1413-1421) vefat eyledi. (III. 492)

Elvan Çelebi Aşık Paşa'nın oğludur ki, Amasya'da vefat etmiştir. (III. 491)

Elvan Efendi Müderris ve sonra Seyyid Ali b. Meyn.ûn'a intisap etti. Güzel ahlâk sâhibi olup Şâfiî mezhebinde fetvâ verirdi. 922'de (1516) vefat etti. Oğlu Tâceddin Hamavî-i Şâfiî Şâzelî tarikatinden İbn Hacer'in öğrencilerindendi. 927'de (1521) vefat etti. *İbn Fârız Şerhi*, Abdülkadir'in kasidesi şerhi eserleridir. (III. 492)

Elvendzâde *bak.* Ali Paşa

Emânî Çelebi İstanbulludur. Hazine-i hümâyûn kâtiplerinden olup Selânik'de mütevelli iken 999'da (1591) vefat eyledi. Şairdir. (I. 400)

Emin Ağa Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip yoluyla kul kethüdâsı olup Şevvâl 1203'de (Temmuz 1789) yeniçeri ağası oldu. 1203'de (1789) yeniçerilerin şikâyetiyle azledilmiş ve bir yerde ikamete memur olarak vefat etmiştir. (I. 413)

Emin Ağa Enderûnludur. Yetişerek 1191'de (1777) rikâbdar-ı şehriyarî, sonra çukadar-ı şehriyârî oldu. Receb 1193'de (Temmuz-Ağustos 1779) azledilip sonra vefat etmiştir. (I. 414)

Emin Ağa Topçu Ocağı'ndan yetişip sırasıyla topçubaşı olmuştur. Orduda iken 1223'de (1808) vefat eyledi. (I. 418)

Emin Ağa Fereciklidir. Orada â'yân ve sâdık adamlardan olmakla kapıcıbaşı ve Şevvâl 1241'de (Mayıs 1826) cebecibaşı olmuştu. Birkaç sene sonra bu hizmetin kaldırılmasıyla Boğaz muhafızlığına gönderilmiştir. 1249'da (1833/34) hendeseyi bilmemesi, azline sebep olmuştur. 1250 (1834/35) yılından sonra vefat etti. Gayretli ve tedbirliydi. (I. 429)

Emin Ağa Mısır kale binbaşılarından olup Osmanlı Devleti'ne sığınarak kapıcıbaşı olmuştu. 1250-1260 (1834-1844) arasında vefat etmiştir. (I. 428)

Emin Ağa Enderûnludur. Okçubaşı olup 1286'da (1869/70) vefat eylemiştir. Üsküdar'da medfundur. (I. 435)

Emin Ağa (Bakkalzâde) (Hacı) Silahşorân-ı hassadan olup Şa'bân 1232'de (Haziran-Temmuz 1817) vefat etmiştir. Kadıköy'de defnedildi. (I. 426)

Emin Ağa (Çil) Dairelerde bulunarak kapıcıbaşılığı elde etmiştir. 1199'da (1785) başbaki kulu, Cemaziyelâhir 1200'de (Nisan 1786) tütün gümrükçü-

sü, Şevval'de (Ağustos 1786) arpa emini ve Rebiyülâhir 1201'de (Ocak-Şubat 1787) kasapbaşı ve 1203'de (1788/89) tersane emini oldu ve ayrıldıktan sonra bir müddet boşta kaldı. Şevvâl 1212'de (Mart-Nisan 1798) yine tersane emini oldu. Sonra başka görevlerde bulunup 1222'de (1807) orduya kasapbaşı olup orada vefat eylemiştir. Yaşlı ve gayretliydi. Oğlu Ârif Mustafa Ağa olup bunun oğlu Ahmed Bey'dir. Torunlarından biri de ricâlden Mehmed Emin Efendi'dir. (I. 418)

Emin Ağa (Hacı) Silahşor olup sonra kapıcıbaşı ve 1239'da (1823/'24) gurebâ-yı yemin ağası oldu. Şa'bân 1240'da (Mart-Nisan 1825) vefat edip Hamidiye Türbesi'ne defnedilmiştir. (I. 426)

Emin Ağa (Piç) Meddahlıkta gayet usta olduğundan yaygın şöhreti kendisini padişah nedimi eylemiştir. Zilhicce 1249'da (Nisan 1834) vefat etmiştir. Çağdaşı Kız Ahmed de bu meslekte ilerlemekle şu mısra haklarında söylenmişti: "Doğurur Piç Emini Kız Ahmed". (I. 429)

Emin Ağazâde I. Mahmud devri (1730-1754) ricâlînden Mehmed Emin Ağa evlâdıdır ki, bir asır kadar ricâl ve alimler gelmiştir. (IV. 683)

Emin Bey II. Bâyezid, camiini yaparken bina emini olduğundan bu lâkapla meşhur olmuş ve ismi bilinememiştir. Bir mescid yapmış ve 919'da (1513) vefat etmiştir. (I. 403)

Emin Bey Kuruluşunda nizâmiye askerliğine girmiş ve miralay olarak 1281'de (1864/65) emekli olmuştur. Yaşlı olarak bu senelerde (1870'ler) vefat etmiştir. (I. 436)

Emin Bey Husrev Paşa kethüdâsı Yahyâ Bey'in oğludur. Bâb-ı Seraskerî kalemlerinden yetişip amcası Hamdî Paşa Suriye'de vali olunca oraya mektupçu olmuştur. Zika'de 1286'da (Şubat 1870) serasker mektupçusu oldu. Rebiyülevvel 1290'da (Mayıs 1873) icra cemiyeti azası ve Cemaziyelevvel'de (Temmuz) ikinci defa serasker mektupçusu ve 1295'de (1873) Dîvân-ı Muhasebat kısm-ı sânîsi reisi oldu. 15 Safer 1302'de (4 Aralık 1884) vefat etti. Eyüp'te atasının yanında medfundur. Kâtip ve münşî idi. (I. 438)

Emin Bey Baban hânedanından Süleyman Paşa'nın oğullarındandır. Bağdad vilayetinde kaymakamlık ve İdâre-i Nehriye riyâseti gibi hizmetlerde bulunmuş ve 1309'da (1891/'92) orada vefat eylemiştir. 55 yaşında doğru bir zat idi. Oğullarından biri Mehmed Tevfik Bey'dir(→). Diğer oğlu Hamdî Bey, âlâ ricâlinden ve Musul vilayeti vali muavinlerindendir. (IV. 848)

Emin Bey (Habeşî) Esmâ Sultan kethüdâsı Ömer Ağa'nın oğludur. Bu sayede kapıcıbaşı olmuştur. 1226'da (1811) vefat eylemiştir. (I. 419)

Emin Bey (Hacı) Çorlulu Ali Paşa'nın torunlarındandır. Maliyeden yetişip defterdarlıkla taşrada gezdi. Receb 1276'da (Şubat 1860) sergi muhasebecesi olup Cemaziyelâhir 1277'de (Aralık 1860/Ocak 1861) vâridat muhasebecisi ve Zilhicce 1281'de (Mayıs 1865) Dîvân-ı Muhasebat azası oldu. 1284'de (1867/68) vefat eyledi. Yahyâ Efendi Tekkesi'ne defnedilmiştir. (I. 434)

Emin Bey (Hacı) Maliyeden yetişip Divan-ı Muhasebat a başhalife olmuş ve 5 Zilka'de 1284'de (28 Şubat 1868) vefat etmiştir. Üsküdar'da medfundur. (I. 434)

Emin Bey (Mehmed Paşazâde) Babası Trabzon beylerbeyi olmuştur. 1224'de (1809) Batum'da bulunduğundan kapıcıbaşılıkla Gönye mutasarrıfı olmuş ve orada vefat etmiştir. (I. 419)

Emin Bey (Ramazanzâde) Ramazanoğullarının tevliyeti mütevellisi olup Receb 1307 (Şubat-Mart 1890) vefat etmiştir. Atası Hacı Ahmed Paşa'nın Doğancılar'daki türbesine defnedilmiştir. (I. 439)

Emin Bey (Tavîl) Kapıcıbaşı olup Muharrem 1307'de (Eylül 1889) vefat etmiştir. Yaşı 110'u aşkın olup dinç ve lâtifeci bir zat idi. Oğlu Ma'şûk Bey'dir. (I. 439)

Emin Efendi Şair olup 1174'de (1760/61) vefat ederek Üsküdar'a defnolunmuştur. (I. 408)

Emin Efendi İzmirlidir. Müderris, Filibe mollası oldu. Rebiyülevvel 1203'de (Aralık 1788) vefat etti. (I. 413)

Emin Efendi Halvetî şeyhlerinden olup 1219'da (1804/05) vefat eylemiştir. Tophane'de Karabaş Camii'nde medfundur. (I. 417)

Emin Efendi Kerküklüdür. Nakşibendî şeyhi olup İstanbul'a geldi. III. Selim devri (1739-1807) ricâlinin makbulü olduğundan Cemaziyelevvel 1222'de (Temmuz 1807) birkaç şeyhle Bursa'ya gönderildi. Orada 1228'de (1813) vefat eyledi. Bursa'da Habib Efendi Zaviyesi yakınında inşa eylediği tekkeye defnedilmiştir. İstanbul'da yüksek tabaka arasında muteber olmasına dayanarak padişahla görüşmeye memurum diye o şerefe nâiliyeti arzu eylemişse de nâil olamamıştır. Ancak devlet ricâli, tekkesinde hizmet etmek derecesinde saygı gösterirlerdi. Hakkında şu beyit söylenmişti: "Şeyh Eminî Müslüman olsun derim meşreb bu ya/Ben zemini asmân olsun derim meşreb bu ya". Bursalı Pîr Kadızâde Seyyid Mustafa Efendi bunun halifelerinden olup 1217'de (1802/03) Bursa'da vefat etmiştir. Nakşibendî şeyhlerinden Süleymaniyeli Abdülkadir Efendi, 1253'de (1837/38) vefat etmiş ve Çürüklük'e defnedilmiştir. Bu tarikat ricâlinden Şeyh Tâhir Mehmed Efendi, 25 Safer 1291'de (13 Nisan 1874) vefat edip Karacaahmet'e defnedilmiştir. Kadirî sülâlesinden ve Nakşibendî şeyhlerinden Şeyh Mahmud Efendi, Rebiyülevvel 1208'de (Ekim 1793) vefat eyledi. Üsküdar'da medfundur. (I. 420/21)

Emin Efendi Kastamonuludur. Şeyh olup 1222'de (1807) vefat eyledi. (I. 418)

Emin Efendi Kalemden yetişip mâlikâne halifesi olmuştur. 1229'da (1814) azledildi ve sürülüp orada vefat eyledi. (I. 422)

Emin Efendi Kethüdâ kitâbeti kaleminden yetişip halife yamağı iken 1236'da (1820/21) tersane reis vekili olarak hâcegândan olmuş ve 1240 (1824/25) tarihlerinde vefat etmiştir. (I. 425)

Emin Efendi Bursalı Abdülhâdî Efendi'nin oğlu olup kadı idi. 1259'da (1843) vefat eyledi. (I. 431)

Emin Efendi Müderris olup Nurî Mustafa Paşa'nın(→) kitapçılığında bulunmuştu. 17 Rebiyülâhir 1260'da (6 Mayıs 1844) vefat etmiştir. İlim sâhibiydi. (IV. 483; I. 431)

Emin Efendi İstanbulludur. Devriye müderrisi ve mollası olarak Şevvâl 1267'de (Ağustos 1851) Kudüs pâyesi oldu. Şa'bân 1273'de (Nisan 1857)

Şam mollası ve Muharrem 1275'de (Ağustos 1858) Medine mollası olup 14 Ramazan 1280'de (22 Şubat 1864) vefat etti. Sur dışında medfundur. (I. 433)

Emin Efendi Bâbıâlî'den yetişip 1284'de (1867/68) mütemayiz rütbesiyle ticaret ve nafia mektupçusu oldu. Sonra ayrıldı ve vefat eyledi. (I. 434)

Emin Efendi Çavuşbaşı Uzun Sâlih Efendi'nin büyük oğludur. Meclis-i Vâlâ mazbatası halifelerinden olup serhalife olmuş ve Rebiyülâhir 1266'da (Şubat-Mart 1850) mütemâyiz ile Meclis-i Vâlâ ikinci kâtibi ve Safer 1269'da (Kasım-Aralık 1852) Rumeli kısmı ikinci kâtibi ve Receb 1270'de (Nisan 1854) Meclis-i Vâlâ başkâtibi, Receb 1274'de (Şubat-Mart 1858) Meclis-i Vâlâ azası, Rebiyülâhir 1277'de (Ekim-Kasım 1860) deâvî nâzırı, Receb 1278'de (Ocak 1862) yine Meclis-i vâlâ azası, 4 Zilhicce 1278'de (2 Haziran 1862) maliye müsteşarı, Muharrem 1279'da (Temmuz 1862) Divan-ı Muhasebat reisi, Rebiyülâhir 1281'de (Eylül 1864) Meclis-i Vâlâ azası ve 6 Zilka'de 1284'de (1 Mart 1868) Umûr-ı Bahriye Nezâreti muavini olup Muharrem 1285'de (Mayıs 1868) azledilmiştir. Birkaç gün sonra Ahkâm-ı Adliye'ye aza ve ardından muhâkemat-ı cezâiye kısmına reis olup Cemaziyelevvel 1285'de (Ağustos-Eylül 1868) vefat etmiştir. Hızlı yazar, tedbirli, içkiye ve sohbete düşkündü. Eyüp'de babasının yanında medfundur. Besim Bey adında bir oğlu vardır. (I. 434)

Emin Efendi Maliye mektûbî kaleminde muavin olduktan sonra Cemaziyelevvel 1275'de (Aralık 1858) mektupçu ve Zilhicce 1280'de (Mayıs 1864) Divan-ı Muhasebat azası ve sonra taşra defterdarı olup Safer 1288'de (Mayıs 1871) tahrir-i emlâk nâzırı ve Rebiyülevvel'de (Haziran) maliye müsteşarı oldu. 18 Rebiyülevvel 1291'de (28 Nisan 1874) vefat etti. (I. 435)

Emin Efendi Avusturya'nın Bohemya bölgesinden olup askerî okulda okuyup orada bir karışıklık bulunmakla firar ederek Londra'ya gitmiş, burada ve Paris'te muallimlik ederek 1268'de (1851/52) İstanbul'a gelmiş ve Damad Halil Paşa dairesine girerek Müslüman olmuş ve onunla İzmir'e gitmiştir. Sonra dönüşünde tercüme odasına çerağ edilip Fransızca, Almanca ve İngilizce muallimi olmuş ve bu suretle "hoca" lakabını kazanıp 1290 (1873) tarihinde adliyeye geçip istinaf-ı cinayet kısmına aza ve ûlâ sânîsi olmuş, Hukuk Mektebi'nin açılışında oraya müdür tayin edilmiş, 1306'da (1888/89) müdürlükten azl ve 1308'de (1890/91) azalıktan emekli edilmiş, Rebiyülâhir 1310'da (Ekim-Kasım 1892) vefat eylemiştir. Batı ilimlerine ve dillerine, özellikle yabancı kanunlara vukufu belli olup çok kitap toplamış ve garip tavırlı, ama doğru bir adamdı. (I. 439)

Emin Efendi (Azizzâde) Mustafa Naim Efendi'nin oğludur. Mülâzim ve kadı olup Balyabadra'da 1164'de (1751) vefat etti. Şairdir. (I. 406)

Emin Efendi (Cizyedar) Tahsil görüp cizyedar ve hacegândan olup 1199'da (1785) başbaki kulu olduysa da o sene Şevvâlinde (Ağustos 1785) ayrıldı ve sonra vefat eyledi. (I. 413)

Emin Efendi (Deli) Dersiâm Osman Efendi'nin oğludur. İlme hevesli olduğundan az vakitte olgunluk kaza-

nıp şöhret sâhibi olmuştur. Müderris ve 1228'de (1814) Haleb mollası oldu. Ancak mizacının sertliğinden dolayı müftünün başını yaralamakla Cemaziyelâhir 1229'da (Mayıs-Haziran 1814) azledildi ve Tosya'ya sürüldü. Aftan sonra 1233'de (1818) Şam mollası oldukda orada da müftüyü dövmesinden halk aleyhine ayaklandı. Bu hadise, İstanbul'da, kendisi Medine mollası edildiği sırada ulaştığında rütbesi kalkırılıp meslekten çıkarılarak Cisr-i Ergene kazası arpalığı verilmiş ve Rebiyülevvel 1234'de (Ocak 1819) Tarsus'a sürülmüştür. Kısa süre sonra orada vefat etmiştir. Fâzıl ve muhakkık ise de şiddet ve hiddeti şöhretine sebep oldu. (I. 423/24)

Emin Efendi (Hacı) Kadı olup Kadızâde Tâhir Mehmed Efendi'nin(→) kethüdâlığında bulunmuştu. 1 Cemaziyelâhir 1261'de (7 Haziran 1845) vefat etti. (II. 246)

Emin Efendi (Hacı) Kadızâde Tâhir Efendi'nin kethüdâsı olup 1 Cemaziyelâhir 1261'de (7 Haziran 1845) vefat eyledi. (I. 431)

Emin Efendi (Kadızâde) (Hacı) Müderris, 1251'de (1835) Ayntab, 1257'de (1841) Bağdad, 1265'de (1849) Filibe, 1270'de (1853/54) Bosna ve sonra Trablusgarp mollası olup Rebiyülevvel 1283'de (Temmuz-Ağustos 1866) Mekke pâyesi oldu. 1284'de (1867/68) vefat eyledi. Fâtih'te medfundur. Oğlu mevâlîden Süleyman Râsim Efendi'dir. (I. 434)

Emin Efendi (Kadid) IIII. Selim devri (1789-1807) başlarında Enderûn kütüphanecisi ve sonra şehzâde lalası olmuştu. Zilka'de 1233'de (Eylül 1818) hazine-i hümâyûn kethüdâsı olup 1236'da (1820/21) emekli olmuş ve 1 Zilka'de 1237'de (20 Temmuz 1822) vefat eylemiştir. Ulemâdan, temiz yaradılışlı ve iyilikseverdi. (I. 424/25)

Emin Efendi (Mengenecizâde) Kalemden yetişip hâcegândan olarak 1238'de (1822/23) cebehane kâtibi olmuştu. Bu senelerde (1830'ların başı) vefat etmiştir. Haremeyn kesedarlığından ayrılarak 1 Ramazan 1234'de (24 Haziran 1819) vefat eden ve Üsküdar'da medfun bulunan Mengeneci İsmail Efendi bu zatın babası olup bunun diğer oğlu Said Efendi de babası yerine Haremeyn kesedarı iken babasından 3 ay önce vefat etmiştir. (I. 427)

Emin Efendi (Muradzâde) Müderris, Sofya mollası, Ramazan 1279'da (Mart 1863) Filibe mollası ve 1284'de (1867/68) Mekke pâyesi olmuştur. Biriki sene sonra vefat etmiştir. (I. 434)

Emin Efendi (Şâtırzâde) Trabzonludur. Hacı Hâfız Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. Dersiâm olup sadrazam müfettişi ve müderris olup Muharrem 1226'da (Şubat 1811) vefat etmiştir. Miskinler'de medfundur. Oğlu Ârif Efendi, şeyhülislâm oldu. Kayınpederi, sudûrdan Ali Meşreb Efendi olduğundan oğlu Ârif Efendi, "Meşreb Efendi hafidi" diye şöhret almıştır. (I. 420; I. 269/70)

Emin Efendi (Şehrî Hâfız) Meşhur âlimlerden olup Sultan Abdülmecid'e muallim olarak Hassa Ordusu'na müftü tayin edilmişti. 1263'de (1847) mahrec pâyesi verilip bununla yetindi. 13 Şevvâl 1283'de (1 Mart 1866) vefat eyledi. Süleymaniye Camii'ne defnedilmiştir. Oğulları, Mehmed Kâmil Efendi ve Mehmed Fuad Efendi'dir. (I. 433)

Emin Efendi (Uzun) Enderûn'dan yetişme olup hünkâr lalası olmuştu. Şa'bân 1238'de (Nisan 1823) rikâbdar-ı şehriyârî oldu. Cemaziyelâhir 1244'de (Aralık 1828) emekli olup sonra vefat etmiştir. (I. 427)

Emin Efendi (Za'feranbolîzâde) Müderris ve 1228'de (1812) Haleb mollası olmuştur. Bu pâyede vefat eyledi. (I. 421)

Emin Giray I. Sâhib Giray Han'a Ahmed Giray'dan sonra kalgay oldu. I. Devlet Giray, han olunca (1551) bunu idam etti. (I. 403)

Emin Hilmî Efendi Trabzonludur. Trabzon'da tahrir hizmetlerinde bulunarak İstanbul'a gelmiş ve Bahriye Nezâreti'nde mümeyyiz olmuştu. Zilhicce 1300'de (Ekim 1883) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. Münşî ve şairdir. (I. 438)

Emin Mehmed (Emin Padişah) 997'de (1589) vefat etti. *Tarih-i Suyûtî*'yi telhis eyledi. (IV. 127)

Emin Mehmed (Uzun) Sadâret mektûbî kaleminden yetişip hâcegândan oldu. 1200'de (1786) küçük evkaf muhasebecisi olup ordunun sefere çıkışında sadâret mektupçusu olmuştur. Şevvâl 1203'de (Temmuz 1789) gazaba uğrayıp azledilerek İstanbul'a getirildi. Rebiyülâhir 1204'de (Ocak 1790) katledildi. (I. 414)

Emin Mehmed Ağa Aksarayî diye meşhur olup kapıcıbaşı olmuştur. Receb 1177'de (Ocak 1764) vefat eyledi. Üsküdar'da medfundur. (I. 408)

Emin Mehmed Ağa Kapıcıbaşı ve topçubaşı olup 1174'de (1760/61) ayrıldı. 1182'de (1768/69) ordunun çıkışında topçubaşı olarak Şa'bân 1183'de (Aralık 1769) asâleten topçubaşı olarak orduya gitmiş ve sonra azledilerek o taraflarda vefat etmiştir. (IV. 255)

Emin Mehmed Ağa Kırım'da Kefelidir. Tophane Ocağı'ndan yetişip 1176'da (1762/63) topçıbaşı olmuştur. Zilhicce 1177'de (Haziran 1764) azledildi ve Bursa'da ikamete memur edildi. Döndükten sonra 1183'de (1769/70) topçubaşı vekili oldu. 1188'de (1774) orduya varışında ayrılmış ve 12 Cemaziyelevvel 1193'de (28 Mayıs 1779) vefat etmiştir. Tophane'de Firûzağa'da yapmış olduğu mektep önünde medfundur. (I. 41[illegible]/12)

Emin Mehmed Ağa Hezârfen Mustafa Ağa'nın(→) oğludur. Ocaktan yetişerek topçubaşı ve kapıcıbaşı olup 14 Receb 1194'de (16 Temmuz 1780) vefat eylemiştir. Defterdar Camii'nde medfundur ki, 1189'da (1775) topçubaşı olan Mısırkoçu Ağa'nın bu zat olması muhtemeldir. Bu Emin Ağa'nın kızını tahmishane emini Seyyid Abdullah Ağa nikâhlamıştır. O seneler ricâlindendir. (IV. 443)

Emin Mehmed Ağa Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip 1203'de (1788/89) kul kethüdâsı olmuştur. Ramazan 1203'de (Haziran 1789) harpde şehid oldu. (I. 413)

Emin Mehmed Ağa Hamza Paşa'nın kethüdâsı olup kapıcıbaşı olmuştur. Rebiyülâhir 1190'da (Mayıs-Haziran 1776) çavuşbaşı olup azilden sonra bölük ağalıklarında bulundu. 1200'de (1786) silahdar ağası ve 1201'de (1786/87) sipahiler ağası oldu. Rebiyülevvel 1202'de (Aralık 1787) rikâb-ı hümâyûn kethüdâsı, Cemaziyelâhir'de (Mart 1788) rikâb çavuşbaşısı ve sonra tersane emini oldu. 1206'da (1791/92) vefat etti. Şeyh Vefa saha-

sında medfundu.. Tedbirli ve güçlüydü. (IV. 267/68)

Emin Mehmed Ağa Siyâvuş Paşazâde Abdülmecid Bey'in damadı ve Hacı Mustafa Efend'nin oğludur. Sâhibi ayar olup Şevvâl 1208'de (Mayıs 1794) vefat etti. Eyüp'de aile kabristanına defnedildi. I. 414)

Emin Mehmed Ağa Çatalcalıdır. Haseki İbrahim Ağa'nın oğludur. Bostancı, tereke:ibaşı ve haseki oldu. 16 Receb 1210'da (26 Ocak 1796) vefat etmiştir. Murad Paşa Camii'nde medfundur. (I. 415)

Emin Mehmed Ağa Enderûn'dan yetişip çıkışında kapıcıbaşılık ve lağımcıbaşılık ile ç:rağ edilmiş ve Cemaziyelevvel 12)9'da (Aralık 1794) serbest bırakılmıştır. Sonra şahincibaşı olup 1 Cemaziyelâhir 1217'de (29 Eylül 1802) vefa: etti. Edirnekapı'da medfundur. (I. 4.6)

Emin Mehmed Ağa Enderûn'dan yetişerek padişa ı hizmetine alınmış ve sırasıyla tülbe:d ağası ve rikâbdar ve çukadar-ı şehriyârî olmuş ve görevden alındıktan sonra 1236'da (1820. 21) vefat edip Kadıköy'de defnedilmiştir. (I. 424)

Emin Mehmed Ağa Enderûn'dan yetişme olup çukadarlardan olmuştu. Şevvâl 1241'de (Mayıs 1826) nizâmiye askerliği kurulunca Enderûn binbaşısı olup 1242'de (1826/27) Kütahya'ya binbaşı oldu. Zilhicce 1242'de (Temmuz 1827) İstanbul'da bulunduğu halde vefat eylemiştir. Selimiye'de medfundur. (I. 426)

Emin Mehmed Ağa Kıbrıslıdır. Enderûn'dan yetişerek 1241'de (1825/26) hazine kethüdâsı oldu. 1245'de (1829/30) vefat e:ledi. Hamidiye Türbesi kabristanında medfundur. (IV. 287)

Emin Mehmed Ağa Ferecik â'yânı olup kapıcıbaşı ve azilden sonra 1249'da (1832/33) Kastamonu mütesellimi olup sonra azledildi. Daha sonra vefat eyledi. (IV. 288)

Emin Mehmed Ağa Meczuplardan ve ermiş sayılanlardan olup "Mutasarrıf-ı Bâbıâlî" diye nâm almıştır. 2 Ramazan 1248'de (23 Ocak 1833) vefat etti. (I. 427)

Emin Mehmed Ağa Enderûn'dan yetişip 1242'de (1826/27) sarıkçıbaşı olup tülbend ağalığının 1243'de (1827/28) kaldırılması dolayısıyla açıkta kaldı. 7 Cemaziyelâhir 1259'da (15 Temmuz 1843) vefat eyledi. Üsküdar'da defnedildi. (I. 431)

Emin Mehmed Ağa Köprülü â'yânı olap kapıcıbaşı rütbesi almıştı. 1250-1260 (1834-1844) arasında vefat etmiştir. (I. 428)

Emin Mehmed Ağa Sadrâzam Raûf Paşa Erzurum valisi iken kethüdâsı olup kapıcıbaşılık verilmişti. 1250-1260 (1834-1844) arasında vefat etmiştir. (I. 428)

Emin Mehmed Ağa Silahşorlerden olup sonra kapıcıbaşılıkla Diyarbekir mütesellimi oldu. 1250-1260 (1834-1844) arasında vefat etmiştir. (I. 428)

Emin Mehmed Ağa Şehirköyü â'yânı olup kapıcıbaşı olmuştu. 1250-1260 (1834-1844) arasında vefat etmiştir. (I. 428)

Emin Mehmed Ağa (Aksarayî) Kapıcıbaşı olarak 5 Receb 1177'de (9 Ocak 1764) vefat eyledi. Haydarpaşa'da medfundur. (IV. 247)

Emin Mehmed Ağa (Alizâde) (Hacı) Mâbeyn-i Hümâyûn bekçiliğin-

den ihraç olunmuş ve yükselip kapıcıbaşı ve İzmit kereste emini olmuştur. 1255'de (1839) vefat ederek Üsküdar'a defnedildi. (I. 429)

Emin Mehmed Ağa (Çavuşzâde) Çalışarak kapıcıbaşı ve tütün gümrükçüsü oldu. Şevvâl 1199'da (Ağustos 1785) başbaki kulu olup 1201'de (1786/87) sipahiler ağası oldu. Azilden sonra vefat eylemiştir. (I. 413)

Emin Mehmed Ağa (Çavuşzâde) Enderûn'dan yetişip rikâbdar-ı şehriyârî oldu. I. Abdülhamid devrinde (1774-1789) çerağ olunup kapıcıbaşı olmuştur. 9 Şa'bân 1229'da (27 Temmuz 1814) vefat eyledi. Silivrikapı'da medfundur. (IV. 280)

Emin Mehmed Ağa (Çelebi) Hacı Çelebi Mustafa Ağa'nın(→) oğludur. Ocakta zâbit olup 16 Ramazan 1218' de (30 Aralık 1803) vefat etti. Topkapı'da medfundur. (IV. 446)

Emin Mehmed Ağa (Çelebi) Turnacıbaşı Sarı Seyyid Osman Ağa'nın oğludur. Yükselerek sırasıyla sekbanbaşı oldu. Azilden sonra 7 Şa'bân 1230' da (15 Temmuz 1815) vefat etti. Topkapı'da medfundur. Oğlu Abdülkadir Bey, yanında medfundur. (IV. 280)

Emin Mehmed Ağa (Hacı) Hacı Hüseyin Ağa'nın oğludur. Mukataat iltizâmından dolayı büyük servet sâhibi oldu. Kapı kethüdâlıklarında bulunup 1134'de (1721/22) başbaki kulu olup 1142'de (1729/30) ayrılmış ve o sene yine kapı kethüdâsı olmuştur. 1145'de (1732/33) tophane nâzırı, sonra 1147'de (1734/35) yine kapı kethüdâsı, 1153'de (1740) sipahiler ağası, sonra silahdar ağası, tekrar sipahiler ağası olup 1156'da (1743) vefat eylemiştir. Kabataş'da sebili içinde medfundur. Bezzâziye Mescidi'ne minber ve Deve Han'na bir çeşme yapmıştır. Hayratı bol olup oğlu Hüseyin Ağa ve Sâdık Ağa'dır. Mehmed Eminzâdeler buna mensuptur. (I. 405)

Emin Mehmed Ağa (Hacı) Enderûn'da yetişip 1240'da (1824/25) peşkir ağası oldu. Sırasıyla rikâbdar ve Safer 1242'de (Eylül 1826) çukadar-ı şehriyârî olup o senenin Ramazanında (Nisan 1827) Şehzâde Camii tevliyetiyle affedilmiştir. Sonra Sultan Bâyezid ruznâmçecisi olup Ramazan 1246'da (Şubat-Mart 1831) vefat etti. (I. 428)

Emin Mehmed Ağa (Hacı) Enderûn'dan yetişip kiler kethüdâsı ve Şevvâl 1223'de (Kasım-Aralık 1808) silahdar-ı şehriyârî oldu. 1226'da (1811) ayrıldı. Sonra hacca gidip 3 Rebiyülâhir 1252'de (18 Temmuz 1836) vefat eyledi. Üsküdar'da medfundur. Oğlu Es'ad Mehmed Efendi'dir(→). (I. 429)

Emin Mehmed Ağa (Hâfız) Enderûn'dan yetişip Cemaziyelevvel 1238' de (Ocak-Şubat 1823) peşkir ağası, Muharrem 1239'da (Eylül 1823) miftâh ve Zilhiccesinde (Temmuz 1824) tülbend ağası olup Ramazan 1240'da (Nisan-Mayıs 1825) rikâbdar ve Zilhicce'de (Temmuz-Ağustos 1825) çukadar-ı şehriyârî oldu. Receb 1241'de (Şubat 1826) vefat etmiştir. Hamidiye Türbesi'nde medfundur. Uzun boylu, elbisesi zarifti. Silahdar Ali Ağa hastalandığında vekil olmuş ve vefatını bekler iken o iyileşip bu biçare vefat eylemiştir. (I. 425/26)

Emin Mehmed Ağa (Seyyid) Enderûn'dan yetişme olup çukadar-ı şehriyârî ve sonra 1182'de (1768/69) de silahdar-ı padişahî oldu. 1185'de (1771/

72) o hizmette vefat eylemiştir. Üsküdar'da Ayazma'da medfundur. Bilfiil bu hizmette vefat edenlerin ilkidir. Hatta mezartaşı resmî kalensüva iledir. Kadırga'da taş mektebi yapmıştır. (IV. 253)

Emin Mehmed Azmî Efendi Abdülkadir Zarif Efendi'nin(→) oğludur. Enderûn'dan müderrislikle çıkarılıp 1184'de (1770/71) vefat etti. Babasının yanına defnedildi. Şairdir. (III. 348)

Emin Mehmed Bey Baltacı Mehmed Paşa'nın kızı Fatma Hanım'ın oğludur. Hâcegândan olup 1192'de (1778) vefat etti. Aksaray'da Katip Camii kabristanında medfundur. (I. 411; IV. 209)

Emin Mehmed Bey Alâiyeli Ebûbekir Paşa'nın oğlu olup 1196'da (1782) vefat eyledi. Yeğeni Emin Mehmed Bey b. Hacı Ahmed Bey b. Bekir Paşa dahi 1194'de (1780) vefat etti. İkisi de ataları mektebinde medfundurlar. (I. 412)

Emin Mehmed Bey Sinek Mustafa Paşa'nın(→) torunudur. Müteferrika olup 21 Şa'bân 1198'de (10 Temmuz 1784) vefat etmiştir. Üsküdar'da medfundur. (IV. 439)

Emin Mehmed Bey İvâz Mehmed Paşa'nın oğludur. Babası sâyesinde kalemden yetişip hâcegândan ve mansıp erbâbından oldu. 1182'de (1768/69) vefat eylemiştir. Oğlu Ahmed İhsan Bey, 1207'de (1792/93) vefat eylemekle yanına defnedilmiştir. (I. 409)

Emin Mehmed Bey Yenişehirli İsmail Paşa'nın oğludur. Müderris ve Muharrem 1202'de (Ekim 1787) Galata pâyesiyle Filibe kadısı oldu. 1208' de (1793/94) vefat eylemiştir. Sinan Paşa Medresesi'nde medfundur. (I. 415)

Emin Mehmed Bey Divitdar Mehmed Emin Paşa'nın(→) kızı Fatma Hanım'ın oğludur. Hâcegândan olup 1192'de (1778) vefat etti. Aksaray'da Kâtip Camii'ne defnedildi. Oğlu Nu'man Beyzâde Mustafa Necib Bey 41 yaşında 11 Rebiyülevvel 1227'de (25 Mart 1812) vefat edip Üsküdar'a defnedildi. (IV. 239)

Emin Mehmed Bey İbrahim Sârim Paşa'nın torunu, Ahmed Rif'at Bey'in(→) oğludur. 1249'da (1833/34) vefat eylemiştir. Üsküdar'da Ayrılıkçeşmesi'nde medfundur. (I. 284)

Emin Mehmed Bey Çelebi Mustafa Paşa'nın(→) torunu, Ebûbekir Rıfkî Bey'in(→) oğludur. Müderris olup 25 Rebiyülâhir 1253'de (29 Temmuz 1837) vefat etti. Çamlıca'da Selâmî Efendi Tekkesi'ne defnedildi. (IV. 466)

Emin Mehmed Bey Abdurrahman Paşa'nın(→) oğludur. Kapıcıbaşı olup II. Mahmud devri (1808-1839) sonlarına yetişti. (III. 324)

Emin Mehmed Bey Kaymakam Salih Paşa'nın oğludur. Enderûn'dan çıkma olup Zilhicce 1244'de (Haziran 1828) mirâhûr-ı sânî oldu. Sonra kapıcıbaşı olarak 1256'da (1840) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (IV. 290)

Emin Mehmed Bey Maraş Valisi Ahmed Paşa'nın kardeşinin oğlu olarak kapıcıbaşı olmuştur. 1250-1260 (1834-1844) arasında vefat etmiştir. (I. 428)

Emin Mehmed Bey Niğdeli Abdurrahman Paşa'nın oğlu olup kapıcıbaşı olmuştu. 1250-1260 (1834-1844) arasında vefat etmiştir. (I. 428)

Emin Mehmed Bey Hulûsî Ahmed Paşa'nın(→) büyük oğludur. Müderris olup 1274'de (1857/58) vefat eylemiştir. (II. 282)

Emin Mehmed Bey Ken'an Efendi'nin(→) kızından torunu Harirîzâde Ömer Nesib Efendi'nin oğludur. Mâbeyn anbar müdürü olup Cemaziyelevvel 1280'de (Ekim-Kasım 1863) vefat etti. Yanına defnedilmiştir. (IV. 84)

Emin Mehmed Bey İbiş İbrahim Ağa'nın(→) oğludur. Kapıcıbaşı iken Cemaziyelâhir 1288'de (Ağustos-Eylül 1871) vefat edip babasının yanına defnedildi. (I. 188)

Emin Mehmed Bey Maliyeden yetişip vâridat-ı umumiye muhasebe müdürü olduğu halde 20 Rebiyülâhir 1290'da (17 Haziran 1873) vefat etmiştir. Haydarpaşa'da medfundur. (I. 435)

Emin Mehmed Bey Bursalıdır. Hüsrev Paşa dairesinde yetişip sadâret mektûbî odasına çerağ edildi. 1270'de (1853/54) mâbeyn-i hümâyûn kâtibi olup 1271'de (1854/55) beşinci kâtip iken bir defada ikinci kâtip olmuştur. Cemaziyevvel 1278'de (Kasım 1861) ûlâ sınıf-ı evveli ile mâbeyn-i hümâyûn başkâtibi oldu. 14 Receb 1279'de (3 Ocak 1863) Meclis-i Vâlâ azası, 15 Ramazan'da (7 Mart) Divan-ı Hümâyûn beylikçisi olup Şevvâl'de (Mart-Nisan) Bosna ciheti müfettişi olduysa da Bosna'ya gitmekten affedilmiştir. 15 Rebiyülevvel 1281'de (18 Ağustos 1864) ikinci defa mâbeyn-i hümâyûn başkâtibi olup Şaban 1288'de (Ekim-Kasım 1871) ayrılmış ve ardından Kıbrıs'a ikamete gönderilmiştir. Cemaziyelevvel 1289'da (Temmuz 1872) dönüş için emir aldı. Muharrem 1294'de (Ocak-Şubat 1877) Meclis-i Ayan'a memur olup Muharrem 1295'de (Ocak 1878) başvekâlet müsteşarı oldu. Bir ay sonra istifa ederek İntihab-ı Memurîn Komisyonu'na aza olmuştur. 1303'de (1885/86) vefat eyledi. Kâtipliği orta dereceli ise de tedbirli ve devrin haline vâkıftı. (I. 438)

Emin Mehmed Bey (Abdülcelilzâde) Ahmed Paşa'nın(→) kardeşinin oğludur. Kapıcıbaşı olarak Abdülmecid devri (1839-1861) başlarında vefat etti. (I. 287)

Emin Mehmed Bey (Feyzî Beyzâde) Kel Ahmed Paşazâde Feyzullah Bey'in oğludur. Kalemden yetişerek hâcegândan oldu. 1199'da (1785) ve 1201'de (1786/87) iki defa cebeciler kâtibi olup sonra başka görevlerde bulunup 9 Zilka'de 1213'de (14 Nisan 1799) defter emini ve 1221'de (1806) ruznâme-i evvel, Safer 1222'de (Nisan 1807) vekâleten, hemen ardından asâleten defterdar-ı şıkk-ı evvel ve Rebiyülâhir 1222'de (Haziran 1807) Edirne'de mühimmat-ı harbiye nâzırı ve Şevvâl'de (Aralık) gelip şıkk-ı râbi' defterdarlığıyla zahire nâzırı olup Cemaziyelâhir 1223'de (Ağustos 1808) Ankara'ya gönderildi. O sene sonunda affedilerek 1224'de (1809) defter emini ve azilden sonra 1226'da (1811) yine defter emini ve 1228'de (1813) ruznâme-i evvel oldu. 1229'da (1814) azledilerek 4 Cemaziyelâhir 1231'de (2 Mayıs 1816) vefat eylemiştir. Çorlulu Ali Paşa Medresesi önünde medfundur. *Kaside-i Bürde*'yi şerhedip vasiyeti gereği beraberce defnedildi. Oğulları Feyzî Bey ve kapıcıbaşı Ahmed Bey'dir. (IV. 281)

Emin Mehmed Bey (Hacı) Ayas Paşa'nın torunlarından olup bostancı ve haseki olmuştu. 26 Cemaziyelevvel 1201'de (16 Mart 1787) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (I. 413)

Emin Mehmed Bey (Hacı) Silahşor-ı hassadan olup 9 Ramazan 1199'

da (16 Temmuz 1785) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. III. Osman'ın başkadını Leylâ Kadın, 1209'da (1794/95) vefatında bunun yanına defnolunmuştur ki, zevcesi olmuştu. Oğlu silahşor Feyzullah Bey, 23 Zilhicce 1206'da (12 Ağustos 1792) vefat ederek yanına defnedilmiştir. (IV. 262)

Emin Mehmed Bey (Köprülüzâde) Enderûn'dan yetişip 1230'da (1815) çukadar-ı has ve sonra emekli olmuş ve 1272'de (1855/56) vefat eylemiştir. Atasının türbesine defnedilmiştir. (I. 432)

Emin Mehmed Bey (Mîrialemzâde) Mîrialem Mustafa Ağa'nın oğlu olup kapıcıbaşı olmuştur. 1250-1260 (1834-1844) arasında vefat etmiştir. (I. 428)

Emin Mehmed Bey (Nurî Beyzâde) Nazif biraderzâdesi Nurî Bey'in oğludur. Devriye müderrisi ve 1276'da (1859/60) Trabzon mollası olup Safer 1282'de (Temmuz 1865) Mekke mollası oldu ve o senenin Ramazanında (Ocak-Şubat 1866) vefat etti. Gönül adamı, kâtip, iffetliydi. (I. 433)

Emin Mehmed Bey (Sarızâde) Mehmed Paşa'nın oğlu ve Zaralızâde Mehmed Paşa'nın torunudur. Babasının mansıbı olan Sivas alaybeyliği üç yaşında iken buna verilmişti. Harbe gelmemekle 1198'de (1784) idam edildi. Akıllı ve edipdi. (IV. 261)

Emin Mehmed Bey (Yağlıkçı Emin Paşazâde) Babası Sadrazam Emin Paşa'dır. 27 Ramazan 1171'de (5 Haziran 1758) doğdu. Alâiyeli Kadızâde Mehmed Efendi, Karamânî Âbid Efendi, Çatalcalı Ahmed Efendi, Gelenbevî İsmail Efendi ve Enver Efendi'den ilimleri, hey'eti ve edebiyatı, Tatarcık, Ni'met ve Benlizâde'den nücûm, istihrâc-ı düstur ve âlât-ı irtifâiye'yi ve Yesârî'den ta'lîk hattını öğrenmiş ve 1182'de (1768/69) ehliyetsiz olarak aldığı müderrisliğin, 1206'da (1791/92) Galata mollalığında hakkını vermiştir. Rebiyülevvel 1210'da (Eylül-Ekim 1795) Edirne pâyesi, Rebiyülâhir 1211'de (Ekim 1796) Mekke pâyesi ve Cemaziyelevvel 1215'de (Eylül-Ekim 1800) İstanbul kadısı olmuştur. Bitiminde Cemaziyelevvel 1216'da (Eylül 1801) Anadolu pâyesiyle ödüllendirilmiş, Zilhicce 1218'de (Mart 1804) ikinci defa İstanbul kadısı olmuş ve Rebiyülâhir 1220'de (Temmuz 1805) Anadolu kazaskeri olup ayrıldıktan sonra Receb 1223'de (Eylül 1808) Rumeli pâyesini almıştır. 8 Rebiyülevvel 1224'de (23 Nisan 1809) vefat etti. Eyüp'de Cemaziyelevvel 1209'da (Ocak 1795) vefat eden annesi Hâfize Hanım yanına defnedilmiştir. Muhakkık, dindar, fakih, fâzıldı. Oğlu, sudûrdan Abdülkadir Bey'dir. (I. 419)

Emin Mehmed Çelebi (Hacı) İsmail Çelebi'nin oğludur. 1192'de (1778) Konya'da Hz. Mevlânâ'nın postuna oturdu. 1230'da (1815) vefat eyledi. Vefatından üç gün önce meşihati küçük oğlu Said Hemdem Çelebi'ye bırakmıştı. Alçakgönüllü, yumuşak huylu ve hâfız-ı Mesnevî idi. Büyük oğlu Rif'at Hüseyin Çelebi'dir(→). (IV. 281)

Emin Mehmed Efendi İran'da Ebherlidir. Anadolu'ya göçüp I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) sonlarında vefat eyledi. Şairdir. (IV. 117)

Emin Mehmed Efendi Karabağlıdır. Müderris olup 979'da (1571/72) vefat etti. Eyüp'de medfundur. Münşî ve şairdi. Bazı mevzularda ta'likatı vardır. (IV. 120)

Emin Mehmed Efendi Tireli Mahmud Efendi'nin oğludur. Müderris olup Zilhicce 1101'de (Eylül 1690) vefat etti. Fâzıldı. (IV. 191)

Emin Mehmed Efendi Hekim Sâlih Efendi'nin(→) oğlu olup mahkeme kâtibiydi. Şam'da iken 1121'de (1709) vefat etti. Şairdir. (I. 404; III. 203)

Emin Mehmed Efendi Sofya müftüsü Es'ad Efendi'nin oğlu olup Fethiyeli idi. Müderris, Haremeyn evkaf müfettişi, Bursa ve Mekke mollası oldu. 1123'de (1711) vefat eylemiştir. İffetli ve sâlihdi. (I. 404)

Emin Mehmed Efendi Vanî Mehmed Efendi'nin torunu ve Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris olup 1132'de (1720) vefat etmiştir. (I. 404)

Emin Mehmed Efendi Küçük Bolevî Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris ve Filibe mollası oldu. Azledilmiş olarak 6 Şevvâl 1138'de (7 Haziran 1726) vefat etmiştir. Edirnekapı'da medfundur. Fâzıldı. (I. 404)

Emin Mehmed Efendi Üsküdarlıdır. Müderris iken 1148'de (1735/36) vefat etmiştir. *Fethiye*'ye hâşiyesi vardır. (I. 405)

Emin Mehmed Efendi Abdülhâdî Efendi'nin(→) oğludur. Müderris, 1139'da (1726/27) Trablusşam, sonra Kayseri ve Belgrad mollası olup Galata pâyesi verilmiştir. 1156'da (1743) vefat etti. Âlîm ve şairdir. Oğlu Abdülaziz Efendi'dir(→). (III. 406; I. 405)

Emin Mehmed Efendi Mahmud Efendi'nin (v. 1172/1759) damadıdır. Mektûbî-i sadaret halifelerinden olup Rebiyülevvel 1167'de (Ocak 1754) vefat etmiştir. (IV. 326)

Emin Mehmed Efendi Şeyh Yahyâ Efendi'nin oğludur. 1110'da (1698/99) babasının vefatında Eyüp'de Abdülkadir Tekkesi'ne şeyh olmuştur. 1169'da (1755/56) vefat etti. Yerine oğlu Sa'deddin Efendi geçmiştir. (I. 407)

Emin Mehmed Efendi Nureddin Cerrahî'nin üçüncü halifesi sertarik Abdullah Efendi'nin oğludur. Şeyh Murad Tekkesi yakınında bir zaviye yapıp babası sertarik iken oraya şeyh olmuştur. Sonra Hafız Paşa Camii yakınında babasının tekkesine 1169'da (1755/56) şeyh oldu. 1172'de (1758/59) vefat eyledi. Yerine, Sertarik Tekkesi'ne Seyyid Mustafa Efendi şeyh olup 1171'de (?) (1757/58) vefat etmiştir. Bunun yerine Fâzıl Ali Efendizâde Abdullah Efendi şeyh olup bir hayli yıl şeyhlik eylemiştir. (I. 407)

Emin Mehmed Efendi Müderris, Mısır mollası ve Muharrem 1173'de (Eylül 1759) Mekke mollası oldu. Sonra vefat eylemiştir. (I. 408)

Emin Mehmed Efendi Vezir müfettişi Küçük Hâfız'ın oğlu ve müderris olup 1175'de (1761/62) vefat eylemiştir. Eğrikapı'da defolunmuştur. (I. 408)

Emin Mehmed Efendi Bursalıdır. Müderris ve Üsküdar mollası olup 1176'da (1762/63) vefat eyledi. Üsküdar'da Emin Camii'nde medfundur. Ermiş sayılanlardan olup kabri ziyaretgâhdır. Şairdir. *Divan*'ı vardır. (I. 408)

Emin Mehmed Efendi Bezirgân Tekkesi şeyhi Hamidî Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Babasının 1131'de (1719) vefatı üzerine şeyh olarak 1179'da (1765/66) vefat etti. (III. 365)

Emin Mehmed Efendi Pazar Tekkesi şeyhi olup 1179'da (1765/66) vefat eylemiştir. (I. 408)

Emin Mehmed Efendi Damadzâde Feyzullah Efendi'nin şeyhülislâmlı-

ğında kethüdâsı olup müderrisdi. 1180'de (1766/67) vefat eylemiştir. Sütlüce'de defnolunmuştur. (I. 408; I. 321)

Emin Mehmed Efendi Aşçılar yazıcısı iken 1151'de (1738/39) vefat eden İbrahim Efendi'nin oğludur. Müderris ve Filibe mollası olup 1182'de (1768/69) vefat eylemiştir. Haydarpaşa'da medfundur. (I. 408)

Emin Mehmed Efendi Bayramî tarikatinden olup bir tekkeye şeyh olmuştur. Bu senelerde (1770'ler) vefat edip yerine oğlu Es'ad Efendi şeyh olmuş, o da 9 Ramazan 1202'de (13 Haziran 1788) vefat eylemiştir. (I. 410)

Emin Mehmed Efendi Mehmed Gânim Efendi'nin oğludur. Müderris iken 15 Şa'bân 1184'de (29 Kasım 1770) vefat etti. Karacaahmet'de medfundur. (I. 409)

Emin Mehmed Efendi Kazasker Abdürrahim Efendi'nin(→) oğludur. Haleb mollası olup 1185'de (1771/72) vefat eyledi. Fâtih'de medfundur. Oğlu Derviş Abdülkadir Efendi'dir(→). (III. 332)

Emin Mehmed Efendi Sudûrdan Abdürrahim Efendi'nin oğludur. Müderris ve Haleb mollası olup 1185'de (1771/72) vefat etti. Fâtih civarında babasının yanında medfundur. (I. 410)

Emin Mehmed Efendi Tıp tahsil edip Rebiyülevvel 1182'de (Temmuz-Ağustos 1768) reis-i etıbbâ olmuştur. O senenin Zilhiccesinde (Nisan 1769) İzmir mollası olup Zilka'de 1187 (Ocak-Şubat 1774) ayrıldı. Sonra vefat eylemiştir. (I. 410)

Emin Mehmed Efendi Kalemde yetişip sadâret kethüdâlarından birine damad olduğundan "Kethüdâ Bey Damadı" diye şöhret almıştır. Sonra hâcegândan dahi oldu. Bazı görevlerde bulunarak 1189'da (1775) vefat eylemiştir. Üsküdar'da medfundur. (I. 410)

Emin Mehmed Efendi Kâtip Şükrî Efendi'nin kardeşidir. Darphanede kefçe kâtibi iken 1192'de (1778) vefat etmiştir. Şairdir. (I. 411)

Emin Mehmed Efendi Müderris ve mahrec mollası olup 22 Rebiyülevvel 1193'de (9 Nisan 1779) vefat eylemiştir. Eğrikapı'da medfundur. (I. 411)

Emin Mehmed Efendi Enderûn'dan yetişme olup Şehzâde Camii'nde vakıf kâtipliğiyle çerağ olmuştur. 1197'de (1783) vefat eyledi. Üsküdar'da medfundur. Kadirî tarikatine mensuptu. (I. 412)

Emin Mehmed Efendi Kesedar Yusuf Efendi'nin oğlu olup 1199'da (1785) Bursa mukataacısı oldu. Sonra vefat etmiştir. (I. 414)

Emin Mehmed Efendi Kesedar Yusuf Efendi'nin oğludur. Kalemden yetişti. Beylikçi Abdullah Efendi'nin kaynı olup hâcegândan olarak 30 Zilka'de 1199'da (4 Ekim 1785) vefat etti. (IV. 261/62)

Emin Mehmed Efendi Şeyhülislâm Kara Halilzâde Said Mehmed Efendi'nin(→) torunudur. Müderris olup 1 Şa'bân 1200'de (30 Mayıs 1786) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (III. 29)

Emin Mehmed Efendi Diyarbekirlidir. Şâfiî olup müftü olmuştu. Şevvâl 1200'de (Ağustos 1786) vefat etti. Seyyidlikle meşhur bir fâzıldı. (I. 412/13)

Emin Mehmed Efendi Kâtip olup Hacı İspir Ağa'nın mühürdarı oldu. 1199'da (1785) hâcegânlıkla Kefe

mukataacısı ve 1202'de (1787/88) küçük evkaf muhasebecisi oldu. Sonra vefat etmiştir. (I. 414)

Emin Mehmed Efendi Ergenelidir. Oraya müftü olmuştu. I. Abdülhamid devri (1774-1789) başlarında vefat eylemiştir. Şairdi. (I. 410)

Emin Mehmed Efendi Hâfız-ı Kur'an ve ilim meraklısı olup müderris olmuş ve Eyüp mollası olarak Rebiyülevvel 1208'de (Ekim 1793) vefat etmiştir. (I. 414/15)

Emin Mehmed Efendi Müderris olup Melek Mehmed Paşa'nın(→) kitapçılığında bulunmuştu. 3 Ramazan 1208'de (4 Nisan 1794) vefat etmiştir. (IV. 510)

Emin Mehmed Efendi Kandiyelidir. Ulemadan olarak Çelik Mehmed Paşa'ya kitapçı olmuştu. Müderris iken, 23 Ramazan 1208'de (24 Nisan 1794) vefat etti. (I. 415)

Emin Mehmed Efendi Yamak Sâlih Efendi'nin oğludur. Yeniçeri Ocağı'nda yazıcı olup 11 Safer 1211'de (16 Ağustos 1796) vefat etti. Davutpaşa'da defnedildi. (I. 415)

Emin Mehmed Efendi Şerbetçizâde damadı olup 1159'da (1746) başmuhasebe kalemine çerağ oldu. Defalarca zimmet ve mâlikâne halifesi olup 27 Şaban 1209'da (19 Mart 1795) şıkk-ı evvel defterdarı oldu. 2 Ramazan 1210'da (11 Mart 1796) yaşlılığından dolayı istifa etti. Ardından ruznâme-i evvel olup Rebiyülevvel 1211'de (Eylül 1796) tevkiî ve 1212'de (1797/98) defter emini oldu. 23 Şa'bân 1213'de (30 Ocak 1799) vefat etti. Silivrikapı'da medfundur. Hesap işlerine âşinâ olup yaşı 70'i geçmişti. (I. 416)

Emin Mehmed Efendi Derviş Mustafa Efendi'nin kardeşi Hacı Süleyman Ağa'nın oğludur. Kâtip olup yazıcı başhalifesi olmuştu. 3 Rebiyülevvel 1215'de (25 Temmuz 1800) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (I. 416)

Emin Mehmed Efendi Kâtip olup gümrük emini Hüseyin Efendi'ye damad olarak hâcegândan olmuş ve sergi nezâretinde bulunmuştu. 1215'de (1800/01) vefat etti. Eyüp'de kayınpederi yanına defnedildi. Kızını, Koca Mustafa Paşa mütevellisi İbrahim Bey nikâhlamıştı (I. 416)

Emin Mehmed Efendi Kâtip olup Selim Sırrî Paşa'ya kapı kethüdâsı olmuş ve hâcegân rütbesini elde ederek bir aralık enfiye emini olup Ramazan 1215'de (Ocak-Şubat 1801) vefat etmiştir. Kaşgarî yolunda medfundur. (I. 416)

Emin Mehmed Efendi Enderûn'dan yetişip Abdüsselâm tevliyeti ile çerağ olarak hâcegândan ve 1199'da (1785) ulûfeciyân-i yesâr kâtibi oldu. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eylemiştir. (I. 414)

Emin Mehmed Efendi Kadı olup Arabzâde Ârif Mehmed Efendi'nin(→) kethüdâlığında bulunmuştur. Şa'bân 1222'de (Ekim 1807) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (III. 270)

Emin Mehmed Efendi Mahmudpaşalıdır. Kâtip olup yetişerek hâcegândan oldu. 1202'de (1787/88) tophane nâzırı oldu. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eylemiştir. (I. 414)

Emin Mehmed Efendi Seyyidlerdendi. Mimar Tekkesi meşihatini Sarı Osman Efendi ve Ahmed Vecdî Efendi elde ettikten sonra bu zat 1114'de (1702/03) şeyh olmuştur. 1174'de (1760/61) vefat edip Mevlânâkapı'ya

defnedilmiştir. Yerine kardeşi İsmail Efendi şeyh olmuştur. III. Selim devrinde (1789-1807) vefat eylemiştir. (I. 407)

Emin Mehmed Efendi Meşhur Hacı Selim Ağa'nın oğlu ve Nazif Efendi'nin kardeşidir. I. Abdülhamid'in tahta çıkmasıyla babası ve kardeşiyle yükseldi ve hâcegân rütbesiyle masraf kâtibi oldu. Sonra sadâret mektupçusu vekili olup 1188'de (1774) kethüdâ kâtibi olmuş ve senelerce bu hizmette kalıp 1199'da (1785) arpa emini ve 1200'de (1786) Anadolu muhasebecisi ve 1202'de (1787/88) başmuhasebeci olmuştur. 1203'de (1788/89) babası ve kardeşini kaybetmekle beraber gözden düşmüş ve Receb 1223'de (Ağustos-Eylül 1808) II. Mahmud'un tahta çıkışına kadar bu hali devam etmiştir. O tarihte cizye muhasebecisi olup kısa süre sonra orduda vefat eylemiştir. Oğlu Nurî Efendi ve onun oğlu Emin Mehmed Efendi'dir ki, "Nazif Biraderzâdeliği" ile meşhur oldular. (I. 418)

Emin Mehmed Efendi Kalemden yetişip maden başhalifesi olmuş ve 9 Rebiyülevvel 1224'de (24 Nisan 1809) vefat etmiştir. Silivrikapı'da medfundur. (I. 419)

Emin Mehmed Efendi Enderûn'dan yetişerek Selimiye kâtibi olmuştur. 15 Rebiyülâhir 1227'de (28 Nisan 1812) vefat etti. Damadı Mehmed Ali Efendi'dir(→). (IV. 279)

Emin Mehmed Efendi Enderûn'dan yetişip Nuruosmaniye tevliyeti ile çıkmıştır. Sonra hâcegândan olup 1222'de (1807) Anadolu muhasebecisi ve sonra cebeciler kâtibi olmuş ve 1228'de (1813) vefat eylemiştir. Eyüp'de medfundur. (I. 420)

Emin Mehmed Efendi Müderris ve Receb 1229'da (Haziran-Temmuz 1814) Haleb mollası oldu. Bu pâyede vefat eyledi. (I. 421)

Emin Mehmed Efendi Sâlihzâde'nin kethüdâsı olup müderris olmuştu. Sırasıyla Haleb mollası oldu. 11 Zilka'de 1229'da (25 Ekim 1814) vefat etti. Üsküdar'a defnedildi. (I. 421)

Emin Mehmed Efendi Kalemden yetişip Damat Seyyid Mustafa Paşa'ya divan kâtibi olmuştu. 1 Safer 1231'de (2 Ocak 1816) vefat etti. Eyüp'e defnedildi. (I. 422)

Emin Mehmed Efendi Cebecibaşı Kürt Mehmed Ağa'nın oğludur. Mektûbî-i sadârete girdi. 1227'de (1812) hâcelikle başmukataacı oldu. Sonra mektûbî-i sadâret başhalifesi oldu. 1233'de (1818) vefat etti. Küçükayasofya'da babasının yanına defnolundu. (IV. 282)

Emin Mehmed Efendi Kalemden yetişip hâcegândan olmuş ve sergi nâzırı olarak 1235'de (1819/20) vefat eylemiştir. Eyüp'de Kasapbaşı Hacı Mehmed Ağa yanında medfundur. (I. 424)

Emin Mehmed Efendi Yükselip gedikler kâtibi olmuştur. 1235'de (1819/20) vefat eyledi. (I. 424)

Emin Mehmed Efendi Kalemden yetişerek hâcegândan ve sergi nâzırı oldu. 1235'de (1820) vefat etti. Eğrikapı'da medfundur. (IV. 282)

Emin Mehmed Efendi Tersane zimmeti Ârif Efendi'nin oğlu olup kalemden yetişerek tersane kereste kâtibi ve hâcegândan olmuştur. 1236'da (1820/21) vefat ederek Fâtih-Nişanca'da defnedilmiştir. (IV. 283)

Emin Mehmed Efendi Sûfiye ricalinden olup Nureddin Cerrahî Tekke-

si'ne şeyh olmuştur. 1237'de (1821/22) vefat etti. (I. 425)

Emin Mehmed Efendi Abdülhak Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 29 Ramazan 1240'da (17 Mayıs 1825) vefat etti. Yahyâ Efendi Tekkesi'nde medfundur. (III. 310)

Emin Mehmed Efendi Necib Efendi'nin kaynıdır. Kalemden yetişip 1237'de (1821/22) gedikler kâtibi ve Haleb kapı kethüdâsı oldu. 1242'de (1826/27) mevkufatî olup sonra vefat etmiştir. (IV. 288)

Emin Mehmed Efendi Mısır kadısı Seyyid İbrahim Efendi'nin(→) oğlu olup müderrisken 1 Zilhicce 1243'de (14 Haziran 1828) vefat etmiştir. Müftühamamı'nda medfundur. (I. 426; I. 147) [I. 147'de vefat tarihi 1 Zilhicce 1242 (26 Haziran 1827) olarak verilmiştir.]

Emin Mehmed Efendi Sırasıyla hassa mimarı olup 1244'de (1828/29) vefat eylemiş ve Şehzâdebaşı'na defnedilmiştir. (I. 427)

Emin Mehmed Efendi Kıbrıslıdır. 1240'da (1824/25) vefat eden Seyyid Mehmed Ağa'nın oğludur. Enderûn'da yetişip başyazıcı olmuş ve ayrıldıktan sonra Receb 1236'da (Nisan 1821) hazine-i hümâyûn kethüdâlığına memur edilmiştir. 21 Receb 1245'de (16 Ocak 1830) vefat eyledi. Hamidiye Türbesi'nde babasının yanına defnedilmiştir. Akıllı ve olgun bir zat idi. Yeğeni sadrazam Mehmed Paşa'dır. (I. 427)

Emin Mehmed Efendi Enderûnludur. Sesi güzel olmakla müezzin olmuştu. Sonra peşkir ağası, Safer 1237'de (Kasım 1821) miftâh ağası ve Muharrem 1239'da (Eylül 1823) rikâbdar-ı şehriyârî oldu. O senenin Zilka'desinde (Temmuz 1824) çukadar-ı şehiriyârî olup 1240'da (1824/25) Bâyezid ruznâmçeciliği ile çerağ edilmiştir. Sonra hâcegânlık ile Haremeyn muhasebecisi oldu. 18 Zilhicce 1248'de (8 Mayıs 1833) vefat edip Eyüp'e defnedilmiştir. (I. 428)

Emin Mehmed Efendi Kütahyalıdır. Kalemden yetişip mukataat zimmeti olup 12 Zilka'de 1247'de (13 Nisan 1832) hâcegân rütbesiyle mukataat nâzırı olmuştur. 9 Receb 1249'da (22 Kasım 1833) ayrılıp Şa'bân 1252'de (Kasım 1836) ruznâme-i evvel oldu. Ayrıldıktan sonra 5 Zilhicce 1252'de (13 Mart 1837) vefat etmiştir. Bostan İskelesi'ne defnedildi. Dirayetliydi. (I. 429)

Emin Mehmed Efendi İstanbulludur. Müderris ve Ramazan 1250'de (Ocak 1835) Selânik mollası olup 1 Cemaziyelevvel 1256'da (1 Temmuz 1840) vefat etti. (I. 430)

Emin Mehmed Efendi Taşlıburun Tekkesi şeyhi Ahmed Efendi'nin halifelerinden olup 1245'de (1829/30) vefat eden Şeyh Sâlih Efendi'nin mürididir. 1243'de (1827/28) Balçık Tekkesi'nde Sa'dî şeyhi ve Ebâ Eyyûb türbedarı oldu. Zilka'de 1257'de (Aralık 1841-Ocak 1842) vefat etmiştir. Tekke, zamanında yenilendi. (I. 430)

Emin Mehmed Efendi Kurşunlu Mahzen başkâtibi olup 23 Rebiyülevvel 1258'de (4 Mayıs 1842) vefat eyledi. Gümüşsuyu Mezarlığı'nda medfundur. (I. 431)

Emin Mehmed Efendi Pertev Paşa'nın büyük kardeşidir. Bâbıâlîden yetişip 1237'de (1821/22) kâğıd-ı bîrûn emini oldu. 1240'da (1824/25) tezkire-i sânî ve Şevvâl 1241'de (Ma-

yıs 1826) tezkire-i evvel, Şevvâl 1242'de (Mayıs 1827) asâkir-i mansûre nâzırı, 1244'de (1828/29) rikâb-ı hümâyun defterdarı ve 1245'de (1829/30) mühimmat-ı harbiye nâzırı oldu. Cemaziyelâhir 1253 de (Eylül 1837) kardeşiyle birlikte azledilerek Kütahya'ya sürüldü. Cemaziyelâhir 1254'de (Eylül 1838) serbest bıraklıdı. Zilka'de 1256'da (Ocak 1841) Adana defterdarı olup 1257'de (1841) Ankara defterdarı oldu. Şa'bân 1258'de (Eylül 1842) orada vefat eyledi. Sert mizaçlı ve devlete sâdıktı. (I. 430)

Emin Mehmed Efendi Avarinlidir. Kalyoncu olup 1260'da (1844) vefat eyledi. Usta bir şairdir. (I. 431)

Emin Mehmed Efendi Trabzonlu muhaddis Ömer Said Efendi'nin(→) oğludur. Katar şeyhlerinden olup 1264'de (1848) Ayasofya şeyhi olmuştur. 10 Receb 1266'da (22 Mayıs 1850) vefat etmiştir. Haydarpaşa'da medfundur. Oğlu Said Ömer Efendi'dir(→). (I. 431) [III. 596'da babası Harputlu olarak verilmiş, vefat tarihi de 10 Receb 1265 (6 Haziran 1849) olarak kaydedilmiştir.]

Emin Mehmed Efendi Silahdar Ali Ağa'nın imamı olup o sayede müderris, Haleb ve Edirne mollası ve Muharrem 1278'de (Temmuz 1861) Mekke pâyesi oldu. Bu senelerde (1860'lar) vefat etmiştir. (I. 433/34)

Emin Mehmed Efendi Zaferanboluludur. Devriye müderrisi, 1278'de (1861/62) Kürdistan ve sonra Beyrut mollası oldu. Bu senelerde (1860'lar) vefat etti. (I. 433)

Emin Mehmed Efendi Müderrislerin fâzıllarından olup 5 Rebiyülâhir 1282'de (28 Ağustos 1865) vefat ederek Haydarpaşa'ya defnedilmiştir. (I. 433)

Emin Mehmed Efendi Hemşinli İbrahim Efendi'nin oğludur. 1268'de (1852) padişah ikinci imamı ve müderris ve Rebiyülâhir 1275'de (Kasım 1858) Eyüp mollası oldu. 1283'de (1866/67) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (I. 433)

Emin Mehmed Efendi Güzel sesli olmakla 1282'de (1865/66) imam-ı sânî olmuş ve müderris, Bağdad ve 1286'da (1869) Girit mevleviyetiyle ayrılmış olarak bu senelerde (1870'ler) vefat etmiştir. (I. 437)

Emin Mehmed Efendi Trabzon'da Çarşambalı tüccardan Said Efendi'nin oğludur. İstanbul'a gelerek Rızâ Paşa'ya divan kâtibi oldu. Dahiliye mektûbî kalemden yetişip sonra Tophane'ye geçerek mektûbî muavini olmuş ve Şevvâl 1292'de (Kasım 1875) tophane mektupçusu olarak 1296'da (1879) vefat eylemiştir. Münşî, edipdi. Oğlu Meclis-i Maarif başkâtibi Mustafa Nâil Bey'dir. (I. 437)

Emin Mehmed Efendi Vidinli Hoca Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris, mahrec ve bilâd-ı hamse mollası olup 1296'da (1879) vefat etmiştir. (I. 437)

Emin Mehmed Efendi Yâsincizâde Abdülvehhâb Efendi'nin kethüdâsının oğlu olup gümrükte mümeyyiz olmuş ve Kânî Paşa'nın ilk rüsumât eminliğinde muavin olmuştu. Sonra emekli olarak 15 Safer 1297'de (28 Ocak 1880) vefat etmiştir. Anadoluhisarı'nda defnedilmiştir. (I. 437)

Emin Mehmed Efendi Savaklar Tekkesi şeyhi Hacı Ali Efendi'nin(→) oğludur. Babasının 1258'de (1842) vefatı üzerine şeyh oldu. 15 Şa'bân 1298'de (13 Temmuz 1881) vefat eyledi. Kâşgarî yakınında medfundur. (III. 567)

Emin Mehmed Efendi Maliyeden yetişip masârifat mümeyyizi olmuştur. Zilka'de 1256'da (Ocak 1841) vâridat muhasebecisi olup Receb 1257'de (Ağustos-Eylül 1841) Haremeyn muhasebecisi ve Ramazan 1259'da (Ekim 1843) Dersaadet muhasebecisi ve Zilhicce 1260'da (Aralık 1844) nizâmiye muhasebecisi oldu. Zilka'de 1277'de (Mayıs 1861) emekli olup 1299'da (1882) vefat eylemiştir. Eyüp'de medfundur. (I. 437)

Emin Mehmed Efendi Şeyh Mehmed Efendi'nin oğludur. Yahyâzâde Tekkesi şeyhi olup 1303'de (1885/86) vefat etmiştir. Eyüp'de medfundur. (I. 438)

Emin Mehmed Efendi İstanbulludur. Babası Ankaralı olduğundan "Ankaralızâde" denir. Müderris ve dersiâm olup yine mevleviyette Mekke pâyesini elde etmiş ve Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî müftüsü olduktan sonra İstanbul pâyesi verilmiştir. 1296'da (1879) Konya naibi olup Cemaziyelevvel 1305'de (Ocak-Şubat 1888) vefat etmiştir. (I. 438/39)

Emin Mehmed Efendi Eskişehirlidir. Süleyman Paşa'nın kitapçısı olup müderris ve Cemaziyelevvel 1280'de (Ekim-Kasım 1863) Selânik mollası oldu. Sonra nâiblikte gezip 25 Cemaziyelevvel 1306'de (27 Ocak 1889) vefat etti. İlim sâhibiydi. (IV. 306)

Emin Mehmed Efendi İçellidir. Ermenak'da Nedre köyünde medfun Şeyh Hevâî sülâlesindendir. Dârülmaarif mektebine muallim olmuş, Meclis-i Maarif azalığında da bulunmuş ve mollalığa yükselip bilfiil Mekke mollası olmuştur. 18 Muharrem 1308'de (3 Eylül 1890) vefat eyledi. Yaşı 80'i aşkın, güzel konuşurdu. (IV. 306)

Emin Mehmed Efendi Bağdadlıdır. Bağdad'a müftü ve Mekke pâyesi olmuştu. 1284'de (1867/68) taşradan Şûrâ-yı Devlet'e aza tayini sırasında bu zat da getirildi. 1294'de (1877) buradan Meclis-i Â'yân'a, sonra ilâveten İntihab-ı Memurîn Komisyonu'na aza olmuştur. 1309'da (1891/92) Anadolu pâyesini hâiz olup aynı yıl vefat etmiştir. Yumuşak huylu, fâzıl, yaşlı ve servet sâhibi bir zat idi. (I. 439)

Emin Mehmed Efendi (Arabzâde) Hacı Hasan Efendi'nin(→) kardeşidir. Sultan Ahmed Camii imamı ve devrinin şeyhülkurrâsı idi. 10 Zilhicce 1171'de (15 Ağustos 1758) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. (I. 407; IV. 218)

Emin Mehmed Efendi (Arabzâde) (Hacı) Sultan Ahmed Camii imamı olup uzun yaşamış bir zat idi. 5 Cemaziyelevvel 1247'de (12 Ekim 1831) vefat etmiştir. Haydarpaşa'da medfundur. Oğlu mevâlîden Mustafa Efendi'dir. (I. 427; IV. 218)

Emin Mehmed Efendi (Atinalızâde) Ricalden Ahmed Bey'in oğlu olup şeyhlerden olmuştu. Bu senelerde (1840'lar) vefat etmiştir. (I. 430)

Emin Mehmed Efendi (Baltacızâde) Müderris idi. 1209'da (1794/95) vefat edip Topkapı'ya defnedildi. Oğlu Emin Efendi dahi mevâlîden ve Mekke kadısı oldu. Onun oğlu Ali Rızâ Efendi'dir(→). (I. 415)

Emin Mehmed Efendi (Baltacızâde) Emin Efendi'nin oğludur. Müderris ve Haleb mollası olup Rebiyülevvel 1238'de (Kasım-Aralık 1822) Mısır mollası oldu. 1240'da (1824/25) Mekke kadısı olup 1243'de (1827/28) vefat eylemiştir. (I. 426)

Emin Mehmed Efendi (Behcetzâde) Cevdet Mus afa Efendi'nin(→) oğludur. Receb 1192'de (Ağustos 1778) vefat ederek Kayalar'a defnedildi. (I. 411; IV. 450)

Emin Mehmed Efendi (Bekir Ağazâde) Babası Er derûnî musâhib Ebûbekir Ağa olduğundan bu da Enderûn'da çalışıp müderrislikle mesleğe çıkmıştır. Zilka'de 1200'de (Eylül 1786) Üsküdar mollası, Rebiyülâhir 1210'da (Ekim-Kasım 1795) Edirne pâyesi, 1 Muharrem 121?'de (4 Mayıs 1802) Mekke mollası, 17 Zilka'de 1227'de (22 Kasım 1812) İstanbul kadısı ve Cemaziyelâhir 1228'de (Haziran 1813) Anadolu kazaskeri olup 7 Şevvâl 1228'de (3 Ekim 1813) birdenbire azledilmiştir. 12 Cemaziyelevvel 1233'de (20 Mart 1818) vefat etmiştir. Eyüp'de Kaşgarî yolunda medfundur. Masumane mizacı, kazaskerliğin ağırbaşlılığına ve vakar na aykırıydı. (I. 422)

Emin Mehmed Efendi (Benli) Kalemden yetişip süvari mukabelesi başhalifesi oldu. 22 Zilka'de 1218'de (5 Mart 1804) vefat etti. Topkapı'da medfundur. (I. 416)

Emin Mehmed Efendi (Berberzâde) (Hacı) Müderris ve 1227'de (1812) Haleb mollası oldu ve 21 Receb 1235'de (4 Mayıs 1820) vefat etti. Üsküdar'da Seyitahmetderesi'nde medfundur. Paşakapısı yakınında zaimlerden sadrazam Emin Paşa'nın berberbaşısı olup 1212'de (1797/98) vefat eden Hacı İbrahim Ağa ile Paşakapısı'nda Sedefli berber dükkânının sâhibi 1220'de (1805) vefat eden Hacı Ali Ağa medfundurlar ki, bunlardan biri babasıdır. (I. 424)

Emin Mehmed Efendi (Bolevîzâde) Şeyhülislâm Bolevî Mustafa Efendi'nin kardeşi Ali Efendi'nin oğludur. Müderris, İzmir mollası, 1142'de (1729/30) Mekke mollası olup 13 Cemaziyelâhir 1144'de (13 Aralık 1731) nakibüleşraf oldu. Üç ay sonra ayrıldı. 1145 başlarında (1732 ortaları) Edincik'e sürüldü. Rebiyülâhir 1146'da (Eylül 1733) serbest bırakılıp Ramazan 1156'da (Ekim-Kasım 1743) Anadolu kazaskeri oldu. 1157'de (1744) ayrılıp Şevvâl 1159'da (Ekim-Kasım 1746) ikinci defa nakibüleşraf oldu. Cemaziyelevvel 1161'de (Mayıs 1748) Rumeli pâyesi oldu. 29 Şa'bân 1161'de (24 Ağustos 1748) vefat eyledi. Torunlarından Said Efendi, 1252'de (1836/37) Galata mollası oldu. (I. 406)

Emin Mehmed Efendi (Ca'fer Ağazâde) Edirneli Ramazan Efendi'nin oğludur. Müderris, Belgrad, Kütahya mollası olup Şa'bân 1130'da (Ağustos 1718) vefat etmiştir. (I. 404; II. 420)

Emin Mehmed Efendi (Cündîzâde) Şam'da Ma'arretünnu'manlı olup öğrenimden sonra bir aralık Şam'a müftü olmuştu. 1284'de (1867/68) Şûrâ-yı Devlet azalığıyla birkaç sene sonra Şam'a dönmüş, orada Mekke pâyesini hâizken İstanbul'a çağrılmış ve 1296 (1879) yılına doğru vefat eylemiştir. Âlîm, fâzıl ve şairdi. (I. 437)

Emin Mehmed Efendi (Çavuşzâde) Babası divan çavuşlarından olup 1140'da (1727/28) doğdu. Hâfız ve imam olup Safer 1170'de (Kasım 1756) sesini III. Osman beğenip imam-ı sânî tayin buyurdular. 1171'de (1757/58) imam-ı evvel vekili ve 1172'de (1758/59) imam-ı evvel oldu. Zilka'de 1184'de (Şubat-Mart 1771) Selânik mollası olup 1188'de (1774) Edirne mollası ve ardından Mekke pâyesi, Cemaziyelevvel 1189'da (Temmuz

1775) İstanbul pâyesi ve o senenin Şa'bânında (Ekim) Anadolu pâyesini elde etmiştir. Cemaziyelevvel 1191'de (Haziran 1777) Anadolu kazaskeri olup Cemaziyelevvel 1192 (Haziran 1778) oradan ayrılmıştır. Şa'bân 1194'de (Ağustos 1780) imamlıktan ayrıldı. 17 Zilka'de 1196'da (Ekim 1782) felçli olarak vefat eyledi. Üsküdar'da Ayrılıkçeşmesi'nde medfundur. (I. 412; IV. 894)

Emin Mehmed Efendi (Çavuşzâde) Maliyeden yetişip hâcegân zimmet halifesi olmuştur. 11 Rebiyülâhir 1222'de (18 Haziran 1807) birden defterdar-ı şıkk-ı evvel oldu. 16 Rebiyülevvel 1223'de (12 Mayıs 1808) azledildi. Sonra Sofya nüzûl emini ve 1224'de (1809) matbah emini olup 24 Zilka'de 1224'de (31 Aralık 1809) sadâret kethüdâsı oldu. Safer 1225'de (Mart 1810) azledilerek sürüldü. Serbest bırakıldıktan sonra 1228'de (1813) tophane nâzırı ve o sene Esmâ Sultan kethüdası olup 26 Şa'bân 1230'da (3 Ağustos 1815) vefat eylemiştir. Eyüp'de Bostan İskelesi'nde medfundur. İdareli, muktedir ve hesap işlerinde ustaydı. Oğlu Hacı Süleyman Bey olup 10 Muharrem 1275'de (20 Ağustos 1858) vefat eyledi. Üsküdar'a defnedildi. (I. 421/22)

Emin Mehmed Efendi (Çelebi) Kıbrıslıdır. Mukabele başhalifesi olup 2 Rebiyülevvel 1229'da (22 Şubat 1814) vefat etti. Kocamustafapaşa'da medfundur. (IV. 281)

Emin Mehmed Efendi (Çeşmîzâde) Sâlih Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris iken 17 Safer 1105'de (18 Ekim 1693) vefat etmiştir. Oğlu Abdülhalim Efendi'dir. (I. 403; II. 93; III. 203; IV. 157)

Emin Mehmed Efendi (Çeşmîzâde) Müderris olup 1184'de (1770/71) vefat etti. Kayalar'da medfundur. (I. 409; II. 94; IV. 157)

Emin Mehmed Efendi (Çil Emin Ağazâde) Kalemden yetişip 1238'de (1822/23) Avlonya mukataacısı, 1242'de (1826/27) tarihçi, 1246'da (1830/31) salyâne ve 1247'de (1831/32) hassa mukataacısı oldu. Birkaç sene bu hizmette bulunduktan sonra vefat eylemiştir. (I. 429)

Emin Mehmed Efendi (Dürrîzâde) Ârif Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1195'de (1781) vefat etmiştir. Eğrikapı'da medfundur. (I. 412; III. 267)

Emin Mehmed Efendi (Ebûbekirzâde) Tireli Ebûbekir Efendi'nin oğludur. Müderris, Haleb mollası, Cemaziyelâhir 1166'da (Nisan 1753) Mısır mollası ve Muharrem 1167'de (Kasım 1753) Mekke mollası oldu. 1171'de (1757/58) vefat eyledi. Edirnekapı'da medfundur. (I. 407)

Emin Mehmed Efendi (Elmas Paşa İmamızâde) İshak Efendi'nin oğludur. Müderris ve Şam mollası olup Muharrem 1185'de (Nisan-Mayıs 1771) Medine mollası olmuştu. Zilhicce 1185'de (Mart 1772) orada vefat etti. (I. 410; I. 326)

Emin Mehmed Efendi (Feyzullahzâde) Şeyhülislâm Feyzullah Efendi'nin torunlarından olup müderris, molla ve Mekke kadısı oldu. Azledilmiş olarak 1212'de (1797/98) vefat etmiştir. Küçük Emir Efendi yakınında medfundur. (I. 415)

Emin Mehmed Efendi (Feyzullahzâde) Sudûrdan Abdullah Efendi'nin oğludur. 1182'de (1768/69) müderris, Ramazan 1211'de (Mart 1797) Yenişe-

hir mollası oldu. Sonra bilâd-ı hamse mollası olup Rebiyülevvel 1220'de (Haziran 1805) Mekke pâyesini alarak Zilka'de 1227'de (Kasım 1812) İstanbul kadısı oldu. Ramazan 1228'de (Eylül 1813) nakibüleşraf olup 1229'da (1814) kadılıktan ayrıldı. 13 Rebiyülevvel 1231'de (12 Şubat 1816) nakiblikten azledilerek sürüldü ve birkaç ay sonra affedildi. Muharrem 1232'de (Kasım-Aralık 1816) Anadolu pâyesi olup Rebiyülâhir 1233'de (Şubat 1818) vefat etti. Tunusbağı'nda medfundur. Oğlu Abdullah Efendi'dir(→). (I. 423)

Emin Mehmed Efendi (Gülzemanîzâde) Müderris olup 1170'de (1756/57) vefat etmiştir. (I. 407)

Emin Mehmed Efendi (Gürcü) (Hacı) Ahıskalıdır. Enderûn'da yetişip orada iken hazine-i hümâyun kâtibi olmuş ve müderrislikle çerağ olunmuştur. 1198'de (1784) Galata mollası, sonra Medine mollası, 1213'de (1789/99) Mekke ve sonra İstanbul, Anadolu pâyesi olup 1224'de (1809) Anadolu kazaskeri olmuş ve 13 Şa'bân 1226'da (2 Eylül 1811) vefat etmiştir. Üsküdar'da Ayrılıkçeşmesi'nde medfundur. (I. 420)

Emin Mehmed Efendi (Hacı) Sergi başhalifesi Hasan Efendi'nin oğludur. Müderris ve İzmir mollası olup azledilmiş olarak 11 Receb 1166'da (14 Mayıs 1753) vefat etti. Üsküdar'da babasının yanına defnedildi. (I. 406/07)

Emin Mehmed Efendi (Hacı) Çarşambalıdır. Ayaklı Kütüphane'den ve başka hocalardan okuyup dersiâm oldu. Müderris, Yenişehir mollası, 1235'de (1819/20) Şam mollası ve o sene Mekke mollası oldu. Sonra İstanbul pâyesi ve 1239'da (1823/24) Anadolu kazaskeri oldu. 27 Rebiyülâhir 1242'de (28 Kasım 1826) vefat etti. Seyitahmetderesi'nde üstadı yanında medfundur. Âlîm, fâzıl, mütebahhirdi. Oğlu sudûrdan Said Efendi'dir. (IV. 286/87)

Emin Mehmed Efendi (Hacı) Dârüssaâde ağasının imamı olup müderris ve Bosna mollası oldu. Sonra mahrec pâyesi ve 1255'de (1839) Mekke pâyesi olup 11 Muharrem 1261'de (20 Ocak 1845) vefat etmiştir. (I. 431)

Emin Mehmed Efendi (Hacı) Hâfız olarak sesi güzel olduğundan Zilhicce 1259'da (Ocak 1844) imâm-ı sânî-i sultanî olup sırasıyla müderris, molla ve Mekke pâyesi olmuş ve 11 Muharrem 1261'de (20 Ocak 1845) vefat etmiştir. (I. 431)

Emin Mehmed Efendi (Hacı) İstanbulludur. Devriye müderrisi ve Kürdistan ve 1269'da (1852/53) Bağdad ve 1276'da (1859/60) Erzurum mollası olmuştur. Bu senelerde (1860'lar) vefat etti. (I. 433)

Emin Mehmed Efendi (Hacı Mollazâde) Bursalıdır. Müderris ve Kudüs mollası olup 7 Rebiyülevvel 1239'da (11 Kasım 1823) vefat etti. Murad Paşa Camii'nde medfundur. (I. 425)

Emin Mehmed Efendi (Hacı Yahyâzâde) Müderris olup Zilhicce 1238'de (Ağustos 1823) vefat etmiştir. Fâtih civarında medfundur. (I. 425)

Emin Mehmed Efendi (Haffafzâde) Tahsille taşra müderrisliği alıp devriye mollası olmuştur. Zarif kişiliğiyle Yusuf Ağa gibi büyük adamlarla yakınlık kurup Receb 1209'da (Şubat 1795) mahrecten Galata mollası oldu ve Mihrişah Vâlide Sultan'ın imaretine tayin edildi. Bu sayede Mekke pâyesi aldı. 1222'de (1807)

azledilmiş olarak sürüldü. Bir müddet sonra serbest bırakıldı. 1226'da (1811) İstanbul pâyesi ve Ramazan 1229'da (Ağustos-Eylül 1814) Anadolu pâyesi oldu. 7 Şevvâl'de (22 Eylül) bilfiil Anadolu kazaskeri oldu. Rebiyülevvel 1233'de (Ocak 1818) vefat eyledi. Yaşı 80'i geçkindi. Gayet zekî olduğundan "şeytancık" diye lâkaplanmıştı. Yusuf Ağa'ya ömür satın aldırmak gibi hal bu adı kazandırdı. Bir gün Seyyid Zeynelâbidîn Efendi'yi ziyaret edip dönüşünde ev sâhibi uğurlarken Şerife adında bir meczube "Efendim, sen seyyid iken bu şeytanın önüne düşüp böyle tazim yakışır mı?" deyince o saatte hastalanıp üç gün sonra vefat eylemiştir. Bununla beraber olgundu ve benzerlerine tercih edilirdi. (I. 422/23)

Emin Mehmed Efendi (Hâfız) III. Osman'ın kahvecibaşısı Abdullah Ağa'nın(→) oğludur. 1206'da (1791/92) vefat eyledi. Haydarpaşa'da medfundur. (III. 388)

Emin Mehmed Efendi (Hâfız) Kabakulak Ahmed Bey'in oğludur. Gazanfer Ağa mütevvellisi olup 1221'de (1806) vefat etmiştir. Meşhur hattatdır. (I. 417)

Emin Mehmed Efendi (Hâfız) Hendese ilmindeki derin bilgisinden mimar olup bu sayede hâcegândan olmuştu. Sonra hassa mimarı olup 1 Cemaziyelâhir 1230'da (11 Mayıs 1815) vefat etti. Şehzâdebaşı'nda defnedildi. (I. 422)

Emin Mehmed Efendi (Hâfız) Başmuhasebe kaleminden yetişmişti. "Kel" diye tanınırdı. Sonra kalem serhalifesi olup 3 Şa'bân 1230'da (11 Temmuz 1815) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (I. 422)

Emin Mehmed Efendi (Hâfız) Üsküdarlıdır. Müderris ve 1235'de (1819/20) Eyüp kadısı olmuştur. Bu senelerde (1820'ler) vefat eyledi. (I. 425)

Emin Mehmed Efendi (Hâfız) Şeyhülislâm Ârif Hikmet Bey'in kethüdâlığından yetişip mevâlîden olmuştu. 14 Rebiyülâhir 1285'de (4 Ağustos 1868) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (I. 435)

Emin Mehmed Efendi (Hâfız) (Hacı) Mektûbî-i sadâret hulefâsından olup 1199'da (1785) vefat etti. Üsküdar'da defnedildi. (III. 232)

Emin Mehmed Efendi (Hâfız) (Hacı) Müderris olup İzzet Mehmed Paşa'nın(→) dairesi imamıydı. 19 Ramazan 1218'de (2 Ocak 1804) vefat etti. (III. 456)

Emin Mehmed Efendi (Hâfız) (Hacı) Beypazarlıdır. Süleymaniye müderrislerindendi. 1295'de (1878) vefat eylemiştir. Üsküdar'da medfundur. (I. 438)

Emin Mehmed Efendi (Hafidzâde) Mevâlîden Hafid Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris ve molla olup Zilka'de 1223'de (Ocak 1809) Mekke pâyesi olmuştur. Muharrem 1229'da (Ocak 1814) vefat etti. (I. 421)

Emin Mehmed Efendi (Hammamîzâde) Ricalden Ömer Efendi'nin oğludur. Sadâret mektûbî kaleminden yetişip hâcegân ve başhalife olmuştur. 1228'de (1313) piyade mukabelecisi ve sonra cebeciler kâtibi olup 27 Cemaziyelâhir 1229'da (16 Haziran 1814) vefat etti. Eyüp'de medfundur. Haydar Paşa Camii'ni babası ruhuna yeniden tamir eylemiştir. (I. 421)

Emin Mehmed Efendi (Hasan Efendizâde) Müderris iken 1137'de (1724/25) vefat etmiştir. Murad Molla

Tekkesi'nin karşısında medfundur. Tabip ve Nakşibendî dervişiydi. (I. 404)

Emin Mehmed Efendi (Hâşimzâde) Babası kadılardan şair Hâşim Efendi'dir. Müderris, Bağdad ve Filibe mollası oldu. Azledilmiş olarak 1145'de (1732/33) vefat etmiştir. Oğlu Abdullah Efendi'dir(→). (I. 405)

Emin Mehmed Efendi (Hatibzâde) Mevâlîden Mahmud Efendi'nin oğludur. Müderris, Zilka'de 1210'da (Mayıs 1796) İzmir mollası, sonra bilâd-ı hamse, Mekke mollası ve İstanbul pâyesi olup 19 Şevvâl 1227'de (26 Ekim 1812) vefat etti. Oğulları Sa'dullah Efendi ve Hamdullah Efendi'dir. (I. 420)

Emin Mehmed Efendi (Hayatîzâde) Hekimbaşı Mustafa Feyzî Efendi'nin oğlu Ahmed Efendi'nin oğludur. Müderris, Yenişehr-i Fenâr mollası ve 1147'de (1734/35) Şam mollası oldu. Kardeşi nikrise yakalanınca yerine 2 Zilka'de 1148'de (15 Mart 1736) reis-i etıbbâ oldu. Zilka'de 1150'de (Şubat-Mart 1738) İstanbul kadısı ve ardından Anadolu pâyesi oldu. 13 Zilka'de 1152'de (11 Şubat 1740) Rumeli kazaskeri oldu. 13 Rebiyülevvel 1159'da (5 Nisan 1746) şeyhülislâm olmuştur. 10 Şevvâl 1159'da (26 Ekim 1746) azledildi ve Bursa'ya sürüldü. Muharrem 1163'de (Aralık 1749) Mekke kadısı olup Ramazan'da (Ağustos 1750) azledilmiş ve Bursa'dan Şam'a kadar gidince hastalanıp ardından Şevvâl 1163'de (Eylül 1750) Şam'da vefat etmiştir. Tıpta mâhir ve hezele düşkün, sûfi-meşrep ve nazikti. (I. 406)

Emin Mehmed Efendi (Hekimbaşızâde) Hekimbaşı Ahmed Efendi'nin oğludur. Müderris, İzmir mollası, Şa'bân 1186'da (Kasım 1772) Edirne pâyesi olup sonra vefat eyledi. (I. 252; I. 410)

Emin Mehmed Efendi (Hısnmansurîzâde) Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 17 Şevvâl 1128'de (4 Ekim 1716) vefat etmiştir. (I. 241; I. 404; IV. 894) [I. 404'de 17 Şevvâl 1120 olarak verilen vefat tarihi IV. 894'de 17 Şevvâl 1130 (13 Eylül 1718) olarak düzeltilmiştir]

Emin Mehmed Efendi (Hocapaşalızâde) Kalemden yetişip süvari mukabelecisi ve serhalifesi olmuştu. 1234'de (1819) vefat etmiştir. Avratpazarı'na defnedilmiştir. (I. 424)

Emin Mehmed Efendi (Hocazâde) Boluludur. Müderris ve Zilka'de 1284'de (Mart 1868) Trabzon mollası olmuş ve sonra vefat eylemiştir. (I. 434)

Emin Mehmed Efendi (Hüseyin Efendizâde) Müderris ve saray tabiplerindendi. 1177'de (1763/64) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. (I. 408)

Emin Mehmed Efendi (İmam Mahmudzâde) Gebzelidir. Müderris, 1262'de (1846) Maraş ve sonra üç defa Bağdad mollası oldu. 1287 (1870/71) tarihlerinde vefat etmiştir. (I. 435)

Emin Mehmed Efendi (İmamzâde) (Hacı) İmam Ebûbekir Efendi'nin oğlu olup Müderris ve 1198'de (1784) Yenişehr-i Fenâr mollası olup sonra bilâd-ı hamse ve Mekke mollası olmuştur. Sırasıyla İstanbul ve Anadolu pâyelerini elde etmiş ve 1222'de (1807) vefat eylemiştir. Eyüp'de Küçük Emir Efendi yakınında defnedildi. Büyük kardeşi Mehmed Sâdık Efendi'dir. (I. 418)

Emin Mehmed Efendi (İsâzâde) Kadı ve müderris olup 1198'de (1784) vefat eyledi. Eyüp'de Defterdar'da medfundur. (I. 412; III. 380)

Emin Mehmed Efendi (İzzetzâde) Ağa Kapısı kassâmı İzzet Efendi'nin oğludur. Müderris ve Haleb mollası olup 1228'de (1813) vefat etmiştir. (I. 421)

Emin Mehmed Efendi (Kadı Abbaszâde) Ebû İshakzâdelerden Şeyhî Said Molla'nın kitapçısı olup kadı idi. Sonra kâtip olup kalemde kesedar ve hâcegândan olmuştu. 1181'de (1767/68) vefat eyledi ve Galata'da Kulekapısı yakınındaki bir camiye defnedildi. Şairdi. Bu camiyi, torunlarından Kesedarzâde Hacı Ali Efendi tamir eyledi. Bu zat, 28 Muharrem 1201'de (20 Kasım 1786) vefat eyledi. Haydarpaşa'ya defnedilen Şeyh Kasım Efendi'nin bu Emin Efendi'nin oğlu olması gerekir. (I. 408; III. 30)

Emin Mehmed Efendi (Kadızâde) Lutfullah Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 6 Şevvâl 1226'da (24 Ekim 1811) vefat etmiştir. (IV. 89)

Emin Mehmed Efendi (Kadızâde) Bursalıdır. Müderris olup 1235'de (1819/20) Kudüs mollası olmuştur. Bu senelerde (1820'ler) vefat eyledi. (I. 425)

Emin Mehmed Efendi (Kara Halilzâde) Müderris olup Şa'bân 1200'de (Haziran 1786) vefat etti. (I. 412)

Emin Mehmed Efendi (Karabekirzâde) Sudûrdan Osman Efendi'nin oğludur. 1187'de (1773) İzmir mollası olup sonra bilâd-ı hamse, Mekke ve İstanbul pâyelerini elde etmiş ve 1216'da (1801/02) Anadolu kazaskeri olmuş ve 1217'de (1802/03) azledilmiş ve 1222'de (1807) vefat eylemiştir. Eyüp'e defnedildi. Edip ve şairdi. (I. 417)

Emin Mehmed Efendi (Kebecizâde) Edirnelidir. Hacı Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris ve Gence mollası oldu. Azledilmiş olarak 15 Receb 1140'da (26 Şubat 1728) vefat etmiştir. (I. 404/05)

Emin Mehmed Efendi (Kesedar Biraderi) (Hâfız) Müderris ve Galata mollası olmuştur. Azledilmiş olarak 1220'de (1805) vefat etti. Fatih Nişancasında medfundur. Oğlu Abdullah Es'ad Efendi, 1225'de (1810) vefat eylemiştir. Onun oğlu Refî' Mehmed Emin Efendi'dir(→). (I. 417)

Emin Mehmed Efendi (Kesedar Biraderzâdesi) Abdullah Efendi'nin oğludur. Müderris, Receb 1273'de (Mart 1857) Girit mollası olup sonra vefat etmiştir. (I. 432)

Emin Mehmed Efendi (Kevâkibîzâde) Said Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. 1279'da (1862/63) İzmir mollası oldu. Sonra vefat etmiştir. (I. 433; IIII. 44)

Emin Mehmed Efendi (Kezûbîzâde) Şeyhülislâm İmam Kezûbî Mehmed Efendi torunlarından Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris, molla ve 1196'da (1782) Bursa mollası ve 1207'de (1792/93) Mekke kadısı oldu. 1208'de (1793/94) orada vefat etmiştir. (I. 414)

Emin Mehmed Efendi (Küçük Torunzâde) Müderris, 1215'de (1800/01) Haleb mollası ve sonra Şam mollası olup 1229'da (1814) vefat eyledi. Haydarpaşa'da medfundur. Bunun kızının oğlu Ketânîzâde Mustafa Tevfik Efendi'dir ki, 1235'da (1820/21) vefat etmiştir. (I. 421)

Emin Mehmed Efendi (Külâhîzâde) Müderris, mahrec ve Mısır mollası oldu. 1212'de (1797/98) vefat etti. Oğulları Abdülhalim Efendi(→) ile Tâhir Mehmed Efendi dir(→). (I. 415)

Emin Mehmed Efendi (Mehmed Emin Ağazâde) Tâhir Ağa'nın oğludur. Kalemden yetişip hâcegânlık ile masraf-ı şehriyârî olmuştur. 1209'da (1794/95) Karaburun tamirat müdürü oldu. 1213'de (1798/99) bina emini oldu. Sonra çeşitli görevlerde bulunup 1222'de (1807) matbah emini olup 1223'de (1808) ayrılmış ve ömrünü tamamlamıştır. (I. 418/19)

Emin Mehmed Efendi (Melih) (Hâfız) Mehmed Sâlih Hamavî'nin damadı olup Drağman'da Tercüman Tekkesi'ne şeyh oldu. 1184'de (1770/71) vefat etti. Yerine oğlu Mehmed Sâlih Efendi geçti. (I. 409)

Emin Mehmed Efendi (Meşreb Efendi hafidi) Şâtırzâde Es'ad Efendi'nin oğludur. Müderris ve Ramazan 1262'de (Eylül 1846) Maraş mollası olup Receb 1266'da (Mayıs 1850) İzmir payesi, Zilhicce 1271'de (Ağustos-Eylül 1855) Bursa pâyesi ve ardından Mekke pâyesi oldu. 6 Ramazan 1273'de (30 Nisan 1857) vefat eyledi. (I. 432)

Emin Mehmed Efendi (Mısırlızâde) (Hacı) Başmuhasebe kaleminden yetişip oraya başhalife olmuştur. 1249'da (1833/34) vefat etti. Oğlu Hâlid Efendi ve Hacı Aziz Efendi'dir(→). (I. 428)

Emin Mehmed Efendi (Müftîzâde) Şeyhülislâm Ahmed Efendi'nin(→) torunlarındandır. 1227de (1812) Yenişehir mollası olup daha sonra vefat etmiştir. (I. 421; I. 272)

Emin Mehmed Efendi (Müftîzâde) Tekfurdağı müftüsü Osman Efendi'nin oğludur. Müderris ve 1248'de (1832/33) Sofya mollası oldu. Safer 1260'da (Şubat-Mart 1844) Mısır mollası ve Şevvâl'de (Ekim-Kasım) Medine mollası oldu. Cemaziyelevvel 1266'da (Mart-Nisan 1850) İstanbul pâyesi oldu. Şevvâl 1272'de (Haziran 1856) İstanbul kadısı olup Şevvâl 1273'de (Haziran 1857) müddetini tamamlamış ve 1274'de (1857/58) vefat eylemiştir. Âlîm, fâzıldı. Oğlu Osman Zekî Efendi'dir(→). Bir oğlu da Mustafa Münib Efendi'dir. (I. 432)

Emin Mehmed Efendi (Nâfizzâde) Sudûrdan Nâfiz Feyzullah Efendi'nin torunu olup müderris ve sırasıyla Mekke kadısı oldu. 1221'de (1806) vefat edip Eyüp'e defnedilmiştir. Oğlu Ahmed Efendi'dir(→). (I. 417)

Emin Mehmed Efendi (Nâfizzâde) Sudûrdan Nâfiz Feyzullah Efendi'nin torunlarındandır. Müderris olup 11 Muharrem 1235'de (30 Ekim 1819) vefat eyledi. Şeyhülislâm Şerifzâde Mehmed Molla'nın kızlarından birinin oğlu olduğundan Eyüp'de o aile yanına defnedilmiştir. (I. 425)

Emin Mehmed Efendi (Nazirîzâde) Selâniklidir. Bazı hizmetlerde bulunup 1124'de (1712) vefat etti. Şairdir. (I. 404)

Emin Mehmed Efendi (Nemlizâde) (Hacı) Hâşim Efendi'nin(→) oğludur. Tüccar olup sânîye rütbesiyle tüccarbaşı olmuştu. 3 Şa'bân 1274'de (19 Mart 1858) vefat eyledi. Süleymaniye'de medfundur. Cömert ve zevk ehliydi. (IV. 626)

Emin Mehmed Efendi (Ömer Kethüdâzâde) Sadâret kethüdâlarından Ömer Efendi'nin oğludur. Müderris ve Zilka'de 1209'da (Mayıs-Haziran 1795) İzmir mollası olup sonra vefat eylemiştir. (I. 415)

Emin Mehmed Efendi (Sadreddinzâde) Sadreddin Şirvânî'nin oğludur.

Babası gibi her fende önder ve dersiâm oldu. Arkadaşları olan ehl-i sünnet ile Haleb ve Diyarbekir'e geldi ve Nasûh Paşa kendisine muallim tayin etti. Müderris olup Şâfiî iken Hanefî oldu. Sonra sahn pâyesiyle iftâya mezun oldu. Nasûh Paşa'nın sadâretinde İstanbul'a gelip Sahn müderrisi ve sonra Haleb mollası ve Mekke pâyesi oldu. Ramazan 1027'de (Eylül 1618) Sultan Ahmed Dârülhadisi bitiminde İstanbul pâyesiyle ilk müderrisi olmuştur. Receb 1036 ortalarında (Nisan 1627 başları) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. Arab ve Acem ulemâsının önderi olup aklî ve naklî ilimlerde tekdi. *Tefsir-i Şerif*'e hâşiyesi ve her fenden eserleri vardır. Oğulları Ruhullah Mehmed Efendi(→), Ni'metullah Efendi(→)ve Feyzullah Efendi'dir(→). (I. 403)

Emin Mehmed Efendi (Seyyid) Dimetokalıdır. Müderris, fetvâ emini, 1214'de (1799/1800) Galata, sonra Bursa kadısı ve Cemaziyelâhir 1221'de (Ağustos-Eylül 1806) Mekke pâyesi ve 1222'de (1807) ordu kadısı olup sene sonunda vefat etti. Fâzıldı. Oğlu Seyyid Râşid Mehmed Efendi'dir(→). (IV. 274)

Emin Mehmed Efendi (Seyyid) Kasapbaşı olup azilden sonra 1235'de (1819/20) Limni'ye sürülmüştür. Bırakıldıktan sonra 1239'da (1823/24) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (I. 425)

Emin Mehmed Efendi (Seyyid) Enderûn'da yetişerek hazine-i hümâyûn kethüdâsı olup sonra hâcegânlıkla çerağ olunarak baruthane nâzırı oldu. 1196'da (1782) maliye tezkirecisi, sonra şehremini, Receb 1203'de (Nisan 1789) Anadolu muhasebesi vekili, tekrar şehremini, başmuhasebeci ve ruznâme-i evvel olup 1209'da (1794/95) Bozcaada'ya ikamete gönderildi. O sene Valide Sultan şefaatiyle affedilerek başmuhasebecisi, 1211'de (1796/97) ruznâme-i evvel, 1212'de (1797/98) defter emini, 1213'de (1798/99) başmuhasebeci, Rebiyülâhir 1217'de (Ağustos 1802) hububat nâzırı, Zilhicce 1221'de (Şubat 1807) Karadeniz Boğazı'nın Anadolu cânibi bina emini ve Rebiyülevvel 1222'de (Mayıs 1807) darbhane emini olup 1223'de (1808) azlolundu. 1225'de (1810) tersane emini, 1226'da (1811) Esmâ Sultan kethüdâsı ve 1228'de (1813) Nakşıdil Valide Sultan kethüdâsı oldu. Sonra başka görevlerde bulunup 1240'da (1824/25) vefat eylemiştir. Miskinler'de medfundur. Oğlu Said Bey'dir. Gün görmüş, işbilir, övgüye değer bir zat di. (IV. 285)

Emin Mehmed Efendi (Seyyid) Âtıfzâde Süleymar Ferid Efendi'nin damadı Osman Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 26 Rebiyülevvel 1277'de (12 Ekim 1860) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. (III. 447)

Emin Mehmed Efendi (Seyyid) (Ayaklı Kütüphane) (Müftîzâde) Antalya müftüsünün oğludur. 1112'de (1700/01) doğup 1168'de (1754/55) imtihanla müderris oldu. İmtihanda soran Kazâbâdî Ahmed Efendi'ye gerekli cevapları vermesiyle bu lâkabı almıştır. 1193'de (1779) Yenişehir mollası, sonra bilâd-ı hamse pâyesi, 1200'de (1786) Mekke pâyesi, 1205'de (1790/91) İstanbul pâyesi ve Receb 1209'da (Şubat 1795) Anadolu kazaskeri oldu. Safer 1212'de (Ağustos 1797) vefat etti. Dünya işleriyle ilgilenmeyip ilim öğretmeye gayret eylemiş, her fende mahir ve devrinde eşsiz bir âlim olmuştur. Çağdaşı meşhur-

lar, huzurunda şâkirdi makamında bile değildi. Teklifsiz ve derviş-huyluydu. Sâlih ve âbiddi. Akranı yok olduktan sonra şâkirdleri Tatarcıkzâde ve Gelenbevî gibilerin arkasını almıştır. Bundan sonra bu çapta adam görülmedi. III. Selim'in huzûr derslerinde kimsenin bir diyeceği kalmamak üzere bulunmaya memurdu. Eseri yoktur. Oğlu Reşid Mehmed Efendi'dir(→). İkisi de Üsküdar'da Seyitahmetderesi'nde medfundur. (IV. 270)

Emin Mehmed Efendi (Seyyid) (Hacı) Konyalıdır. Sesi güzel olduğundan şeyhülkurrâ olmuştur. Şa'bân 1165'de (Haziran-Temmuz 1752) imam-ı sânî-i sultanî, Rebiyülevvel 1168'de (Aralık 1754) imam-ı evvel olup Muharrem 1169'da (Ekim 1755) azledilerek Konya mollası oldu. Safer 1171'de (Ekim-Kasım 1757) ikinci defa imam-ı evvel oldu. Şevvâl 1172'de (Haziran 1759) azille Muharrem 1174'de (Ağustos 1760) vefat etmiştir. Üsküdar'da medfundur. Kızının oğlu müderris Mustafa Efendi'dir ki, Halil Efendi'nin de kardeşinin oğludur. (IV. 245)

Emin Mehmed Efendi (Sıddîkîzâde) Halil Efendi'nin oğludur. Müderris ve Selânik mollası olup azledilmiş olarak 2 Ramazan 1206'da (24 Nisan 1792) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. (I. 414; I. 295)

Emin Mehmed Efendi (Silahdarzâde) Ayazma'da medfun Silahdar Seyyid Mehmed Efendi'nin oğludur. Enderûn'da yetişip 1206'da (1791/92) müderrislikle çıkmıştır. Rebiyülâhir 1230'da (Mart 1815) havass-ı refia kadısı olup 1237'de (1821/22) Mekke mollası oldu. 1242'de (1826/27) İstanbul pâyesi olmuş ve 13 Zilhicce 1243'de (26 Haziran 1828) vefat eylemiştir. Üsküdar'da Ayazma'da babasının yanına defnedilmiştir. (I. 426)

Emin Mehmed Efendi (Sinanzâde) Erzincanlı Abdurrahman Efendi'nin oğludur. Hâfız olup devriye müderris ve mollası, 1264'de (1848) ve 1268'de (1852) iki defa Erzurum mollası oldu. Sonra Trablusgarb ve Zilhicce 1274'de (Temmuz 1858) Kürdistan mollası oldu. Bu senelerde (1860'lar) vefat etti. (I. 433)

Emin Mehmed Efendi (Sinanzâde) (Hâfız) Erzincanlıdır. Ârif Hikmet Bey'in kethüdâsıydı. Müderris ve 1284'de (1867/68) Beyrut mollası oldu. 14 Rebiyülâhir 1285'de (4 Ağustos 1868) vefat eyledi. Karacaahmet'e defnedilmiştir. (IV. 298)

Emin Mehmed Efendi (Sivasîzâde) Abdülbâkî Efendi'nin(→) oğludur. Bosna ve Sofya mollası olup 21 Receb 1119'da (18 Ekim 1707) vefat etti. Nişanca'da medfundur. Güzel ahlâk sâhibiydi. (III. 297)

Emin Mehmed Efendi (Sivasîzâde) Şeyh Abdülmecid Sivasî'nin oğlu Abdülbâkî Sivasî'nin oğludur. Müderris, Bosna, Sofya mollası oldu. 1119'da (1707/08) vefat eyledi. Güzel ahlâk sahibidir. Nişanca'da medfundur. (I. 404; IV. 894)

Emin Mehmed Efendi (Sun'îzâde) Kara Sun'ullah Efendi oğludur. Annesi tarafından Emir Sultan torunlarındandır. Müderris, sonra molla oldu. Receb 1059'da (Temmuz 1649) İstanbul kadısı olup 1060'da (1650) ayrıldı. Zilkade 1064'de (Eylül 1654) Anadolu kazaskeri olup Şevvâl 1065'de (Ağustos 1655) azledildi. Şa'bân 1067'de (Mayıs-Haziran 1657) Rumeli kazaskeri oldu. Receb 1068'de (Nisan 1658) azledildi. Cemaziyelâhir 1072'de (Ocak-Şu-

bat 1662) şeyhülislâm olup Rebiyülâhir 1073'de (Kasım 1662) ayrıldı. Muharrem 1076'da (Temmuz-Ağustos 1665) Beşiktaş'da yalısında vefat eyledi. Hüdâî Mahmud Efendi Dergâhı'na defnedildi. Sâlih, âlim, iffetliydi. Şeyhülislâmlık tarihi, "Ketebehü'l-fakîr Mehmed Emin"dir. (IV. 175)

Emin Mehmed Efendi (Süleyman Efendizâde) Müderris ve Ramazan 1264'de (Ağustos 1848) Maraş, Zilhicce 1270'de (Eylül 1854) Bağdad, 1276'da (1859/60) ikinci defa Bağdad mollası olmuştur. Bu senelerde (1860'lar) vefat etti. (I. 433)

Emin Mehmed Efendi (Şehrîzâde) Kâtip olup 1202'de (1787/88) piskopos mukataacısı ve hâcegândan oldu. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eylemiştir. (I. 414)

Emin Mehmed Efendi (Tevfikîzâde) Geylânî Tevfik Efendi'nin oğludur. Müderris, Bağdad, Trablusşam, Sakız, tekrar Bağdad, Diyarbekir, Trablus ve İzmir mevleviyetlerine nâil oldu. 1143'de (1730/31) Murtaza Paşa'nın garazıyla katledilmiştir. Âlîm ve kabiliyetliydi. (I. 403)

Emin Mehmed Efendi (Tokadî) Diyarbekir ahalisinden olup gençliğinde Tokat'a gelip uzun süre orada kaldığından bu nâmı almıştır. Nakşibendî şeyhi Ahmed Yekdestî'den icazetli olarak İstanbul'a gelince Ebâ Eyyûb-i Ensârî hazretlerine türbedar oldu. 1156'da (1743) Emir Buharî Tekkesi şeyhi olup 1158 senesi Berat gecesinde (12 Eylül 1745) vefat eylemiştir. Zeyrek'de Pîrî Paşa Camii'nde medfundur. Fâzıl, şair ve ârif-i billahtı. (I. 405/06)

Emin Mehmed Efendi (Topkapılızâde) İmam-ı sultanî Topkapılı Sâlih Efendi'nin oğludur. 1114'de (1702/03) doğup 1132'de (1720) müderris, 1160'da (1747) Selânik mollası, 1166'da (1753) Şam ve 1170'de (1756/57) Medine mollası olup Receb 1172'de (Mart 1759) İstanbul pâyesi olmuştur. Rebiyülevvel 1174'de (Ekim 1760) İstanbul kadısı olup müddetini tamamlamıştır. Muharrem 1182'de (Mayıs-Haziran 1769) Anadolu kazaskeri oldu. Rebiyülevvel 1183'de (Temmuz 1769) azledilmiş ve Ramazan 1184'de (Aralık 1770/Ocak 1771) Rumeli kazaskeri olup Cemaziyelâhir 1185'de (Eylül 1771) müddeti son bulmuştur. Şevvâl 1188'de (Ocak 1775) ikinci defa Rumeli kazaskeri olmuş ve reisülulemâlığı da bu sırada elde etmiştir. Cemaziyelâhir 1189'da (Temmuz 1775) şeyhülislâm oldu. Şevvâl 1190'da (Kasım 1776) ayrılıp Bursa'ya ikamete gönderildi. 4 Muharrem 1191'de (12 Şubat 1777) orada vefat eylemiştir. Namazını Eşrefzâde Abdülkadir Efendi kıldırdı. Cömert ve fukarâya müşfik, temiz kalpliydi. Murad Molla Tekkesi'ne nânbahâ ve hatm-i hâcegân vakfeyledi. Topkapı'da evi civarında Ahmed Paşa Camii hizmetlilerine zamimeten beşer akçe vazife tayin edip o medrese hücrelerine birer nânpâre vakfeyledi. Oğlu Es'ad Efendi'dir. Eşi Fatma Hanım, Topkapı'da camiinde medfun kadılardan Mahmud Efendi'nin kızıdır. Kethüdâsı Saatçi Hâfız Ali Efendi, 28 Receb 1202'de (4 Mayıs 1788) vefat etti. Sur dışında medfundur. (I. 411)

Emin Mehmed Efendi (Tuğrakeş) Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1179'da (1765/66) kale duvarları bina emini olup sonra Ayşe Sultan kethüdâsı oldu. 1188'de (1774) ruznâme-i

evvel ve rikâb çavuşbaşısı olup ardından rikâb-ı hümâyûn kethüdâsı oldu. Ordunun gelişinde tabii olarak ayrıldı. 25 Muharrem 1189'da (28 Mart 1775) vefat etti. Selimiye'de medfundur. (IV. 256/57)

Emin Mehmed Efendi (Uncuzâde) Anadolu kalemi başhalifesi olup Safer 1226'da (Mart 1811) vefat eylemiştir. Babası Ahmed Efendi de Anadolu halifesi olmuştu. Kardeşi İsmail Hâlis Efendi kendisinden 14 sene evvel vefat etmiş ve oraya defnedilmiştir. (I. 419)

Emin Mehmed Efendi (Velî Efendizâde) Yeniçeri başhalifeliğinden Rebiyülâhir 1143'de (Ekim-Kasım 1730) yeniçeri kâtibi oldu. Cemaziyelâhir'de (Aralık 1730) piyade mukabelecisi olup dili bölâsı olarak Ramazan 1144'de (Mart 1732) sürüldü. Döndükten sonra emekli kalıp 1160 (1747) tarihlerinde vefat etmiştir. Oğlu Ali Efendi'dir(→). (I. 405)

Emin Mehmed Efendi (Velî Efendizâde) Şeyhülislâm Velîyeddin Efendi'nin oğludur. Babasının sâyesinde müderris olup babasının şeyhülislâmlığında 1181'de (1767/68) Edirne pâyesiyle Üsküdar kadısı olmuştur. Rebiyülâhir 1188'de (Haziran 1774) Şam mollası olup sonra Mekke pâyesi oldu. Şa'bân 1200'de (Haziran 1786) İstanbul pâyesi, Cemaziyelevvel 1201'de (Şubat-Mart 1787) Anadolu pâyesi, Cemaziyelevvel 1203'de (Şubat 1789) Anadolu kazeskeri ve 1207'de (1792/93) birinci, 1211'de (1796/97) ikinci defa ve 1217'de (1802/03) üçüncü defa birer sene Rumeli kazaskeri olmuştur. Reisülulemâ olduğu halde 22 Şa'bân 1220'de (15 Kasım 1805) vefat eylemiştir. Murad Molla Tekkesi'nde babasının yanında medfundur. "Deli Efendi" diye meşhur, ayak takımıyla zevk u safâya düşkün, zengin, güç sâhibi, saf ve saltanat-ı seniyyeye sâdıktı. Lâtifeleri bir kitap olur. (I. 417)

Emin Mehmed Paşa Enderûn'dan yetişip Sultan Bâyezid mütevellisi oldu. İki defa Rumeli muhasebecisi ve Şam defterdarı, 1008'de (1599/1600) Şam valisi, 1014'de (1605/06) Adana ve sonra Haleb valisi olup 1020'de (1611) vefat eylemiştir. (IV. 142)

Emin Mehmed Paşa Aydınlı Şemsî Paşa'nın oğludur. Ocak kudemalarına çatıp Rebiyülevvel 1060'da (Mart 1650) Aydın vilayetini aldı. Ancak koruyucuları yeniçeri ağaları gitmekle Bolu sancağına gönderildi. 1062'de (1652) oradan da azledildi. Yerine Mehmed Zaman Bey adında biri gönderildi. Sonra vefat etti. (IV. 165/66)

Emin Mehmed Paşa Topçubaşı Hezârfen Mustafa Ağa'nın oğludur. Tophane'den yetişip kapıcıbaşı olmuştur. 14 Receb 1194'de (16 Temmuz 1780) vefat etti. Tophane'de Defterdar Camii'nde defnedilmiştir. (I. 412)

Emin Mehmed Paşa Enderûn'dan yetişip mâbeyn-i hümâyûnda peşkir ağası olarak sırasıyla rikâbdar ve çukadar-ı şehriyârî olduktan sonra 1187'de (1773) silahdar-ı şehriyârî olmuştur. 4 Muharrem 1189'da (7 Mart 1776) vezirlikle Tırhala valisi oldu. Ardından Silistre, 1190'da (1776) Kandiye, 1191'de (1777) Hanya, 1192'de (1778) ikinci defa Kandiye, 1196'da (1782) Selânik, o sene Rumeli ve 1197'de (1783) İnebahtı valisi olup 1198'de (1784) vezirliği kaldırılmış ve Filibe'de ikamete memur olmuştur. 1200'de (1786) vezirliği geri verilip

Hanya valisi oldu. Şevvâl 1200'de (Ağustos 1786) Niğde valisi olup Zilhicce 1200'de (Ekim 1786) Kütahya'ya bir konak kalınca vefat eylemiştir. Bu sırada oğlunu Numan Bey'in kızıyla evlendirerek mürüvvetini görebilmişti. Terbiyeli ve idareli bir zattır. (I. 413)

Emin Mehmed Paşa Vezir Celâl Ali Paşa'nın dairesinden yetişerek kethüdası olmuş ve sonra kapıcıbaşı olarak hizmetlerde kullanılmış, 1243'de (1827/28) mîrimirân rütbesiyle Kars muhafızı olup Muharrem 1244'de (Temmuz-Ağustos 1828) orayı teslim hususunda ahâlinin ittifakında kaçarak kurtulmuştur. Bundan sonra düşkün olarak vefat etti. (I. 426)

Emin Mehmed Paşa Çerkesdir. Mısır'da Kölemenlerden olup sivrilerek Elfîlerin meşhurlarından oldu. Mehmed Ali Paşa, Kölemen Ocağı'nı imha ettiğinde atıyla beraber Mısır Kalesi'nden atılıp vucudu hurdahaş olduysa da can tende kaldığından firara ve Osmanlı Devleti'ne sığınmaya muvaffak olmuştur. Geldiğinde kapıcıbaşılık verilip bazı hizmetlerde kullanılmış, 1237'de (1821/22) gureba-yı yemin ağası olup 1242'de (1826/27) mîrimîranlık ile cerde başbuğu ve Trablusşam beylerbeyi olmuştur. 1243'de (1827/28) vezirlikle Konya valisi olup 1244 (1828/29) muharebesinde hazır bulunmuş ve 1245'de (1829/30) Konya'dan ayrılışının ardından vefat eylemiştir. Cesur, gayretli ve sâdık bir yiğitdi. (I. 427)

Emin Mehmed Paşa Çerkes Reşid Paşa'nın oğludur. Babasının sadâretinde kapıcıbaşı ve Ramazan 1242'de (Nisan 1827) mîrimîran olup Rumeli vali kaymakamı ve Delvine mutasarrıfı oldu. 26 Muharrem 1248'de (25 Haziran 1832) vezir rütbesiyle ilâveten Yanya valisi olup Şa'bân'da (Ocak 1833) Rumeli kaymakamlığından azledildi. 3 Receb 1252'de (14 Ekim 1836) Tırhala, Yanya'ya bağlandı. Rebiyülâhir 1253'de (Temmuz 1837) Edirne valisi, Ramazan 1255'de (Kasım 1839) Selânik valisi olup Cemaziyelevvel 1256'da (Temmuz 1840) azledildi. Şevvâl 1257'de (Kasım-Aralık 1841) vefat eyledi. Çok içerdi ve cesurdu. Oğlu İbrahim Bey de çok geçmeden vefat eylemekle bıraktığı mallar babasının efendisi Husrev Paşa'ya irsen intikal eyledi. (I. 430)

Emin Mehmed Paşa Anadoluludur. Kuruyemişçi esnafından olup nizâmiye askerliğinin kuruluşunda askere girmiş ve miralay olmuştu. 1256'da (1840) askerlikten çıkan İskefserli İsmail Paşa'nın yerine hassa piyade livâsı olmuştur. 1259'da (1843) ferik olup ardından Hassa Meclisi reisi oldu. Şevvâl 1262'de (Eylül-Ekim 1846) vefat etmiştir. Bostan İskelesi'nde defnedilmiştir. (I. 431)

Emin Mehmed Paşa Nizâmiye Ordusu'nun kuruluşunda askerliğe girerek mîrlivâ ve ferik olmuş ve Hassa Ordusu reisi iken 1262'de (1846) vefat eylemiştir. Eyüp'de medfundur. (IV. 291)

Emin Mehmed Paşa Kartallıdır. Maliyeden yetişerek taşra defterdarlığıyla gezdi. Rebiyülevvel 1285'de (Temmuz 1868) Selânik defterdarlığından bahriye muhasebeciliği ile çağrıldı. Ramazan 1288'de (Kasım-Aralık 1871) masarifat muhasebecisi olup o sene Zilka'desinde (Ocak 1872) maliye müsteşarı ve 11 Rebiyülevvel 1289'da (19 Mayıs 1872) bâlâ ile maliye nâzırı olarak Rebiyülâhir 1290'da (Haziran

1873) vezirlik verildi. 16 Cemaziyelâhir 1290'da (11 Ağustos 1873) İzmir valisi olup Receb'de (Eylül) oradan ayrılmıştır. Rebiyülevvel 1291'de (Nisan-Mayıs 1874) Kastamonu valisi ve bir ay sonra Canik mutasarrıfı olup az müddette azledilmiştir. Zilka'de 1292'de (Kasım-Aralık 1875) İcraat Komisyonu reisi olup Rebiyülâhir 1293'de (Mayıs 1876) azledilerek 3 Cemaziyelâhir 1293'de (26 Haziran 1876) Haleb valisi olmuş ve Muharrem 1294'de (Ocak-Şubat 1877) azledilmiştir. 3 Rebiyülâhir 1296'da (27 Mart 1879) vefat eyledi. Eyüp'de Bostan İskelesi'nde medfundur. Mahmud Nedim Paşa'nın yakınlığını kazanmakla onun yükselişinden ve düşüşünden payını almıştır. Tedbirli ve ilimliydi. (I. 436/37; IV. 894)

Emin Mehmed Paşa (Abdülcelilzâde) Babası Hasan Paşa'dır. Bu sayede kapıcıbaşı olup Rebiyülâhir 1172'de (Aralık 1758) mîrimirân rütbesiyle Musul mutasarrıfı olmuş ve o sene vezirlik rütbesi ihsan buyurulmuştur. 1173'de (1759/60) Van valisi olup sonra yine Musul valisi, 1182'de (1768/69) Diyarbekir valisi olmuş ve 1183'de (1769/70) orduya memur olup Bender seraskeri maiyetine gönderilmiştir. Savaştan sonra yine Musul valisi oldu. 1190'da (1776) orada vefat etti. Sâdık, doğru ve tedbirliydi. Oğulları Mehmed Paşa ve Süleyman Paşa'dır. (I. 410)

Emin Mehmed Paşa (Divitdar) Aşçızâde Mehmed Paşa'nın oğludur. Damat İbrahim Paşa'ya intisap ederek kendine divitdar ve damadı Mehmed Paşa'ya damad oldu. Sonra paşaya divan kâtibi olup İstanbul mukataacılığı ile hâcegâna dahil oldu. 1143 (1730/31) yılından sonra bir hayli müddet boşta kaldı. Nihayet 1156 (1743) tarihlerinde şehremini, 1158'de (1745) yeniçeri kâtibi, 22 Zilhicce 1159'da (5 Ocak 1747) tersane emini ve Şevvâl 1160'da (Ekim 1747) ikinci defa şehremini oldu. 3 Şevvâl 1162'de (16 Eylül 1749) sadâret kethüdâsı olup 23 Muharrem 1163'de (2 Ocak 1750) vezirlikle sadrazam oldu. 18 Şa'bân 1165'de (1 Temmuz 1752) azledilerek Resmo'ya sürgün edildi. Sonra 1166'da (1753) Mısır valisi oldu. Mısır'a ayak bastığı gün Receb 1166'da (Mayıs 1753) vefat etti. Sakalı gür, vakûr, bilgili, tedbirli ve yakışıklıydı. Kayınpederi kabrine sebil ve çeşme yaptı. Hayrâtı vardır. Oğlu Hacı Abdî Bey'dir. Kızı Fatma Hanım'dır. Kızının oğlu Emin Mehmed Bey'dir(→). Paşanın mühürdarı Hacı Ahmed Efendi, 1178'de (1764/65) vefat eylemiştir. (IV. 239/40)

Emin Mehmed Paşa (Hacı) Babası, 1277'de (1860/61) vefat edip Nişantaşı'nda medfun bulunan Anadolulu Hacı Ahmed Ağa'dır. Sarayda bazı hizmetlerde bulunarak odun anbarına emin olmuştur. Kızını, Sultan Abdülaziz dairesi ileri gelenlerinden Yâver Bey nikâhlamakla Zilhicce 1277'de (Haziran 1861) mîrahûr ve Safer 1278'de (Ağustos 1861) serkurenâ ve Cemaziyelâhir 1278'de (25 Aralık 1861) ilâveten hazine-i hassa nâzırı olmuştur. Muharrem 1279'da (Temmuz 1862) vezirlikle şeyhülharem oldu. O senenin Recebinde (Ocak 1863) dönerek ikinci defa hazine-i hassa nâzırı olup Safer 1280'de (Temmuz-Ağustos 1863) serkurenâ damadı Yâver Bey'le birlikte ayrılmışlardır. Muharrem 1283'de (Mayıs-

Haziran 1866) Medine muhafızlığı ile ikinci defa şeyhülharem olmuştur. 1287'de (1870/71) ayrılıp 26 Zilka'de 1291'de (4 Ocak 1875) vefat eyledi. Sâdık ve hayırseverdi. Hazine-i hassa nâzırlığında israfın önünü almıştı. Oğlu, mîrlivâ Vehbî Paşa'dır. (I. 436)

Emin Mehmed Paşa (Müftîzâde) Mahlası Muhlisî'dir. İzmirlidir. Babası ulemâdan Bayındırlızâde Mustafa Hasib Efendi'nin oğludur. Fransızcayı öğrenerek tercüme kalemine girip 1253'de (1837/38) hâcegân rütbesiyle Viyana elçiliği ikinci kâtibi oldu. Döndükten sonra Fuad Paşa'nın yerine mütercim-i evvel oldu. Rebiyülevvel 1262'de (Mart 1846) Dîvân-ı Hümâyûn tercümanı oldu. 1267'de (1851) hariciye katibi olup rahatsızlanınca Sayda'ya gitti ve kitâbetten azledildi. Şa'bân 1271'de (Nisan-Mayıs 1855) dönerek Meclis-i Vâlâ'ya aza oldu. 1277 başlarında (1860 ortaları) 6. Daire reisi olup o sene Safer'de (Ağustos-Eylül 1860) vezirlikle Şam valisi olmuştur. Şa'bân 1278'de (Şubat 1862) Trabzon valisi olup havasıyla uyum sağlayamadığından biraz sonra istifa eylemiştir. Muharrem 1285'de (Mayıs 1868) Şûrâ-ı Devlet'e aza olup ticaret dairesine reis oldu. 8 Receb 1287'de (23 Eylül 1871) ayrılıp 9 gün geçince Trabzon valisi olmuştur. Rebiyülevvel 1289'da (Mayıs 1872) azlolunup 19 Ramazan 1291'de (30 Ekim 1874) ansızın vefat eylemiştir. İnsaflı ve doğruydu. Oğlu Şefik Bey, tercüme kaleminden Viyana sefâretine ikinci kâtip olup Zilhicce 1302 sonlarında (Ekim 1885 başları) vefat edip Selimiye Caddesi'ne defnedilmiştir. Kızını mühürdarı Enis Paşa'ya vermiştir ki, halen mutasarrıftır. Küçük kardeşi Paris elçisi Es'ad Paşa'dır. (I. 435/36)

Emin Mehmed Paşa (Mühendis) Tophane'den yetişip öğrenim için Avrupa'ya gönderilmiş ve dönüşünde 1255'de (1839) mîrlivâ olmuştur. Sonra ferik olup Rebiyülâhir 1262'de (Nisan 1846) Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî reisi, Cemaziyelâhir de (Haziran) ilâveten Meclis-i Maarif reisi, Zilhicce 1264'de (Kasım 1848) vezir rütbesiyle Rumeli müşiri olup Şa'bân 1265'de (Temmuz 1849) Arabistan Ordusu müşiri oldu. Orada ilk defa kur'a çekilişinde muvaffak olup 1267'de (1851) Encümen-i Dâniş azasından olarak Zilhicce 1267'de (Ekim 1851) vefat etmiştir. Şam'da Muhyiddin Arabî Türbesi yakınında medfundur. Âlîm ve akıllı, Fransızcayı bilir, askerlikte usta, idareci ve sâdıkdı. (I. 432)

Emin Mehmed Paşa (Seyyid) (Ebûlübud) Hurşid Paşa ve Ali Paşa'ya kethüdâ olmuştur. Rebiyülevvel 1227'de (Mart-Nisan 1812) mîrimîranlıkla Akşehir sancağı mutasarrıfı oldu. Sancakları devrederek 1236'da (1820/21) vezirlikle Selânik, İnebahtı ve o sene sonunda Mora valisi oldu. Cemaziyelâhir 1237'de (Mart 1822) Teke ve Hamid valisi, Cemaziyelâhir 1238'de (Şubat-Mart 1823) tekrar Selânik, Zilhicce'de (Ağustos) Rumeli ve 1239'da (1823/24) üçüncü defa Selânik valisi oldu. Sonra Kesendire ve Ayvalık'ı cezalandırmaya memur olup kötü hizmet ile 1240'da (1824/25) vezirliği kaldırılarak Dimetoka'ya sürüldü. 1241'de (1825/26) vezirliği geri verilerek Diyarbekir valisi oldu. 1243'de (1827/28) vezirliği kaldırılarak Tokat'da ikameti ferman buyurulmakla Bağdad'a gidip Dâvud Paşa'ya sığındı. Orada ecel-i kazaya uğramıştır. Selânik'de kethüdâsı Şerif Ağa'ya

ve Mora'da oğlu Mehmed Sâdık Bey'e kapıcıbaşılık verildi. (IV. 287)

Emin Mehmed Paşa (Yağlıkçızâde) Hind elçisi Yusuf Ağa'nın oğludur. 1136'da (1723/24) doğdu. Babasının sefaretinde Hind'e birlikte gitmişti. Döndükten sonra sadâret mektûbî kalemine girdi. Cemaziyelevvel 1171'de (Ocak 1758) serhalife olup Safer 1175'de (Eylül 1761) mektupçu ve Safer 1178'de (Ağustos 1764) reisülküttab oldu. Zilhicce'de (Haziran 1765) vezirlikle tevkiî ve Mora valisi, 1180'de (1766/67) kapdan-ı deryâ vekili, o sene Aydın valisi ve tevkiî olmuştur. Şa'bân 1181'de (Ocak 1768) Şah Sultan'a namzet olunup Şevvâl'de (Mart 1768) ilâveten Haleb valisi oldu. 8 Rebiyülevvel 1182'de (23 Temmuz 1768) sadâret kaymakamı olup 8 Cemaziyelâhir 1182'de (20 Ekim 1768) sadrazam olmuştur. O sene Şevvâlinde (Şubat 1769) serdâr-ı ekremlik verilerek harbe memur oldu. 9 Rebiyülâhir 1183'de (12 Ağustos 1769) azledilmiş olarak Dimetoka'ya sürüldü. Edirne'ye varınca katlolundu. Orada, saray arkasında boş bir yerde medfundur. Sadâretten birkaç defa istifa ederek alışık olmadığı harp işinden kurtulmak istediyse de isteğine müsaade olunmamıştı. Yazısının güzelliği meşhur olup ilimlerden anlar, uyanık, zekî, vakûr ve rahatına düşkündü. Beytülmalde tutumlu olduğundan bu cihetten halk hoşnut olmadı. Oğlu sudûrdan Emin Bey olup damadı Süfyan Ağa'dır. (I. 409)

Emin Mehmed Paşa (Zaimzâde) Üsküdarlıdır. Koca Yusuf Paşa'ya kethüdâ olup harplerde beraber bulundu. 1205'de (1790/91) vezir rütbesi verilip harp sırasında esir olup orada vefat etti. (IV. 267)

Emin Mehmed Raûf Efendi Bursalıdır. Hâfız ve güzel sesli olduğundan Sâlihzâde Es'ad Efendi'ye imam oldu. 10 Ramazan 1228'de (6 Eylül 1813) imâm-ı sânî-i padişâhî olup Ramazan 1231 başında (Temmuz 1816 sonu) imam-ı evvel oldu. Receb 1236'da (Nisan 1821) vefat eyledi. Üskadar'da Duvardibi'nde medfundur. (I. 424)

Emin Mehmed Sıdkî Efendi Maliyeden yetişip mukataat kesedarı ve 1246'da (1830/31) defterdar mektupçusu ve Şevvâl 1247'de (Mart 1832) küçük ruznâmçeci oldu. Daha sonra çeşitli görevlerde bulunup 1252'de (1836/37) mukataat muhasebecisi olup Muharrem 1254'de (Nisan 1838) eshâm muhasebecisi olmuştur. 1257'de (1841) vefat eyledi. (I. 430)

Emin Nureddin *bak.* Osman Efendi

Emin Padişah *bak.* Emin Mehmed

Emin Paşa Şerif Hasan Paşa'ya kethüdâ olup sonra mîrimîran olmuştur. 1193'de (1779) İnebahtı muhafızı olup başka sancaklarda bulundu. 1204'de (1789/90) Şerif Hasan Paşa'nın sadâretinde vezirlik verildi ve 1205'de (1790/91) Livâ-yı Şerif kaymakamı oldu. Paşanın vefatında vezirliği kaldırılarak gözden düşmüştür. 1213'de (1798/99) Van valisi olarak vezirliği iade edildi. Kısa süre sonra vefat etti. (I. 416)

Emin Paşa Erzurum tarafı ileri gelenlerinden olmakla mîrimîranlık ile Muş mutasarrıfı ve muhafızı olmuşsa da genç ve mecnun olduğundan 1244'de (1828/29) azledilmiş ve ardından dünyadan da geçmiştir. (I. 426)

Emin Paşa Askerlikten yetişip 4. Ordu miralay ve livâsı olmuş ve 1263 (1847) sonlarında ferik olmuştur.

1265'de (1849) hastalandığından İstanbul'a getirilip Hassa Ordusu'na nakledilmiş ve 1256'da (1851) Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî azası olup sonra Hicaz kumandanı olmuş ve Safer 1271'de (Kasım 1854) vefat etmiştir. (I. 432)

Emin Paşa Anadolulu olup kıdemli askerlerdendi. 1264'de (1848) miralay ve sonra mîrlivâ olarak emekli olmuştur. 1295'de (1878) vefat etmiştir. (I.436)

Emin Paşa (Veysîzâde) Erzurum ağasından olup orada gümrükçü olmuştu. 1225 (1810) sonlarında vezir rütbesiyle Şark seraskeri ve Erzurum valisi oldu. Azilden sonra 1229'da (1814) Diyarbekir valisi olup 1230'da (1815) ayrılmış ve ardından vefat etmiştir. Oğlu Abdurrahman Bey'dir(→). (I. 423)

Emin Paşazâde *bak.* Abdülkadir Bey; Kerim Mehmed Bey

Emin Süleyman Çelebi (Selimzâde) Divan efendiliğiyle geçinip Firarî Hüseyin Paşa'nın divan kâtibi iken 1110'da (1698/99) vefat etmiştir. Güzel yazı yazar ve şair bir zat idi. (I. 403/04)

Emine Kadınzâde *bak.* Hasan Efendi

Eminî Mehmed Efendi Bursalı Mûsâ Efendi'nin oğludur. Müderris ve molla oldu. Sonra emekliliği seçerek Anadoluhisarı'nda oturmuştur. 1076'da (1665/66) vefat eyledi. Yaşı 70'i geçmiş olup *Divan* sâhibi şairdi. (I. 439)

Eminî Mustafa Bey Kağıthane emini Hızır Çelebi'nin oğludur. Sâî idi. 1008'de (1599/1600) vefat eylemiştir. Eyüp'de medfundur. Şairdir. (I. 439)

Eminzâde *bak.* Abdurrahman Efendi; Ârif Mehmed Ağa; Saî Abdülkerim Efendi

Emir *bak.* Ahmed Paşa; Ahmed Paşa; Ali Efendi; Ali Efendi; Hüseyin Hüseynî; Mehmed Paşa; Mustafa Paşa; Şerif Mustafa Paşa

Emir Ağazâde *bak.* Mehmed Efendi; Tâhir Mehmed Ağa

Emir Ahmedzâde *bak.* Nesimî Çelebi

Emir Buharî *bak.* Ahmed Hüseyni

Emir Buharîzâde Seyyid Ahmed Buharî'nin kız torununun oğlu Fazlullah Efendi oğullarına denir ki, şeyhdirler. (IV. 683)

Emir Çelebi Maliyeden yetişip defterdarlıkla gezdi. Haleb'de emvâl muhassılı iken 1036'da (1626/27) katledildi. (I. 402)

Emir Çelebi Tıp tahsil ederek sereṭıbbâ ve padişah muṣâhibi oldu. 1048'de (1638/39) Silahdar Mustafa Paşa kasıtlı olarak bol miktarda afyon yediğini arz edince, bol miktarda afyon yedirilmiş ve hanesine geldikde "bu silahdar sağ iken bana hayat olmaz" deyip üzerine buzlu su içerek hastalanıp vefat etmiştir. Nedim, edipti. (I. 402)

Emir Fâzıl (Küçük Emir) Tirelidir. Tahsil görüp ilmiye mesleğine girdi. Güzel yazısı geçim kaynağıydı. Seyyâh olup diyar diyar gezdi. Her şehirden ayrılırken evrakını yakmayı alışkanlık eyledi. 987'de (1579) vefat etti. Arab âlimleri fazlını itiraf etmişlerdi. *Câmî Hâşiyesi*'ni telif eylemiştir. (I. 402)

Emir Gisûdar *bak.* Muhyiddin Mehmed Efendi (Saçlı Emir)

Emir Gûneoğlu *bak.* Yusuf Paşa

Emir Halife *bak.* Mustafa Efendi

Emir Hasanzâde *bak.* Ahmed Efendi

Emir Hâşimîzâde *bak.* Muhtarî Çelebi

Emir İbrahimzâde *bak.* İbrahim Efendi

Emir Pîr Bursa'da Emir Sultan akrabasından olup âlim ve sâlihlerdendi. II. Murad zamanında (1421-1451) vefat eyledi. Zeynîle· dairesinde medfundur. (I. 402)

Emir Sultan *bak.* Şemseddin Mehmed Buharî

Emir Şah *bak.* Kutbî Çelebi

Emir Şah Bey Beyşehir beyi olup eşkıya ve zâlimdi Murad Paşa ile harplerde bulundu.. 1017'de (1608/09) eşkıya ortadan kaldırılırken bu da katledilmiştir. (I. 402)

Emir Şücâeddin *bak.* Süleyman Paşa

Emir-i Rûmî *bak.* Hüseyin Çelebi

Emirî *bak.* Mahmud Efendi

Emirî Emrullah Çelebi Diyarbekirlidir. Ticaretle meşgulken Şa'bân 1137'de (Nisan-Mayıs 1725) vefat etti. Yaşlı ve şairdi. (I. 401)

Emirî Mehmed Bey İstanbulludur. Hâşimî Çelebi'nin oğlu ve Muhtarî'nin kardeşidir. Mısır muhasebecisi iken III. Murad devrinde (1574-1595) vefat etti. Şairdir. (I. 402; IIII. 622)

Emirî Mustafa Paşa (Sâlih Paşazâde) I. Süleyman (Kanunî) devri beylerinden olup 946'da (1539/40) vefat etti. Şairdi. (IV. 372/73)

Emirzâde *bak.* Abdullah Efendi

Emnî Mehmed Ağa Diyarbekirlidir. Bazı vezirlere ve sonra Ahmed Paşa'ya kethüdâ oldu. 1104'de (1692/93) Azebler muharebesinde şehid oldu. Şairdir. (I. 401)

Emnî Mehmed Bey Kalemden yetişip hâcegândan oldu ve çeşitli görevlerde bulunup ruznâme-i evvel ve 1151'de (1738/39) defter emini ve 1153'de (1740) paşalık ile Rusya elçisi olup dönüşte yine efendilikle defter emini oldu. 1156'da (1743) muhâsebe-i evvel ve Şevvâl 1159'da (Ekim-Kasım 1746) cizye muhasebecisi ve Şevvâl 1161'de (Ekim 1748) yeniçeri kâtibi oldu. 1163'de (1750) vefat etmiştir. Tedbirli ve güçlü bir zat idi. (I. 401)

Emrudcuzâde *bak.* Bâhir Halil Efendi

Emrullah Ağa Sadrazam Selim Paşa'nın dayısı olduğundan ikbâlinde kapıcıbaşı olup II. Mahmud devrinin (1808-1839) son yıllarına doğru vefat etmiştir. (I. 401)

Emrullah Çelebi Âmidlidir. Fukaradan olup 983'de (1575/76) vefat etti. Şiirleri çoktu. (I. 400)

Emrullah Çelebi Nakşibendî şeyhi olup 1026'da (1617) vefat etti. Sâlih bir pîr, bekâr ve kemâl ehliydi. (I. 400)

Emrullah Efendi Ak Şemseddin'in oğludur. Emir Sultan ve Sultan Murad vakfı mütevellisi olup bir eli ve bir ayağı tutuldu. 919'da (1513) vefat etti. (I. 400)

Emrullah Efendi Müderris ve Âmid kadısı oldu. Şa'bân 992'de (Ağustos 1584) vefat etti. Oğlu Mehmed Efendi'dir(→). (I. 400)

Emrullah Efendi Rizelidir. Müderris olup Zilhicce 1013'de (Nisan-Mayıs 1605) vefat etti. Âlîm ve derviş huyluydu. (I. 400)

Emrullah Efendi Kütahyalıdır. 1019'da (1610) Maraş kadısı olup Safer 1021'de (Nisan 1612) vefat etti. Oğlu Mehmed Efendi'dir(→). (I. 400)

Emrullah Efendi Lârendelidir. Müderris ve Haleb mollası oldu. Cemazi-

yelevvel 1114'de (Ekim 1702) vefat etti. Âlîm ve şairdir. (I. 401)

Emrullah Efendi Emrullah Mehmed Efendi'nin(→) soyundan ve Abdurrahman Efendi'nin torunlarındandır. Müderris olup 8 Şevvâl 1138'de (9 Haziran 1726) vefat etti. Keskindede' de medfundur. Şair ve iffetliydi. (I. 400)

Emrullah Mehmed Efendi Seyrek Muhyiddin Efendi'nin oğludur. 5 Zilka'de 945'de (25 Mart 1539) doğdu. Müderris, Bağdad, Manisa, Selânik, Gelibolu ve İzmir mollası oldu. İstanbul'da 1008'de Berat gecesi (1 Mart 1600) vefat etti. Âlîm ve fâzıldı. Tarikat mensuplarından nefret ettiğinden cenazesi Fâtih'e getirilmemiş ve tabutuna mücevveze konulmamasını vasiyet eylemiştir. *Şakâyık-ı Numaniye Zeyli*, *Eşbah* ve *Nazair*'e ta'likatı, Ebûssuûd Efendi tefsirine kelimâtı vardır. Oğlu sudûrdan Yunus Efendi'dir. Diğer oğlu müderris Ahmed Efendi'dir ki, gençliğinde vefat etmişti. Oğlu sudûrdan Abdurrahman Efendi'dir. Torunlarından biri Emrullah Efendi'dir(→). (I. 400)

Emrullah Paşa Prizren hânedanından olup Şevvâl 1184'de (Ocak-Şubat 1771) mîrimîranlık ile Ada-i kebir muhafızı oldu. Savaşın sonlarına kadar oralarda bulunup vefat etmiştir. (I. 401)

Emrullahzâde *bak.* Mehmed Efendi

Enbâl Bey Çerkesdir. Mısır'da yetişerek beylerden olmuş ve Mısır'ın fethinde Osmanlı Devleti'ne itaat eylemişti. 929'da (1523) ayaklanmaya kalkışınca katledilerek cezasını bulmuştur. (I. 440)

Enderûnî *bak.* Râsih Osman Efendi

Endülüsî *bak.* Ali Seyyid b. Meymûn

Enfî *bak.* Ahmed Beyani Efendi

Enis Efendi (Bandırmalızâde) Halvetî şeyhlerinden olup I. Abdülhamid devrinde (1774-1789) vefat eylemiştir. Akıllı ve şairdi. (I. 442)

Enis İbrahim Efendi Reisülküttab Dürrî Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Hâcegândan olup 15 Receb 1217'de (11 Kasım 1802) vefat eyledi ve babasının yanına defnedildi. (I. 145; II. 338)

Enis Mehmed Efendi (Gülmezzâde) Reisülküttab Gülmez İsmail Efendi'nin(→) oğlu olup Haleb'de muhassıl kâtibiydi. 1105'de (1693/94) vefat etti. Kâtip ve şairdi. (I. 442; I 352)

Enis Mehmed Efendi (Müftîzâde) Filibelidir. Tahsil görüp müderris olmuştur. Şevvâl 1265'de (Ağustos-Eylül 1849) Bosna mollası, iki defa Erzurum ve 1275'de (1853/59) Kürdistan mollası oldu. Bir-iki sene sonra vefat eylemiştir. Filibe a'yânü'l-â'yânıydı. (I. 442)

Enis Mustafa Dede Edirne'de Şeyh Enis Efendi'nin mürididir. Sonra Mısır'da Mevlevî şeyhi oldu. 1140'da (1727/28) vefat eylemiştir. Şairdir. (I. 442)

Enis Receb Dede Kasımpaşa Mevlevîhanesi'nde çilekeş olup sonra Edirne Mevlevîhanesi'ne şeyh olmuştur. 50 sene şeyhlik edip 1147'de (1734/35) vefat etmiştir. Şairdir. *Divan*'ı vardır. (I. 442)

Enişte *bak.* Ali Efendi

Enver Efendi Bursalıdır. Nakşibendî tarikatine girerek şeyh olmuştur. Bir defa Seyyid Gazi Zaviyesi bunlara verilip sonra terk etmiş ve sonra orada Sultan Orhan Tekkesi'ne şeyh olmuştur. 973'de (1565/66) vefat eyledi.

Geçimi gayb hazinesinden olup tekkenin gelirini fukaraya dağıtırdı. Arapça ilimleri bilir ve nuranî yüzlüydü. (I. 440)

Enver Mustafa Bey Nâfi' Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Bilâd-ı hamse mollası olup Receb 1312'de (Ocak 1895) vefat eyledi. Babasının kabrine defnedildi. (IV. 537)

Enverî Ahmed Efendi İstanbul'a gelip başmuhasebe kalemine girdi. Buradan ihtisâb başkâtibi oldu. Sonra sadâret mektupçusuna girip tahrirat kâtipliğiyle Şam'a gitti. 1277'de (1860/61) Meclis-i Rüsûmat kurulduğunda reis olmuş ve ûlâ sınıf-ı evveli rütbesini almıştır. Muharrem 1280'de (Haziran-Temmuz 1863) Divan-ı Muhasebat'a aza ve Zilhicce'de (Mayıs 1864) vâridat muhasebecisi oldu. Zilhicce 1283'de (Nisan 1867) yine Divan-ı Muhasebat'a aza oldu. Safer 1284'de (Haziran 1867) Hüküm Komisyonu'na reis oldu ve ayrıldıktan sonra Divan-ı İstinaf reisi oldu. Azilden sonra Safer 1291'de (Mart-Nisan 1874) ikinci defa Divan-ı İstinaf reisi oldu. Sonra emekli olmuştur. 5 Ramazan 1301'de (29 Haziran 1884) vefat eylemiştir. Üsküdar'a defnedildi. Kâtip ve şairdi. (I. 441)

Enverî Çelebi İstanbulludur. Mürekkepçi esnafından olduğundan kethüdâ olmuştu. Ateşbâzlıkta ustalığı olduğundan humbaracı olmuş ve sünnet düğünü eğlencelerinde mahâret göstermiş ve 954'de (1547) vefat eylemiştir. Şairdir. (I. 440)

Enverî Mehmed Efendi Bâbıâlî'den yetişip hâcegândan ve ricâlden oldu. 1138'de (1725/26) vefat eylemiştir. Üsküdar'da medfundur. (I. 440)

Enverî Sa'dullah Efendi Divan-ı Hümâyûn kaleminden yetişip bazı vezirlere ve özellikle Selim Mehmed Paya'ya divan kâtibi ve kaleminde mühimmenüvis oldu. 1246'da (1830/31) küçük kale tezkirecisi ve hâcegândan olmuştur. 1248'de (1832/33) âmedî hulefâsından olup Şa'bân 1253'de (Kasım 1837) hariciye kâtibi ve Zilka'de'de (Şubat 1838) hariciye mektupçusu ve Rebiyülevvel 1255'de (Mayıs-Haziran 1839) ikinci defa hariciye kâtibi ve Zilhicce'de (Şubat 1840) ticaret müsteşarı olmuş ve Muharrem 1257'de (Mart 1841) ûlâ sınıf-ı evveline yükselmiştir. 1259'da (1843) Meclis-i Vâlâ azalığıyla Erzurum'da İran murahhası ile görüşmeye memur olup dönüşünün ardından azalıkdan azledilmiştir. 1262'de (1846) yine Meclis-i Vâlâ'ya aza oldu. Şa'bân 1264'de (Temmuz 1848) ticaret nâzırı vekili oldu. 1265'de (1849) vefat eylemiştir. Âlîmdi. İnşâsı, edipler arasında makbuldür. (I. 441)

Enverî Sa'dullah Efendi (Hacı) Trabzonludur. İstanbul'a gelip Bâbıâlî'ye devam eylemiştir. 1184'de (1770/71) teşrifatçı olup sonra orduda vak'anüvis olmuştur. 1187'de (1773) azledilip hâcegânlıkla cebeciler kâtibi oldu ve 1190'da (1776) ikinci defa teşrifatçı ve vak'anüvis oldu. 1193'de (1779) başmuhasebeci oldu. Şevvâl 1196'da (Eylül 1782) mevkufatçı oldu. 1197'de (1783) vak'anüvislikten azledilip tezkire-i evvel oldu. 11 Ramazan 1197'de (10 Ağustos 1783) ilâveten Anadolu muhasebecisi olup Zilka'de'de (Ekim) tezkirecilikten ayrılmıştır. Şevvâl 1200'de (Ağustos 1786) yine Anadolu muhasebecisi oldu. 1202'de (1787/88) orduda asâleten vak'a-

nüvis oldu. Dönüşte 3 Şevvâl 1206'da (25 Mayıs 1792) vak'anüvis ve Anadolu muhasebecisi oldu. Sonra Şevvâl 1208'de (Mayıs 1794) dördüncü defa Anadolu muhasebecisi oldu. 11 Rebiyülevvel 1209'da (6 Ekim 1794) vefat etmiştir. Dürüst, iffetli, sâlih, münşî, Arapça ve Farsça'da bilgili olup yaşı 60'ı aşkındı. 3-4 cilt *Tarih* yazmıştır. Haydarpaşa'da medfundur. Oğlu Ali Enver Efendi'dir(→). (I. 440/41)

Erdebilîzâde *bak.* Ahmed Efendi

Erib Ahmed Bey Erib Ahmed Paşa'nın(→) torunudur. Dedesinin sâyesinde müderris olup Şevvâl 1279'da (Mart-Nisan 1863) Sofya, sonra bilâd-ı hamse mollası olarak vefat etmiştir. (I. 322)

Erib Ahmed Efendi Damadzâde Feyzullah Efendi'nin kethüdâsı müderris Emin Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Kadılardan olup sudûrdan Murad Efendi'nin dairesinde bulunmuştur. 1194'de (1780) Tırhala kadısı iken vefat eyledi. Hoşsohbet, usta şairdi. (I. 321)

Erib Ahmed Paşa Sarayın ekmekçi Ocağı eskilerinden Hacı Mehmed Ağa'nın oğludur. 1192'de (1778) Divan-ı Hümâyûn kalemine çerağ olunmuştur. Râsih Efendi'ye mühürdar olup Fransızlardan Mısır'ı kurtarmak için yapılan seferde hâcegânlık verildi. Bu münasebetle divanî küçük görevlerde bulunup 1227'de (1812) Haremeyn muhasebecisi, 1228'de (1813) yeniçeri kâtibi, sonra arpa emini ve tophane nâzırı ve 1232'de (1817) çavuşbaşı ve birkaç ay sonra sadâret kethüdâsı oldu. Ramazan 1233'de (Temmuz 1818) azledilip Zilhicce 1234'de (Eylül-Ekim 1819) Midilli'ye sürüldü. Kısa süre sonra serbest bırakılıp 1235'de (1819/20) tersane emini ve Receb 1236'da (Nisan 1821) ikinci defa sadâret kethüdâsı oldu. 5 Muharrem 1237'de (2 Ekim 1821) Hâlet Efendi'nin hilesine uğrayıp azlolundu. Ertesi günü Selânik'e gönderildi. Oradan vezir rütbesiyle Niğde, Kırşehir ve Beyşehir sancaklarıyla Mora seraskeri maiyetine memur oldu. Mahmud Paşa'nın vefatında Mora seraskeri kaymakamı olarak askerin ulûfe ve tayinatından sıkılıp şiddetli hummaya tutuldu. Can çekişmesi sırasında Hâlet Efendi'nin idamıyla Hurşid Paşa'nın vefatı haberi verilmesiyle memnuniyetinden "hak" deyip Rebiyülâhir 1238'de (Aralık 1822-Ocak 1823) vefat eyledi. Bilgili tedbirli ve güçlüydü. Annesi Nefise Hanım, Ramazan 1252'de (Aralık 1836) vefat etmiştir. Torunu Erib Ahmed Bey'dir(→). (I. 321/22)

Erib Mehmed Efendi (Kara Halilzâde) Ahmed Necib Efendi'nin oğludur. Arabzâde Ârif Efendi'nin kızının oğlu olduğundan "Arabzâde hafidi" diye tanınmıştır. Müderris, Zilhicce 1260'da (Aralık 1844) Eyüp mollası, Şevvâl 1263'de (Eylül 1847) Mekke pâyesi, sonra İstanbul pâyesi, Receb 1276'da (Şubat 1860) Anadolu pâyesi, Zilhicce 1282'de (Nisan-Mayıs 1866) Anadolu kazasker olup süresini tamamladıktan sonra Rumeli pâyesi oldu. 15 Zilhicce 1290'da (3 Şubat 1874) vefat eyledi. Eyüp'de anne ve babasının kabrine defnedildi. Alçak gönüllü ve zengindi. İhtiyarlığında titreme getirdi. Oğlu Mısır mevleviyetinden ma'zul Necib Efendi'dir. (I. 322)

Erib Mustafa Efendi Arabzâde Ali Efendi'nin oğludur. Müderris, Galata mollası, 1155'de (1742) Şam mollası

olup 1161'de (1748) Medine mollası oldu. Rebiyülevvel 1161'de (Mart 1748) orada vefat eyledi. Âlîm, şair, keyif ehliydi. Oğlu Sâmih Efendi, Haremeyn başkâtibi oldu. Diğer oğlu Mehmed Sânih Efendi'dir. (I. 321)

Ermenak Şeyhizâde *bak.* Kadrî Seyyid Mehmed Dede

Ermeni *bak.* Hasan Ağa; Mehmed Efendi; Mustafa Ağa

Erşed Abdülhamid Efendi Madrub Yusuf Efendi'nin torunu, Vâsık Emin Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1175'de (1761/62) 28 yaşında vefat eyledi. Şairdir. (I. 321; IV. 660) [I. 321'de Yusuf Efendi'nin oğlu olarak gösterilmektedir.]

Erzincanîzâde *bak.* Mustafa Efendi

Erzurumî *bak.* Hüseyin Paşa

Es'ad Ağa I. Süleyman (Kanunî) zamanında (1520-1566) topçubaşı olmuştur. 966'da (1558/59) vefat eyledi. Topçular'da mescidi vardır. (I. 330)

Es'ad Ahmed Efendi Medine ahalisinden ve seyyidlerdendir. Ferâşet-i şerife-i padişahî vekâletini kazandığından padişahın tahta çıkışında sarayda bulundurulmuş, mevleviyet ve sonra İstanbul, Anadolu ve Rumeli kazaskerliği pâyelerini elde eylemiştir. 7 Ramazan 1314'de (9 Şubat 1897) vefat eyledi. Yahyâ Efendi Tekkesi'nde medfundur. Oğulları, İstanbul pâyeli Seyyid İbrahim Efendi ve Seyyid Ebûssuûd Efendi'dir ki, İbrahim Efendi o şerefli hizmette halefi olmuştur. (IV. 846)

Es'ad Ahmed Efendi (Cezbîzâde) Hasan Cezbî Efendi'nin(→) oğludur. Müderris, 1273'de (1856/57) İzmir mollası oldu. Sonra vefat eyledi. (I. 342; II. 166)

Es'ad Ahmed Efendi (Kadrîzâde) Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1 Zilhicce 1157'de (5 Ocak 1745) vefat eyledi. (I. 242)

Es'ad Ahmed Efendi (Sâlihzâde) Şeyhülislâm Emin Efendi'nin oğludur. Müderris, Cemaziyelevvel 1174'de (Aralık 1760) İzmir mollası ve sırasıyla Mekke pâyesi oldu. 1201'de (1786/87) İstanbul kadısı, Receb 1202'de (Nisan 1788) Anadolu pâyesi, Zilhicce 1204 (Ağustos 1790) sonlarında Anadolu kazaskeri olup 1206 başlarında (1791 sonları) azledildi. 1209'de (1794/95) birinci ve 1212'de (1797/98) ikinci defa Rumeli kazaskeri olup birer sene bu görevde bulundu. 30 Muharrem 1218'de (22 Mayıs 1803) şeyhülislâm oldu. 1 Receb 1221'de (14 Eylül 1806) ayrıldı. 22 Cemaziyelevvel 1223'de (16 Temmuz 1808) ikinci defa şeyhülislâm olup 10 Şevvâl 1223'de (29 Kasım 1808) azilden sonra Manisa'ya sürüldü. Serbest bırakıldıktan sonra 1230'da (1815) vefat eyledi. Yaptığı Müftü Hamamı yakınında medfundur. Civarında çeşme ve medrese vardır. İşten anlar ve nizâm-ı cedide taraftar resmî ulemânın büyüklerindendi. O zamanca bu tavrı şeyhülislâmlıktan ayrılmasına ve gözden düşmesine hizmet etti. Oğulları, Sâlih Bey, Hüsâmeddin Bey ve Rüşdî Bey'dir. (I. 336)

Es'ad Ahmed Efendi (Uryânîzâde) Mevâlîden Said Efendi'nin oğludur. 1223'de (1808) doğdu. Müderris, Eyüp mollası, Rebiyülevvel 1273'de (Kasım 1856) Edirne mollası oldu. Muharrem 1276'da (Ağustos 1859) Medine mollası oldu. Harem-i Şerif tamirat müdürlüğü ilâve kılındı. O hizmetine mükâfâten İstanbul pâyesi

oldu. Şa'bân 1280'de (Ocak 1864) kassâm-ı askerî ve Şa'bân 1281'de (Ocak 1865) sadreyn müsteşarı ve 1283'de (1866/67) İstanbul kadısı, süresini tamamladıktan sonra Bursa müfettiş-i hükkâmı olmuştur. Memur olduğu hizmetlerde güzel davranışı görüldüğünden Anadolu pâyesi verildi. Meclis-i İntihâb-ı Hükkâm ve Tedkikat-ı Şer'îye reisi, ardından Rumeli pâyesi oldu. 12 Zilhicce 1295'de (7 Aralık 1878) şeyhülislâm oldu. Sırasıyla murassa Osmanî, Mecidî ve sonra İmtiyaz nişânları ihsan buyuruldu. Padişahın çeşitli teveccühlerine mazhar olarak 6 Cemaziyelevvel 1306'da (8 Ocak 1889) vefat etti. Hastalığı birkaç ay sürmüştü. Eyüp'de padişahın buyruğuyla üzerine güzel bir türbe yapıldı. Güzel konuşur, iyi huylu, cana yakın, alçakgönüllü, doğru ve tatlı dilliydi. Nakkaş'taki yalıları önünde ufak bir cami inşa eyledi. İlk zevceleri Bîcan Paşa'nın kızından bir oğlu ile iki kızı kaldı. Oğlu sudûrdan Mehmed Hâlid Bey olup birbuçuk sene sonra vefat ettiğinde babasının türbesine defnedildi. Damadı, şair Süleyman Celâl Efendi, 18 sene felçli yattığı halde Muharrem 1309'da (Ağustos 1891) ölmüştür. Bunun oğulları mevâlîden Said Bey ve Cemil Bey, torunlarıdır. (I. 344)

Es'ad Ahmed Paşa Sakızlıdır. Mekteb-i Harbiye'den erkân-ı harp çıkıp kolağası olarak Şam'a giderken Fuad Paşa'ya yâver olmuştur. Fuad Paşa sadârete gelince bunu binbaşılıkla Paris'de Mekteb-i Harbî-i Osmanî müdürü ve askerî ataşe olarak göndermiştir. Rütbe atlayarak miralay oldu. Padişahın seyahatinde mîrlivâ olarak dönüşü ferman buyurulmuştur. Gelişinde 1284'de (1867/68) Dâr-ı Şûrâ azası olup Cemaziyelâhir 1285'de (Eylül-Ekim 1868) Berik ve Hersek ve Bosna kumandanı ve Ramazan'da (Aralık 1868-Ocak 1869) İşkodra valisi oldu. Az müddette ayrıldı, yoldayken hassa reisi, Şa'bân 1286'da (Kasım 1869) Dâr-ı Şûrâ reisi ve 29 Cemaziyelevvel 1287'de (27 Ağustos 1870) vezir rütbesiyle hassa müşiri oldu. Rebiyülâhir 1288'de (Haziran-Temmuz 1871) Yemen valisi olarak çıkarıldıysa da Kal'a-i Sultaniye'den döndürülüp 4 gün sonra ayın 24'ünde (13 Temmuz 1871) serasker olmuş ve Ramazan'da (Kasım-Aralık) topçu müşirliği ilâve edilmiştir. Zilka'de'de ayrılıp 4. Ordu müşirliği ile Erzurum valisi olmuştur. Bir gün sonra Ankara valisi ve Rebiyülevvel 1289'da (Mayıs 1872) Sivas valisi olup 26 Cemaziyelevvel'de (1 Ağustos) bahriye nâzırı ve 10 Şa'bân'da (13 Ekim) ikinci defa serasker ve 17 Zilhicce 1289'da (15 Şubat 1873) sadrazam olmuştur. 17 Safer 1290'da (16 Nisan 1873) azille ertesi günü Konya valisi oldu. 2 Şa'bân 1291'de (14 Eylül 1874) 5. Ordu müşirliği ile Suriye valisi, 19 Zilhicce 1291'de (27 Ocak 1875) ikinci defa bahriye nâzırı ve 19 Rebiyülevvel 1292'de (25 Nisan 1875) ikinci defa sadrazam oldu. 24 Receb'de (26 Ağustos 1875) azledildi ve ertesi günü rûfia nâzırı ve 19 Şa'bân'da (20 Eylül) Aydın valisi oldu. Vilayeti dolaşıp Sakız'a gidip İzmir'e dönüşünün ardından ateşli hummaya yakalanıp birkaç günde 1 Zilhicce 1292'de (29 Aralık 1875) vefat eylemiştir. Yaşı henüz 40'ı geçmişti. Dil bilir, zekî, iyilikseven, çalışkan, iffetli, iyi huylu ve güzel yüzlü iyi bir askerdi. Yaşı ilerleyip tecrübesi artsaydı varlığından devletçe çok istifade mümkündü. Tecrübesizliği yüzünden sadâretlerinde işçe gösterdiği heves

neticesiz kalmış ve azline sebep olmuştur. Büyük kardeşi erkân-ı harp miralayı Âkif Bey, 26 Rebiyülâhir 1306'da (30 Aralık 1888) vefat etmiştir. Diğer kardeşi İstanbul merkez kumandanı Kâzım Paşa'dır. Bir küçük oğlu kaldı. (I. 342/43)

Es'ad Ali Paşa Şam'da kabile reislerinden olup Akkâ meselesinde hizmeti görülünce Rebiyülâhir 1240'da (Aralık 1824) mîrimîran rütbesiyle Trablusşam mutasarrıfı oldu. Bir-iki sene geçince vefat etmiştir. (I. 337)

Es'ad Bey Uzun Hüseyin Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1227'de (1812) vefat etti La'lîçeşmesi'nde babasının yanında medfundur. (II. 220)

Es'ad Bey Şerif Paşa'nın(→) oğludur. İstanbul pâyesini hâiz olup Defter-i Hakanî Nezâreti sertedat-ı şer'îye memuru iken 1303'de (1885/86) vefat etti. (III. 146)

Es'ad Bey (Şehsüvarzâde) Enderûnludur. Yükselerek 1212'de (1797/98) mîrahûr-ı sânî oldu. Azilden sonra III. Selim devri (1789-1807) ortalarında vefat eylemiştir. (I. 335)

Es'ad Efendi Ankaralı Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris, molla, Safer 1061'de (Şubat 1651) İstanbul kadısı oldu. Receb'de (Haziran-Temmuz) azledildi. Şevvâl 1065'de (Ağustos 1655) Anadolu kazaskeri oldu. Ramazan 1066'da (Haziran-Temmuz 1656) azledildi. O sene Zilka'de'de (Ağustos-Eylül) vefat eyledi. Sertlik ve kabalığıyla bilinirdi. Hatta enistesi Şeyhülislâm Ebû Said Efendi kabalığından üzülüp falakaya yatırmıştı. Ulemâ bu hareketini padişaha şikâyetle şeyhülislâmlıktan azlettirmişlerdir. Oğlu, sudûrdan Said Efendi'dir. (I. 331)

Es'ad Efendi Yanyalıdır. Müderris, 1139'da (1726/27) Galata mollası, matbaanın kuruluşunda musahhih oldu. 1142'de (1729/30) vefat eylemiştir. Âlîm, hakîm, şairdir. *Divan*'ı ve *Şâhidiye Tercümesi* vardır. Oğlu Bedrî Efendi'dir(→) (I. 332)

Es'ad Efendi Dersiâm ve müderris olup 1159'da (1746) vefat eylemiştir. Üsküdar'da Miskinler'e defnedilmiştir. (I. 332)

Es'ad Efendi (Hamzazâde) Hamza Efendi'nin(→) oğludur. Kazasker tezkirecisi ve 1174'de (1760/61) İzmir mollası olup 14 Zilhicce 1180'de (13 Mayıs 1767) vefat etti. Âlîm, şair ve hattatdır. (I. 334; II. 254)

Es'ad Efendi (Kethüdâzâde) Mustafa Efendi'nin(→) oğludur. Müderris, Haleb, Bursa mollası ve Mekke pâyesi olup III. Mustafa devri (1757-1774) başlarında vefat etmiştir. Oğlu Sâdık Mustafa Efendi'dir(→). (I. 334; IV. 421)

Es'ad Efendi (Mekkîzâde) Mekkî Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris ve Selânik mollası olup Muharrem 1128'de (Ocak 1716) vefat etti. Sâlih ve iffetliydi. (I. 331; IV. 507)

Es'ad Fâizî Efendi (Bâkîzâde) Abdurrahman Efendi'nin(→) oğludur. Edirne mollası olup Cemaziyelâhir 1076'da (Aralık 1665) 51 yaşında vefat etti. Ceddi Nişancı Mehmed Paşa'nın camiine defnedildi. Cömert, kerim, şairdi. Oğlu İsmail Remzî Efendi'dir. (I. 331; III. 295)

Es'ad Mahmud Paşa İzmirlidir. Bayındırlızâde Mustafa Hasib Efendi'nin oğludur. İzmir'de doğdu. 1266'da (1850) divan kalemine ve 1270'de (1853/54) tercüme kalemlerine girdi. 1271'de (1854/55) Paris'e tahsile gidip

1274'de (1857/58) Petersburg Sefâreti kâtibi olup 1276 başlarında (1859 ortaları) istifa eylemiş ve 1278'de (1861/62) Paris ikinci kâtibi, 1284'de (1867/68) başkâtibi olup 1285 ortalarında (1868 sonları) mütercim-i sânî ve 1286'da (1869/70) Peşte başşehbenderi ve 1288 sonlarında (1872 başları) ûlâ ile Atina orta elçisi olup 1290 (1873) sonunda azledilmiştir. Cemaziyelâhir 1293'de (Temmuz 1876) Roma elçisi olup 1294'de (1877) bâlâ ile Viyana büyükelçisi ve Rebiyülevvel 1296'da (Mart 1879) hariciye müsteşarı olmuş ve 3-4 ay sonra azledilmiştir. 1297'de (1880) Paris büyükelçisi olup 5 Safer 1298'de (7 Ocak 1881) vezirlik verilmiştir. Rebiyülevvel 1311'de (Eylül-Ekim 1893) hasta olarak ayrılmış ve 16 Şevvâl 1312'de (12 Nisan 1895) vefat etmiştir. Sultan Mahmud Türbesi'ne defnedilmiştir. Sefâret işlerini bilirdi. Yaşı 60'ı aşkın ve yumuşak huyluydu. (IV. 846)

Es'ad Medhî Efendi (Şîrînzâde) Kapıcıbaşı ve başbaki kulu, 1223'de (1808) silahdar ağası, 1224'de (1809) mîrahûr-ı evvel vekili oldu. Sonra vefat etmiştir. (I. 336)

Es'ad Mehmed Ağa Mümeccimbaşı Abdullah Efendi'nin(→) oğludur. Sarayda görevli olup hattatdı. 1186'da (1772/73) vefat eyledi. (III. 387)

Es'ad Mehmed Ağa Enderûnludur. Yetişerek peşkir ağası ve rikâbdar, Rebiyülâhir 1230'da (Mart 1815) çukadar-ı şehriyarî olmuştur. 2 Safer 1232'de (22 Aralık 1816) azlinin ardından ansızın vefat etmiştir. Hamidiye Türbesi kabristanına defnolunmuştur. (I. 336)

Es'ad Mehmed Bey Yenişehirli İsmail Paşa'nın(→) torunu, Abdullah Bey'in(→) oğludur. Müderris iken 1215'de (1800/01) vefat etti. (I. 369)

Es'ad Mehmed Bey Köse Bâhir Mustafa Paşa'nın(→) torunlarındandır. Mevâlîden olup 7 Cemaziyelâhir 1250'de (11 Ekim 1834) vefat etti. Ayrılıkçeşmesi'ne defnedildi. (IV. 441)

Es'ad Mehmed Bey Balıkesirli Şerif Paşa'nın büyük oğludur. Başlarda tahsil görüp icâzet almakla müderris olmuştu. İlmî rütbesi Mekke ve İstanbul pâyelerine kadar yükselip senedat-ı hakanîye memurluğunda hayli seneler bulundu. 30 Şevvâl 1313'de (13 Nisan 1896) vefat eyledi. Şehzâdebaşı'nda medfundur. Laübâlî-meşrep, ilim ve edep sâhibi, bekâr bir zat idi. (IV. 846)

Es'ad Mehmed Bey (Çerkes Beyzâde) Sudûrdan Rahmî Mehmed Bey'in(→) oğludur. Yenişehir mollası olup 1 Safer 1259'da (3 Mart 1843) vefat etti. Babasının yanına defnedildi. (I. 339; II. 376)

Es'ad Mehmed Bey (Çeşmîzâde) Maliyeden yetişip Van defterdarlığından azledilmişti. 3 Şevvâl 1314'de (7 Mart 1897) vefat eyledi. (IV. 846)

Es'ad Mehmed Bey (Eyyûb Ağazâde) Devriye mevâlîsinden olup bu senelerde (1840'lar) vefat eyledi. (I. 340)

Es'ad Mehmed Bey (Kesriyelizâde) Nu'man Bey'in oğludur. Mektubî-i sadâretten yetişerek 1236'da (1820/21) gureba-i yesâr kâtibi ve sonra 1241'de (1825/26) reis vekili oldu. 1244'de (1828/29) vefat eyledi. Üsküdar'da medfundur. (I. 337/38)

Es'ad Mehmed Bey (Meş'alecizâde) Meş'aleci İbrahim Hıfzî Paşa'nın(→) oğludur. Müderris olup 23 Cemaziyelâhir 1203'de (21 Mart 1789)

vefat etmiştir. Edirnekapı'da medfundur. Oğlu Hamdullah Mehmed Bey'dir(→). (I. 137)

Es'ad Mehmed Bey (Seyyid) (Hacı) Meşalecî biraderi Kaymakam Mustafa Paşa torunlarından olup Moralı Osman Efendi'nin üvey oğluydu. Müderris, 1220'de (1805) Eyüp mollası, Şevvâl 1238'de (Haziran 1823) Mekke mollası ve 1242'de (1826/27) İstanbul pâyesi oldu. Sonra vefat eylemiştir. (I. 338)

Es'ad Mehmed Efendi Mirzazâde damadıdır. Müderris ve 1143'de (1730/31) Selânik mollası olup sonra vefat eylemiştir. (I. 332)

Es'ad Mehmed Efendi Şair Lebib Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris, molla, Edirne mollası ve Mekke pâyesi oldu. Muharrem 1179'da (Haziran-Temmuz 1765) vefat etmiştir. Edirnekapı'da medfundur. (I. 334)

Es'ad Mehmed Efendi Ebû İshakzâde Es'ad Mehmed Efendi'nin(→) torunu, Şerif Efendi'nin oğludur. Müderris olup Receb 1192'de (1778) vefat etmiştir. Ataları yanına defnedilmiştir. (I. 333)

Es'ad Mehmed Efendi "Üsküp nâzırı" diye tanınan zarif bir şair olup 1192'de (1778) vefat edip Ayrılıkçeşmesi'ne defnedilmiştir. (I. 335)

Es'ad Mehmed Efendi Abdurrahman Sâdık Efendi'nin oğludur. 1214'de (1799/1800) vefat eyledi. Nuhkuyusu'nda medfundur. (I. 335)

Es'ad Mehmed Efendi Sadrazam Said Paşa'nın mühürdarıdır. Yetişerek hâcegândan ve divanî mansıp erbâbından oldu. 19 Ramazan 1218'de (2 Ocak 1804) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. (I. 335)

Es'ad Mehmed Efendi Müderris, Şevvâl 1201'de (Temmuz-Ağustos 1787) Belgrad mollası oldu. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eyledi. (I. 335)

Es'ad Mehmed Efendi Seyyid Abdullah Neşatî Efendi'nin oğlu, Behcet Ali Efendi'nin(→) kardeşidir. Bağdad'da Ömer Paşa'ya divan kâtibi oldu. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat etti. Şairdir. (II. 30)

Es'ad Mehmed Efendi Ricalden İbrahim Nazif Efendi'nin oğludur. Kethüdâ kâtibi halifelerinden olup hâcegânlık verilmiştir. 1202'de (1787/88) gurebâ-yı yesâr kâtibi ve sonra başka görevlerde bulunarak 1213'de (1798/99) Berlin elçisi olup döndükten sonra surre emini de olmuştur. 1221'de (1806) kethüdâ kâtibi ve 1223'de (1808) teşrifatçı oldu. 1224'de (1809) azledildi ve sonra vefat etti. İşbilirdi. (I. 335)

Es'ad Mehmed Efendi İbrahim Sârim Efendi'nin oğludur. Defterdar mektûbî odasından yetişti. 1227'de (1812) başhalife oldu. Sonra mâlikâne halifesi olup 6 Cemaziyelâhir 1238'de (18 Şubat 1823) birden defterdar-ı şıkk-ı evvel oldu. Şevvâl 1240'da (Mayıs-Haziran 1825) darbhane nâzırı oldu. 1241'de (1825/26) humbarahane nâzırı ve Şevvâl'de (Mayıs 1826) ikinci defa darbhane nâzırı, 1242'de (1826/27) matbah emini, sonra mukataat nâzırı, 1243'de (1827/28) ikinci defa defterdar-ı şıkk-ı evvel ve Muharrem 1244'de (Temmuz-Ağustos 1828) ordunun sefere çıkışında defterdar vekili olup ardından azledildi ve Cemaziyelevvel'de (Kasım 1828) ikinci defa mukataat nâzırı oldu. 1245'de (1829/30) zevcesinin iffetsizliğin-

den dolayı lekelenmiş olduğundan azledilerek haremiyle birlikte Karahisar'a sürülmüştür. 1247'de (1831) bırakılıp dönüşünün ardından 5 Şa'bân 1247'de (9 Ocak 1832) vefat etmiştir. Eyüp'de Bostan İskelesi'nde medfundur. Zekî ve muhasipti. Evce kayıtsızlığı, gözden düşmesine sebeptir. (I. 338)

Es'ad Mehmed Efendi Gümrük kâtibi Mehmed Efendi'nin oğlu ve Aynî Efendi'nin kardeşidir. Gümrük başkâtibi olup 1249'da (1833/34) vefat etti. Okmeydanı'nda medfundur. Bu zat babamın li-ümm dayısının dayısıdır. Oğlu, Mehmed Hayreddin Efendi 1245'de (1829/30) vefat etmiştir. Diğeri İsmail Rif'at Efendi'dir(→). (I. 338)

Es'ad Mehmed Efendi Hâcegândan olup simkeşhane eminiydi. 11 Şa'bân 1253'de (10 Kasım 1837) vefat etti. 1252'de (1836/37) vefat eden oğlu Ahmed Efendi'nin yanına defnedilmiştir. Damadı mevkufat kesedarı Süleyman Efendi'dir. (I. 339)

Es'ad Mehmed Efendi İlmî yeğeni olup müderristi. 17 Cemaziyelâhir 1255'de (28 Ağustos 1839) vefat eylemiştir. (I. 339)

Es'ad Mehmed Efendi Bolulu Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris, Şa'bân 1252'de (Kasım 1836) Galata mollası, Receb 1265'de (Mayıs-Haziran 1849) Şam mollası ve Muharrem 1267'de (Kasım 1850) Medine mollası olup senenin (1851) ortalarında vefat eyledi. (I. 341)

Es'ad Mehmed Efendi Silahdar-ı şehriyârî Hacı Emin Mehmed Ağa'nın(→) oğludur. Müderris ve Yenişehr-i Fenâr mollası olmuştu. 5 Cemaziyelevvel 1270'de (3 Şubat 1854) vefat edip Üsküdar'da babasının yanına defnedilmiştir. (I. 342; I. 429)

Es'ad Mehmed Efendi Manisa müftüsünün oğludur. Hoca Neş'et Efendi ve Abdürrahim Efendi'den ders görmüştür. 1252'de (1336/37) Manisa müftüsü oldu. 1269'da (1852/53) Kudüs mollası oldu. 1272 (1855/56) yılından sonra vefat eylemiştir. Fâzıl ve şairdir. *Nasîhatü'l-mülûk*'u telif ve *Tuhfe-i Arabiye-i Âsım*'ı yarısına kadar şerh eylemiştir. (I. 342)

Es'ad Mehmed Efendi Karahisarlı Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. 1276'da (1859/60) İzmir mollası olup daha sonra vefat etmiştir. (I. 342; I. 294)

Es'ad Mehmed Efendi Hazine-i hassadan yetişip sergi mümeyyizi, Receb 1269'da (Nisan 1853) hazine-i hassa muhasebecisi, Cemaziyelevvel 1270'de (Şubat 1854) o dairede sergi muhasebecisi olup 13 Şa'bân 1280'de (22 Ocak 1864) vefat eylemiştir. Küçük Emir Efendi'de defnedildi. Oğlu İrfan Paşa ve damadı hariciye mektûbî muavini Münir Bey'dir. (I. 342)

Es'ad Mehmed Efendi Bâb-ı Seraskerî Nizâmiye kalemi müdürü olup 21 Şa'bân 1293'de (11 Eylül 1876) vefat eylemiştir. Ayrılıkçeşmesi'nde medfundur. (I. 343)

Es'ad Mehmed Efendi Hırka-i Şerife şeyhlerindendir. (I. 335)

Es'ad Mehmed Efendi Hırka-i Şerife şeyhlerindendir. (I. 339)

Es'ad Mehmed Efendi (Ali Efendizâde) Mevâlîdendi. 1296 (1879) tarihlerinde vefat etmiştir. (I. 344)

Es'ad Mehmed Efendi (Benlizâde) Râşid Efendi'nin oğludur. Müderris, 1237'de (1821/22) Haleb mollası, 1244'de (1828/29) Medine mollası ve

1247'de (1831/32) Mekke mollası oldu. Bu göreve gidemeyince Sofya kadısı olmuştur. Sonra İstanbul pâyesi ve ardından Anadolu pâyesi oldu. 6 Şevvâl 1254'de (23 Aralık 1838) vefat eyledi. Sultanselim'de babasının yanına defnedilmiştir. Ulemâ-yı resmiyedendir. (I. 339)

Es'ad Mehmed Efendi (Benlizâde) Devriye mevâlîsinden olup bu senelere (1840'lar) yetişmiştir. (I. 340; II. 352)

Es'ad Mehmed Efendi (Bereket Mollazâde) 1225'de (1810) Eyüp mollası ve 1231'de (1816) Edirne mollası oldu. Sonra vefat eylemiştir. (I. 336)

Es'ad Mehmed Efendi (Çelebizâde) İsmail Âsım Efendi'nin(→) oğludur. Rebiyülâhir 1189'da (Haziran 1775) Edirne mollası olup orada vefat etmiştir. (I. 334; I. 366)

Es'ad Mehmed Efendi (Dürrîzâde) Nurullah Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris ve mahrec mollası olup Rebiyülâhir 1232'de (Şubat-Mart 1817) Edirne mollası oldu. Orada vefat eylemiştir. (I. 336; IV. 586)

Es'ad Mehmed Efendi (Dürrîzâde) Ârif Mehmed Efendi'nin(→) torunudur. Müderris ve 1 Receb 1259'da (28 Temmuz 1343) Yenişehr-i Fenâr mollası olup daha sonra vefat etti. (III. 267; I. 339)

Es'ad Mehmed Efendi (Ebû İshakzâde) Şeyhülislâm İsmail Ebû İshak Efendi'nin ikinci oğludur. Zilka'de 1096'da (Ekim 1685) doğdu. Babasından ve Mutavvelci Mehmed Efendi'den okudu. Müderris, Selânik mollası, evkaf müfettişi, fetvâ emini ve Edirne pâyesi olup Zilka'de 1145'de (Nisan-Mayıs 1733) Mekke pâyesi ve Belgrad seferinde ordu kadısı, Zilka'de 1150'de (Şubat-Mart 1738) Anadolu pâyesi ve sonra Rumeli pâyesi oldu. Muharrem 1157'de (Şubat-Mart 1744) Rumeli kazaskeri oldu ve 17 ay sonra 1158'de (1745) azledildi. Şevvâl 1159'da (Ekim-Kasım 1746) ikinci defa Rumeli kazaskeri oldu. 1160'da (1747) ayrıldı. 24 Receb 1161'de (20 Temmuz 1748) şeyhülislâm oldu. 27 Şa'bân 1162'de (12 Ağustos 1749) azledildi ve Gelibolu'ya sürüldü. 16 Cemaziyelevvel 1165'de (1 Nisan 1752) serbest bırakıldı. 10 Şevvâl 1166'da (10 Ağustos 1753) vefat eyledi. Sultanselim'de babasının yanına defnedildi. Mirzazâde Mehmed Efendi'nin damadıdır. Fâzıl, devrin tek adamı, çeşitli ilimlerde, edebiyat ve mûsikîde, şiir ve inşada ustaydı. Babasının camiine medrese ve mektep, şadırvan ve pek çok dersiyeler yaptı. Eserleri: *Lehçetü'l-Lûgat*, *Yâsîn ile Âyetü'l-Kürsî* tefsirleri, Zemahşerî'nin *Et-vâk*'ına naziresi, *Bülbülname*, *Tezkire-i Hânendegân*, beste ve semaî, kâr ve nakşı vardır. *Hamriye*, *Dimyatiye*, *Mısriye*, *Bürde* kasidelerini tahmis, müstakilen *Kaside-i Hemziye*, *Lâmiye* nazmetti. Oğlu Şerif Efendi, kızı meşhur şaire Fıtnat Hanım'dır. (I. 332)

Es'ad Mehmed Efendi (Hacı) Zeyrek imamı ve şeyhülkurrâ Abdülbâkî Efendi'nin(→) oğludur. 1164'de (1751) vefat ederek Eğrikapı'da babasının yanına defnedildi. (III. 299)

Es'ad Mehmed Efendi (Hâdîzâde) Abdülaziz Efendi'nin(→) oğludur. Devriye müderrisi ve Filibe mollası oldu. Cemâziyelâhir 1202'de (Mart 1788) taşraya gönderildi. Orada vefat etmiştir. (I. 335; IV. 893; III. 406)

Es'ad Mehmed Efendi (Hazinedarbaşızâde) Maktul Tâhir Ağa'nın toru-

nu ve Hazinedarbaşı Mustafa Ağa'nın oğludur. Mektûbî ve âmedî kalemlerine girdi. 1226'da (1811) Divan-ı Hümâyûn âmedcisi olup azilden sonra maliye tezkirecisi oldu. Şevvâl 1238'de (Haziran 1823) tezkire-i sânî olup Zilka'de 1239'da (Temmuz 1824) azledildi. 1240'da (1824/25) Bağdad'a memur olup 1241'de (1825/26) bir iş göremeyerek geldi. O senenin Şevvâlinde (Mayıs 1826) süvari mukabelecisi olup 27 Rebiyülevvel 1242'de (29 Ekim 1826) vefat eyledi. Bilgisi ortaydı. Müftühamamı'nda, atasının yanında medfundur. (I. 337)

Es'ad Mehmed Efendi (Hocazâde) Şeyhülislâm Hoca Sa'deddin Efendi'nin ikinci oğludur. 10 Muharrem 978'de (14 Haziran 1570) doğdu. Müderris ve Edirne mollası oldu. Zilka'de 1004'de (Temmuz 1596) Anadolu pâyesiyle Edirne'den azledildi. Muharrem 1007'de (Ağustos 1598) İstanbul kadısı oldu. Şevvâl 1008'de (Nisan-Mayıs 1600) azledilip Safer 1010'da (Ağustos 1601) Anadolu kazaskeri oldu. Receb 1011'de (Aralık 1602-Ocak 1603) azlolunarak Ramazan 1012'de (Şubat 1604) Rumeli kazaskeri oldu. Muharrem 1017'de (Nisan-Mayıs 1608) azlolundu. 1023'de (1614) hacca gitti. Cemaziyelâhir 1024'de (Temmuz 1615) gelirken Konya'da kardeşi Mehmed Efendi'nin vefatiyle şeyhülislâmlığa tayini haberi geldi. Vazifelerine 60.000 akçe ile Kalkandelen zeameti verildi. 1030'da (1621) Leh seferine padişah ile birlikte gitti. Boğdan'da hastalanınca döndü ve iyileşti. Receb 1031'de (Mayıs 1622) yalnızlığa çekildi. Zilhicce 1032'de (Ekim 1623) ikinci defa şeyhülislâm oldu. 14 Şa'bân 1034'de (22 Mayıs 1625) vefat eyledi. Eyüp'de babasının yanında medfundur. Büyük bilginlerdendi. Hacca gidişinde fukaraya çok in'am eylemiştir. Kızını II. Osman nikâh buyurmuşlardır. Bu durum ailesinin şereflerinin artmasına sebep olmuştur. Üç dilde şiirleri ve *Kaside-i Bürde*'ye tahmisi vardır. Oğlu Ebû Said Mehmed Efendi'dir. Diğer oğlu Ârif Mehmed Efendi'dir(→). Bir diğer oğlu Ebûssuûd Mehmed Efendi'dir(→). Onun oğlu Abdürrahim Fâiz Efendi, Abdülbâkî Ârif Efendi'ye damad olmuştu. Bunun oğlu, Şerif Mehmed Efendi'dir(→). Fâiz Efendi'nin diğer oğlu, Mehmed Efendi'dir(→). Ebûssuûd Efendi'nin bir oğlu da sudûrdan Mustafa Efendi'dir ki "Biraderzâde" denir. Diğer oğlu Seyyid Yahyâ Vâkıf Efendi'dir(→). (I. 330/31)

Es'ad Mehmed Efendi (İmamzâde) Zeyrek Camii imamı Konyalı bir zatın oğludur. Dersiâm ve müderris olup Ramazan 1232'de (Temmuz-Ağustos 1817) Küdüs mollası, Rebiyülâhir 1239'da (Aralık 1823) Mısır mollası, 1243'de (1827/28) Medine kadısı, 1245'de (1829/30) Halep kadısı, o sene Mekke pâyesi ve sonra evkaf müfettişi oldu. Azilden sonra İstanbul pâyesi olup 1254'de (1838) Edebiye ve İrfaniye mekteplerinin açılışında nezâretlerine, "maarif-i adliye nâzırı" unvaniyle ve Anadolu pâyesiyle memur olmuştur. 1256'da (1840) Rumeli pâyesi alıp Zilka'de 1265'de (Eylül-Ekim 1849) nezâret, mekâtib müdürlüğü olarak değiştirilince kendisi Meclis-i Vâlâ'ya aza olmuştur. Cemaziyelevvel 1267'de (Mart 1851) bir gece Meclis-i Vâlâ reisi Rif'at Paşa'nın konağında hastalanıp evine dönüşünde vefat eylemiştir. Süleymaniye Camii'ne defnedildi. Büyük bilginlerinden olup doğru sözlü, güzel konuşur,

sözünü saklamazdı. Hatta Sârim Paşa beylikçiliğinde "nazzamü'l-âlem" diye menşuru teşdîd ile okumasında kesr ile olacağını alenen söylemiştir. İşitilmiştir ki, zamanında Tokat müftüsü fuzâladan Ahmed Efendi İstanbul'a geldiğinde, Es'ad Efendi imtihan için *Mutavvel*'i önüne sürmüş, o da kitabı açmayarak zor sorularına ikna edici cevaplar vermiş ve onun suallerine Es'ad Efendi cevap veremeyip dili dolaşmış ve kendisine üstünlüğü görülmüştür. *Dürr-i Yektâ*'yı ve şerhini telif eylemşitir. Oğlu Mes'ud Mehmed Efendi'dir(→). (I. 341)

Es'ad Mehmed Efendi (İspirîzâde) Yahyâ Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1 Ramazan 1192'de (23 Eylül 1788) vefat ederek yanına defnedilmiştir. (IV. 642)

Es'ad Mehmed Efendi (İsrailzâde) Müderris olup 1217'de (1802/03) vefat eylemiştir. (I. 335)

Es'ad Mehmed Efendi (Kadrîzâde) Müderris olup, 1 Zilhicce 1257'de (14 Ocak 1842) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. (I. 339)

Es'ad Mehmed Efendi (Kebirîzâde) Müderris, molla, ilerleyerek Medine mollası, sonra İstanbul pâyesi oldu. 7 Safer 1247'de (27 Eylül 1857) vefat eylemiştir. Rind-meşrep, bilgiliydi. Eğrikapı'da, Kebirîzâde Abdurrahman Efendi'nin yanına defnedildi. Oğlu, mevâlîden Mahvî Efendi'dir. (I. 342)

Es'ad Mehmed Efendi (Mehmed Emin Ağazâde) Mevâlîden olup bu senelere (1840'lar) yetişmiştir. (I. 340)

Es'ad Mehmed Efendi (Meşrebzâde) Ali Râik Efendi'nin(→) oğludur. Müderris ve tezkireci olup Cemaziyelâhir 1265'de (Mayıs 1849) vefat eyledi. (III. 570/71)

Es'ad Mehmed Efendi (Muhyîzâde) (Seyyid) Fetvâ emini Muhyiddin Efendi'nin oğlu olduğundan "Fetvâ eminizâde" de denir. Önce müderris ve 1211'de (1796/97) Yenişehr-i Fenâr mollası, sonra bilâd-ı hamse mollası, 1222'de (1807) Mekke pâyesi, 1228'de (1813) İstanbul kadısı, Cemaziyelâhir 1229'da (Mayıs-Haziran 1814) İstanbul pâyesi oldu. Ramazan 1231'de (Ağustos 1816) Anadolu pâyesi ve Zilka'de 1234'de (Ağustos-Eylül 1819) Anadolu kazaskeri olup 1235 sonlarında (1820 ortaları) azledilmiştir. 27 Cemaziyelevvel 1236'da (2 Mart 1821) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. Hezârfendi. Oğlu sudûrdan Ferid Efendi'dir. Diğer oğlu Eşref Ali Efendi'dir(→). (I. 337)

Es'ad Mehmed Efendi (Sahhaflar Şeyhizâde) Mevâlîden Ahmed Efendi'nin oğludur. Müderris olup Hâlet Efendi'ye bağlandı. Muharrem 1241'de (Ağustos-Eylül 1825) vak'anüvis oldu. Sonra molla olup Muharrem 1244'de (Temmuz-Ağustos 1828) ordu kadısı olarak o sene azledilmiştir. 1247'de (1831/32) *Takvim-i Vakâyi*'nin yayına başlamasında başmuharrirliğiyle takvimhane nâzırı oldu. 1248'de (1832/33) İstanbul pâyesi verildi. 1 Cemaziyelevvel 1250'de (5 Eylül 1834) İstanbul kadısı olup Cemaziyelâhir (Ekim) ortalarında Anadolu pâyesiyle İran sefâretine memur kılındı. Döndükten sonra nezârette bırakıldı. 1253'de (1837/38) azledildi. 1254'de (1838) Rumeli pâyesi aldı. Ramazan 1255'de (Kasım 1839) Meclis-i Vâlâ azası olup 1257'de (1841) nakibüleşraf ve Cemaziyelevvel 1260'da (Mayıs-Haziran 1844) Rumeli kazaskeri oldu. Süresini tamamladıktan sonra

Muharrem 1263'de (Ocak 1847) ilk kuruluşunda maarif-i umûmiye nâzırı oldu ki, ilk defa "maarif nâzırı" unvanını alan bu zattır. 1264 (1848) başlarında nezâretten azille Meclis-i Maarif reisi oldu. Nezâret unvanı "mekâtib müdüriyeti"ne çevrildi. Rebiyülevvel 1264'de (Şubat 1848) vefat eylemiştir. Âlîm, kâmil, kâtip ve şairdir. Hatta Ârif Hikmet Bey şeyhülislâm olunca üzüntüsünü belirten bir şiir söylemiştir: "Benim hakkım iken cây-ı meşîhat/ Hüdâ'nın hikmeti Ârif Bey oldu" beyti ondandır. *Divan*'ı ve bazı eserleri ve *Üss-i Zafer* adıyla Vak'a-i Hayrîye tarihi vardır. Yerebatan'da inşa eylediği kütüphanesinde medfundur. Oğlu, Ziyâeddin Ahmed Efendi'dir(→). Kızlarından birisi hayattadır. (I. 339/40)

Es'ad Mehmed Efendi (Seyyid) Tatarcıkzâde Reşid Efendi'nin damadıdır. Devriye müderrisi olup Bağdad ve Trablusgarp mollası oldu. 1265 (1849) yılından sonra vefat eylemiştir. (I. 340)

Es'ad Mehmed Efendi (Suyolcuzâde) (Hacı) Müderris olup 17 Zilhicce 1237'de (28 Ağustos 1822) vefat etmiştir. Karacaahmet'e defnedildi. İlim sâhibiydi. (I. 337)

Es'ad Mehmed Efendi (Şâtırzâde) Mehmed Emin Efendi'nin oğludur. Müderris iken 15 Cemaziyelâhir 1250'de (19 Ekim 1834) vefat eylemiştir. Oğlu mevâlîden Mehmed Emin Efendi'dir. (I. 270)

Es'ad Mehmed Efendi (Şehrîzâde) Reşid Efendi'nin oğludur. Müderris ve Sofya mollası, 1273'de (1856/57) Edirne mollası, Cemaziyelevvel 1275'de (Aralık 1858) Mekke pâyesi, sonra İstanbul pâyesi, Safer 1282'de (Temmuz 1865) evkaf müfettişi ve sonra Anadolu pâyesi olarak 1286'da (1869/70) vefat eylemiştir. Âlîm, dindar ve güler yüzlüydü. (I. 342)

Es'ad Mehmed Efendi (Şerifzâde) Şerif Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1204'de (1789/90) vefat etti. Fâtih'e defnedildi. (III. 143)

Es'ad Mehmed Efendi (Vassâfzâde) Abdullah Vassâf Efendi'nin oğludur. 1119'da (1707) doğdu. 1143'de (1730/31) müderris, Zilka'de 1167'de (Ağustos-Eylül 1754) Galata mollası, Cemaziyelevvel 1168'de (Şubat 1755) Edirne mollası ve babası şeyhülislâm olunca Mekke pâyesi oldu. Şa'bân 1171'de (Nisan 1758) İstanbul pâyesi, Rebiyülevvel 1182'de (Temmuz-Ağustos 1768) Anadolu kazaskeri olup 1183'de (1769/70) ayrılıp Ramazan 1186'da (Aralık 1772) Rumeli kazaskeri oldu. Süresini tamamlayınca azledildi. 19 Şevvâl 1190'da (1 Aralık 1778) şeyhülislâmı oldu. 25 Cemaziyelâhir 1192'de (21 Temmuz 1778) sağlığının bozukluğu yüzünden azledildi. O sene 3 Receb'de (28 Temmuz 1778) vefat eyledi. Senelerce İstanbul pâyesinde kalmış iken dünya işinde kimseye boyun eğmedi ve bıkmadan evinde oturdu. Eyüp'de Siyâvuş Paşa Türbesi bahçesinde defnolundu. Tasavvufa bağlı, güzel akide sâhibi bir âlimdi. Oğlu Sa'id Mehmed Efendi'dir(→). Emirgüneoğlu yalısı babasından kendisine intikal eylemiş ise de vefatında sahipsiz kalıp bir köy olması hakkında irâde çıkmış ve Mirgûn (Emirgân) III. Selim zamanında şeref bulmuştur. "Hindî Molla" diye meşhurdu. Hatta selefi Emin Efendi'yi ziyaretinde "bu sene hindilerin sesi çıkmıyor" diye lâtife ve kinayesine de "vakti gelince çıkar" deyip az müddette üzerine müftü olmuştur. Torun-

larından biri Said Mehmed Efendi'dir(→). (I. 334)

Es'ad Mehmed Efendi (Yesârî) Hat sanatında, özellikle "ta'lik"de meşhur olmuştur. Devrinin hattatlarının önüne geçip sağ eli çolak olduğundan sol eliyle yazı yazarak bu lakabı kazandı. Hatta Velîyeddin Efendi, bunun hattını görünce "Cenâb-ı Hak, bunu bizim kibrimizi kırmak için gönderdi" derdi. Kendisi kadılardan olup ekmeğini eli emeğiyle çıkarırdı. 11 Receb 1213'de (19 Aralık 1798) vefat eyledi. Fâtih'de Tûtî Abdüllâtif'in yanına defnedildi. Oğlu, sudûrdan Mustafa İzzet Efendi'dir. Bunun oğlu Mehmed Atâullah Efendi'dir. Diğer torunları Hayrullah Efendi ile Necib Paşa'dır. (I. 335)

Es'ad Mehmed Efendi (Zilelizâde) İmam-ı sânî Zileli Osman Efendi'nin oğludur. 15 yaşında iken müderris, 1215'de (1800/01) İzmir mollası ve sonra Edirne mollası ve 1228'de (1813) Medine mollası olup o senenin Zilhiccesinde (Aralık) 53 yaşında vefat etti. Güzel ahlâk sâhibiydi. Oğlu Ali Sâtı Efendi, onun oğlu sudûrdan Kadrî Bey'dir. (I. 336)

Es'ad Mehmed Medhî Bey Bâbıâlî'den yetişip teşrifat kesedarı oldu. 1224'de (1809) teşrifatçı oldu. Bir aralık azledildiyse de tekrar teşrifatçı oldu. 1238'de (1822/23) ilâveten sipahiler kâtibi oldu. 1242'de (1826/27) teşrifatçılıktan azledildi. 1244'de (1828/29) Anadolu muhasebecisi olup 1247'de (1831/32) süresini tamamlayarak vüzerâ kapı kethüdâsı oldu. Zilhicce 1249'da (Nisan 1834) vefat etti. (I. 338)

Es'ad Mehmed Muhlis Paşa Ayaş müftüsü Hasan Efendi'nin oğludur. Başlarında Ayaş voyvodası olup silahşor pâyesi oldu. 1221'de (1806) kapıcıbaşı olup sonra İstanbul'a çağrılmış ve mîrahûr-ı sânî olmuştur. Bir aralık Dramalı Mahmud Paşa'nın muhallefatını kabza memur oldu. 1234'de (1819) humbaracıbaşı ve 1237'de (1821/22) başbaki kulu oldu. Sonra Drama nâzırı olup 14 Receb 1239'da (15 Mart 1824) vezirlikle Edirne valisi olmuş ve 1243'de (1827/28) orduya memur olup 1244'de (1828/29) vezirliği kaldırarak Dimetoka'ya sürülmüştür. Bırakıldıktan sonra o sene Adana valisi, 1245'de (1829/30) Konya ve 1246'da (1830/31) Erzurum valisi oldu. 1252'de (1836/37) kurulan Erzurum redif-i mansure müşirliği unvanını da aldı. 1254'de (1838) ayrıldı. Zilhicce 1254'de (Şubat-Mart 1839) Şûrâ-yı Bâbıâlî'ye aza oldu. Reis Dâvud Paşa'nın öne geçmesini çekemeyip çekişmeye başlayınca 1255 (1839) başlarında ayrıldı. O sene Cemaziyelevvelinde (Temmuz 1839) Boğaz muhafızı, Receb'de (Eylül) Sivas, Receb 1256'da (Eylül 1840) Haleb, Şa'bân 1258'de (Eylül 1842) Sayda, Şevvâl 1261'de (Ekim 1845) ikinci defa Erzurum, 1262'de (1846) Sivas, Zilhicce 1262'de (Kasım-Aralık 1846) Musul ve Zilhicce 1264'de (Kasım 1848) Kürdistan valisi olmuştur. Cemaziyelevvel 1267'de (Mart 1851) Diyarbekir'de vefat eyledi. O zaman vezirlere "atûfetlû" ve vükelâya "devletlû" yazılırdı. Bunun şahsını yüceltmek için devletlû yazılması emrolunmuştu. Âlîm, fâzıl, şair, vakûr, azametle tanınmış, iffetli ve sertti. Kardeşi Mes'ud Ağa'dır. Oğullarından Râgıb Mehmed Bey 1274'de (1857/58), şair Nusret Mehmed Bey, mektûbî-i sâdaret hulefâsından olarak bir-iki sene sonra ve Viyana Sefiri Sa'dullah Paşa, 1308'de

(1890/91) Viyana'da vefat etmişlerdir. Diğer oğlu halen senedât müdürü Said Bey'dir. Damadı Ken'an Paşa'dır. Mühürdarı Şâkir Efendi Muharrem 1240 (Eylül 1824) sonunda vefat eylemiştir. Şiir ve inşadaki gücü herkesçe kabul edilmişti. (I. 340/41)

Es'ad Paşa Köprülüzâde Mustafa Paşa'nın üçüncü oğludur. Büyük kardeşi Nu'man Paşa'nın terbiyesi altında büyüdü. Bir süre Seydî Ahmed Paşa'nın eşi olan halasının evinde ikamet etti. Kaymakam Silahdar Ali Paşa'yı ziyaretinde kendisinden nefret edince İstanbul'da hazinedarının evinde, sonra Kütahya ve Bursa taraflarında kayboldu. Nihayet Kadıköy'le Üsküdar'da ikamet etmek, İstanbul'a geçmemek üzere dönmesine izin verildi. Kardeşi Nu'man Paşa'nın sadâretinde ortaya çıktı. Ayrılışında diğer kardeşi Abdullah Paşa'nın yanına gitti. 1129'da (1717) vezir rütbesiyle Ağrıboz ve 1131'de (1719) Hanya valisi oldu. Kapı kethüdâsıyla olan yazışmaları ve gönderdiği şiirleri, halktan gizlenmesi dolayısıyla vezirliğe liyâkatsizliğini kardeşi dahil tasdik ettiğinden 1138'de (1726) vezirliği kaldırılarak Resmo sancağı arpalık verilmiştir. Muharrem 1139 (Eylül 1726) sonlarında Resmo'da vefat eylemiştir. İlmi aklına galip, tabiatı karışık, bazen ârif ve bazen tutucu zâhid, gayet güzel, cömert, yüce himmetli, genç yaşına yakışmayacak derecede fazilet ve kemâl ile meşhurdu. Sadece şiirleri vardır. *Yusuf ü Züleyha*'yı tercüme eylemiştir. Mahlası "Hicrî"dir. (I. 332)

Es'ad Paşa Damad İlhâmî Paşa kethüdalığından servet sâhibi olarak mîrimîran olmuştu. Paşanın vefatından sonra İstanbul'da kalıp beylerbeyi pâyesi ve 1284'de (1867/68) Ruscuk merkez mutasarrıfı, sonra Sofya mutasarrıfı oldu. Receb 1289'da (Eylül 1872) nâfia müsteşarı olup Muharrem 1290'da (Mart 1873) Kıbrıs mutasarrıfı ve 1292'de (1875) Aydın mutasarrıfı olmuştu. 22 Zilhicce 1292'de (19 Ocak 1876) vefat eylemiştir. Dil bilir ve tedbirliydi. (I. 343)

Es'ad Paşa Kalkandelenli Receb Paşa'nın(→) torunu, Hasan Paşa'nın oğludur. Mîrimîran olup 11 Cemaziyelâhir 1312'de (10 Aralık 1894) vefat eyledi. (II. 374)

Es'ad Paşa (Abdülcelilzâde) Yahyâ Paşa'nın kardeşi ve kethüdâsı olup mîrimîran olmuştur. Bu senelerde (1820'ler) vefat etmiştir. Oğlu Timur Paşa'dır. (I. 337)

Es'ad Paşa (Azmzâde) İsmail Paşa'nın oğludur. Babasının sâyesinde mîrimîran rütbesiyle Hama mutasarrıfı oldu. 1156'da (1743) amcası Süleyman Paşa'nın vefatında vezirlikle Şam valisi olup 1169'da (1755/56) ayrıldı. 1170'de (1756/57) Sivas valisi oldu. Şam'da Mekkîzâde Hüseyin Paşa hadisesi buna isnat olununca 1171'de (1757/58) Ruscuk'a sürülüp Sivas'dan hareketinden sonra yolda katlolunmuş ve o sene Şa'bân 1171'de (Nisan 1758) kesik başı İstanbul'a getirilmiştir. Soyu günümüze kadar gelmiştir. Şam'da adına mensup hanı, Hama ile Ma'arretünnu'man'da ve Hanşeyhûn'da büyük su havuzuyla hamamı ve Hama hükümet konağıyla Hicaz yolunda su havuzları ve kuleler ile Haremeyn-i Muhteremeyn'de diğer hayır eserleri vardır. (I. 333)

Es'ad Seyyid İbrahim Efendi Devrin ricâlinden olup 1030'da (1621) vefat etmiş ve Şehzâdebaşı'na defnedilmiştir. (I. 331)

Es'ad Süleyman Bey Ahıskalı Kethüdâ Mehmed Paşa'nın(→) oğludur. Hâcegândan olarak Safer 1176'da (Ağustos-Eylül 1762) vefat eylemiştir. Üsküdar'da medfundur. (I. 334; IV. 249)

Es'ad Süleyman Paşa Mühendishane'den yetişerek 1279'da (1862/63) miralay, sonra mîrlivâ olup küçük zâbitliklerinde Mühendishane'de birçok sene muallimlik etmiş ve nihayet Tophane Meclisi'ne aza olarak ihtiyar olmuştur. Hacca giderek Şevvâl 1305'de (Haziran 1888) Mekke'de vefat eyledi. (I. 344)

Es'adzâde *bak.* Abdürrahim Fâiz Efendi; Kâşif Mehmed Sa'deddin Efendi; Mehmed Efendi; Mes'ud Efendi; Said Mehmed Efendi; Şeref Mehmed Efendi

Esedî *bak.* İbrahim Efendi

Esîf Mehmed Dede Kütahya'da Tavşanlı Mevlevîhanesi'ne şeyh olup 1245'de (1829/30) vefat etmiştir. Şairdi. (I. 388)

Esir *bak.* Kemâleddin; Mustafa Paşa

Esircizâde *bak.* Hüseyin Efendi

Esirî *bak.* Mehmed Efendi; Mustafa Efendi

Esirî Efendi Anadoluludur. Meşhur bilginlerden olup uzun müddet düşman ülkelerinde esir olmasından bu adı almıştır. Ağrıboz'a yerleşip I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) sonlarında orada vefat etmiştir. (I. 388)

Esirî Hocası *bak.* Mustafa Efendi

Esirîzâde *bak.* Refî' Mehmed Efendi

Eski *bak.* Hüseyin Ağa; Murad Dayı; Yusuf Paşa

Eskici *bak.* Hasan Dede; Mehmed Dede

Esrâr Efendi Enderûnludur. Sesi güzel olduğundan hanendelere çavuş oldu. Sonra saraydan çıkarıldığında tarikatte eli olduğundan Aydınoğlu Tekkesi şeyhi oldu. 1259'da (1843) vefat eyledi. (I. 330)

Esrâr Halil Efendi Lisan bilir olmasıyla tercüme odasına girdi. 1244'de (1828/29) Divan-ı Hümâyûn tercümanı olup 1246'da (1830/31) Rodos mukataacılığı ile hâcegânlık verildi. 3 Cemaziyelevvel 1247'de (10 Ekim 1831) vefat eyledi. Eyüp'de defnedildi. (I. 330)

Esrâr Mehmed Dede Galata Mevlevîhanesi dervişlerinden ve Gâlib Dede'nin yakın arkadaşlarındandı. 1211'de (1796/97) vefat edip Fasih Dede'nin yanına defnedildi. Şairdir. *Divan*'ı ve Mevlevî şairleri hakkında tezkiresi vardır. (I. 329/30)

Esved *bak.* Muhyiddin Efendi; Sinan Efendi

Eş *bak.* Mehmed Paşa

Eşekarısı *bak.* Tâceddin Efendi

Eşref Abdullah Rûmî Ermiş sayılanlar ve büyük şeyhler cümlesinden olup İznik'te sâkin olmuştu. 899'da (1493/94) orada vefat eyledi. Kabri ziyaretgâhdır. İlâhîleri meşhurdur. Oğlu Mehmed Efendi, Hocazâde şâkirdânından olup sonra tarikate girdi. 900'de (1495) vefat etti. Eşrefzâde Ahmed Efendi, III. Murad devri (1574-1595) şeyhlerindendi. Bunlardan Ali Efendi, 1050 (1640) tarihinden sonra vefat etmiştir. Yerine damadı Mehmed Efendi şeyh olup 1060'da (1650) vefat etti. Bunlardan Eşref Efendi, ermiş sayılanlardan olup IV. Mehmed devrinde atasının tekkesinde şeyhdi. 1104'de (1692/93) vefat eyledi. Oğlu

Şeref Mehmed Efendi, 1080'de (1669/70) Bursa'da doğdu ve 1104'de (1692/93) şeyh oldu. 1145'de (1732/33) hacca gidip döndükten sonra 1146'da (1733/34) vefat eyledi. Ahmed Gazzî'den el alıp Bursa'da Şerefiye Tekkesi'ni yaptırmıştır. Âlîm ve şairdi. Oğlu Avnullah Efendi'dir(→). Diğer oğlu Fahreddin Mehmed Efendi'dir(→). Bu aileden Abdülkadir Efendi, babası Eşrefzâde Abdullah Efendi ve amcası Abdî Efendi şeyhlerden olduğundan onların terbiyesini görmüş ve İznik'de Eşref-i Rûmî Tekkesi'ne şeyh olmuştu. 1180'de (1766/67) vefat eyledi. Fârisihan ve şairdi. Bu Eşrefzâdelerden İzzedddin Ahmed Efendi, misafir olarak İstanbul'a gelip burada 1152'de (1739/40) vefat eyledi. Kadirîhane'de medfundur. *Tefsir*'i ve *Divan*'ı vardır. Oğlu Abdülkadir Efendi de şeyh olup 49 yıl şeyhlikten sonra 1203'de (1788/89) Bursa'da vefat eylemiştir. Ermiş sayılanlardan olup 1199'da (1785) padişah buyruğuyla İstanbul'a davet olunmuştur. Yerine oğlu Fahreddin Efendi şeyh olup III. Selim devri (1789-1807) ortalarında vefat edip yerine Ziyâeddin Ahmed Efendi şeyh olmuştur. 1224'de (1809) vefat eylemiştir. *Bursa Vefeyatı*'na zeyl yazmıştır. Bu aileden Celâleddin Efendi de şeyh olup 1223'de (1808) vefat eylemiştir. Bu aileye nisbetle "Emirler damadı" diye meşhur olan Ahmed Efendi'nin oğlu Abdullah Efendi, müderris olduğu halde, 29 Rebiyülâhir 1126'da (14 Mayıs 1714) ölmüştür. Bu sülâleden İzzeddin Ahmed Efendi de Bursa'da Nu'maniye Dergâhı şeyhi olup Rebiyülâhir 1207'de (Kasım-Aralık 1792) vefat eylemiştir. (I. 388)

Eşref Ahmed Efendi (Paşmakçızâde) Hacı Abdullah Râşid Efendi'nin oğludur. Müderris iken 17 Cemaziyelevvel 1271'de (5 Şubat 1855) vefat etti. (I. 390; I. 159; III. 397) [I. 159'da Abdullah Efendi'nin oğlu İbrahim Efendi'nin oğlu olarak gösterilmiştir. III. 397'de de vefat tarihi 17 Cemaziyelâhir 1271 (7 Mart 1855) olarak verilmiştir.]

Eşref Ali Efendi (Muhyîzâde) Sudûrdan Es'ad Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Rebiyülâhir 1254'de (Temmuz 1838) Haleb kadısı olup 7 Safer 1256'da (10 Nisan 1840) vefat eyledi. (I. 390; I. 337)

Eşref Efendi (Hacı) Taşra adamıdır. Baltacılıktan sultan kethüdâsı ve sonra Sıhhiye Meclisi azası olup senelerce orada kalmış ve 1309'da (1891/92) vefat etmiştir. (I. 390)

Eşref Efendi (Hacı) Enderûn'dan yetişip bazı hizmetlerde bulunduktan sonra hazine-i hümâyûn kethüdası olmuş ve senelerce o hizmette bulunduktan sonra 7 Safer 1310'da (31 Ağustos 1892) vefat eylemiştir. Sultan Mahmud Türbesi'nde medfundur. (I. 390)

Eşref Halil Efendi Maliye vâridat muhasebesinde yetişip taşra defterdarlıklarında bulunduktan sonra Divan-ı Muhasebat'a aza olmuş ve 24 Receb 1293'de (15 Ağustos 1876) vefat etmiştir. Eğrikapı'da medfundur. Şairdir. (I. 390)

Eşref İbrahim Efendi Kalemden yetişip hâcegândan olmuş ve Şam kapı kethüdalığında ve 1222'de (1807) masraf-ı şehriyârîlikte bulunarak sonra vefat etmiştir. (I. 390)

Eşref Mehmed Bey Vanlı Mehmed Paşa'nın yeğeni Kürt Ahmedzâde

Mustafa Ağa'nın oğlu, Mahmud Aziz Efendi'nin(→) küçük kardeşidir. Evâmir-i maliye mümeyyizi iken 17 Zilhicce 1292'de (14 Ocak 1876) 61 yaşında vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. (IV. 336)

Eşref Mehmed Bey (Kasapzâde) Ali Rızâ Bey'in oğlu olup Bursalıdır. Orada kalemcilen yetişip ticaret riyâsetinde bulunmuş ve 1307 (1889/90) tarihinde vefat eylemiştir. Şairdir. (I. 390)

Eşref Mehmed Efendi İstanbulludur. Kürsü şeyhi oldu. Sırasıyla Sultan Ahmed Camii şeyhi iken 1197'de (1783) vefat eylemiştir. Mevlânâkapı'da medfundur. (I. 389)

Eşref Mehmed Efendi Kâşgarî Tekkesi'nin ilk şeyhi Abdullah Efendi'nin(→) torunudur. Lâtif Efendi'nin(→) 1216'da (1801/02) azledilmesi üzerine 14 yaşında iken şeyh oldu. Uzun yıllar bu makamda bulunup 1258'de (1842) vefat etti. (III. 382)

Eşref Mehmed Efendi Asâkir-i şâhâne ruznâmecisi olup 1278'de (1861/62) vefat eyledi, Edirnekapı'ya defnedilmiştir. (I. 390)

Eşref Mehmed Efendi (Çelebizâde) (Hacı) İsmail Âsım Efendi'nin torunu ve Surre Eminizâde Ömer Tâhir Efendi'nin oğludur. Müderris olup 1 Muharrem 1206'da (31 Ağustos 1791) vefat etti. Taşkasap'da atasının yanında medfundur. (I. 389; I. 125)

Eşref Mehmed Efendi (Külâhîzâde) Servet Efendi'nin oğludur. Müderris olup 22 Zilhicce 1202'de (23 Eylül 1783) vefat etmiştir. Sur dışında medfundur. (I. 389)

Eşref Mehmed Efendi (Melek Hocazâde) Süleymaniye Camii kürsü şeyhi olup 1266 (1850) yılında vefat etti. (I. 390)

Eşref Mehmed Efendi (Sâlihzâde) Sâlih Efendi'nin oğludur. Müderris ve molla olup Rebiyülâhir 1252'de (Temmuz-Ağustos 1836) İstanbul pâyesini elde eylemiştir. 23 Şa'bân 1255'de (1 Kasım 1839) vefat etmiştir. Ailesi yanına defnedildi. (I. 390)

Eşref Mehmed Paşa Tersaneden yetişip miralay ve mîrlivâ olduktan sonra uzun müddet Mekteb-i Bahriye müdürü olmuş ve 1295'de (1878) vefat eylemiştir. Okmeydanı'nda medfundur. Zekî ve lisan bilirdi. (I. 390)

Eşref Mehmed Paşa Bursalıdır. Asker sınıfından yetişip miralay, livâ, ferik olmuş ve 6. Ordu reis-i erkânlığından Şevvâl 1288'de (Aralık 1871) Tahran sefaretine gönderilmiştir. 1291'de (1874) İstanbul'a gelerek 1293'de (1876) Selânik valisi olmuş ve Rebiyülevvel 1293'de (Nisan 1876) vezirlik verilmiştir. 1293'de (1876) azlolunup 1294'de (1877) Ruscuk kumandanı olmuştur. 1295'de (1878) dönerek selâmlık resm-i âlîsine memur olmuş, 8 Cemaziyelâhir 1312'de (7 Aralık 1894) vefat etmiş ve kayınpederi Kânî Paşa yanına Merkezefendi'ye defnedilmiştir. Şair ve kâtipti. Küçük oğlu Nazım Bey, Mekteb-i Mülkiye'den mezun olup idadî dairesi kâtiplerindendi. Kendisinden bir sene önce vefat eylemiştir. Büyük oğlu hayattadır. (IV. 848)

Eşrefzâde *bak.* Avnullah Efendi; Fahreddin Mehmed Efendi; Şeref Mehmed Efendi; Ziyâeddin Ahmed Efendi

Eşrefzâde II. Mehmed (Fâtih) devri (1451-1481) ricâlînden İznik'de medfun Şeyh Eşref Abdullah evlâdıdır. İçlerinden bir haylisi ermiş sayılanlar-

dandan fazilet ve edeb sahiplerindendi. Bursa'da halen ailesi mevcuttur. (IV. 681)

Et Kâtibi *bak.* Ahmed Efendi

Evcî Mehmed Efendi İstanbulludur. Divan-ı Hümâyûn kâtiplerindendi. 1054'de (1644) vefat eyledi. Şairdir. (I. 442)

Evkanlızâde *bak.* Ali Ağa; Süleyman Bey

Evliya *bak.* Ahmed Paşa (Sarhoş) (Hacı); Mehmed Efendi; Yusuf Efendi

Evliyâ Çelebi İsmi Hâfız Mehmed Hoca olup Sağrıcılar Camii mütevellisi olup II. Bâyezid devrinde (1481-1512) vefat etmiştir. İstanbul fethine ve ahvaline dair tarihi olup ancak birtakım efsane yazmıştır . (I. 444)

Evliyazâde *bak.* Abdurrahman Efendi; Ahmed Efendi; Fâiz Ali Efendi; Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Zeynelâbidîn Efendi

Evliyazâde IV. Murad'ın (hd 1623-1640) imamı Evliya Mehmed Efendi evlâdına denir. Birkaçı mevâlîden olarak birbuçuk asır kadar sürmüştür. Hekimbaşı Nuh Efendi'nin oğlu Evliya Yusuf Efendi de "Evliyazâde" diye lâkaplanmıştır. (IV. 683)

Evrenos Dede Ermiş sayılanlardan ve ni'me'l-ceyş'den bir zat olup vefatında Eyüp'e defnedilmiştir. (I. 443)

Evrenos Gazi Ni'me'l-ceyş'dendir. II. Mehmed (Fatih) devri (1451-1481) ricâlinden olup vefatında Edirnekapı Nişancası'nda Keskin Dede yanına defnedilmiştir. (I. 443)

Evrenos Mehmed Bey (Gazi) Karasi yani Aclân Bey'in adamlarından olup Şehzâde Süleyman Paşa'ya bağlanmıştır. I. Murad'ın tahta çıkmasıyla (1361) onun hizmetine girip Rumeli'nin batısında bulunan vilayetlerin çoğu eliyle fethedilmiştir. Bir müddet Gümülcine ve bir müddet Siroz'da sâkin olup sonra Vardar Yenicesi'ne gitti. Her yerde han ve imaret yaparak vakfeyledi. 819 (1416) veya 820 (1417), 815 (1412) ve 816 (1413) fetret günlerinde büsbütün yalnızlığa çekilmiş ve hatta kör gibi görünmesi üzerine Mûsâ Çelebi yemeğe davet ederek kurbağa yedirmiş ve bu şekilde hastalıktan kurtulmuştur. Cesur ve gayretli ve çok sâdık olup padişahça yazılan yazılarda "Emirü'l-mü'minîn" diye iltifat olundu. Soyu günümüze kadar gelmiştir. Oğullarından Ali Bey de yiğitlikte benzersiz olup Selânik'i fetheylemiştir. 840 (1436/37) tarihinden sonra vefat etmiştir. Diğeri İsâ Bey, bu ayarda yiğit bir bey olup hayli muharebelerde bulunarak II. Murad devrinde (1421-1451) vefat eylemiştir. Torunlarından İsâ Bey, 890 (1485) tarihlerine kadar savaşlarda bulunmuştur. Torunlarından Süleyman Bey de 892'de (1487) Mısır muhasarasında esir oldu. Torunlarından Gazi Ahmed Bey ise Semendire beyi olarak 905'de (1499/1500) vefat etmiştir. Bir torunu da Mehmed Bey olup I. Selim (Yavuz) Mısır'ı fethederken, Kudüs sancakbeyi ile hizmette bulundu. Sonra Bosna valiliğinde vefat etti. Torunlarından Abdî Bey ise 950 (1543) tarihlerinde sancakbeyleğindendi. (I. 443)

Evrenoszâde *bak.* Abdî Bey; Ahmed Bey

Evrenoszâde I. Murad devri (1361-1389) ricâlinden Evrenos Bey'in evlâdıdır ki, önceleri birhayli hizmette bulunmuşlardır. Sonraları sönmüş ve asırlarca tevliyet işleriyle kalmışlarsa da yakın zamanda bir-ikisi vezir rüt-

besine nâil olmuşlardır. Bunlar, Selim Paşa ve Yusuf Paşa'dır. (IV. 683)

Eyüplü *bak.* Hasan Paşa

Eyyûb Ağa Sırasıyla musâhib-i şehriyarî olup Muharrem 1116'da (Mayıs 1704) hazinedar-ı şehriyârî olmuştu. Rebiyülâhir 1119'da (Temmuz 1707) seyhülharem oldu. Birkaç sene sonra Medine'de vefat eyledi. (I. 449)

Eyyûb Ağa Enderûn'dan yetişip I. Mahmud devrinde (1730-1754) musâhib-i padişâhî oldu. Cemaziyelevvel 1159'da (Mayıs-Haziran 1746) Mısır'a ikamete gönderilmiştir. Orada vefat etti. (I. 450)

Eyyûb Ağa Yeniçeridir. Yükselerek kul kethüdâsı olmuş, 1212'de (1797/98) yeniçeri ağası olup 21 Cemaziyelevvel 1213'de (31 Ekim 1798) ayrılmıştır. Sonra vefat eyledi. (I. 450)

Eyyûb Ağa (Hacı) Silahdar Ocağı'ndan yetişip ocak kethüdâsı olmuştu. 1201'de (1786/87) vefat eylemiştir. Sur içinde bir camide defnedilmiştir. (I. 450)

Eyyûb Ağa (Hacı) Karaosmanoğullarından Hacı Hüseyin Ağa'nın oğludur. Ya'kub Paşa'nın kardeşidir. Aydın eyâletinde sivrilerek Saruhan mütesellimi olup 1253'de (1837/38) ayrıldı. O senenin Zilhiccesinde (Mart 1838) Drama muhassılı oldu. Muharrem 1261'de (Ocak 1845) vefat eyledi. İstanbulda Haydar Camii'ni yeniden tamir eyledi. Vefatında rütbe ve nişanı oğlu Sâdık Bey'e ihsan olundu. (I. 450)

Eyyûb Ağazâde *bak.* Es'ad Mehmed Bey; Hüseyin Hüsnî Efendi

Eyyûb Ahmed Paşa Mekteb-i Harbiye'ye girip 1275'de (1858/59) erkân-ı harblikle çıktı. Yüzbaşı, iki senede kolağası, beş senede binbaşı ve bir senede kaymakam olup 1286'da (1869/70) mîrlivâ olmuştur. Sonra ferik oldu. 15 Rebiyülâhir 1290'da (12 Haziran 1873) müşir rütbesiyle 7. Ordu müşiri ve Yemen valisi oldu. 1291'de (1874) istifa eylemiş ve ardından 2. Ordu müşiri olarak Sırp ve Rusya savaşlarında bulunmuştur. Ardından 5. Ordu müşiri olup 1296'da (1879) 3. Ordu müşiri ve Manastır valisi olmuş, 5 sene sonra 1301'de (1883/84) Yanya valisi ve bir müddet sonra Yunan hududu umum kumandanı olup güzel hizmet eylemiştir. 1306'da (1888/89) Manastır ve ardından Kosova valisi olmuştur. 1307'de (1889/90) ayrılarak İstanbul'a gelmiş ve selâmlık resm-i âlîsine memur olmuştur. 1309'da (1891/92) Mısır hıdivi Abbas Hilmî Paşa'ya ferman götürmeye memur olmuştur. Dönüşünden sonra padişah yâveri olmuştur. 12 Zilhicce 1310'da (25 Haziran 1893) vefat etmiştir. Tabutu bir sancağa sarılı olduğu halde Sultan Mahmud Türbesi bahçesine getirilerek defnedilmiştir. Sâdık, gayretli, fâzıl, sessiz ve savaş inceliklerini bilir, kâmil ve bulunduğu savaşlarda Osmanlı sancağını muhafazada eşsiz yiğit ve akıllı bir adamdı. Oğlu Mahmud Kerim Bey'dir(→). (I. 451)

Eyyûb Bey (Hacı Osman Beyzâde) Çorluludur. Müderris olarak 1249'da (1833/34) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. (I. 450)

Eyyûb Efendi Karamanlıdır. Hüdâî Mahmud Efendi'den el alıp halifesi olmuştu. Bursa'da Setbaşı'nda Eşrefî Tekkesi adına inşa olunmuştur. 1030'da (1621) vefat eylemiştir. O tekkede medfundur. (I. 449)

Eyyûb Efendi Kadı olup azledilmiş olarak 1172'de (1758/59) vefat eylemiştir. (I. 450

Eyyûb Efendi (Ebûlbeka) Kefe müftüsü Mûsâ Efendi'nin oğludur. 1028'de (1619) doğmuştur. Müderris ve Filibe mollası olarak şikâyet üzerine ayrılmış ve Kefe'ye ikamete gönderilmiştir. Bırakıldıktan sonra İstinye'de oturmuş ve Safer 1095'de (Ocak-Şubat 1684) vefat eylemiştir. Âlîm ve fâzıldı. (I. 449)

Eyyûb Efendi (Ebûttevfîk) Uşşakîzâde kethüdâsı Mısır kadılarından Receb Efendi'nin oğludur. Müderris ve kadı olup 1157'de (1744) vefat eylemiştir. Babasının vasiyeti üzerine Sarmaşık Mescidi'ne minber koymuştur. Her ikisi de Keskindede kabristanına defnedildi. Oğlu Şeyhülislâm Tevfik Yahyâ Efendi'dir. (I. 450)

Eyyûb Hâlid Paşa Mühendishane'den yetişip zâbit, sonra livâ ve ferik olmuş ve 20 sene kadar muhafızlıklarda ve bir bu kadar sene de Tophane Meclisi reisliğinde bulunmuştur. 12 Şevvâl 1313'de (27 Mart 1896) vefat etti. Sultan Mahmud Türbesi kabristanına defnedildi. Yaşı 100'e yakındı. İffetli, dürüst, tecrübeli ve işbilir bir zat idi. (IV. 848)

Eyyûb Paşa Arnavutdur. Koca Halil Paşa'ya intisapla kethüdâsı ve kapıcıbaşı olmuştu. Sonra mîrimîranlık verildi. 1109'da (1697/98) hizmeti takdir olunduğundan vezirlikle Mora seraskeri ve Selânik valisi oldu. 1111'de (1699/1700) Anadolu valisi olup, 1112'de (1700/01) Konya valisi olmuştur. 1113'de (1701/02) orada vefat etmiştir. Cesur ve gayretliydi. (I. 449)

Eyyûb Paşa Tatardır. Güç kazanarak mîrimîranlıkla Özi'ye vali olmuştu. 1131'de (1719) zulmünden ahâli şikâyet edince azledilmiş ve gözden düşmüş olarak vefat etmiştir. (I. 449)

Eyyûb Paşa Enderûn'dan yetişerek IV. Murad'ın dadısını nikâh eylemekle saraydan çıkışında nişancı tayin edildi. 1040 (1630/31) tarihlerinde vezir pâyesi verilip 1049'da (1639/40) gözden düşmüştü. 14 Safer 1054'de (22 Nisan 1644) Mısır valisi oldu. 18 Safer 1056'da (5 Nisan 1646) ayrıldı. 1057'de (1747) vefat eylemiştir. Kâtip ve münşî ise de hayır eseri yoktur. (I. 449)

Eyyûb Paşa Yükselip kapıcıbaşı ve mîrimîran oldu. 1243'de (1827/28) İsâkçı muhafızı olmuştur. Sonra vefat eylemiştir. (I. 450)

Eyyûb Paşa (Hocazâde) Mehmed Paşa'nın oğludur. Kapıcıbaşı ve Almanya savaşlarında hazır bulunduğundan mîrimîran olmuştur. 1107 (1695/96) tarihinde savaşlarda ömrünü tamamlamıştır. Cesur ve yiğitti. (I. 449)

Eyyûb Sabrî Bey (Hacı) Askerlikten yetişip piyade miralayı oldu ve Zilka'de 1283'de (Mart 1867) vefat eyledi. Karacaahmet'e defnedildi. (I. 450)

Eyyûb Sabrî Paşa Mustafa Efendi adlı zatın oğludur. Kuruluşunda nizâmiye askerliğine girmiştir. Avrupa'ya tahsile gönderildi. Dönüşte miralay oldu. 1255'de (1839) mîrlivâ olarak Konya'da bulundu. Ardından ferik ve 1250'de (1834/35) Konya valisi olup 1257'de (1841) ayrıldı. Sonra Dersaâdet Ordusu erkânına dahil olup 1259'da (1843) ordıların teşükkülünde Dersaâdet Ordusu'na reis oldu. Rebiyülevvel 1263'de (Şubat-Mart 1847) Zabtiye Müşiriyeti kaymakamlığı ilâve edildi. 1278'de (1861/62) riyâsetten ayrılarak emekli edilmiştir. 17

Safer 1301'de (18 Aralık 1883) vefat etti. Eyüp'de Bostan İskelesi'nde medfundur. Sonradan kulaklarına sağırlık geldiğinden merâmını yazarak anlatırdı. O zaman ordu müşiri Reşid Paşa da sağır ve ümmî olduğundan bir dairede bulunmaları garip tesadüflerdendir. Zekî ve kavrayışlıydı. (I. 450/51)

Eyyûb Sabrî Paşa Tersaneden yetişip kaymakam, miralay ve uzun süre Haremeyn-i Muhteremeyn'de memuren bulunup döndükten sonra mîrlivâ ve muhasebat-ı bahriye reisi olmuştu. 15 Safer 1308'de (30 Eylül 1890) vefat eylemiştir. Haremeyn-i Muhteremeyn hakkında mufassal *Mir'ât* adıyla bir tarih kaleme almış kalem ve ilim erbâbından bir zat idi. (I. 451)

Eyyûbî *bak.* Ahmed Ağa; Ahmed Bey; Ali Efendi; Mehmed Efendi

Eyyûbîzâde III. Ahmed devri (1703-1730) vezirlerinden Eyyûbî Hasan Paşa oğulları ve köleleri, yani kethüdâ kethüdâları, II. Mahmud devrine (1808-1839) kadar Bağdad valileri olmuşlardır. İlkleri Süleyman Paşa ve sonuncuları da Dâvud Paşa'dır. (IV. 683)

Eyyûbzâde *bak.* Mehmed Efendi

Ezelizâde *bak.* Abdurrahman Efendi

Ezharî Molla Çelebi *bak.* Mehmed Efendi

Ezherî Nureddin II. Murad devri (1421-1451) şairlerindendir. (I. 322)

Fahâm İbrahim Bey (Tepedelenlizâde) Mehmed Paşa'nın oğludur. Küçükken İstanbul'a getirildi. Büyüyünce mektûbî-i sadr-ı âlî ve sonra âmedî kalemlerine girdi. Ricâlden Nâfi' Efendi'ye damad oldu. 1273'de (1856/57) vefat etmiştir. Eyüp'de Bostan İskelesi'nde medfundur. (IV. 10)

Fahd (Şerif) Hasan b. Hüseyin b. Ebû Nümey'in oğludur. Mekke emiri olup 1020'de (1611) vefat eylemiştir. (IV. 29)

Fahd Paşa Şerif Abdülmuttalib Efendi'nin oğludur. Mîrimîran olup genç-

ken 1295 (1778) tarihinde vefat eylemiştir. (IV. 29)

Fâhim Efendi Başyazıcılıktan turnacıbaşı olan Kahraman Ağa'nın oğludur. Kâtip olup I. Abdülhamid devrinde (1774-1789) vefat eyledi. Şairdir. (IV. 7)

Fâhir Ahmed Efendi Kastamonuludur. Musıla-i Süleymaniye müderrisi iken geçici olarak Üsküdar mollası oldu. Göreve başlamadan önce 1174'de (1760/61) vefat etti. Eğrikapı'da medfundur. Şair ve münşî idi. (IV. 4)

Fâhir Efendi (Çavuşzâde) (Hacı) Kadı Hasan Efendi'nin oğludur. 1221'de (1806) doğdu. Rüûs ve tophane kalemlerine girip 1240'da (1824/25) Hicaz'a gitti. 1254'de (1838) tophane nuznâmçecisi, sonra başkâtibi ve elbisehane nâzırı oldu. Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarında vefat eyledi. (IV. 4)

Fahreddin Acemî İranlıdır. Seyyid Şerif'in şâkirdidir. Anadolu'ya geldikde Fenârîzâde'den muid oldu. Müderris ve II. Murad devrinde (1421-1451) 30 akçe ile şeyhülislâm oldu. 870'de (1465/66) vefat etti. Edirne'de medfundur. Fetvâsı 30 seneye yakındır. Gayretli ve hakkı söylemekte benzersizdi. Hurufiye'den Fazlullah'a bağlı olanların yakılmaları için fetvâ vererek icrasına emir almış ve hatta bu ateşi sakalı yandığı halde üflemekten vazgeçmemiştir. (IV. 10)

Fahreddin Ahmed Efendi Şarköylüdür. Zâtî Efendi'nin müridi olup İstanbul'a geldi. Şeyh olup 1214'de (1799/1800) vefat ederek Kasımpaşa'da defnolunmuştur. Şairdir. *Divançe*'si vardır. (IV. 11)

Fahreddin Ahmed Efendi (Burdur Müftüsüzâde) (Seyyid) Müderris, Rebiyülâhir 1263'de (Şubat 1852) Trablusgarp mollası oldu. Sonra vefat etmiştir. (IV. 11)

Fahreddin Âzerî Şeyhlerden olup 866'da (1461/62) 82 yaşında vefat eylemiştir. Meşhur şairdir. (IV. 10)

Fahreddin Bey Hacı Hüsâm Efendi'nin oğludur. Tercüme kaleminden yetişerek sefâret kâtiplikerinde ve Paris Sefâreti başkitâbetiyle Tulça ve Varna mutasarrıflıklarında bulundu. 1294'de (1877) Tahran sefiri ve bâlâ oldu. 1301'de (1883/84) hariciye müsteşarı ve 1302'de (1884/85) azledilip Midilli mutasarrıfı oldu. 12 Receb 1307'de (4 Mart 1890) orada aniden vefat etti. (IV. 12)

Fahreddin Bey (Maanzâde) Arab emiri olup 1022'de (1613) Fransa'ya kaçmıştı. Dürzîlerin tahrikçisi olmakla 1044'de (1634/35) Küçük Ahmed

Paşa elinde cezasını gördü. Yerine Ali Bey adında büyük oğlu Arab emiri olup babasının ihtiyarlığında yönetimi eline almıştı. 1043'de (1633/34) esir olup İstanbul'a getirildi ve 1044'de (1634/35) vefat etti. Küçük oğlu Hüseyin Bey Enderûn'da terbiye görüp uzun yaşayanlardan olmuştur. (IV. 11)

Fahreddin Çelebi Said Çelebi'nin oğludur. Uzun müddet Manisa Mevlevîhanesi şeyhliğinde bulundu. 1300'de (1883) kardeşi Sadreddin Çelebi'nin vefatında Hz. Mevlânâ'nın postuna oturmak üzere Konya'ya gitti. Birkaç ay geçince vefat etti. Yakışıklı ve dirayetliydi. (IV. 12)

Fahreddin Efendi Bandırmalı Tekkesi şeyhlerinden olup Muharrem 1311'de (Temmuz-Ağustos 1893) vefat eyledi. (IV. 12)

Fahreddin Efendi (Hacı) Evkaf kâtiplerinden olup oraya mümeyyiz olmuştu. Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarına yetişti. Şairdir. (IV. 11)

Fahreddin Efendi (Hüsâmzâde) Müderris, 1202'de (1787/88) Eyüp mollası oldu. Receb 1203'de (Nisan 1789) kötü hali görüldüğünden Bursa'ya sürüldü. Serbest kaldıktan sonra 1211'de (1796/97) Bursa mollası oldu. Sonra vefat etmiştir. (IV. 11; II. 115)

Fahreddin Efendi (İsrafilzâde) Müderris ve iki defa Şam mollası oldu. Akıl hastalığına tutulup 943'de (1536/37) vefat etti. Zekî, fâzıl, bilgiliydi. (IV. 10/11)

Fahreddin Mehmed Bey Bâbıâlî'den yetişip âmedî halifelerinden oldu. Sonra Tulça mutasarrıfı olmuştur. Azilden sonra Muharrem 1292'de (Şubat 1875) vefat etmiştir. Edirnekapı'da medfundur. Nâzik, yumuşak huyluydu. Babası gümrük başkâtibi kudemâdan Kara Emin Efendi olup kendinden sonra vefat etmiştir. (IV. 12)

Fahreddin Mehmed Efendi (Ecezâde) Ya'kub Efendi'nin oğludur. Babası I. Selim (Yavuz) devrinde (1512-1520) Kefe kadısı olduğundan Trabzon'da doğdu ve I. Süleyman'a (Kanunî) annesi dâye olmakla sütkardeşi oldu. Bu sebepten müderris ve I. Süleyman'ın tahta çıkışının ardından Bursa kadısı oldu. 932'de (1525/26) vefat etti. Âlîm ve şairdir. (IV. 10)

Fahreddin Mehmed Efendi (Eşrefzâde) Şeref Mehmed Efendi'nin oğludur. 1127'de (1715) doğdu. Eşrefzâde İzzeddin Efendi'nin el alıp halifesi oldu. 1155'de (1742) Bursa'da Salı Tekkesi'ne, 1161'de (1748) Emir Sultan Zaviyesi'ne şeyh oldu. 1176'da (1762/63) vefat etti. Şairdir. (IV. 11; I. 389)

Fahreddin Rûmî Mudurnu kasabasında münzevi ve müteşerri bir fakihti. Selefin "ücret mekruhtur" fikrine dayanarak ücretli imamlara uymazdı. 846'da (1442/43) orada vefat etti. (IV. 10)

Fahreddin Yahyâ Efendi Yazısının güzeliği ve kıdemiyle reisü'l-hattatîn olmuştu. 1169'da (1755/56) vefat eyledi. Eyüp'de Murad Molla Tekkesi civarında medfundur. (IV. 11)

Fahreddin Yahyâ Efendi Kâtip olup 1251'de (1835/36) vefat eden Yahyâ İhya Efendi'nin oğludur. Mektûbî-i sadâret hulefasından olup yükselerek serhalife ve Muharrem 1265'de (Aralık 1848) zabtiye mektupçusu oldu. Kırım Savaşı'nın başında Batum

Ordusu defterdarı ve müsteşarı oldu. Döndükten sonra Rebiyülevvel 1273'de (Kasım 1856) Meclis-i Vâlâ azası oldu. Sonra kapı kethüdâlıkları kurulunca kapı kethüdâsı olmuştur. 1 Muharrem 1289'da (11 Mart 1872) vefat eyledi. Beyazıt'da babasının yanında defnedildi. Kâtip, hiddetli ve şiddetliydi. (IV. 11)

Fahreddinzâde *bak.* Râşid Mehmed Efendi

Fahrî Bey Yükselerek Rumeli defterdarı kethüdâsı oldu. 1055'de (1645) Girit'te bulunduğundan Hanya fethi hakkında tarih yazdı. Sonra vefat etti. (IV. 12)

Fahrî Hüseyin Efendi Kalemden yetişip rüûs kesedarı oldu. Şa'bân 1284'de (Aralık 1867) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. (IV. 11)

Fahrî Mehmed Ağa Üsküdar'da bir cami inşa eylemiş hayır sahiplerindendir. (IV. 12)

Fahrî Mehmed Efendi Çorumludur. Yanyalı Arslan Paşazâde Ali Paşa'nın dairesinde müezzin ve kâtip olup evlenerek imam oldu. 1055'de (1645) vefat etti. Şairdir. (IV. 12)

Fahrî Mehmed Efendi Nakşibendî şeyhlerinden olup 1192'de (1778) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (IV. 12)

Fâik Abdülkerim Efendi Müzehhip olup 1270'de (1853/54) İran'a gidip sonra vefat etti. Şairdir. (IV. 3)

Fâik Ahmed Efendi Hacı Rif'at Efendi'nin(→) kardeşidir. Tercüme kalemi halifeliğinden yetişip maliye tercüme odası mümeyyizi iken 1303'de (1885/86) aniden vefat etmiştir. (II. 409)

Fâik Ahmed Efendi Şeyhülislâm Ömer Lutfî Efendi'nin oğlu olup müderris, mahrec mollası ve iltifaten Mekke pâyesi oldu. 19 Şevvâl 1307'de (8 Haziran 1890) vefat eyledi. Sultan Mahmud Türbesi bahçesine defnedilmiştir. (IV. 4)

Fâik Ahmed Efendi (Bahâeddinzâde) Râkım Efendi'nin oğludur. Müderris ve 1282'de (1865/66) Selânik mollası olmuştur. Birkaç sene sonra vefat etmiştir. (IV. 3; II. 115)

Fâik Bey Su nâzırı Gâlib Paşa'nın oğludur. Kalemden serkurenâ Ali Bey zamanında ceyb-i hümâyûn kâtipliğine tayin olunup 20 seneyi aşkın bu hizmette bulunmuş ve rütbesi bâlâlığa kadar çıkmıştır. 1306'da (1888/89) vefat etti. Yahyâ Efendi Tekkesi'ne defnolunmuştur. Servet sâhibi olmuştu. (IV. 4)

Fâik Bey 1308 ortalarında (1891 başları) vefat etmiş, üstad bir hanende olup besteleri, şarkıları ve *Mecmua*'sı vardır. (IV. 4)

Fâik Emin Efendi Ruscuk gümrük emini olup 1240'da (1824/25) vefat eden Ruscuklu Abdî Efendi'nin oğludur. Mektûbî-i sadâret halifelerinden olup Hurşid Paşa'nın divan kâtibi oldu. 1244'de (1828/29) büyük kale tezkirecisi ve ihtisap memuru olup sonra nezâret unvanıyla ilk defa ihtisap nâzırı oldu. Ramazan 1248'de (Ocak-Şubat 1833) azlolunup 1251'de (1835/36) memuriyetle taşraya gönderildi. Zilhicce 1253'de (Mart 1838) Meclis-i Vâlâ azası oldu. 1257'de (1841) Sayda defterdarı olup Rebiyülâhir 1261'de (Nisan 1845) ûlâ sınıf-ı evveli oldu. Azledilmiş olarak 28 Safer 1262'de (25 Şubat 1846) vefat etti. Babasının yanına Eyüp'e defnedildi. (IV. 3)

Fâik Mehmed Efendi (Yâsincizâde) Râgıb Efendi'nin oğludur. Müderris olup Zilka'de 1274'de (Haziran 1858) Trabzon, sonra Mısır mollası ve Mekke pâyesi oldu. 1301'de (1883/84) vefat eyledi. Edirnekapı'da defnedildi. Cömert ve rind-meşrepdi. Mehmed İlmî adında bir küçük oğlu kaldı. (IV. 3)

Fâik Mehmed Paşa Askerlikten yetişip hayli seneler livâ ve ferik olmuş ve geçen savaşta (1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı) rütbesini haklı olarak kaybederek bir müddet memleketten uzak kalmış ve aftan sonra Rebiyülâhir 1308'de (Aralık 1890) vefat etmiştir. (IV. 4)

Fâik Mustafa Bey Taşra mutasarrıflarındandı. Karesi mutasarrıflığından azledilmiş olarak 14 Rebiyülevvel 1302'de (1 Ocak 1885) vefat etmiştir. (IV. 3)

Fâik Mustafa Efendi Harputludur. Müderris, nihayet Mekke mollası oldu. Hayli nâibliklerde gezdi ve müzmin bir hastalıktan Cemaziyelâhir 1305'de (Şubat-Mart 1888) vefat edip Kaşgarî yolunda defnedildi. Âlîm, tedbirli ve muhakkikdi. Mutasarrıflardan dört oğlu olup biri ricâlden Ahmed Ârifî Bey'dir. (IV. 3/4)

Fâik Mustafa Efendi Kalemden yetişip Havyarcı Hüseyin Paşa'ya damad oldu. Maliye hizmetlerinde, azalığında ve pek çok zaman ebniye müdürlüğünde bulundu. Nihayet Selânik A'şâr Komisyonu reisi olup azledilmiş olarak 1306 başlarında (1888 sonları) vefat etti. Eyüp'de medfundur. Yaşı 80'e varmış bir ihtiyardı. (IV. 4)

Fâik Ömer Efendi Vezirlere divan kâtibi ve mühürdar ve sonra hâcegândan olup sipah kâtibi ve şıkk-ı sâlis defterdarı oldu. 1245'de (1829/30) vefat eyledi. Şairdir. (III. 599)

Fâik Paşa Turhan Bey'in sülâlesinden olup zengindi. Mora tahririne gönderilip 1053'de (1643) paşalıkla Rumeli valisi oldu. 10 Zilka'de 1053'de (20 Ocak 1644) vefat etti. Zorbaydı. Hatta bu halinden dolayı Husrev Paşa'dan bin değnek yemiş ve yaşı 70'i geçmiş iken yolsuzluktan vazgeçmemiştir. Sonra Kara Mustafa Paşa'nın himmetiyle terfi ettiyse de sonu gelmedi. (IV. 3)

Fâik Sâlih Bey Manastırlıdır. 1266'da (1850) İstanbul'a geldi. Sonra Siverek kaymakamı olup Sultan Abdülmecid devrinin (1839-1861) sonlarında vefat etti. (IV. 3)

Fâik Süleyman Efendi (Hacı) Samatya Mescidi'nin bânîsidir. (IV. 3)

Fâiz Ali Ağa Şamlıdır. Kapıcıbaşı olup III. Mustafa devrinde (1757-1774) vefat eyledi. Kara Mustafa Paşa Dârülhadisi'ne defnedildi. Şairdir. (IV. 2)

Fâiz Ali Efendi (Evliyazâde) Evliya Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris, Kudüs, Şam, Medine mollası oldu. Rebiyülevvel 1139'da (Kasım 1726) vefat etti. Derviş ve şairdi. (III. 532; IV. 202)

Fâiz Bey (Hammamîzâde) Ali Efendi'nin oğludur. 1250'de (1834/35) doğdu. Küçük yaşta Bâb-ı Seraskerî'ye girmiş ve Dâr-ı Şûrâ muhâkemat dairesi başkâtibi, sonra Teftiş-i Askerî Meclisi başkâtibi ve Cemaziyelevvel 1300'de (Mart 1883) ûlâ evveli olmuş ve 15 Şevvâl 1300'de (19 Ağustos 1883) vefat etmiştir. (IV. 2)

Fâiz (فائض) Halil Efendi (Câbîzâde) Mustafa b. İsâ'nın oğludur. 1090'da (1679) doğdu. İlim tahsil ey-

ledi. Nihayet sevda galebisiyle 1130'da (1718) evinde kendini asarak vefat etti. Üç dilde konuşabilir, nücûmda usta bir şairdi. Sûre-i Yûnus'un başlangıcına risalesi vardır. (IV. 2)

Fâiz Mehmed Efendi Bıçakçılar İmamı Abdullah Efendi'nin torunudur. Müderris ve Kesriyelizâde Ebûbekir Bey'e damad oldu. 1190'da (1776) Üsküdar mollası, sonra bilâd-ı hamse ve Medine pâyesi oldu. 8 Receb 1205'de (13 Mart 1791) İstanbul pâyesiyle nakibüleşraf oldu. 1208'de (1793/94) vefat etti. Tersane ardında medfundur. Oğlu Süleyman Şefik Efendi olup, oğlunun damadı Seyyid Abdullah Tevfik Efendi, 7 Zilhicce 1250'de (6 Nisan 1835) vefat etti. Diğer oğlu Seyyid İbrahim Edhem Efendi'dir(→). (IV. 12)

Fâiz Mehmed Efendi Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1239'da (1823/24) doğdu. 1261'de (1845) Bolu'da vefat etti. Şairdir. (IV. 2)

Fâiz Mehmed Efendi Râif Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Dahiliye kâtiplerinden olup Ramazan 1290'da (Ekim-Kasım 1873) vefat etmiştir. Selimiye'ye defnedildi. Bağdad mollası Fâiz Efendi'ye damad olmuştu. (IV. 295)

Fâize Fatma Molla Kadın (Kametîzâde) Mehmed Efendi'nin kızı ve Sıdkî Emetullah Kadın'ın kız kardeşi olup 1177'de (1763/64) vefat etti. Yaşı 70'i geçmişti. Kız kardeşinin ve babasının yanına defnedildi. Şairdir. (IV. 3; III. 225)

Fâizî Abdullah Efendi (Sa'dîzâde) Seyfullah Efendi'nin oğludur. Mekke mollası olup Cemaziyelâhir 1079'da (Kasım 1668) vefat etti. *Divan* sâhibi şairdir. (III. 368; III. 123)

Fâizî Abdülhay Efendi (Kafzâde) Feyzullah Efendi'nin oğludur. Anne tarafından dedesi Ma'lulzâde Mehmed Efendi'dir. 980'de (1572/73) doğdu. Müderris, Selânik, ve Şam mollası olup azledilmiş olarak 1031'de (1622) vefat etti. Dedesinin mektebine defnedildi. Şairdir. *Divan*'ı, *Leylâ vü Mecnun*'u, eksik *Sakînamе*'si vardır. (III. 307)

Fâizî Mehmed Efendi (Yirmisekiz Çelebi) Süleyman Ağa'nın oğludur. Yeniçerilikten ilerleyip çorbacı, muhzır ağa oldu. Olumuş olduğundan hâcelikle yeniçeri efendisi, sonra tophane nâzırı, Rebiyülevvel 1130'da (Şubat 1718) Nemçe ile barış görüşmelerinde ikinci murahhas ve defterdar-ı şıkk-ı evvel oldu. Safer 1131'de (Ocak 1719) başmuhasebeci ve Zilka'de 1132'de (Eylül 1720) Fransa sefiri olup 16 Zilhicce 1133'de (8 Ekim 1721) dönüşte defter emini oldu. Cemaziyelevvel 1135'de (Şubat 1723) ruznâme-i evvel, Şevvâl 1137'de (Haziran-Temmuz 1725) başmuhasebeci olup Zilka'de 1138'de (Temmuz 1726) Mısır'a memur oldu. Rebiyülevvel 1143'de (Eylül-Ekim 1730) tekrar ruznâme-i evvel olup Şevvâl 1143'de (Nisan 1731) azledilmiş olarak Lefkoşe'ye sürüldü. 1145'de (1732/33) vefat eyledi. Şair, münşî ve muktedirdi. *Sefâretname*'si vardır. Oğlu sadrazam Said Paşa'dır. (IV. 226)

Fâizî Mustafa Efendi (Börekçizâde) Edirnelidir. Müderris Hasan Efendi'nin oğlu olup yükselerek Edirne mollası oldu. Cemaziyelevvel 1129'da (Nisan-Mayıs 1717) vefat eyledi. Âlîm, şair, münşî'dir. *Divan*'ı vardır. (IV. 417/18)

Fakihzâde *bak.* Hâşim Çelebi

Fakir ü Hakir *bak.* Abdurrahman Efendi

Fakirî Çelebi Kalkandelenlidir. I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) ortalarında vefat etti. Edebçe zengin, paraca fakir usta bir şairdir. (IV. 25)

Fâmî Efendi Kalemden yetişip rüûs kesedarı vekili iken 1247'de (1831/32) hâcegânlıkla Avlonya mukataacısı oldu. Sonra asâleten rüûs kesedarı olup Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarında vefat eylemiştir. (IV. 7)

Fâmî İsmail Efendi Diyarbekirlidir. İstanbul'a gelip sonra Diyarbekir mahkemesi başkâtibi oldu. Şair, âlim olup Türkçe *Feraiz*'i üç bin beyit kadar tanzim eyledi. 1105'de (1693/94) vefat etmiştir. (IV. 7)

Fârig Abdürrahim Çelebi Kütahyalıdır. Şair Şehî'nin yetiştirmesidir. 1097'de (1668/69) vefat etti. Şairdir. (IV. 4)

Fâris Ahmed Efendi Beyrutludur. Senelerce *el-Cevâib* gazetesini Arapça yayınladı. *Sırru'l-Leyâl* gibi lûgat ve edebiyatça yararlı eserler yazdı ve neşretti. 1305 ortalarında (1888 başları) vefat etti. Cenazesi Beyrut'a gönderildi. İlim ve fazl ile meşhur ve Arapça yazı yazmada ustaydı. (I. 307)

Farukî *bak.* Süleyman Efendi

Fas Melikizâde *bak.* Mutahhar Efendi (Seyyid)

Fasih Ahmed Dede Kâtip olup Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa'nın hazine kâtibi olmuştu. Sonra daireyi terk edip Gavsî Dede'ye bağlanarak Mevlevî olmuştur. Ta'lik hattında İmâd-ı sânî olduğundan arzu edenlere tâlim ederek yaşardı. 1111'de (1699/1700) vefat eyledi. Üç dilde mükemmel *Divan*'ı olup *Münazara-i Gül ü Mül, Münazara-i Şeb ü Rûz, Husrev ü Şîrîn, Mahmud ü Ayaz* ve *Tenbâkûnâme* adlarında lâtif risaleleri vardır. Şâkirdleri Fasihî ve Şinâsî Dede'den ikisi de divan sâhibi şairdir. (IV. 21)

Fasih İbrahim Efendi Bağdadlıdır. Müderris, Molla, Mekke pâyesi ve Meclis-i Maarif azası oldu. Azledilerek 1295 (1878) yılından sonra vefat etti. İlim ve fazilet sâhibi ise de hırsı çoktu. (IV. 21)

Fasih Mehmed Bey (Hacı) Çandarlı Hayreddin Paşa sülâlesinden olup 15 Rebiyülevvel 1302'de (2 Ocak 1885) vefat etti. Karacaahmet'de medfundur. (IV. 21)

Fasihî Efendi Müderris olup 1156'da (1743) vefat eyledi. Şairdir. (IV. 21)

Fasîhî Mehmed Efendi (Uşşakîzâde) Abdülaziz Efendi'nin oğludur. Müderris, Kudüs mollası oldu. Azledilmiş olarak gelirken Cemaziyelevvel 1065'de (Mart 1655) vefat etti. Kerim, yumuşak huylu, *Divan* sâhibi şairdir. Oğlu Abdullah Efendi'dir(→). (IV. 167)

Fasihî Mustafa Efendi Niğbolulu-dur. Divan-ı Hümâyûn kâtiplerinden olup vezirlere divan efendisi ve Hacı Ali Paşa sadâretinde defter emini oldu. 1106'da (1694/95) vefat eyledi. Şairdir. (IV. 21)

Fâtih Efendi Şirvanlıdır. İstanbul'a gelip Divan-ı Hümâyûn kalemine girdi ve sonra Mısır'a gitti. 1250'de (1834/35) vefat etti. Şairdir. (IV. 4)

Fâtih Efendi Mevâlîden Ahmed Zihnî Efendi'nin oğludur. 1242'de (1826/27) doğdu. Maliye mektûbî halifelerinden olup Sultan Abdülaziz

devri (1861-1876) başlarında vefat etti. Şairdir. (IV. 4)

Fatin Efendi İstanbulludur. Bâbıâli kâtiplerinden bir zat olup Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarında vefat etti. Şair olup *Tezkire-i Şuarâ*'sı vardır. (IV. 25)

Fatma Hanım Tersane emini maktul Hüseyin Efendi'nin kızı, Elmas Mehmed Paşa imamı İbrahim Efendi'nin(→) eşidir. 1117'de (1705/06) Bağodaları Mescidi'ni yaptı. (IV. 6; I. 123)

Fatma Hanım Abdüllâtif Râzî Efendi'nin(→) kız kardeşidir. 1148'de (1735/36) Molla Aşkî Mescidi'ne minber koydu. (IV. 6; III. 360)

Fatma Hanım 1172'de (1758/59) Tomtom Camii minaresini yaptı. (IV. 6)

Fatma Hatun Bitlice Ali Efendi'nin zevcesidir. Bir mescid yaptırıp "Bitlice" dendi. Oğlu sudûrdandı. (IV. 6)

Fatma Hatun Damat İbrahim Paşa'nın kızıdır. Mehmed Çelebi Mescidi'ni yeniledi. (IV. 6)

Fatma Hatun III. Selim'in dâyesidir. 1188'de (1774) vefat ile Ayazma Camii'ne defnedildi. (IV. 6)

Fatma Hatun Mirzazâde Abdullah Efendi'nin zevcesidir. Vefatında malından Tophane'de Karabaş Camii'ni yeniden bina ve inşa eyledi. (IV. 6)

Fatma Hatun Üsküdar'da bir mescid yaptırmıştır. (IV. 6)

Fatma Hatun Üsküdar'da mescidi vardır. Yanınca Zülüflü Sırmabıyık Hacı Mustafa Bey yeniden tamir etti ve solakbaşı Samurkaş Hacı Mehmed Ağa, minberini koydu. (IV. 6)

Fatma Hatun (Hâcce) Samatya'da Hatuniye Mescidi'nin bânîyesidir. (IV. 6)

Fâzıl *bak.* Ahmed Paşa; Süleyman Efendi

Fâzıl Ahmed Bey Hariciye kâtibi Raûf Bey'in oğludur. Bâbıâlî'den yetişip mâbeyn-i hümâyûn kâtibi oldu. Genç iken 18 Cemaziyelâhir 1273'de (13 Şubat 1857) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (IV. 5)

Fâzıl Ahmed Paşa Askerlikten yetişip mîrlivâ ve ferik oldu. Anadolu savaşlarında yaralanıp Kars'da hastahanede iken 1295 (1878) başlarında şehid olmuştur. Cesur ve yiğitti. (IV. 5)

Fâzıl Bey Karesi Beyi Aclân Bey'in adamlarından olup sonra Osmanlı Devleti'ne bağlanarak Şehzâde Süleyman Paşa ile Gelibolu fethinde bulundu. Şavaşlarda vefat etti. (IV. 5)

Fâzıl Bey Tırnova hânedanından olup 1284'de (1867/68) Şûrâ-yı Devlet'e azalıkla getirildi. Sonra iki defa Bulgaristan'da komiserlik etti. Zilka'de 1306 (Temmuz 1889) sonlarında azalığında İstanbul'da vefat etti. Orta halli, nâzik, edipdi. (IV. 6)

Fâzıl Gazzî 1040'da (1630/31) vefat etti. Manzum tefsiri vardır. (IV. 5)

Fâzıl Hüseyin Bey Tâhir Ömer'in oğludur. Babasının vefatında kardeşleriyle getirilip Enderûn'a çerağ olundu. III. Selim devrinde (1789-1807) Rodos tevliyetiyle saraydan çıkıp Haleb defterdarı ve maden-i hümâyûn emini oldu. 1214'de (1799/1800) Rodos'a gönderildi. Râtib Efendi'nin vefatında orada bulunup korkusundan hasta oldu. Affedilerek İstanbul'a gelip Eyüp ve Beşiktaş'da 7 sene hastalık geçirdi. Sonra kör oldu. Sonra gözü açılarak 3 Zilhicce 1225'de (30 Aralık 1810) vefat etti. Eyüp'de Nakşibendî tekkesinde medfundur. Âlîm, şairdir. *Divan*'ı ve

Hûbânname ve *Zenânname*'si vardır. Diline perhizi yoktu. Oğlu Şair Kâmil Bey 1221'de (1806) vefat etti. Fâzıl Bey, kendi vefatına şu tarihi söylemiştir. "Sihhatimde Fâzılâ lafzen dedim tarihini/ Bin iki yüz yirmi beşde eyledi lâhût-ı cinân". (IV. 5)

Fâzıl Mehmed Efendi Yozgatlıdır. Müderris, dersiâm ve huzur dersleri muhatabı olup Şevvâl 1286'da (Ocak 1870) Girit mollası oldu. Sonra bilâd-ı hamse mollası ve Mekke pâyesi olmuştur. 1297 (1880) yılından sonra vefat etti. (IV. 5/6)

Fâzıl Mehmed Efendi (Kebecizâde) Hayrîye tüccarından Mehmed Ârif Ağa'nın oğludur. Rızâ Paşa'nın divan efendisi ve Bursalı Rızâ Efendi'nin kız kardeşinin kocası ve gazhane müdürüydü. 1290'da (1873) vefat etti. Eyüp'e defnedildi. (IV. 5)

Fâzıl Mehmed Paşa Ebûlbeka Kefevî sülâlesinden Ahmed Şerif Efendi'nin torunu ve Sofya kadısı Mustafa Nureddin Efendi'nin oğludur. Bosnalıdır. 1239'da (1823/24) müderris, 1242'de (1826/27) Bosna nakibüleşraf kaymakamı, 1249'da (1833/34) Belgrad mollası, sonra Bosna müteselliimi oldu. 1250'de (1834/35) rütbe-i sâliseye ve 1257'de (1841) mîrlivâlığa meslek değiştirdi. Sonra İstanbul'a gelip Âlî Paşa'ya, şiir ve dirayetiyle bağlanıp 1280'de (1863/64) İzmit mutasarrıfı olmuştur. Sonra Bosna'ya gitti ve 1295'de (1878) yine döndü. 14 Muharrem 1300'de (25 Kasım 1882) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. Fâzıl, usta şairdir. Yaşı 80'i geçmişti. Oğlu nevâlîden Mustafa Hayreddin Efendi'dir. (IV. 6)

Fâzıl Mustafa Efendi (Seyyid) Müderris ve Galata mollası olup 26 Zilka'de 1256'da (19 Ocak 1841) vefat etti. (IV. 473)

Fâzıl Mustafa Paşa Mısırlı İbrahim Paşa'nın ikinci oğludur. 1245 (1829/30) tarihlerinde doğmuştur. 1262'de (1846) Mısır'dan İstanbul'a gelip sânîye ile sadâret mektûbî kalemine çerağ olundu. Sonra Mısır'a gidip Zilhicce 1267'de (Ekim 1851) tekrar gelmiş ve ûlâ evveli ile Meclis-i Vâlâ'ya aza olmuştur. Şa'bân 1274'de (Mart-Nisan 1858) vezirlik ihsan buyuruldu. Rebiyülâhir 1275'de (Kasım 1858) Meclis-i Tanzimat azası olup Muharrem 1278'de (Temmuz 1861) Meclis-i Vâlâ'ya nakledildi. O sene Cemaziyelevvelinde (Kasım 1861) maarif nâzırı, Receb'de (Ocak 1862) maliye nâzırı, Şevvâl 1279'da (Mart-Nisan 1863) Mecâlis-i Âliye'ye memur, Cemaziyelevvel 1282'de (Eylül-Ekim 1865) yeni kurulan Meclis-i Hazâin'in reisi olup Şevvâl'de (Şubat-Mart 1866) azledilmiş olarak Avrupa'ya gitti. 21 Cemaziyelevvel 1284'de (20 Eylül 1867) İstanbul'a gelip 15 Rebiyülâhir 1286'da (25 Temmuz 1869) Mecâlis-i Âliye'ye memur oldu. Muharrem 1287'de (Nisan 1870) ikinci defa maliye nâzırı olup 24 Ramazan 1287'de (18 Aralık 1870) ayrıldı. Receb 1288 sonlarında adliye nâzırı olup o sene Zilka'desinde (Ocak-Şubat 1872) ayrıldı. 4 Zilka'de 1292'de (2 Aralık 1875) vefat eylemiştir. İlim, fazilet, cömertlik ve keremi ve doğruluğu ve cerbezesi vardı. Doğuştan tek gözlü olup fark edilmez surette camdan göz kullanırdı. Oğulları vezir Osman Paşa ile Mehmed Ali Paşa ve İbrahim Paşa'dır. (IV. 481)

Fâzıl Osman Paşa Mısırlı Fâzıl Mustafa Paşa'nın en büyük oğludur. Kü-

çük yaşında mîrimîran ve Cemaziyelâhir 1293'de (Haziran 1876) rütbe-i sânîye-i vezirlik verilmiştir. Ramazan 1314'de (Şubat 1897) Mısır'da attan düşerek vefat eyledi. Yaşı 50'yi bulmuştu. (IV. 863)

Fâzıl Paşa Maglaylıdır. Beylerden olup 1061'de (1651) Bosna valisi oldu ve 1062'de (1652) azledildi. 1063'de (1653) ikinci defa tayin edildi ve yine azlolundu. 1067'de (1656/57) oraya üçüncü defa vali olup 1068'de (1657/58) azledilmiş ve sonra vefat etmiştir. (IV. 5)

Fazlî Ağa Topçu zâbiti olup Muharrem 1109'da (Temmuz-Ağustos 1697) Sentine muharebesinde şehid olmuştur. (IV. 23)

Fazlî Beyzâde *bak.* Osman Paşa

Fazlî Çelebi Şehzâde Mehmed'e ve sonra Şehzâde Mustafa'ya kâtip olup I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) sonlarında vefat etti. *Nahlistan* adında bir eseri ve başka eserleri olup şairdir. (IV. 23)

Fazlî Fazlullah Paşa Bosnalıdır. Enderûn'dan yetişip 1055'de (1645) vezirlikle Anadolu valisi oldu. O sene Şevvâlinde (Kasım-Aralık) padişah musâhibi olup 1057'de (1647) kapdan-ı deryâ ve Cemaziyelevvel'de (Haziran 1647) azledilip Rumeli'ye asker sürücüsü oldu. Dönüşte yine kubbe veziri olup 1058'de (1648) taşraya gönderildiyse de az müddette yine kubbe veziri oldu. 1058'de (1648) Temeşvar valisi, 1060'da (1650) Bosna valisi olup düşmana galebe eyledi. Sonra tekrar Temeşvar valisi olup 1068'de (1657/58) vefat etti. Cimri ve hırslı olup lâübâlî-meşrep ve sadedildi. Bugün Binbirdirek denilen yerde sarayı olduğundan orada adı kaldı. (IV. 23)

Fazlî Mehmed Ağa Enderûn'dan çıkma olup Bekir Efendi damadı olmakla onunla meşhur oldu. Çıkıp kapıcıbaşı olarak II. Mahmud devri (1808-1839) sonlarında vefat etmiştir. (IV. 24)

Fazlî Mehmed Efendi İstanbulludur. Tavşantaşı'nda İshak Baba Dergâhı'nda Rıfâî şeyhi olup seçkinler arasında meşhur olmuş, 50 seneyi aşkın şeyhlikten ve yaşı 70'i geçtikten sonra Muharrem 1316 ortalarında (Haziran 1898 başları) vefat ederek tekkeye defnedilmiştir. Güzel konuşur ve hoş-sohbet bir zat idi. (IV. 866)

Fazlî Paşa Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1105'de (1693/94) başbaki kulu, 1106'da (1694/95) yeniçeri başkâtibi, 1107'de (1695/96) sadâret kethüdâsı, 1108'de (1696/97) Adana ve Trablus beylerbeyi olup Muharrem 1109'da (Temmuz-Ağustos 1697) Sentine'de şehid oldu. (IV. 23)

Fazlî Paşa 1228'de (1813) doğdu. Tophane'de yetişip 1284'de (1867/68) mîrlivâ olmuş ve Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) sonlarında vefat eylemiştir. (IV. 24)

Fazlî Paşa (İsfenahî) Enderûn'da seferli odasından yetişip çukadar-ı şehriyârî oldu. 1112'de (1700/01) Çirmen beylerbeyi oldu. 1123'de (1711) Eskişehir, 1126'da (1714) Ankara valisi oldu. Bir-iki sene sonra orada vefat etmiştir. Oğulları, ricâlden Mehmed Bey, Ali Bey ve Mustafa Bey'dir. (IV. 23)

Fazlî Paşa (Koca) Yükselerek hayli müddet cebecibaşı oldu. 1094'de (1683) azledilip 1095'de (1684) yine

cebecibaşı, 1097'de (1686) sipahiler ağası ve o sene surre emini, 1098'de (1687) üçüncü defa cebecibaşı oldu. 1099'da (1688) azledildi ve sonra vefat etti. (IV. 23)

Fazlî Paşazâde *bak.* Ali Bey; Mehmed Bey; Mustafa Bey

Fazlî Paşazâde Ispanakçı Fazlî Paşa oğulları olsa gerektir. Oğulları kapıcıbaşılıkla parladılar. "Ispanakçızâdeler" bundan türemiştir. (IV. 699)

Fazlullah Efendi Ak Şemseddin'in oğludur. (IV. 21)

Fazlullah Efendi Birgivî Mehmed Efendi'nin oğludur ki ulemâdandır. Sultan Selim Camii vâizi iken 1032'de (1623) vefat etmiştir. Bir mübarek pîrdi. Oğlu sudûrdan İsmetî Efendi'dir. (IV. 21; IV. 121)

Fazlullah Efendi Sivaslıdır. Müderris olup 1037'de (1628) vefat eyledi. Sâlihdi. (IV. 21/22)

Fazlullah Efendi Hoca Abdullah'ın oğlu Mehmed Abdüssemî'nin torunu olup 990'da (1582) Taşkent'de vefat eden Mehmed Said b. Mes'ud'un oğludur. Amcası Ahmed Taşkendî'den el alıp İstanbul yoluyla hacca gitti. Döndükten sonra 1016'da (1607) Emir Buharî Tekkesi şeyhi oldu. Zilka'de 1046'da (Nisan 1637) vefat etti. Eyüp'de Baba Haydar Nakşibendî Dergâhı'nda medfundur. Ehl-i haldi. Yerine oğlu Abdullah Efendi şeyh oldu. Bunun annesi, Şerife Hidâyetullah binti Ayşe binti Fâtıma binti Ahmed Buharî'dir. Şevvâl 1080'de (Mart 1670) 80 yaşında vefat etti. Cezbesi galipti. Babasının yanında medfundur. Oğlu ikinci Fazlullah Efendi olup Emir Buharî Tekkesi'ne ve sonra Hekim Çelebi Tekkesi'ne şeyh olmuştur. Hacca giderek dönüşte Mısır'da 1121' de (1709) vefat etmiştir. 72 yaşındaydı. Üç dilde şair, edipdi. Oğlu Abdülkebir Efendi, 1122'de (1710) Emir Buharî Tekkesi şeyhi olup 25 Receb 1131'de (13 Haziran 1719) vefat etti. Baba Haydar'da defnedildi. Oğlu Mehmed Refi' Efendi, yerine şeyh olduysa da 1132'de (1720) vefat edip kardeşi Abdurrahman Efendi şeyh oldu. 1188'de (1774) vefat etti. Yerine oğlu Hamdullah Efendi şeyh olup 8 Ramazan 1212'de (24 Şubat 1798) 43 yaşında vefat eyledi. Orada medfundurlar. (IV. 22)

Fazlullah Efendi Keşfî Ca'fer Efendi Tekkesi'ne 1055'de (1645) şeyh olup 1065'de (1655) vefat etmiştir. (IV. 22)

Fazlullah Efendi Tophanelidir. Müderris olup Zilka'de 1120'de (Ocak 1709) vefat eyledi. Üsküdar'da medfundur. Nakşibendî ve sâlihti. (IV, 22)

Fazlullah Efendi (Hatvanîzâde) Müderris olup 1161'de (1748) vefat eyledi. (IV. 22)

Fazlullah Mehmed Bey Seyyid Hasan Paşa'nın soyundan Hacı Hüseyin Bey'in(→) oğludur. Müderris olup 2 Ramazan 1245'de (25 Şubat 1830) vefat etti. Kayalar'a defnedildi. (IV. 23; II. 219)

Fazlullah Mehmed Efendi Yenişehirli Abdullah Efendi'nin oğludur. Müderris, molla, sonra Mekke pâyesi oldu. 11 Şevvâl 1181'de (2 Mart 1768) vefat etti. Kanlıca'da babasının yanında medfundur. (IV. 22)

Fazlullah Mehmed Efendi Şeyh Nasûhî Efendizâde Alâeddin Efendi'nin oğludur. Babasının vefatında yerine şeyhliğe geçti. 1218'de (1803/04) vefat eylemiştir. İlim, fazilet ve hakikati câmî idi. (IV. 22)

Fazlullah Mehmed Efendi Ergirilidir. Kâtip ve sonra hâcegândan oldu. Maden mukataacısı ve sonra Ergiri voyvodası oldu. 1219'da (1804/05) İstanbul'da vefat etti. Sofular'da medfundur. Oğlu Halil Bidarî Efendi olup 1214'de (1799/1800) vefat ile oraya defnolunmuştur. (IV. 23)

Fazlullah Mehmed Efendi (Kametîzâde) Abdülcelâl Nureddin Efendi'nin(→) oğludur. Kadı olup I. Abdülhamid devri (1774-1789) sonlarında vefat etti. (III. 301)

Fazlullah Mehmed Efendi (Kametîzâde) Kadı olup 27 Ramazan 1208'de (28 Nisan 1794) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. (IV. 22)

Fazlullah Mehmed Paşa (Sahhaflar Şeyhizâde) Sudûrdan Es'ad Mehmed Efendi'nin kardeşidir. Enderûn'dan başta askere girip miralay olduysa da bir-iki defa rütbesi kaldırılmış ve sonra Tophane'ye mîrlivâ dahi olabilip sonra emekli edilmiştir. 1277 (1860/61) yılına doğru vefat etmiştir. (IV. 23)

Fazlullah Paşa I. Mehmed (Çelebi) devrinde (1413-1421) Gebze kadısı olup tıptaki bilgisiyle saraya alındı. II. Murad ve II. Mehmed'e (Fâtih) nedim ve vezir oldu. Fâtih devri (1451-1481) başlarında vefat eylemiştir. Fakihdi. (IV. 21)

Fedaî *bak.* Ali Paşa

Fedayî Çelebi Ayntablıdır. Bu senelerde (1600-1610 arası) vefat etmiştir. III. Mehmed devri (1595-1603) şairlerindendir. (IV. 12)

Fedayî İsmail Bey İstanbulludur. Kilâr-ı âmire kâtibi olup Peşte'de 1015'de (1606/07) şehid oldu. Şairdir. (IV. 12)

Fehim Bey Ser-etıbbâ Sâlih Efendi'nin oğludur. Tercüme hulefası ve mâbeyn-i hümâyûn kâtibi ve sonra Ankara ve Mamuretülaziz mektupçusu oldu. 1299'da (1882) vefat etti. (IV. 31)

Fehim Bey Arnavutdur. Ferhâd Efendi'nin oğlu olup Sultan Abdülaziz devrinde (1861-1876) tüfengî-i padişâhî olup sonra kaymakamlık ve mîrimîranlık ile kayrıldı. Cidde vali kaymakamı da olduktan sonra 22 Şevvâl 1307'de (11 Haziran 1890) vefat eylemiştir. (IV. 31)

Fehim Hüseyin Efendi (Hâfız) Şeyhülkurrâ Hacı Hüseyin Efendi'nin(→) torunu, Mahmud Efendi'nin(→) oğludur. Rüûs kalemi kâtiplerinden olup 17 Muharrem 1234'de (16 Kasım 1818) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (II. 209)

Fehim İbrahim Bey Ricalden Şerif Halil Bey'in oğludur. Bâbıâlî'den yetişip Receb 1277'de (Ocak 1861) Bâbıâlî evrak müdürü olmuştur. 3 Şevvâl 1285'de (17 Ocak 1869) vefat etti. Eyüp'de medfundur. (IV. 30)

Fehim İbrahim Efendi Hanyalıdır. 1228'de (1813) doğdu. Mısır'a gitti. Sonra Yakova müdürü olup sonra Küçük Mehmed Ali Paşa'ya kethüdâ olmuştur. Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarında vefat eylemiştir. Şairdir. (IV. 30)

Fehim Mahmud Efendi Trabzon'da Hatuniye müderrisi olup 1172'de (1758/59) vefat eylemiştir. Beyoğlu'nda medfundur. (IV. 30)

Fehim Mahmud Efendi Tekfurdağlıdır. 1220'de (1805) doğup İstanbul'a geldi. Sonra Musul tahrirat kâtibi oldu. 1269'da (1852/53) azledildi. Şairdir. (IV. 30)

Fehim Mehmed Emin Paşa (Müftîzâde) Erzurumludur. Mîrimîran ve 1270'de (1853/54) Kars mutasarrıfı olmuştur. Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarında vefat eyledi. (IV. 30)

Fehim Mehmed Fârig Efendi Babası Akşehir müftüsüdür. Kendisi meşhur şairlerden olup 1225 (1810) yılından sonra vefat etti. *Divan*'ı vardır. (IV. 30)

Fehim Mustafa Efendi Defterhane kesedarı olup 1176'da (1762/63) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (IV. 30)

Fehim Mustafa Efendi Yusuf Paşa'nın mühürdarı olup kapı kethüdâsı ve hâcegânda'ı olup 3 Rebiyülâhir 1233'de (10 Şubat 1818) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. (IV. 465)

Fehim Paşa Lofçalı Genç Ağa'nın ikinci oğludur. Taşra kaymakamlıklarında bulunup mîrimîran olmuştur. Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) sonlarında vefat eyledi. Edepliydi. Büyük kardeşi merhum İbrahim Derviş Paşa'dır. (IV. 30/31)

Fehim Süleyman Efendi 1203'de (1788/89) doğup divan kalemine girdi. Sonra darbhane kâtibi, voyvoda ve müsellim olup sonra Karagümrük'de evinde emekli oldu. 15 Rebiyülevvel 1262'de (13 Mart 1846) vefat etmiştir. *Sefinetü'ş-Şuarâ* ve *Gazeliyat-ı Sâib şerh* bunundur. Meşhur şairdir. (IV. 30)

Fehmî Abdullah Efendi (Baltacızâde) Kasımpaşalıdır. Baltacı kadılardan Hüseyin Efendi'nin oğludur. Baltacı Ocağı'nda müezzindi. 1139'da (1726/27) vefat eyledi. Şairdir. (IV. 29)

Fehmî Abdurrahman Efendi İstanbulludur. Evkaf müfettişliği kâtibi olup 1138'de (1725/26) vefat etti. Şairdir. (IV. 30)

Fehmî Efendi Anadolu kadılarından olup İstanbul'a gelip 1265'de (1849) memleketine gitti. Birkaç sene sonra vefat eylemiştir. Şairdir. (IV. 30)

Fehmî Efendi (Hacı) Erzincanlıdır. "Terzi Baba" demekle meşhur Şeyh Hayatî'den el almıştı. Güzel konuşur ve edip olup İstanbul'da bile ağırlanmıştı. Buradan Mekke'ye gidip 1299'da (1882) vefat eylemiştir. (IV. 30)

Fehmî İbrahim Efendi (Çukacızâde) Bursalıdır. Müderris olup 1189'da (1775) vefat etmiştir. Şairdir. (IV. 29)

Fehmî Mehmed Efendi (Kınalızâde) Ali Efendi'nin oğludur. Müderris olup 32 yaşında iken 28 Şevvâl 1004'de (25 Mayıs 1596) vefat etmiştir. Âlîm, zekî ve şairdi. İmtihan risalesi vardır. Kayınpederi Nişancı Mehmed Paşa'nın camiine defnedildi. (IV. 132; III. 501)

Fehmî Mustafa Efendi (Uncuzâde) İstanbulludur. Eyyûb Paşa ile Mısır'a giderken vebadan 1050'de (1640) vefat etmiştir. *Divan* sâhibi şairdir. (IV. 30)

Felekeddin Hamid'in oğludur. Selçuklulardan ayrılan beylerden olup Eğridir şehrini kurup adını "Felekâbâd" koydu. Sahip olduğu sancak Hamid Sancağı diye ünlü oldu. Sultan Osman Gazi'nin (hd 1299-1326) çağdaşıdır. Evlâdından Hüseyin Bey zamanında bu sancak Osmanlı ülkesine katıldı. (IV. 26)

Fenârî *bak.* Şemseddin Mehmed

Fenârîzâde *bak.* Abdülbâkî Efendi; Ahmed Efendi; Ahmed Paşa; Âlâeddin Ali; Hasan Çelebi; Lâtif Efendi; Mahmud Efendi; Mehmed Efendi;

Mehmed Şah; Muhyiddin Efendi; Muhyiddin Mehmed Efendi; Şeyhî Mehmed Efendi; Yusuf Efendi

Fenârîzâde II. Murad'ın (hd 1421-1451) şeyhülislâmı Şemseddin Fenârî oğullarıdır. Şeyhülislâm, kazasker ve molla olmuşlardır. Geçen asır ortalarına kadar mollalardan torunları görülmüştür. (IV. 699)

Fenâyî Ali Efendi Selâmî Ali Efendi'nin halifelerinden olup Selâmî Tekkesi'ne 1126'da (1714) şeyh oldu. 1158'de (1745) vefat eyledi. Üsküdar'da tekkesi vardır. (III. 536)

Fenâyî Mustafa Efendi (Odabaşı Şeyhi) Şumnuludur. Yeniçeri kollukçularından olup sonra Halvetî tarikatine girdi. Sonra Şeyh Selâmî Efendi'ye bağlanıp feyz aldı. Şeyhlerin büyüklerinden iken 1115'de (1703/04) vefat eylemiştir. Ermiş sayılanlardan olup ilâhîleri vardır. Torunu İbrahim Efendi'dir(→). (IV. 413)

Fennî Bey Hezargradlı İzzet Ahmed Paşa'nın oğludur. Saraya alınıp yetişerek IV. Mustafa'ya sırkâtibi oldu. Cemaziyelâhir 1223'de (Ağustos 1808) vefat etti. Şairdir. (IV. 26)

Fennî Efendi Kibar dairelerinde büyüyüp hâcegândan olmuştur. 1185'de (1771/72) hacdan döndükten sonra vefat eyledi. Şairdir. (IV. 26)

Fennî Efendi Hakkâkbaşı olup 1248'de (1832/33) vefat etmiştir. Hakk sanatında ustaydı. Bu sanatta Azmî İsmail Efendi ve Vefa Efendi ve Sâmî Efendi haylice şöhret bulup Azmî Efendi 20 sene evvel, Vefa Efendi ve Sâmî Efendi yakın zamanda vefat ettiler. (IV. 26)

Fennî Hüseyin Dede 1062'de (1652) Bezirgân Tekkesi şeyhi olup 1085'de (1674) vefat etti. (IV. 26)

Fennî Mehmed Dede İstanbulludur. Cihangirî Hasan Efendi ile Bursalı Sâlih Dede'den Halvetî ve Mevlevî oldu. Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa'ya bir kaside takdim etti. Karşılığında cizye kâtibi ve padişah musâhibi oldu. Sonra Rumelihisarı'ndaki yalısına çekilip 1120'de (1708) vefat etti. Âlîm ve şair olup *Divan*'ı vardır. (IV. 26)

Fennî Timur Mehmed Efendi Erzurumludur. 1244'de (1828/29) Erzurum'dan Trabzon'a gelip Gümüşhane, Karahisar-ı Şarkî ve Canik mütesellimliklerinde bulundu. 1261'de (1845) vefat eylemiştir. Usta şair olup oğulları da kendisine benzemiştir. Küçüğü Pertev Paşa olup vefat etmiştir. Büyüğü Ali Kemâlî Paşa'dır. (IV. 26)

Ferâgî Mehmed Çelebi Edirnelidir. Yeniçeri olup Bursa'da sâkindi. 1014'de (1605/06) vefat etti. Şairdir. (IV. 12)

Ferâgî Osman Paşa (Abdülbâkî Beyzâde) (Koca) "Hoca Hısımı" denmesi, Hoca Sa'deddin Efendi'ye yakınlığındandır. Yetişerek Trablusşam defterdarı, 999'da (1591) İçel mutasarrıfı, sonra Gence muhafızı oldu. 1004'de (1595/96) azlolundu. 1006'da (1597/98) Şirvan, 1007'de (1598/99) Sivas valisi oldu. Sonra 1013'de (1604/05) Diyarbekir ve o sene Şam valisi oldu. 1014'de (1605/06) harpde vefat etti. Şairdir. (III. 417)

Ferah Ali Paşa Gürcü ve köledir. Koca Abdî Paşa'ya divan kâtibi olup sonra mîrimîran rütbesiyle Bursa mutasarrıfı oldu. Bazı Çerkes kabilelerini dine davete memur olup Zilhicce 1195'de (Kasım-Aralık 1781) Soğucak muhafızı oldu. Şevvâl 1198'de (Ağustos-Eylül) Ankara eyaletinin eklenmesiyle vezirlik verildi. Zilka'de 1199'da (Eylül 1785) vefat eyledi. Türbesini

yapıp vefatından 40 gün evveli o türbede geceledi. Vefatına iki gün kala zikir ve tevhide başlayıp o hal ile dünyayı terk eyledi. Zevcesi de üç gün geçince vefat edip yanına defnedildi. Tarikatten el almış olup Çerkeslerin Müslümar olmasına hayli hizmet eylemiştir. (IV. 13)

Feraizci *bak.* Sâlih Efendi

Feraizîzâde *bak.* Ali Şâkirî Efendi; Said Mehmed Efendi

Feraşelizâde *bak.* Mehmed Paşa

Ferdî Çelebi İstanbulludur. III. Murad devri (1574-1595) başlarında vefat etti. Şiire yetenekli, güzel yüzlü, gençliğinde vefat etmiş acınacak bir şairdir. (IV. 15)

Ferdî Hüseyin Efendi Bazı vezirlere kethüdâ olup Mısır'da mukabeleci ve sonra hâcegândan olarak sipah kâtibi ve maliye tezkirecisi oldu. 1120'de (1708) vefat etti. Şairdir. (IV. 15)

Ferecullah Efendi İranlıdır. Orada Kasım Mirza'nın kitapçısıydı. Sonra İstanbul'a geldi. 1268'de (1852) vefat eyledi. Yûşa Dağı'nda medfundur. Türkçe ve Fransızcayı bilir ve şairdi. (IV. 13)

Fergad Baba (Hacı) Mısırlıdır. Şeyh ve sahih nesepli seyyid olup 1278'de (1861/62) vefat ile Yusufpaşa'ya defnedilmiştir. (IV. 15)

Ferhâd Kardeş Hacı Mehmed ile Valide Nurbânû Sultan Camii yapılırken enkazını istemişler ve ihsan buyurulmakla o enkaz ile 995'de (1587) bir mescit yapmışlardır. Vefatında Seyitahmetderesi'ne defnedildiler. (IV. 16/17)

Ferhâd (Hacı) Kasım Paşa'nın azatlı kölesidir. Karaağaç Camii'ni yaptırdı. (IV. 15)

Ferhâd Ağa II. Mehmed (Fâtih) devrinde (1451-1481) sekbanbaşı oldu. Bir kiliseyi camiye çevirip Sekbanbaşı Camii adını aldı. Görevinde vefat eylemiştir. (IV. 15)

Ferhâd Ağa Kilâr-ı âmireden yetişti. Kuloğlu Camii yanında bir mektep inşa eyledi. (IV. 17)

Ferhâd Bey Beylerden olup II. Bâyezid devrinde (1481-1512) Mısır serhaddinde muhafızdı. 889'da (1484) şehid oldu. (IV. 15)

Ferhâd Bey Yükselip Malta beyi oldu. 979'da (1571) Kıbrıs muharebesinde şehid oldu. (IV. 16)

Ferhâd Efendi Serdârlar kâtibi olup Zilhicce 1231'de (Ekim-Kasım 1816) vefat etti ve Cerrahpaşa'ya defnedildi. (IV. 18)

Ferhâd Hoca II. Mehmed (Fâtih) devrinde (1451-1481) saray hizmetlilerinden olup Asmalı Mescid'i yapmıştır. Vefatında mihrabı önüne defnedilmiştir. (IV. 15)

Ferhâd Mehmed Bey (Hacı) Siroz hânedanından olup 3 Şevvâl 1238'de (13 Haziran 1823) İstanbul'da vefat etti. Üsküdar'a defnedilmiştir. (IV. 18)

Ferhâd Paşa I. Bâyezid'in (Yıldırım) (hd 1389-1402) hazinedarı olup sonra vezir oldu. Bursa'da vefat eylemiştir. Şeyhi Dâvud Dede yanına defnedildi ve Dâvud Dede'nin üzerine türbe yaptı. (IV. 15)

Ferhâd Paşa Arnavutdur. Saraydan yetişip yeniçeri ağası oldu. 922'de (1516) Rumeli beylerbeyi, 927'de (1521) Şam beylerbeyi ve 930'da (1524) üçüncü vezir oldu. 931'de (1524/25) Semendire sancağı ile azledildi. 4 Muharrem 932'de (19 Ekim 1525) Edirne'ye getirilip orada vefat etti. Hırslıydı. (IV. 15/16)

Ferhâd Paşa Mustafa Paşa'nın oğludur. Enderûn'dan yetişip çıkışında ikinci kapıcıbaşı, 960'da (1553) yeniçeri ağası olup 965'de (1557/58) Kastamonu sancağı ile beylerbeyi oldu. 972'de (1564/65) üçüncü vezir olup 974'de (1566/67) Hümâşah Sultan binti Şehzâde Mehmed nikâhlandı. Kendisine Sultan Bâyezid Camii haremine bakan bir saray inşa eyledi. 24 Şevvâl 982'de (6 Şubat 1575) vefat etti. Tabibin bilgisizliği vefatına sebep oldu diye iddia olunmuştur. Eyüp'de medfundur. Hattat olup ekseriya Mushaf-ı Şerif yazar ve 100 altına satardı. Teçhiz ve tekfinini helâl maldan vasiyet etti. Bir mushafı Sultan Bâyezid Türbesi'nde mevcuttur. Hanım Sultan'dan beş oğlu ve bir kızı olmuştur. Büyük oğlu Mustafa Bey(→), diğer oğlu Osman Bey'dir(→). Dördüncü oğlu İbrahim Paşa ve beşinci oğlu Hüsnî Bey'dir. Mustafa Bey'in oğlu müderris Süleyman Bey, 1065'de (1655) vefat eyledi. Bunun oğlu Ahmed Paşa, onun oğlu Mustafa Paşa ve bunun oğlu da İsmail Paşa'dır. (IV. 16)

Ferhâd Paşa Beylerden ve sonra beylerbeyilerden oldu. 995'de (1587) Gence beylerbeyi olup 998'de (1590) vefat etti. (IV. 16)

Ferhâd Paşa Arnavutdur. Enderûn'da yetişip kapıcıbaşı, mîrahûr ve sonra yeniçeri ağası oldu. 992'de (1584) ayrıldı, sonra Rumeli valisi ve ardından İran seraskeri oldu. Güzel hizmetinden dolayı vezirlik verildi. İran savaşlarını galip gelerek sona erdirmekle meşhur olup 999'da (1591) sadrazam oldu. Sekiz ayda 1000 başlarında (1591 sonları) azledildi. Sonra sadâret kaymakamı ve ikinci vezir oldu. Cemaziyelâhir 1003'de (Şubat 1595) ikinci defa sadrazam olmuştur. Şevvâlinde (Haziran 1595) azledildi ve 1004'de (1595/96) vefat eyledi. Eyüp'de kolluk karşısında defnedildi. Gayretli, akıllı, tedbirli ve cesurdu. Oğlu Mehmed Paşa'dır. (IV. 17)

Ferhâd Paşa Çerkesdir. Yetişerek Özdemirzâde Osman Paşa'ya kethüdâ oldu. Cemaziyelevvel 996'da (Nisan 1588) Kefe, sonra Revan beylerbeyi, 1004'de (1595/96) Diyarbekir ve o sene Gence valisi oldu. O taraflarda vefat etmiştir. Yiğitlerdendi. (IV. 17)

Ferhâd Paşa Maliyeden yetişip 1002'de (1593/94) Anadolu defterdarı oldu ve hayli müddet bu hizmette bulundu. Sonra beylerbeyi olarak 1025'de (1616) Diyarbekir ve 1027'de (1618) Haleb beylerbeyi oldu. Sonra vefat etmiştir. (IV. 17)

Ferhâd Paşa Deryâ beylerinden olup paşa olmuştu. 1067'de (1656/57) kötü hizmeti dolayısıyla cezalandırıldı. Birlikte suçlandıkları Tophaneli Sipahizâde Mehmed, Pusulacızâde Mehmed ve Arab Kasım kapdanlar da cezalandırıldılar. (IV. 17)

Ferhâd Paşa Bostancı Ocağı'ndan yetişip haseki, Cemaziyevvel 1200 (Mart 1786) sonlarında bostancıbaşı, 8 Muharrem 1204'de (28 Eylül 1789) vezir rütbesiyle Rumeli sürücüsü, sonra Hotin valisi ve 1205'de (1790/91) Diyarbekir valisi oldu. 1207'de (1792/93) azledildi. 1209'da (1794/95) Adana eklenmesiyle Silistre muhafızı, bir-iki ayda Selânik valisi, Cemaziyelevvel 1210'da (Kasım 1795) İnebahtı, ardından Hanya ve Rebiyülevvel 1211'de (Eylül 1796) Kandiye valisi oldu. Cemaziyelevvel 1213'de (Ekim 1798) vefat etmiştir. (IV. 18)

Ferhâd Paşa Yükselerek beylerbeyilerden olmuş ve Zilhicce 1224'de (Ocak 1810) vezirlikle Erzurum valisi ve Şark seraskeri olup 1226'da (1811) azledilmiş ve daha sonra vefat etmiştir. (IV. 18)

Ferhâd Paşa Husrev Paşa'nın kölesidir. Nizâmiye askerliğinin kuruluşunda kapı yoldaşlarıyla askere girdi. Terfi ederek livâ oldu. 1279'da (1862/63) emekli edilmiştir. 1292'de (1875) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. (IV. 18)

Ferhâd Paşa (Deli) Bostancı Ocağı'ndan yetişip 1003'de (1594/95) bostancıbaşı oldu. O sene padişahın vefatında gizlice Manisa'da Şehzâde Mehmed'i davete, Gazanfer Ağa tarafından gönderilmiştir. Mükâfaten Mısır vilayeti ihsan olunup gitmemekle mansıbı açık bırakılarak 7000 altın verilmiştir. Rebiyülâhir 1011'de (Eylül-Ekim 1602) bu hizmetten yeniçeri ağası olup Ramazan'da (Şubat-Mart 1603) azledildi. 1012'de (1603/04) Şam valisi, 1014'de (1605/06) Haleb ve sonra Rumeli valisi oldu. 1015'de (1606/07) vezirlikle Anadolu seraskeri olup o sene hizmet edemeden vefat etmiştir. Haddini bilmez, sinirli ve kötü dilliydi. (IV. 17)

Ferhâd Paşa (Deli) Beylerden olarak beylerbeyiliğe gönderilmişti. 1069'da (1658/59) oğlu Yahyâ Bey'le birlikte Abaza Hasan'a bağlı olduğundan idam edildiler. (IV. 17/18)

Ferhâd Paşa (Solak) Enderûn'da terbiye edilip I. Selim (Yavuz) ile harpde bulunmuş ve Teke beyi olmuştur. Sonra yükselerek Yemen beylerbeyi oldu. Sonra oradan çağrılıp 951'de (1544) Bağdad beylerbeyi olmuş ve 952'de (1545) ayrılmıştır. Sonra 967'de (1559/60) Karaman beylerbeyi olup harpde yaralandı. Sonra tekrar Bağdad valisi olup orada vefat eyledi. Kâmil, bilgili, tarih bilir, perhizkârdı. Oğlu Mehmed Paşa'dır. (IV. 16)

Ferhâd Paşa Şeyhi *bak.* Mehmed Efendi

Ferhâd Paşazâde *bak.* İsmail Paşa; Mehmed Paşa; Mustafa Ağa; Mustafa Paşa; Süleyman Efendi

Ferhâd Paşazâde I. Süleyman'ın (Kanunî) oğlu Şehzâde Mehmed'in damadı Ferhâd Paşa oğullarıdır ki, 1200 (1786) yıllarına kadar devam etmiştir. (IV. 699)

Ferid Abhülhamid Paşa İstanbulludur. Mektûbî-i sadârete girip Lebib Efendi'ye damad oldu. 1255'de (1839) âmedî hulefâsından olup Sultan Abdülmecid devri başlarında mâbeyn-i hümâyun başkâtibi oldu. Cemaziyelevvel 1271'de (Ocak-Şubat 1855) bâlâ rütbesiyle serasker müsteşarı, Ramazan 1279'da (Şubat-Mart 1863) Meclis-i Vâlâ azası, Rebiyülâhir 1280'de (Eylül-Ekim 1863) evkaf nâzırı, Cemaziyelevvel 1282'de (Eylül-Ekim 1865) yine Meclis-i Vâlâ azası, Rebiyülevvel 1283'de (Temmuz-Ağustos 1866) Âdile Sultan kethüdâlığı ile ikinci defa evkaf nâzırı, 20 Zilka'de 1284'de (15 Mart 1868) sadâret müsteşarı ve Cemaziyelâhir 1286'da (Eylül 1869) mahkeme-i nizâmiye reisi, Rebiyülâhir 1287'de (Temmuz 1870) icra cemiyeti reisi ve 15 Şevvâl 1287'de (8 Ocak 1871) vâlide sultan kethüdâsı olup 3 Zilka'de 1287'de (25 Şubat 1871) riyâsetten azledildi. 29 Rebiyülevvel 1288'de (18 Haziran 1871) vezir rütbesiyle kethüdâlığa ilâveten hazine-i hassa nâzırı, 25 Cemaziyelâhir'de (11 Eylül 1871) kethüdâlığa ilâveten

bahriye nâzırı ve yine 4 Ramazan'da (17 Kasım) kethüdâlığa ilâveten ikinci defa hazine-i hassa nâzırı ve 21 Zilhicce 1291'de (29 Ocak 1875) ilâveten bahriye nezâreti vekili oldu. 29 Muharrem 1292'de (7 Mart 1875) vefat etti. Sultan Mahmud Türbesi bahçesine defnedildi. Akıllı, edip, münşî, tedbirliydi. Büyük oğlu, ricâl-i bâlâdan Ahmed İzzeddin Bey, Şûrâ-yı Devlet tanzimat dairesi reisi ve diğeri Sa'deddin Bey, taşra mektupçusudur. Bir oğlu da Şâdân Bey'dir. (IV. 19)

Ferid Çelebi İstanbulludur. III. Mustafa devri (1757-1774) şairlerindendir. (IV. 18)

Ferid İbrahim Bey Hâcegândan İsmail Efendi'nin oğludur. 1203'de (1788/89) saraya girip hazine-i hümâyun kâtibi ve sonra Mihrimâh Sultan evkafı mütevellisi oldu. 12 Şevvâl 1257'de (27 Kasım 1841) surre emini iken Şam'da vefat etti. Şairdir. (IV. 18)

Ferid İbrahim Efendi (Muhyîzâde) Said Efendi'nin oğludur. Müderris, molla ve 1275'de (1858/59) Mekke pâyesi, Cemaziyelevvel 1277'de (Kasım-Aralık 1860) İstanbul pâyesi ve Zilhicce 1282'de (Nisan-Mayıs 1866) Anadolu pâyesi oldu. Ramazan 1288'de (Kasım-Aralık 1871) icra cemiyeti azası olup 28 Zilhicce 1292'de (25 Ocak 1876) vefat etti. Rumelihisarı'na defnedildi. Sâlih, orta halliydi. Damadı Sa'deddin Efendi ve oğlu Reşad Bey'dir. (IV. 19)

Ferid Mehmed Bey (Seb'azâde) Tahran maslahatgüzarı Ali Nâmık Efendi'nin oğlu ve sadrazam Mehmed Said Paşa'nın küçük kardeşidir. Kalemden yetişerek tahrir-i emlâk hizmetlerinde bulunarak nihayet tahrir-i emlâk müdürü oldu. 4 Cemaziyevvel 1300'de (13 Mart 1883) vefat eyledi. Yahyâ Efendi Türbesi'nde medfundur. İşe elverişli ve kabiliyetliydi. (IV. 19)

Ferid Mehmed Efendi Gülşenî şeyhi Abdülhamid Efendi'nin oğlu olup maliyeden yetişerek defterdarlıklarda bulundu ve Meclis-i Maliye azası oldu. 2 Şevvâl 1279'da (23 Mart 1863) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. (IV. 18)

Ferid Mehmed Efendi Maliyeden yetişip Bağdad defterdarı oldu. 9 Ramazan 1281'de (5 Şubat 1865) vefat edip Üsküdar'a defnedildi. (IV. 297)

Ferid Mehmed Efendi (Hacı) Maliye defterdarlarından olup Bağdad'dan azledilmiş olarak 25 Şa'bân 1282'de (13 Ocak 1866) vefat eylemiştir. Üsküdar'da medfundur. (IV. 18)

Ferid Paşa Topçu livâlarından olup Receb 1308'de (Şubat 1891) Şam'da vefat etmiştir. (IV. 19)

Feride Hanım Kastamonuludur. Hamamcı Reşid Efendi'nin kızı olup kâtip Râif Efendi'nin eşidir. 1270'de (1853/54) İstanbul'a gelip şiir ve inşa ile şöhret bulmuştur. Sonra vefat etmiştir. (IV. 19)

Feridî Mehmed Efendi Kadı olup 1092'de (1681) vefat eyledi. Şairdir. (IV. 20)

Feridun Ahmed Paşa Başdefterdar Çivizâde Abdullah Çelebi'nin yanında yetişti. Sonra Divan-ı Hümâyun kâtiplerinden olup Sokollu Mehmed Paşa'ya intisap etti. Safer 974'de (Ağustos-Eylül 1566) bizzat Mehmed Paşa harbe girdikte "Mir. ba'd sen kendin asıl ma'rekeye varmayıp, umûr-ı din ü devlet ve nizam-ı adlü intizâm-ı saltanat bâbında kaim ve daim olasın ve

nûr-ı didem Selim Han'ı ve asker-i İslâmı ve seni Hüdâ'ya ısmarladım ve kâtibin Feridun zeametine terakki ile dergâh-i âlî müteferrikalarından olsun" hatt-ı hümâyunun gelişi yükselmesine sebep oldu. 981'de (1573/74) nişancı olup 983'de (1575/76) Semendire beyi oldu. Muharrem 989'da (Şubat 1581) ikinci defa nişancı olup paşasının eşi İsmihan Sultan nikâhlandı. Safer 991'de (Mart 1583) vefat etti. Eyüp'de türbesi vardır. Nazım ve nesre muktedir, münşî ve evi şair ve zariflerin toplantı yeri olup *Münşeât*ı vardır. Oğlu Halil Bey'dir(→). (IV. 20)

Feridun Efendi Kâtip olup I. Mustafa ve IV. Murad devri başlarında sözü geçerdi. 1033'de (1624) Bağdad'a memur oldu ve sonra vefat etti. (IV. 20)

Feridun Paşa Mahpeyker Kösem Valide Sultan'a 1061'de (1651) paşalıkla kethüdâ oldu. Sultanın katledilmesinden sonra azledildi ve daha sonra vefat eyledi. (IV. 20)

Feridun Paşa İran hânedanından olup Osmanlı Devleti'ne bağlanarak 1137'de (1724/25) Bulak beylerbeyi oldu. Birkaç sene sonra o taraflarda vefat etmiştir. (IV. 20)

Feridun Şîr Ali Çelebi Bosnalıdır. Evkaf kâtibi olup 1069'da (1658/59) vefat etti. Şairdir. (IV. 20)

Ferrî Mehmed Efendi Tatarpazarlıdır. Mültezim olup 1220 (1805) yılından sonra vefat etti. Şairdir. (IV. 18)

Ferruh Abdülganî I. Süleyman (Kanunî) devri beylerinden ve oğlu Şehzâde Bâyezid'in maiyeti erkânından olup 967'de (1559/60) vefat etti. (IV. 13)

Ferruh Ağa Şişman Ali Paşa kethüdası ve Balat Camii ve Tekkesi bânîsidir. Orada medfundur. (IV. 13)

Ferruh Bey (Molla) Kalemden yetişip 1000'de (1591/92) tezkireci ve sonra reisülküttab olup 1001'de (1592/93) defter emini oldu. 1004'de (1595/96) azledildi ve sonra vefat etti. (IV. 13)

Ferruh Dede Şeyh oğlu olup İstanbul'un fethinde bulunmuştur. Kardeşi Edhem Baba'dır. (IV. 13)

Ferruh Efendi Karamanlıdır. Hoca Hayreddin mülâzimi olmakla gençliğinde faziletle tanınıp Sahn müderrisi oldu. Ömrünün sonunda ise cehaletle itham edildi. 963'de (1556) vefat eylemiştir. (IV. 13)

Ferruh İsmail Efendi (Ortaköylü) Kırımlıdır. Tersane anbar emini olup Rebiyülâhir 1211'de (Ekim 1796) süvari mukabelesi pâyesiyle Londra sefiri oldu. Bir hayli müddet sefârette kalıp döndükten sonra çeşitli görevlerde bulunarak 1240'da (1824/25) defterdar-ı şıkk-ı sâlis oldu. 1242'de (1826/27) bazı sebeplerden dolayı sürülmüş ise de yazmakta olduğu tefsiri tamamlaması için Kadıköy'de oturmasına izin verildi. 1256'da (1840) vefat eyledi. Fâzıl, âlim, şairdi. *Tefsir*i ve *Mesnevi-i Şerif Tercümesi* vardır. Büyükdere Mescidi'ni yeniden yaptı. Oğlu Ziver Efendi'dir(→). (IV. 14)

Ferruh Paşa İranlıdır. Sonra Osmanlı Devleti'nin hizmetine girip 1137'de (1724/25) beylerbeyilikle Meraga ve 1139'da (1726/27) Megri valisi oldu. Oralarda vefat eylemiştir. (IV. 13/14)

Ferruhî Çelebi Akhisarlı olup II. Mehmed (Fâtih) devri (1451-1481) başlarında vefat etti. Şairdir. (IV. 13)

Ferruhî Çelebi Kastamonuludur. III. Murad devri (1574-1595) sonlarında vefat eylemiştir. Şairdir. (IV. 13)

Ferruhşâd Bey Bayındırlılardan olup I. Selim (Yavuz) ile Mısır harbin-

de bulunmuştur. 932'de (1526) sûr-ı hümâyûnda da bulunup sonra vefat etmiştir. (IV. 13)

Fethî Abdülkerim Efendi (Bülbülcüzâde) Karamanlı tâcir Abdüllâtif'in oğludur. Babası İstanbul'a göçerek oğlunu okuttu. Kürsü şeyhleri katarına girip 1103'de (1691/92) Ayasofya vâizi oldu. 6 Rebiyülâhir 1106'da (24 Kasım 1694) vefat etti. Şeyhi Abdülahad Efendi'nin türbesine defnedildi. Şiirleri ve ilâhîleri vardı. (III. 354)

Fethî Ahmed Efendi Kalemden yetişerek divan kâtibi oldu ve sonra bazı görevlerde kullanıldı. 1225'de (1810) defterdar-ı şıkk-ı sâlis olup 26 Şevvâl 1240'da (13 Haziran 1825) vefat etti. Üsküdar'da Duvardibi'nde medfundur. Yaşı 90'a ulaşıp yaşlılığında bir oğlu olduysa da küçük yaşta vefat etti. (IV. 8)

Fethî Ahmed Paşa (Rodosîzâde) Hâfız Ahmed Ağa'nın oğludur. Babasının 1216'da (1801/02) vefatında ana rahminde bulunup birkaç ay sonra doğdu. 1224'de (1809) Enderûn'a alınıp 1241'de (1826) askerliğe girerek tâlim öğrendi. 1244'de (1828/29) kolağası, ardından binbaşı olup muharebede bulunarak kaymakam ve Safer 1246'da (Temmuz-Ağustos 1830) miralay olup Cebehane Kışlası askerine zâbit oldu. O sene mâbeynci ve başçukadar olup Şevvâl 1246'da (Mart-Nisan 1831) hassa feriki oldu. Safer 1251'de (Haziran 1835) Avusturya imparatorunu tebrike memuren Viyana geçici elçisi oldu. Receb'de (Ekim-Kasım) dönüp Rebiyülâhir 1252'de (Temmuz-Ağustos 1836) asâleten Viyana elçisi oldu. Rebiyülâhir 1253'de (Temmuz 1837) vezir rütbesiyle Aydın valiliği ilâve olundu ve Receb'de (Ekim) elçilikten azledildi. Zilka'de'de (Şubat 1838) Londra elçisi ve Muharrem 1254'de (Nisan 1838) Paris elçisi oldu. İngiltere kraliçesinin taç giyme merasiminde, Londra'da Osmanlı Devleti temsilcisi sıfatıyla bulundu. 1255'de (1839) İstanbul'a gelip Meclis-i Vâlâ azası olup o senenin 3 Zilka'desinde (8 Ocak 1840) ticaret nâzırı ve Atiye Sultan'ın nişanlısı oldu. Ardından düğün icra olunup makâm-ı seraskerî değişikliğinde serasker kaymakamlığını da ifa eyledi. Safer 1256'da (Nisan 1840) nezâretten azledildi. Rebiyülevvel 1258'de (Nisan 1842) Meclis-i Vâlâ azası olup 15 Şevvâl 1259'da (8 Kasım 1843) Meclis-i Vâlâ reisi oldu. 1 Zilka'de 1260'da (12 Kasım 1844) azledildi. 11 Rebiyülevvel 1261'de (20 Mart 1845) mühimmat-ı harbiye nâzırı ve 6 Şa'bân 1261'de (10 Ağustos 1845) ilâveten Tophane müşiri oldu. 7 Şevval 1268'de (25 Temmuz 1352) azledildi. 17 Cemaziyelevvel 1269'da (26 Şubat 1853) ticaret nâzırı ve 29 Receb'de (8 Mayıs) ikinci defa Tophane müşiri olup 19 Muharrem 1274'de (9 Eylül 1857) azlolunup aynı yılın 3 Rebiyülevvelinde (22 Ekim 1857) üçüncü defa Tophane müşiri oldu. 29 Cemaziyelâhir 1274'de (24 Şubat 1858) vefat eyledi. Sultan Mahmud Türbesi civarına defnedildi. İlim ve aklı, güzel konuşma ve edebi kendinde toplamış olup padişahın teveccühünü üzerinden eksik etmedi. Şişman ve göğüs darlığı hastalığından muzdaripti. Karacaahmet kabristanında camii ve Rodos'da kütüphane mektep ve saat kulesi vardır. Oğullarından büyüğü Mehmed Besim Paşa ve Mahmud Paşa'dır. Damatları, Sa'id Paşa ile Sırkâtibizâde Bekir Bey'dir. Sultandan olan

hanım sultanların kocaları da Hüseyin Hüsnî Paşa ile Mahmud Paşa'dır. Kardeşi Mehmed Şâkir Bey, 17 Receb 1289'da (20 Eylül 1872) vefat etti. Karacaahmet'de medfundur. (IV. 9/10)

Fethî Efendi (Seyyid) Maliyeden yetişip Şam defterdarı oldu. Cemaziyelâhir 1159'da (Haziran-Temmuz 1746) kötü halinden dolayı idam edilmiştir. (IV. 8)

Fethî Mehmed Ali Efendi (Osman Beyzâde) Ruscukludur. 1219'da (1804/05) doğdu. 20 yaşında İstanbul'a gelip 1245'de (1829/30) Ruscuk'a dönmüştür. 1251'de (1835/36) müderris ve sonra İstanbul'da Mekteb-i Adliye hocası oldu. 1263'de (1847) istifa ederek Fâtih'de ders okuttu. 1266'da (1350) Meclis-i Maarif azası, sonra Halep mollası oldu. Rebiyülâhir 1274'de (Kasım-Aralık 1857) vefat eylemiştir. Fazıl, şairdi. *Hayru'l-Hasen fî Şerhi'l-Müsteşâri'l-Mü'temen*, *Hilye-i Saâdet tercümesi*, *Hilye-i Sultanî*, *Sern âye-i Necât*, *Tabakat-ı İlm-i Arz* eserlerindendir. (IV. 8)

Fethî Mehmed Efendi (Halim Mollazâde) Fetvâ emini Abdülhalim Efendi'nin oğludur. Müderris ve 1249'da (1833/34) Filibe mollası oldu. II. Mahmud devri (1808-1839) sonlarında vefat eylemiştir. (IV. 8)

Fethîzâde *bak.* Mustafa Efendi

Fethullah Şirvanlıdır. Seyyid Şerif ve Kadızâde'den okumuştur. Kastamonu'da yerleşip 857'de (1453) vefat etti. *Riyaziye Şerhi Eşkâl*, *Şerh-i Çağmînî*, *Hâşiye-i İlâhîyat-ı Mevâkıf* eserleridir. (IV. 7)

Fethullah Ârifî Efendi Babası İranlı olup annesi İbrahim Gülşenî'nin kızıdır. Türkçe ve Farsça nazımda güç kazanıp Elkas Mirza'ya şehnameci, sonra Osmanlı Devleti'ne sığınıp gazâ ve fetihleri nazmetmekle şehnameci oldu. 969'da (1561/62) vefat eyledi. Şair, ta'lik hattatı ve güzel sanatlarda söz sâhibiydi. (IV. 8)

Fethullah Efendi Şeyh Üveys Halvetî'nin oğludur. I. Süleyman (Kanunî) zamanında Anadolu'ya gelip Rüstem Paşa'nın ikramına mazhar oldu. 969'da (1561/62) vefat etmiştir. Fâzıl, dindar, alçak gönüllüydü. (IV. 8)

Fethullah Efendi Otakçılar Mescidi bânîsidir. Oraya defnolundu. (IV. 8)

Fethullah Efendi Seyyid Feyzullah Efendi'nin büyük oğludur. Müderris, Şevvâl 1107'de (Mayıs 1696) babasının şeyhülislâmlığında birden Mekke pâyesiyle Yenişehir kadısı, Zilka'de'de (Haziran) İstanbul pâyesi, Şa'bân 1109'da (Şubat 1698) Anadolu kazaskeri, Cemaziyelâhir 1110'da (Aralık 1698) Rumeli pâyesiyle nakibüleşraf olup Ramazan 1113'de (Şubat 1702) şeyhülislâm pâyesi verildi. Rebiyülevvel 1115'de (Temmuz-Ağustos 1703) babasıyla beraber azledildi ve İslimye'ye gönderildi. Rebiyülâhir'de (Ağustos-Eylül 1703) Edirne'ye gönderildi. Cemaziyelevvel'de (Eylül-Ekim 1703) İstanbul'a getirildi ve 1116'da (1704/05) vefat etti. İhtişama düşkün olup gençti. (IV. 8)

Fethullah Efendi İlim tahsiliyle Fetvâhane'de çalışıp başmüsevvid oldu. 1243 (1827/28) tarihinden sonra vefat etmiştir. (IV. 8)

Fethullah Efendi (Koca Beyzâde) Ankaralıdır. Müderris ve Kayseri mollası oldu. 1123'de (1711) vefat etti. (IV. 8)

Fethullah Fethî Efendi Arabacı Ali Paşa'ya mensup olup 1106'da (1694/95) vefat etti. Şairdir. (IV. 8)

Fetih Giray Han I Devlet Giray Han'ın oğludur. Kardeşi Gazi Giray'a hanlığında kalgay oldu. 1005 (1596/97) Eğri seferinde Kırım hanı tayin edildi. Ancak birkaç ay sonra azledilip tekrar Gazi Giray han olunca bunu 9 evlâdıyla şehid eyledi. Müddeti üç ay ve ömrü 39 yıldır. Cesur, akıllı, güzel ve gönüllerin sevgilisiydi. Çoban Devlet Giray, bunun oğlu olup Mehmed Giray Han'a nureddin olmuştur. Ancak Cengiz soyu bunu reddeylediler. Çoban kendi oğluna Fetih Giray demiştir. Bu Fetih Giray da 1051'de (1641/42) kalgay olup 1054'de (1644) azledilerek Rodos'a götürülmüş ve orada vefat etmiştir. Bunun da Gazi Giray adında bir oğlu 1076'da (1665/66) nureddin olup 1081'de (1670/71) azledilmiştir. Bir Fetih Giray da II. Saâdet Giray'ın oğlu olup 1102'de (1690/91) nureddin olarak 1103'de (1691/92) azledilmiştir. (IV. 7)

Fetih Giray Han II Hacı Selim Giray Han'ın oğlu II. Devlet Giray Han'ın oğludur. 1146'da (1733/34) nureddin ve kalgay olup Rebiyülâhir 1149'da (Ağustos 1736) Kırım hanı olmuştur. Rebiyülâhir 1150'de (Ağustos 1737) ayrıldı ve sonra vefat etti. (IV. 7)

Fettâh Ağa Saray ağalarından olup 1048'de (1638/39) hac emiri Ferruh Ağa'nın vefatında hac emiri olmuştur. O yüce makamda vefat eyledi. (IV. 7)

Fettâhzâde *bak.* Abdülbâkî Efendi (Altıparmakzâde); Hüseyin Said Efendi

Fetvâ Eminizâde *bak.* Zühdî Mehmed Efendi

Fetvâcı *bak.* Hüseyin

Fevzî Ahmed Efendi Ferhâd Paşa'nın kethüdâsı Pulad'ın kölesi olup 17 yaşındayken Müslüman olmuştur. Sonra Lutfî Paşa ve Bâlî Paşa'ya da köle oldu. Sayelerinde tahsil yaparak müderris oldu. 977'de (1569/70) Şam müftüsü olup Zilka'de 978'de (Nisan 1571) vefat etti. Üç dilde şairdir. *Dürer ü Gurer*'e hâşiyesi, risale ve ta'likâtı vardır. I. Süleyman'ın (Kanunî) *Divan*'ını tertip eylemiştir. İlk tesdis ve tahmisi bu zat yapmıştır. (IV. 28)

Fevzî Ahmed Efendi Kırımlı Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1158'de (1745) vefat etti. Şairdir. (IV. 28; IV. 236)

Fevzî Ahmed Efendi (Gergerîzâde) Gergerî Ahmed Efendi'nin oğludur. Devriye mollası olup 1151'de (1738/39) vefat etti. Şairdir. (IV. 28; I. 233)

Fevzî Efendi Müderris olup 1155'de (1742) vefat etti. Sur dışında medfundur. (IV. 28)

Fevzî Efendi Kara Murad Efendi'nin(→) damadıdır. Ahi Çelebi naibiydi. 1170'de (1757) vefat etti. Şairdir. (IV. 28; IV. 358)

Fevzî Efendi Mekteb-i Harbiye'den zâbit çıkmıştır. Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarında vefat eyledi. Şairdir. (IV. 29)

Fevzî Efendi Bâb-ı Seraskerî kâtiplerinden olup nizâmiye muhasebe mümeyyizi, Şa'bân 1277'de (Şubat 1861) ûlâ ile nizâmiye ve Safer 1278'de (Ağustos 1861) hassa muhasebecisi ve azilden sonra zabtiye ve buradan maliye mektupçusu olup azilden sonra Aydın defterdarı, Cemaziyelâhir 1290'da (Ağustos 1873) bahriye mektupçusu ve sonra yine Aydın defterdarı oldu. 1293'de (1876) vefat eyledi. Münşî ve edîp olup *Haber-i Sa-*

hîb adıyla birkaç cilt tarih yazmıştır. (IV. 29)

Fevzî Efendi (Kebecizâde) (Hacı) Tüccardan Mehmed Ârif Ağa'nın oğludur. 1254'de (1838) muhasebe-i maliye ve sonra sadâret mektûbî odası hulefalığında bulunmuş, sonra Fethî Paşa'ya divan kâtibi olmuştur. 1274'de (1857/58) Meclis-i Vâlâ Komisyonu'na aza olarak 1275'de (1858/59) Sıhhiye azası ve sonra Divan-ı Muhâkemat-ı Maliye azası ve Hicaz defterdarı ve Şehremâneti Meclisi azası olup 1288'de (1871) tekrar Sıhhiye azası oldu. 1290 (1873) ve 1305'de (1887/88) iki defa Hicaz sıhhiye reis-i muvakkati ve 1294'de (1877) ûlâ evvel olmuştur. 18 Muharrem 1314'de (25 Haziran 1896) yaşı 90'a yakınken vefat eylemiş ve Eyüp'de ailesi yanına defnedilmiştir. Kâtip, güzel konuşan ve vaktini hoş geçirmiş bir zat idi. (IV. 29)

Fevzî Mehmed Ağa İstanbulludur. Musâhib Mustafa Paşa'ya nedim oldu. 1090'da (1679) Mekke'de vefat etmiştir. Şairdir. (IV. 28)

Fevzî Mehmed Çelebi Divan-ı Hümâyûn kâtiplerinden olup Halvetî dervişiydi. 1081'de (1673/74) vefat eyledi. Hoş tabiatlı, nedim ve şairdir. (IV. 28)

Fevzî Mustafa Efendi Kethüdâ kaleminden yetişip hâcegândan oldu. 1236'da (1820/21) Ağrıboz mukataacısı, 1238'de (1322/23) gurebâ-yı yemin kâtibi olduktan sonra dahiliye kalemine serhalife oldu. Cemaziyelevvel 1258'de (Haziran 1842) vefat etmiştir. (IV. 29)

Fevzî Paşa Sadrazam Derviş Paşa'nın akrabasındandır. Sadâreretinde mîrimîran olmuştur. 1238'de (1822/23) Maraş beylerbeyi oldu. Cemaziyelevvel 1240'da (Ocak 1825) vefat eyledi. Şairdir. (IV. 28/29)

Feyyaz Bey Dulkadırlı Mehmed Bey'in oğludur. Maraş'ı alıp burada oturdu. Sonra Mısırlılara esir oldu. Daha sonra babasının ricasıyla serbest bırakıldı. 840 (1436/37) tarihinden sonra ve babasından önce vefat etmiştir. (IV. 31)

Feyyazî Ahmed Efendi Bâbıâlî'den yetişip hâcegândan ve erbâb-ı menâsıbdan oldu. Divan-ı Hümâyûn mühimmenüvislerden iken 26 Muharrem 1258'de (9 Mart 1842) vefat etti. Kabataş'a defolundu. (IV. 31)

Feyyumî Efendi IV. Mehmed devri (1648-1687) sonlarında Feyyûm'da doğmuştur. Orada hatip olarak âlim ve fakih oldu. III. Ahmed'in cülûs fermanını Feyyûm'da okumuş ve torununun saltanatına yetişmiş mübarek bir zat olmakla İstanbul'a getirilmişti. Şa'bân 1223'de (1808) Manisa'da ikamet emrini alıp kısa süre sonra orada vefat etmiştir. Yaşı 130'a yakın olup bu yaşta kıyam, kuûd, rükû ve sücûda muktedir bir zat idi, gece gözlüksüz okuyabilirdi. İlmiyle ve yaşıyla İstanbul'da bir zaman el üstünde tutulmuştur. (IV. 44)

Feyzî Abdullah Bey Billûrî Mehmed Efendi'nin yeğenidir. Onun himmetiyle tercüme odasına girdi. 1271'de (1854/55) Telgrafhane'nin kuruluşunda oraya memuriyetini nakletti. Yükselerek müdür muavini ve Rebiyülevvel 1285'de (Haziran-Temmuz 1868) telgraf müdürü oldu. Receb 1288'de (Eylül-Ekim 1871) azledildi. Cemaziyelevvel 1289 (Temmuz 1872) sonlarında posta ve telgraf nâzırı ve

Rebiyülâhir 1290'da (Haziran 1873) bâlâ olup o sene Ramazanın 8'inde (30 Ekim) şehremini oldu. Zilhicce'de (Şubat 1873) azledilmiştir. Sonra Tırnova ve 5-6 sene kadar İzmit mutasarrıfı olarak emekli olmuştur. 27 Ramazan 1303'de (29 Haziran 1886) vefat etti. Bilgisi orta, dil bilir ve nabza göre şerbet verirdi. Şirvanîzâde Rüşdî Paşa'ya sonradan yakınlık peyda etmişti. (IV. 43)

Feyzî Abdullah Efendi Dursun Efendi'nin oğludur. Müderris, Kudüs mollası oldu. Bağdad, Eyüp, Üsküdar mollası da oldu. Cemaziyelevvel 1019'da (Temmuz-Ağustos 1610) vefat etti. Fâzıl ve üç dilde şair ve kâtipdi. Muammada usta olup yüz isim çıkar bir muamma yazmıştır. Muamma şudur: "Derde derman olurdu olsa ger ey serv-i kad/ Derde gayet derde gayet derde gayet derde had" Tezhib-i cild ve cedvel-i bedî tertibinde rengîn tasarrufatı vardır. Eserleri: *Kâfiye şerhi*, *Camî*ye Vukuât'a kadar hâşiye, *Tefsir-i Şerif*e ta'likât, *Şerh-i Hidâye* ve *Miftâh*'a kelimât, *Feraiz-i Muhsin-i Kayserî*ye Türkçe şerh ve nazm, *Mu'cizât-ı Enbiyâ'ya dair risale*, *Fethu'l-Gâza'ya dair risale*. (IV. 40/41)

Feyzî Abdurrahman Bey Selânikli Seyyid Mustafa Paşa'nın oğludur. Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1224'de (1809) nişancı ve 1225'de (1810) baruthane nâzırı ve 1228'de (1813) tersane emini ve 1229'da (1814) darbhane nâzırı oldu. Zilka'de 1234 başlarında (Ağustos 1819 sonları) sadâret kethüdâsı oldu ve ayın 17'sinde (5 Eylül 1819) azledilerek Dimetoka'ya sürüldü. 2 Rebiyülevvel 1235'de (19 Aralık 1819) orada vefat eylemiştir. Eyüp'de kayınpederi Köse Kethüda Mustafa Reşid Efendi'nin yanına defnedildi. Aşırı ihmalinden dolayı darphane işlerini karıştırmış olduğundan Düzoğuları da kabahatine ortak edildiler. Akıllı, kibirliydi. Oğlu Âtıf Mehmed Efendi'dir(→). Diğerleri Ahmed Bey ve Abdükadir Bey'dir. Biri de Râşid Mehmed Bey'dir(→). (IV. 42)

Feyzî Ağa Yükselip kapıcıbaşı ve başbaki kulu oldu. 1194'de (1780) Erzurum'da Mikdad Paşa ve İbrahim Paşa'nın mallarına hiyâneti ortaya çıkınca cezalandırılmıştır. (IV. 41)

Feyzî Ahmed Paşa Askerlikten yetişip mîrlivâ olmuşken seryâver-i pâdişâhî oldu. Receb 1290'da (Eylül 1873) ikinci mabeyinci, bir-iki gün sonra da başmâbeynci oldu. Zilka'de'de (Ocak 1874) ayrıldı. Safer 1291'de (Mart-Nisan 1874) ikinci defa başmabeyinci olup Zilka'de'de (Aralık) ayrılıp mîrimîran rütbesiyle Havran mutasarrıfı oldu. Sonra Tırhala ve sonra da Musul valisi olup sonra Zilka'de 1297'de (Ekim 1880) vefat ederek Haydarpaşa'ya defnedilmiştir. İşlere vâkıf ve tedbirliydi. (IV. 43)

Feyzî Bey Bursalıdır. Zeamet sahiplerinden olup 1094'de (1683) Viyana seferinde vefat etti. Şairdir. *Divan*'ı vardır. (IV. 41)

Feyzî Bey (Feyzî Beyzâde) Ricâlden Mehmed Emin Bey'in oğlu ve Kel Ahmed Paşa'nın torunudur. Kalemden yetişip 1223'de (1808) topçular kâtibi ve 1228'de (1813) piskopos mukataacısı ve başka görevlerde bulunup 1236'da (1820/21) sergi nâzırı ve 1237'de (1821/22) Haremeyn muhasebecisi oldu. Zilhicce 1242'de (Temmuz 1827) Rusya muhaddidi olup orada vefat etmiştir. Köstence

muhafızı Hüseyin Paşa'ya damad olmuştu. (IV. 42)

Feyzî Bey (Gümrükçüzâde) Hâcegândan olup 1228'de (1813) salyâne mukataacısı oldu. Sonra vefat etmiştir. (IV. 42)

Feyzî Bey (Halil Paşazâde) Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1198'de (1784) cebeciler kâtibi olup sonra vefat etti. (IV. 41/42)

Feyzî Beyzâde *bak.* Emin Mehmed Bey; Feyzî Bey; Râşid Bey

Feyzî Efendi Kefeli bir şeyh olup 1025'de (1616) vefat etti. Şairdir. Feyzî ve irfanı kâmildi. (IV. 41)

Feyzî Efendi Hâcegândan olup 1177'de (1763/64) vefat eyledi. Üsküdar'da medfundur. (IV. 41)

Feyzî Efendi Mektûbî-i fetvâ ve sonra Feyyûm kadısı oldu. 1178'de (1764/65) vefat etti. Şairdir. (IV. 41)

Feyzî Efendi (Cedzâde) Kefelidir. 1023'de (1614) vefat etti. Şairdir. (IV. 41)

Feyzî Efendi (Küçük Kadızâde) Rumeli kadılarından olup Cemaziyelevvel 1200'de (Mart 1786) vefat etti. Şairdir. (IV 42)

Feyzî Efendi (Seyyid) Bursalıdır. Vaiz olup 1185'de (1771/72) vefat etti. Şairdir. (IV. 41)

Feyzî Emin Efendi Ayaşlıdır. Velîyeddin Rüşdî Efendi'nin oğlu olup 1222'de (1807) doğdu. Divan kâtibi, sonra Rebiyülâhir 1266'da (Şubat-Mart 1850) bahriye mektupçusu ve Receb 1270'de (Nisan 1854) Bahriye Meclisi kâtibi oldu. O hizmette vefat etti. Şairdir. (IV. 42)

Feyzî Feyzullah Bey (Kel Ahmed Paşazâde) Enderûn'dan yetişip çukadar-ı şehriyârî oldu. Şa'bân 1169'da (Mayıs 1756) saraydan ayrıldı. Sonra kapıcıbaşı, 1181'de (1767/68) sipahiler ağası ve 1183'de (1769/70) mîrahûr-ı sânî olup 1184'de (1770/71) vefat etmiştir. Üsküdar'da medfundur. Enderûn'da iken silahdar Cihangirli Mehmed Paşa ile geçinemeyip azline sebep olmuştu. Sonra Mehmed Paşa Sivas valisi iken Feyzî Bey, bir memuriyetle gittiğinde 100 keseden fazla ikramla gönlünü almıştır. Oğulları Mehmed Bey ve Ahmed Bey'dir. (IV. 41)

Feyzî Halil Efendi Edirnelidir. 1208'de (1793/94) doğdu. Kalemden yetişip 1248'de (1832/33) Karantina memurlarından oldu. Senelerce orada bulunup ömrünü tüketti. Şairdir. (IV. 43)

Feyzî Hasan Efendi (Simkeşzâde) 1036'da (1626/27) doğdu. Halvetî ve Mevlevî oldu. Kürsü vâizi ve sonra Emir Buharî şeyhi olmuştur. Kırk sene vaaz ve tefsir etti. Safer 1102'de (Kasım 1690) vefat etti. Üç dilde şairdir. *Divan*'ı, tefsirden risaleleri, *Gamze-i Dil*, *Mi'racname* ve *Hâbname*'si vardır. Oğlu Şeyh Mehmed Efendi'dir. (IV. 41)

Feyzî İbrahim Efendi İstanbulludur. Koca Mustafa Paşa Camii imamıydı. 1136'da (1723/24) vefat etti. Şairdir. (IV. 41)

Feyzî Mehmed Efendi Mukabele serhalifesi olup 16 Rebiyülevvel 1174'de (26 Ekim 1760) vefat etti. Sur dışında medfundur. (IV. 41)

Feyzî Mehmed Efendi (Defterdarzâde) Defterdar vekili Cânibî lâkaplı Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. İzmir mollası olup 2 Rebiyülâhir 1142'de (25 Ekim 1729) vefat eylemiştir.

Ulûm-ı nâfiadan hissedardı. (IV. 224; I. 233)

Feyzî Mehmed Efendi (Zehavî) Babanlı ailesinden Mîr Ahmed b. Hasan b. Husrev b. Emir Süleyman'ın oğludur. Dedesi Hasan Bey bir müddet Zehâva'da oturmakla bu şöhreti almıştır. Tahsil görüp 1257'de (1841) Bağdad'a gelmiş ve 38 sene Bağdad müftüsü olup Mekke pâyesini elde eylemiştir. Cemaziyelevvel 1308'de (Aralık 1890) vefat eylemiştir. Yaşı 90'a yaklaşmış olarak birkaç bin talebe yetiştirmiş ve devrin âlimlerinin hepsinden fâzıl, edip, şair bir zat idi. (IV. 306/07)

Feyzî Mehmed Paşa Behrâm Paşa'nın kethüdâsı olarak 1235'de (1819/20) kapıcıbaşı ve 1236'da (1820/21) ulûfeciyân-ı yemîn ağası ve sonra mîrimîran oldu. 1237'de (1821/22) isyancılarla birlik olmuş ve hüsran içinde vefat etmiştir. (IV. 283)

Feyzî Mehmed Paşa Macardır. Orada zâbit olup 1264'de (1848) onların Avusturya'ya karşı harplerinde rüesâden olmakla General Yem yani Murad Paşa ve diğerleriyle Osmanlı Devleti'ne sığınmıştır. Müslüman olarak Feyzî Paşa adını almış, livâ ve az vakitte ferik olmuştur. Uzun yıllar erkân-ı harp hizmetinde ve Anadolu erkân-ı harp riyâsetinde ve sonra Tensikat-ı Askeriye Komisyonu'nda bulunmuş ve Zilka'de 1306 (Temmuz 1889) başlarında vefat edip Karacaahmet'e defnedilmiştir. Sağlam yürekli ve gayretli, sâdık ve zekî bir yiğitti. Yaşı 80'i geçmişti. Kazaklardan ve Macarlardan (Yâver Paşa, Sâdık Paşa, Rüstem Paşa ve Safer Paşa) gibi Müslüman olmuş ve olmamış askerler gelmiş ve hatta (Yâver Paşa, Müşavir Paşa, Hubart Paşa ve Vilyams Paşa) gibi İngilizler dahi hizmette bulunmuşsa da bunun hizmet ve sadakati hepsine üstündü. Nadir Paşa, Liman Paşa, Beyker Paşa, General Moltke gibi Almanlar ve İngilizler de son yıllarda askerî hizmetimizde bulunmuşlardır. Bunlardan Yâver Paşa, Sultan Abdümecid devri (1839-1861) başlarında, Vilyams Paşa Kırım meselesinde, Müşavir Paşa bahriyemizde, Sâdık Paşa ve Sefer Paşa süvarimizde Sultan Abdülmecid devrinde hizmet ederek vefat etmişlerdir. Rüstem Paşa, Muhlis Paşa ve Nadir Paşa Tophane'de bulunup vefat ettiler. Liman Paşa, geçen savaşta devlet uğrunda can feda etti. Beyker Paşa da o aralık yararlık gösterdi. General Moltke ise daha eski hizmette bulunarak II. Mahmud'un son yıllarında memleketine dönerek Alman erkân-ı harbiye reisi oldu. Macarlardan Hekim Atâ Bey ve daha birçok Müslüman olmuş zâbit de memleketimizin ötesinde berisinde hizmette bulunarak gayret etmişlerdir. Askerî hizmetimizde bulunan yabancılardan Vilyams Paşa ile Hubart Paşa ve Drayse Paşa müşir, Liman Paşa ve Nadir Paşa livâ ve diğerleri ferik oldular. (IV. 43/44)

Feyzî Mustafa Çelebi (Topkapılızâde) İstanbulludur. Yeniçeri kâtibi olup 1058'de (1648) vefat etti. Şairdir. (IV. 41)

Feyzî Mustafa Efendi Bosnalıdır. Kalemden yetişerek hâcegândan oldu. Şevvâl 1165'de (Ağustos-Eylül 1752) kâğıd-ı bîrûn emini olup bu gibi hizmetleri devrederek 1177'de (1763/64) vefat eyledi. Üsküdar'da medfundur. (IV. 439)

Feyzî Mustafa Efendi İçel köylülerinden olup 1242'de (1826/27) doğ-

muştur. 1270'de (1853/54) Mekteb-i Edebiye muallimi oldu. Senelerce bu görevde bulunup ömrünü tüketti. Şairdir. (IV. 42/43)

Feyzî Mustafa Efendi (Hayatîzâde) Yahudi dönmesidir. Etıbbâ-yı hassadan olduğundan 1080'de (1669/70) reis-i etıbbâ-yı sultanî olmuştur. 1095'de (1684) İstanbul pâyesi verildi. 1100'de (1689) Anadolu pâyesi oldu. 1103'de (1691/92) azledilerek sene sonunda vefat eyledi. Sevda-yı merâkîye üç risâle yazmıştır. Oğlu, Ahmed Efendi'dir(→). (IV. 408)

Feyzî Mustafa Efendi (Hayatîzâde) Müderris ve Cemaziyelevvel 1136'da (Şubat 1724) sertabib-i padişahî olup 1140'da (1727/28) Yenişehir mollası oldu. Sonra ilerleyerek Mekke, İstanbul ve 1146'da (1733/34) Anadolu pâyelerini aldı. 21 Zilka'de 1148'de (3 Nisan 1736) müzmin hastalıktan dolayı azledilerek yerine kardeşi Emin Efendi tayin edildi. 1151'de (1738/39) vefat ederek Eyüp'e defnedildi. (IV. 426/27)

Feyzî Paşa Kapıcıbaşı ve yükselip Van muhafızı oldu. 1221'de (1806) orada şehid olmuştur. (IV. 42)

Feyzî Paşa 1225'de (1810) doğdu. 1242'de (1826/27) askere girip 1283'de (1866/67) hassa miralayı ve sonra mîrlivâ oldu. 1291'de (1874) vefat eylemiştir. Duvardibi'nde medfundur. (IV. 43)

Feyzî Râsim Efendi (Şa'bânzâde) Âzim Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. 1170'de (1756/57) vefat etti. Şairdi. (IV. 193)

Feyzî Sâlih Efendi Vanlıdır. Dürrî Ahmed Efendi'nin(→) kardeşidir. 1127'de (1715) Divan-ı hümâyûn kâtiplerinden olup vefat etti. Şairdir. (IV. 41; II. 338)

Feyzîzâde *bak.* Abdülaziz Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Şerif Ahmed Efendi

Feyzullah (Hindî) Fuzalâdandır. 938'de (1531/32) vefat etmiştir. Noktasız *Tefsîr-i Hindî* bunundur. (IV. 32)

Feyzullah Ağa Enderûn'dan yetişip çukadar-ı şehriyârî ve sonra silahşor olmuştur. Azledilmiş iken 1184'de (1770/71) vefat eyledi. Haydarpaşa'da medfundur. (IV. 37)

Feyzullah Ağa Genç Osman Ağa'nın(→) damadı olup kapıcıbaşıydı. 1212'de (1797/98) vefat etmiştir. Üsküdar'da defnedildi. (IV. 39; III. 437)

Feyzullah Bey Hacı Emin Mehmed Bey'in (v. 1199/1785)(→) oğludur. Silahşor olup 23 Zilhicce 1206'da (12 Ağustos 1792) vefat etti. Babasının yanına defnedildi. (IV. 2627

Feyzullah Bey (Köprülüzâde) Hâfız Ahmed Paşa'nın(→) torunlarındandır. 1208'de (1793/94) vefat etmiştir. (I. 263)

Feyzullah Efendi Kırımlıdır. Müderris, Sakız mollası oldu. 6 Safer 1127'de (11 Şubat 1715) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. Ermiş sayılanlardandır. (IV. 34)

Feyzullah Efendi Bağdadlıdır. Bağdad mahkemesi başkâtibi olup 1140'da (1727/28) Hemedan mollası oldu. Sonra vefat etmiştir. (IV. 34)

Feyzullah Efendi Karamanî Mülakkab Yahyâ Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1140'da (1727/28) vefat etti. (IV. 639)

Feyzullah Efendi Şeyhülislâm Mahmud Efendi'nin(→) oğludur. Müder-

ris olup 1150'de (1737/38) vefat etti. (IV. 325)

Feyzullah Efendi Kalemden yetişip hâcegândan ve ricâlden oldu. (1740'larda vefat etti.) Karacaahmet'de medfundur. (IV. 35)

Feyzullah Efendi Hekimbaşızâde Arab Yahyâ Efendi'nin oğludur. Ebû Saidzâde Feyzullah Efendi'ye damad olmuştur. Müderris ve Mısır mollası olup Muharrem 1130'da (Aralık 1717) ordu kadısı olmakla Mekke, sonra İstanbul pâyesi oldu. 1134'de (1721/22) Anadolu kazaskeri olup 1135'de (1722/23) ayrıldı. Safer 1139'da (Ekim 1726) Rumeli kazaskeri olup 1141'de (1728/29) ayrılmıştır. Rebiyülâhir 1143'de (Ekim-Kasım 1730) Midilli'ye ve Cemaziyelâhir'de (Aralık) Kal'a-i Sultaniye'ye gönderildi. 1155'de (1742) affedilerek emekli oldu. 1160'da (1747) vefat eylemiştir. Cağaloğlu'nda yanık Sarraf İskender Camii Mezarlığı'na defnedilmiştir. Sadrazam Hasan Paşa'nın çorbacılığında, bunun bir ağasına soğuk muamelesinden efendi hiddete gelmiş, elinden güçlükle kurtulmuştu. Sadâretinde ona müracaatla af emrini alması garip bir tesadüftür. Oğulları Hasan Efendi(→) ile Abdülaziz Efendi'dir(→). (IV. 35)

Feyzullah Efendi Ebezâde Hüseyin Efendi'nin damadı olup kadı olarak mektûbî-i fetvâpenâhi oldu. I. Mahmud devri (1730-1754) ortalarında vefat etmiştir. Oğlu Reşid Ahmed Efendi'dir(→). (IV. 35)

Feyzullah Efendi Bozoğlan İbrahim Efendi'nin(→) oğludur. Hâcegândan olup Avlonya mukataacısı ve 1168'de (1754/55) surre emini oldu. Orada kalmıştır. (IV. 36; I. 127)

Feyzullah Efendi Üsküdar'da Yeni Vâlide Camii hatibi olup şeyhülkurrâ oldu. Zilka'de 1193'de (Kasım 1779) vefat ederek Karacaahmet'e defnedildi. (IV. 38)

Feyzullah Efendi Mîrî dellalbaşısı Mustafa Ağa'nın oğludur. Başmuhasebeden yetişip 1182'de (1768/69) kesedar oldu. 1188'de (1774) ordunun dönüşünde azlolunup 1192'de (1778) defterdar kesedarı ve 25 Zilhicce 1196'da (1 Aralık 1782) birden defterdar-ı şıkk-ı evvel ve Cemaziyelevvel 1198'de (Nisan 1784) reisülküttab oldu. 1199 (1785) ortalarında azledildi ve Istanköy'e sürüldü. O sene affedilerek çavuşbaşı olup 1 Safer 1200'de (4 Aralık 1785) ikinci defa reisülküttab oldu. 11 Rebiyülevvel'de (11 Şubat 1786) azledildi. 1202'de (1787/88) Mısır Darphanesi memuru olup Receb'de (Nisan 1788) geri çağrılarak çavuşbaşı ve Muharrem 1203'de (Ekim 1788) birkaç gün üçüncü defa reisülküttab olup hemen ardından tevkiî ve ardından defter emini, Şevvâl 1203'de (Temmuz 1789) ikinci defa defterdar, Şa'bân 1204'de (Nisan-Mayıs 1790) ikinci defa defter emini ve Ramazanın 15'inde (29 Mayıs) sadâret kethüdâsı olup Rebiyülâhir 1205'de (Aralık 1790) azledilerek Kıbrıs'a sürgün edildi. Affedildikten sonra ikinci defa tevkiî olup 1208'de (1793/94) Karadeniz Boğazı tamirine memur oldu. Receb 1209'da (Ocak- Şubat 1795) hacca gidip sonra Mekke civarında Şeyh Mahmud'da Muharrem 1210'da (Temmuz-Ağustos 1795) hummadan vefat etmiştir. Defter tutma usûlüne ve hesap işlerine vâkıf, inşa ve kitâbeti ise bilmez olup, görme ve duyma zayıflığı fazlaydı. Hele riyâsete gelmesinin sebebi-

nin, Halil Hamid Paşa'nın kendisini göstermek için olduğu söylenir. Güzel ahlâk sahibi görünür ise de aslında gammaz ve münafık imiş. Oğlu Sâlim Mustafa Efendi'dir(→). (IV. 38/39)

Feyzullah Efendi Müderris olup 3 Rebiyülevvel 1212'de (26 Ağustos 1797) vefat etti. Eyüp'de medfundur. Fâzıldı. (IV. 39)

Feyzullah Efendi Çarşambalıdır. Müderris ve dersiâm olup Cemaziyelevvel 1282'de (Eylül-Ekim 1865) vefat eylemiştir. (IV. 40)

Feyzullah Efendi Selânik müftüsü olup Trabzon mollası olmuştur. 9 Şa'bân 1284'de (6 Aralık 1867) vefat eyledi. Edirnekapı'da medfundur. (IV. 40)

Feyzullah Efendi Selimiye Tekkesi şeyhi idi. Rebiyülevvel 1286'da (Haziran 1869) vefat edip tekkesine defnolundu. (IV. 40)

Feyzullah Efendi Müderris, molla ve Medine kadısı oldu. Zilka'de 1307'de (Haziran-Temmuz 1890) vefat eylemiştir. (IV. 44)

Feyzullah Efendi Sadrazam Mehmed Reşid Paşa'nın dairesi hademesinden olup sonra Nakşibendî ve Halıcılar Tekkesi'ne şeyh oldu. Güzel halle meşhurdur. (IV. 40)

Feyzullah Efendi (Altıparmakzâde) Altıparmak Abdülfettâh Efendi'nin(→) torunlarındandır. Müderris olup 1156'da (1743) vefat etti. Şairdir. (IV. 35; III. 342)

Feyzullah Efendi (Bülbül Hâfız) Enderûn'da yetişip kahveci-i sânî oldu. Rebiyülevvel 1222'de (Mayıs 1807) dârüssaâde ağası yazıcısı ve sırkâtibi oldu. 1223'de (1808) azledildiyse de Cemaziyelâhir'de (Ağustos) yine makamına döndü. Musâhib-i padişahî dahi oldu. 1225'de (1810) vefat eyledi. Eyüp'de Bostan İskelesi'nde medfundur. (IV. 39)

Feyzullah Efendi (Çiçekçibaşızâde) Müderris ve Rebiyülâhir 1182'de (Ağustos-Eylül 1768) Yenişehir mollası oldu. Sonra vefat etti. Kardeşi Mehmed Tâhir Efendi'dir(→). (IV. 37)

Feyzullah Efendi (Damadzâde) Ebûlhayr Ahmed Efendi'nin oğludur. Müderris, 1140'da (1727/28) Galata mollası, 1142'de (1729/30) Bursa mollası, sonra Mekke ve İstanbul pâyesi, Rebiyülevvel 1152'de (Haziran 1739) Anadolu kazaskeri olup Zilka'de'de (Şubat 1740) Rumeli pâyesi olup 1163 (1750) ve 1167'de (1754) iki defa birer sene Rumeli kazaskeri oldu. 27 Şa'bân 1168'de (8 Haziran 1755) şeyhülislâm oldu. 28 Şevvâl 1168'de (7 Ağustos 1755) ayrıldı. 28 Cemaziyelevvel 1170'de (7 Şubat 1757) ikinci defa şeyhülislâm olup 16 Cemaziyelevvel 1171'de (16 Ocak 1758) ayrıldı. Cemaziyelevvel 1175 (Aralık 1761) sonlarında Sütlüce'de vefat edip orada yaptırdığı zaviyesine defnedildi. İlm-i ebdânda mâhir ve ilm-i riyaziyeye ve mûsikîye âşinâ idi. Beste yapardı. Dedesi Bursa kadısı iken babası ve babası Bursa mollası iken de kendisi doğdu. Oğlu Murad Efendi'dir. (IV. 36)

Feyzullah Efendi (Devâtı güzel) Devâtı güzel Peksimetçibaşı Ahmed Ağa'nın oğludur. Başmuhasebede Pepegî Hasan Efendi kardeşi Ahmed Efendi'nin yanında yetişti. Onun vefatında yerine arpa kâtibi oldu. Sonra zimmet halifesi ve başmuhasebe kesedarı olup Yusuf Ziyâ Paşa'nın Mısır'a gidişinde 1216'da (1801/02) orduda defterdar-ı şıkk-ı evvel olup

1217'de (1802/03) dönerek tevkiî ve Safer 1218'de (Mayıs-Haziran 1803) ikinci defa defterdar oldu. 13 Rebiyülevvel 1220'de (11 Haziran 1805) irâd-ı cedid defterdarı olup o sene Recebinin 3. günü (27 Eylül) azledilerek özel görevle Mısır'a gönderildi. Döndükten sonra vefat etti. Oğlu Süleyman Râşid Efendi'dir. (IV. 39)

Feyzullah Efendi (Ebû İshakzâde) Lutfullah Efendi'nin(→) oğludur. Müderris ve Diyarbekir mollası olup 1219'da (1804/05) vefat etti. Mutâyebe ve muhavere sanatında benzeri yoktu. Oğlu Lutfullah Efendi'dir(→). (IV. 39; IV. 89)

Feyzullah Efendi (Elifîzâde) Banaluka kadısı iken Muharrem 1179'da (Haziran-Temmuz 1765) vefat etti. Yaşı 50'yi aşkın olup şairdir. (IV. 36)

Feyzullah Efendi (Fındıkzâde) İbrahim Efendi'nin oğludur. 1146'da (1733/34) Kayseri, 1151'de (1738/39) Üsküdar mollası olup daha sonra vefat eyledi. Oğlu, Hacı İbrahim Efendi'dir(→). (IV. 35; I. 120)

Feyzullah Efendi (Hâfız) Müderris ve Muharrem 1188'de (Mart-Nisan 1774) Selânik mollası olmuştur. Sonra vefat etti. (IV. 37/38)

Feyzullah Efendi (Hâfız) Murad Molla Tekkesi şeyhi olup Mesnevîhân ve reisülkurrâ idi. 2 Cemaziyelâhir 1284'de (1 Ekim 1867) vefat etmiştir. Tekkede medfundur. (IV. 40)

Feyzullah Efendi (Hekimzâde) Nuh Efendi'nin küçük oğludur. Kalemden yetişip kardeşi Ali Paşa'nın sevkiyle 1144'de (1731/32) küçük evkaf muhasebecisi, o sene Zilhiccesinde (Haziran 1732) arpa emini, 1147'de (1734/35) matbah emini olup 1152'de (1739) başmuhasebeci ve sonra şehremini ve ruznâme-i evvel olup 1161'de (1748) vefat etmiştir. Kapdan İbrahim Paşa Camii kabristanında medfundur. 1135'de (1722/23) Kasımpaşa'da Nallı Mescid'i camiye çevirmiştir. (IV. 35/36)

Feyzullah Efendi (İshakzâde) Nur Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Üsküdar mevleviyetinden azledilmiş olarak 25 Cemaziyelevvel 1181'de (19 Ekim 1767) vefat etmiştir. Edirnekapı'da medfundur. (IV. 36; IV. 580)

Feyzullah Efendi (Kevâkibîzâde) Velîyeddin Efendi'nin torunlarındandır. I. Abdülhamid devri (1774-1789) sonlarına yetişti. Şairdir. (IV. 38; IV. 613)

Feyzullah Efendi (Köse) Mengenlidir. Müderris olup Ramazan 1049'da (Ocak 1640) vefat etti. (IV. 33)

Feyzullah Efendi (Mahmud Çavuşzâde) İbrahim Efendi'nin oğlu ve Vefa şeyhi Mustafa Efendi'nin damadıdır. Müderris, Eyüp vâizi ve Vefa Camii mütevellisi idi. 15 Cemaziyelâhir 1181'de (8 Kasım 1767) vefat etti. Vefa kabristanında medfundur. Sarı Mûsâ Mescidi'ne minber koydu. Oğlu, sudûrdan Şemseddin Efendi'dir. (IV. 36)

Feyzullah Efendi (Muhibzâde) Ankaralıdır. Ankara müftüsü ve müderris olup 1162'de (1749) vefat ederek Üsküdar'a defnedildi. (IV. 36)

Feyzullah Efendi (Osmanzâde) Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris ve Haleb mollası oldu. Muharrem 1079'da (Haziran 1668) vefat etti. İhtişama düşkündü. (IV. 32/33)

Feyzullah Efendi (Sadreddinzâde) Emin Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris iken 6 Rebiyülevvel

1068'de (12 Aralık 1657) vefat etti. Üsküdar'da babasının yanında medfundur. Şairdi. Oğlu şeyhülislâm Sâdık Efendi'dir. (I. 403; IV. 32)

Feyzullah Efendi (Sadreddinzâde) Kassâm Mehmed Efendi'nin(→) oğlu olduğundan Kassâmzâde dahi denir. Mevâlîdendir. 1187'de (1773) Yenişehir mollası olup 1192'de (1778) vefat etti. Şairdir. (IV. 37; IV. 234)

Feyzullah Efendi (Salbaşzâde) Edirnelidir. Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup Zilhicce 1124'de (Ocak 1713) vefat etmiştir. Oğlu Mûsâ Efendi'dir(→). (IV. 34; I. 229)

Feyzullah Efendi (Seyyid) Şemseddin Tebrizî'nin torunlarından Erzurum müftüsü Mehmed b. Pîr Mehmed b. Ahmed b. Şeyh Cüneyd'in oğludur. Tahsilden sonra İstanbul'a gelip 1074'de (1663/64) Mehmed Vânî'ye damad olmuştur. 1078'de (1667/68) hacca gidip geldi. Padişah Yenişehir'de iken huzurda kayınpederi ile derste bulunmuştur. Receb 1080'de (Aralık 1669) Şehzâde Sultan Mustafa muallimi olup müderris oldu. 1084'de (1673/74) İstanbul pâyesiyle Süleymaniye Dârülhadisi müderrisi ve Cemaziyelevvel 1086'da (Ağustos 1675) Anadolu pâyesiyle Sultan Ahmed Medresesi müderrisi oldu. Receb 1089'da (Ağustos-Eylül 1678) Şehzâde Sultan Ahmed'e de muallim olunca Rumeli pâyesini aldı. Cemaziyelâhir 1097'de (Mayıs 1686) sultan bahçelerinden bir atı alması yüzünden muallimlikten azledildi. 5 gün sonra arpalıkla Eyüp kadısı oldu. Zilhicce 1098'de (Ekim 1687) nakibüleşraf olup Muharrem 1099'da (Kasım 1687) ilâveten ikinci defa Eyüp kadısı oldu. 8 Rebiyülâhir 1099'da (11 Şubat 1688) şeyhülislâm olup ayın 28'inde (3 Mart) her ikisinden azledildi. Bir hafta sonra Kuzguncuk'daki yalısından Erzurum arpalığına gönderildi. 8 Cemaziyelâhir 1106'da (24 Ocak 1695) affolunup Ramazan'da (Nisan-Mayıs 1695) İstanbul'a gelmiştir. Şevvâl 1106'da (Mayıs-Haziran 1695) ikinci defa şeyhülislâm oldu. Şevvâl 1113'de (Mart 1702) maaşına bin kuruş zam ile taltif edildi. 13 Rebiyülevvel 1115'de (27 Temmuz 1703) azledilip İslimye'ye gönderilmiş ve 14 Rebiyülâhir'de (27 Ağustos) Edirne'ye çağrılarak tevkif olunmuş ve 6 gün sonra da vefat etmiştir. Âlîm, fâzıl, edip hoş, heybetli, şerefli, müfessir, nükteciydi. Erzurum'da bir medrese ve bir cami, Şam'da bir dârülhadis, Medine'de bir medrese, kütüphane ve muallimhane inşa etmiştir. *Tefsîr-i Beyzâvî* hâşiyesi üzerine ta'likatları, *Nesayih-i Mülûk*'u vardır. Evlat ve kayınlarıyla damadlarına ve diğer akrabasına ilmiye ve seyfiye ve kalemiye mesnetlerinin tamamını hasra çalışmış idi. Oğulları Mehmed Efendi, Fethullah Efendi, İbrahim Efendi, Ahmed Efendi, Mustafa Efendi ve Murtaza Efendi ile damadları Abdullah Paşa, Dede Mehmed Efendi, Mahmud Efendi kardeşi Ahmed, torunlarından Mehmed Refî' Efendi, Sa'deddin Efendi, Mehmed Emin Efendi, Hamid Efendi, İsmail Efendi, Mehmed Selâm Efendi ve Şerif Ahmed Efendi'dir. Oğullarından Ali Efendi, müderris iken Şa'bân 1129'da (Temmuz 1717) vebadan Bursa'da, müderris Ömer Efendi de Üsküdar'a çekilip Şa'bân 1124'de (Eylül 1712) ve torunlarından müderris Mustafa Efendi 1146'da (1733/34), Ahmed Efendi Belgrad kadısı iken 1169'da

(1755/56) vefat etmiştir. Torunlarından Mustafa Efendi b. Osman Efendi de müderris iken 1181'de (1767/68) vefat etmiştir ve Üsküdar'da Eski Menzilhane'de medfundur. (IV. 33)

Feyzullah Efendi (Seyyid) Seyyid Vahyî Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Babasının yerine 1130'da (1718) Şeyhülharem Tekkesi şeyhi olup 1142'de (1729/30) vefat etmiştir. Oğlu İbrahim Efendi'dir. (IV. 607)

Feyzullah Efendi (Şekerzâde) Müderris, 1200'de (1786) Selânik mollası, sonra bilâd-ı hamse ve 1218'de (1803/04) Mekke mollası oldu. Cemaziyelâhir 1219'da (Eylül 1804) orada vefat etti. (IV. 39)

Feyzullah Efendi (Zeyrek İmamızâde) Şeyhülkurrâ Zeyrek imamı Abdülbâkî Efendi oğludur. Müderris, Muharrem 1178'de (Temmuz 1764) Haleb mollası, sonra Bursa kadısı oldu. 1197'de (1783) vefat edip Eğrikapı'ya defnedilmiştir. 1191 (1777) ve 1192 (1778) tarihlerinde Mehmed Emin ve Abdülbâkî adlarında yetişmiş iki oğlu vefat etmiştir. (IV. 38)

Feyzullah Efendizâde *bak.* Sa'deddin Efendi; Süleyman Râşid Efendi (Seyyid)

Feyzullah Feyzî Ağa Kapıcıbaşı ve Tırnova voyvodası oldu. 1239'da (1823/24) silahdar ağası olup 1244'de (1828/29) Rusya harbinde bulundu. II. Mahmud devri (1808-1839) sonlarında vefat eyledi. (IV. 39/40)

Feyzullah Feyzî Efendi (Abdülhâdîzâde) Beypazarî Abülhâdî Efendi'nin oğludur. Müderris, Erzurum mollası oldu. 16 Zilhicce 1128'de (1 Aralık 1715) vefat etti. Niyabet ve şer'îatçılıkta uzun yıllar bulunmuştur. Üç dilde şairdir. Nezih ve iffetliydi. (IV. 34/35)

Feyzullah Feyzî Efendi (Hoca Sa'deddinzâde) Ebû Said Efendi'nin oğludur. 12 Cemaziyelevvel 1040'da (17 Aralık 1630) doğdu. Müderris, molla, Safer 1064'de (Ocak 1654) İstanbul kadısı olup Receb'de (Mayıs) azille Gelibolu'ya ve oradan da Tekfurdağı'na gönderildi. Sonra dönerek Muharrem 1077'de (Temmuz 1666) Anadolu kazaskeri olup Muharrem 1079'da (Haziran 1668) Rumeli pâyesiyle ayrıldı. Zilka'de 1095'de (Ekim 1684) ikinci defa Anadolu kazaskeri oldu. Muharrem 1097'de (Aralık 1685) Rumeli kazaskeri oldu. Ramazan 1098'de (Temmuz 1687) azledilerek o senenin Zilhiccesinde (Ekim) ikinci defa Rumeli kazaskeri oldu. Rebiyülâhir 1099'da (Şubat 1688) azledildi. Rebiyülevvel 1100'de (Ocak 1689) şeyhülislâm olup Cemaziyelâhir 1103'de (Şubat-Mart 1692) ayrıldı. O sene Şa'bân'da (Nisan-Mayıs) ikinci defa şeyhülislâm oldu. Zilka'de 1105'de (Haziran-Temmuz 1694) azledilerek Sakız'a sürüldü. 1106'da (1694/95) Sakız'a Frenkler gelmekle İstanbul'a döndü. 15 Rebiyülâhir 1110'da (21 Ekim 1698) vefat eyledi. Eyüp'de ceddi yanında medfundur. Âlîm, fâzıldı. Kitapların hâmişinde notları ve şiiri vardır. *Fetâvâ-yı Kaidiye*'nin Farsça kısımlarını Arapçaya tercüme ettiyse de tamamlayamadı. Oğlu, Reşid Mehmed Efendi'dir(→). Onun oğlu Abdullah Bükaî Efendi'dir(→). Debbağzâde Ahmed Efendi'nin damadı olduğundan buna da "Debbağzâde" dendi. (IV. 33)

Feyzullah Feyzî Efendi (Subhîzâde) Şair Subhî Ahmed Efendi'nin oğludur. Şehremini ruznâmçecisiydi.

1152'de (1739/40) vefat eylemiştir. Usta bir şairdi. Oğullarından Ahmed Efendi 1168'de (1754/55), Mehmed Said Efendi 1161'de (1748) vefat ederek Eyüp üzerinde defnedildiler. (IV. 35; III. 219/20)

Feyzullah Feyzî Mustafa Efendi (Kafzâde) Mevâlîden "Kaf Çelebi" lakaplı Şemseddin Ahmed Efendi'nin oğludur. 950'de (1543/44) doğdu. Müderris, Haleb, Mekke, Şam, Mısır, Edirne, Galata mollası oldu. Cemaziyelevvel 1012'de (Ekim 1603) İstanbul kadısı olup Zilhicce 1012'de (Mayıs 1604) azledildi. 15 Cemaziyelevvel 1013'de (9 Ekim 1604) Anadolu kazaskeri ve 22 Şa'bân'da (13 Ocak 1605) Rumeli kazaskeri oldu. 28 Zilhicce 1013'de (17 Mayıs 1605) azledildi. Zilka'de 1019'da (Ocak-Şubat 1611) ikinci defa Anadolu kazaskeri oldu. 30 Cemaziyelevvel 1020'de (10 Ağustos 1611) vebadan vefat etmiştir. Zincirlikuyu'da kayınpederi Malûlzâde Mehmed Efendi'nin yanına defnedildi. Müfessir, fâzıl, edip, üç dilde şairdir. *Kadîhân*'a fihrist yazdı. Oğlu, Abdülhay Efendi'dir. (IV. 32)

Feyzullah Hamdî Efendi (Hatvanîzâde) Müderris, molla oldu ve 1220'de (1805) vefat eyledi. Sultanselim'de medfundur. (IV. 39)

Feyzullah Mollazâde *bak.* Hamid Efendi

Feyzullah Nâfiz Efendi (Lâzikizâde) Şeyhülislâm İmam Mehmed Efendi'nin oğludur. 1130'da (1718) müderris ve 1144'de (1731/32) Tebriz mollası oldu. İstilada dönerek 1146'da (1733/34) Filibe mollası, 1153'de (1740) Diyarbekir mollası, Rebiyülâhir 1162'de (Mart-Nisan 1749) Mekke pâyesi, Muharrem 1164'de (Aralık 1750) Mekke kadısı ve Muharrem 1167 (Kasım 1753) sonlarında İstanbul kadısı olup 8. ayda azledildi. Muharrem 1177'de (Haziran 1763) Anadolu kazaskeri olup senesinde azledildi. Rebiyülâhir 1181'de (Eylül 1767) Rumeli kazaskeri oldu. 55. gün, yani 25 Cemaziyelevvel 1181'de (19 Ekim 1767) vefat eyledi. Eyüp'de Küçük Emir Efendi karşısında medfundur. Selâsetsiz şiirleri vardır. Ev idaresinde şaşkın olduğundan büyük borç ve sıkıntıya düşmüştü. Eşi Fatma Hanım, Kızıl Mescid'e minber koymuştur. Oğlu Abdülhamid Efendi'dir. Diğeri Abdülaziz Mehmed Efendi'dir(→). Torunu Emin Efendi'dir. Oğullarından biri de Mehmed Efendi'dir(→). (IV. 36/37)

Feyzullah Paşa Abaza Mehmed Paşa'nın hazinedarı olup paşasının ölümünde Nasûhoğlu'na kapılanmıştı. Cemaziyelevvel 1186'da (Ağustos 1772) orduya gelip mîrimîran oldu. Silistre'de harpde birkaç yerinden yaralandığı halde birkaç düşman katledip şehid oldu. (IV. 37)

Feyzullah Paşa Çerkesdir. Hemşiresi padişah kadınlarından olup bu şereften mülkiye kaymakamı oldu. 1270'de (1853/54) mîrimîranlık ile Çıldır kaymakamı, Receb'de (Nisan 1854) yolda iken vezir rütbesiyle Erzurum valisi ve Şevvâl'de (Temmuz) Sivas valisi oldu. Receb 1272'de (Mart 1856) şehid olmuştur. Talihli ve iyi idareciydi. (IV. 40)

Feyzullah Paşa 1235'de (1819/20) doğdu. 1255'de (1839) askerliğe girerek 1281'de (1864/65) 6. Ordu'ya miralay ve sonra 1290 (1873) tarihlerinde mîrlivâ oldu. Geçen savaşta (1877/78 Osmanlı-Rus Savaşı) Tuna ciheti-

ne yararlık gösterip yaralı olarak İstanbul'a getirilmiş ve 1295 (1878) başlarında ameliyat sırasında şehid olmuştur. Gayretli ve cesurdu. (IV. 40)

Feyzullah Paşa (Zaralızâde) Osman Paşa'nın oğludur. Yükselip Sivas muhassılı oldu. Sonradan mîrimîran olmuş ve levendât eşkıyasını cezalandırması üzerine mükâfâten 1171'de (1757/58) vezirlikle Sivas valisi, Cemaziyelevvel 1174'de (Aralık 1760) Diyarbekir, Safer 1175'de (Eylül 1761) Van, sonra Sivas, 1176'da (1762/63) tekrar Van, Rebiyülâhir 1181'de (Eylül 1767) Konya, Zilhicce'de (Nisan-Mayıs 1768) Alâiye, Muharrem 1182'de (Mayıs-Haziran 1768) Hanya ve Cemaziyelevvel'de (Eylül) Anadolu valisi oldu. Rebiyülâhir 1183'de (Ağustos 1769) orduya gelip Cemaziyelevvel'de (Eylül) Bağdad seraskeri maiyetine memur oldu. Gitmekte ayak sürümesi üzerine Receb 1183'de (Kasım 1769) vezirliği kaldırılarak Dimetoka'ya sürgün edilmiştir. Orada vefat etti. (IV. 37)

Feyzullah Sermed Efendi (Şekerzâde) Meşhur hattat Seyyid Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris, 1191'de (1777) Selânik mollası oldu. 22 Muharrem 1202'de (3 Kasım 1787) vefat etti. Şair ve hattatdır. Oğlu Abdülvehhâb Efendi'nin oğlu Re'fet Süleyman Efendi'dir(→). (IV. 38)

Feyzullah Şükrî Efendi Katar şeyhlerinden olup Ayasofya vâizi ve reisülkurrâ oldu. 15 Cemaziyelâhir 1229'da (4 Haziran 1814) vefat etti. Oğlu Reşid Mehmed Efendi'dir(→). (IV. 39)

Feyzullahzâde *bak.* Abdullah Efendi; Abdullah Efendi; Abdullah Efendi; Emin Mehmed Efendi; Emin Mehmed Efendi; Hâlis Mehmed Efendi; İsmail Efendi; Nâfi' Seyyid Mehmed Efendi; Osman Efendi; Refî' Mehmed Efendi

Feyzullahzâde Vânî damadı Erzurumî Feyzullah Efendi oğullarıdır ki, pek çok şeyhülislâm ve kazasker yetiştirmiş bir ailedir. Çeyrek asırdır ortadan yok olmuş bir haldedir. (IV. 700)

Fezayî Mehmed Efendi Edirnelidir. Derviş ve seyyah olup 1151'de (1738/39) vefat etti. Şairdir. (IV. 20)

Fıkhî *bak.* Mehmed Efendi

Fındık *bak.* Mehmed Ağa; Mehmed Efendi; Mehmed Paşa; Mustafa Efendi; Mustafa Paşa

Fındık Emir *bak.* Ahmed Efendi

Fındıkzâde *bak.* Ahmed Ağa; Feyzullah Efendi; İbrahim Efendi; İbrahim Halil Efendi; İshak Ahmed Efendi

Fındıkzâde Konyalı Fındık Mustafa Efendi oğullarıdır ki, iki asırdan beri içlerinden biri kazasker ve geri kalan molla olarak devam ediyor. Sa'dîye şeyhlerinden bir "Fındıkzâde" ailesi daha vardır. (IV. 699/700)

Fıtnat Zübeyde Hanım (Ebû İshakzâde) Said Efendi'nin kızı ve sudûrdan Derviş Efendi'nin zevcesidir. 1194'de (1780) vefat eylemiştir. Kitâbet ve inşa, şiir ve imlâda seçkin olup matbu *Divan*'ı vardır. Râgıb Paşa ve Haşmet ile çağdaş olup karşılıklı lâtifeleri vardır. (IV. 24/25)

Figânî Çelebi II. Bâyezid'in (hd 1481-1512) kâtiplerinden olup Şehzâde Abdullah'ın kitâbet hizmetinde bulunmuştur. Sonra vefat etti. Şairdir. *İskendername*'yi yazdı. (IV. 25)

Figânî Ramazan Çelebi Trabzonludur. Frenk İbrahim Paşa'yı "Dü İbrahim âmedend bedir-i cihan/ Yekî büt şiken yekî büt nişân" diye hicvetmiş

ve 938'de (1531/32) şehid olmuştur. Şairdir. (IV. 25)

Fikrî Ahmed Çelebi Anadolu/Aksaraylıdır. 1062'de (1652) İstanbul'da vefat etmiştir. Şairdir. (IV. 25)

Fikrî Efendi Müderris ve nâib olup 1210'da (1795/96) evkaf müfettişi oldu. Süleymaniye müderrisi iken 1214'de (1799/1800) vefat eyledi. Âlîm ve fâzıldı. Oğlu Hacı Ahmed Râşid Efendi'dir(→). (IV. 25)

Fikrî Mehmed Efendi (Müezzinzâde) Müderris, mola olup 1050'de (1640/41) vefat etti. (IV. 160)

Fikrî Mehmed Emin Efendi Teşrifat kaleminden yetişip teşrifat kesedarı oldu. Safer 1259'da (Mart 1843) vefat eyledi. Üsküdar'da Tunusbağı'nda medfundur. (IV. 25)

Fikrî Paşa Taşralıdır. İstanbul'a geldikde kapı çukadarı İhtiyar Kâmil Efendi'ye yamak oldu. Güzel imlâsıyla Hasan Paşa dairesine girip kâtibi olmuş ve efendisi zabtiye müşiri olunca 1285'de (1868) zabıta müdürü ve Safer 1286'da (Mayıs 1869) Beyoğlu mutasarrıfı ve Muharrem 1288'de (Mart-Nisan 1871) ûlâ sınıf-ı evveliyle zabtiye muavini olup Cemaziyelevvel'de (Temmuz-Ağustos) azledildi. Receb'de (Ağustos-Eylül) Acarateyn kazası kaymakamlığına gönderildi. Sonra mutasarrıflıkla taşralarda gezip Zilhicce 1296'da (Aralık 1879) Rumeli pâyesiyle Dersim valisi ve 1298'de (1881) Hakkari valisi olup 1305 başlarında (1887 sonları) vilâyetin lağviyle boşta kalmış ve Şevvâl 1305 (Haziran 1888) ortalarında vefat eylemiştir. Vilayet idaresine kadirdi. (IV. 25)

Fil *bak.* Ya'kub Paşa

Filibe Nâzırızâde *bak.* Ziyâeddin Efendi

Filibeli *bak.* Mustafa Paşa

Firâkî Dede İstanbulludur. Mevlevî fukarasından olup 1155'de (1742) vefat etti. Şairdir. (IV. 12)

Firarî *bak.* Ahmed Fevzî Paşa; Hasan Paşa; İbrahim Paşa; Mustafa Paşa (Kara)

Firari Yeğeni *bak.* Mustafa Efendi

Firarîzâde *bak.* Said Mehmed Bey

Firarîzâde II. Mustafa devri (1695-1703) vezirlerinden Hasan Paşa hânedanıdır ki, oğlu Abdullah Paşa sadrazam olmuştur. (IV. 699)

Firdevsî Ahmed Efendi Hâcegândan olup III. Mustafa devrinde (1757-1774) vefat etmiştir. Mahmud Paşa hariminde medfundur. (IV. 14)

Firdevsî Çelebi I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) Mizistre kadısı iken vefat eylemiştir. Şairdi. (IV. 14)

Firdevsî Çelebi (Uzun) Bursalıdır. I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) şairlerindendir. İran'a gidip orada vefat etmiştir. *Süleymanname* unvanıyla 380 cilt bir kitap yapıp 80'i seçilerek gerisi yakıldı. (IV. 14)

Firdevsî Mehmed Efendi Halil Paşa'nın torunu Nesib Bey'in oğlu olup 1265'de (1849) müderris olmuştur. Ceridehanede gazete başmuharriri olup 1285 (1868/69) tarihlerinde vefat eylemiş olan Firdevsî Mehmed Emin Efendi, bu zat olmalıdır. (IV. 15)

Firdevsî Mehmed Emin Efendi Tezkire-i evvel İbrahim Vâhib Efendi'nin akrabasındandır. Rüûs kalemine girip 1182'de (1767/68) harpde bulundu. Sonra kalemine kesedar oldu. Safer 1202'de (Kasım 1787) küçük tezkireci olup Ziştovi ve sonra Yaş sulhunde murahhas oldu. Abdullah

Birrî Efendi'nin görüşmelere memuriyetinde reis vekili oldu. 1207'de (1792/93) tezkire-i evvel olup, 13 Cemaziyelâhir 1209'da (3 Ocak 1795) reisülküttab olup 7 Zilka'de 1209'da (26 Mayıs 1795) azledildi. 1210 Cemaziyelevvelinin sonunda (1795 Aralık başı) ruznâme-i evvel, Şevvâl'de (Nisan 1796) defter emini, Safer 1211 (Ağustos 1796) ortalarında eyâletli nâzırı ve sonra matbah emini ve ikinci defa defter emini ve tekrar ruznâme-i evvel olup Şevvâl 1219'da (Ocak 1805) vefat eyledi. Edirnekapı dışında medfundur. Bu kadar yüksek göreve geçtiyse de "mümkün olsa da kesedar olsam" diye gözü o makamda kaldı. Gücü reisülkütttablığa yeterli değilse de diğer görevlere yeterdi. (IV. 14)

Firûz Ağa Ahmed Paşa'ya sadâretinde kethüdâ olup o hizmette vefat etmiştir. Oğlu Mehmed Bey'dir(→). (IV. 32)

Firûz Ağa I. Bâyezid'in (Yıldırım) emirlerinden olup bir aralık Mûsâ Çelebi ile bulundu ve ona vezir oldu. 816'da (1413) vefat etmiştir. (IV. 31)

Firûz Ağa Hadım ağalardan olup kapı ağası oldu. 918'de (1512) vefat eyledi. Şeyh Hamdullah'ın çırağı olup hattatlığı meşhurdur. Tophane'de, Atmeydanı'nda ve Kırkçeşme'de birer cami yaptırmıştır. Kendisi Sultanahmet'de medfundur. Dindar ve hayırseverdi. (IV. 31)

Firûz Bey I. Murad'ın (hd 1361-1389) beylerinden olup savaşlarda ve Kosova harbinde bulunduktan sonra Vidin muhafızı oldu. 804'de (1402) Timur harbinde şehid olmuştur. Oğlu Ya'kub Bey'dir(→). (IV. 31)

Firûz Bey I. Mehmed (Çelebi) devrinde beylerden olup Antalya beyi de olmuştur. II. Murad zamanında (1421-1451) vefat eylemiştir. Oğlu Hamza Bey'dir. (IV. 31)

Firûz Bey Meşhur beylerden olup Silistre muhafızı oldu. 848'de (1444) Varna muharebesinde şehid olmuştur. Oğlu Mehmed Bey de serhat beylerinden olup II. Mehmed (Fâtih) devrinde (1451-1481) hizmetlerde bulundu. (IV. 31)

Firûz Bey I. Süleyman (Kanunî) sancakta iken sarayda hoca olup sonra nişancı oldu. Tahta çıktığında (1520) görevinde bırakıldıysa da kötü idaresi ve cephareleri görememesi emekliliğine sebep oldu. Sonra vefat etmiştir. (IV. 32)

Firûz Bey Sivas valisi İsmail Hakkı Paşa'nın kethüdâsı ve kapıcıbaşıydı. II. Mahmud devrinde (1808-1839) vefat eyledi. (IV. 32)

Firûz Paşa Beylerden olup Şevvâl 1201'de (Temmuz-Ağustos 1787) Rakka valisi ve vezir olmuştur. 1202'de (1787/88) Diyarbekir valisi oldu. 1203'de (1788/89) ayrılıp Yedikule'de tevkif edildi. Sonra Midilli'ye gönderildi ve orada vefat etmiştir. (IV. 32)

Fodla Kâtibi *bak.* Mehmed Efendi (Seyyid)

Fodlacızâde *bak.* Râsim Ahmed Efendi

Fosfor *bak.* Mustafa Paşa

Frenk *bak.* Ahmed Paşa; Ahmed Paşa; Ca'fer Paşa; Mehmed Ağa; Mustafa Paşa; Osman Paşa

Frenk Beyzâde *bak.* Mehmed Bey

Fuad Bey Mahlûlat kâtibi Hasan Efendi'nin oğludur. Enderûn'dan yetişip kurenâ-yı padişahîden oldu.

1288'de (1871) serkurenâ olup 1289'da (1872) azledilerek uzun yıllar evinde sâkin olmuştur. 1301'de (1883/84) vefat eyledi. Doğruydu. Enistesi de kurenâdan Fuad Bey olup hizmette çağdaş olmalarıyla büyük-küçük diye ayrılırlardı. (IV. 28)

Fuad İbrahim Efendi (Nasûhîzâde) İbrahim İffet Efendi'nin oğludur. Müderris ve Rebiyülevvel 1275'de (Ekim 1858) Kudüs mollası, 1287'de (1870/71) Mısır mollası olup 1291'de (1874) vefat etmiştir. (IV. 28)

Fuad Mehmed Paşa (Keçecizâde) İzzet Efendi'nin büyük oğludur. 1230'da (1815) doğdu. Mekteb-i Tıbbiye'ye girerek tıp tahsil etti. 1250'de (1834/35) Tâhir Paşa ile Trablusgarb'a gidip sonra döndü. 1253'de (1837/38) sâlise ile tercüme kalemine girerek 1256'da (1840) mütercim-i evvel, Safer 1260'da (Şubat-Mart 1844) Madrid sefiri, Receb 1260'da (Temmuz-Ağustos 1844) tercüman, Rebiyülevvel 1263'de (Şubat-Mart 1847) âmedî olup Rebiyülâhir 1265'de (Mart 1849) Memleketeyn'e ve buradan Petersburg'a memur oldu. Muharrem 1266'da (Kasım-Aralık 1849) bâlâ rütbesiyle sadâret müsteşarı olup Cemaziyelevvel'de (Mart-Nisan 1850) döndü. 20 Şevvâl 1268'de (7 Ağustos 1852) hariciye nâzırı olup 20 Cemaziyelevvel 1269'da (1 Mart 1853) Rusya maslahatgüzarı Menşikof'un gelişinde kendisini ziyaret etmemesi üzerine istifa etti. Cemaziyelevvel 1270'de (Mart 1854) Yunan üzerine başkumandan olarak Yanya'ya gitti. 15 Muharrem 1271'de (8 Ekim 1854) Meclis-i Tanzimat azası olup 16 Şa'bân 1271'de (4 Mayıs 1855) vezir rütbesiyle Tanzimat riyâseti eklenmesiyle ikinci defa hariciye nâzırı oldu. 12 Zilka'de 1271'de (27 Temmuz 1855) riyâsetten ayrıldı. 3 Rebiyülevvel 1273'de (1 Kasım 1856) nezâretten azille beşinci günü Mecâlis-i Âliye'ye memur oldu. Muharrem 1274'de (Ağustos-Eylül 1857) ikinci defa Meclis-i Tanzimat reisi ve 23 Cemaziyelevvel 1274'de (9 Ocak 1858) üçüncü defa hariciye nâzırı olup Ramazan'da (Nisan-Mayıs 1858) Paris Kongresi'ne murahhaslık ile memur oldu. Rebiyülevvel 1275'de (Ekim 1858) nezârete döndü. Zilka'de 1276'da (Mayıs-Haziran 1860) askerî sıfatla Şam murahhası oldu. 6 Muharrem 1278'de (14 Temmuz 1861) Meclis-i Vâlâ riyâseti, Tanzimat riyâseti ile birleştirilerek ihsan buyuruldu. Ayın 29'unda (6 Ağustos) dördüncü defa hariciye nâzırı olup 19 Cemaziyelevvel 1278'de (22 Kasım 1861) serkurenâ Şam'a gönderilerek sadârete davet edildi ve Kâmil Paşa kaymakam oldu. 18 Cemaziyelâhir'de (21 Aralık) gelerek askerî sıfatı ihsanla sadrazamlık görevine başladı. O sene sonunda padişahın Bursa seyahatinde beraberinde bulundu. 9 Receb 1279'da (31 Aralık 1861) istifa etti. 5. günü sadârete başkası tayin edilince haftasında Meclis-i Vâlâ reisi, 31 gün sonra serasker, Şevvâl'de (Mart-Nisan 1863) Mısır seyahatinde yâver-i ekrem ve o sene 15 Zilhicce'de (3 Haziran 1863) döndükten sonra ilâveten sadrazam oldu. 21 Muharrem 1283'de (5 Haziran 1866) azledildi. 6 Şevvâl 1283'de (12 Mart 1867) beşinci defa hariciye nâzırı olup 4 Cemaziyelâhir 1284'de (3 Ekim 1867) sadâret kaymakamı oldu. 5 Zilka'de'de (28 Şubat 1868) Sadrazam Âlî Paşa Girit'ten gelmekle kaymakamlıktan ayrıldı. Cemaziyelevvel 1285'de (Temmuz-Ağustos 1868) has-

talanıp Yakacık'a ve Cemaziyelâhir'de (Eylül-Ekim) İtalya'da Nis'e hava değişimi için gitti. 30 Şevvâl 1285'de (13 Şubat 1869) kalp hastalığından orada vefat eylemiştir. Na'şı İstanbul'a getirilip Fazlîpaşa'da Üçler Camii'ne defnedildi. Akıllı, zekî, Fransızcaya ve siyasî işlere ve tıp ilmine vâkıf olup kerem ve cömertliğiyle beraber büyük serveti kalmış, cesur, becerikli, güzel konuşur, hazırcevap, uzun boylu ve müzellefti. Bir-iki yerde konağı yanıp iki oğlu Kâzım Bey ve Nâzım Bey de aniden vefat etmiş olduğundan elemine sebep olmuştur. Oğlunun küçüğü Kâzım Bey, binbaşı iken 1276'da (1859/60), 23 yaşında iken Beyoğlu kışlasında ansızın düştü ve babası ölüm haberini Şam'da işitti. Nâzım Bey'in oğlu Reşad Bey, bâlâ rical'inden olup Şûrâ-yı Devlet maliye dairesi azasındandır. Adı geçen camii yenilemiş ve bir de medrese yapmıştır. (IV. 26/28)

Fuddalızâde III. Mustafa devrinde (1757-1774) Ahmed Ağa adında bir kapıcıbaşının oğulları Süleyman Paşa ve Canikli Ali Paşa'dan başlayıp IV. Mustafa devrine (1807-1808) kadar devam etmiştir. Ali Paşa kethüdâsı Sarı Abdullah Paşa'nın oğullarından biri birkaç sene önce vefat etti. (IV. 699)

Fuzayl Çelebi (Cemâlîzâde) Zembilli Ali Efendi'nin oğludur. 920'de (1514) doğdu. Müderris olup Çivizâde ile Ebûssuûd Efendi'ye damad olmak isteyip bunlar Ebûssuûd'u tercih eyleyince Çivizâde gücenip yükselmesini engelledi. Sonra Ebûssuûd Efendi'ye ikbâl gelince, bu da Bağdad, Haleb ve Mekke mollası oldu. Sonra emekli edildi. 982'de (1574) kazaskerlik kabul etmeyip ara sıra in'am ve âtıfete mazhar oldu. Hâmid Efendi'nin vefatında fetvâ hizmeti teklifinde affını istedi ve vazifesine zam yapılarak taltif edildi. 3 Muharrem 991'de (27 Ocak 1583) vefat eylemiştir. Zeyrek'de babasının yanına defnolundu. Defni sırasında babasının ayakları görünmüş ve vefatından 59 sene geçmiş iken asla değişmediği fark edilmiştir. Âlîm, dindar, şair, iyi huyluydu. Kitaplarını Fâtih Kütüphanesi'ne vakfeyledi. Verdiği muskaları tesirliydi. Eserleri: *Tenvîü'l-usul fî ilmi'l-usûl*, metin ve şerh olarak *Avnü'r-Râiz fî ilmi'l-ferâiz*, *Şerh-i Şerîfiye* ve hâşiye, *Hâşiye-i Vâfiye*, *Muhtasar Kâfiye*, *Sahih-i Buharî* üzerine ta'likat, el kitaplarına hâşiyeler, *Câmiü'l-Fusûleyn* akvâline cevap, 4 cilt *Zımanât*, *Mesâil-i Evsıyâ*. (IV. 24)

Fuzûlî Mahmud Çelebi Bağdad'da Hilleli Süleyman'ın oğludur. I. Süleyman (Kanunî) erkânına kasideler takdim ederdi. 963 (1556) veya 966'da (1558/59) vefat eylemiştir. "Geçti Fuzulî" vefat tarihidir. *Divan*'ı ve *Hadikatü's-Süeda*'sı makbuldür. Şairlerin meşhurlarındandır. (IV. 24)

Fürûgî Ahmed Efendi Bursalıdır. Kadı idi. 1033'de (1623/24) vefat etti. Şairdir. (IV. 15)

Fürûgî Çelebi Kırımlıdır. Kethüdâ kalemi hulefâsından olup III. Mustafa devrinde (1757-1774) vefat eyledi. Üç dilde şairdir. (IV. 15)

Fürûgî Hibetullah Efendi Şam müftüsü Abdülfettâh Efendi'nin kız kardeşinin oğludur. Kadı olup 1023'de (1614) vefat etti. Şairdir. (IV. 15)

Füsunî Çelebi Saruhanlıdır. İlmiyeden olup III. Murad devri (1574-1595) sonlarında vefat eyledi. Şairdir. (IV. 21)

Fütûhî Abdülaziz Efendi Kadı olup 1054'de (1644) vefat etti. Şairdir. (III. 339)

Füyûzî Mehmed Efendi Müderris, Diyarbekir mollası olup 13 Cemaziyelevvel 1135'de (19 Şubat 1723) vefat etti. Şairdir. (IV. 219)

Füzûnî Mehmed Çelebi Göynüklüdür. Sarayda terbiye edilip müteferrikalıkla çıktı. Sipah ve yeşil bayrak ağası olup 1068'de (1657/58) vefat etti. Şairdir. (IV. 21)

Gafûrî Mahmud Efendi Gelibolululudur. Müderris iken Celvetî tarikatine girdi. Gelibolu'da halife olup sonra Molla Zeyrek vâizi oldu. Oradan Fâtih Camii vâizi ve 1075'de (1664/65) Hüdâî Tekkesi şeyhi olup Cemaziyelâhir 1078'de (Kasım-Aralık 1667) vefat etti. Fâzıldı. İlâhîleri ve gazelleri vardır. (IV. 321)

Gal Mihmâd (Mahmud) Eski beylerden cesur bir zattır. Osman Gazi devrinde (1299-1326) yaşadı. (III. 613)

Galat *bak.* Şa'bân Efendi

Gâlib Abdurrahman Paşa Arnavutluk hânedanından Priştineli Yaşar Paşa'nın oğlu olup Priştine, sonra Berat ve daha sonra Siroz mutasarrıflıklarında bulunmuştu. Mîrimîran rütbesini hâiz, muktedir, güzel huylu, fevkalâde cesur, idareli, fukarasever bir zat idi. Memuriyeti terk ederek memleketi olan Priştine'de oturmakta iken vefat eyledi. Hayrat ve hasenatı ve bunlar arasında Priştine'de kârgir olarak inşa ettirdiği iri yapılı rüşdiye mektebi meşhurdur. (III. 617)

Gâlib Abdülhalim Paşa (Türk) İstanbulludur. Topal İzzet Paşa, Ağa Hüseyin Paşa ve Mâbeynci Hamdî Paşa ile Hüseyin Bey'e divan kâtibi ve mühürdar olup sonra Akşehir kaymakamı ve Ankara defterdarı oldu. Sonra sancaklarda dolaşıp mîrimîran olmuş ve Tırnova mutasarrıflığından azledilmiş olarak 20 Şa'bân 1293'de (10 Eylül 1876) vefat edip Üsküdar'a defnedilmiştir. Türklerin şive ve ıstılahatına hevesle inşa ve şiirlerini ekseriya o yolda kullanıp kaba Türkçe bir *Divan* yâdigâr bırakmıştır. (III. 617)

Gâlib Ahmed Bey Firarî Ahmed Fevzî Paşa'nın(→) oğludur. Sadâret mektûbî kalemi halifelerinden olup 1271'de (1854/55) vefat etmiştir. (I. 295)

Gâlib Ahmed Efendi Harem-i Nebevî ruznâmecisi olup Şa'bân 1297'de (Temmuz 1880) vefat eylemiştir. Üsküdar'da defnedilmiştir. (I. 305)

Gâlib Ali Paşa Mustafa Reşid Paşa'nın oğludur. Mektûbî-i sadâret ve sonra âmedî halifelerinden oldu. Şevvâl 1267'de (Ağustos 1851) Fatma Sultan'a nâmzet olup Mecâlis-i Âliye ve Meclis-i Vâlâ azalığıyla vezirlik rütbesi ihsan buyuruldu. Zilhicce 1268'de (Eylül-Ekim 1852) Meclis-i Vâlâ'dan affolundu. Şa'bân 1269'da (Mayıs 1853) damadlık şerefiyle Meclis-i Vâlâ azalığı iade buyuruldu. Cemaziyelevvel 1270'de (Şubat 1854) nikâh ve Zilka'de'de (Ağustos) düğünleri icra olundu. Rebiyülâhir 1271'de (Ocak 1855) Meclis-i Tanzimat azası, Ramazan 1273'de (Mayıs 1857) hariciye nâzırı ve Zilhicce'de (Ağustos) evkaf nâzırı, Ramazan 1274'de (Nisan-Mayıs 1858) ticaret nâzırı oldu. Cemaziyelâhir 1275'de (Ocak 1859) Beykoz'dan Baltalimanı'ndaki yalısına kayıkla gelirken bir vapura çarpıp boğularak vefat etmiştir. Na'şı bulunup babasının türbesine defnolundu. Kısa boylu, babasına benzer, yakışıklı, nazik, akıllıydı. Yaşı 30'a henüz ulaşmıştı. (III. 616)

Gâlib Bey Sadrazam Edhem Paşa'nın ikinci oğludur. Gençliğinde Şûrâ-yı Devlet kalemine girdi. Yükselip muavin ve sonra aza oldu. 1312'de

(1894/95) bâlâ rütbesiyle Girit müşaviri olup bir hastalığa yakalanınca döndü. 28 Cemaziyelevvel 1313'de (16 Kasım 1895) bu hastalıktan vefat eyledi. Babasının türbesinde medfundur. Yaşı 40'ı geçkin, yumuşak huylu ve bilgili bir zat idi. Eski sikkeler hakkında bir-iki eseri vardır. (IV. 866)

Gâlib Efendi Aynî Hasan Efendi'nin(→) oğludur. Divan-ı Hümâyûn kaleminden yetişme olup yaşlı iken 1285 (1868/69) tarihlerinde vefat eylemiştir. Beliğ ve fasihdi. (III. 613)

Gâlib Efendi Nureddin Cerrahî Tekkesi şeyhi olup Rebiyülâhir 1315'de (Eylül 1897) vefat eyledi. (IV. 866)

Gâlib Efendi (Hâfız) Müderris ve dersiâm olup ilim ve faziletle meşhurdu. 1286'da (1869/70) vefat eyledi. (III. 617)

Gâlib Efendi (Şerif) Şerif Sa'd'ın oğludur. Kardeşi Şerif Sürûr'un vefatında 2 Rebiyülâhir 1202'de (11 Ocak 1788) Mekke emiri oldu. Muharrem 1229'da (Ocak 1814) ayrıldı ve 3 oğluyla İstanbul'a gelip Selânik'te ikameti emrolundu. Rebiyülevvel 1232'de (Ocak-Şubat 1817) orada vefat eyledi. Oğullarından Şerif Abdülmuttalib Efendi ile Şerif Ali Efendi şöhret aldılar. (III. 615)

Gâlib Halil Bey İsmail Râif Paşa'nın oğludur. Müderris iken 1192'de (1778) vefat etti. (III. 615; I. 371)

Gâlib Hasan Bey (Mühürdarzâde) Nurî Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Adliye temyiz mümeyyizlerinden olup 3 Cemaziyelevvel 1302'de (18 Şubat 1885) vefat etti. Amcası Hüseyin Hüsnî Efendi'ye(→) damad olmuştu. (IV. 595)

Gâlib İsmail Bey Hacı Mustafa Ağa'nın(→) torunu, İzzet Bey'in(→) oğludur. Mektûbî-i sadâret halifelerinden olup Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) ortalarında vefat etti. Şairdir. (IV. 474)

Gâlib Mehmed Bey (Hekimzâde) Ali Paşa'nın oğludur. Kapıcıbaşı ve Cemaziyelâhir 1168'de (Mart-Nisan 1755) mirâhûr-ı sânî oldu. Az müddette azledilip sonra vefat eyledi. Babasının yanında medfundur. (III. 615)

Gâlib Mehmed Efendi Bâb-ı Seraskerî'den yetişip tahrirat müdürü ve 1263'de (1847) Dersaâdet muhasebecisi oldu ve 55 sene o dairede hizmet edip umum yoklama müdürü iken 26 Rebiyülâhir 1295'de (29 Nisan 1878) vefat edip Selâmî Efendi Türbesi'ne defnedildi. (III. 617/18)

Gâlib Mehmed Efendi (Seyyid) Yabanâbâdlı Ali Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup bilâd-ı hamse mollası oldu. 1295 (1578) tarihlerinde hayattaydı. (III. 560)

Gâlib Mustafa Bey Leskovikli İsmail Paşa'nın oğludur. 1245'de (1829/30) doğup İstanbul'a geldi. Mektûbî-i sadâret hulefâsından olup divan kâtibi, sonra Banaluka kaymakamı ve ordu kâtibi, sonra rüsûmat azası ve Rebiyülevvel 1284'de (Temmuz 1867) rüsûmat muhasebecisi oldu. O sene 14 Şa'bân'da (11 Aralık 1867) vefat etti. Şair ve kâtipdi. (III. 616/17)

Gâlib Paşa (Sarı) 1241'de (1825/26) doğdu. 1250'de (1834/35) askere kaydoldu. Erkân-ı harb çıkıp miralay olarak Mekteb-i İ'dadi-i Askerî müdürü olmuş ve sonra mîrlivâ olarak 18 Zilka'de 1277'de (28 Mayıs 1861) serkurenâ-yı padişâhî olmuştur. 1278 başlarında (1861 sonları) ayrılıp tekrar mektebe müdür oldu. 1280'de

(1863/64) ferik olup Safer 1286'da (Mayıs 1869) mekâtib-i askeriye nâzırı olmuştur. Ramazan 1288'de (Kasım-Aralık 1871) Prizren valisi olup 1 Receb 1289'da (4 Eylül 1872) ikinci defa mekâtib nâzırı oldu. 10 Zilhicce 1292'de (7 Ocak 1876) vefat eyledi. Tedbirli, askerî ilimlere vâkıf, mektep idaresinde mâhirdi. Askeri rüşdiyelerin kuruluşuna muvaffak olmuştur. Sudûrdan Kadrî Bey'in damadıdır. (III. 617)

Gâlib Said Mehmed Dede Mevlevîhane kapısında sâkin kâtip Mustafa Reşid Efendi'nin oğludur. 1171'de (1757/58) doğdu. Arapça ve Farsça'da üstad olup Konya'ya gitti. Döndükten sonra Yenikapı Mevlevîhanesi'nde çile çıkardı. Seyyid Ali Dede'den el alıp Şevvâl 1205'de (Haziran 1791) Galata Mevlevîhanesi şeyhi oldu. 1210'da (1795/96) tekke yeniden inşa edildi. 26 Receb 1213'de (3 Ocak 1799) vefat eyledi. Tekkede medfundur. Fâzıl, şair, edip, zarif idi. *Divan*'ı, manzum *Hüsn ü Aşk*'ı ve Mevlevî şairlere mahsus tezkiresi, tasavvufa ait bir risalesi ve Sineçâk'in *Cezîre-i Mesnevî*sine şerhi vardır. (III. 615)

Gâlib Said Mehmed Paşa Sadâret mektupçusu serhalifesi Seyyid Ahmed Efendi'nin oğludur. 1177'de (1763/64) doğdu. Mektûbî-i sadârete girip 1202'de (1787/88) orduyla gitmekle hâcelik verildi. 1205'de (1790/91) mütarekede mükâleme meclisi kâtibi olup 1206'da (1791/92) dönüşte serhalife olup bir aralık cebeciler kâtibi ve 15 Ramazan 1212'de (3 Mart 1798) âmedî oldu. Zilka'de 1213'de (Nisan 1799) âmedî vekili olup 1216 sonlarında (1802 başları) Fransa'ya memur olup Mısır mükâlemesini tanzim etti. 1217'de (1802/03) dönüşte tezkire-i evvel ve Şa'bân 1221'de (Ekim-Kasım 1806) reisülküttab oldu. Cemaziyelevvel 1222'de (Temmuz 1807) Refik Efendi ile Ruscuk'a gidip ayrıldı ve az müddette Fransa ile mükâlemeye memur olup 19 Safer 1223'de (16 Nisan 1808) ikinci defa reisülküttab oldu. 1226'da (1811) Rusya ile antlaşmayı tanzim ve Memleketeyn'deki memuriyetini tamamlayarak İstanbul'a döndü. Ardından sadâret kethüdâsı olup tekrar Bükreş'e memur oldu. Şevvâl 1227'de (Ekim 1812) dönüp Muharrem 1229'da (Ocak 1814) üçüncü defa reisülküttab oldu. Ordunun İstanbul'a dönüşünün ardından azledilip Kütahya'ya gönderildi. Şa'bân'da (Temmuz-Ağustos 1814) vezirlikle Bolu ve 1230 (1815) başlarında Sivas, 1232'de (1817) Niğde ve sonra Ankara, Kengırı ve ikinci defa Bolu ve Kastamonu valisi oldu. Ramazan 1236'da (Haziran 1821) vezirliği kaldırılarak Konya'ya gönderildi. 2 Rebiyülâhir 1238'de (27 Aralık 1822) vezirliği geri verilip Bozok ve Kayseri valisi ve sonra İzmit ve Bursa eklenerek Boğaz muhafızı oldu. 20 Safer 1239'da (26 Ekim 1823) sadrazam oldu. Muharrem 1240'da (Eylül 1824) azledildi ve Gelibolu'ya vezirliği alınıp sürgün edildiyse de yolda vezirliği geri verilerek Erzurum valisi ve Şark seraskeri oldu. 1244'de (1828/29) vezirliği kaldırılıp Gelibolu'da ve sonra Balıkesir'de ikamete memur edilmiş ve oraya varışının ardından vefat eylemiştir. Akıllı, ileri görüşlü ve hariciyede bilgi sâhibiydi. Kitâbet ve inşa ve hızlı yazmada mâhir olup kısa boylu ve güzel yüzlüydü. Mal mülk edinmeye muvaffak olamayıp bıraktıkları borcuna yetme-

miş ve evlâdı olmamıştır. Kasım Çavuş Mescidi'ni yeniden tamir etmiştir. (III. 615/16)

Gamî Mahmud Efendi Konyalıdır. Yazıcı Yahyâ oğludur. 984'de (1576) vefat eyledi. Şairdir. (III. 620)

Ganîzâde *bak.* Nadirî Mehmed Efendi

Gânim Efendi Bağcadlıdır. Müderris olup 1030'da (1621) Bekir Subaşı vasıtasıyla şehid oldu. Fakih, fâzıl, sâlih ve ermiş sayılanlardandı. Zımanât meselelerini toplamış, *Melceü'l-Kudât* ile nahivden bir kitap yazmıştır. (III. 618)

Gânim Mehmed Efendi Seyyid ve müderris olup Şa'bân 1172'de (Nisan 1759) İzmir mollası, sonra Edirne mollası ve Muharrem 1189'da (Mart 1775) İstanbul pâyesi olup 17 Muharrem 1194'de (24 Ocak 1780) vefat etmiştir. Üsküdar'da Tunusbağı'na defnedildi. Âlîm ve fâzıldı. Oğullarından müderris Sâlih Efendi, 8 Safer 1181'de (Temmuz 1767) ve Es'ad Mehmed Efendi, 12 Cemaziyelâhir 1183'de (13 Ekim 1769), müderris Emin Mehmed Efendi 17 Şa'bân 1184'de (6 Aralık 1770), Sâdık Mehmed Efendi, 1197'de (1783) ve müderris Ârif Mehmed Efendi Zilhicce 1226'da (Aralık 1811/Ocak 1812) vefat etmişler ve hepsi babalarının kabrine defnedilmişlerdir. (III. 618)

Ganizâde Molla Abdürrahim Efendi'ye denir. 50 sene kadar kız kardeşinin oğlu ve onun oğlu bu unvanı taşımışlardır. Sonra söndü. (IV. 699)

Garamî Mehmed Efendi Karaferyelidir. III. Murad devri (1574-1595) ortalarında vefat eyledi. 60'ından sonra seyyidlik iddia eylemiştir. Şairdir. (III. 618)

Garib Mehmed Efendi (Timarhanecizâde) Salkımsöğüt'te Aydınoğlu Tekkesi şeyhi idi. 1150 (1737/38) yılından sonra vefat etti. (III. 619)

Garibî Ebûbekir Çelebi Ârif Çelebi'nin oğludur. 1159'da (1746) Konya'da Mevlânâ Dergâhı'na şeyh oldu. 1189'da (1775) vefat eyledi. Şairdir. (I. 181)

Garibî Mehmed Çelebi Yenice-i Vardarlıdır. Seyyah olup 952'de (1545) vefat etti. İstanbul'da medfundur. Şairdir. (III. 619)

Garikzâde *bak.* Abdullah Efendi

Garseddin Ahmed Şihâbeddin Haleblidir. Şam ve Mısır'a gidip şeyhlerden icazetler almıştır. Bütün ilimlerde üstad olup Mısır beylerinin oğullarına muallim olmuştu. Mısır fethedilince talim eylediği emirzâdeler de esir edilip İstanbul'a getirildi. Burada ilim öğreterek 971'de (1563/64) vefat eylemiştir. Tıp, hikmet, hendese, usturlab, zayiçe, nücûm, rub-ı dâire, hesap, edebiyat, şer'îyat ve fünûn-ı garibeye vâkıftı. Kanaatle geçinip kimseye müracaat etmemiş ve tarikatten el tutmuştu. Eserleri: Hesapda tezkiresi, ferâize dair metin ve şerhi, *Mevâkıf*'ın hikemiyatına şerhi, *Câmî*'ye hâşiyesi, zayiçe ilminde kitabı, Ebûssuûd'un *Kaside-i Mîmiyye*'sine şerhi. (III. 618)

Garu *bak.* Ali Paşa

Gavsî Ahmed Dede İstanbulludur. Bursa'ya göçerek Mevlevî oldu. 1087'de (1676) Galata Mevlevîhanesi şeyhi oldu. 1108'de (1696/97) vefat eyledi. Hoşsohbet, güzel yazı yazar ve şairdi. *Divan*'ı vardır. (I. 230)

Gavsî Ahmed Efendi Bâkî torunu olup Mevlevî oldu. 1219'da (1804/05) vefat etti. Şairdir. (III. 620)

Gavsî Efendi Bursa'da Çarşamba Zaviyesi şeyhidir. 1161'de (1748) vefat etti. (III. 620)

Gavsî Efendi Bursavî Hacı Mustafa Efendi'nin(→) halifesidir. 1120'de (1708) onun yerine Bursa'da Çarşamba Zaviyesi şeyhi olup 1161'de (1748) vefat etti. Tekkede medfundur. (IV. 415)

Gavsî Mustafa Efendi Şeyhlerden olup 1170'de (1756/57) vefat etti. Şair olup ilâhîleri vardır. (III. 620)

Gâvur *bak.* Hasan Ağa

Gâyir Mehmed Efendi (Gülzemanîzâde) Hâmid Efendi'nin oğludur. Müderris iken 1212'de (1797/98) vefat etti. (III. 613) [II. 105'de adı "Aziz Mehmed Efendi" olarak yazılmıştır]

Gayretî Mehmed Çelebi Ulama Paşa evlâdından İskender Bey'in oğludur. Zeamet sâhibi olup 950'de (1543/44) vefat etti. Şairdir. (III. 621)

Gazâlî Mehmed Efendi (Deli Birader) Bursalı Durmuş Çelebi'nin oğludur. Önceleri Şehzâde Korkud'a musâhib ve sonra müderris oldu. Emekli olunca Mekke'ye gidip mücavir oldu. 942'de (1535/36) vefat etti. Şiirleri selis ve zarif olup *Dâfiü'l-Humûm* adında bir hezelname yazdı. Beşiktaş'ta bir ev, bir cami ve bir zaviye yaptı. (III. 619)

Gazâlî-i Tûsî İran bilginlerindendir. 907'de (1501/02) vefat etti. İstanbul'da medfundur. Şairdir. (III. 619)

Gazalîzâde *bak.* Abdullah Efendi; Abdülmu'tî Efendi; Mehmed Efendi

Gazanfer Ağa Ca'fer Ağa adında bir de kardeşi olup sancakta iken II. Selim'in hizmetine girdiler. Padişahın yakınlığına mazhar olup başlarda hadımlığa razı oldular. Cerrahbaşı Abdülgani bunları hadım edince Ca'fer Ağa o yaradar vefat etti. Gazanfer Ağa yaşayıp II. Selim, II. Murad ve III. Mehmed'e 30 sene kadar bâbüssaâde ağası oldu. Bura 20 sene müddet hasodabaşılık etti. 1011'de (1602/03) vefat etti. Büyük vakıfları ve hayratı vardır. Adına bunca risaleler yazıldı ve her birinin müellifine in'am eyledi. Âlîm, fâzıl, âlimleri severdi. Bu sebepten uzak ülkelerden âlimler kendisine gelir erdi. (III. 619)

Gazanfer Ağa Enderûn'da yetişip 1091'de (1680) saray ağası oldu. 1099'da (1688) azledilip tevkif edildi. Sonra vefat etti. (III. 619)

Gazanfer Ağa (Küçük) Enderûnludur. Hasodabaşı olup 1058'de (1648) hazinedar oldu. Sonra ayrıldı ve daha sonra vefat etti. (III. 619)

Gazanfer Efendi Debbağ iken Alâeddin Efendi'ye mürid olup sonra şeyh oldu. 974'de (1566/67) vefat etti. Ümmî ve tasavvuf bilgisine vâkıftı. Bir defa ahvali teftiş olununca Ebûssuûd Efendi şeyh olmasını men ederek rençber olmasını tavsiye edip cezalandırılmasına fetvâ vermemiştir. (III. 619)

Gazanfer Efendi Dayısı İbrahim Efendi yerine Saçlı Emir Efendi Tekkesi şeyhi oldu. 1122'de (1710) vefat etti. (III. 620; I. 110)

Gazanfer Paşa Enderûn'dan yetişip Şehzâde Bâyezid'e damad olunca beylerbeyilerden oldu. 967 (1560) tarihinden sonra boşta kalıp sonra vefat etti. (III. 619)

Gazaz *bak.* Hasan Ağa

Gazazzâde *bak.* Ahmed Ağa

Gâzî Abdülkerim Efendi Kadı olup 1076'da (1665/66) vefat etti. Şairdir. (III. 353)

Gazi *bak.* Ahmed Ağa; Evrenos Mehmed Bey; Hasan Paşa; Kasım Paşa; Mahmud Ağa; Mehmed Bey; Mehmed Paşa; Umûr Bey

Gazi Bey Kürttür. Salmas Beyi iken buraya ve sonra İran devletine geçmiş sözü geçer bir Kürt beyi idi. Ancak hizmeti ceza ile oldu. (III. 614)

Gazi Giray Bahadır Giray'ın oğludur. (III. 614)

Gazi Giray Han I I. Mehmed Giray Han'ın oğludur. 929'da (1523) babasından hanlığı aldı. Kardeşi Baba Giray'ı kalgay yapıp 930'da (1524) Osmanlı Devleti Saâdet Giray'ı han atayınca o da gönül almak için bunu kalgay eylediyse de o sene Şevvâlinde (Ağustos 1524) vefat etti. (III. 613/14)

Gazi Giray Han II (Bora) Devlet Giray Han'ın oğludur. İran savaşlarında bir aralık esir oldu. Kurtulduktan sonra 996'da (1588) Kırım hanı oldu. Kardeşi Fetih Giray'ı kalgay ve Saâdet Giray'ın oğlunu nureddin yaptı. 1004'de (1595/96) azledildi ve üçüncü ayda ikinci defa han oldu. Nureddin Selamet Giray'ı kalgay ve Saâdet Giray'ın oğlu Devlet Giray'ı nureddin ve Ahmed Ağa'yı başağa yani vekil yaptı. Sonra Devlet Giray'ı yok ederek kalgay ve nureddinliğe oğulları Tohtamış Giray ve Sefer Giray geçtiler. Şa'bân 1016'da (Kasım-Aralık 1607) vefat etti. Bahçesaray'da türbesine defnedildi. Hanlığı 19 sene, bir ay ve ömrü 55 yıldır. Şair, kâtip, cesur, kan dökücü ve zalimdi. Matbahında senelik 1500 koyun ve 500 tüfenkçi mevâcibi adıyla cerâyim ve vergiler icat etti. 7 oğlundan Sefer Giray, Tohtamış Giray 1016'da (1607) vefat ettiler. İnayet Giray sonra han ve Saâdet Giray nureddin, Pehlivan Hüsâm Giray ise kalgay olup 1046'da (1636/37) vefat ettiler. İvâz Giray, babasından sonra vefat etti. Kırım Giray, Safâ Giray'dan sonra nureddin olup babasının vefatından sonra Yanbolu'ya çekilip orada vefat etmiştir. (III. 614)

Gazi Giray Han III Hacı Selim Giray'ın oğullarındandır. 1111'de (1699/1700) nureddin olup 1114'de (1702/03) kalgay oldu. 1116'da (1704/05) Kırım hanı olup Zilka'de 1116'da (Mart 1705) ayrıldı ve Rumeli'de iskân olundu. Muharrem 1119'da (Nisan 1707) vefat eyledi. (III. 614)

Gazi Mehmed Paşa (Şehsüvarzâde) Kengırılıdır. Şehsüvar Bey'in oğludur. Enderûn'da terbiye görüp Musul sancağıyla çıkmıştır. Rebiyülevvel 1065'de (Ocak 1655) vezirlikle Şam ve 1067'de (1656/57) Mısır valisi olmuştur. Azilden sonra 1070'de (1659/60) Şam'da vefat eyledi. İlim ve marifle meşhur, şairdir. (III. 614)

Gazi Paşa (Seyyid) 1148'de (1735/36) mîrimîran rütbesiyle İspir sancağı mutasarrıfı oldu. Orada vefat etmiştir. (III. 614)

Gazzî *bak.* Ahmed Efendi

Gazzîzâde *bak.* Ömer Efendi

Gedâî *bak.* Ahmed Ağa (Karagöz)

Gedâyî *bak.* Ali Efendi

Gedik *bak.* Ahmed Paşa; Ali Paşa; Hasan Ağa; Mehmed Paşa; Nasûh

Gelenbevîzâde *bak.* Aziz Mahmud Efendi; Rif'at İsmail Efendi; Said Mehmed Efendi; Tevfik Ahmed Bey

Gelenbevîzâde III. Selim devri (1789-1807) ünlü âlimlerinden Gelenbevî İsmail Efendi oğullarıdır ki, kazasker ve molla sınıfından idiler. Bunlardan İsmail Efendi oğlu Said

Efendi oğlu Mustafa Hayrullah Efendi mesleğin eskilerinden olduğundan bir-iki sene önce Anadolu kazaskeri pâyesini alıp ve hazine-i hassa-i şahâneye memur oldu. (IV. 703)

Gencî Mustafa Çelebi İstanbullu olup 1060'da (1650) Belgrad'da vefat etmiştir. Şairdir. (IV. 83)

Genç *bak.* Ahmed Paşa; Ali Paşa; Halil Ağa; Mehmed Bey; Mehmed Paşa; Osman Ağa; Osman Bey; Yusuf Paşa

Geniş *bak.* Ahmed Ağa

Gerçek *bak.* Dâvud Ağa

Gerdankıran *bak.* Ömer Hulûsî Efendi

Geredeli Çelebi 988'de (1580) vefat ile Üsküdar'a defnedildi. Kızıl Mescid'in bânîsidir. (IV. 75)

Gergerî *bak.* Ahmed Efendi

Gergerîzâde *bak.* Fevzî Ahmed Efendi; Mustafa Efendi

Germiyan Bey Kütahya mutasarrıfı bulunduğu sırada Selçuklu Devleti'nin parçalanmasıyla bağımsızlığını ilân eyledi. Tedbirli ve güçlü olup Osman Gazi (hd 1299-1326) ile çağdaştı. (IV. 76)

Germiyanzâde *bak.* Mehmed Ağa

Gevranlızâde *bak.* Ali Paşa; Mehmed Paşa

Gevranlızâde Mehmed Paşa ve Ali Paşa'dır ki, Diyarbekir tarafı hânedanındandı. (IV. 704)

Gevrekzâde *bak.* Ahmed Efendi; Hasan Efendi (Hâfız); Mustafa Efendi

Geyikçi Baba *bak.* Abdüllâtif Efendi

Geyikli Baba Bursa'da geyiğe binerek gezerdi. Kendisine Orhan Gazi (hd 1326-1361) tarafından bazı köy temlik olunduğunda çoğunu reddederek bir miktarını odun kesmek için seçti. Vefatında, Orhan Gazi ona bir türbe yaptı. Civarında bir tekke ve cami vardır. (IV. 86)

Geylânî *bak.* Ali Paşa (Sofî); Hakimî Mehmed Çelebi; Mehmed Efendi

Geylânîzâde *bak.* Ya'kub Efendi

Geyvelizâde *bak.* Mehmed Efendi

Gınalızâde *bak.* Hilmî Abdullah Çelebi

Gınâyî Abdülgafûr Efendi (Akkaftanzâde) İstanbulludur. 1056'da (1646) vefat etti. Şairdir. (III. 620; IV. 80)

Gınâyî Ahmed Çelebi Sipahi olup 1105'de (1693/94) vefat etti. Şairdir. (III. 620)

Gınâyî Ali Çelebi İstanbulludur. Piyâle Paşa'nın divan kâtibi ve sonra Divan-ı Hümâyûn kâtibi olup III. Murad devri (1574-1595) ortalarında vefat eyledi. (III. 620)

Gıyaseddin Mehmed (Paşa Çelebi) Ak Şemseddin'in yeğenidir. Müderris ve mutasavvıf olup Sahn müderrisliğinden Eyüp medresesiyle emekli oldu. Sonra Amasya müderrisi ve müftüsü olup yine emekli oldu. Nihayet Kudüs müderrisliğini isteyip ihsan buyurulduysa da gidemeyip 927'de (1521) vefat etti. Bütün fenlerde sualleri hazırlayıp birçok risale yazdıysa da mükemmel bir eser yapmadı. Şairdir. Ağakapısı'nda Mehmed Paşa Mescidi'nin bânîsidir. (III. 620/21)

Giridî *bak.* Nâilî Mustafa Paşa

Giridîzâde *bak.* Mehmed Paşa

Girihgîr *bak.* İbrahim Efendi

Gisûdar *bak.* Karî Ahmed Efendi

Göde *bak.* Ahmed Bey (Sultanzâde)

Göden *bak.* Tâceddin Efendi

Gökderelizâde *bak.* Ahmed Efendi

Göl *bak.* Hüseyin Çelebi (Kül)

Göleli *bak.* Mehmed Paşa

Gölelizâde *bak.* Mehmed Paşa

Gömeçoğlu *bak.* Ali Şükrî Efendi (Hâfız)

Gönül *bak.* Osman Paşa

Gözlüklü *bak.* Reşid Mehmed Paşa

Gözoğlu *bak.* Hasan Efendi

Gözügüzel *bak.* İzzet Mehmed Paşa

Gözüm *bak.* Mustafa Paşa

Gubârî Abdurrahman Efendi Akşehirlidir. Nakşibendî tarikatına girip hacca gitti. Sonra Şehzâde Bâyezid'in oğlu Orhan Bey'e muallim, şehzâdeye nedim oldu. Sonra ayrıldı. Sonra hacı kafilesi kadısı oldu. Mekke'de birkaç sene oturduktan sonra 982'de (1574) vefat etti. Şairdir. Manzum kitabı ve Sürûrî ile karşılıklı lâtifeleri vardır. (III. 311)

Gubârî Mahmud Çelebi (Kerestecizâde) III. Murad devri (1574-1595) âlim ve şairlerindendir. (III. 618)

Gudde *bak.* Mehmed Ağa

Gulâm Efendi Ergirilidir. Şâzelî dervişi olup Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) başlarında vefat etti. Şairdir. (III. 620)

Gulâmî Çelebi Kul oğludur. Mülazim ve kadı olup III. Murad devri (1574-1595) başlarında vefat etti. Şairdir. (III. 620)

Güftî Ahmed Efendi Hâcegândan olarak maliye tezkirecisi oldu. 1154'de (1741) vefat ederek Şeyh Vefa Türbesi civarında defnedildi. (IV. 77)

Güftî Derviş Mustafa Edirnelidir. 1063'de (1653) vefat etti. Şairdir. (IV. 76)

Güftî Efendi Edirnelidir. Müderris olup 1088'de (1677) vefat etti. Maarifte ve özellikle ilm-i feresde (atçılıkta) mâhirdir. Hicivci şair olup hezel şeklinde *Tezkire-i Şuarâ*'sı vardır. (IV. 76)

Güğümbaşızâde *bak.* Mustafa Ağa

Gülâbî Paşa Kapıcılar kethüdâsı ve 975'de (1567/68) Şehrizor beylerbeyi olup sonra yalnızlığa çekilerek vefat etti. (IV. 77)

Gülcü *bak.* Mustafa Ağa

Güleç *bak.* Ali Paşa

Gülfem Hatun Saray cariyelerindendir. Üsküdar'da cami ve mektep yaptı. 969'da (1561/62) vefat etti. Mektebi önünde medfundur. (IV. 77)

Gülinesrin Kalfa III. Selim'in dâyesi olup 1186'da (1772/73) vefat etti. Eyüp üzerine defnedilmiştir. Orada hayratı vardır. (IV. 77)

Gülmez *bak.* İsmail Efendi

Gülmezzâde *bak.* Enis Mehmed Efendi

Gülnûş Kadın Saray kethüda kadını olup III. Ahmed devrinde (1703-1730) vefat etti. Vâlide Sultan Türbesi dışına defnedildi. Esirliğinde pazarda iken orada bir mescid yapmayı adamış ve Enderûn'dan satın alınıp Şehzâde dâyesi olunca o adağını yerine getirerek Esir Pazarı'na bir mescid yaptırmıştır. (IV. 77)

Gülşenî *bak.* İbrahim Efendi; İsmail Efendi

Gülşenizâde *bak.* Hasan Efendi; Safvetî Ali Efendi; Said Mehmed İnsan Efendi; Süleyman Efendi

Gülşenîzâde Büyük velilerden İbrahim Gülşenî oğullarıdır. I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) 60-70 sene kadar devam etmiştir. (IV. 703)

Gülümzâde *bak.* Süleyman Rüşdî Efendi

Gülzar Baba Edirnekapı Camii'nde 1236'da (1820/21) cesedi uzuvları tam olarak çıkmış bir zattır ki, ziyaretgâh oldu. (IV. 58)

Gülzemanîzâde *bak.* Ali Neş'et Efendi; Emin Mehmed Efendi; Gâyir Mehmed Efendi; Hamid Efendi; Mehmed Efendi; Re'fet Mustafa Efendi

Gülzemanîzâde III. Ahmed devrinden (1703-1730) müderris olarak gelen bir aileydi. (IV. 703)

Gümrükçü *bak.* Hüseyin Paşa; Osman Paşa

Gümrükçü Hüseyin Paşazâde *bak.* Şâkir Hüseyin Bey

Gümrükçüzâde *bak.* Feyzî Bey; Halil Ağa; Râif Mehmed Bey

Gümrükçüzâde Hüseyin Paşa oğullarına denir ki, bunlar ilmiye sınıfından oldular. Bunlardan bir-ikisi asrımız başlarında ricâlden olarak görülmüştür. (IV. 703)

Gümüş *bak.* Mehmed Ağa; Süleyman Ağa

Gümüş Divit *bak.* Mustafa Efendi

Gümüşayak *bak.* Ali Efendi

Gümüşayakzâde *bak.* Mehmed Efendi

Günahî Hasan Çelebi Yenice-i Vardarlıdır. Hayretî'nin kardeşi olup 987'de (1579) vefat etti. Şairdir. Şairlerden Sineçâk ile münasebeti vardır. (IV. 83)

Gündüz Alp Akyazı bölgesinin kalan kısmını fetheylemiş ve Gebze valisi olmuştu. 729'da (1329) vefat etti. (IV. 85)

Gürcü *bak.* Emin Mehmed Efendi (Hacı); İsmail Efendi; Mehmed Paşa; Mustafa Paşa

Gürcüzâde *bak.* Halil Paşa; Mustafa Bey

Gürgür *bak.* Mehmed Efendi

Gürsuyolcu *bak.* Ali Paşa

Güvâhî Çelebi Geyvelidir. Ticaret erbâbından olup 926'da (1520) vefat etti. Şairdir. I. Selim (Yavuz) adına *Kenzü'l-Bedâyî*'yi tercüme eyledi. (IV. 85)

Güveyi *bak* Sinan Paşa (Damad-ı Şehriyarî)

Güzelce *bak.* Ali Paşa (Çelebi); Kasım Bey; Mahmud Paşa; Mehmed Efendi; Mehmed Paşa; Rüstem Paşa

Habeş *bak.* Hilmî Mehmed Emin Bey

Habeşî *bak.* Emin Bey; Mehmed Ağa

Habeşîzâde *bak.* Abdürrahim Bey

Habib Efendi Ayaşlıdır. Müderris ve sonra Ankara mollası olup azledilmiş olarak 1027'de (1618) vefat etti. Âlîm ve salihdi. (II. 109)

Habib Efendi Bosnalıdır. Husrev Paşa dairesine imam olduğundan müderris olmuştur. 1042'de (1632/33) Bosna mollası oldu. Azledilmiş olarak Rebiyülâhir 1047'de (Eylül 1637) vefat etti. (II. 109)

Habib Efendi Mukabele kaleminde ikinci halife olup 1203'de (1788/89) muharebede vefat eyledi. Üsküdar'da adına taş dikildi. (II. 109)

Habib Efendi (Kara) Alâiyelidir. Müderris ve bazı nahiyelere molla oldu. Azledilmiş olarak 1030'da (1621) vefat etti. Cahildi. (II 109)

Habib Mehmed Efendi (Seyyid) Babası Himmetzâde damadı Seyyid Abdülhalim Efendi'nin vefatında şeyh oldu. Kürsü şeyhliğinden de Süleymaniye vâizi olmuştur. 1184'de (1770/71) vefat eyledi. Âlîm ve kâmildi. (II. 109)

Habib Ömerî Karaman'da Niğdelidir. Babasından Hz. Ömer'e ve annesinden Hz. Ebûbekir'e ulaşır. Akaid'e kadar ders gördükten sonra Yahyâ-yı Şirvânî'den hilâfet alarak sûfiye ricâlinden olmuştur. (II. 109)

Habib Paşa Taşra adamlarından olup taşrada yetişerek kapıcıbaşı, sonra mîriümerâ, İzmit ve Kaza-i erbaa kaymakamı ve mîrimîran olmuş ve 1285 (1868/69) tarihlerinde vefat etmiştir. Nükteci ve zamane adamıydı. (II. 109)

Habibî Badralıdır. I. Selim (Yavuz) devri (1512-1520) şairlerindendir. (II. 109)

Habibî Çelebi II. Bâyezid zamanında İran'dan geldi ve o devirde (1481-1512) vefat etti. Farsça söyleyen bir şairdir. (II. 109)

Habibî Dede Bosnalıdır. Mevlevî fukarasından olup 1053'de (1643) İstanbul'da vefat etti. Fasih ve şairdir. (II. 109)

Habibzâde *bak.* Câmî Çelebi

Hâbil Efendi Bursalıdır. Müderris ve kadı olup uzun yıllar Budin kadısı oldu. 1016'da (1607/08) Almanya devletiyle musalahaya vasıta olduğundan Bursa pâyesiyle Belgrad mollası oldu. 1020'de (1611) azledilip 1023'de (1614) ikinci defa atandı. 1031'de (1622) orada vefat etti. Hayır sâhibi bir ihtiyardı. Oğlu Hâbilzâde Mehmed Efendi'dir(→). (IV. 621)

Hâbil Efendi (Hâbilzâde) Mehmed Efendi'nin(→) torunu, Ömer Efendi'nin oğludur. Müderris iken Safer 1111'de (Ağustos 1699) vefat eylemiştir. Sâlihdi. (IV. 621)

Hâbilzâde *bak.* Hâbil Efendi; Mehmed Efendi

Hâcce *bak.* Fatma Hatun

Hâce-i fısk *bak.* Ömer Efendi

Hâcegî *bak.* Abdullah Paşa

Hâcegîzâde *bak.* Mustafa Efendi

Hacı Ahmed Efendizâde *bak.* Kâzım Hüseyin Efendi

Hacı A'ver Yeniçeşme Mescidi'nin bânîsidir. (II. 96)

Hacı Bektaşî *bak.* Mehmed Efendi

Hacı Bey Turhan Bey'in oğlu olup beylerdendi. II. Mehmed (Fâtih) zamanında (1451-1481) Uzun Hasan muharebesinde esir oldu ve bu şekilde vefat etti. (II. 94)

Hacı Bey I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1560) haremden çıkmış yarar ve nimeti bol bir kişiydi. Şam'da Safed ve Aclun müsellimi olup eşkıyayı yola getirmiş ve vefatına kadar senelerce orada kalmıştır. Oğulları Ahmed Paşa ve Mehmed Bey'dir. (II. 95)

Hacı Beyzâde *bak.* Ahmed Paşa

Hacı Darbaz Ağazâde *bak.* Veysî Paşa

Hacı Ebûbekir Ağazâde *bak.* Ahmed Efendi (Hacı)

Hacı Ebûbekirzâde *bak.* Abdülkadir Bey

Hacı Efendi Anadoluludur. Müderris ve Gelibolu mollası oldu. Zilhicce 1039'da (Temmuz 1630) azledilmiş olarak vefat etti. Sessiz, hayırsever ve alçakgönüllüydü. (II. 96)

Hacı Efendi (Hâfız) İstanbul ağası olup vefat eyledi. Oğlu Mustafa Ağa, 1165'de (1752) vefat etti. (II. 96)

Hacı Evhad Şeyhi *bak.* Hasan Efendi

Hacı Eyvad *bak.* Süleyman Paşa

Hacı Eyvadzâde *bak.* Ahmed Paşa

Hacı Giray Devlet Giray Han'ın oğludur. 1143'de (1730/31) nureddin oldu. Sonra ayrıldı ve daha sonra da vefat etti. (II. 96)

Hacı Giray Han Cûci b. Cengiz Han evlâdındandır. Gıyas Han'ın oğludur. Giray kabilesinden Devlet Sofî terbiye eylediğinden o kabileye nisbetle "Giray" denmiştir ki, bu evlâdına alem olmuştur. Babasının vefatında Kırım hanı olup 871'de (1466/67) vefat eyledi. Bahçesaray'da Salacık'da türbesine defnedilmiştir. Vefatında Kırım'da kalmadı. Nihayet Osmanlı Devleti Gedik Ahmed Paşa'yı gönderip Kefe ve Menkub alındı. Oğullarından Mengli Giray sığındı ve Kırımlıların talebi üzerine han atandı. Kırım da uzun süre Osmanlı ülkesinin bir parçası oldu. (II. 94/95)

Hacı Giray Han Selâmet Giray Hanzâde Kırım Giray Han'ın ikinci oğludur. Viyana kuşatmasında Osmanlı sancağını kurtarması sadrazam tarafından görülünce Şevvâl 1094'de (Eylül-Ekim 1683) Kırım hanı atandı. Selim Giray evlâdından Devlet Giray kalgay ve Azamet Giray da nureddin oldu. Receb 1095'de (Haziran-Temmuz 1684) azledilerek Rodos'a gönderildi. Ramazan 1100'de (Haziran-Temmuz 1689) vefat etti. Hanlık müddeti 9.5 ay ve ömrü 40 yıldır. (II. 96)

Hacı Halife *bak.* Abdullah Bey (Hacı Hilye); Abdürrahim Efendi; Mustafa Halife

Hacı Hasanzâde *bak.* Mehmed Câmî Efendi; Mehmed Efendi; Mehmed Şah Efendi; Sâdık Mehmed Efendi; Vahidî Mehmed Paşa

Hacı Hasanzâde II. Bâyezid devri (1481-1512) sudûrundan Mehmed Efendi evlâdıdır. Yarım asır sürmüştür. (IV. 688)

Hacı Hekim Usta tabip olduğundan II. Bâyezid'e (hd 1481-1512) reis-i etıbbâ oldu. Bir defa padişahın hastalığında tabipler tedbirden âciz olduklarında bunun ilaçla tedavisiyle sıh-

hat bulmuş ve el üstünde tutulmuş olarak vefat etmiştir. (II. 95)

Hacı Hilye *bak.* Abdullah Bey (Hacı Halife)

Hacı Hoca *bak.* Mustafa Efendi (Seyyid Baba)

Hacı İvâzoğlu *bak.* Hasan Ağa

Hacı Kadrîzâde *bak.* Osman Paşa

Hacı Mahmudzâde *bak.* Seydî Efendi

Hacı Mehmed Ağazâde *bak.* Tâhir Mehmed Efendi

Hacı Mehmed Efendizâde *bak.* Said Mehmed Efendi

Hacı Mehmed Giray Cengiz soyunun son temsilcilerinden olup II. Mahmud devrinde (1808-1839) vefat eylemiştir. Oğlu Maksûd Giray Şahım Efendi'dir(→). (II. 95)

Hacı Mollazâde *bak.* Emin Mehmed Efendi; Sâlih Mehmed Efendi

Hacı Mûsâzâde *bak.* Mehmed Efendi

Hacı Mü'minzâde *bak.* Nazif Seyyid Abdullah Çelebi

Hacı Osman Beyzâde *bak.* Eyyûb Bey

Hacı Paşa İsmi Hızır b. Ali'dir. Mısır'da Mübarekşah'tan tıp ilmini tahsil eylemiş ve Mısır hastahanesine reis olmuştur. 820 (1417) tarihlerinde vefat eyledi. *Şifâname* eserini Aydınoğlu Mehmed Bey adına yazdı ve *Metalî Şerhî*ni tasnif etti. (II. 94)

Hacı Paşa Ferhâd Paşa'nın Hümâşah Sultan'dan olan oğlu olduğundan "Sultanzâde" denmiştir. Müteferrika olup Kalenderoğlu'nun tenkilinde mîrimîran ve Saruhan mutasarrıfı olmuştur. Pek çok zaman idarede bulundu. 1036'da (1626/27) vefat etmiştir. Zâlim ve insafsızdı. İhtiyar olmuştu. Oğlu (Hacı Paşazâde) ricâlden olmuş ve Muharrem 1062'de (Aralık 1651) sürülerek vefat eylemiştir. (II. 95/96)

Hacı Paşa Beylerden olup 1079'da (1668/69) İstolni-Belgrad paşası oldu. Sonra vefat etti. (II. 96)

Hacı Paşa Akşehirlidir. Beylerden olup I. Mahmud devrinde (1730-1754) vefat etti. Ahmed Paşa ile Mustafa Paşa'nın babasıdır. (II. 96)

Hacı Reis Turgud Paşa'nın adamlarından olup bir kapdandı. Baştarde reisi iken Cağaloğlu Sinan Paşa bile sözüyle iş görürdü. I. Ahmed devrinde (1603-1617) vefat eyledi. (II. 95)

Hacı Safiyeddin Efendizâde *bak.* Sa'deddin Mehmed Efendi

Hacı Serasker Ordubâdlı bir Acem olup kasap denir. Osmanlı Devleti'ne bağlandı ve emirlik verildi. Sonra Şah Abbas'a, Bayındırî ile birlikte bağlandığından ikbâl nimetinden ebediyen mahrum olarak vefat etti. (II. 95)

Hacı Şa'bânzâde *bak.* Osman Ağa; Ömer Ağa

Hacı Velîyeddin Beyzâde *bak.* Sa'dullah Mehmed Bey

Hacı Yahyâzâde *bak.* Mehmed Efendi

Hacı Zorluzâde *bak.* Mehmed Ağa

Hacıkıran *bak.* Hasan Paşa

Hacıoğlu *bak.* Mehmed Bey; Mehmed Dayı

Hacıpîrli *bak.* Ali Paşa (Pehlivan); Osman Paşa

Hacızâde *bak.* Mehmed Paşa; Mustafa Paşa; Sâlih Mehmed Efendi

Hâcibzâde *bak.* Ruhî Mehmed Efendi

Hacr Bey Tersaneden yetişip tersane kethüdâsı olup 1066'da (1655/56)

Ken'an Paşa'nın vak'asında gemisi ile düşmana esir olup orada vefat etmiştir. (II. 110)

Hadım *bak.* Ali Ağa; Ali Paşa; Ca'fer Paşa; Hâfız Ahmed Paşa; Hasan Paşa; Haydar Paşa; Husrev Paşa; İbrahim Paşa; Mehmed Paşa; Osman Paşa; Sinan Paşa; Süleyman Paşa; Şihâbeddin Paşa; Ya'kub Paşa; Yusuf Paşa

Hadım-ı beyazî *bak.* Abdurrahman Paşa

Hadımoğlu *bak.* Osman Bey

Hâdî Ahmed Efendi (Memezâde) Edirnelidir. Kadı ve şairdi. 1018'de (1609/10) vefat etmiştir. (I. 208)

Hâdî Mehmed Efendi Şa'bân 1237'de (Nisan-Mayıs 1822) vefat eden Hâfız Emrullah Efendi'nin oğludur. Bâbıâlî'den yetişip beylikçi kesedarı oldu. Şevvâl 1237'de (Haziran-Temmuz 1822) beylikçi olup 2 Muharrem 1240'da (27 Ağustos 1824) azledildi. O sene Şevvâlinde (Mayıs-Haziran 1825) Anadolu muhasebecisi ve 1241'de (1825/26) Akkerman görüşmelerinde birinci murahhas oldu. 14 Receb 1243'de (31 Ocak 1828) çavuşbaşı olup Muharrem 1244'de (Temmuz-Ağustos 1828) reis vekili oldu. 1246'da (1830/31) sadâret kethüdâsı, sonra tophane nâzırı olup 1247'de (1831/32) Mısır'a gönderilen orduya memur oldu. Rebiyülevvel 1248'de (Ağustos 1832) tevkiî ve orduda sadrazam kethüdâsı oldu. O senenin Cemaziyelâhirinde (Kasım) azledildi. Şa'bân 1250'de (Aralık 1834) zahire nâzırı olup 1252'de (1836/37) azledildi. 27 Receb 1253'de (27 Ekim 1837) vefat etti. Eyüp'de Bostan İskelesi'nde medfundur. Siyasî işlerden anlar ve akıllı bir zat idiyse de zevk u safâya düşkündü. (IV. 622)

Hadice Hatun Üsküdar'da bir mescid yaptırdı. III. Mehmed devrinde (1595-1603) vefat etti. (II. 270)

Hadice Usta Dârüssaâde ağası Genç Beşir Ağa'nın ustalarından olup sarayda kethüdâ kadın oldu. Yahnikapan Camii'ni yeniden yaptırdı. 1179'da (1765/66) vefat ederek Ayazma Camii'ne defnedildi. (II. 270)

Hadidî II. Bâyezid devri (1481-1512) ricâlinden olup manzum bir tarih kaleme aldı. *Tâcü't-Tevârih*'in kaynağı budur. (II. 110)

Hadidî Çelebi Fereciklidir. El emeği ile geçinir ulemâdandı. 940'da (1533/34) vefat etti. Kaside ve gazelde mâhirdir. (II. 110)

Hadidî Mehmed Efendi Kâtip olup 1000 (1591/92) tarihinden sonra vefat etti. Bir tarih yazmıştır. (II. 110)

Hâdimî *bak.* Mehmed Efendi

Hâdîzâde *bak.* Abdullah Efendi; Abdullah Efendi; Es'ad Mehmed Efendi; Mehmed Efendi; Said Mehmed Efendi

Hâdîzâde Bursalı Abdülhâdî Efendi oğullarıdır ki, geçen asırda mevâlîden olmuşlardır. (IV. 710)

Hafacî *bak.* Şihâbeddin (Muhaşşî)

Haffaf *bak.* İbrahim Efendi

Haffafzâde *bak.* Emin Mehmed Efendi; Hüseyin Efendi; İbrahim Efendi; Mehmed Efendi

Haffafzâde Geçen asır ulemâsından birkaç zatın lakabı oldu. Nesillerinde bir haffaf (kavaf) vardır. (IV. 689)

Hâfız *bak.* Abdullah Efendi (Hacı); Abdülkerim Efendi; Abdürrahim Veysî Efendi; Ahmed Ağa (Rodosîzâde); Ahmed Efendi; Ahmed Efendi (Hacı); Ahmed Efendi (Şâtırzâde); Ahmed Kâmilî Efendi; Ahmed Paşa; Ahmed

Paşa (Köprülüzâde); Ali Ağa; Ali Efendi; Ali Efendi (Hacı); Ali Efendi (Hammamîzâde); Ali Efendi (Kestanecizâde); Ali Efendi (Kitapçızâde); Ali Mücib Efendi; Ali Paşa; Ali Rızâ Efendi; Ali Şükrî Efendi; Andelibî; Ârif Mehmed Efendi; Atâî Mehmed Efendi; Behrâm Ağa; Beliğ Abdullah Efendi (Kirişçizâde); Beliğ Abdullah Efendi (Nisarîzâde); Cûdî Mustafa Efendi; Dilâver Paşa; Emin Mehmed Ağa; Emin Mehmed Efendi; Emin Mehmed Efendi (Kesedar Biraderi); Emin Mehmed Efendi (Melih); Emin Mehmed Efendi (Sinanzâde); Fehim Hüseyin Efendi; Feyzullah Efendi; Gâlib Efendi; Hacı Efendi; Halil Efendi; Halil Efendi (Medenizâde) (Seyyid); Hasan Efendi; Hasan Efendi (Hacı); Haşmet Mustafa Efendi; Hayrullah Mehmed Efendi; Hilmî Efendi; Hilmî Mehmed Efendi; Hilmî Mustafa Efendi; Hüseyin Bey; Hüseyin Efendi; Hüseyin Efendi (Seyyid); Hüseyin Kâzım Efendi; İbrahim Efendi; İbrahim Paşa; İlyas Efendi; İsâ Ağa; İsâ Efendi; İsmail Bey; İsmail Efendi; İsmail Paşa; İzzet Efendi; Kadimî Hamdî Çelebi; Lutfî Halil Efendi; Mahmud Efendi; Mehmed Ağa; Mehmed Bey; Mehmed Efendi; Mehmed Paşa; Mes'ud Mehmed Efendi; Mustafa Ağa; Mustafa Efendi; Mustafa Efendi (Seyyid); Mustafa Paşa; Nu'man Efendi; Nur Mehmed Ağa; Nureddin Mehmed Efendi; Nurî Mehmed Efendi; Nurî Mustafa Paşa; Osman; Osman Ağa; Osman Efendi; Osman Efendi (Seyyid); Ömer Efendi; Ömer Fâizî Efendi; Râsim Mustafa Efendi; Râzî Mustafa Efendi; Recâî Yahyâ Efendi; Receb Efendi; Reşid Efendi; Reşid Mehmed Efendi; Rıdvan Paşa; Rızâ Ahmed Efendi; Rif'at Efendi; Sâdık Mehmed Ağa; Sâdık Mehmed Efendi; Sâdık Mehmed Efendi (Kethüdâzâde); Said Efendi; Said Mehmed Efendi (Yazıcızâde); Sâlih Ağa; Sâlih Efendi; Sâlih Hakkı Efendi; Sâlih Vehbî Efendi; Süleyman Efendi; Süleyman Rüşdî Efendi; Şefkatî Edhem Efendi; Şerif Mehmed Efendi; Vasfî Mehmed Efendi; Vehbî Efendi; Velîyeddin Efendi; Velîyeddin Paşa; Yahyâ Efendi; Ya'kub Efendi; Yusuf Efendi; Yusuf Rızâ Efendi

Hâfız Mevlevîdir. 1198'de (1784) vefat etti. Şairdir. Eyüp'de medfundur. (II. 98)

Hâfız Ağa Hasan Paşa'nın kethüdâsı olup Bursa ihtisap ağası ve sonra mütesellimi oldu. Surre emini olup 1251'de (1835/36) yolda vefat etmiştir. (II. 99)

Hâfız Ahmed Paşa Saray'da Lağımcı Ocağı'ndan yetişerek ocak kethüdâsı olmuştur. Nizam-ı Cedid'in kuruluşunda Mühendishane'ye memur olup 1247 (1831/32) tarihlerinde miralay olup 1249'da (1833/34) livâlıkla Boğaz muhafızı oldu. Birkaç sene sonra mülkiyeye naklederek mîrlivâ olmuş ve Ruscuk defterdarı olduktan sonra Şa'bân 1259'da (Eylül 1843) vezirlikle Edirne valisi olmuştur. O sene Ramazanında (Ekim) Niş, Zilhicce 1261'de (Aralık 1845) Belgrad ve Rebiyülevvel 1263'de (Şubat-Mart 1847) Yanya valisi olup Cemaziyelevvel 1263'de (Nisan-Mayıs 1847) azledildi. Şa'bân 1264'de (Temmuz 1848) Belgrad muhafızı olup Zilhicce'de (Kasım 1848) azlolundu. Ramazan 1266'da (Temmuz 1850) Kıbrıs muhafızı ve Zilhicce 1267'de (Ekim 1851) Kudüs muhafızı oldu. Safer 1270'de (Kasım 1853) orada vefat eyledi. Mühendisliğe vilâyet işlerinden fazla âşinâ idi. (II. 99)

Hâfız Ahmed Paşa Mühendishane'de yetiştikten sonra Belçika'da öğrenimini tamamladı. Dönerek miralay olup bir müddet Sofya demiryolu komiseri olmuş ve geçen savaşta yararlık göstermiştir. Sonra Sırp ve Karadağ asilerinin birleşmemesi için Arnavutluk'da bulunarak güzel hizmeti görüldü ve livâ ve ardından ferik oldu. 1294'de (1878) Bosna kumandanı olup 1295'de (1878) Bosna'da vali sıfatıyla kalmış ve sonra dönmüştür. Cemaziyelevvel 1296'da (Nisan-Mayıs 1879) zabtiye nâzırı olup 1297'de (1880) ayrıldı. Sonra Dâr-ı Şûrâ levazım reisi olup 1298'de (1881) tekrar zabtiye nâzırı oldu ve 1299'da (1882) Teftiş-i Askerî Komisyonu azalığıyla azledildi. Sonra hastalanarak 1303'de (1886) vefat etti. Askerî ilimlerde mâhir ve dil bilirdi. Doğru, cesur ve meşhurdu. (II. 101)

Hâfız Ahmed Paşa (Hadım) Arnavutdur. Enderûn'da yetişip kilercibaşı olmuştur. Buradan Kıbrıs beylerbeyiliği ile çıkmıştır. 998'de (1590) vezirlikle Mısır valisi olmuştur. 1003'de (1594/95) Bosna valisi oldu. 1005'de (1596/97) bir savaşta iki bin düşmanı telef eylediyse de 1006'da (1597/98) Tuna'da bir savaş hilesi ile yenilince azledildi. Sonra vezir olup 1008'de (1599/1600) sadâret kaymakamı oldu. On ay sonra azlolunup Anadolu muhafazasına gönderildi. 1012'de (1603/04) Yedikule'de hapsedildi. Muharrem 1013'de (Haziran 1604) ikinci defa kaymakam oldu. Azilden sonra 1016'da (1607/08) hacca gidip emekli oldu. 23 Ramazan 1022'de (6 Kasım 1613) İstanbul'da vefat etti. Fâtih'de Küçük Karaman Camii'nde medfundur. Cami, medrese ve darükkurrâsı vardır. 1004'de (1595/96) inşa eyledi. Sesi güzel olmakla *Kur'an* okuduğunda, halk okuyuşunu dinlemek için istek gösterirdi. Akıllı, mutedildi. (II. 97)

Hâfız Ahmed Paşa (Müezzinzâde) Filibelidir. Sarayda doğancıbaşı olup padişah nedimi oldu. 18 Şevvâl 1016'da (5 Şubat 1608) vezirlikle kapdan-ı deryâ oldu. 1018'de (1609/10) Şam valisi olup 1020'de (1611) azledildi. Sonra Ayşe Sultan'la nikâhlandı. Sonra Bağdad valisi olup azilden sonra da 1032'de (1623) Diyarbekir valisi oldu. 1033'de (1623/24) azledildi. Rebiyülevvel 1034'de (Aralık 1624) sadrazam olmuştur. Rebiyülevvel 1036'da (Kasım-Aralık 1626) azledilerek ikinci vezir oldu. Rebiyülevvel 1041'de (Ekim 1631) ikinci defa sadrazam olup 3 ay sonra şehid oldu. Karacaahmet'de medfundur. Tedbirli, güçlü, şairdi. (II. 98)

Hâfız Baba Melâmî olup 28 sene Zâlpaşa'da inzivaya çekildi. 1238'de (1822/23) vefat etmiştir. (IV. 276)

Hâfız Çelebi Sirozludur. Ulemadan iken mesleğini bıraktı. 940'da (1533/34) vefat etti. Usta şairdir. (II. 97)

Hâfız Çelebi Konyalıdır. Mesnevîhan olup III. Murad devri (1574-1595) sonlarında vefat etti. (II. 97)

Hâfız Efendi Meşhur okçu olup "binyüzcü" oldu. II. Mahmud'un okçuluk öğrenmesi sırasında hizmette bulundu. Kabza aldıklarında nimetlerine mazhar olup Okmeydanı Tekkesi'ne şeyh tayin edildi. Ramazan 1237'de (Mayıs-Haziran 1622) piştovla intihar ederek vefat etti. Karacaahmet'e defnedildi. (II. 99)

Hâfız Efendi Galatalıdır. 1157'de (1744) vefat eyledi. Şair ve tarih dü-

şürmede mâhirdi. "Serîr-i pâk-i firdevs ola Sultan Ahmed'e me'vâ" bunundur. (II. 98)

Hâfız Efendi Usta mühendislerden olup mimar olmuştur. 1200 (1786) tarihlerine doğru vefat eylemiştir. (II. 98/99)

Hâfız Efendi Sahipazarı'nda Keşfî Cafer Efendi Tekkesi şeyhi olup 45 sene sonra 1234'de (1819) vefat eyledi. Yerine Yunus Efendi geçti. (II. 99)

Hâfız Hasan Efendi Nevşehirlidir. Sarayda yükselerek padişahın seccadecisi oldu. 60 yaşlarında iken 6 Cemaziyelâhir 1311'de (15 Aralık 1893) vefat etmiştir. (II. 101)

Hâfız Hasan Paşa Divriklidir. Alaydan yetişme olup az müddette miralay ve sonra livâ ve ferik oldu. Uzun yıllar levazım reisi oldu. Zilka'de 1291'de (Aralık 1874) hassa reisi oldu. 17 Rebiyülevvel 1293'de (12 Nisan 1876) vefat etmiştir. Becerikliydi ve herkesle iyi geçinirdi. Birçok mal ile Nâil Bey ile Said Bey adında iki oğul ve bir kız bırakmıştır. (II. 100)

Hâfız Mehmed Ağa (Hasırîzâde) Ayntablıdır. "Hasırîzâde" denmekle meşhur oranın hanedanından bir zarifti. Bir aralık İstanbul'a gelmişti. Fuad Paşa'ya "Hâk-i pâye ferş-i ruy etmekliğe âmâdeyim/ Muktezâ-yı tînetimdir ben Hasırcızâdeyim" diye kendisini tarif eylemiştir. 1307'de (1889/90) vefat eylemiştir. Devrin seçkin şairlerindendi. (II. 101)

Hâfız Mehmed Efendi Sultan imamı olduğundan Diyarbekir kadısı olmuştur. 1189'da (1775) vefat etti. (II. 98)

Hâfız Mehmed Efendi Edirnelidir. Güzelhisar Mevlevîhanesi şeyhi olup 1212'de (1797/98) vefat etti. Şairdir. (II. 99)

Hâfız Mehmed Paşa Çerkesdir. Kuvvetli olduğundan pehlivanlıkla şöhret aldı. Saraydan yetişerek tebdil hasekisi oldu. Nizâmiye Ordusu'nun kuruluşunda binbaşı, Şevvâl 1243'de (Nisan-Mayıs 1828) miralay ve sonra süvari livâsı oldu. Cemaziyelâhir 1249'da (Ekim-Kasım 1833) feriklikle İşkodra mutasarrıfı oldu. Ayrıldıktan *sonra da Kütahya feriki oldu. Şaban* 1252'de (Kasım 1836) vezirlikle Kürdistan ve Sivas valisi olup 1254 sonlarında (1839 başları) Mısır üzerine gönderilen orduya kumandan oldu. Nizip olayı çıktığında azledilmesi umulurken 1255'de (1839) Diyarbekir mahrumiyetiyle Sivas valiliğinde kaldı. Receb 1255'de (Eylül 1839) Erzurum valisi olup Zilhicce 1256'da (Şubat 1841) azledilmiştir. Muharrem 1258'de (Şubat 1842) serasker kaymakamı olup o yılın Zilhiccesinde (Ocak 1843) seraskerliğin lağvedilmesinde tabii olarak azledilmiştir. Rebiyülevvel 1259'da (Nisan 1843) Belgrad muhafızı olup Zilhicce 1261'de (Aralık 1845) Musul valisi ve Muharrem 1262'de (Mart 1846) teşekkül eden zaptiye müşiri oldu ve Rebiyülevvel 1263'de (Şubat-Mart 1847) azledildi. Cemaziyelevvel'de (Nisan-Mayıs) Yanya valisi, Rebiyülâhir 1264'de (Mart 1848) Üsküp ve Şa'bân 1265'de (Haziran-Temmuz 1849) Bosna ve Zilka'de'de (Eylül-Ekim) Edirne valisi olup Ramazan 1267'de (Temmuz 1851) azlolundu. Cemaziyelâhir 1268'de (Nisan 1852) Konya ve Şevvâl 1270'de (Temmuz 1854) Trabzon valisi oldu. 1271 ortalarında (1855 başları) Erzurum ve Kars imdadına vilayet askeriyle gidip, Erzurum'un kurtarılmasına çalıştı. Dönüşte yardımcılarının hizmet etmemesi ve Trabzon ile-

ri gelenlerinin kabahati ortaya çıkınca bunlar azarlanarak sürülmüş ve kendisi de 1272'de (1855/56) azledilmiştir. 1276'da (1859/60) Çerkeslerin göçmeleriyle teşekkül eden Muhacirîn Komisyonu'na reis oldu. Cemaziyelâhir 1279'da (Aralık 1862) şeyhülharem olmuştur. Zilka'de 1280'de (Nisan 1864) azledildi ve Medine'de kaldı. 17 Zilhicce 1282'de (3 Mayıs 1866) orada vefat eylemiştir. Dindar ve doğru idi. Top ve tüfek yapmakla uğraşırdı. Oğlu Sâmî Bey, Bağdad'a giderken 1275'de (1858/59) kaybolmuştur. Diğer oğlu İzmit redif kumandanı ferik Sadeddin Paşa'dır. Kızını serdâr-ı ekrem Ömer Paşa nikâhlamıştır. (II. 99/100)

Hâfız Mehmed Paşa (Hacı) Askerlikten yetişip miralay ve livâ ve ferik olmuştur. 1294'de (1877) Hassa Meclis reisi olarak 1295 (1878) ve 1297 (1880) tarihlerinde birer sene zabtiye nâzırı olmuştur. Ayrılmış olarak 1301'de (1884) vefat eyledi. Yaşlı ve mutedil bir zat idi. (II. 100/01)

Hâfız Mustafa Çelebi Şair Haylî Bey'in yetiştirmesi olduğundan "Haylî Hâfızı" denir. 1065'de (1655) vefat etti. Bilgili, lâtifeci bir şairdi. (II. 98)

Hâfız Paşa Yükselerek beylerden olup Selânik mutasarrıfı oldu. 1089 (1678) ve 1090 (1679) tarihlerinde harplerde bulunarak vefat eylemiştir. (II. 98)

Hâfız Paşa Eğinlidir. Kuruluşunda nizâmiye askerliğine girerek yetişip miralay ve Kırım meselesinde süvari mîrlivâsı oldu. Kars'da keşif sırasında esir olup kurtulduktan sonra ferik ve 6. Ordu'ya reis olmuştur. 1282 (1865/66) tarihlerinde gözden düşmüş ve rütbesi kaldırılmıştır. Senelerce böyle kaldıktan sonra rütbesi geri verildi ve 1288 (1871) tarihlerinde vefat etti. Hoşsohbet, gayretli bir adamdı. (II. 100)

Hâfız Paşa Askerlikten yetişip miralay ve livâ oldu. Şam levazım reisi iken Cemaziyelâhir 1307'de (Şubat 1890) vefat eyledi. (II. 101)

Hâfız Post *bak.* Mehmed Efendi

Hâfız-ı Acem İsmi Hâfızeddin Muhammed b. Ahmed b. Âdil Çelebi'dir. Berdea'da doğup Tebriz'de okudu. Orada şîîlik çıktığında göçerek Amasya'ya yerleşti ve I. Selim (Yavuz), Ali Paşa medresesini ihsan eyledi. Sonra İstanbul'a gelip Sahn müderrisi oldu. 957'de (1550) vefat etti. Kitap yazmada eşsiz olup bir ayda *Sadrüş-Şeria* yazmıştır. Eserleri: *Hâşiye-i Şerh-i Mevâkıf, Heyûlâ*'ya dair bir risale, *Medinetü'l-ilm Noktatü'l-ilm, Fihristü'l-ulûm, Maarîku'l-kitab, Seb'a-i Seyyâre, Tuhfetü'l-Masdûr, Tercüme-i Timurname*, ta'likât ve diğerleri. Şiiri güzeldi. Kardeşine Kukla Acem derler. Oğlu Ebûlmeâlî'dir(→). (II. 97)

Hâfızî *bak.* Hasan Ağa

Hâfızzâde *bak.* Ebûlmeâlî; Mehmed Efendi; Nurî Efendi; Sa'dî Mehmed Efendi; Sâlih Mehmed Efendi; Emin Mehmed Efendi

Hafid Mehmed Efendi Reisülküttab Mustafa Efendizâde Şeyhülislâm Mustafa Âşir Efendi'nin oğludur. Müderris, Zilka'de 1203'de (Ağustos 1789) Eyüp mollası, Rebiyülâhir 1212'de (Eylül-Ekim 1797) Bursa mollası, Muharrem 1213'de (Haziran-Temmuz 1798) Mekke ve Zilka'de 1213'de (Nisan 1799) İstanbul pâyesi oldu. 1 Şa'bân 1222'de (4 Ekim 1807) Anadolu kazaskeri olup 11 Rebiyülevvel 1223'de (7 Mayıs 1808) azledildi. O senenin

Recebinde (Ağustos-Eylül) Kastamonu'ya sürüldü. Alemdar Mustafa Paşa'ya bir cariye takdim edince az müddette serbest bırakıldı. 1226'da (1811) Rumeli kazaskeri olup 5 Zilhicce 1226'da (21 Aralık 1811) hummadan vefat eylemiştir. Babasının kütüphanesinde medfundur. İlimlerden hissedardı. *Galatât-ı lûgat* ile sular hakkında bir risale kaleme almıştır. (II. 235)

Hafid Mehmed Efendi Maliyeden yetişip defterdarlıklarda bulundu. Maliye muhasebe müdürü iken 11 Cemaziyelevvel 1295'de (13 Mayıs 1878) vefat eyledi. Yahyâ Efendi Tekkesi'ne defnedildi. (II. 235)

Hafid Mehmed Paşa Müderris, molla oldu. Rebiyülevvel 1182'de (Temmuz-Ağustos 1768) Medine kadısı oldu. 22 Safer 1188'de (4 Mayıs 1774) vefat eyledi. Topkapı'da medfundur. Âlîmdi. Oğulları Sâdık Mustafa Efendi(→) ile Mehmed Emin Efendi'dir. (II. 235)

Hafid Mustafa Efendi Kâtip ve kethüdâ kalemi halifelerinden olup 1241'de (1825/26) hâcelik ile tarihçi olmuş ve sonra vefat eylemiştir. (II. 235)

Hafid Mustafa Efendi Seyyid İbrahim Efendi'nin oğlu olup Cemaziyelevvel 1276'da (Aralık 1859) Eyüp, Şevvâl 1285'de (Ocak-Şubat 1869) bilâd-ı hamse ve 1295'de (1878) Mekke pâyesi olup bir-iki sene sonra vefat eylemiştir. (II. 235)

Hafidzâde *bak.* Sâdık Mustafa Efendi; Said Mehmed Efendi

Hafidzâde III. Mustafa devri (1757-1774) ulemâsından Hafid Mehmed Efendi evlâdındır. Mevâlîdendi. (IV. 688)

Hafsa Mehmed Paşa Deryâ beylerinden olup 1087'de (1676) Tunus beylerbeyi oldu. Azilden sonra yine Tersane beylerinden oldu. 1097'de (1686) Akdeniz kumandanı oldu. 1100 (1689) tarihinden sonra vefat etmiştir. (II. 233)

Haftancı *bak.* Mehmed Paşa (Burnaz)

Hain *bak.* Ahmed Paşa

Hâiz Ahmed Efendi (Defterdarzâde) Müderris, İzmir mollası olup 1143'de (1730/31) vefat etti. Şairdir. (I. 244)

Hak Mehmedzâde *bak.* Abdullah Afifeddin Efendi

Hakanî Mehmed Bey (Ayas Paşazâde) Müteferrika ve sancakbeyi oldu. 1015'de (1606/07) vefat etti. Şair olup, *Divan*'ı vardır. (II. 264; I. 447)

Hâkî Kastamonuludur. İsfendiyarlı İsmail Bey'e mensuptu. I. Bâyezid (Yıldırım) devrinde (1389-1402) vefat etti. Şairdir. (II. 264)

Hâkî Üsküplüdür. I. Bayezid (Yıldırım) devrinde (1389-1402) vefat etti. Şairdir. (II. 264)

Hâkî Efendi İsfahanlıdır. "Ruhalı" diye meşhur oldu. Maliye'den yetişip defterdar mektupçusu oldu. Zilhicce 1179'da (Mayıs 1766) vefat etti. Usta şairdir. Defterdar kapısı binasındaki "Ketebe koysa sezâ Sultan Mahmud" tarihini söylemiştir. (II. 265)

Hâkî Mehmed Efendi Buhara hânedanındandır. Seyyah olup Arab ve Acem şeyhleriyle görüşüp sohbetler ettikten sonra hacca gitti. III. Mehmed'in (hd 1595-1603) son yıllarında İstanbul'a gelip defalarca ikram ve in'ama mazhar oldu. 1026'da (1617) vefat etti. Yüce gönüllü bir dervişti. Daima baş ve ayağı açık olup temiz elbise giyerdi. Kimseden bir şey kabul eylemezdi. Vefatında musâhibi

Derviş Hasan, o yolu tutayım dediyse de nezleden hali harap oldu. Yerine Derviş Nevruz Dede geçti. (II. 264)

Hâkî Mehmed Efendi Hasköylü bir Yahudi olup IV. Mehmed devrinde (1648-1687) Müslüman oldu ve gümrükten yüz akçe vazife ve tayinat ihsan olundu. 1078'de (1667/68) vefat eyledi. Bilgili, zarif bir şairdi. (II. 264)

Hâkî Mustafa Çelebi Sun'î'nin akrabasından olup I. Mehmed (Çelebi) devrinde (1413-1421) vefat etti. Şairdir. (II. 264)

Hakikîzâde *bak.* Abdullah Efendi; Abdülaziz İzzî Efendi; Osman Efendi

Hakikîzâde Osman Hakikî Efendi adında bir şeyhin ailesine denmiştir. Geçen asır içinde yarım asır kadar devam etmiştir. (IV. 688)

Hakim *bak.* Kutbeddin Ahmed

Hâkim Abdüşşekûr Efendi (Şeyhîzâde) Mehmed Efendi'nin oğludur. 1218'de (1803/04) divan kalemine girip bazı hizmetlerde bulunmuş ve 1220 (1805) tarihlerinde münzevî olarak birkaç sene sonra vefat etmiştir. Usta şairdir. (II. 102)

Hâkim Mehmed Efendi İstanbulludur. Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1173'de (1759/60) cebeciler kâtibi ve 1174'de (1760/61) sipah kâtibi, 1176'da (1761/62) maliye tezkirecisi ve vak'anüvis, 1180'de (1766/67) ikinci defa cebeciler kâtibi ve sonra ruzname-i sânî olmuştur. 1185'de (1771/72) vefat eylemiştir. Üsküdar'da Ayrılıkçeşmesi'ne defnedilmiştir. *Tarih*'i vardır. Arapça, Farsça bilir ve şairdi. 1168'de (1754/55) Sütlüce ile Eyüp arası donduğunda söylediği tarihtir: "Buz üstünden bir kimse geldi dedi tarihin/ Deniz altmışsekizde dondu, bendeniz geçtim". (II. 101)

Hakimî Çelebi Ebherlidir. Beylerbeyi Mehmed Paşa'nın hocası olup III. Murad devri (1574-1595) sonlarında vefat etti. (II. 239)

Hakîmî Mehmed Çelebi (Geylânî) Lahcanî Süleyman b. Mehmed oğludur. Hind şahına intisap edip sonra Anadolu'ya geldi. Müderris, üç defa Kayseri, iki defa Trablusşam, Kudüs ve ordu kadısı olup Muharrem 1026'da (Ocak 1617) vefat etti. Türkçe, Farsça şair, kâtip olup sakalını kına ile boyardı. (IV. 146)

Hakirî Mehmed Efendi Sandıklılıdır. Bursa'ya göçüp Halvetî oldu. 1186'da (1772/73) vefat eyledi. Şairdir. (II. 239)

Hakkâk *bak.* Mustafa Efendi

Hakkâkzâde *bak.* Osman Bey

Hakkı Bey Mirza Said Mehmed Paşa'nın(→) oğludur. Binbaşı olup 1282'de (1865/66) vefat eyledi. Babasının yanında medfundur. (III. 48)

Hakkı Bey Hasib Paşa'nın oğludur. Hariciye mektûbî halifelerinden olup 1282'de (1865/66) beytülmal müdürü oldu. Azilden sonra bu senelerde (1870'ler) vefat etti. (II. 238)

Hakkı Bey Hasib Paşa'nın damadıdır. 1275'de (1858/59) evkaf mektupçusu ve sonra taşra defterdarı ve ûlâ oldu. 1290 (1873) yıllarında vefat etti. Nakkaş'da medfundur. (II. 238)

Hakkı Bey Dâyezâdelikle meşhur olup Ali Gâlib Paşa'ya kethüdâ olmuştu. Sonra Maliye Meclisi azası ve ûlâ sânîsi oldu. Sonra emekli olup senelerce Fındıklı'da evinde kaldı. 1301'de (1883/84) vefat etti. (II. 238)

Hakkı Bey Giritlidir. Kalemden yetişip evkâf-ı hümâyûnda vâridat mü-

dürü, ûlâ evveli oldu. 29 Şevvâl 1311'de (5 Mayıs 1894) vefat ederek Mevlânâkapı'ya defnedilmiştir. Ahmed Vefik Paşa'ya damad olmuş sâdık bir zat idi. (II. 238)

Hakkı Bey Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa torunlarındandır. Vakfının mütevellisi iken Receb 1314'de (Aralık 1896) vefat eyledi. (IV. 852)

Hakkı Bey (Yekçeşm) Misivri muhafızı İsmail Paşa'nın oğludur. 1238'de (1822/23) doğmuştur. 1259'da (1843) evkaf muhasebe kalemine çerağ olunmuştur. 1267'de (1851) evkaf mektûbî kalemine nakledilmiştir. Ancak kalemi terk edip az bir maaşla geçinmiş ve Asî'nin fethindeki kasidesine karşılık maaşı artırılmıştır. Sonraları gözleri körlük derecesinde hasta olduğu halde 20 Safer 1312'de (23 Ağustos 1894) vefat eyledi. Çamlıca'da Selâmî Efendi merkadi civarında defnedilmiştir. Arapça, Farsça ve Türkçe nazma ve nesre ve şiirde Nef'î'yi taklide muktedirdi. *Divan*'ı ve bazı eserleri vardır. (II.239)

Hakkı Efendi Beşiktaş'da Dülgerzâde Dergâhı şeyhi oldu. 1257'de (1841) vefat eyledi. Orada medfundur. Oğlu Tevhid Bey'dir. (II. 237)

Hakkı Hasan Efendi Köse Emir Seyyid Hacı Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. 1176'da (1762/63) vefat ederek babasının yanına defnedildi. Müfessir, muhaddis ve vâiz olup devrin seçkiniydi. (IV. 247)

Hakkı İbrahim Efendi Eğinlidir. Şeyhülislâm Ömer Lutfî Efendi'den icâzet alıp müderris ve huzûr derslerinde muhatap ve mukarrir olmuş, 1307 başlarında (1889 sonları) İstanbul pâyesiyle şeyhülislâm müsteşarı olmuş ve sonra Anadolu pâyesini elde etmiştir. 28 Zilhice 1311'de (2 Temmuz 1894) vefat etmekle Beşiktaş'da Yahyâ Efendi Dergâhı'na defnedilmiştir. İlim ve fazilet sahibiydi. (II. 238)

Hakkı İsmail Bey Sadrazam Safvet Paşa'nın kethüdâsının oğlu olup o sayede tercüme ve sonra maarif muhasebe kalemlerine girip maaş kâtibi iken 1305'de (1887/88) ibtidaiye müdürü olmuş ve 21 Receb 1309'da (20 Şubat 1892) vefat etmiştir. Beşiktaş'da Yahyâ Efendi Tekkesi'ne defnedildi. Yumuşak huyluydu. (II. 238)

Hakkı İsmail Bey Sadrazam Divitdar Mehmed Paşa'nın torunlarından ve ruznâme-i bâb-ı seraskerî hulefâsından İbrahim Bey'in oğludur. 1260'da (1844) doğdu. 1275'de (1858/59) Dârülmaarif'i bitirip mektûbî-i hariciyeye çerağ olmuştur. 1285'de (1868/69) tercüme kalemine mümeyyiz-i sânî, 1288'de (1871) mütercim-i sânî ve 1289'da (1872) mütercim-i evvel oldu. 1296'da (1879) hariciye müsteşarı ve bu zamana kadar ûlâ evveli olmuş ve 10. ayda 1297'de (1880) azledilmiştir. 1298'de (1881) Mekteb-i Sultanî'ye müdür olup ardından bâlâ olmuştur. 7 Şa'bân 1312'de (3 Şubat 1895) mektepde ansızın vefat eylemiştir. Eyüp'de babasının yanına defnedildi. Fransızca, Almanca ve Latince bilir, mütercim, muktedir, kâtip, sâdık, doğru ve iffetli bir zat idi. (II. 238)

Hakkı İsmail Bey Ağrıboz muhacirlerinden Şeyh Osman Efendi'nin oğludur. Rüsûmat kaleminden yetişerek 1286'da (1869/70) Meclis-i Maarif'e kâtib-i sânî, 1296'da (1879) rüşdiye dairesi başkâtibi, 1302'de (1884/85) ikinci defa meclise katib-i sânî olup

1307'de (1889/90) ûlâ sânîsi oldu. 1315 başlarında (1897 ortaları) başkâtip ve Şevvâl 1315'de (Mart 1898) ilâveten Maarif Meclisi'ne aza olmuştur. 26 Zilka'de 1315'de (18 Nisan 1898) vefat edip Kadıköy'e defnedildi. (IV. 853)

Hakkı İsmail Efendi Nâib Ahıskalı Osman Efendi'nin oğludur. Müderris olup Ereğli naibi iken 1261'de (1845) vefat etti. Şairdir. (II. 237)

Hakkı İsmail Efendi (Hacı) Maliyeden yetişip mümeyyiz, Rebiyülâhir 1279'da (Ekim 1862) mütemayiz ile maliye muhasebecisi ve Safer 1280'de (Temmuz-Ağustos 1863) ûlâ ile masârifat muhasebecisi oldu. 22 Rebiyülâhir 1282'de (14 Eylül 1865) vefat eyledi. Haydarpaşa'da medfundur. Güzel ahlâk sâhibidir. Oğlu Sadi Bey'dir. (II. 237)

Hakkı İsmail Paşa Yükselerek mîrimîran olmuştu. Yergöğü muhafızı olarak Şevvâl 1237'de (Haziran-Temmuz 1822) vezirlik verildi ve ardından Sivas valisi oldu. Şevvâl 1239'da (Haziran 1824) vezirliği kaldırılarak sürüldü. 1240'da (1824/25) vezirliği iade edilerek Van, Rebiyülevvel 1242'de (Ekim 1826) Şam valisi olup Şa'bân 1243'de (Şubat-Mart 1828) vezirliği kaldırılarak Amasya'ya sürülmüştür. 1244'de (1828/29) vezirliği iade edilerek Sivas valisi olup harbe memur edildi. 1245'de (1829/30) Rusya'ya esir oldu ve sonra da vefat etti. Kethüdası Firûz Bey, Sivas'da iken kapıcıbaşı olmuştur. Tedbirli ve güçlü bir vezirdi. (II. 236/37)

Hakkı İsmail Paşa Ricalden Uzun Sâlih Efendi'nin oğludur. Sadâret mektubî odasından yetişip 1266'da (1850) mâbeyn-i hümâyûn kâtibi oldu. Cemaziyelevvel 1271'de (Ocak-Şubat 1855) ûlâ evveliyle başkâtip olmuştur. Cemaziyelevvel 1278'de (Kasım 1861) bâlâ rütbesiyle sadâret müsteşarı, Zilhicce'de (Haziran 1862) evkaf-ı hümâyun ve Safer 1280'de (Temmuz-Ağustos 1863) mâbeyn-i hümâyûn nâzırı olup Rebiyülevvel 1281'de (Ağustos 1864) vezirlik verildi. Zilka'de 1283'de (Mart 1867) ilâveten bahriye nâzırı oldu. 18 Zilka'de 1284'de (13 Mart 1868) veremden vefat eylemiştir. Eyüp'de medfundur. Çelebi, nahîf, yumuşak huylu, devlet işlerine vâkıf, usta kâtiptir. Oğulları vardır. Damad baş müdde-i umumî Lebib Efendi'dir. (II. 237)

Hakkı Mehmed Bey Silahdar Abdullah Ağa'nın (→) oğludur. Müderris olup 3 Receb 1210'da (13 Ocak 1796) vefat etti. Haydarpaşa'da annesinin babası Çayırzâde İbrahim Ağa'nın yanında medfundur. (III. 390; II. 236)

Hakkı Mehmed Bey Ricalden Yusuf Rızâ Efendi'nin (→) oğludur. Müderris olup Safer 1260'da (Mart 1844) vefat etti. Babasının yanına defnedildi. (II. 237; IV. 672)

Hakkı Mehmed Efendi Nazillilidir. Ali b. İbrahim oğlu olup tahsilden sonra Mısır'a giderek tahsilini tamamladı ve oradan Mekke'ye gidip yerleşti. Bu senelerde (1880'ler) vefat etti. Yaşı 60'a ulaşmış ve fâzıl ve geniş bilgili bir zat olup *Nusretü'l-Cünûd, Uhdetü'ş-Şuhûd, Hizbü'l-Ebrar maa Şerh, Sünûhâtü'l-Mekkiye, Künûzu'l-Esrâr* adlarında eserler yazmıştır. (IV. 305)

Hakkı Mehmed Paşa Kâmil Ahmed Paşa'nın oğludur. Bâbıâlî'den yetişip hâcelik verildi 1196'da (1782) Haremeyn muhasebecisi, 1198'de (1784)

yeniçeri kâtibi, Cemaziyelevvel 1200'de (Mart 1786) matbah emini, Şevvâl 1202'de (Temmuz 1788) rikâb-ı hümâyûn defterdarı olup Cemaziyelevvel 1203'de (Şubat 1789) azlolundu. Şevvâl'de (Temmuz) nişancı, sonra orduda reisülküttab vekili, Rebiyülâhir 1205'de (Aralık 1790) kethüdâ-yı sadr-ı âlî olup Şa'bân'da (Nisan 1791) azledilerek İbrail'e memur oldu. 1206'da (1791/92) defter emini ve 23 Şa'bân 1207'de (5 Nisan 1793) ikinci defa kethüdâ-yı sadr-ı âlî olup 8 Rebiyülevvel 1208'de (14 Ekim 1793) azledildi. Sonra Rumeli timar ve zeâmet nâzırı oldu. 19 Cemaziyelâhir 1210'da (31 Aralık 1795) vezirlikle Rumeli valisi oldu. Çok sert bir şekilde asileri cezalandırmaya başladı. 1211 sonlarında (1797 başları) Haleb valisi oldu. Bolu Söğütlü kasabasına uğrayıp ahâlinin kabul etmemesine bakmayıp kasabaya girerek ateş salması haberi üzerine vezirliği kaldırılarak İstanköy'e sürüldü. 1213'de (1798/99) vezirliği iade olunarak Hanya, sonra Ağrıboz ve Zilka'de 1215'de (Mart-Nisan 1801) Bosna valisi, sonra Rumeli valisi oldu. 5-6 ay sonra 1216'da (1801/02) rütbesi kaldırılıp Sakız'a sürüldü. 1222'de (1807) vezirliği iade edilerek Erzurum ve ardından Akdeniz Boğazı muhafızı ve seraskeri oldu. 1223'de (1808) şa'dır(→). Hazinedarı Ya'kub Ağa'ya kapıcıbaşılık verilmiştir. (II. 236)

Hakkı Paşa Fuad Paşa'nın bacanağıdır. Maliyeden yetişip Biga muhasebecisi oldu. Rebiyülâhir 1279'da (Ekim 1862) mîrimîran rütbesiyle oraya mutasarrıf oldu. Şevvâl 1282'de (Şubat-Mart 1866) orada vefat etti. (II. 237)

Hakkı Paşa Hakkı Mehmed Paşa'nın(→) torunu, İzzet Ahmed Paşa'nın oğludur. Mîrimîran ve Bihke mutasarrıfı olup 1294'de (1877) vefat eyledi. (II. 236)

Hakkı Paşa Mekteb-i Harbiye'den yetişip mîrlivâlığa kadar ulaşmış ve Sinop redif kumandanı ve hassa Ordusu teftişat-ı hesabiyesi komisyonu reisi olduğu halde Cemaziyelâhir 1310'da (Ocak 1893) vefat eylemiştir. (II. 238)

Hakkıoğlu *bak.* Mustafa Efendi

Halebî *bak.* İbrahim Efendi

Halebîzâde *bak.* Ahmed Efendi; İsmail Hakkı Efendi; Mustafa Ağa

Haleblizâde *bak.* Ahmed Ağa; Ali Râif Efendi; Re'fet Mehmed Efendi

Halef Mehmed Efendi İstanbullu bir kadı'nın oğludur. Kadirîyeden el alıp Fâtih'de Kubbe Tekkesi şeyhi olmuştur. 9 Zilhicce 1176'da (21 Haziran

tupçusu oldu. Rebiyülâhir 1295'de (Nisan 1878) vefat etti. Gönül adamı, şair ve münşî idi. (II. 102/03)

Hâlet Bey Maliyeden yetişip muhasebecilik ve sonra defterdarlıklarda bulunmuştur. Nihayet Konya defterdarlığından azledilmişti. Receb 1295'de (Temmuz 1878) vefat etti. Eyüp'de Bostan İskelesi'nde defnolunmuştur. (II. 103)

Hâlet Mehmed Paşa Kapdan Abdülkadir Paşa'nın oğludur. Bâbıâlî'den yetişip bir aralık tersanede bulunmuş, Zilka'de 1261'de (Kasım 1845) bahriye mektupçusu olup 1264 (1848) tarihlerinde ayrılmış ve taşraya gidip Şam defterdarı olmuştur. Sonra Receb 1270'de (Nisan 1854) Anadolu Harp Ordusu defterdarı oldu. Barıştan sonra dönerek Bursa harir nâzırı, 1280'de (1863/64) Kıbrıs mutasarrıfı ve Rebiyülâhir 1281'de (Eylül 1864) Divan-ı Muhasebat reisi, Muharrem 1285'de (Mayıs 1868) serasker müsteşarı, 17 Zilhicce 1286'da (20 Mart 1870) vezirlikle Trablusgarb valisi, Cemaziyelâhir 1289'da (Ağustos 1872) Edirne ve Ramazan'da (Kasım) Sivas valisi olup Şa'bân 1291'de (Eylül 1874) ayrıldı. 7 Safer 1292'de (15 Mart 1875) vâlide sultan kethüdâsı ve Şûrâ-yı Devlet azası, aynı yılın 19 Şa'bânında (9 Eylül 1875) şehremini, 22 Zilhicce'de (19 Ocak 1876) nâfia nâzırı, 17 Muharrem 1293'de (13 Şubat 1876) Şûrâ-yı Devlet azası ve 7 Rebiyülevvel'de (2 Nisan) Meclis-i Âliye azası olup saltanat değişikliğinde tabii olarak kethüdâlıktan azledildi. 28 Ramazan 1293'de (17 Ekim 1876) ticaret nâzırı oldu. Muharrem 1294'de (Ocak-Şubat 1877) azledilmiş olarak Ayan Meclisi'ne aza oldu. 30 Ramazan 1294'de (8 Ekim 1877) Cidde valisi olup 1296'da (1876) vefat eyledi. Yumuşak huylu, dindar, gayretli, cömert ve dervişmeşrep idi. Oğlu Bahâeddin Bey'dir. (II. 103)

Hâlet Mehmed Said Efendi Ebû İshakzâde Şerif Efendi'nin hademesinden ve kadılardan Hüseyin Efendi'nin oğludur. Şerif Efendi ve oğlu Atâullah Efendi'nin terbiyesiyle ilim ve kitâbet tahsil eylemişti. Büyük Râşid Efendi'ye mühürdar yamağı olup sonra Ebûbekir Sâmî Paşa ve Ohrili Ahmed Paşa ile Yenişehir mollasına kethüda olmuştur. Gâlib Dede'ye bağlanarak nazım ve nesirde ilerledi. Râsih Efendi ve Kasapbaşı Mehmed Ağa ile Tercüman Kalimakioğlu'nun kitâbet hizmetlerinde dahi bulunmuştur. Zevk ve safâ ehli olarak Köse Kethüdâ Reşid Efendi'ye bağlanıp beylikçi kesedarı maiyetinde istihdam olunmak üzere hâcegândan oldu. Çok geçmeden 1217'de (1802) başmuhasebe pâyesiyle Paris elçisi olup Muharrem 1222'de (Mart 1807) dönünce beylikçi oldu ve aynı yılın Rebiyülevvelinde (Mayıs 1807) azledilerek Kütahya'ya sürüldü. Sonra affolundu ve gelişinin üçüncü ayında Bağdad'a gönderildi. Görevini tamamlayıp dönüşünde meşhur İbrahim Efendi'ye yanaşmış ve vefatında 1225'de (1810) rikâb-ı hümâyun kethüdâsı olup gizli haberleşmeye memur edilmiştir. 1229 (1814) tarihinde kethüdâlıktan ayrıldı. 1230'da (1815) ve birkaç yıl sonra ikinci defa nişancı oldu. 25 Safer 1238'de (11 Kasım 1822) Bursa'ya ve oradan da Konya'ya sürgüne gidip arkasından koru-i hümâyûn ağası Ârif Ağa gönderilerek katledilmiştir. Yahyâ Efendi Tekkesi'ne defnedilmiş ve

Galata Mevlevîhanesi'ne de bir taş dikilmiştir. 13 sene kadar siyasî işlerde müsteşar ve büyük ve küçük herkesin başvurduğu kişi oldu. Büyükleri çekemez ve taraftarlarına ikram eder ve büyük görevlerin verilmesinde bile görüşüne başvurulurdu. Önceleri biraz hizmet etmiş ve sonra kin ve düşmanlık gütmüştür. Bununla birlikte akıllı, bilgili ve şairdi. (II. 102)

Hâletî Abdullah Efendi (Abdullah Çelebi) Köstendilli bir kadı oğludur. Kendi de kadı oldu. 973'de (1565/66) vefat eyledi. Şairdir. (III. 363)

Hâletî Mustafa Efendi (Azmîzâde) Azmî Efendi'nin oğludur. 15 Şa'bân 977'de (23 Ocak 1570) Berat gecesi doğdu. Kudüs, Şam ve Mısır mollası oldu. Zamanında Mısırlılar valiyi yok edince 1013'de (1604/05) bunu vali kaymakamı ettiler. Cemaziyelâhir'de (Kasım) itham edilerek azledildi. Sonra Bursa mollası oldu. Kalenderoğlu şehri kuşattı. Oradan Edirne, Şam ve 1027'de (1618) yine Mısır mollası oldu. 11 ayda azledildi. Rebiyülâhir 1030'da (Mart 1621) Anadolu pâyesi olup Zilhicce'de (Ekim-Kasım) Anadolu kazaskeri oldu. Zilka'de 1032'de (Eylül 1623) azledildi. Rebiyülevvel 1037'de (Kasım 1627) Rumeli kazaskeri olup Ramazan 1038'de (Mayıs 1629) azledildi. 1040'da (1630/31) Süleymaniye Dârülhadisi müderrisi oldu. 26 Şa'bân 1040'da (30 Mart 1631) vefat etti. Mektebi sahasında medfundur. Şair, âlim, fâzıl, zarif, nâzik ve sâlihdi. Eserleri: *Menâr-ı İbn Melek* hâşiyesi, *Dürer ve Gurer* hâşiyeleri, *Muğni'l-Lebîb Şerhi*, *Hidâye* ve *Miftâh* şerhlerine ta'lîkat, *Divan*, *Sâkînâme*'si, *Münşeât*'ı, padişaha iki manzum *Arzuhal*'i, babasının *Mihr ü Müşterî*'sine ek olarak 2000 beyit eseri (yine tamam olmamıştır). (II 103/04)

Hâletîzâde *bak.* Nurî Mehmed Bey

Halhal *bak.* Mehmed Kuli Paşa

Halhalî *bak.* Nasrullah

Halhallı *bak.* Behrâm Paşa

Halıcızâde *bak.* Abdurrahman Efendi; Ahmed Efendi; Mehmed Paşa; Mustafa Paşa

Halıcızâde Mustafa Paşa damadı ve oğlu defterdar olmuşlardır. "Halıcıoğlu" iskelesi bunların adını taşır. (IV. 689)

Hâlî *bak.* Bedreddin Mahmud Efendi (Köse) (Benli)

Hâlî Mahmud Efendi Filorinalıdır. Müderris olup Muharrem 984'de (Nisan 1576) vefat etti. Ulemadandır. (IV. 314)

Hâlî Mehmed Âşık Çelebi'nin küçük kardeşidir. Danişmend iken vefat etti. Şairdir. (II. 269)

Hâlîsazâde *bak.* Ali Efendi

Hâlid Ağa Saray'da yükselerek hazinedar-ı şehriyârî oldu. 1206'da (1791/92) dârüssaâde ağası olup 17 Rebiyülevvel 1213'de (29 Ağustos 1798) vefat etti. Eyüp'de vâlide türbesi bahçesinde medfundur. (II. 265)

Hâlid Ağa Kapıcıbaşı ve yaş yemiş gümrükçüsü olup 1222'de (1807) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 265)

Hâlid Ahmed Efendi (Yusufzâde) Sudûrdan Yusuf Efendi'nin oğludur. Müderris, Şa'bân 1269'da (Mayıs 1853) Diyarbekir mollası oldu. Sonra mahrece geçip Şa'bân 1277'de (Şubat 1861) Şam mollası, sonra Mekke pâyesi, Re-

biyülâhir 1283'de (Ağustos 1866) kassâm-ı askerî ve İstanbul pâyesi oldu. Rebiyülâhir 1293'de (Mayıs 1876) İstanbul kadısı, sonra Anadolu pâyesi ve idare-i emvâl-i eytâm reisi oldu. Receb 1295'de (Temmuz 1878) tedkikat-ı şer'îye ve intihab-ı hükkâm reisi olup Şevvâl 1299'da (Ağustos-Eylül 1882) vefat eyledi. Fatih'te babasının yanına defolundu. Âlîm, vakûr, tedbirliydi. Oğulları, şeyhülislâmlık makamında bulunan Mehmed Cemâleddin Efendi ile İstanbul pâyeli Mustafa Neş'et Efendi'dir. (II. 268)

Hâlid Bey Kürt beylerinden olup Hacı Rüstem Bey'le I. Selim'e (Yavuz) (hd 1512-1520) geldiyse de tavırlarından ikiyüzlü olduğu anlaşıldığı için katledilmiştir. (II. 265)

Hâlid Bey Sultan Abdülaziz'in dairesi seçkinlerinden olup hacca gittikten sonra tahta çıkışlarında ikinci mabeyinci oldu. Zilhicce 1278'de (Haziran 1862) 10 gün kadar serkurenâ-yı padişahî oldu. Kulağında sağırlık olduğundan yine ikinci mâbeynciliğe nakledilerek 1290 (1873) yılına kadar bu hizmette kalmış ve ömrünün çoğu hizmette geçmiştir. 1291'de (1874) irtihal eyledi. Padişahın mizacına vâkıf bilgili bir adamdı. Aynı devirde kurenâdan diğer Hâlid Bey olduğundan ona küçük, buna büyük Hâlid Bey derlerdi. (II. 267)

Hâlid Efendi Erzurumlu İsmail Efendi'nin torunu olup Şeyh Hamdullahzâdelerin şâkirdi Üsküdarî Hasan Efendi'nin şâkirdidir. 1050'de (1640/41) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. Usta hattatdır. (II. 265)

Hâlid Husrev Paşa Askeriyeden yetişip miralay ve mîrlivâ oldu. 1250'de (1834/35) Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî reisi oldu. Sonra ferik olarak ordularda gezdi. Zilka'de 1276'da (Mayıs-Haziran 1860) Irak ve Hicaz Ordusu erkânından oldu. Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) başlarında vefat etti. (II. 267)

Hâlid Hüseyin Efendi Mısırlızâde Emin Efendi'nin oğludur. Maliyeden yetişip ceride mümeyyizi oldu. 1259'da (1843) ceride muhasebecisi oldu. 1276'da (1859/60) muhasebeciliğin lağvında Meclis-i Maliye'ye aza oldu. Sonra azledildi. 1283'de (1866/67) vefat eylemiştir. Eyüp'de medfundur. Zevke düşkün ve eli açıktı. Oğlu ceride kaleminde mümeyyiz Emin Bey, kendisinden 10 sene evvel vefat eylemiştir. Diğeri Kozan muhasebecisi Nurî Bey, orada 1302'de (1885) vefat eylemiştir. Bir diğeri Atâ Bey'dir. Hayatta olan oğlu hatab anbarı müdürü İsmail Âsaf Bey'dir. Kızlarından torunları vardır. (II. 267)

Hâlid Mehmed Bey Hassa 1. alayında miralay iken 11 Şevvâl 1304'de (2 Temmuz 1887) vefat etmiştir. Eyüp'de medfundur. (II. 267)

Hâlid Mehmed Bey (Melek Mehmed Paşazâde) Süleyman Bey'in(→) oğludur. Müderris olup 3 Muharrem 1262'de (1 Ocak 1846) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. (II. 266; IV. 510) [IV. 510'da vefat tarihi 13 Muharrem 1262 (11 Ocak 1846) olarak verilmiştir.]

Hâlid Mehmed Efendi Maliye kalemlerinden yetişip ceride başkâtibi ve 1248'de (1332/33) mansure zimmeti olup sonra vâridat muhasebesi mümeyyiz-i evveli ve Receb 1256'da (Eylül 1840) vâridat muhasebecisi olup Zilka'de 1256'da (Ocak 1841) azlolundu. 1257'de (1841) ikinci defa muhasebeci oldu. Şa'bân 1262'de

(Ağustos 1846) vâridat muhasebeciliği ikiye ayrılınca Rumeli vâridatında muhasebeci kaldı. Rebiyülevvel 1263'de (Şubat-Mart 1347) Rumeli defterdarı olup Receb 1265'de (Haziran 1849) azlolunmuş ve Zilka'de'de (Eylül-Ekim) ikinci defa defterdarlığa getirilmiştir. Receb 1266'da (Mayıs 1850) bâlâ rütbesiyle maliye nâzırı ve Şevvâl 1267'de (Ağustos 1851) evkaf-ı hümâyûn nâzırı olup Cemaziyelâhir 1268'de (Mart-Nisan 1852) azlolundu. Rebiyülâhir 1269'da (Mart 1853) vefat etti. Eyüp'de medfundur. Hesap işlerini bilir ve gayet zengindi. Oğullarından Neş'et Bey, adliye azasındandır. (II. 266)

Hâlid Mehmed Efendi (Uryânîzâde) Ahmed Es'ad Efendi'nin oğludur. Müderris olup babası şeyhülislâm oldukda molla, Mekke, İstanbul, Anadolu pâyelerini almış ve Şûrâ-yı Devlet azalığı ihsan buyurulmuştur. 1306'da (1888/89) Şûrâ-yı Devlet tanzimat dairesine reis-i sânî oldu. 21 Ramazan 1307'de (11 Mayıs 1890) vefat eylemekle Eyüp'de babasının türbesine defnedildi. Bilgili olup güzel konuşur, yumuşak, mu'tedil ve cömertdi. Es'ad Ahmed adında bir oğlu küçük yaşta vefat ettiğinden soyu kalmamıştır. Yaşı 40'a yaklaşmıştı. (II. 268)

Hâlid Mehmed Ziyâeddin Efendi 1197'de (1783) Süleymaniye'de Karadağ'da doğmuştur. Şeyh Abdullah Dehlevî halifelerinden Şeyh Abdülkerim Berzencî'den Nakşibendî tarikatini ikmâl eylemiştir. Bağdad tarafından İstanbul'a gelip buradan Şam'a hicret eyledi. 4 Zilka'de 1242'de (30 Mayıs 1827) 45 yaşında vefat eylemiştir. Şam'da tekkesinde medfundur. Eserleri vardır. Oğullarından Bahaeddin Efendi ile Abdurrahman Efendi kendinden evvel vefat eylemişlerdir. Şehabeddin Efendi, Urfa'da vefat eyledi. Necmeddin Efendi 1270'de (1853/54) ve kızı Fatma Hanım 1286'da (1869/70) 47 yaşında vefat eylemiştir. Halifeleri çoktur. Halifelerinden Ahmed Erbilî "el-Hatib" diye meşhur olup Şam'da halifesi idi. 1250'de (1834/35) Erbil'de vefat etti. Mehmed Firâkî İstanbul'da vefat etti. Emin Nureddin Camii'nde medfundur. Mehmed b. Abdullah b. Mustafa, "Hânî" diye meşhurdur. 1251'de (1835/36) vefat eylemiştir. Abdullah el-Ferdi de bunun halifesidir. Şam'da halen postnişîn olan Mehmed Efendi, Necmeddin Ahmed Efendi'nin oğludur. (II. 265/66)

Hâlid Paşa Babanlı ailesinden olup 1145'de (1732/33) Baban mutasarrıfı oldu. Sonra vefat etti. (II. 265)

Hâlid Paşa Arnavut beylerinden olup 1167'de (1753/54) mîrimîran ve Köstendil mutasarrıfı oldu. Birkaç sene sonra vefat etti. (II. 265)

Hâlid Paşa Babanlı Ahmed Paşa'nın oğludur. 1220'de (1805) Baban mutasarrıfı olup 1223'de (1807) Köy ve Harir sancaklarına nakledildi. 1232'de (1817) oradan da azledildi. Birkaç sene sonra vefat eylemiştir. Oğulları vardır. (II. 266)

Hâlid Paşa Askerlikten yetişip mîrlivâ olup 1256'da (1840) vefat etmiştir. (II. 266)

Hâlid Paşa Askerlikten yetişip Arabistan Ordusu'nda bulunmuş, mîrlivâ olup 1277 başlarında (1860 ortaları) hizmette bulunduğundan feriklikle Haleb fırkasına kumandan olmuş ve 1278'de (1861/62) orada vefat etmiştir. (II. 267)

Hâlid Paşa Livâ ve ferik olarak Zilhicce 1279'da (Mayıs-Haziran 1863) emekli oldu. Livâlığı Receb 1256'da (Eylül 1840) 2. Ordu piyade miralaylığından olup emekliliğinin de orada olması garip tesadüftür. Safer 1288'de (Nisan-Mayıs 1871) Medine muhafızı olup Ramazan'da (Kasım-Aralık) şeyhülharem oldu. Az sonra ayrıldı. Zilhicce 1294'de (Aralık 1877) İane Komisyonu reisi olup 1296'da (1879) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. (II. 267)

Hâlid Paşa (Şehsüvarzâde) Mehmed Paşa'nın oğlu veya yeğenidir. Beylerden ve mîrimîrandan olup İçel mutasarrıfı oldu. Rusya ve Almanya harplerinde bulunduktan sonra Ankara mutasarrıfı oldu. 1160 (1747) tarihinden sonra vefat etti. (II. 265)

Hâlid Süleyman Efendi Müderris ve Rebiyülâhir 1268'de (Şubat 1852) Galata mollası oldu. Sonra vefat etti. (II. 266)

Halife *bak.* İsmail

Halifezâde *bak.* Ahmed Efendi; Mustafa Efendi; Tab'î Kasım Çelebi; Tâhir Efendi

Halil Ağa İbrahim'in oğludur. Kasapbaşı olup 954'de (1547) vefat etti. Bir mescid yaptırmıştır ki Kasapbaşı Mescidi denir. (II. 284)

Halil Ağa Saray'da terbiye edilerek bostancıbaşı oldu. I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) vefat etti. Bostancı Kulesi'nin bânîsidir. (II. 284)

Halil Ağa Müteferrikadan olup 991'de (1583) cebecibaşı olup 993'de (1585) vefat eyledi. (II. 285)

Halil Ağa Hasodalı olup Cemaziyelevvel 1066'da (Mart 1656) hasodabaşı oldu. Muharrem 1067'de (Ekim-Kasım 1656) azledildi ve gözden düşmüş olarak vefat etti. (II. 287)

Halil Ağa Eski Saray ağası olup malına elkoyma hiyânetiyle 1074'de (1663/64) azledilip sürüldü. Gözden düşmüş olarak vefat etti. (II. 287)

Halil Ağa Yeniçeri Ocağı meşhurlarından olup Silahdar Ocağı kethüdâ yeri olmuştu. 1089'da (1687) gözden düşmüş olarak vefat etti. (II. 289)

Halil Ağa Haseki olup 1129'da (1717) bostancıbaşı oldu. Kısa sürede ayrıldı. Bu zat 1130'da (1718) Kızılminare Mescidi'ni yeniden yaptırmıştır. Ardından vefat eylemiştir. (II. 292)

Halil Ağa Enderûn'dan çıkıp rikâb ağalıklarını devretmiş ve 1122'de (1710) silahdar-ı şehriyârî olmuştur. Kısa süre sonra azledildi ve emekli oldu. 1144 (1731/32) tarihlerinde vefat eylemiştir. Oğlu ricâlden Mehmed Bey'dir. (II. 293)

Halil Ağa Baltacılardan olmakla baltacılar kethüdâsı olmuştur. 1145 (1732/33) yılına doğru vefat eyledi. Oğlu İzzî Efendi'dir. (II. 293)

Halil Ağa Enderûn'dan yetişip rikâbdar-ı şehriyârî oldu. Cemaziyelâhir 1161'de (Haziran 1748) sipahiler ağası olup defterdar Behcet Efendi'ye damad oldu. Selefi Sâlih Ağa'nın konağı, mefrûşatıyla birlikte verilmiştir. Kısa süre sonra vefat eylemiştir. (II. 293)

Halil Ağa Sarayda yükselip dârüssaâde ağası olup yaşlı olmakla emekli oldu. Şevvâl 1175'de (Mayıs 1762) vefat etti. Yaşı 100'ü geçmişti. (II. 296)

Halil Ağa Ziştovilidir. Cemaziyelevvel 1187'de (Temmuz-Ağustos 1773) sipahiler ağası olup sonra vefat etti. (II. 297)

Halil Ağa Sipah Ocağı kethüdâsı olup 1195'de (1781) vefat etti. Silivrikapı'da medfundur. (II. 298)

Halil Ağa Haseki ve bostancabışı olup azilden sonra 27 Safer 1201'de (19 Aralık 1786) vefat eylemiştir. Ayrılıkçeşmesi'nde medfundur. (II. 300)

Halil Ağa Nevşehirli Hüseyin Ağa'nın oğlu olup kuyumcubaşı olarak 1203'de (1788/'89) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. (II. 300)

Halil Ağa Topçu Ocağı'ndan yetişip topçubaşı oldu. Azilden sonra 1203'de (1788/'89) vefat eyledi. Oğlu Abdî Selimî Efendi'dir(→). İkisi de Tophane'de Defterdar Camii'ne defnolundular. (II. 300)

Halil Ağa Divriklidir. Kapıcıbaşı olarak 1199 (1785) tarihinde iki defa başbaki kulu oldu ve bölük ağalıklarında bulundu. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat etti. (II. 300)

Halil Ağa Kara gümrüğü nâzırı olup 1228'de (1813) vefat eyledi ve Üsküdar'a defnedildi. (II. 303)

Halil Ağa Karinâbâd â'yânı olup bu senelerde (1820'ler) vefat etti. (II. 305)

Halil Ağa Kara gümrüğü nâzırı olup 13 Rebiyülevvel 1238'de (28 Kasım 1822) vefat eyledi. Haydarpaşa'da medfundur. (II. 304)

Halil Ağa Baştebdil olup Rebiyülevvel 1233'de (Ocak 1818) bostancıbaşı ve o sene Ramazan'da (Temmuz) mîrahûr-ı evvel olup Ramazan 1235'de (7 Şubat 1823) sipahiler ağası oldu. Azilden sonra 1241 (1825/26) yılına doğru vefat etti. (II. 305)

Halil Ağa Enderûn'dan yetişip müezzinbaşılıktan 1210'da (1795/96) peşkir ağalığına çıkıp sırasıyla çukadar olup İslâm Ağa'nın azlinde III. Selim zamanında silahdar-ı şehriyârî oldu. 1218'de (1803) ayrıldı. 19 Safer 1242'de (22 Eylül 1826) vefat etti. Sultan Bâyezid Mezarlığı'nda medfundur. (II. 305)

Halil Ağa Enderûn'dan yetişip Zilhicce 1239'da (Ağustos 1824) peşkir ağası, Ramazan 1240'da (Nisan-Mayıs 1825) miftâh ve Zilhicce'de (Temmuz-Ağustos 1825) tülbend ağası, Muharrem 1241'de (Ağustos-Eylül 1825) rikâbdar ve Zilhicce'de (Temmuz 1826) çukadar olup 8 Safer 1242'de (11 Eylül 1826) azledildi ve sonra vefat etti. (II. 305)

Halil Ağa Baştebdil olup 5 Cemaziyelâhir 1256'da (4 Ağustos 1840) vefat etti. Miskinler'de medfundur. (II. 306)

Halil Ağa Hamamcı esnafından olup Şeyhülislâm Ebûssuûd Efendi'nin hamamını kiralamıştı. Bir sebepten dolayı çıkarılınca bitişiğindeki mektep arsasında kendi malından bir hamam yapıp ateşini söndürdü. Bu sebepten "İnadiye" hamamı dendi. (II. 285/86)

Halil Ağa (Ağababasızâde) 1188'de (1774) bostancıbaşı olup 1191'de (1777) ayrıldı ve sonra kapıcıbaşı olup 1197'de (1883) vefat etti. Kendisinden 8 sene evvel vefat edip Haydarpaşa'ya defnedilen kardeşi serodaı sadr-ı âlî Mehmed Emin Ağa'nın yanına defnedilmiştir. Çubuklu Mescidi'ne minber koydu. Oğlu Ferhâd Paşa'dır. (II. 298)

Halil Ağa (Bâyezidzâde) (Hacı) İleri gelenlerden ve kapıcıbaşılardandır. 1234'de (1819) vefat eyledi. Selimiye'de medfundur. (II. 303)

Halil Ağa (Bezirgânzâde) Binyüzcü olmakla ok atıcılıkta usta bir silahşör-

dü. Musâhib-i padişahî olup 1219'da (1804/05) vefat eyledi. Okmeydanı'nda defnedildi. (II. 302)

Halil Ağa (Çepcizâde) Kapıcıbaşılardandı. 1173'de (1759/60) Hicaz haftan ağası olup Mekke'de Şerif Mesâid'in ibka menşurunu götürdü. 1174'de (1760/61) vefat etti. (II. 295)

Halil Ağa (Genç) Yükselerek kapıcıbaşı, 1193'de (1779) silahdar ağası ve azilden sonra Receb 1199'da (Mayıs 1785) başbaki kulu olmuş ve 21 Cemaziyelâhir 1202'de (29 Mart 1788) azledilmiş olarak vefat eylemiştir. Zeyneb Sultan Camii'nde medfundur. Oğlu Tufunç Mustafa Ağa'dır(→). (II. 300)

Halil Ağa (Gümrükçüzâde) Gümrükçü Hacı Mustafa Ağa'nın oğludur. Kapıcıbaşı olup 1179'da (1765/66) tophane nâzırı iken vefat eyledi. Miskinler'de medfundur. (II. 296)

Halil Ağa (Hacı) Kapıcıbaşı ve başbaki kulu olup 1124'de (1712) vefat etti. Aksaray'da Murad Paşa Mezarlığı'nda medfundur. (II. 291)

Halil Ağa (Hacı) Bostancı Ocağı'ndan yetişip Rebiyülâhir 1164'de (Mart 1751) bostancıbaşı olmuştur. Zilka'de 1165'de (Eylül 1752) azledilmiş ve kısa süre sonra vefat etmiştir. (II. 294)

Halil Ağa (Hacı) Matbah emini olup azlolunmuş ve 1190'da (1776) vefat eylemiştir. Üsküdar'da Nuhkuyusu'nda medfundur. (II. 297)

Halil Ağa (Hacı) Yükselerek kasapbaşı oldu, sonra gümrük emini olarak 1189'da (1775) azloldu ve sonra surre emini oldu. Sonra yaş yemiş gümrükçüsü olarak Muharrem 1197'de (Aralık 1782) vefat etti. (II. 299)

Halil Ağa (Hacı) Serfiçelidir. Silahşor ve sonra kapıcıbaşı olup 11 Safer 1249'da (30 Haziran 1833) vefat etti. Duvardibi'nde medfundur. (II. 305)

Halil Ağa (Hoca) Attar olup Arabacılar Mescidi'ni yaptı. Minberini Cemşid Çavuş koydu ki, Yenibahçe Mescidi de bunundur. (II. 285)

Halil Ağa (Kadı) Türkmen olup teberdar olmakla sırasıyla mîrialem olmuştur. Sonra kapıcıbaşılıkla 1110'da (1698/99) çavuşbaşı oldu. 18 defa sipahi ve silahdar ocakları ağası olup çabuşbaşılıkla mîrialemlikde dahi tekrar etmiş ve 1141'de (1728/29) iki sene başbaki kulu olup nihayet son defa sipahiler ağası olduğu halde 19 Rebiyülâhir 1164'de (17 Mart 1751) vefat eylemiştir. Yaşı 100'ü geçmişti. 1144'de (1731/32) mîrialemliğinde Humbaracı Yokuşu'nda bir çeşme yaptırmıştır. Kendisi de orada medfundur. (II. 294)

Halil Ağa (Koca Tahtırevan) Sarayda musâhib ve iç hazinedar olup 1094'de (1683) hazinedarlıkdan azledilmiş ve 1099'da (1688) emekli olarak sonra vefat etmiştir. (II. 288)

Halil Ağa (Pehlivan) Defterdar Mehmed Paşa'nın hazinedarı kapıcıbaşı Ali Ağa'nın kardeşi olup yeniçeri zâbitiydi. Cemaziyelâhir 1143'de (Aralık 1730) eşkıyanın defedilmesinde gayreti görülünce kul kethüdâsı oldu. Ramazan'da (Mart 1731) azledilerek Bursa'ya gönderilmiştir. Orada vefat eyledi. (II. 293)

Halil Ağa (Seyyid) Sırasıyla bostancıbaşı olup 25 Receb 1196'da (6 Temmuz 1782) vefat etti. Oğlu Hüseyin Bey'dir(→). Diğer oğlu Mehmed Sâdık Bey 1219'da (1804) vefat eyledi.

Hüseyin Bey'in oğlu Mehmed Rif'at Bey 1245'de (1829/30) ve dahiliye halifelerinden Halil Bey, 1265'de (1849) vefat eyleciler. Hepsi Karacaahmet'de medfundurlar. (II. 298)

Halil Ağa (Şîrînzâde) Şevvâl 1168'de (Temmuz 1755) silahdar ağası olup kapıcıbaşılıkla memuriyetlerde bulundu. Şevvâl 1178'de (Nisan 1765) sipahiler ağası olup 1179'da (1765/66) ayrıldı. Oğlu, ricâlden Es'ad Medhî Bey'dir. Bu senelerde vefat etti. (II. 296)

Halil Ağazâde *bak.* Ahmed Bey

Halil b. Hibetullah (Hacı) 1180 (1766/67) yılında Odunyarıcı Mescidi'ne minber koyarak camiye çevirdi. Sonra vefat eyledi. (II. 297)

Halil Bey Karaca b. Dulkadır'ın oğludur. 756'da (1355) babası katlolundukda Maraş ve Elbistan beyi oldu. Sonra Malatya ve Trabzon'a da sahip oldu. 790'da (1388) Mısır'da vefat eylemiştir. (II. 283)

Halil Bey Ramazanoğlu Dâvud Bey'in oğludur. Babasının vefatında Adana beyi oldu. 34 sene hükümetle 919'da (1513) vefat etti. Adana'da cami ve medresesi vardır. Camiinde medfundur. Oğlu Mahmud Bey'dir(→). (II. 283/84)

Halil Bey Feridun Ahmed Paşa'nın oğludur. Receb 1001'de (Nisan 1593) Eskişehir beyi olup sonra vefat etti. (II. 285; IV. 20)

Halil Bey Nişancı Ali Paşa'nın oğlu olup kapıcıbaşı, 1193'de (1779) mîrahûr-ı evvel vekili ve 1195'de (1781) sipahiler ağası olup sonra vefat eyledi. (II. 299)

Halil Bey Hâcegândan olup kalemden yetişerek 1201'de (1786/87) kalyonlar kâtibi oldu. Sonra vefat eyledi. (II. 301)

Halil Bey III. Osman'ın kahvecibaşısı Abdullah Ağa'nın(→) torunudur. Rebiyülâhir 1211'de (Ekim 1796) vefat eyledi. Haydarpaşa'da medfundur. (III. 388)

Halil Bey İbrahim Hanzâdelerden olup mütevelli iken 1222'de (1807) vefat etti. Sokullu Mehmed Paşa Türbesi dışında medfundur. Yanına bu aileden 1224'de (1809) vefat eden Mehmed Bey ve 1277'de (1860/61) vefat eden Ahmed Rif'at Bey defnolundular. (II. 302)

Halil Bey Benderli Ali Paşa'nın kardeşidir. Kapıcıbaşı olup bu senelerde (1830'lar) vefat etti. (II. 306)

Halil Bey Velî Paşa'nın amcasıdır. Kapıcıbaşı olup bu senelerde (1830'lar) vefat etti. (II. 306)

Halil Bey Sadrazam Selim Paşa'nın kardeşidir. Hâcegândan olup 1240'da (1824/25) küçük ruznâmçeci ve Tokat voyvodası olarak 1245'de (1829/30) Kıbrıs muhassılı ve sonra Tahmishane müdürü olup 1250'de (1834/35) vefat etti. Eski Menzilhane'de medfundur. (II. 305)

Halil Bey Kalafat Mehmed Paşa'nın oğludur. Kapıcıbaşı ve bir aralık haseki başı ve sonra sipahiler ağası olarak bölük ağalıklarında bulundu. 1211'de (1796/97) yine sipahiler ağası oldu. 1212'de (1797/98) azledilip II. Mahmud devrinde (1808-1839) vefat etti. (II. 303)

Halil Bey (Abdî Paşazâde) Hâcegândan olup 1187'de (1773) vefat eyledi ve Mollagüranî'ye defnedildi. (II. 297)

Halil Bey (Bâhir Mustafa Paşazâde) Müteferrikabaşı iken 1 Safer 1250'de (9 Haziran 1834) vefat etti. Eyüp'de ceddi tekkesinde medfundur. (II. 306)

Halil Bey (Hacı) Köprülüdür. Müderris, ders vekili, 1196'da (1782) Üsküdar mollası ve sonra bilâd-ı hamse, 1200 (1786) sonunda Mekke pâyesi ve III. Selim devri (1789-1807) başlarında İstanbul pâyesi oldu. 5 Şevvâl 1207'de (16 Mayıs 1793) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. Ulemanın meşhurlarındandır. (II. 301)

Halil Bey (Hacı) Akdeniz Boğazı Topçu 2. Alayı miralayı olup Şevvâl 1264'de (Eylül 1848) vefat etti. (II. 306)

Halil Bey (İzmirli) Kapıcıbaşı ve 1176'da (1762/63) sipahiler ağası oldu. Bu senelerde (1760'lar) vefat etti. (II. 296)

Halil Bey (Kara) Mûsâ Çelebi yanında bulunan beylerindendi. Serdengeçtilerin komutanı olup yenildi ve 816'da (1413/14) yok edildi. (II. 283)

Halil Bey (Kiremitçizâde) Cebecibaşı Mehmed Ağa'nın(→) oğludur. Hâcegândan olarak cebehane halifesi olup 1187'de (1773) vefat eyledi. Beşiktaş Camii'ne defnedildi. (II. 297; IV. 206)

Halil Bey (Şîrînzâde) Es'ad Bey'in oğludur. Kapıcıbaşı ve sonra lağımcıbaşı olup ayrıldıktan sonra II. Mahmud devri (1808-1839) sonlarında vefat etti. (II. 306)

Halil Bey (Vizelizâde) Vizeli Hacı Mehmed Ağa'nın(→) oğludur. Husrev Paşa'ya hazinedar ve bazı vükelâya da kethüdâ olmuştu. Yaşlı iken 1301'de (1883/84) vefat eyledi. (IV. 284)

Halil Birrî Bey Sâib İbrahim Paşa'nın(→) oğludur. Müderris, Şevvâl 1265'de (Ağustos-Eylül 1849) İzmir pâyesi oldu. 9 Zilhicce 1269'da (13 Eylül 1853) vefat etti. Eyüp'de babasının yanına defnedildi. (II. 306; III. 185)

Halil Dede (Seyyid) Abdî Dede'nin oğludur. Sülâlesi Müberred Şirazî'ye ulaşır. Annesi tarafından seyyidliği vardır. 1024'de (1615) doğdu. 1042'de (1632/33) babasının vefatında tekkeye şeyh olan İbrahim Dede 1048'de (1638/39) vefat edince Kasımpaşa Mevlevîhanesi'nde şeyh oldu. 2 Zilka'de 1088'de (27 Aralık 1677) vefat eyledi. Oğlu Mehmed Sâlik Dede yerine şeyh oldu. 1130'da (1718) vefat eyledi. Cömert ve şairdi. Yerine bunun oğlu Halil Sâlik Dede şeyh olup 11 Şevvâl 1135'de (15 Temmuz 1723), genç yaşta çocuksuz olarak vefat eyledi. Şairdir. Yerine Atinalı Mûsâ Dede şeyh olmuştur. 1147'de (1734/35) Yenikapı Mevlevîhanesi'ne tayin olunca yerine oğlu Mehmed Şemseddin Dede Kasımpaşa şeyhi oldu. 1157'de (1744) bu da Yenikapı Mevlevîhanesi'ne gidip 17 sene sonra 1174'de (1760/61) Arabzâde Ali Dede şeyh olup 1182'de (1768/69) vefat edince Hekim Derviş Ali Dede şeyh oldu. 1190'da (1776) vefat eyledi. Ömer Semâhat Dede geçip azilden sonra tekrar şeyh olmuş ve 1210'da (1795/96) ayrılınca Molla Dede şeyh olup az müddette ayrılmış ve Seyyid Mehmed Dede şeyhliğe geçmiştir ki zikri gelir. (II. 287/88)

Halil Defterî Bey Çandarlı torunlarından Nişancı İsâ Paşa'nın oğludur. Müderris ve sonra Şeyhülislâm Sa'dî Çelebi'ye damad oldu. Sonra meslek değiştirerek Şehzâde Orhan'a lala olmuştur. Adı geçenin vefatından sonra Budin defterdarı oldu. 976'da (1568/69) vefat etti. Yumuşak huylu ve bilgili bir şairdi. (II. 284)

Halil Efendi Tireli Ali Efendi'nin oğludur. Halvetî'ye'den el alıp bazı mes-

cidlerde imamı oldu. 924'de (1518) vefat etti. Hadis ve tefsir naklederdi. (II. 284)

Halil Efendi Halvetî tarikatinden olup Ayvansaray Tekkesi şeyhi oldu. 995'de (1587) vefat etti. Orada medfundur. (II. 284)

Halil Efendi Alâiyelidir. Müderris olup Safer 10?3'de (Mart 1614) vefat etti. Âlîm, sâlih, güzel ahlâk sâhibiydi. (II. 286)

Halil Efendi Sahih nesep seyyid olup 1053'de (1643) İsmail Rûmî yerine Kadirîhane'de şeyh olmuştur. 1064'de (165?) vefat etmiştir. Buna "Şerif-i evvel" denir. Küçük oğlu Mehmed Efendi'dir(→). Büyük oğlu Seyyid Mehmed Efendi, 1080'de (1669/70) vefat eylemiştir. (II. 287)

Halil Efendi Sipahiler ağası Çâker Ağa'nın oğludur. Eski mollalardan olup Safer 1089'da (Nisan 1678) Üsküdar mevleviyetinden azledilmiş olarak vefat eylemiştir. Fıkıhda mâhir bir pîrdi. Fıkıh'dan bir mecmuası vardır. (II. 288)

Halil Efendi Anadolu'da Aksaraydandır. Antak mülâzimlerinden olup müderris ve Lefkoşe mollası oldu. Azledilmiş olarak 15 Rebiyülâhir 1116'da (17 Ağustos 1?04) yolda vefat eyledi. (II. 290)

Halil Efendi Edirnelidir. Sarayda terbiye edilip çıkışında müderris, sonra Edirne ve Mekke mollası oldu. 16 Şevvâl 1128'de (3 Ekim 1716) vefat etti. İlim ve servet sahibiydi. (II. 292)

Halil Efendi Erzurumludur. Sadrazam Süleyman Paşa'nın muallimi olup müderris oldu. Şevvâl 1129'da (Eylül 1717) vefat etti. (II. 292)

Halil Efendi Kâtip olup dârüssaâde ağası kâtibi oldu. Rebiyülâhir 1143'de (Ekim-Kasım 1730) Haremeyn muhasebecisi oldu. Ayrıldıkdan sonra vefat eylemiştir. (II. 292)

Halil Efendi Kadirîhane şeyhi Abdurrahman Efendi'nin oğludur. 1126'da (1714) tekkeye şeyh olup 1145'de (1732/33) vefat etmiştir. (II. 292)

Halil Efendi Kâtip olup Damat İbrahim Paşa'nın himmetiyle kethüdâ kâtibi oldu. 1145'de (1732/33) vefat edip Okmeydanı'na defnedilmiştir. Deveoğlu Çeşmesi Mescidi'ne minber koymuştur. (II. 292)

Halil Efendi Ağa İmamı diye meşhur olup müderris ve Selânik mollası olmuştur. 1160'da (1747) vefat etti. İsmail Ağa Camii'nde medfundur. (II. 293)

Halil Efendi Tokatlı Emin Efendi'nin vefatında 1159'da (1746) Emir Buharî Tekkesi şeyhi olmuştur. 1163'de (1750) vefat eyledi. Zeyrek'de medfundur. Yerine küçük oğlu İbrahim Efendi(→) geçti. (II. 294)

Halil Efendi Şeyh olup Aksaray'da Toklu Dede Camii'ne imam olmuş ve şeyhülkurrâ dahi olmuştu. Hattatdı. 1167'de (1754) vefat edip Toklu Dede'de defnedildi. Buna Savaklar Tekkesi şeyhi bir köy vakfetmiştir. (II. 294)

Halil Efendi Vehhâb-ı Ümmî halifelerinden kâmil bir şeyhti. Nalçacı Mescidi'ni inşa ettirmiştir. I. Mahmud devri (1730-1754) ortalarında vefat edip o mescide defnedilmiştir. (II. 293)

Halil Efendi Eğrikapı imamı olup Şeyh Halil Efendi'nin(→) 1167'de (1754) vefatı üzerine şeyhülkurrâ olmuştu. 1170'de (1756/57) vefat edip Eğrikapı'da defnedilmiştir. (II. 294)

Halil Efendi Kadı olup Sinop'dan azledilmiş olarak 1170'de (1756/57) vefat eyledi. Edirnekapı'da medfundur. (II. 294)

Halil Efendi Hasan Paşa'nın divan efendiliğinden yetişmiştir. Hâcegândan olarak 1165'de (1752) Bursa mukataacısı, 1167'de (1753/54) küçük ruznâmeci, 1171'de (1757/58) arpa emini ve Rebiyülâhir 1173'de (Kasım-Aralık 1759) darbhane emini olup Rebiyülâhir 1174'de (Kasım 1760) vefat etmiştir. (II. 295)

Halil Efendi Nasûhîzâde Kemter Ali Efendi'nin(→) oğlu ve Ahmed İzzî halifesi olup Bursa'da Hisar Tekkesi'nde şeyh iken 1173'de (1759/60) vefat etmiştir. (II. 294; IV. 556)

Halil Efendi Müneccim-i sânî iken Şa'bân 1159'da (Ağustos-Eylül 1746) müneccimbaşı olup Zilhicce 1186'da (Mart 1773) vefat etti. Felekiyâtta mahâret sahibidir. (II. 297)

Halil Efendi Köprülüdür. Dersiâm ve ünlü müderris olup 1191'de (1777) vefat etti. Kadı Beyzavî'yi okutarak hatmeyledi. Fâzıl, âlimdi. (II. 298)

Halil Efendi Geredeli olup dersiâm olarak Rebiyülevvel 1203'de (Aralık 1788) vefat eyledi. (II. 301)

Halil Efendi Nazif Efendi mühürdarı olup hâcegândan ve kâğıd-ı enderûn emini, Safer 1203'de (Kasım 1788) kethüda kâtibi olarak Ramazan'da (Haziran 1789) azledilmiş ve gözden düşmüş olarak vefat etmiştir. (II. 301)

Halil Efendi Çamlıca'da Selâmî Efendi Tekkesi şeyhi olup 1214'de (1799/1800) vefat eyledi. Orada medfundur.

Halil Efendi Yenişehirlidir. Yükselerek hâcegândan oldu. Emtia gümrüğü nâzırı ve 1209'da (1794/95) gümrük emini olup 1218'de (1803/04) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. Bu zat Galata Kulesi tamiri için bina eminliğinde de bulundu. (II. 302)

Halil Efendi Yeniçeri ruznâmçecisi olup 1228'de (1813) vefat etti. Hekimoğlu Ali Paşa Camii civarında medfundur. (II. 303)

Halil Efendi Ulemâdan olup şeyhülislâm arzuhalcisi olmuştu. 21 Cemaziyelevvel 1235'de (7 Mart 1820) vefat eyledi ve Topkapı'da Ahmed Paşa Camii'ne defnolundu. Oğlu İbrahim Ağa, 1250'de (1834/35) vefat etti. (II. 303)

Halil Efendi Başmukataa kesedarı olup 11 Rebiyülâhir 1241'de (23 Kasım 1825) vefat etti. (II. 304)

Halil Efendi Matlabcızâde Abdülkadir Efendi'nin(→) damadıdır. Kadı olup 2 Cemaziyelevvel 1245'de (30 Ekim 1829) vefat etmiştir. Eğrikapı'da medfundur. (III. 349)

Halil Efendi Dramalıdır. Müderris ve Zilka'de 1250'de (Mart 1835) Yenişehr-i Fenâr mollası olup Muharrem 1259'da (Şubat 1843) vefat etti. (II. 306)

Halil Efendi Yenişehirlidir. Devriye müderrisi, 1248'de (1832/33) Erzurum mollası oldu. Mollalıklarda dolaşıp 1265 (1849) yılına doğru vefat etti. (II. 306)

Halil Efendi Mektûbî-i hariciyeden yetişerek Londra Sefâreti başkâtibi oldu. Sonra hariciye serhalifeliğinde bulunup Cemaziyelevvel 1291'de (Haziran-Temmuz 1874) mektûbî-i hariciye, Cemaziyelâhir 1293 (Temmuz 1876) ortalarında Bâbıâlî evrak müdürü, 10 Receb 1294'de (21 Temmuz 1877) ikinci defa mektupçu, Re-

biyülevvel 1295'de (Mart 1878) evkaf mektupçusu, Rebiyülâhir 1295'de (Nisan 1878) Mekteb-i Sultanî müdürü olarak sonra vefat etti. (II. 308)

Halil Efendi Dersiâm ve Hamidiye müderrisi olarak 14 Cemaziyelâhir 1295'de (15 Haziran 1878) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. (II. 308)

Halil Efendi Ulemadan ve Bolu müftüsü olup Cemaziyelevvel 1306'da (Ocak 1889) 110 yaşında vefat etti. (II. 310)

Halil Efendi (Çeşmîzâde) Nakşibendî şeyhlerinden olup 1178'de (1764/65) Bursa'da vefat eyledi. (II. 296; II. 94)

Halil Efendi (Hacı) Başmuhasebeden yetişip halife-i evvel oldu. 1147'de (1734/35) birden başdefterdar olup Şevval 1148'de (Şubat-Mart 1736) azlolunmuştur. Rebiyülevvel 1149'da (Temmuz 1736) ikinci defa başdefterdar oldu. Muharrem 1150'de (Mayıs 1737) azlolundu ve Rebiyülâhir'de (Ağustos 1737) vefat eylemiştir. Hesap işlerini bilir ve sözü geçerdi. (II. 293)

Halil Efendi (Hacı) Kapı ağası kâtibi olup 1170'de (1756/57) vefat etti. Haydarpaşa'da defnedilmiştir. (II. 294)

Halil Efendi (Hacı) Karaca Ahmed Tekkesi şeyhi iken 1173'de (1759/60) vefat edip Karaca Ahmed Türbesi'ne defnedilmiştir. (II. 294)

Halil Efendi (Hacı) Kethüdâ-yı sadrı âlî halifelerinden olup 1188'de (1774) vefat eyledi. Edirnekapı'ya defnedildi. (II. 297)

Halil Efendi (Hacı) Uşşakî şeyhlerinden olup 1196'da (1782) vefat eyledi. Suriçinde medfundur. (II. 298)

Halil Efendi (Hacı) Seyyid Hasan Efendi'nin(→) oğludur. Hâcegândan olup kethüdâ kalemi serhalifesiydi. 1198'de (1784) vefat etti. Eğrikapı'da medfundur. (II. 154)

Halil Efendi (Hacı) Kastamonuludur. Müderris, molla ve sonra Medine mollası olup III. Selim devri (1789-1807) ortalarında vefat etti. Topkapı'da medfundur. Oğlu İsmet Mehmed Bey(→), torunu Besim Mehmed Efendi'dir(→). (II. 302)

Halil Efendi (Hacı) Çerkesdir. Annesi III. Mustafa'nın kızı Hibetullah Sultan'ın dâyesi idi. I. Abdülhamid'in tahta çıkışında (1774) hazine-i hümâyûna girdi. 1203'de (1788/89) hazine-i hümâyûn kethüdâsı ve 1213'de (1798/99) azilden sonra müderris oldu. 1217'de (1802/3) Mekke pâyesiyle Galata kadısı, 2 Muharrem 1221'de (22 Mart 1806) İstanbul, Muharrem 1224'de (Şubat-Mart 1809) Anadolu ve Cemaziyelâhir 1227'de (Haziran 1812) Rumeli pâyelerini aldı. 1 Rebiyülâhir 1229'da (23 Mart 1814) birinci ve Zilka'de 1233'de (Eylül 1818) ikinci defa Rumeli kazaskeri oldu. 13 Zilka'de 1234'de (3 Eylül 1819) şeyhülislâm olup 24 Cemaziyelâhir 1236'da (29 Mart 1821) azledildi. 3 Zilka'de 1236'da (2 Ağustos 1821) Karahisar-ı Sâhib'de vefat eyledi. Orada Gedik Ahmed Paşa Camii'ne defnedildi. Oğulları Aziz Mahmud Efendi(→) ile Seyyid Atâullah Mehmed Efendi'dir(→). (II. 304)

Halil Efendi (Hacı) Yetişip hâcegândan olarak kışla bina emini, 1227'de (1812) küçük ruznâmçeci, sonra sermimar-ı hassa olup 7 Ramazan 1237'de (28 Mayıs 1822) vefat etti. Eyüp'e defnedildi. Oğlu İbrahim

Efendi, 1225'de (1810) vefat etmiştir. (II. 304)

Halil Efendi (Hacı) Dersiâm olup 1241'de (1825/26) vefat etti. (II. 305)

Halil Efendi (Hacı) Filibelidir. Müderris, huzur derslerinde muhatap, sonra mukarrir oldu. Bir gün muhatapları toplayıp derste zor meselelerle uğraştırıp hepsini güzelce cevapladığından Sultan Abdülmecid birden mevleviyet ihsan buyurdular. İlerledikten sonra Rebiyülevvel 1279'da (Eylül 1862) Medine mollası, Şa'bân 1280'de (Ocak 1864) fetvâ emini, 1283'de (1866/67) ders vekili, Şa'bân 1284'de (Aralık 1867) İstanbul pâyesi, Zilka'de 1284'de (Mart 1868) Meclis-i İntihâb-ı Hükkâm reisi oldu. Sonra Anadolu ve sonra Rumeli pâyeleri, 1295'de (1878) bilfiil Anadolu kazaskeri oldu. 1299'da (1882) ders vekâletinden istifa ederek hacca gitti. 1300'de (1883) vefat eylemiştir. Âlîm, fakih ve fâzıl olup pek çok talebe yetiştirmiştir. Talebelerinin talebeleri icazet verdiğini gördü. Yaşı 90'a yakın olup oğlu Hayreddin Efendi halen Mekke pâyesidir. (II. 309/10)

Halil Efendi (Hâfız) (Şer'îyatçı) Dersiâm ve huzûr dersleri mukarrirlerinden fâzıl bir zat olduğundan şer'îyatçı ve senelerce fetvâ emini oldu. Sonra Yenişehir mollası oldu. 1149'da (1736/37) Edirne pâyesi verilmiştir. 7 Receb 1155'de (7 Eylül 1742) vefat eyledi. Topkapı'da medfundur. (II. 293)

Halil Efendi (İmamzâde) Müfettiş ve müderris olup 1201'de (1786/87) vefat eyledi. Topkapı'da medfundur. (II. 300)

Halil Efendi (Kaba) İzmitlidir. Hâfız ve güzel sesli olduğundan Safer 1086'da (Mayıs 1675) padişaha ikinci imam ve müderris oldu. 1086'da (Mayıs 1675) Yenişehir kadısı oldu. Sonra Mekke mollası ve Cemaziyelâhir 1114'de (Ekim-Kasım 1702) İstanbul pâyesi ve Şa'bân 1116'da (Aralık 1704) İstanbul kadısı olup Cemaziyelevvel 1118'de (Ağustos 1706) azledildi. Safer 1120'de (Nisan-Mayıs 1708) vefat etti. Şişman bir zat idi. Yeğeni Hacı İbrahim Efendi'nin oğlu Hacı Ârif Mehmed Efendi'dir(→). (II. 290)

Halil Efendi (Kaba) Geredelidir. Müderris, molla ve Meleke kadısı oldu. 1 Ramazan 1168'de (11 Haziran 1755) İstanbul kadısı olup sonra Anadolu pâyesini elde etti. Azledilmiş olarak 28 Cemaziyelevvel 1181'de (22 Ekim 1767) vefat eyledi. Zincirlikuyu'da yaptırdığı mektepde medfundur. Âlîm ve fâzıldı. (II. 296)

Halil Efendi (Kaltakçızâde) Mutasavvıf ve müderris olup Nakşibendî idi. Bursa fuzalâsındandır. 1203'de (1788/89) orada vefat eyledi. (II. 300)

Halil Efendi (Kara) Alâiyelidir. Müderris olup Gelibolu ve Sakız mollası oldu. 1039'da (1629/30) Yenişehir'e varışının haftasında vefat etti. Güzel davranış sâhibi, derviş ve safdı. (II. 286)

Halil Efendi (Kara) Birgili Hasan b. Mehmed'in oğludur. Müderris, molla oldu. 1113'de (1701/02) Mekke kadısı ve Ramazan 1115'de (Ocak 1704) İstanbul kadısı olup Cemaziyelâhir 1116'da (Ekim 1704) azlolunarak Anadolu pâyesi ve Şevvâl 1118'de (Ocak 1707) Anadolu kazaskeri oldu. Rebiyülâhir 1119'da (Temmuz 1707) azlolunmuş ve Receb 1119'da (Ekim 1707) ikinci defa Anadolu kazaskeri olup Şa'bân 1120'de (Ekim-Kasım

1708) Rumeli pâyesiyle azledilmiş ve 15 Şa'bân 1123'de (28 Eylül 1711) Kanlıca'daki sahilhanesinde vefat etmiştir. Çok bilgili ve fazilet sâhibi olup fenn-i fürûda yegâneydi. Âdâbda Taşköprülü'ye hâşiyeleri, mantıkta Kara Ahmed'e ve Kara Dâvud ve Fenarî'ye, hikmette Lârî'ye ve *Şerhu Hikmeti'l-ayn*'a ve isbat-ı vâcibde *Muhtasar Müntehâ*'ya ve *Tevâlî-i İsfehânî*'ye hâşiyeleri ve *Ahkâb* risalesi ve Tebâreke suresine iki risale, Fıkıhda *Hidâye* ve *Dürer*'in bazı yerlerine risaleleri vardır. Oğlu Şeyhülislâm Said Efendi'dir. Yeğeni Hacı İbrahim Efendi'dir(→). Kethüdâsı Abdurrahman Efendi'dir(→). (II. 290/91)

Halil Efendi (Kara) (Hacı) Amasyalıdır. Müderris, Fetvâhane'ye devamla başmüsevvid, Şa'bân 1280'de (Ocak 1864) kassâm-ı askerî, Ramazan 1282'de (Ocak-Şubat 1866) Yenişehir mollası, Rebiyülevvel 1283'de (Temmuz-Ağustos 1866) fetvâ emini ve Edirne, 1284'de (1867/68) Mekke pâyesi, Muharrem 1285'de (Nisan-Mayıs 1868) İstanbul pâyesi ve ondan az evvel Meclis-i Ahkâm-ı Adliye azası, Anadolu, sonra Rumeli pâyesi ve ve 15 Receb 1294'de (26 Temmuz 1877) şeyhülislâm olup Rebiyülevvel 1295'de (Mart 1878) ayrıldı. 27 Muharrem 1298'de (30 Aralık 1880) vefat etti. Fâtih'de türbe bahçesine defnolundu. Yaşı 80'e yakın fâzıl, fakih, dindardı. (II. 309)

Halil Efendi (Kelân) Denizlili Ahmed b. Abdülfettâh'ın oğludur. Müderris olup 16 Cemaziyelâhir 1115'de (27 Ekim 1703) vefat etti. (II. 290)

Halil Efendi (Keskin) Ahıskalıdır. Müderris, 1212'de (1797/98) Haleb mollası, sonra Şam kadısı, Cemaziyelevvel 1222'de (Temmuz 1807) Mekke pâyesi olup 5 Safer 1225'de (12 Mart 1810) vefat etti. Hekimoğlu Ali Paşa Camii'nde medfundur. Âlîm, fâzıl bir dersiâmdı. (II. 303)

Halil Efendi (Mardinî) Ayasofya şeyhi olup 8 Receb 1215'de (25 Kasım 1800) vefat etti. Miskinler'de defnedildi. (II. 301)

Halil Efendi (Medenîzâde) (Seyyid) (Hâfız) Maliyeden yetişip defterdar mektupçusu olmuş, sonra azledilip 17 Cemaziyelevvel 1239'da (19 Ocak 1824) vefat etmiştir. Haydarpaşa'da medfundur. Oğlu İrfan Paşa'dır. Kardeşi meczuplardan İsmail Efendi, 1255'de (1839) vefat etmiş ve yanına defnedilmiştir. Babası Medenî Seyyid Ahmed Efendi'dir(→) (II. 304; II. 442)

Halil Efendi (Seyyid) Müderris olup 2 Muharrem 1124'de (10 Şubat 1712) vefat etti. (II. 291)

Halil Efendi (Seyyid) Müderris olup Muharrem 1124'de (Şubat 1712) vefat etti. (II. 290)

Halil Efendi (Seyyid) Maliyeden yetişip hâcegândan olarak mektûbî-i defterî oldu. 1176'da (1762/63) vefat eyledi. Atikalipaşa Mezarlığı'nda medfundur. (II. 296)

Halil Efendi (Seyyid) Dârüssaâde ağası yazıcısı olup 1167'de (1753/54) küçük ruznâmeci, Şevvâl 1171'de (Haziran 1758) arpa emini, 1174'de (1760/61) mevkufatçı, 1176'da (1762/ 63) Anadolu muhasebecisi ve sonra süvari mukabelecisi olup 1181 (1767/ 68) yılından sonra vefat etti. Yahyâ Efendi Türbesi'nde medfundur. (II. 296)

Halil Efendi (Seyyid) Sultan Selim Tekkesi şeyhi olup Yayla Mescidi'ne minber koyarak camiye çevirmiştir. 1

Cemaziyelâhir 1184'de (22 Eylül 1770) vefat eyledi. Üsküdar'a defnedildi. (II. 297)

Halil Efendi (Seyyid) Hâcegândan olup silahdar ağası baş halifesiydi. 1191'de (1777) Limni'ye gönderilip orada vefat etti. (II. 299)

Halil Efendi (Seyyid) Hâcegândandır. Tophane mühimmat nâzırı olup ayrıldıktan sonra 20 Zilka'de 1228'de (14 Kasım 1813) vefat etti. Rumelihisarı'nda Şehitlik'de tekke önüne defnedildi. (II. 303)

Halil Efendi (Seyyid) Cebeci Osman Paşa'nın(→) oğludur. Müderris olup 1240'da (1824/25) vefat etti. (II. 305; III. 439) [III. 439'da adı Halil Bey olarak verilmiştir.]

Halil Efendi (Seyyid) Kilislidir. Müderris ve 1235'de (1819/20) Kudüs mollası olup 1240'da (1824/25) vefat eyledi. Edirnekapı'da medfundur. (II. 305)

Halil Efendi (Seyyid) (Hacı) Kalemden yetişip silahdar kaleminde ikinci halife olup sonra surre emini olarak hâcelik rütbesi verildi. 3 Cemaziyelâhir 1204'de (18 Şubat 1790) vefat etti. Selimiye'de medfundur. (II. 301)

Halil Efendi (Solakzâde) Müderris ve Manisa mollası oldu. Rebiyülâhir 1095'de (Mart-Nisan 1684) vefat etti. (II. 288)

Halil Efendizâde *bak.* Kâzım Mûsâ Efendi

Halil Eyyûbî Şah İsmail Safevî'nin kız kardeşinin oğludur. Hasankeyf Kalesi zâbitiydi. Kaynı bunu 5 sene müddetle hapseyledi. Çaldıran savaşının (1514) ardından gelip I. Selim'e (Yavuz) itaat eyledi. Sonra vefat eyledi. (II. 284)

Halil Fehmî Efendi Divan-ı Hümâyun kaleminden yetişip hâcegândan olmuş ve Divan-ı Hümâyûn beylikçisi olarak III. Ahmed devri (1703-1730) ortalarında vefat eylemiştir. Oğlu *Tarih* sâhibi Subhî Efendi'dir. (II. 290)

Halil Hâlid Efendi (Seyyid) Devriye müderrislerinden olup Muharrem 1267'de (Kasım 1850) Beyrut mollası oldu. Sonra vefat eyledi. (II. 307)

Halil Halilî Efendi Germiyanlı Mahmud Efendi'nin oğludur. Kütahya'da müderris, sonra Sahn müderrisi, 914'de (1508/09) İstanbul kadısı ve 918'de (1512) Rumeli kazaskeri oldu. Yumuşak huylu ve alçakgönüllüydü. (II. 284)

Halil Hamdî Paşa Dağıstanlıdır. Göçüp İstanbul'a gelerek bazı işlerde bulunduktan ve mîrimîran olduktan sonra Yenbu'l-bahr muhafızlığında pek çok seneler bulunmuştur. Nakşibendî olduğundan 50 sene kadar Mekke'de oturarak şeyhlik eylemiş ve Cemaziyelâhir 1313'de (Kasım-Aralık 1895) 97 yaşında orada vefat eylemiştir. (II. 321)

Halil Hamid Paşa Burdurludur. Babası Polad Paşa'nın kölesi ve hazinedarı ve Çelik Mehmed Paşa kapı kethüdâsı Gürcü Hacı Mustafa Ağa'dır. Gençliğinde İstanbul'a gelip divan kalemine girerek Eflâk kapı kethüdâsına kâtip oldu. Râif İsmail Paşa himmetiyle âmedî kalemine girip âmedci olarak beylikçi Mustafa Re'fet Efendi'ye vekâlet eyledi. Doğruluk ve dürüstlüğünden dolayı Cemaziyelevvel 1193'de (Mayıs-Haziran 1779) büyük tezkireci, Zilhiccesinin son gününde (7 Ocak 1780) reisülküttab, 3 Şevval 1194'de (2 Ekim 1780) sadâret kethü-

dası olup 27 Cemaziyelâhir 1195'de (20 Haziran 1781) azlolundu. Şevvâl'de (Eylül-Ekim) tersane emini, 16 Ramazan 1196'da (25 Ağustos 1782) ikinci defa kethüdâ-yı sadr-ı âlî ve 25 Muharrem 1197'de (31 Aralık 1782) vezirlikle sadrazam oldu. 20 Cemaziyelevve 1199'da (31 Mart 1785) ayrılarak Cidde valisi olmuş ise de 15 Cemaziyelâhir'de (6 Mayıs 1785) azledilmiş ve azlinin 27. günü vefat eylemiştir. Haydarpaşa'da medfundur. Güler yüzlü, lâtifeci, cömert, edip, yazıcılıkta ustaydı. Dâvudpaşa iskelesinde bir tekke, Bâbıâlî yakınında bir sebil yaptı. (II. 299)

Halil Hamid Paşazâde *bak.* Abdülkadir Mehmed Bey; Âsım Mehmed Bey; Atâullah Mehmed Bey; Hamid Bey; Nazif Mustafa Bey; Râşid Mehmed Bey; Şefik Mehmed Bey

Halil Hilmî Efendi Balıkesir kazalarındandır. Zekâsından ve dilinin şiddetinden "Mutezile" denmişti. Molla ve Mekke pâyesini aldıktan sonra memleketine çekildi. 1310 (1892/93) tarihlerinde orada vefat etti. İlmi var ise de dilinden korkulurdu. (IV. 853)

Halil Himmetî Efendi Köprülüzâde Mehmed Tayyib Bey'in damadı olup hâcelik rütbesiyle Rodos mukataacısı oldu. 1236'da (1820/21) vefat edip Karacaahmet'e defnedildi. (II. 303)

Halil İbrahim Bey Horasanlı veya Diyarbekirlidir. II. Mehmed (Fâtih) zamanında (1451-1481) İzmir'e geldi. Bir meczuba gönül verip *Firaknâme-i Halil*'i nazmeyledi. Sonra İznik'e gelip bir zaviye yaparak vefatına kadar orada oturdu. Usta şairdir. (II. 284)

Halil İbrahim Bey (Cağalazâde) Sinan Paşa'nın soyundandır. Mütevelli olup Cemaziyelevvel 1307'de (Ocak 1890) vefat etmiştir. (I. 141)

Halil İbrahim Efendi İskeçelidir. Müderris ve Ramazan 1250'de (Ocak 1835) Eyüp mollası olup 16 Ramazan 1251'de (5 Ocak 1836) vefat etti. (II. 305)

Halil İbrahim Paşa Kastamonu'da Taşköprülüdür. Mühendishane hulefâsından olarak 1248'de (1832/33) miralay olup fabrika işlerinde ustalık kazanınca fabrikalar ve imâlat nâzırı, livâ ve ferik oldu. 1276'da (1859/60) Tophane Meclisi reisi, 11 Receb 1276'da (3 Şubat 1860) vezirlikle Tophane müşiri olup Zilhicce'de (Haziran-Temmuz 1860) Serasker kaymakamlığı ilâve edildi ve mühimmat-ı harbiye nâzırı oldu. Safer 1280'de (Temmuz-Ağustos 1863) Tophane müşirliği dışındaki görev azlolundu. Muharrem 1282'de (Haziran 1865) Tophane imalat nâzırlığına ilâveten kapdan-ı deryâ oldu. Zilhicce'de (Nisan-Mayıs 1866) kapdanlıktan azlolunup Muharrem 1283'de (Mayıs-Haziran 1866) Tophane imâlat nâzırlığından istifa eyledi. Safer 1283'de (Haziran-Temmuz 1866) nâfia ve haftasında ticaret nâzırı olup Muharrem 1284'de (Mayıs 1867) imalat-ı harbiye nâzırı unvaniyle Tophane'ye tayin olundu. 19 Receb 1288'de (4 Ekim 1871) Trabzon valisi olup bir hafta sonra Cemaziyelevvel 1289'da (Temmuz 1872) Mekteb-i Sanayî nâzırı, 8 Ramazan 1289'da (9 Kasım 1872) üçüncü defa Tophane müşiri oldu. 26 Rebiyülevvel 1290'da (24 Mayıs 1873) evinde duvar yaptırırken üzerine duvar yıkılınca o anda vefat etti. Kılıç Ali Paşa Camii bahçesinde medfundur. Tophane-i Âmire'nin ilerlemesine çalış-

mış ve Mekteb-i Feyzîye ve akarâtını vücuda getirmiştir. Doğru, sâdık, gayretli, bünyesi kuvvetliydi. Hatta Tophane'den Zeytinburnu'na kadar yaya olarak giderdi. Oğlu miralay Sâlih Bey'dir. Amcası Kaymakam İsmail Bey, 1286'da (1869/70) vefat etti. Yedikule'de defnedildi. Damatları, Ferik Sa'deddin Paşa ile Cemâl Paşa'dır. (II. 307/08)

Halil İzzet Efendi Gülşenî damadı Halil Efendi'nin torunu olup sultan kethüdası oldu. Azledilmiş olarak 11 Cemaziyelevvel 1206'da (6 Ocak 1792) vefat etti. Cerrahpaşa'da medfundur. (II. 301)

Halil İzzet Efendi Gümüşhanelidir. Hüseyin b. Halil'in oğludur. Dersiâm ve müderris olup 23 Zilka'de 1304'de (13 Ağustos 1887) vefat etti. İlm-i ferâizle çok uğraşırdı. (II. 310)

Halil Mâhir Efendi Bâbıâlî'den yetişip âmedî hulefası ve Divan-ı Hümâyûn âmedîsi olup 1219'da (1804/05) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. Mevlevî ve katipdi. (II. 302)

Halil Mehmed Efendi Vâlide Sultan Camii mütevellisi olup maliye tezkirecisi, Şevvâl 1151'de (Ocak 1739) süvari mukabelecisi, 1156'da (1743) başmuhasebe vekili, Receb 1156'da (Eylül 1743) Anadolu muhasebecisi, Şevvâl 1158'de (Kasım 1745) sipah kâtibi, Şevvâl 1161'de (Ekim 1748) başmuhasebeci, Şevvâl 1166'da (Ağustos 1753) defter emini vekili, Şa'bân 1168'de (Mayıs 1755) defter emini ve yüksek görevlerde bulunup tekrar defter emini olup 1178'de (1764/65) o hizmette vefat etti. Oğlu, Mehmed Sâdık Bey'dir(→). Eyüp'de medfundurlar. (II. 296)

Halil Mehmed Efendi Bursalıdır. Genç Osman Ağa'nın oğlu olup Cemaziyelevvel 1259'da (Haziran 1843) Bursa mollası, Zilka'de 1264'de (Ekim 1848) Mekke ve Şevvâl 1271'de (Haziran-Temmuz 1855) İstanbul pâyesi oldu. 1274 (1857/58) tarihine doğru vefat etti. (II. 307)

Halil Mehmed Efendi (Bekrîzâde) (Sıddîkîzâde) Hz. Ebûbekir evlâdından ve Hz. Hüseyin soyundan olduğundan "Sıddîkîzâde" de denir. Babası mevâlîden Ahmed Efendi'dir. Şam'da ilim tahsiliyle müderris oldu. Kudüs, Şam mollası olup sonra Mekke pâyesi verildi. 1171'de (1757/58) İstanbul kadısı olup güzel hizmeti padişahın takdirine mazhar olarak in'am ve iltifata nâil oldu ve Anadolu pâyesi ihsan edildi. 20 Cemaziyelâhir 1172'de (18 Şubat 1759) vefat eyledi. Edirnekapı'da medfundur. Esnafı korkutmuştu. Akıllı ve fâzıldı. Oğulları Ahmed Efendi(→), Abdurrahman Efendi(→), Sa'deddin Efendi(→), Emin Mehmet Efendi(→), Tâhir Efendi(→) ve Abdullah Efendi'dir(→). (II. 295)

Halil Mehmed Rif'at Paşa Gürcüdür. Husrev Paşa'nın hazinedarı olup 1243'de (1827/28) mîrimîran olarak Niğde, Kırşehir ve Beyşehir mutasarrıfı oldu. 1244'de (1828/29) ordunun hareketi günü vezirlikle serasker kaymakamı, Asâkir-i Mansûre kumandanı ve Livâ-yı şerif kaymakamı oldu. 1245'de (1829/30) Petersburg elçisi olup döndükten sonra o sene Zilka'desinde (Mayıs 1830) kapdan-ı deryâ oldu. Cemaziyelâhir 1248'de (Kasım 1832) Tophane müşiri oldu. Zilka'de 1249'da (Mart 1834) Sâliha Sultan'la nişanlanıp Muharrem 1250'de (Mayıs 1834) düğün töreni icra edildi. 1 Şa'bân

1252'de (11 Kasım 1836) serasker olup Zilka'de 1253'de (Şubat 1838) ayrıldı. 29 Rebiyülevvel 1255'de (12 Haziran 1839) ticaret nâzırı oldu. 19 Rebiyülevvel 1255'de (2 Temmuz 1839) ikinci defa serasker olup 13 Rebiyülevvel 1256'da (15 Mayıs 1840) azledildi. Rebiyülevvel 1258'de (Nisan 1842) Meclis-i Vâlâ azası, Receb'de (Ağustos) Meclis-i Vâlâ reisi, 9 Muharrem 1259'da (9 Şubat 1843) kapdan-ı deryâ olup Şa'bân 1261'de (Ağustos 1845) ayrıldı ve ardından ticaret nâzırı, Safer 1262'de (Şubat 1846) Trabzon valisi olup Rebiyülevvel 1263'de (Şubat-Mart 1847) azledildi. Cemaziyelâhir'de (Mayıs-Haziran) Mecâlis-i Âliye'ye memur, 6 Şa'bân'da (30 Temmuz) üçüncü defa kapdan olup 16 Rebiyülâhir 1264'de (11 Mart 1848) azledildi. 23 Cemaziyelevvel 1264'de (27 Nisan 1848) ikinci defa Meclis-i Vâlâ reisi olup 23 Receb'de (25 Haziran) azlolundu. 1265'de (1849) Aydın, Ramazan 1267'de (Temmuz 1851) Cezayir-i Bahr-i Sefid, Zilhicce 1268'de (Eylül-Ekim 1852) Bursa valisi, 8 Rebiyülevvel 1270'de (9 Aralık 1853) Mecâlis-i Âliye'ye memur ve 3 Ramazan'da (30 Mayıs 1854) dördüncü defa kapdan oldu. 17 Zilhicce 1271'de (31 Ağustos 1855) azlolunup 25 Cemaziyelâhir 1272'de (4 Mart 1856) vefat etti. Eyüp'deki türbesinde medfundur. Adı geçen sultandan 2 Zilka'de 1250'de (2 Mart 1835) Hamid Bey adında bir oğlu olup bir-iki yaşında vefat etti. 1250'de (1834/35) Kasımpaşa Mevlevîhanesi'ni inşa eyledi. Diğer zevcesinden olan oğlu Mahmud Paşa, Seniha Sultan'a eş oldu. Kızları Ayşe Hanım, Server Paşa'nın eşidir. (II. 306/07)

Halil Paşa I. Murad'ın (hd 1361-1389) beylerinden olup beylerbeyilik pâyesine nâil olmuştu. 804'de (1401/02) şehid oldu. (II. 283)

Halil Paşa Çandarlı Halil Hayreddin Paşa'nın torunlarından olup Ali Paşa'nın oğludur. Babası gibi kazasker olup 832'de (1428/29) sadrazam olmuştur. 857'de (1453) İstanbul'un fethinin ardından gazaba uğrayarak hapsolunup katledildi. Sur dışında defnolunmuştur. Tedbirli, güçlü, âlim ise de Bizans Devleti ile siyasî ilişkisi 80 senelik aile ocağının ikbâline son vermiştir. (II. 283)

Halil Paşa Saraydan beylikle çıkıp terfi ederek Rumeli beylerbeyi olmuştur. 894'de (1489) ayrıldı. 898'de (1492/93) Mora valisi olup İnebahtı seferinde hazır bulunduktan sonra orada vefat eylemiştir. (II. 283)

Halil Paşa Beylerden olup 500 adamla Mardin'i I. Selim (Yavuz) devrinde (1512-1520) İranlılardan geri aldı. Sonra beylerbeyilerden olup bazı vilayetlere gitti. 947'de (1540/41) katledildi. (II. 284)

Halil Paşa Rumeli beylerinden olup Yanık beylerbeyisi oldu. 1004'de (1595/96) harpde şehid oldu. (II. 285)

Halil Paşa Bosnalıdır. Saraydan yetişip silahdar-ı şehriyârî oldu. 999'da (1591) yeniçeri ağası, Cemaziyelâhir 1000'de (Mart-Nisan 1592) Konya valisi, 1001'de (1592/93) Anadolu valisi ve 1003'de (1594/95) kapdan olup deryâya çıktı. 1006'da (1597/98) vezir ve 1007'de (1598/99) kaymakam-ı sadr-ı âlî oldu. 1008'de (1599/1600) azledildikden sonra ikinci defa kaymakam olmuştur. 19 Receb 1012'de (23 Aralık 1603) ikinci vezir iken vefat eylemiştir. Atik Ali Paşa Camii kapısının önünde medfundur. 1002'de (1593/ 94) Fatma

Sultan ile nikâhlanmıştır. Bundan bir oğlu olup 1006'da (1597/98) vebadan vefat etti ki o günlerde Şehzâde Selim b. Sultan III. Mehmed'in annesi Haseki Sultan da vefat etmiştir. Tedbirli ve bahtı açıktı. (II. 285)

Halil Paşa Kayserilidir. Enderûn'dan yetişip silahdar-ı şehriyârî oldu. Şevvâl 1000'de (Temmuz 1592) yeniçeri ağası, 1001'de (1592/93) Şam beylerbeyi ve Zilka'de 1002'de (Temmuz-Ağustos 1594) Kastamonu valisi oldu. Azilden sonra Şevvâl 1009'da (Nisan 1601) vefat eyledi. (II. 285)

Halil Paşa Saraydan yetişip bostancıbaşı oldu. Bir aralık İzmir'e gönderilip sonra Ağça beylerbeyi oldu. 1012'de (1603/04) İran savaşlarında şehid oldu. (II. 285)

Halil Paşa Maraşlıdır. Maktul Beylerbeyi Mehmed Paşa'nın kardeşi olduğundan haremde eğitilerek doğancıbaşı oldu. Sonra çakırcıbaşı oldu. Rebiyülevvel 1016'da (Temmuz 1607) yeniçeri ağası oldu. 1017'de (1608/09) kapdan-ı deryâ ve vezir oldu. 1019'da (1610) azlolundu. 1022'de (1613) ikinci defa kapdan-ı deryâ olup Trablusgarb tarafına memur oldu ve zorba Sefer Dayı'yı defeyledi. Muharrem 1026'da (Ocak 1617) sadrazam oldu. Safer 1028'de (Ocak-Şubat 1619) İran üzerine serdârlığını iyi idare edemediğinden dolayı azledildi. 17 Muharrem 1029'da (24 Aralık 1619) üçüncü defa kapdan olup 1030 başlarında (1620 sonları) azledilmiş, 6 ay sonra dördüncü defa kapdan olmuş ve 1032'de (1623) ayrılmıştır. Rebiyülevvel 1036'da (Aralık 1626) ikinci defa sadrazam olup Receb 1037'de (Mart 1628) azledilmiş ve Hüdâî Dergâhı'nda inzivaya çekilmiştir. 1039 (1629/30) veya 1040'da (1630/31) vefat eyledi. Orada, türbede medfundur. Ilımlı, yumuşak huylıydu. Oğlu Mahmud Bey, vefatında yanına defnedilmiştir. Diğer oğlu Ebûbekir Bey'dir(→). (II. 286)

Halil Paşa Boluludur. Dârüssaâde ağası Hacı Mustafa Ağa'nın hademelerinden olup Rumeli'de terbiye görmekle "Çatak" diye nâm almıştır. Süvari mukabelecisi olup sonra sipahiler ağası oldu. 1036'da (1626/27) yeniçeri ağası olup 1037'de (1627/28) azledildi ve 1038'de (1628/29) Sivas beylerbeyi oldu. Abaza Mehmed Paşa'nın hizmetinde bulunduğundan "Demirkazık" nâmını aldı. 1039'da (1629/30) Diyarbekir valisi olup 1040'da (1630/31) vezirlikle birlikte Erzurum valisi oldu. 1044'de (1634/35) katledilmiştir. (II. 286/87)

Halil Paşa Enderûn'dan yetişip mîrahûr-ı evvel olmuştu. 1048'de (1638/39) vezirlik verilerek Bağdad'ın fetih müjdesini İstanbul'a getirmiştir. Ardından saltanat değişikliği dolayısıyla gözden düşmüş olarak vefat etmiştir. (II. 287)

Halil Paşa Enderûn'da "Cündî" diye süvarilikte şöhret aldı. Bu hüneriyle musâhib-i şehriyârî olup 1053'de (1643) Temeşvar valiliğiyle saraydan çıkarıldı. 1054'de (1644) Tirebolu beyi olup 1055'de (1645) azledilmiştir. 1057'de (1647) Alâiye'de katledildi. (II. 287)

Halil Paşa Adanalıdır. Osmanoğlu Nasûh Paşa'ya kethüdâ oldu. 1120'de (1708) Cidde beylerbeyi olup 1127'de (1715) vefat etti. (II. 291)

Halil Paşa Damad-ı şehriyârî Moralı Hasan Paşa'nın oğludur. Enderûn'da

terbiye görüp 1162'de (1749) hazine-i hümâyûn kethüdâsı oldu. 17 Zilhicce 1165'de (26 Ekim 1752) vezirlikle Tırhala valisi oldu. Sonra Ağrıboz ve sonra Belgrad valisi olup Muharrem 1169'da (Ekim 1755) Hotin muhafızı ve Safer'de (Kasım) ilâveten Özi valisi oldu. Oradayken Cemaziyelevvel 1172'de (Ocak 1759) vefat etti. Maan b. Zâide gibi cömert olup hüner ve edepden hissedardı. Vezirliği ihtişamla yürütürdü. Oğulları ricâlden Feyzî Bey, Yekçeşm Ahmed Bey ve İsmail Bey'dir. (II. 294/95)

Halil Paşa Ispanakçı Mustafa Paşa'nın kethüdâsı olup 1186'da (1772/73) vezirlik elde edip harpde bulunmuş ve sonra mazul kalıp 1191'de (1777) Adana valisi olmuşsa da az vakitte vefat eylemiştir. (II. 300)

Halil Paşa Sadrazam İvâz Mehmed Paşa'nın oğludur. 1138'de (1725/26) İstanbul'da Macuncu'da doğdu. Babası zamanında haylice önemli hizmetlerde bulunarak kapıcıbaşı ve mîrahûr-ı sânî, Muharrem 1170'de (Ekim 1756) mîrahûr-ı evvel olup Safer 1170'de (Ekim-Kasım 1757) azlolundu. Muharrem 1174'de (Ağustos 1760) çavuşbaşı, azilden sonra Şa'bân 1176'da (Şubat-Mart 1763) duhan gümrüğü emini, 1177'de (1763/64) ikinci defa mîrahûr-ı evvel olup 1178'de (1764/65) azledilmiştir. Şevvâl 1182'de (Şubat 1769) rikâb-ı sadâret kethüdâsı, 1183'de (1769) üçüncü defa mîrahûr-ı evvel, sonra vezirlikle Rumeli valisi, Hotin muhafızı ardından 13 Şa'bân 1183'de (12 Aralık 1769) sadrazam ve serdâr-ı ekrem oldu. Şa'bân 1184'de (Ekim-Kasım 1770) azlolunarak Belgrad muhafızı olup Şevvâl 1185'de (Ocak 1772) Karadeniz seraskeri oldu. Azilden sonra Safer 1189'da (Eylül 1775) Selanik ve Receb 1191'de (Ağustos 1777) Sivas valisi oldu. Yolda Nallıhan'da 7 Ramazan 1191'de (9 Ekim 1777) aniden vefat etti. (II. 297)

Halil Paşa Amasyalıdır. Mîrimîran rütbesiyle 1185'de (1771/72) Tutrakan muhafızı, sonra çeşitli görevlerde bulunup 1194'de (1780) Van muhafızı, 1198'de (1784) Gönye muhafazasıyla Faş muhafızı olup 1199'da (1785) orada vefat eyledi. (II. 299)

Halil Paşa Karavezir Mehmed Paşa'nın kardeşidir. Enderûn'dan yetişip sırasıyla silahdar-ı şehriyârî, 1197'de (1783) vezirlikte Belgrad muhafızı, sonra Aydın'ın eklenmesiyle Özi valisi ve Rebiyülevvel 1200'de (Ocak 1786) Alâiye ve Ramazan'da (Temmuz) Rakka valisi olduktan sonra vefat etti. Oğlu Mehmed Râsih Bey'dir(→). Bunun oğlu Enderûnî Necib Bey, oğullarından biri tülbend ağası Hasan Bey ve diğeri Ali Rızâ Bey'dir. (II. 300)

Halil Paşa Küçük Ali'nin oğludur. Adana'da vali olup 1202'de (1787/88) mîrimîranlık verildi ve birkaç sene sonra vefat etti. (II. 301)

Halil Paşa Bozcaadalıdır. Cezâyirli Hasan Paşa'ya silahdar olup sonra sipah ağası ve Yusuf Paşa'nın sadâretinde vezirlikle Ağrıboz muhafızı, 1217'de (1802/03) İnebahtı ve sene sonunda Karahisar ve Sultanönü valisi olup 1218'de (1803/04) vefat etti. (II. 302)

Halil Paşa Koşanicelidir. Mîrimîran ve 7 Şevvâl 1222'de (8 Aralık 1807) vezirlikle İsâkçı muhafızı ve Muharrem 1224'de (Şubat-Mart 1809) ilâveten Adana valisi oldu. 15 Şa'bân

1225'de (15 Eylül 1810) Rusya harbinde şehid oldu. Kethüdâsı Sâlih Ağa'ya kapıcıbaşılık verildi. (II. 302)

Halil Paşa İzmitlidir. Yeniçeri zâbiti olup kul kethüdâsı, Zilhicce 1221'de (Şubat 1807) yeniçeri ağası, 1222 (1807) ortalarında ayrılarak İzmit'e gönderildi. 3 Rebiyülevvel 1225'de (8 Nisan 1810) vezirlikte sadâret kaymakamı oldu. 11 Receb 1225'de (12 Ağustos 1810) ayrıldı ve bin kuruş emeklilik verildi. 5 Cemaziyelevvel 1227'de (17 Mayıs 1812) Varna muhafızı oldu. Sonra vefat eyledi. (II. 303)

Halil Paşa Mehmed Bey'in(→) oğludur. Mîrlivâ olup Trablusgarb'da Fizan'a memur olmuştu. 1300'de (1883) orada şehid olmuştur. (IV. 298)

Halil Paşa Köle Reşid Paşa'nın oğlu ve sadrazam İbrahim Hilmî Paşa'nın torunudur. Gençliğinde asker ve miralay olmuş ve sonra mülkiyeye geçmiş ve bir müddet hizmetsiz kalmıştır. Bir aralık Hacı Reşid Paşa'ya damad olup enistesi Cemil Paşa yanında Paris'de bulunmuş ve nihayet 1290 (1873) tarihlerinde miralaylıkla yâver ve padişah seryâveri olarak livâ ve ferik olmuştur. 1300'de (1883) emekli olarak senelerce Bandırma'da çiftliğinde oturmuş, bir-iki sene evvel İstanbul'a gelip 18 Ramazan 1313'de (3 Mart 1896) vefat ederek Üsküdar'da dedesi İbrahim Paşa yanına defnedilmiştir. Güzel konuşur, bahadır ve kerimdi. (II. 321)

Halil Paşa (Azmzâde) Abdullah Paşa'nın oğludur. Rebiyülâhir 1211'de (Ekim 1796) mîrimîranlıkla Trablusşam valisi ve cerde başbuğu olup bir-iki sene sonra vefat etmiştir. Büyük kardeşi Hüseyin Bey, kapıcıbaşı olmuştur. (II. 302)

Halil Paşa (Bezirgân) Ticaret erbâbındandı ve bu sebepten nâm aldı. Sonra sancağa çıktı. 1100'de (1688/89) vezirlikle Basra valisi oldu. 1105'de (1693/94) Diyarbekir valisi oldu. Sene sonunda yine Basra valisi oldu. 1109'da (1697/98) Maraş valisi ve sonra Menteşe valisi oldu. 1111'de (1699/1700) dağlı Kürtlerin yola getirilmesi sırasında bir kurşun isabetiyle vefat etti. (II. 289)

Halil Paşa (Bînamaz) Beylikten yetişip 1094'de (1683) Sivas beylerbeyi oldu. 1096'da (1685) Ciğerdelen muharebesinde bulundu. Sonra Erzurum valisi oldu. 1103'de (1691/92) vefat etmiştir. "Esir" lakabıyla da tanınmıştır. (II. 289)

Halil Paşa (Eğriceoğlu) Başmuhasebeci Hasan Efendi'nin hazinedarlığından Galata voyvodası oldu. 1096'da (1685) Bursa sancağıyla Hanya beylerbeyi oldu. Sonra İstanköy muhafızı oldu. 1103'de (1691/92) Konya valisi olup az müddette azledilmiştir. 1104'de (1692/93) Selânik valisi olarak 1105'de (1693/94) vefat etmiştir. (II. 289)

Halil Paşa (Gürcüzâde) Şevvâl 1201'de (Temmuz-Ağustos 1787) Beyşehir mutasarrıfı olup sonra vefat etti. Oğlu Seyyid Ali Paşa'dır. (II. 301)

Halil Paşa (Hacı) İlbasanlıdır. Büyük kardeşi Bostan Ağa'nın himmetiyle Bostancı Ocağı'na girdi. Haseki ve 1123'de (1711) bostancıbaşı oldu. 16 Muharrem 1126'da (1713) Erzurum beylerbeyi yapılarak Nemçe seferine memur oldu. Receb 1128'de (Haziran-Temmuz 1716) Diyarbekir valisi, bir ay sonra Belgrad muhafızı oldu ve vezirlik verildi. Ramazan 1128'de (Ağustos-Eylül 1716) Ali Paşa şehid

olunca sadrazam olmuştur. Ramazan 1129'da (Ağustos 1717) azledilip Selânik'e vali oldu. İki sene sonra Boğaz hisarı muhafızı oldu. 7 Rebiyülâhir 1140'da (22 Kasım 1727) Ağrıboz muhafızı oldu. Cemaziyelâhir'de (Ocak-Şubat 1728) Kandiye, Muharrem 1141'de (Ağustos 1728) Hanya ve Muharrem 1142'de (Ağustos 1729) tekrar Kandiye muhafızı oldu. 1146'da (1733/34) 80 yaşına yakınken vefat etmiştir. Cana yakın, dindar, cesur, derviş-meşrepti. Kızı Âsiye Hanım, 1185'de (1771) vefat edip Vefa'da defnedildi. Kardeşi Mustafa Ağa'dır(→). (II. 292/93)

Halil Paşa (Hacı) Kemahlıdır. Yeniçeri Ocağı'ndan zağarcıbaşı oldu. Azilden sonra Rebiyülevvel 1186'da (Haziran 1772) kul kethüdâsı olup Muharrem 1187'de (Nisan 1773) azledildi. 1190'da (1776) Diyarbekir ordusuna ağa olarak gönderilip 1191'de (1777) vezirlikle Diyarbekir valisi olup Cemaziyelevvel 1192'de (Haziran 1778) vefat etti. Hekim Çelebi Tekkesi'ni yaptırmış akıllı bir adamdı. (II. 298)

Halil Paşa (Kara) Çorluludur. Bostancı ve haseki olarak Muharrem 1172'de (Eylül 1758) bostancıbaşı oldu ve Safer 1174'de (Eylül 1760) azledildi. Receb'de (Şubat 1761) surre emini, döndükten sonra kapıcılar kethüdâsı, Zilka'de 1181'de (Mart-Nisan 1768) mîrahûr-ı evvel, Safer 1182'de (Haziran-Temmuz 1768) vezirlikle Bozok ve Yanya eklenmesiyle Hotin muhafızı ve Belgrad valisi olup sonra Karadeniz seraskerliği ile harpde bulundu. 1185'de (1771) Tutrakan muhafızı, 1187'de (1773) Mısır valisi, 1188'de (1774) Cidde valisi olup azledilmesinin ardından 1189'da (1775) vefatı haberi alındı. Akıllı, tedbirli, işinde basiretli, iffetli, dindar, hoşa gidecek söz söylemeye kadirdi. Oğlu Seyyid Mustafa Bey 1227'de (1812) vefat eyledi. Tunusbağı'nda medfundur. (II. 297)

Halil Paşa (Koca) Şâtır Hüseyin Paşa'nın kardeşidir. Köstendillidir. Kardeşine kethüdâ olmuştur. Onun vefatında kapıcıbaşı olup 1074'de (1663/64) Eğri beylerbeyi oldu. 1076'da (1665/66) Sivas, 1078'de (1667/68) Anadolu ve sonra Rumeli beylerbeyi oldu. Girit'ten dönüşte 1080'de (1669/70) vezirlikle Özi valisi olup Receb'de (Aralık 1669) Kamaniçe muhafızı oldu. 1082'de (1671/72) tekrar Özi valisi olup 1083'de (1672/73) Silistre valisi oldu. 1092'de (1681) emekli edildi. Fındıklı'da oturdu. 1095'de (1684) Tire haslarıyla Sakız muhafızı oldu. 1096'da (1685) Mora'ya serdâr oldu. Koron muharebesinde başına bir top güllesi isabet ederek yaralandı ve şiddetinden damla inerek üçüncü günü vefat eyledi. Mücâhid, tecrübeli, tatlı dilli olup yaşı 70'i geçmişti. Oğlu Tâib İbrahim Bey'dir(→). (II. 288)

Halil Paşa (Koca) Arnavutdur. Hânedandan olmakla mîrimîran olmuştu. Bosna'da uzun müddet asker kumandanı olup sonra Trablusşam beylerbeyi oldu. 1099'da (1688) vezirlikle Mora seraskeri oldu. 1101'de (1689/90) Haleb valisi ve 1102'de (1690/91) Engürüs serdârı oldu. 1103'de (1691/92) yine Mora seraskeri oldu. 1107'de (1695/96) emekli edilip dördüncü ayda vefat eyledi. (II. 289)

Halil Paşa (Köse) Başmuhasebe kalemine devamla üçüncü halife olmuştu. 1104'de (1692/93) birden defterdar-ı şıkk-ı evvel oldu. 1106'da

(1694/95) ruznâmçeci oldu. 1107'de (1695/96) defterdar vekili olup ardından ikinci defa başdefterdar oldu. 1109'da (1697/98) vezir pâyesi verildi. 1114'de (1702) Bosna sınır belirlemesine memur oldu. O senenin Recebinde (Kasım-Aralık 1702) Hanya muhafızı, ardından Erzurum valisi, Zilhicce 1115'de (Nisan 1704) Gürcistan seraskerliği ile Van valisi, 1117'de (1705/06) Basra, azilden sonra 1118'de (1706/07) ikinci defa Basra, 1120'de (1708) Sayda ve Cemaziyelâhir 1122'de (Ağustos 1710) Mısır valisi oldu. Receb 1123'de (Ağustos-Eylül 1711) azledildi. 1125'de (1713) Sakız muhafızı oldu. 1126'da (1714) azledildi. 1127'de (1715) Yenikale ve ardından Belgrad muhafızı olup vefat etmiştir. Hesap işlerini bilir, tedbirli ve doğru idi. Oğlu Derviş Ömer Bey, 1141'de (1728/29) vefat eyledi ki, oğlu Ali Bey'dir. İkisi de Bahariye'de medfundurlar. Paşanın diğer oğulları, ricâlden Ahmed Bey ve Mustafa Bey, damadı, şairlerden ve muhasebe-i evvel halifelerinden İstanbullu Râgıb Mehmed Efendi'dir. (II. 291)

Halil Paşa (Mühürdar) Kalaylı Ahmed Paşa'ya mühürdar ve kethüdâ olmuştu. 1127'de (1715) Mora tahririne memur olup Muharrem 1128'de (Ocak 1716) mîrimîran rütbesiyle Mora muhafızı ve ardından Sayda beylerbeyi oldu. Zilka'de 1128'de (Ekim-Kasım 1716) vefat eylemiştir. (II. 292)

Halil Paşa (Rişvanzâde) Türkmen olup 1109'da (1697/98) Malatya mutasarrıfı ve sonra mîrimîran oldu. 1120'de (1708) Maraş mutasarrıfı oldu. Cemaziyelevvel 1123'de (Haziran-Temmuz 1711) vefat etmiştir. Oğlu Ömer Paşa, torunu Süleyman Paşa ve bunun oğlu Ömer Paşa'dır. (II. 290)

Halil Paşa (Seyyid) Hassa cerrahlarından olup mîrimîranlıkla sercerrah olarak 22 Rebiyülâhir 1300'de (28 Şubat 1883) vefat etti. Yahyâ Efendi Türbesi'ne defnedildi. (II. 309)

Halil Paşa (Teftişçi) Beypazarı voyvodası olup 1097'de (1686) mîrimîran rütbesiyle Kastamonu sancağıyla Anadolu müfettişi oldu. 1098'de (1687) Yenikale muhafızı olup varışında 8 Ramazan'da (7 Ağustos 1687) vefat etti. (II. 288)

Halil Paşazâde *bak.* Feyzî Bey

Halil Paşazâde III. Ahmed devri (1703-1730) vezirlerinden Köse Halil Paşa evlâdına denir ki, yarım asırdan fazla isimleri duyuldu. I. Abdülhamid'in (hd 1774-1789) sadrazamı Halil Hamid Paşa büyük bir aile bırakmıştır ki, halen sürmektedir. Torunlarından, bâlâ ricâlinden Âsım Bey halen Dersaadet Reji nâzırıdır. Râif Bey bunun amcası olup, âmedî halifeliğinden ayrılmadır. Halil Hamid Paşa'nın oğlu Nurullah Paşa oğlu Cemâl Paşa oğlu Halil Sâmî Paşa, Rumeli beylerbeyi pâyelilerden ve kardeşi Âsaf Paşa da müşir ve kıla-i hakâniye müfettişidir. (IV. 690)

Halil Rahmî Efendi Za'feranbolulu-dur. Müderris iken 1211'de (1796/97) vefat eyledi. Haydarpaşa'da medfundur. Hattatdı. (II. 301)

Halil Rüşdî Efendi Kütahyalıdır. Müderris, molla, Şevvâl 1241'de (Mayıs 1826) Edirne mollası ve 1242'de (1826/27) Mekke pâyesi olup sonra vefat etti. Ulemâ-yı kâmilîndendir. Oğlu sudûrdar Âsım Efendi'dir. (II. 305)

Halil Sâlih Efendi Yusufcukzâde Şükrî Efendi'nin yeğenidir. 1284'de (1867/68) Beyrut mollası olup sonra vefat etti. (II. 307)

Halil Sâmî Paşa Sadrazam İzzet Mehmed Paşa'nın oğludur. Kalemden yetişip 1275'de (1858/59) maliye kâtibi, sonra Meclis-i Muhasebe kâtibi, 1281'de (1864/65) Bingazi mutasarrıflığıyla mîrimîran olup taşra memuriyetlerinde dolaşıp Receb 1288'de (Eylül-Ekim 1871) İntihab-ı Memurîn komisyonu reisi ve Ramazan'da (Kasım-Aralık) Karasi mutasarrıfı oldu. Sonra azledilmiş olarak vefat etmiştir. Münşî ve tedbirliydi. (II. 308)

Halil Sırrî Efendi Fetvâ emini Gedusî Mehmed Efendi'nin yeğenidir. Müderris, Zilka'de 1267'de (Eylül 1851) Maraş ve Zilka'de 1273'de (Temmuz 1857) Kürdistan mollası olup sonra vefat etti. (II. 307)

Halil Sırrî Efendi Büyük Gürcü Ahmed Efendi'nin talebesinden olup müderris ve Eyüp mollası olarak Cemaziyelevvel 1303'de (Şubat 1886) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. (II. 310)

Halil Şeref Efendi (Hayatîzâde) Elbistanlıdır. 1210'da (1795/96) doğdu. 1260'da (1844) müderris ve Rebiyülâhir 1266'da (Şubat-Mart 1850) Bağdad mollası olup 1267'de (1851) vefat etti. Fâzıl ve şairdir. Eserleri: *Nuhbe Şerhi* ve *Sırru'l-Melekût Tercümesi.* (II. 306)

Halil Tayyib Efendi Mehmed b. Abdülcebbâr'ın oğludur. 1026'da (1617) Kocamustafapaşa'da doğdu. Müderris ve Medine mollası olup 1095'de (1684) Şam'da vefat eyledi. İyi bir tabipdi. Oğlu mevâlîden Mehmed Efendi'dir. (II. 239)

Halil Timur Paşa Koca Halil Paşa'nın torunu olup 1108'de (1696/97) İşkodra beylerbeyi oldu. Az bir müddet sonra vefat eylemiştir. (II. 289)

Halilî (Sarı) Bursalıdır. I. Ahmed devrinin (1603-1617) sonlarında vefat etti. Şairdir. (II. 285)

Halilî Şerif Paşa Mısır beylerinden Büyük Şerif Paşa'nın oğludur. Avrupa'da tahsil edip döndükten sonra 1275'de (1858/59) Atina sefiri, Rebiyülevvel 1278'de (Eylül 1861) ûlâ sınıf-ı evveli ile Petersburg sefiri ve sonra bâlâ ile Cemaziyelâhir 1285'de (Eylül-Ekim 1868) hariciye müsteşarı, 16 Cemaziyelevvel 1287'de (14 Ağustos 1770) Viyana sefiri, 24 Cemaziyelevvel 1288'de (11 Ağustos 1871) vezir, 22 Receb 1289'da (25 Eylül 1872) hariciye nâzırı olup 11 Muharrem 1290'da (11 Mart 1873) azlolundu. Cemaziyelâhir 1292'de (Temmuz 1875) Paris sefiri olup gidemiyerek azlolundu. 24 Cemaziyelevvel 1293'de (17 Haziran 1876) adliye nâzırı, 26 Ramazan 1293'de (15 Ekim 1876) Mecâlis-i Âliye azası olup Safer 1294'de (Şubat-Mart 1877) Paris sefiri oldu. Azledildikten sonra İstanbul'da 18 Muharrem 1296'da (12 Ocak 1879) vefat eyledi. Siyasî işlerde ve Fransızca'da mâhir, yabancı kanun ve muamelâta vâkıf ve sert mizaçlıydı. Ömrünün sonlarında Fâzıl Mustafa Paşa'nın büyük kızı Nazlı Hanım'la evlendi. (II. 309; IV. 897)

Halilzâde *bak.* Atâullah Mehmed Efendi; Hasan Efendi

Halim Bey II. Mahmud devri (1808-1839) şairlerinden olup 1246'da (1830/31) Enderûn'da câmeşûybaşı idi. Birkaç sene sonra vefat etti. (II. 243)

Halim Bey Maliyeden yetişip Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) sonlarında maliye kâtibi olarak birkaç sene sonra azledilmiş ve imtidat ile ûlâ sânîsi ve emekli iken 1309 başlarında

(1891 sonları) vefat eylemiştir. (II. 243)

Halim Giray Cengiz soyundan olup Çatalca'da otururdu. 1239'da (1823/24) vefat eyledi. Orada Ferhâd Paşa Camii'nde medfundur. Şairdir. *Gülbün-i Hânân*'ı yazmıştır. (II. 243)

Halim Giray Han Mengli Giray'ın oğludur. Bucak seraskeri olmuştu. 1188'de (1774) Arslan Giray yerine Kırım hanı oldu. Cemaziyelâhir 1192'de (Temmuz 1778) ayrıldı. Sonra vefat etti. (II. 242)

Halim Mollazâde *bak.* Fethî Mehmed Efendi

Halimî Abdülhalim Efendi Kastamonulu Ali'nin oğludur. Alâeddin Arabî'den ders gördü. Arab ve Acem memleketlerine tahsile gitti. Şeyh Mahzumî'den icazet alıp vatanına döndü. Sultan Selim Trabzon valisi iken bununla görüşüp taltif buyurdu. Tahta çıkınca 200 akçe ile muallim-i padişahî oldu. O kadar yakınlık peyda eyledi ki, asla yanından ayrılmazdı. Bazı köyler temlik buyuruldu. 922'de (1516) Mısır seferi dönüşünde Şam'da vefat eyledi. Hastalığında padişah ziyaret edip vefatında namazında hazır oldu. Ulemâdan, dindar, cömert ve yumuşak huyluydu. (II. 241)

Halimî Ali Çelebi Anadoluludur. Kadı olup 1014'de (1605/06) vefat etti. Şairdir. (II. 242)

Halimî Çelebi Kastamonuludur. II. Selim'e muallim oldu. Tahta çıkmadan önce İran'a gitmiştir. 970 (1562/63) yılından sonra vefat etti. (II. 242)

Halimî Efendi Bâbıâlî'den yetişip mâbeyn-i hümâyûna kâtip oldu. İlerliyerek kâtib-i sânî oldu. Uzun yıllar sonra Receb 1288'de (Eylül-Ekim 1871) bâlâ rütbesiyle başkâtip olmuştur. Şa'bân 1289 (Ekim 1872) ortalarında Şûrâ-yı Devlet'e aza oldu. 6 Zilhicce 1292'de (3 Ocak 1876) vefat etti. Karacaahmet'e defnolunmuştur. Yumuşak huylu, sâkin ve zararsız bir adamdı. (II. 243)

Halimî Lutfullah Çelebi Yusuf'un oğludur. Acem diyarından gelip Şehzâde Mehmed'e muallim oldu. 922'de (1516) vefat eyledi. *Bahrü'l-Garâib*'in musannifidir. (II. 241)

Halimî Mustafa Efendi Zilhicce 1221'de (Şubat 1807) vefat etti. Zeyneb Sultan Camii'ne defnedildi. Meşhur hattatdır. (II. 243)

Halimî Mustafa Efendi (Yumurta Vâizi) Müderris, Bosna, Trablus, Kudüs mollası, ordu kadısı oldu. Şa'bân 1020'de (Ekim 1611) azlinin ardından vefat etti. Âlîm, fâzıldı. (II. 242)

Halimî Mustafa Paşa Burmalı Mescid müezzininin oğludur. Babası Ali Efendi 23 sene ruznâmçe kesedarı olduğundan kendisi o kalemden yetişip 1146'da (1733/34) kesedar oldu. Rebiyülevvel 1164'de (Şubat 1751) birden başdefterdar oldu. Muharrem 1167'de (Kasım 1753) mîrimîranlıkla Sayda valisi oldu. Receb 1168'de (Nisan 1755) azledilerek hâcegânlıkla döndü. Zilka'de'de (Eylül 1755) ikinci defa defterdar-ı şıkk-ı evvel oldu. Safer 1169'da (Kasım 1755) azledilerek Limni'ye sürüldü. Rebiyülevvel 1170'de (Aralık 1756) serbest bırakıldı. Cemaziyelevvel'de (Şubat 1757) ruznâme-i evvel, Şevvâl'de (Haziran-Temmuz) muhasebe-i evvel oldu. Cemaziyelevvel 1171'de (Ocak 1758) azledilerek Gelibolu'ya sürüldü. Kısa sürede serbest bırakılıp Ramazan 1171'de (Mayıs 1758) üçüncü defa

defterdar-ı şıkk-ı evvel oldu. Rebiyülevvel 1173'de (Ekim-Kasım 1759) vezirlikle Musul valisi oldu. 24 Cemaziyelâhir 1173'de (12 Şubat 1760) İzmit'de vefat etmiştir. İzmit mutasarrıfından senetle 100 altın borç almıştı. Defter fenninde usta olup mîrî defterler yok olsa yeniden icat etmeye kadirdi. Himmeti yüce, cömert, şairdir. Mensubatından Vanî Hüseyin Efendi Tâhir Ömer'e kaçıp sonra Mısır'da şeyhülbeled Ali Bey'i aldatarak itaatten çıkardı. Dairesi halkına mağlup oldu ve onlar kendisini kötü nâmla servet sâhibi eylediler. Na'şı Burmalı Mescid'de defnedildi. Konağı mescidinin karşısındaydı. (II. 242)

Halimzâde *bak.* Abdülhalim Efendi; Kudsî Mehmed Efendi; Said Efendi

Halimzâde Mevâlîden Abdülhalim Efendi'nin oğluna denmiştir. (IV. 688)

Hâlis Abdülhay Efendi Atâullah Atâî Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Temeşvar defterdarı olup 979'da (1571/72) vefat etti. Şairdir. (III. 307; III. 475)

Hâlis Ahmed Dede Şeyh Sâkıb Mustafa Dede'nin(→) oğlu olup vefatında Kütahya Mevlevîhanesi şeyhi oldu. 1191'de (1777) vefat eyledi. Şairdir. (II. 268; II. 62)

Hâlis İbrahim Efendi Belgradlıdır. Müderris iken 1160'da (1747) vefat eyledi. (II. 268)

Hâlis İsmail Dede Galata Mevlevîhanesi'nde bulunup Gâlib Dede'ye aşçıbaşı olmuştur. 1213'de (1798/99) vefat eyledi. Zarif, edip, şairdi. (II. 269; III. 615)

Hâlis Mehmed Efendi Kasımpaşalıdır. Bıyıklı Mustafa Paşa'ya mensup olduğundan müderris ve nihayet Medine mollası oldu. Rebiyülâhir 1114'de (Eylül 1702) vefat etti. Şairdir. Keyif ehli, lâtifeci ve güler yüzlüydü. (II. 268)

Hâlis Mehmed Efendi İstanbulludur. Bâb-ı Askerî kâtiplerinden olarak 4. Ordu muhasebecisi olmuştur. Muharrem 1286'da (Nisan 1869) serasker mektupçusu, Zilhicce 1286'da (Mart 1870) evkaf mektupçusu ve Zilhicce 1291'de (Ocak 1875) Yemen defterdarı olup 1296'da (1876) vefat eyledi. Âlîm, kâtip, edip, alçakgönüllüydü. (II. 269)

Hâlis Mehmed Efendi (Çeşmîzâde) Es'ad Efendi'nin oğludur. Müderris ve arzuhâlî-i fetvâ olup 1268'de (1851/52) Beyrut, 1273'de (1856/57) Erzurum ve 1279'da (1862/63) Bosna mollası olarak mahrece geçip Mekke pâyesine kadar yükselmiş, 1292'de (1875) Bursa divan-ı temyiz reisi olarak sonra İstanbul pâyesi olmuş ve 1296'da (1879) vefat eylemiştir. Teşrifata fazla itina gösterirdi. (II. 269)

Hâlis Mehmed Efendi (Feyzullahzâde) Hekimbaşı Mehmed Efendi'ye damad oldu. Müderris ve Galata mollası oldu. 1201'de (1786/87) Bursa mollası, 1203'de (1788/89) Mekke mollası, sonra İstanbul pâyesi oldu. 1 Zilhicce 1209'da (19 Haziran 1795) vefat eyledi. Üsküdar'da Tunusbağı'nda medfundur. (II. 268/69)

Hâlis Yusuf Efendi (Tâhir Ömerzâde) 1220'de (1805) doğdu. Divan kalemine, sonra tercüme odasına çerağ oldu. Sonra sefâret ikinci kâtibi olup 1261'de (1845) memuriyetle Trablusşam'a gönderildi. Sonra mütercim-i sânî olup 20 sene sonra tam maaşla emekli edildi. 1300'de (1883) vefat etti. Dil bilir, şair, güzel konuşur, eli sıkıydı. İki eseri vardır. (II. 269)

Hâlisâ Osman Efendi Bâbıâlî'den yetişip Cemaziyelâhir 1143'de (Aralık 1730) sadâret mektupçusu oldu. Ramazan 1144'de (Mart 1732) azledilmiş olarak Şam'a gönderildi. Senesinde İstanbul'a dönerek Şevvâl'de (Mart-Nisan 1733) maliye tezkirecisi, 1146'da (1733/34) tezkire-i sânî olup Muharrem 1147'de (Haziran 1734) kethüdâ-yı sadr-ı âlî oldu. Rebiyülevvel 1150'de (Temmuz 1737) azledilmiş ve sonra vefat etmiştir. Oğlu ricâlden Ali Efendi'dir. Nüfuz sâhibiydi. (II. 269)

Hamal *bak.* Şerif Paşa

Hamalızâde *bak.* Ahmed Paşa

Hamalzâde *bak.* Mehmed Efendi

Hamamcı *bak.* Mehmed Paşa; Mustafa Paşa

Hamamcızâde *bak.* Ahmed Paşa; Makalî Mehmed Çelebi

Hamavîzâde *bak.* Ömer Paşa

Hamdan Efendi Cezâyirlidir. Reşid Paşa Paris'de iken birlikte bulunup fazilet ve dirayetini beğenerek İstanbul'a getirmiş ve evlâdına muallim ederek *Takvim-i Vekayî*'nin Arapça nüshasına muharrir ve musahhih olmuştur. Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) başlarında vefat eylemiştir. Karantina'nın meşruiyetine dair *İthafü'l-Munsıfîn* adında bir risale kaleme almıştır. Oğlu Ali Rızâ Paşa'dır. (II. 245/46)

Hamdî Ahmed Efendi Diyarbekirlidir. Tüccardandı. 1115'de (1703/04) vefat eyledi. Şairdir. (II. 246)

Hamdî Ahmed Efendi Yenişehr-i Fenârlıdır. Müderris olup Zilhicce 1126'da (Aralık 1714) vefat eyledi. Gönül adamıydı. (II. 246)

Hamdî Ahmed Efendi Adanalıdır. Ulemadan olup 1252'de (1836/37) vefat etti. Usta şairdir. (II. 247)

Hamdî Ahmed Efendi Şirvanlıdır. Göçerek rüşdiye muallimliği ve tahrir memuriyeti gibi hizmetlerde bulundu. Sonra müderris, molla, maarif memuriyetlerinde ve bir-iki defa Encümen-i Teftiş ve Muayene memuriyetinde ve 1296'da (1879) tercüme ve fünûn müdürlüğünde bulunup Encümen-i Teftiş ve Muayene reisi olmuş ve 1305'de (1887/88) Meclis-i Maarif azası olup 12 Cemaziyelevvel 1307'de (4 Ocak 1890) ansızın vefat etmiştir. Eyüp'de medfundur. Sert, cömert, ilmi ve fazlı kâfî idi. *Makamât-ı Harîrî* tercümesi, Afganistan'a memuriyeti hasebiyle *Afgan Seyahatnamesi* ve coğrafya gibi birkaç eseri yâdigâr kalmıştır. (II. 250)

Hamdî Ahmed Efendi (Nifî damadı) Menteşeli Hacı İbrahim b. Bedreddin'in oğludur. Müderris olup Ramazan 1123'de (Ekim 1711) vefat etti. Âlîm ve şairdi. (II. 246)

Hamdî Ahmed Muhtar Efendi (Kethüdâzâde) Sudûrdan Ârif Efendi'nin kardeşidir. Müderris iken terk edip derviş ve sonra meczup oldu. Senelerce bu halde kalıp 1270 (1853/54) yılından sonra vefat eyledi. Âlîm, fâzıl ve şairdi. (II. 248)

Hamdî Ahmed Paşa Husrev Paşa kethüdâsı Yahyâ Bey'in oğludur. Kaleme girip Meşrebzâde Ârif Efendi'ye damad oldu. Yükselerek mektûbî-i seraskerî muavini ve Dâr-ı Şûrâ başkâtibi ve Şa'bân 1278'de (Şubat 1862) Dâr-ı Şûrâ azası oldu. Rebiyülevvel 1285'de (Haziran-Temmuz 1868) ûlâ ile Ahkâm-ı Adliye azası olup Cemaziyelâhir'de (Eylül-Ekim) bâlâ ile ev-

kaf nâzırı, 17 Muharrem 1286'da (29 Nisan 1869) serasker müsteşarı, 29 Rebiyülevvel 1288'de (18 Haziran 1871) vezirlikle maliye nâzırı, 19 Receb'de (4 Ekim) Aydın valisi, 1290 (1873) başlarında tekrar maliye nâzırı oldu ve 15 Muharrem 1291'de (4 Mart 1874) azledildi. Bir hafta sonra Aydın valisi olup sonra Şûrâ-yı Devlet azası ve 1292'de (1875) Suriye valisi olup 13 Rebiyülâhir 1293'de (8 Mayıs 1876) azlolundu. Receb 1293'de (Temmuz-Ağustos 1876) Kavâim-i Nakdiye Komisyonu reisi ve birkaç gün sonra Şûrâ-yı Devlet mülkiye dairesi reisi, 6 Şa'bân 1293'de (27 Ağustos 1876) hazine-i hassa nâzırı, 3 Zilka'de 1294'de (9 Kasım 1877) dahiliye nâzırı, 5 Muharrem 1295'de (9 Ocak 1878) sadrazam olup 30 Muharrem'de (3 Şubat) azledildi. 2 Safer'de (5 Şubat) Aydın valisi olup aynı yıl Bağdad'a naklolunduysa da yine yerinde bırakıldı. Ramazan 1297'de (Ağustos 1880) Suriye valisi olup 1301'de (1884) orada vefat eyledi. Akıllı, zekî, tedbirli, sâdık, bilgiliydi. (II. 249/50)

Hamdî Ahmed Paşa Arnavutdur. Askere girip miralay, livâ ve ferik olarak Şa'bân 1279'da (Ocak-Şubat 1863) zabtiye müşiri kaymakamı olmuştu. Sonra ordularda bulunup Rebiyülevvel 1290'da (Mayıs 1873) zabtiye nâzırı olup Rebiyülevvel 1291'de (Nisan-Mayıs 1874) Prizren valisi, 21 Rebiyülevvel 1292'de (27 Nisan 1875) ikinci defa zabtiye nâzırı olup Receb (Ağustos) Hersek'e memur olmuş, 22 Receb'de 1292'de (24 Ağustos 1875) vezirlik ihsan buyurulup Bosna valisi ve kumandanı olmuş, Ramazan 1292'de (Ekim 1875) Selânik valisi ve Şevvâl'de (Kasım) 4. Ordu müşiri olmuştur. Safer 1293'de (Mart 1876) üçüncü defa zabtiye nâzırı olup Muharrem 1294'de (Ocak-Şubat 1877) azlolunmuş ve Zilka'de 1295'de (Kasım 1878) Selânik kumandanı olmuştur. Sonra Anadolu Muhacirîn Komisyonu reisi olmuş ve bu hizmette 23 Safer 1312'de (26 Ağustos 1894) Bursa'da vefat eylemiştir. Bursa'da medfundur. Cesur, tedbirliydi. (II. 250)

Hamdî Bey Selim Paşa ile 1244'de (1828/29) orduya memur olmuş bir kapıcıbaşıdır. Sonra vefat etti. (II. 247)

Hamdî Bey Asker olup Rumeli Ordusu'nda bulunarak miralay olmuş ve 1266'da (1850) vefat eylemiştir. (II. 247)

Hamdî Bey Kasapbaşı Şâkir Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Babasının servetini bitirdikten sonra Tekfurdağı mutasarrıfı olmuştu. Az müdette azledilip 1277'de (1860/61) vefat eyledi. Bostan İskelesi'nde medfundur. İstanbul'da mirasyedilerin meşhurudur. (II. 248; III. 127)

Hamdî Bey Silahdar-ı şehriyârî Giridî Ali Ağa'nın oğlu Hasan Bey'in oğludur. Erkân-ı harp olarak mektepten çıkıp miralaylığa kadar terfi etmiş ve livâlık sırası geldiği günlerde aklına hafiflik gelip bu halde 14 Rebiyülâhir 1306'da (18 Aralık 1888) 52 yaşında vefat etmiştir. Eyüp'de Kâşgarî yolunda defnolundu. Mimariye vâkıf, iyi huylu, alçakgönüllüydü. Annesi, hazine kethüdâsı Bekir Efendi'nin kızı Hibetullah Hanım'dır. (II. 250)

Hamdî Bey (Cebbarzâde) Süleyman Paşa'nın(→) oğludur. Kapıcıbaşı olup harpde bulundu. 18 Muharrem 1245'de (20 Temmuz 1829) İstanbul'da vefat etti. Rumelihisarı'nda Ka-

yalar'a defnedildi. (II. 247; III. 93) [II. 247'de aile adı "Abdülcebbarzâde" ve babasının adı "Süleyman Bey" olarak verilmiştir.]

Hamdî Çelebi Ayasofya'da sâkin olup Sa'dî'ye nisbet iddiasındaydı. I. Selim (Yavuz) devrinde (1512-1520) vefat etti. Şairdir. (II. 246)

Hamdî Çelebi İstanbulludur. Mülâzim ve kadı olup 1095'de (1684) vefat etti. Şairdir. (II. 246)

Hamdî Efendi Maliye memurlarından olup başmuhasebeci oldu. 1109'da (1697/98) Almanya nezdinde sefârete tayin olunduğunda istifa edince Rodos'a sürüldü. 1115 (1703/04) tarihlerinde vefat etti. (II. 246)

Hamdî Efendi Câbî Remzî'nin oğludur. Mevâlîden Silahşorzâde'nin kethüdâsı olup 1164'de (1751) vefat eyledi. Şairdir. (II. 246)

Hamdî Efendi Gümrükçü Osman Ağa'nın akrabasından olup Galata gümrüğü nâzırı oldu. 1225'de (1810) vefat eylemiştir. Haydarpaşa'da medfundur. (II. 247)

Hamdî Efendi Berberbaşının damadıdır. Hâcegândan olup 1226'da (1811) yeniçeri kâtibi olup çeşitli görevlerde bulunduktan sonra vefat eyledi. (II. 247)

Hamdî Efendi Sadrazam Hilmî İbrahim Paşa'ya damad ve divan kâtibi olup hâcelik verildi ve sipahiler kâtibi oldu. 1223'de (1808) yeniçeri kâtibi oldu. Sonra başka görevlerde bulundu. 1236'da (1820/21) tekrar yeniçeri kâtibi oldu. 1239'da (1823/24) cizye muhasebecisi oldu ve sonra vefat etti. (II. 247)

Hamdî Efendi Halil Kâmilî Paşa'nın kardeşidir. Divan-ı Hümâyûn kaleminden yetişip hâcegândan olup Şevvâl 1245'de (Nisan 1830) tersane reis vekili ve sonra vüzerâ kapı kethüdâsı oldu Muharrem 1264'de (Aralık 1847) vefat etti. Duvardibi'nde medfundur. (II. 247)

Hamdî Efendi (Topal) Maliyeden yetişip mümeyyiz, Zilka'de 1264'de (Ekim 1848) sergi muhasebecisi ve 1267'de (1851) Muhasebe Meclisi azası olup Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) başlarında vefat etti. Yumuşak huyluydu. (II. 247)

Hamdî Mahmud Paşa Benderli Ali Paşa'nın silahdarıdır. Kapıcıbaşı, sonra mîrimîranlıkla Tırhala mutasarrıfı oldu. Recep 1244'de (Ocak 1829) vezirlikle Tırhala, Receb 1247'de (Aralık 1831) Bosna, Cemaziyelevvel 1249'da (Eylül-Ekim 1833) Yanya ve Rebiyülâhir 1250'de (Ağustos 1834) Rumeli valisi oldu. Sonra ayrılıp İstanbul'a geldi. Cemaziyelâhir 1252'de (Eylül-Ekim 1836) vefat etmiştir. Eyüp'de Bostan İskelesi'nde medfundur. Doğru, sâdık, cesur ve tedbirliydi. (IV. 333)

Hamdî Mahmud Paşa 1265'de (1849) iltica eden Macarlılardandır. Müslüman olarak zâbit olmuş ve Kırım muharebesinde serdâr-ı ekrem Ömer Paşa'ya yâver tayin edilmişti. Sonra livâ ve ferik olarak Receb 1293'de (Temmuz-Ağustos 1876) müşir rütbesiyle İşkodra'ya kumandan olmuşsa da Karadağlılara galebe edememesinden bir ayda azledilmiş, sonra Meclis-i Tedkikat-ı Askeriye Komisyonu'na aza olup yâver-i ekrem unvanını almış, Veysel Paşa'nın hastalığında birkaç sene 2. Ordu müşiri vekâletinde Edirne'de kalmış ve sonra İstanbul'a getirilmiştir. Hemşehrisi Mîrlivâ Osman Paşa'nın vefatından

bir ay sonra vefat ederek Macar mültecilerinin ardın. almıştır. Sultan Mahmud Türbesi'ne defnedildi. Maharet ve liyâkat sâhib'ydi. (IV. 868)

Hamdî Mahmud Paşa Gürcü asıllıdır. Saray gulâm.ndan olmuştur. Eğitilerek daire-i hümâyûnda müstahdem ve sırasıyla kurenâlığa nâil olmuştur. Receb 1258'de (Ağustos 1842) serkurenâ oldu ve 1264'de (1848) ayrıldı. 1265'de (1849) mîrimîranlıkla Bolu kaymakamı, Şa'bân 1266'da (Haziran 1850) Amasya mutasarrıfı, 7 Safer 1267'de (12 Aralık 1850) vezirlikle Kastamonu valisi, Cemaziyelevvel 1271'de (Ocak-Şubat 1855) Cezâyir-i Bahr-i Sefid ve Rebiyülâhir 1273'de (Aralık 1856) Konya valisi olup 1274'de (1857/58) ayrıldı. 1276'da (1859/60) Meclis-i Vâlâ azası olup 1277 sonlarında (1861 ortaları) ayrıldı. Safer 1283'de (Hazirar-Temmuz 1866) Bursa, Rebiyülevvel 1283'de (Temmuz-Ağustos 1866) Kastamonu valisi olup 1284'de (1867/68) vilâyet teşkilinde ma'zul kalmıştır. Rebiyülâhir 1286'da (Temmuz 1869) Ankara valisi, sonra Şûrâ-yı Devlet azası ve Receb 1288'de (Eylül-Ekim 1871) Bursa valisi olup sonra azledildi. 15 Safer 1294'de (1 Mart 1877) Sultan Abdülaziz dairesi nâzırı olup 3 Cemaziyelâhir 1295'de (4 Haziran 1878) ikinci defa serkurenâ-yı padişahî olmuştur. 11 Zilka'de 1299'da (24 Eylül 1882) vefat eyledi. Sultan Mahmud Türbesi bahçesine defnedilmiştir. Doğru, sâdık, bilgisi orta olup taşra işlerinde yetersizdi. (II. 249)

Hamdî Mehmed Bey Köprülüzâdelerdendir. Kâtip iken 1185'de (1771/72) vefat eyledi. (II. 247).

Hamdî Mehmed Efendi Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi'nin sıhrî akrabasıdır. Müderris, Bağdad mollası olup Bağdad'da Safer 1040'da (1630) vefat etti. Sadece şiiri vardır. (II. 246)

Hamdî Mehmed Efendi İstanbulludur. Kadı olup 1106'da (1694/95) vefat eyledi. Şairdir. (II. 246)

Hamdî Mehmed Efendi Kalemden yetişip hâcegândan olup divanî görevlerde bulundu. 1172'de (1758/59) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 246)

Hamdî Mehmed Efendi Şeyhlerden olup 1237'de (1821-22) vefat etti. Sütlüce'de medfundur. (IV. 285)

Hamdî Mehmed Efendi (Hacı) Divriklidir. Müderris, Cemaziyelevvel 1255'de (Temmuz 1839) Kudüs kadısı, sonra bilâd-ı hamse mollası ve Şevvâl 1256'da (Aralık 1840) Mekke pâyesi oldu. 3 Cemaziyelevvel 1261'de (10 Mayıs 1845) vefat etti. Âlîm ve fâzıldı. Oğulları Hüseyin Tevfik Efendi ve mevalîden Hasan Tâib Efendi'dir. (II. 247)

Hamdî Mehmed Efendi (Hamamcızâde) Kadı olup 1107'de (1695/96) vefat etti. Şairdir. (II. 246)

Hamdî Mehmed Paşa Askere girip miralay, mîrlivâ ve ferik olarak Receb 1256'da (Eylül 1840) Sivas valisi olmuştur. Az müddette azledilerek ordular erkânlığına gönderilmiş ve 1264'de (1848) İstanbul'a getirilip 1265'de (1849) Anadolu reis-i erkânı olmuştur. 1268'de (1852) azledilip emekli olmuş ve bir-iki yıl sonra vefat eylemiştir. (II. 248)

Hamdî Mehmed Paşa Kapdan Seydî Ali Paşazâde'dir. Sadrazam Derviş Paşa'ya damad ve müderris olmuştur. 1240'da (1824/25) rütbesi alınmış ve bir aralık Bağdad valisi Ali Rızâ Paşa'

ya hazinedar olmuştur. 1250'de (1834/35) hâcegândan olup sonra İzmir muhassılı olmuş ve Zilhicce 1260'da (Aralık 1844) vezirliklikle Konya valisi olup Şevvâl 1261'de (Ekim 1845) Karahisar'a sürgün edilmiştir. Zilka'de 1262'de (Ekim- Kasım 1846) Diyarbekir valisi ve Zilhicce 1262'de (Kasım-Aralık 1846) Erzurum valisi olup az müddette ayrılmıştır. Receb 1267'de (Mayıs 1851) Sivas, Zilhicce 1269'da (Eylül 1853) ikinci defa Diyarbekir ve Zilka'de 1271'de (Temmuz-Ağustos 1855) Bursa valisi olup Muharrem 1272'de (Eylül-Ekim 1855) azledilmiştir. 1274'de (1857/58) Haleb valisi olup 1275'de (1858/59) azledildi ve senelerce ma'zul olarak kaldı. 1 Rebiyülevvel 1283'de (14 Temmuz 1866) vefat etti. Karacaahmet'de medfundur. Şişman olup iktidarı az ise de servet sâhibi oldu. Oğlu Mehmed Paşa'dır. (II. 248)

Hamdî Mehmed Paşa Askerî beylerden olup livâ ve ferik olmuştu. 1 Zilhicce 1291'de (9 Ocak 1875) vefat etti. Karacaahmet'de medfundur. (II. 249)

Hamdî Mustafa Paşa Karamanlıdır. Müderris ve 1251'de (1835/36) Ayntab mollası olup mahrec pâyesi verildi. Receb 1265'de (Mayıs-Haziran 1849) Mısır mollası olarak 1270 (1853/54) yılından sonra vefat etmiştir. (II. 248)

Hamdî Paşa (Seyyid) Askerlikte yükselerek livâ ve ferik olarak Dâr-ı Şûrâ'ya aza olmuştur. Şevvâl 1279'da (Nisan 1863) Arabistan Ordusu reis-i erkânı olup 3 Muharrem 1286'da (15 Nisan 1869) vefat eylemiştir. (II. 248)

Hamdîzâde *bak.* Mehmed Efendi

Hamdullah Bey Birecik muhassılı iken Cemaziyelevvel 1256'da (Temmuz 1840) vefat etmiştir. (II. 245)

Hamdullah Bey Sultan Bâyezid-i Velî vakıf kâtipliğiyle Enderûn'dan çerağ olmuştu. Cemaziyelevvel 1264'de (Nisan 1848) vefat eyledi. Sultan Bâyezid kabristanında medfundur. (II. 245)

Hamdullah Bey (Hacı) Edirneli Ebûbekir Râsim Paşa'nın oğludur. Müderris, 1198'de (1784) Üsküdar mollası oldu. Sonra bir aralık evkaf müfettişi, Mekke pâyesi ve 13 Cemaziyelâhir 1211'de (14 Aralık 1796) İstanbul kadısı olup senesinde azledilmiş ve 1215'de (1800/01) vefat eylemiştir. Eyüp'de Küçük Emir Efendi yakınında medfundur. Âlîm ve değerli bir zat idi. Oğlu Şükrullah Bey, Haydarpaşa'ya defnedildi. (II. 244)

Hamdullah Efendi Ak Şemseddin'in küçük oğludur. 926'da (1520) vefatında babasının yanına defnolundu. Zâhid, fâzıl, şairdi. Eserleri: *Mevlûd-i Nebevî*, manzum *Leylâ ve Mecnun*, *Muhammediye*, *Tuhfetü'l-Uşşak*, *Kıyâfetnâme*. (II. 243)

Hamdullah Efendi Hatip ve kurrâ idi. 943'de (1536/37) vefat etti. *Umdetü'l-İrfân fî Vasf-ı Cüzi'l-Kur'an*'ın yazarıdır. (II. 244)

Hamdullah Efendi Emir Buharî Tekkesi şeyhi Abdurrahman Efendi'nin oğludur. 1188'de (1774) şeyh olup Ramazan 1212'de (Şubat-Mart 1798) vefat etti. (II. 244)

Hamdullah Efendi Hacı Mustafa Efendi'nin (v. 1194/1780)(→) oğludur. Hâcegândan ve darbhane kâtibi olup Ramazan 1216'da (Ocak 1802) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. (II. 244; IV. 447)

Hamdullah Efendi Kal'a-i kebir halifesi Abdullah Efendi'nin oğludur.

Müderris ve Zilka'de 1200'de (Eylül 1786) İzmir molası, Şevvâl 1210'da (Nisan 1796) Bursa kadısı, 1212'de (1797/98) Filibe mollası, sonra Mekke ve İstanbul pâyesi oldu. 18 Rebiyülevvel 1217'de (19 Temmuz 1802) vefat etti. Eyüp'de Zâlpaşa'da medfundur. Resmî ulemâdandı. (II. 244)

Hamdullah Efendi Müneccimbaşızâde Sâdık Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris iken 1 Şevvâl 1227'de (8 Ekim 1812) vefat etti. Babasının yanında medfundur. (II. 245; III. 193)

Hamdullah Efendi (Hatibzâde) Emin Efendi'nin oğludur. Müderris, Kudüs mollası, Zilhicce 1265'de (Ekim-Kasım 1849) Bursa mollası, Muharrem 1268'de (Kasım 1851) Medine mollası, Rebiyülâhir 1274'de (Kasım-Aralık 1857) İstanbul pâyesi oldu. 1276'da (1859/60) vefat eylemiştir. Bilgiliydi. (II. 245)

Hamdullah Efendi (Şeyh) Mustafa Efendi'nın oğludur. Hüsn-i hat ile şöhreti otuz akçe ile II. Bâyezid'in şehzâdelerine öğretmen olmasına sebep olmuştur. Musâhib-i padişahî olarak Sultan Bâyezid Camii yazılarını yazmıştır. Oğlu, damadı ve torunları da hattatdı. Oğlu Şeyhzâde Mustafa Dede'dir ki, 945'de (1538/39) vefat etmiştir. Damadı Şükrullah Çelebi, 950'de (1543) ve oğlunun oğlu Pîr Mehmed Çelebi, 988'de (1580) vefat etti. Kızının oğlu Pîr Mehmed ve onun oğlu Kâtibî Ahmed de meşhur hattatlardandır. Kâtibî, I. Ahmed devrinde (1603-1617) vefat etmiştir. Şeyhzâdenin şâkirdlerinden biri kâtip Hüsâm Çelebi olup III. Murad devrinde (1574-1595) vefat etmiştir. Hepsi Karacaahmet'de defnedildiler. Sülüs ve nesih hatlarının şimdiki kaidede yazılması Yakût-ı Musta'sımî ile başlar. Ondan evvel hatlara nokta konmuştu. Anadolu'da Ali b. Sûfî ve diğerleri daha önce Yakût yolunda ilerledilerse de Şeyh kendine mahsus tarzda herkese üstün olmuştur. *Tezkire-i Hattatîn*'de "Şeyh-i evvel" buna, "Şeyh-i sânî" adı Hâfız Osman'a verilmiştir. (II. 243/44)

Hamdullah Mehmed Bey (Meş'alecizâde) Meş'alecizâde Es'ad Mehmed Bey'in(→) oğludur. Hâcegândan olup Receb 1243'de (Ocak-Şubat 1828) vefat eyledi. Miskinler'de medfundur. (II. 245; I. 137)

Hamdullah Mehmed Efendi Tezkireci İbrahim Vâhib Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1176'da (1762/63) vefat etti. Üsküdar'da defnedildi. (II. 244; I. 131)

Hamdullah Mehmed Efendi (Arabzâde) Şeyhülislâm Ârif Efendi'nin oğludur. Müderris, 1222'de (1807) Galata mollası, 1232'de (1817) Bursa mollası, sonra Mekke pâyesi, 1240'da (1824/25) İstanbul kadısı, 1242'de (1826/27) Anadolu pâyesi, Şa'bân 1245'de (Şubat 1830) Anadolu kazaskeri, 1250'de (1834) Rumeli pâyesi ve Ramazan 1250'de (Ocak 1835) birinci defa, 1260'da (1844) ikinci defa ve Ramazan 1266'da (Temmuz 1850) üçüncü defa Rumeli kazaskeri oldu. Zilhicce 1269'da (Eylül 1853) reisülulemâ iken vefat eylemiştir. Sedefçiler'de Sinan Paşa Medresesi önünde medfundur. Oğulları, Âmir Efendi ve Atâullah Efendi'dir. Kızının oğulları, Halil Hamid Paşa torunlarından Atâullah Bey'in oğlu İstanbul pâyeli Mehmed Rızâ Bey ve Mehmed Nurullah Neş'et Bey'dir. (II. 245)

Hamdullah Paşa (Şehsüvar) Mâbeyn-i hümâyûnda yetişip Rebiyülâ-

hir 1190'da (Mayıs-Haziran 1776) mîrahûr-ı sânî oldu. 1195'de (1781) kapıcılar kethüdası, 1197'de (1783) silahdar ağası, Rebiyülevvel 1199'da (Ocak 1785) çavuşbaşı olup Receb'de (Mayıs) azledildi. 1201'de (1786/87) silahdar ağası, Cemaziyelâhir'de (Mart-Nisan 1787) başbaki kulu, Receb 1203'de (Nisan 1789) vekâleten çavuşbaşı, sonra yine bölük ağası ve tekrar çavuşbaşı oldu. Rebiyülâhir 1222'de (Haziran 1807) vezirlikle rikâb-ı hümâyûn kaymakamı olup 2 Cemaziyelâhir 1222'de (7 Ağustos 1807) azledilip 100 kuruş maaşla emekli oldu. 1224'de (1809) vefat etti. Kabiliyet ve liyâkati vardı. Bir oğlu ricâlden Derviş Bey ve diğeri Abdülvâhid Bey'dir(→). Akrabasından biri de Es'ad Bey'dir. (II. 244)

Hamdullah Re'fet Efendi Üsküdarlı İsmail Efendi'nin(→) torunudur. Müderris ve molla oldu. 1233'de (1818) vefat eyledi. (II. 245) [I. 365'de adı "Hamdullah Rif'at" olarak yazılmıştır.]

Hamdullah Re'fet Efendi Müderris, Zilka'de 1278'de (Mayıs 1862) Kudüs mollası olup birkaç sene sonra vefat eyledi. (II. 245)

Hâmî Ahmed Efendi Diyarbekirlidir. Derviş Âgâh'tan ilim ve fazilet tahsiliyle bazı vezirlere ve nihayet Köprülüzâde Abdullah Paşa'ya divan kâtibi olmuştur. 1160'da (1747) Diyarbekir'de vefat eylemiştir. Şair ve fâzıldı. (II. 108)

Hâmî Efendi Nakşibendî şeyhi olup Receb 1255'de (Eylül 1839) vefat etti. Üsküdar'da Nuhkuyusu'nda medfundur. (II. 108)

Hâmî Efendi Selâniklidir. Divan kâtibiydi. 1258'de (1842) vefat etti. Şairdir. (II. 108)

Hâmî Mustafa Paşa Askerlikten yetişip miralay ve mîrlivâ olmuştur. 1290'da (1873) vefat eylemiştir. Değişik konulara dair 5-10 parça eser kaleme almıştır. (II. 108)

Hâmid Ahmed Efendi Konyalıdır. Konya'da bir tekke şeyhi olan Şeyh Turun (Duruz) oğlu Mehmed'in oğludur. 900'de (1494/95) doğdu. Müdürris, Manisa müftüsü, Şam, Mısır ve Bursa mollası oldu. Mısır'dan hacca gitti. 963'de (1556) İstanbul kadısı olup Şevvâl 964'de (Ağutos 1557) Rumeli kazaskeri oldu. Rebiyülâhir 974'de (Ekim-Kasım 1566) azledildi. Kazaskerlerin onar, bilâd-ı selâsenin beşer ve diğer taht kadılarının üçer mülâzim vermesi, zamanında kaide olmuştur. Cemaziyelevvel 982'de (Ağustos-Eylül 1574) şeyhülislâm oldu. 3 Şa'bân 985'de (16 Ekim 1577) vefat etti. Eyüp'e defnedildi. Fâzıl, âlimdi. İstanbul'da bir mescid ve mülâzim odaları yapıp vazife tayin edildi. *Fetâvâ-yı Hâmidiye*'yi telif eyledi. Kardeşi Muhyiddin Mehmed Efendi, oğlu Mehmed Efendi'dir. Onun oğlu Abdullah Efendi'dir ki, "Martoloszâde"ler bunun torunlarıdır. (II. 104)

Hâmid Ahmed Efendi Eyyûbî Mustafa Efendi'nin oğlu ve Eyüp Sultan Camii müezzin ve türbedarbaşısı olup 1167'de (1753/54) vefat eden Ekserîzâde Şeyh İsmail Efendi'nin torunudur. Kâtip ve münşî olmakla Râkım Mehmed Paşa'ya mühürdar olmuştur. Zilhicce 1180'de (1766/67) vefat etti. Şairdir. (II. 105)

Hâmid Ahmed Efendi Hâcegândan Nazif Efendi'nin oğludur. Kethüdâ kaleminde bulunup hâcegândan oldu ve çeşitli divanî görevlerde bulundu. Sonra Mevlevî olup Yeniköy'de

evinde sâkin oldu. 1248'de (1833/34) vefat eyledi. Şairdir. *Divan*'ı vardır. (II. 107)

Hâmid Ahmed Efendi (İlmîzâde) Mûsâ Efendi'nin(→) oğludur. 1260'da (1844) Kudüs mollası oldu. Sonra vefat etmiştir. (IV. 525)

Hamid Ahmed Bey Abdürrezzak Bâhir Paşa'nın oğludur. Kalemden yetişip hâcegândan olmuştu. Tezkire-i sânî de oldu. 4 Rebiyülevvel 1194'de (10 Mart 1780) oturduğu ev yanınca ailesinin 19 ferdiyle yanarak vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 256)

Hâmid Bey Hanya hânedanından olup 1284'de (1867/68) ûlâ evveli ile Girit vali müsteşarı olmuştur. Sonra bâlâ olmuştur. Muharrem 1306'da (Eylül 1888) vefat eyledi. Sâdık, doğru idi. (II. 108)

Hamid Bey (Halil Hamid Paşazâde) Meclis-i Vâlâ azalığından ayrılma Nurullah Bey'in oğludur. Lisan Mektebi'nden çıkarak tercüme odasına girdi. Sonra Behice Sultan'la evlendi ve ûlâ evveli ile Şûrâ-yı Devlet'e aza oldu. Sultanın vefatından sonra Avrupa'ya seyahat etti. Orada hastalanarak İstanbul'a geldi. 16 Rebiyülevvel 1306'da (20 Kasım 1888) vefat etti. Fâtih'de Vâlide Sultan Türbesi bahçesinde medfundur. Yaşı 30'a yetişmiş yetenekli bir gençti. (II. 257/58)

Hâmid Efendi Konya Aksaray'lı Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris ve molla oldu. Muharrem 1083'de (Mayıs 1672) İstanbul kadısı olup Receb'de (Kasım) ayrıldı. Rebiyülâhir 1088'de (Haziran 1677) Anadolu ve Şa'bân'da (Ekim) Rumeli kazaskeri oldu. Safer 1091'de (Mart 1680) ayrıldı. Safer 1098'de (Aralık 1686/Ocak 1687) savaş görüşmesinde Kaymakam Receb Paşa'ya sert konuştuğundan Rodos'a ikamete gönderildi. Cemaziyelevvel'de (Mart-Nisan) Kıbrıs'a çevrildi. 5 Şa'bân 1098'de (16 Haziran 1687) vefat etmiştir. Orada Ayasofya Camii'ne defnedildi. Yaşı 80'i aşkın, sert ve fâzıldı. *Mir'at*'ı şerh etmiştir. (II. 105)

Hâmid Efendi Halvetî şeyhi olup 1139'da (1726/27) vefat etti. İnadiye'de defnedilmiştir. (II. 105)

Hâmid Efendi (Beyazîzâde) Ahmed Efendi'nin(→) (v. 1098/1687) ortanca oğludur. Müderris ve Mısır mollası olup 1133'de (1720/21) vefat eyledi. İffetliydi. (I. 225; II. 105)

Hamid Efendi (Damadzâde) Murad Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1189'da (1775) vefat eyledi. Murad Molla Tekkesi'nde medfundur. (II. 256; IV. 359)

Hâmid Efendi (Ebûbekirzâde) Şeyhülislâm Ahmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris ve 1187'de (1773) Selânik mollası olup vefat etmiştir. Oğlu Ahmed Aziz Efendi'dir(→). (II. 105; I. 261)

Hamid Efendi (Feyzullah Mollazâde) Müderris, molla ve Mekke kadısı oldu. 1207'de (1792/93) vefat eylemiştir. Oğlu İsmail Efendi'dir. (II. 256)

Hâmid Efendi (Gülzemanîzâde) Ahmed Efendi'nin oğludur. Müderris ve Selânik kadısı olup 27 Şa'bân 1194'de (28 Ağustos 1780) vefat etti. Edirnekapı civarında defnedildi. Oğulları Mehmed Aziz Efendi 1212'de (1797/98) ve Mehmed Molla 1210'da (1795/96) vefat eylemişlerdir. (II. 105/06)

Hamid Halil Ağa Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip 1230'da (1815) yeniçeri ağası olmuş ve Rebiyülevvel 1231'de (Şubat 1816) ayrılarak Tekfurdağı'na gönderilmiştir. Sonra kapıcıbaşı olarak Akdeniz muhafızı oldu ve 1245'de (1829/30) katledildi. (II. 256)

Hamid Hamûd Mehmed Paşa Halebli katar ağası İbrahim Paşa'nın oğludur. O tarafta asker sürücüsü olup şöhret almıştır. Babası zamanında 1219'da (1804/05) vezir rütbesiyle Haleb valisi olduysa da az müddette kabul etmemesinden orta sürücüsü oldu. 1221'de (1806) Diyarbekir valisi olup 1222'de (1807) azledilmiş, 1224'de (1809) Konya, aynı yıl Urfa valisi olup 1225'de (1810) vezirliği kaldırılmış ve Dimetoka'ya sürülmüştür. 1227'de (1812) katledildi. Zâlimdi. Oğlu Şerif Mehmed Bey kapıcıbaşı olmuştur. Torunlarından Tâhir Bey, 1306 (1888/89) tarihlerinde vefat etti. (II. 256/57)

Hâmid Hüseyin Efendi Hayâlî Borluludur. Müderris olup 1180'de (1766/67) vefat etti. Şair ve hattatdır. (II. 105)

Hâmid Hüseyin Efendi Münif Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 24 Şevvâl 1227'de (31 Ekim 1812) vefat eyledi. Ayrılıkçeşmesi'nde medfundur. (IV. 5197

Hâmid Hüseyin Efendi Ankaralıdır. Müderris ve Zilka'de 1274'de (Haziran 1858) İzmir mollası ve Ramazan 1282'de (Ocak-Şubat 1866) Bursa mollası ve Muharrem 1285'de (Mayıs 1868) Medine mollası olup o sene orada vefat eylemiştir. Dersiâm ve âlimdi. (II. 108)

Hâmid Hüseyin Paşa Gürcü Osman Paşa'nın hazine kâtibi olup o sayede mîrimîran olmuştur. 1198'de (1784) Kayseri ve 1201'de (1786/87) Kırşehir mutasarrıfı olup Rebiyülevvel 1202'de (Aralık 1787) harpde iken beylerbeyi pâyesiyle Prizren ve Akkerman muhafızı oldu Aynı yılın Recebinde (Nisan 1788) vezirlikle Özi muhafızı oldu. 1203'de (1788/89) Rusya'ya yaralı olarak esir oldu. Rusya'da iken sevdazede olup 1205'de (1790/91) orada vefat eylemiştir. Kendisine 25 bin ve birlikte esir olan Özi defterdarı İbrahim Efendi'ye 500 kuruş harçlık gönderildiyse de almak müyesser olmadı. Cesur ve gayretliydi. (II. 106)

Hâmid Mahmud Efendi Nevrekopludur. Müderris ve Fâtih dersiâmlarından olup 1300'de (1883) vefat etti. Zekî, kâtip ve şairdir. (II. 108)

Hâmid Mehmed Bey Mîrimîrandan Abdullah Kâmil Paşa'nın oğlu olup 1151'de (1738/39) doğdu. Enderûn'dan yetişip 1192'de (1778) vebadan vefat etti. Mûsikîde mâhirdi. (II. 105)

Hamid Mehmed Bey Halil Hamid Paşa'nın oğlu Ârif Bey'in oğludur. Enderûn'dan yetişip hâcegânlık ile çerağ edilmiştir. 1237'de (1821/22) vefat eyledi. Üsküdar'da ailesi mezarlığında medfundur. (II. 256; III. 272)

Hâmid Mehmed Bey Ricalden Doğramacızâde Abdullah Efendi'nin oğludur. 1190'da (1776) doğdu. Mektûbî ve âmedî kalemlerine girerek hâcegândan olmuştur. 1226'da (1811) başmuhasebe pâyesiyle Londra sefiri olup birkaç ay sonra sefâret kaldırıldığında gidemeyerek âmedî kaleminde kalmıştır. 1227'de (1812) küçük tezkireci olup 7 ay sonra sürülmüştür. Affedildikten sonra 1230'da (1815) silahdar kâtibi oldu. Birkaç ay sonra Viyana'ya sefârete memur oldu

ve birkaç sene ikamet etti. 1234'de (1819) memuriyetle Akkâ'ya gitti. Servetli olarak dönünce Rusya muahedâtını tanzime nişancı pâyesiyle ikinci murahhas oldu. Cemaziyelevvel 1236'da (Şubat 1821) reisülküttab olup 1237'de (1821/22) Sivas'a sürgün edilmiştir. 1238'de (1822/23) serbest bırakılıp gelişinin haftasında defter emini oldu. 1240'da (1824/25) muhasebe-i evvel, 1243'de (1827/28) ruznâme-i evvel olmuştur. 1245'de (1829/30) orduda şıkk-ı evvel defterdarı olup birkaç ayda rikâba dönerek ikinci defa reisülküttab oldu. 1246'da (1830/31) azledildi. 19 Ramazan 1248'de (9 Şubat 1833) vefat etmiştir. Koska'da Râgıb Paşa Kütüphanesi Mezarlığı'nda medfundur. Zevcesi Râgıb Paşa'nın torunudur. Kâtip, vakûr, liyâkatsizdi. Oğlu Atâullah Ahmed Bey'dir(→). (II. 106/07)

Hâmid Mehmed Efendi Vak'anüvis Âsım Efendi'nin oğludur. Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1236'da (1820/21) başmukataacı ve 1237'de (1821/22) gurebâ-yı yemin kâtibi olup bir aralık Ayntab'a gitti. Sonra dönerek Beşir Ağa Camii'nde Farsça okuttu. 1258'de (1842) vefat etti. (II. 107)

Hâmid Mehmed Efendi Selânik müftüsünün yeğeni olup müderris ve Rebiyülâhir 1265'de (Mart 1849) Kudüs mollası olup birkaç sene sonra vefat eylemiştir. (II. 108)

Hamid Mehmed Efendi (Avnîzâde) Ricalden Avnî Efendi evlâdından olduğundan "Avnîzâde" denmiştir. Kalemden yetişip 1223'de (1808) Kili mukataacalığıyla hâcegândan oldu. 1237'de (1821/22) çavuşlar katibi, 1238'de (1822/23) gedikler kâtibi, 1241'de (1825/26) cebeciler kâtibi, Şevvâl 1242'de (Mayıs 1827) piyade mukabelecisi ve 1244'de (1828/29) mevkufatçı oldu. Sonra vefat eyledi. (II. 256)

Hâmid Mehmed Efendi (Dürrîzâde) Atâullah Efendi'nin oğludur. Müderris ve Yenişehir mollası olup azledilmiş olarak 1 Şa'bân 1220'de (25 Ekim 1805) vefat eyledi. Üsküdar'da Tunusbağı'nda ailesi yanında medfundur. Annesi Feyzullahzâdelerden Azize Hanım'dır. (II. 106; III. 477)

Hâmid Mehmed Efendi (Moralızâde) Trapoliçeli Ali Ağa oğlu Hüseyin Ağa oğlu Mekke pâyeli Yahyâ Efendi oğlu olup Şam mevleviyetinden azledilmiş olarak vefat eden Said Efendi'nin oğludur. Müderris, Rebiyülâhir 1220'de (Temmuz 1805) Galata kadısı, Rebiyülâhir 1230'da (Mart 1815) Mısır mollası, Muharrem 1232'de (Aralık 1816) Mekke mollası, 1234'de (1819) İstanbul kadısı ve 1238'de (1822/23) Anadolu pâyesi oldu. Receb 1240'da (Şubat-Mart 1825) vefat etti. Tersane üzerinde medfundur. Hattı, inşası gibi selis olup Nakşibendî Buharalı Abdülaziz Efendi'den halifeydi. Hak sözlü olup Mısır'da Mehmed Ali Paşa'ya ahkâm-ı şer'îyeyi tebliğde kararlılık gösterdi. Torunu Yahyâ Mehmed Efendi, Cemaziyelâhir 1233'de (Nisan 1818) vefat edip Üsküdar'a defnedildi. Oğulları Hâmidzâde Atâullah Mehmed Efendi(→) ile Nurullah Mehmed Efendi'dir(→). (II. 106)

Hamid Mehmed Efendi (Neylîzâde) Mirzazâde Ahmed Neylî Efendi'nin oğludur. Müderris, Zilka'de 1166'da (Eylül 1753) Selânik kadısı ve sonra bilâd-ı hamse ve Mekke mollası oldu. Receb 1179'da (Aralık 1765) İstanbul kadısı olup 1180'de (1766/67) azledildi ve Rebiyülevvel 1181'de

(Ağustos 1767) vefat etti. Üsküdar'da ailesi kabristanında medfundur. Tarihe âşinâ, kâmil, hoşsohbet, şairdi. Oğlu Mecid Ahmed Efendi, 1183'de (1769/70) vefat eyledi. Diğer oğlu Mustafa Efendi 1199'da (1785) vefat eyledi. (II. 256)

Hamid Mehmed Efendi (Osmanzâde) Devriye müderrisi olup 1272'de (1855/56) Beyrut, 1280'de (1863/64) Trablusgarb ve 1287'de (1870/71) diğer bir yer mollası oldu. Sonra vefat eyledi. (II. 257)

Hâmid Mehmed Efendi (Seyyid) (Osmanzâde) Devriye mollası olup Beyrut ve Trablusgarb mollalıklarında bulundu. 1290 (1873) yılından sonra vefat eylemiştir. (I. 243)

Hâmid Mehmed Efendi (Taşköprîzâde) İsâmeddin Efendi'nin küçük oğludur. Kazaya rıza gösterdi. Ruscuk, Tırhala ve Hama kadısı oldu. Cemaziyelâhir 1005'de (Ocak-Şubat 1597) vefat etti. Maarif-i cüz'iyeden haberdar, kâtipti. (II. 105; III. 471)

Hamid Mehmed Efendi (Yazıcızâde) Rizelidir. Hemşehrisi sudûrdan Debbağzâde Mustafa Efendi'nin yanında yetişip müderris olmuş ve 1238'de (1822/23) vefatında Üsküdar'a, onun yanına defnedilmiştir. (II. 259)

Hâmid Mustafa Bey Musâhib-i şehriyârî Ahmed Ağa'nın oğludur. Enderûn'da bulunup su nezâretiyle çerağ edilmiştir. Safer 1249'da (Haziran-Temmuz 1833) vefat etmiştir. Galata Mevlevîhanesi'nde defnedildi. (II. 107)

Hâmid Mustafa Efendi Kudüslü Mûsâ Efendi'nin oğludur. Müderris ve Rebiyülevvel 1260'da (Mart-Nisan 1844) Kudüs mollası oldu. Birkaç sene sonra vefat etmiştir. (II. 107/08)

Hâmid Mustafa Efendi (Sıdkîzâde) Ahmed Reşid Efendi'nin oğludur. Müderris, Cemaziyelâhir 1249'da (Ekim-Kasım 1833) Eyüp mollası oldu. Safer 1261'de (Şubat 1845) Mısır mollası oldu. Rebiyülevvel 1263'de (Şubat-Mart 1847) Mekke mollası oldu. 1266 (1850) tarihlerinde vefat etmiştir. (II. 107)

Hamid Müştak Mehmed Efendi (Baba Efendi) Şeyh olup Şevval 1298'de (Eylül 1881) vefat etti. Yusufpaşa'da medfundur. (IV. 305)

Hamid Paşazâde *bak.* Ebûbekir Paşa

Hamideddin Efendi (Efdalzâde) Efdaleddin Hüseyin'in oğludur. Molla Yegân'dan tahsil ile müderris, Sahn müderrisi ve sonra Edirne ve İstanbul kadısı oldu. Sonra şeyhülislâm olup 953'de (1546) vefat eyledi. Eyüp hariminde medfundur. Edirnekapı yolunda bir mescidi vardır. Fâzıl olup Tevâli'-i İsfehânî ve Seyyid Şerif'e hâşiye yazmıştır. Oğlu Salâhaddin Mûsâ Efendi'dir. (II. 256)

Hamidî *bak.* Yusuf Sinan

Hâmid-i Kayserî İsmi Hamideddin Mûsâ'dır. Bursa'da ekmekçilik ederdi ve ekmeğini kapışırcasına alırlardı. I. Bâyezid (Yıldırım) camiini yaptırınca vâizliğinde bulundu. Lâkin şâkirdi çok olduğundan Anadolu Aksaray'ına göç etti. Orada vefat etti. Ermiş sayılanlardandır. Şeyh Safî hakkında "Tâife-i Erdebiliye şimdiye kadar müteverri' iken halen şeytan onların sadrına duhûl eyledi" demiştir. Sonra onlardan şîîlik zuhûr etti. (II. 104)

Hamidî Mehmed Efendi Osman Ma'nâ Efendi'nin(→) 1100'de (1688/89) vefatı üzerine Bezirgân Tekkesi şeyhi oldu. 1131'de (1719) vefat etti.

Yerine oğlu Mehmed Emin Efendi(→) geçti. (III. 365)

Hamidîzâde *bak.* Abdullah Efendi; Mustafa Efendi

Hamidîzâde III. Mustafa devri (1757-1774) ulemâsından Hamidî Mehmed Efendi'nin oğlu şeyhülislâm Mustafa Efendi ve oğlu Abdullah Efendi'ye denir. (IV. 688)

Hâmidzâde *bak.* Abdullah Efendi; Atâullah Mehmed Efendi; Nurullah Mehmed Efendi

Hâmidzâde IV. Mehmed devri (1648-1687) kazaskerlerinden Hâmid Efendi evlâdına denir ki, çok sürmemiştir. (IV. 688)

Hamîs Paşa Divriklidir. Taşrada yetişerek mîrimîran oldu. 1158'de (1745) İçel mutasarrıfı ve 1176'da (1762/63) Şehrizor beylerbeyi olup bir-iki sene sonra orada vefat eylemiştir. (II. 310)

Hamiszâde *bak.* Ebûbekir Paşa

Hammamî *bak.* Mehmed Efendi

Hammamîzâde *bak.* Abdülkayyum Efendi; Ahmed Efendi; Ali Efendi; Ali Rızâ Efendi; Âsım Mustafa Efendi; Bedreddin Mehmed Efendi; Emin Mehmed Efendi; Fâiz Bey; Mehmed Efendi; Muslî Bey; Mustafa Paşa; Ömer Efendi; Râşid Hamideddin Mehmed Efendi; Râşid Mehmed Efendi; Tâhir Mehmed Efendi

Hammamîzâde Haseki hamamcısı Mustafa Ağa evlâdına denir ki, birbuçuk asra yakın resmi ulemâdan olmuşlardır. İçlerinden bir-iki kazasker ve molla çıkmıştır. (IV. 688)

Hamûd (Şerif) Şerif Zeyd'in vefatında seyyidlik davası edip Şerif Sa'd'ın şerifliğini red ile Ebûlberekât b. Zeyd şerif oldu. Bunun üzerine kendisi elini çektiyse de bu kere de Şerif Sa'd ile kardeşleri arasındaki çekişmede bulundu. 1085'de (1674/75) vefat eyledi. (II. 255)

Hamûd Mahmud Paşa Tunus beylerinden olup 1203'de (1788/89) Tunus beylerbeyi oldu. Valiliği 1239 (1823/24) yılına kadar uzamış ve o sene vefat eylemiştir. Oğulları Hüseyin Paşa ile Mustafa Paşa'dır. (II. 256)

Hamza (Hacı) Debbağ ustası olup mescid yaptı. Orada medfun olan "Şeyh Hamza" bânî değildir. (II. 252)

Hamza (Seyyid) Seyyid Ca'fer'in arkadaşı olup ni'me'l-ceyşdendi. Fatih civarında onun yanında medfundur. (II. 251)

Hamza Ağa III. Murad devri (1574-1595) sonlarında muteber bir kapıcı olup III. Mehmed devri (1595-1603) başlarında vefat eylemiştir. (II. 252)

Hamza Ağa Cebeci Ocağı'ndan yetişip cebecibaşı olmuştu. 1038'de (1628/29) katledilmiştir. (II. 253)

Hamza Ağa Yeniçeri olup yoluyla kul kethüdâsı olmuştur. 1065'de (1655) ayrıldı ve sonra vefat eyledi. (II. 253)

Hamza Ağa Yeniçeridir. İstanbul ağası olup 1199'da (1785) vefat etti. Nuhkuyusu'nda medfundur. (II. 255)

Hamza Ağa (Hacı) Kapıcıbaşı olup cizye başbaki kulu ve Şevvâl 1161'de (Ekim 1748) İstanbul Baruthanesi nâzırı oldu. 1162'de (1749) ayrıldı ve vefat eyledi. (II. 254)

Hamza b. Hızır Sekbanlardan olup onlara kethüdâ olmuştu. 857'de (1453) İstanbul fethinde 18 arkadaşıyla Şehzâdebaşı ardında bir noktada şehid oldular. Orada defnolundular. "Onsekiz Sekbanlar" diye meşhurdur. (II. 251)

Hamza Bey Dulkadırlı Halil Bey'in oğludur. Maraş valisi oldu. Kardeşinin oğlu Feyyaz b. Mehmed kendi üzerine gelip onu uzaklaştırdı. Nihayet kardeşi Mehmed'in hapsine girip 840'da (1436/37) Celep Kalesi'nde vefat emiştir. (II. 251)

Hamza Bey Beylerden Bâyezid Paşa'nın kardeşidir. Savaşlarda bulunduktan sonra II. Murad devri (1421-1451) başlarında vefat eyledi. (II. 251)

Hamza Bey II. Mehmed'in (Fâtih) beylerinden olup çakırcıbaşı oldu. 865'de (1460/61) İran harbinde şehid oldu. (II. 252)

Hamza Bey Enderûn'da terbiye olunup Pojega ve başka sancaklara bey oldu. 965'de (1557/58) Bosna valisi olup 973'de (1565/66) ayrılmış ve sonra vefat eylemiştir. Cesurdu. (II. 252)

Hamza Bey Cebbarzâde Süleyman Bey'in oğludur. Kapıcıbaşı olup II. Mahmud devri (1808-1839) sonlarında vefat eylemiştir. (II. 255)

Hamza Bey İzmir valisi Cüneyd Bey'in oğludur. Babası vilayetini kaybeyledikten sonra Osmanlı Devleti'ne sığınıp beylerden oldu ve devlete bağlı olarak vefat eyledi. (II. 251)

Hamza Bey Ramazanoğlu İbrahim Bey'in oğludur. Mısırlılar bunun halasını meliklerine almalarıyla kendilerine çekerek babası aleyhinde kullandılar ve Adana valisi tayin ettiler. Fakat orası da karıştı ve senelerce Ramazanoğulları mülkünde nefret hüküm sürdü. (II. 251)

Hamza Bey (Cündî) Beylerden olup savaşlarda yiğitlik gösterirdi. Bir defa gözden düştüyse de affa mazhar oldu. Yine sancakbeyi olup III. Murad devrinde (1574-1595) vefat eylemiştir. (II. 252)

Hamza Bey (Penceroğlu) Samsun ve İzmiroğlu savaşlarında 824 (1421) tarihlerinde hazır bulunan beylerdendir. Sonra vefat etti. (II. 251)

Hamza Bey (Şarabdar) 864'de (1459/60) Rumiye-i sugra valisi olup birkaç sene sonra orada vefat eyledi. (II. 252)

Hamza Beyzâde *bak.* Mustafa Paşa

Hamza Çelebi Üsküdar'daki "Toygar Tepesi" bunun adıyla anılır. II. Bâyezid devri (1481-1512) ricâlinden olup Üsküdar'da bir mescid bina eylemiş ve vefatında mescidi önünde defnedilmiştir. (II. 252)

Hamza Dede İzmit'de Göynüklüdür. Emir Şeyhi Lutfullah Efendi halifesi olup 1010'da (1601/02) vefat etti. Bursa'da medfundur. (II. 252)

Hamza Efendi Konya ulemâsından muhaddis ve müfessir bir zat idi. Ramazan 871'de (Nisan 1467) vefat eyledi. *Beyzâvî*'ye hâşiye kaleme almıştır. (II. 252)

Hamza Efendi Kayserilidir. Müderrisken Zilka'de 1035'de (Ağustos 1626) vefat etti. Güzel ahlâk sâhibidir. (II. 253)

Hamza Efendi Bolulu Ali'nin oğludur. Kürsü şeyhlerindendi. 11 Şevvâl 1097'de (31 Ağustos 1686) vefat etti. Müfessir ve muhaddisdi. (II. 253)

Hamza Efendi Hacı Evhad Tekkesi şeyhi Hüseyin Efendi halifesi olup Halvetî şeyhi iken 1111'de (1699/1700) vefat etti. (II. 254)

Hamza Efendi Kastamonuludur. Müderris olup 24 Cemaziyelevvel 1120'de (11 Ağustos 1708) vefat etti. Üsküdar'da Harmanlık'ta medfundur. Oğulları Abdullah Efendi(→), Es'ad Efendi(→) ve İbrahim Efendi'dir(→). (II. 254)

Hamza Efendi Sadâret mektûbî kaleminden yetişip hâcegândan oldu. 1165'de (1752) haslar hocası olup kısa süre sonra vefat etmiştir. (II. 254)

Hamza Efendi (Yaycızâde) Çağdaşı Hamza Paşa'ya büyük ve buna küçük Hamza Efendi denir. Divan-ı Hümâyûn kâtipliğinden yetişerek 1008'de (1599/1600) reisülküttab olmuş, 1009'da (1600/01) ayrılmış, 1012'de (1603/04) ikinci ve azilden sonra 1015'de (1606/07) üçüncü defa atanmış ve birkaç sene sonra azledilip 1025'de (1616) dördüncü defa reisülküttab olmuştur. 1032'de (1623) vefat eylemiştir. Okçuzâde'nin çağdaşıdır. (II. 253)

Hamza Hâmid Paşa Niğde'ye bağlı Karahisar'da doğmuştur. İstanbul'a geldiğinde reis Süleyman Efendi dairesine girip mektûbî-i sadâret kalemine çerağ oldu. Çok geçmeden ona damat oldu. 1143'de (1730/31) serhalife olup Zilka'de 1153'de (Ocak-Şubat 1741) sadâret mektupçusu oldu. 19 Muharrem 1169'da (25 Ekim 1755) reisülküttab oldu. 5 Rebiyülevvel 1169'da (9 Aralık 1755) sadâret kethüdâsı olup sene sonunda azlolunarak defter emini oldu. Şa'bân 1171'de (Nisan 1758) ikinci defa sadâret kethüdası oldu. Şa'bân 1172'de (Nisan 1759) ayrıldı. Şevvâl 1173'de (Mayıs-Haziran 1760) büyük ruznameci, Zilka'de'de (Haziran-Temmuz) çavuşbaşı, Muharrem 1174'de (Ağustos 1760) üçüncü defa kethüdâ ve Muharrem 1175'de (Ağustos 1761) nişancı olup Rebiyülâhir 1176'da (Ekim-Kasım 1762) vezirlikle Selânik valisi ve 24 Ramazan 1176'da (8 Nisan 1763) sadrazam oldu. 24 Rebiyülâhir 1177'de (1 Kasım 1763) azille Kandiye, 1181'de (1767/68) Hanya, Muharrem 1182'de (Mayıs-Haziran 1768) Girit ve ardından 16 Rebiyülevvel 1183'de (20 Temmuz 1769) Cidde valisi olup Zilhicce 1183'de (Nisan 1770) Arafat'a çıktığında vefat etti. Vasiyeti üzerine gurebâ Mezarlığı'na defnolundu. Yaşı 70'e ulaşmıştı. İnşâda orta halli, yavaşlık ve gevşeklikle meşhursa da hakikatte kudret ve ağırlık sâhibiydi. Sormagir Mescidi'ni tamir eyledi. Oğlu Mekke mollası Şerif Mehmed Bey ve onun oğlu Hacı Hamdî Bey'dir. (II. 255)

Hamza Paşa Firûz Bey'in oğludur. Beylerden olup Antalya muhafızı oldu. Orada Karamanoğlu'na galip geldi ve ödül olarak Anadolu beylerbeyi oldu. 833'de (1429/30) ayrılınca Sofya sancağı kendine has tayin olunup birkaç sene geçince orada vefat etmiştir. (II. 251)

Hamza Paşa Divan-ı Hümâyûn kâtiplerinden olup bilgisiyle yükselmiştir. 988'de (1580) reisülküttab ve Şa'bân'da (Eylül) nişancı, 989'da (1581) Köstendil beyi, 990'da (1582) sûr-ı hümâyûn nâzırı ve 992'de (1584) ikinci defa reisülküttab oldu. Orduda Osman Paşa'nın vefatında mühr-i hümâyûnu İstanbul'a getirdi. Zamanın sadrazamı Mesih Paşa azlini isterdi. Padişah yerinde kalmasını ferman buyurmakla sadâret makamı değişti. 998'de (1590) istifa edip Şevvâl 1000'de (Temmuz 1592) nişancı oldu. 1003'de (1594/95) Anadolu beylerbeyi pâyesi ihsan buyuruldu ve defterdarın önüne geçememesinden 1005'de (1596/97) istifa eyledi. 1006'da (1597/98) tekrar nişancı oldu. 1012'de (1603/04) Kaymakam Cerrah Mehmed Paşa hastalığında vekâlet edip onun azline sebep oldu. 1013'de

(1604/05) nişancılıktan azledilmiş ve 1014 (1605/06) yılına doğru vefat etmiştir. Münşî ve istidatlıydı. Oğlu Mehmed Paşa'dır. (II. 252/53)

Hamza Paşa Enderûn'da yetişerek IV. Mehmed'in vâlidesi sultana kethüdâ ve paşa olmuştu. Sultanın vefatından sonra 1094'de (1683) orduya davet olunup Muharrem 1095'de (Ocak 1684) vezirlikle Mısır valisi oldu. Cemaziyelevvel 1099'da (Mart 1688) Şam ve 1110'da (1698/99) Trablusşam valisi oldu. Oraya varışının ardından ansızın vefat eyledi. İdarecilikte beceriksizdi. Bir mescid yaptırdı. Oğlu Nu'man Bey, 1129'da (1717) vefat ederek Üsküdar'da defnedilmiştir. (II. 253)

Hamza Paşa Niğde'de Karahisar zenginlerinden Mehmed Ağa'nın oğludur. 1140'da (1727/28) doğdu. İstanbul'a gelip 1156'da (1743) sarayda helvahaneye girdi. 1162'de (1749) hane-i hassaya girip Safer 1171'de (Ekim-Kasım 1757) peşkir ağalığından birden silahdar-ı şehriyârî oldu. Şevvâl 1172'de (Haziran 1759) vezirlikle Mora valisi oldu ve Hibetullah Sultan'la nişanlandı. 1173'de (1759/60) Selânik, Şevvâl 1174'de (Mayıs 1761) Rumeli ve sonra Anadolu valisi olup 1175'de (1761/62) azledilmiş, Şevval 1176'da (Nisan-Mayıs 1763) Vidin, sonra Özi ve Silistre, Cemaziyelevvel 1177'de (Kasım 1763) Hotin valisi olup Şa'bân 1178'de (Şubat 1765) vezirliği kaldırılarak Dimetoka'ya gönderilmiştir. Zilka'de'de (Nisan) vezirliği geri verilip Selânik, 1179'da (1765/66) Mısır, Zilka'de 1180'de (Nisan 1767) Haleb, Şevvâl 1181'de (Şubat-Mart 1768) Aydın ve Safer 1182'de (Haziran-Temmuz 1768) Anadolu valisi olup 23 Rebiyülevvel 1182'de (7 Ağustos 1768) sadrazam oldu. İstanbul'da selâmındakilere altın dağıtarak arz odasına girdi. 15 Cemaziyelevvel 1182'de (27 Eylül 1768) Rusya savaşını ilan etti ve 5 Cemaziyelâhir'de (17 Ekim) azledilip Gelibolu'ya gönderildi. 3 gün geçince Hanya valisi olmuş ve Cemaziyelâhir 1183'de (Ekim 1769) orada vefat eylemiştir. İlim sâhibi, cömert, idareci ve münşî idi. Yeğeni Ârif Mehmed Bey, silahşor olup III. Selim devri (1789-1807) başlarına yetişmiştir. Oğlu Ahmed Celâleddin Bey, 3 Rebiyülâhir 1218'de (23 Temmuz 1803) vefat edip Haydarpaşa'ya defnolunmuştur. (II. 254/55)

Hamza Paşazâde *bak.* Mehmed Paşa

Hamzazâde *bak.* Abdullah Efendi; Es'ad Efendi; İbrahim Efendi; Mahmud Efendi; Râşid İshak Bey

Hamzazâde İbrahim Efendi evlâdı olup Mevâlîdendirler. Sadrazam Hamza Paşazâde Mehmed Şerif Bey ve oğlu mevâlîdendirler. Geçmişte Hamza Paşazâde Mehmed Paşa da vardır. (IV. 688)

Han *bak.* İbrahim Paşa; Kasım Paşa; Mehmed Paşa

Han Efendizâde *bak.* Nurullah Mehmed Efendi

Hanbelîzâde *bak.* Muhammed Efendi

Hand Hatun II. Mehmed'in (Fâtih) dâyesi ve Ahmed Bey'in kızı olup 9 Safer 891'de (14 Şubat 1486) vefat etti. Tarakçılar'da bir mescidi vardır. (II. 269)

Handan Ağa II. Mehmed'in (Fâtih) (hd 1451-1431) hademelerinden olup Hasköy'de bir mescid yaptırmıştır. (II. 310)

Handan Ağa Sarayda terbiye edilerek kapıcıbaşı olmuş ve yükselip başkapıcıbaşı olduğu halde 997'de (1589) emekli edilerek müteferrikadan ulûfe verilmişti. Sonra 1004'de (1595/96) Kırım hanı Fetih Giray'ın teftişine Kırım'a gidip azlederek kardeşi Gazi Giray'ın ikinci defa hanlığa atanması hizmetini ifa eyledi. Sonra İran savaşlarında bulunup iki oğluyla birlikte 1013'de (1604/05) şehid olmuştur. Bir oğlu da (Handan Ağazâde) askerî hizmette İran savaşlarında bulunmuş ve 1049'da (1639/40) Almanya İmparatoru nezdine gönderilip döndükten sonra Sultan İbrahim devrinde (1640-1648) vefat eylemiştir. (II. 310)

Handan Efendi Köledir. Tahsille müderris ve Bağdad mollası olarak Şa'bân 1061'de (Temmuz-Ağustos 1651) azledilmiş olarak vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. Sakta mâhirdi. Torunlarına "Handanzâde" denmiştir. Bunlar Abdülbâkî Efendi ve Yusuf Efendi'dir. (II. 310)

Handanzâde *bak.* Abdülbâkî Efendi; Yusuf Efendi

Handî Dede Mevlevî olup Lefkoşe Mevlevîhanesi'ne şeyh olmuştur. 1140'da (1727/28) orada vefat eyledi. Şairdir. (II. 310)

Hanefî Efendi Vardar Yenicelidir. Müderris olup 973'de (1565/66) Bosna müftüsü iken vefat etmiştir. (II. 258)

Hanefî Efendi Gördüslü Şeyh Osman'ın oğludur. 1036'da (1626/27) doğdu. 1083'de (1672/73) Rize müftüsü ve sonra Belgrad müftüsü oldu. 14 Ramazan 1111'de (5 Mart 1700) vefat etti. Her fende âlim, fakih, fâzıldı. (II. 258)

Hanefî Mehmed Efendi Nahcıvanlıdır. Göçtükten sonra müderris ve molla olup Muharrem 1058'de (Şubat 1648) Anadolu ve Ramazan 1061'de (Ağustos- Eylül 1651) Rumeli kazaskeri olup Ramazan 1062'de (Ağustos 1652) azledildi. Ramazan 1066'da (Temmuz 1656) şeyhülislâm olup Safer 1067'de (Kasım 1656) azledildi. 3 Muharrem 1069'da (1 Ekim 1658) vefat etti. Eyüp'de medfundur. Âlîm, sert mizaçlı ve sağırdı. (II. 258)

Hanım Sultanzâde *bak.* Ahmed Rif'at Bey; Mehmed Bey; Mustafa Paşa; Sa'dullah Mehmed Bey; Ya'kub Bey

Hanımzâde *bak.* Cemâlî Mehmed Efendi; Mehmed Efendi

Hanîzâde *bak.* Mustafa Efendi

Hanif Efendi Haremeyn müfettişi olup Rebiyülevvel 1171'de (Kasım 1757) azledilmiş ve sonra vefat etmiştir. (II. 258)

Hanif İbrahim Efendi İbrahim Paşa'nın (v. 1145/1733)(*) torunu, Ahmed Bey'in oğludur. 1180'de (1766/67) Galata ve 1185'de (1771/72) Bursa mollası olup 1190'da (1776) vefat etmiştir. Şairdir. (I. 126)

Hanif İbrahim Efendi Dârüssaâde ağası yazıcı olduktan sonra hâcegândan oldu. II. Mahmud devri (1808-1839) başlarında vefat etti. Şairdir. (II. 258)

Hanifeddin Efendi Mekke ve Medine'de müftü olup 1067'de (1656/57) vefat eylemiştir. Âlîmdi. (II. 258)

Hanzâde Hocası *bak.* Mustafa Efendi

Haraççı *bak.* Muhyiddin

Harimî Abdullah Çelebi Merzifonludur. 1066'da (1655/56) vefat etti. Şairdir. (II. 110)

Harimî Çelebi Eminlerden olup II. Selim devrinde (1566-1574) vefat etti. Şiiri varsa da tatsızdır. (II. 110)

Harirî Bursalı bir ipekçinin oğludur. Velîyeddin oğlu Ahmed Paşa'nın (v. 1497) çağdaşı bir şairdir. (II. 110)

Harirî Çelebi Kastamonulu olup 940'da (1533/34) vefat etti. Kaside ve gazelde ustadır. (II. 110)

Harirîzâde *bak.* Nesib Ömer Efendi

Harmuş *bak.* Mehmed Paşa

Has *bak.* Murad Paşa; Yunus Paşa

Hasağası *bak.* Ahmed Paşa

Hasan (Seyyid) Kasım b. Muhammed b. Ali Alevî oğludur. Yemen imamı olup 1011'de (1602/03) vefat etmiştir. (II. 126)

Hasan (Şerif) Ebû Nümey oğlu Rümeyse oğlu Aclân'ın oğludur. 780'de (1378/79) Mekke emiri oldu. 811'de (1408/09) azledilip sonra tekrar atanmış ve 827'de (1424) ayrılmıştır. 829'da (1426) üçüncü defa emir olduysa da az müddette vefat etmiştir. (II. 118)

Hasan (Şerif) Şerif Ebû Nümey'in oğludur. Kardeşi Şerif Ahmed'in vefatında babasına yardım eyledi. Babasının vefatında emirliği asâleten deruhte eylemiştir. 983'de (1575/76) veya 993'de (1585) vefat etti. İsimleri bilinen oğulları Ebû Talib, İdris ve Muhsin'dir. (II. 122)

Hasan (Şerif) (Ebû Said) Şerif Ali b. Katâde'nin oğludur. 630'da (1232/33) Mekke emiri oldu. Azilden sonra 648'de (1250/51) tekrar Mekke emiri olmuştur. 652'de (1254) vefat eyledi. (II. 117)

Hasan Ağa Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip sekbanbaşı olmuştur. 805'de (1402/03) Süleyman Çelebi ile Edirne'ye gelip 811'de (1408/09) muharebede sakalı traş olunmakla hiddetinden Mûsâ Çelebi'ye bağlandı. 816 (1413) tarihinde yok oldu. (II. 117)

Hasan Ağa II. Murad'ın (hd 1421-1451) sekbanbaşısı olup 857'de (1453) İstanbul fethinde şehid oldu. (II. 118)

Hasan Ağa II. Mehmed'in (Fâtih) (hd 1451-1481) topçubaşısıdır. Cankurtaran Cami'ni yaptı. Vefatında oraya defnedildi. (II. 118)

Hasan Ağa I. Selim'in (Yavuz) (hd 1512-1520) saray ağası olup o hizmette vefat eyledi. (II. 119)

Hasan Ağa Saraydan çıkıp bâbüssaâde ağası olup 972'de (1564/65) vefat etti. Âşık Paşa evlâdından Şeyh Ahmed adına bir mescid inşa eyledi. (II. 120)

Hasan Ağa I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) hasodabaşı olup vefat eyledi. Gedikpaşa'da bir sebil yaptı. Orada medfundur. (II. 120)

Hasan Ağa Saraydan yetişip mîrahûr-ı sânî olup sonra azledildi. Şa'bân 992'de (Ağustos 1584) mîrahûr-ı evvel Hasan Ağa ümitsiz hasta olunca onun görevini sadrazamdan talep eylemiştir. Sadrazam da "belki sen ondan evvel ölürsün, bu bahis götürmez" demiş. Gerçekten bu zat, hastadan 4 gün evvel vefat eylemiştir. (II. 123)

Hasan Ağa Divan-ı Hümâyûn çavuşlarından olup III. Murad'a (hd 1574-1595) saltanatını haber vermeye memur olunca çavuşbaşı olmuştur. Birkaç sene hizmetten sonra vefat etti. (II. 122)

Hasan Ağa Enderûnludur. Yetişip III. Murad'a silahdar olmuştur. 1003'de (1595) saltanat değişiminde mîrahûr-ı evvel olarak az vakitte ayrılmış ve bir müddet sonra vefat eylemiştir. (II. 125)

Hasan Ağa Baltacılar kethüdâlığından 1044'de (1634/35) kapıcılar kethüdâsı oldu. Daha sonra vefat eyledi. (II. 133)

Hasan Ağa Endurunludur. Yükselip kiler kethüdâsı oldu. 1062'de (1652) kapıcılar kethüdâsı olup sonra azledildi. Bu senelerde (1650'ler) vefat eyledi. (II. 135)

Hasan Ağa Kapıcıbaşı ve Topkapı'da Ahmed Paşa Camii mütevellisi olup camiyi yeniden tamir etmiştir. Bu senelerde (1650'ler) vefat eyledi. (II. 135)

Hasan Ağa Bosnalıdır. Hazinedarbaşı, Receb 1059'da (Temmuz 1649) bâbüssaâde ağası olup Zilka'de 1061'de (Ekim-Kasım 165[illegible]) vefat etti. (II. 135)

Hasan Ağa Serdengeçti ve 1068'de (1657/58) İstanbul ihtisap ağası oldu. (II. 136)

Hasan Ağa Enderûnludur. Hasodabaşı olup saraydan çıktıktan sonra 1075'de (1664/65) mîrahûr-ı sânî olup sonra vefat etmiştir. (II. 139)

Hasan Ağa Yeniçeridir. Yükselerek silahdar ağası olup 1076'da (1665/66) azl ile Boğaz Hisarı'na sürülüp orada vefat eylemiştir. (II. 139)

Hasan Ağa Kara Mustafa Paşa'nın adamı olup sadâretinde kethüdâsı olmuştu. 70 kese rüşvetle açılışına ruhsat verdiği bozahaneler padişahın kulağına gittiğinde kabahat buna yükletilip 1090'da (1679) katledildi. (II. 140)

Hasan Ağa Koca Yusuf Efendi'nin kardeşi ve kapıcıbaşı olup 1096'da (1685) deryâ beyleri arasına katılmıştı. Daha sonra vefat eyledi. (II. 140)

Hasan Ağa Haseki, sonra kapıcıbaşı oldu. Mütevellisi olduğu Husrev Bey Camii'ni yenilemiştir. Bu senelerde (1690'lar) vefat eyledi. (II. 143)

Hasan Ağa Mekke kandillerini imâl eylemesi yüzünden kuyumcubaşı oldu. 1101'de (1689/90) kapıcıbaşı olmuştur. Daha sonra vefat eyledi. (II. 143)

Hasan Ağa Yeniçeridir. Yükselip 1114'de (1702/03) yeniçeri ağası oldu. Rebiyülevvel 1115'de (Temmuz-Ağustos 1703) eşkıya zorlamasıyla azledildi ve Rodos'a sürüldü. Sonra vefat etti (II. 144)

Hasan Ağa Cebeci kethüdâsı olup Şa'bân 1114'de (Ocak 1703) cebecibaşı oldu. 1115'de (1703/04) azledildi. Sonra vefat etti. (II. 144/45)

Hasan Ağa Yeniçeridir. Sırasıyla kul kethüdâsı, 1125 (1713) başlarında sekbanbaşı oldu. Azilden sonra 1127'de (1715) Kefe'de vefat etti. (II. 147)

Hasan Ağa Yeniçeridir. 1128'de (1716) kul kethüdâsı iken yeniçeri ağası oldu. Rebiyülâhir 1129'da (Mart-Nisan 1717) İnebahtı muhafızı oldu. Sonra vefat etti. (II. 147)

Hasan Ağa Tekfurdağlıdır. 1140'da (1727/28) vefat eyledi. Şairdir. (II. 150)

Hasan Ağa Yeniçeridir. Kul kethüdâsı ve Rebiyülevvel 1136'da (Aralık 1723) yeniçeri ağası oldu. 18 Rebiyülevvel 1143'de (1 Ekim 1730) Patrona ayaklanmasında azledilip sürüldü. Sonra vefat eyledi. O devirde Sekbanbaşı Hasan Ağa da adaşının ayrılışında ağalık teklifini kabul etmeyip Ramazan 1143'de (Mart 1731) ayrılmıştır. (II. 150)

Hasan Ağa Uzun müddet gümrük emini olup 27 Ramazan 1145'de (13 Mart 1733) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 150)

Hasan Ağa Hacca gitmiştir. Sırasıyla bâbüssaâde ağası oldu. 1157'de (1744) vefat eyledi. Küçükayasofya'da medfundur. (II. 152)

Hasan Ağa 25 Safer 1163'de (3 şubat 1750) kul kethüdâsı olup aynı gün azledildi ve sürgüne gönderildi. Sürgün yerinde vefat etti. (II. 153)

Hasan Ağa Kerpeli Ahmed Paşa'nın hemşehrisidir. Bu senelerde (1750'ler) vefat etmiştir. Bir dârülhadis inşa etti. (II. 153)

Hasan Ağa Enderûn'dan yetişip çukadar-ı şehriyârî oldu. Cemaziyelâhir 1159'da (Haziran-Temmuz 1746) sipahiler ağası ve 1165'de (1752) silahdar ağası olmuştur. 1166'da (1753) ayrıldı. Sonra vefat etti. (II. 153)

Hasan Ağa Yükselip haseki ve bostancıbaşı oldu. Azilden sonra 1175'de (1761/62) surre emini, 1176'da (1762/63) ulûfeciyân-ı yemin ağası olup sonra vefat etmiştir. (II. 154)

Hasan Ağa Aydosludur. 1186'da (1772/73) sipahiler ağası olup 1187'de (1773) vefat etti. (II. 156)

Hasan Ağa Sarayda miftah ağası ve Cemaziyelâhir 1210'da (Aralık 1795) tülbend ağası oldu. Azilden sonra vefat etti. (II. 161)

Hasan Ağa Yeniçeridir. Zağarcıbaşı, sonra Cemaziyelevvel 1213'de (Ekim 1798) kul kethüdâsı oldu. Sonra vefat eyledi. (II. 162)

Hasan Ağa Silistrelidir. Enderûn'da hazinedar-ı şehriyârî olup 20 Şa'bân 1215'de (6 Ocak 1801) vefat etti. (II. 162)

Hasan Ağa Yükselip kapıcılar kethüdası olup 1218'de (1803/04) vefat etti. Topkapı'da medfundur. (II. 163)

Hasan Ağa Dağıstanlı Ali Paşa'nın kethüdası olup kapıcıbaşı oldu. Sonra sipahiler ağası olarak bunda ve silahdar ağalığında tekrar tekrar bulundu. 1 Ramazan 1219'da (4 Aralık 1804) vefat etti. Cerrahpaşa'da medfundur. (II. 163)

Hasan Ağa Bostancı Ocağı'ndan yetişti ve bostancıbaşı oldu. Azledildikten sonra 1222'de (1807) humbaracıbaşı vekili oldu. Daha sonra vefat eyledi. (II. 163)

Hasan Ağa Gökçeağaçlı Ali Ağa'nın oğludur. Topçubaşı olup 1222'de (1807) vefat eyledi. Tophane'de Defterdar Camii'nde medfundur. (II. 163)

Hasan Ağa Selânikli Mehmed Ağa'nın oğludur. Zengin olduğundan ilerleyip gümrük emini, bina emini, matbah emini, kasapbaşı olmuştur. İkiüçünü bir arada idare ettiği oldu. Şa'bân 1210'da (Şubat 1796) kasapbaşılıkla karar aldı. 1213'de (1798/99) Mısır Ordusu nüzul emini oldu. Safer 1224'de (Mart-Nisan 1809) tersane emini olup ayağında çıkan çıbandan muztarip iken az vakitte ayrıldı. 2 Cemaziyelâhir 1224'de (15 Temmuz 1809) vefat etti. Eyüp'de medfundur. Çok malı çıkınca bir miktarı ailesine terkle üst tarafı hazineye alındı. Bu kadar hizmetleri sessizce idare ederdi. 1206'da (1791/92) gümrük emini iken Arabî ayları Rûmîye çevirerek senede 11 gün içinde 35 bin kuruş fazla varidat gösterdi. Şarabın beher okkasına ikişer para zecriye koydurdu. Bir taraftan ticaret edip ticaretini defterdara teslimle kesesinden ziyan eylemezdi. (II. 164/65)

Hasan Ağa Yeniçeridir. Rebiyülâhir 1231'de (Mart 1816) kul kethüdâsı iken yeniçeri ağası oldu. 1232'de

(1817) azledildi. Tekfurdağı'na sürüldü. Sonra sürgün yerinde vefat etti. (II. 166)

Hasan Ağa Enderûn'dan yetişip 1238'de (1822) anahtar ağalığından tülbend ağası olduysa da aynı yılın Rebiyülevvelinde (Kasım-Aralık 1822) emekli oldu. Sonra vefat etti. (II. 166)

Hasan Ağa Kul kethüdâlığından 12 Cemaziyelâhir 1240'da (1 Şubat 1825) yeniçeri ağası olup 25 Muharrem 1241'de (9 Eylül 1825) azledildi ve sürgüne gönderildi. Sürgünde vefat etti. (II. 166)

Hasan Ağa Kul kethüdâlığından 23 Muharrem 1236'da (31 Ekim 1820) yeniçeri ağası oldu. Muharrem 1237'de (Ekim 1821) azledildi ve sürgüne gönderildi. 1241'de (1825/26) hayattaydı. Daha sonra sürgün yerinde vefat etti. (II. 166)

Hasan Ağa Kul kethüdâsı ve Muharrem 1238'de (Eylül-Ekim 1822) yeniçeri ağası olup 23 Safer 1238'de (9 Kasım 1822) azledildi ve sürgüne gönderildi. 1241'de (1825/26) hayattaydı. Daha sonra sürgün yerinde vefat etti. (II. 166)

Hasan Ağa Topçudur. Şevvâl 1241'de (Mayıs 1826) topara[illegible]bacıbaşı oldu. Sonra vefat etti. (II. 166)

Hasan Ağa Dârendelidir. Yusuf Âgâh Efendi'nin(→) kethüdâsı olup 9 Şevvâl 1244'de (14 Nisan 1829) vefat eylemiştir.

Hasan Ağa Dimyat gümrükçüsü olup güzel hizmetlerinden dolayı bu senelerde (1830'lar) kapıcıbaşı rütbesi verildi. Daha sonra vefat etti. (II. 1697

Hasan Ağa Kütahya hânedanından olup Anadolu seraskeri Osman Paşa'nın yanında bulundu. Güzel hizmetlerinden dolayı bu senelerde (1830'lar) kapıcıbaşı rütbesi verildi. Daha sonra vefat etti. (II. 169)

Hasan Ağa Kereste gümrükçüsü olup kapıcıbaşı olmuştur. 1270'de (1853/54) vefat edip Haydarpaşa'ya defnedildi. (II. 170)

Hasan Ağa (Abaza) Enderûnludur. Yükselip hazine-i hümâyun kethüdâsı oldu. 20 Şevvâl 1060'da (16 Ekim 1656) mîrahûr-ı evvel oldu, sonra azledildi. Bu senelerde (1650'ler) vefat eyledi. (II. 135)

Hasan Ağa (Akbaşzâde) Haseki, Cemaziyelâhir 1215'de (Ekim-Kasım 1800) Edirne bostancıbaşısı oldu. Azilden sonra vefat etti. (II. 162)

Hasan Ağa (Aşçı) Aynî Hatun'la müştereken Abdüsselâm Mescidi'ne minber koydular. (II. 128)

Hasan Ağa (Aydın Beyzâde) Yükselerek 1059'da (1649) Kapıcılar kethüdâsı olmuştur. Bu senelerde (1650'ler) vefat eyledi. (II. 135)

Hasan Ağa (Boyacı) Kapıcıbaşı olup görevle Anadolu'ya giderdi. 1061'de (1651) meşhur Bektaş Ağa'yı katletmekle şöhret aldı. Kapıcılar kethüdâsı ve kul kethüdâsı olup 1062'de (1652) Temeşvar'da Göle sancağına gönderildi. Sonra surre emini oldu. Lâkin zulmü yüzünden Cemaziyelâhir 1063 (Mayıs 1653) veya 1065'de (1655) katlolundu. (II. 135)

Hasan Ağa (Çavuşoğlu) Yükselip 1099'da (1688) çavuşbaşı oldu. Sonra azledildi. Daha sonra vefat etmiştir. (II. 141)

Hasan Ağa (Çetin) Enderûnludur. 1227'de (1812) peşkir ağası, ardından anahtar ve tülbend ağası ve Rebiyülâhir 1228'de (Nisan 1801) rikâbdar-ı

şehriyârî olup Şa'bân'da (Ağustos) emekli oldu. Sonra vefat etti. (II. 165)

Hasan Ağa (Çıkın) Enderûn'dan yetişip peşkir ağası, 1227'de (1812) miftâh ağası, Rebiyülâhir 1228'de (Nisan 1813) tülbend ağası olup aynı yıl emekli oldu. Sonra vefat etti. (II. 165)

Hasan Ağa (Çolak) Arnavutdur. Ocaktan yetişip zağarcıbaşı, 1095'de (1684) kul kethüdâsı olup Zilhicce 1096'da (Kasım 1685) hastalığı yüzünden azledildi. 1097'de (1686) yeniçeri ağası oldu. 1098 başlarında (1686 sonları) emekli oldu. Sonra vefat etmiştir. (II. 141)

Hasan Ağa (Deli Hasanzâde) İki defa sekbanbaşı olup ikinci defası 1066 (1655/56) yılındadır. 1067'de (1656/57) azledilmiştir. (II. 136)

Hasan Ağa (Derviş) Cebeciler kethüdâsı olup 1176'da (1762/63) vefat etti. Babası Hacı Mehmed Ağa yanına, Üsküdar'a defnedilmiştir. (II. 154)

Hasan Ağa (Ermeni) Koyun ve gümrük emini olup 1066'da (1656) gümrük emini iken Çınar Vak'ası'nda katledildi. "Çınar Vak'ası"nı meydana getiren Rum Hasan adında bir sipahi olup ortakları Şamlı Mehmed, Arnavut Osman ve Yamak Ali ile birlikte bulundu. Bu şahıs o gün maktulleri bir çınara astığından "Çınar Vak'ası" dendi. Vak'a geçince elebaşı Hasan ele geçirilip 1066 (1656) sonlarında katledilmiştir. Arkadaşlarından Kör Hasan Ağa, 1068'de (1657/58) tutulup katledildi. (II. 136)

Hasan Ağa (Gâvur) 1115'de (1703) silahdar ağası, Şa'bân'da (Aralık 1703) sipahiler ağası oldu. Beş-on güç geçince Selânik beyi oldu. Receb 1116'da (Kasım 1704) vefat etti. (II. 145)

Hasan Ağa (Gazaz) Kara Mustafa Paşa'nın ağalarından olup 1091'de (1680) sipahiler ağası olmuştu. Daha sonra vefat eyledi. (140)

Hasan Ağa (Gedik) Çorlulu Ali Paşa'nın hazinedarıdır. Onun sadrazamlığında kapıcılar kethüdâsı olup 1120'de (1708) silahdar ağası oldu. Sonra mîrahûr-ı sânî ve mîrahûr-ı evvel olmuştur. Azilden sonra Bağdad defterdarı oldu ve sonra vefat etti. (II. 149)

Hasan Ağa (Hacı) 926'da (1520) vefat eyledi. Halıcı Mescidi'nin bânisidir. Minberini Testerecizâde Eyyûbî Mehmed Efendi koydu. (II. 119)

Hasan Ağa (Hacı) Saray baltacılar kethüdâsı olup 1146'da (1733/34) vefat eylemiştir. Musallataşı'nda medfundur. (II. 150)

Hasan Ağa (Hacı) Yeniçeridir. Kul kethüdâsı olup 25 Rebiyülevvel 1161'de (25 Mart 1748) yeniçeri ağası oldu. 25 Safer 1163'de (3 Şubat 1750) azledilip Manisa'ya sürüldü. Sürgün yerinde vefat etti. (II. 153)

Hasan Ağa (Hacı) Midilli nâzırı olup Muharrem 1169'da (Ekim 1755) vefat etti. Üsküdar'a defnedildi. (II. 153)

Hasan Ağa (Hacı) Menemen voyvodası olup 4 Cemaziyelâhir 1183'de (5 Ekim 1769) vefat etti. Eğrikapı'ya defnedildi. (II. 155)

Hasan Ağa (Hacı) Gedikli barutha-ne emini olup 7 Şevvâl 1184'de (24 Ocak 1771) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 155)

Hasan Ağa (Hacı) Bekçi ve sakabaşı olup Arabzâde Hüseyin Efendi'nin damadıydı. 1. Rebiyülevvel 1187'de (2 Haziran 1773) vefat etti. Üsküdar'da Miskinler'de medfundur. (II. 156)

Hasan Ağa (Hacı) Kapıcıbaşı ve İbrail nâzırı olup 24 Muharrem 1204'de (14 Ekim 1789) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 159)

Hasan Ağa (Hacı) Bekçiler kethüdâsı olup Receb 1242'de (Şubat 1827) vefat etti. Beyoğlu'nda medfundur. (II. 166)

Hasan Ağa (Hacı) Damad İbrahim Paşa'nın kethüdâsı olup paşasının inşa eylediği Çukacı Hanı'na bir mescid yaptı. Bunun oğlu mevâlîden Mehmed Efendi ve onun oğlu mevâlîden Hasan Efendi'dir ki, buna "Hasan Kethüdâzâde" dediler. (II. 128)

Hasan Ağa (Hacı) Nalıncı olup adına bir mescid yaptı. (II. 128)

Hasan Ağa (Hacı) Sadrazam Frenk İbrahim Paşa'nın silahdarı olup Nahılbend Mescidi'ni yaptı. (II. 120)

Hasan Ağa (Hacı) Simkeşhane kethüdâsı olup Simkeş Mecidi'ni bina eyledi. (II. 128)

Hasan Ağa (Hacı İvâzoğlu) Kapıcıbaşı ve ulûfeciyân-ı yesâr ağası oldu. 1212'de (1797/98) vefat etti. (II. 161)

Hasan Ağa (Hâfızî) Hasodabaşı, Safer 1062'de (Ocak 1652) İlbasan beyi ve Şevvâl'de (Eylül) yine hasodabaşı oldu. Bu senelerde (1650'ler) vefat eyledi. (II. 135)

Hasan Ağa (Hindî) (Hacı) Zenginlerden olup 1191'de (1777) vefat ile Seyitahmetderesi'ne defnedildi. Oğulları, kâtiplerden Koç Rif'at Efendi, Hüseyin Talib Efendi(→) ve Mustafa Ağa, vefatlarında yanına defnedildiler. (II. 156)

Hasan Ağa (Kara) Yeniçeridir. Yükselerek sekbanbaşı oldu. 1029'da (1620) azledildi ve sonra vefat etti. Oğlu Kara Hasanzâde Hüseyin Ağa'dır. (II. 131)

Hasan Ağa (Kazgancı) Yeniçeridir. 1224'de (1809) kul kethüdâsı, sonra yeniçeri ağası oldu. Şa'bân 1225'de (Eylül 1810) ayrıldı. Sonra vefat etti. Yeğeni, nakkaş Memiş Ağa oğlu Hasan Ağa, 1234'de (1819) vefat edip Üsküdar'a defnedildi. (II. 165)

Hasan Ağa (Kazgancızâde) Silahdar Mehmed Paşa'nın kapı kethüdâsı olup Zilka'de 1171'de (Temmuz 1758) azledildi. Sonra Ayşe Sultan'a kethüdâ oldu. Rebiyülevvel 1172'de (Kasım 1758) kapıcıbaşılıkla matbah emini, 1175'de (1761/62) surre emini oldu. Ancak anbar emanetlerinde zulüm ve yolsuzluğu işitilmekle Şa'bân 1175'de (Mart 1762) katledildi. Üsküdar'da medfundur. Oğlu İsmail Bey, 1181'de (1767/68) vefat etti ve yanına defnedildi. (II. 154)

Hasan Ağa (Küçük) Mâbeyn-i hümâyûndan yetişip büyük mîrahûra kethüdâ olmuştu. 1099'da (1688) mîrahûr oldu. O sene azledildi. Daha sonra vefat etti. (II. 141)

Hasan Ağa (Malta) Baltacıbaşı olup 1061'de (1651) bostancıbaşı oldu. Abaza Hasan Paşa isyanında casuslukla itham edilip Zilhicce 1069'da (Ağustos-Eylül 1659) katlolundu. Kaledeki bostancıları silahlandırması suçlanmasının sebebidir. (II. 136)

Hasan Ağa (Mühürdar) Bosnalıdır. Amcazâde Hüseyin Paşa'ya mühürdarlık etti. Sonra 1121'de (1709) çavuşbaşı olup 1122'de (1710) azledilmiş, 1129'da (1717) rikâb çavuşbaşısı olup 1130'da (1718) sadâret kethüdâsı olmuş, sonra tophane nâzırı ve mîrahûr-ı evvel vekili olup 9 Zilhicce

1138'de (8 Ağustos 1726) vefat etmiştir. Miskinler'de medfundur. (II. 149)

Hasan Ağa (Nakkaş) Sipahiler serdengeçti ağası olup Bozcaada fethinde ihtisap ağası oldu. Köprülü Mehmed Paşa çok adamı katleyledi diye çadırında vurmaya niyet eylediği anlaşılınca Ramazan 1068'de (Haziran 1658) kendisi, hempası ve özellikle Silahdar ağası Mustafa Ağa tutulup boyunları vurulmuştur. (II. 136)

Hasan Ağa (Nemçe) Yeniçeridir. Turnacıbaşı olup Cemaziyelevvel 1128'de (Mayıs 1716) sekbanbaşı oldu. Şair Ahmed Tâib Efendi Kumkapı yangınından dolayı kaygısızlığına dair bir hicviye yazmış ve azline sebep olmuştur. Ramazan 1143'de (Mart 1731) ikinci defa sekbanbaşı olmuştur. Birkaç sene sonra azledilmiş olarak vefat etmiştir. (II. 150)

Hasan Ağa (Rus) Saray ağası ve kilercibaşı ve Zilka'de 1061'de (Ekim-Kasım 1651) hazinedar-ı şehriyarî oldu. 1062'de (1652) emekli olup sonra vefat eylemiştir. (II. 135)

Hasan Ağa (Salatacı) Sipahi olup sonra zülüflü baltacı oldu. 1098'de (1687) küçük mîrahûr ve 1103'de (1691/92) kapıcılar kethüdâsı olup 1104'de (1692/93) azledilmiş ve 1105'de (1693/94) tekrar bu hizmete tayin olmuştur. Sonra mîrahûr-ı evvel ve 1109'da (1697/98) yine mîrahûr-ı sânî oldu. Sonra vefat eyledi. (II. 144)

Hasan Ağa (Saraylızâde) Enderûnludur. Yükselip Cemaziyelevvel 1243'de (Kasım-Aralık 1827) peşkir ağası, Ramazan'da (Mart-Nisan 1828) miftâh ve Şevvâl'de (Nisan-Mayıs 1828) tülbend ağası olup sonra emekli olmuş ve vefat etmiştir. (II. 168)

Hasan Ağa (Seyyid) Yeniçeridir. Kul kethüdâsı olduktan sonra İsmail ordusu ağası oldu. Zağra'da konağında, 1192'de (1778) vefat etti. (II. 156)

Hasan Ağa (Seyyid) Cebecibaşı olarak 1222'de (1807) ayrıldı. Daha sonra vefat etmiştir. (II. 163)

Hasan Ağa (Seyyid) Şemhane müdürü olup Cemaziyelâhir 1250'de (Ekim 1834) vefat etti. Selimiye'de Hoşabcıbaşı Karahisarî Hacı Hasan Ağa civarında defnedilmiştir. (II. 169)

Hasan Ağa (Toraman) I. Mustafa devrinde (1617-1618;1622-1623) bâbüssaâde ağası oldu. Şehzâdelere suikast azminde olmakla sarayda hattat Hasan Ağa, Deli Pîrî ve Sarı Velî birleşerek bu habisi öldürüp velinimetlerine sadâkat eylediler. (II. 131)

Hasan Ağa (Uzun) Sarayda kilercibaşı olup 1099'da (1688) hazinedar-ı şehriyârî olup 1104'de (1692/93) emekli oldu. Sonra vefat eyledi. (II. 143)

Hasan Ağa (Zenceflioğlu) Kapıcıbaşı iken 1068'de (1657/58) kapıcılar kethüdası oldu. Padişahın ve serdâr-ı ekrem Köprülü Mehmed Paşa'nın Abaza Hasan'a mektuplarını ulaştırma hizmetinde bulunduruldu. Görevini tamamladıktan sonra haber duyulmasın diye aynı yıl Köprülü'nün gadrine uğrayıp katledildi. (II. 136)

Hasan Ağazâde *bak.* Mehmed Efendi

Hasan Ahî Orhan Gazi devrinde (1326-1361) yaşamış olup Bursa'da sâkin ve ermiş sayılanlardandı. (II. 117)

Hasan Ali Paşa İranlıdır. Devlete tâbi olmakla Selduz ve Lacan mutasarrıfı oldu. İran savaşlarında ömrünü tüketti. (II. 149/50)

Hasan Alp (Kara) Orhan Gazi devrinde (1326-1361) sancakların taksiminde Sultanönü valisi olmuştur. Bulunduğu bütün savaşlarda Osmanlı adını yüceltmiş olarak vefat eylemiştir. (II. 117)

Hasan Arzî Efendi Halvetî şeyhlerinden olup Safer 1255'de (Nisan-Mayıs 1839) vefat etti. Üsküdar'da Hüdâî Tekkesi'ne defnedildi. (II. 169)

Hasan b. Ali (Seyyid) Yemen imamı olup 1034'de (1624/25) vefat etti. (II. 131)

Hasan Baba 100'lük bir pîr olup Hasan Ünsî Efendi'ye bağlıydı. Ermiş sayılanlardandır. 1300'de (1883) vefat ederek yanına defnedilmiştir. (II. 173)

Hasan Baba (Alemdar) Bir mescid ile Ahî Çelebi mektebini yapmıştır. Zimmet vekili Mustafa Efendi ise bu mescide minber koymuştur. (II. 128)

Hasan Bey I. Bâyezid (Yıldırım) devrinde beylerden olup sonra paşa da olmuştur. Timur harbinde (1402) esir ve şehid olmuştur. "Hasan Beyzâde İsâ Bey ve Mustafa Bey" bunun oğulları olup İsâ Bey, Şehsüvar harbinde şehid olmuş ve Mustafa Bey ise II. Mehmed (Fâtih) devrinde (1451-1481) vefat eylemiştir. (II. 117)

Hasan Bey Han Kasım Paşa'nın oğludur. Mora beyi oldu. 920'de (1514) Çaldıran savaşında şehid olmuştur. (II. 119; IV. 46)

Hasan Bey Mahmudî diye meşhur bir aşiretin beylerinden olup I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) Hakkâri taraflarında meşhur olmuştur. Bu devirde vefat eylemiştir. (II. 120)

Hasan Bey Almanyalıdır. Esir düşünce Müslüman olmuş ve Ankara'da bir kadıya ihsan olunmakla ilim ve fazilet tahsil eylemiştir. Müderris olduktan sonra iki kere Şam, Bağdad ve Mısır kadısı olup Zilka'de 981'de (Mart 1574) İstanbul kadısı olarak Zilka'de 983'de (Şubat 1576) emekli oldu. 19 Muharrem 984'de (18 Nisan 1576) vefat etmiştir. Âlîm, güzel ahlâk sâhibi olup değerli kitap toplamayı severdi. Hatta İbn Kemâl'in elyazısıyla olan kitaplarını toplamıştır. Oğlu Ahmed Efendi'dir. (II. 122)

Hasan Bey Müderris olup Receb 996'da (Haziran 1588) Trablusşam kadısı iken vefat etti. Güzel ahlâk sâhibiydi. (II. 123)

Hasan Bey Arnavutdur. Köstendil beyi olup 1001'de (1592/93) İstolni-Belgrad beyi olup bu senelerde (1590'lar) vefat etmiştir. (II. 125)

Hasan Bey Enderûnludur. Yükselip kapıcılar kethüdâsı, sonra Yanya beyi oldu. Ramazan 1054'de (Kasım 1644) vefat etti. (II. 134)

Hasan Bey Maryol Mustafa Paşa'nın(→) oğludur. Derya beylerinden olup 1096 (1685) yılından sonra vefat etmiştir. (II. 141; IV. 390)

Hasan Bey Abazadır. Trablusgarb'a gidip orada sivrilerek 1098'de (1687) Timur Mehmed Dayı yerine vali ve dayı oldu. Her ne kadar kendisini halk sevmişse de bir sene sonra azl ve defeylediler. Bu suretle vefat etti. (II. 141)

Hasan Bey Akdeniz çekdiri beylerinden olup 1185'de (1771/72) vefat etti. Çürüklük'te medfundur. Oğlu İsmail Bey'dir(→). (II. 155)

Hasan Bey Cezâyirlidir. Kapudâne iken 25 Muharrem 1202'de (6 Kasım 1787) gazaba uğrayarak azledildi ve

sonra vefat etti. Kasımpaşa arkasında medfundur. (II. 158)

Hasan Bey Kaymak Mustafa Paşa'nın(→) kaynıdır. Kapıcıbaşı olup 1216'da (1801/02) vefat etti. Merzifonlu Mustafa Paşa Medresesi'nde defnedilmiştir. (IV. 423)

Hasan Bey Bâhir Mustafa Paşa'nın yeğenidir. Cemaziyelâhir 1199'da (Nisan 1785) sipahiler ağası oldu. Azilden sonra III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eyledi. (II. 160)

Hasan Bey Maktul Bâhir Mustafa Paşa'nın kaynı olup kapıcıbaşısı olmuştur. 1199'da (1785) kapıcılar kethüdâsı vekili oldu. 19 Safer 1222'de (28 Nisan 1807) vefat edip Üsküdar'da Ayrılıkçeşmesi'nde defnedildi. (II. 163)

Hasan Bey Askerlikten yetişip "Kuruçeşmeli" diye meşhur oldu. Miralay olarak Ramazan 1245'de (Mart 1830) oruç yemek töhmetiyle İzmir'e sürülmüştür. Sonra vefat etti. (II. 169)

Hasan Bey Aşağı Debrelidir. Görice hânedanındandı. Güzel hizmetlerine karşılık bu senelerde (1830'lar) kapıcıbaşı rütbesi verildi. Daha sonra vefat etti. (II. 169)

Hasan Bey Debreli Yusuf Bey'in oğludur. Güzel hizmetlerine karşılık bu senelerde (1830'lar) kapıcıbaşı rütbesi verildi. Daha sonra vefat etti. (II. 168/69)

Hasan Bey Miralay olup 1267'de (Aralık 1851) Şam'da vefat etti. Oğulları Ali Paşa ve Mahmud Paşa'dır. (II. 170)

Hasan Bey Livadyalı Hasan Paşa'nın torunu, Ağrıboz muhafızı Ahmed Paşa'nın(→) oğludur. Kapıcıbaşı olup Sultan Abdülmecid devri (1839-1861) başlarına yetişmiştir. (I. 279)

Hasan Bey Bahriye sanayi miralayı olup Cemaziyelevvel 1282'de (Eylül-Ekim 1865) vefat eylemiştir. (II. 171)

Hasan Bey Çandarlı Hayreddin Paşa'nın soyundan olup tevliyeti nâzırıydı. Mevlevî olmakla 4 Cemaziyelâhir 1311'de (13 Aralık 1893) Bahariye Mevlevîhanesi'nde vefat eylemiştir. (II. 174)

Hasan Bey Turgutlu oğludur. Karamanoğlu Ali Bey'in damadıdır. Orada güç sâhibi olup düşmanlığı görülmüştür. Sonra Konya'da vefat etmiştir. (II. 117)

Hasan Bey (Ali Paşazâde) Mısır kadılarından olup bu senelerde (1750'ler) vefat etti. (II. 153)

Hasan Bey (Cihanzâde) Aydın muhassılı olup I. Abdülhamid devri (1774-1789) başlarında vefat etti. (II. 156)

Hasan Bey (Cihanzâde) Kapıcıbaşı olup 1203'de (1788/89) Aydın muhassılı, 1222'de (1807) ordu nüzûl emini, 1228'de (1813) silahdar ağası oldu. Sonra vefat etti. (II. 156/57)

Hasan Bey (Çötelizâde) İshak Paşa'nın(→) oğludur. 1261'de (1845) kapıcıbaşı olmuştu. Daha sonra Harput'da vefat eyledi. (I. 329)

Hasan Bey (Dâyezâde) II. Mahmud'un dâyesinin oğludur. Enderûnludur. Kapıcıbaşı ve mîrahûr-ı sânî, 1250'de (1834/35) kapıcılar kethüdâsı ve 1252'de (1836/37) mîrahûr-ı evvel olup 1253'de (1837/38) emekli oldu. 15 Cemaziyelâhir 1254'de (5 Ağustos 1838) vefat etti. Bostan İskelesi'nde medfundur. (II. 169)

Hasan Bey (Hasan Çavuşzâde) Şumnu ileri gelenlerindendi. Bu senelerde (1830'lar) güzel hizmetlerine

karşılık kapıcıbaşılık rütbesi verildi. Daha sonra vefat etmiştir. (II. 168)

Hasan Bey (Kara) Durmuş Reis'in kardeşidir. Deryâ beylerinden olup İnebahtı harbinde bulunarak 899'da (1493/94) şehid olmuştur. (II. 118)

Hasan Bey (Kurt) İzmir valisi Cüneyd Bey'in oğludur. Babasının İzmir'de Osmanlılarla harbinde yenilmiş ve katledilmiştir. (II. 117)

Hasan Bey (Küçük) Mesih Paşa'nın adamlarından olup 989'da (1581) reisülküttab oldu. 996'da (1588) azledildi. Reislik padişah tarafından başkasına verilince Mesih Paşa reddetti. Bu isteği kabul edilmeyince sadrazam Mesih Paşa sadrazamlıktan istifa eyledi. Az müddet sonra vefat etmiştir. Oğlu tarihçi Hasan Beyzâde'dir. (II. 123)

Hasan Bey (Mîrialemzâde) Mîrialem Hacı Mustafa Ağa oğullarındandır. Kapıcıbaşı, dikimhane nâzırı, sonra Drama muhassılı oldu. 1257'de (1841) vefat eylemiştir. (II. 170)

Hasan Bey (Seyyid) Silahdar Halil Paşa'nın oğludur. Enderûn'dan yetişip tülbend ağası olmuştur. 1242'de (1826/27) vefat etti. Karacaahmet'e defnedildi. (II. 163)

Hasan Bey (Sultanzâde) Ferhâd Paşa ile Hümâşah Sultan'ın oğludur. Kapıcıbaşı, iki defa çeşnigirbaşı ve bir defa şahincibaşı oldu. 1012'de (1603/04) vefat eylemiştir. (II. 126)

Hasan Bey (Şiblîzâde) Kalemden yetişip hâcegânından oldu. 1224'de (1809) vefat edip Eğrikapı'ya defnedildi. (II. 164)

Hasan Bey (Vardiyanbaşızâde) (Hacı) Deryâ beylerindendir. 23 Rebiyülevvel 1162'de (13 Mart 1749) vefat etti. Doymazdere'de medfundur. (II. 153)

Hasan Beyâzî Efendi Müderris, molla olup Ramazan 1061'de (Ağustos-Eylül 1651) İstanbul kadısı oldu. Ramazan 1062'de (Ağustos 1652) azledilip 28 Ramazan 1063'de (22 Ağustos 1653) vefat etmiştir. Üsküdar'da Divitçi Zaviyesi'nde medfundur. Dindardı. Oğlu, sudûrdan Ahmed Efendi'dir. (II. 135)

Hasan Beyzâde *bak.* Mustafa Efendi

Hasan Burhaneddin Efendi (Cihangirî) Harputludur. Bursa'ya göç edip Celâlî istilasında İstanbul'a geldi. Eyüp'de Baba Haydar Nakşibendî Tekkesi'nde oturdu. Sonra Cihangir Camii'ne halife oldu. Bir zaman camide ibadetten sonra bir zaviye yaptı. 1073'de (1662/63) vefat edip orada defnolundu. Doğumu 970 (1562/63) denmekle yaşı 100'ü geçmiştir. Şeyhi, Ya'kub Efendi olup ona, yedi sene boynuna koyun postu geçirerek hizmet eyledi. 70-80 kadar halifesi vardı. Rençber iken şeyhine intisap etti. (II. 138)

Hasan Can I. Selim'in (Yavuz) (hd 1512-1520) nedimi olup o hizmette vefat etti. Oğlu Hoca Sa'deddin Efendi'dir. Damadı ve kız kardeşinin oğlu mevâlîden Kadızâde Pîrî Efendi'dir. (II. 119)

Hasan Cemâlî Bey Alacahisar beyi olup 1055'de (1645) Girit'de vefat etmiştir. (II. 134)

Hasan Cezbî Efendi Meşhur nâiblerden olup 1230'da (1815) vefat etmiştir. Oğlu Necmeddin Hasan Efendi'dir(→). (II. 165/66)

Hasan Çavuşzâde *bak.* Hasan Bey; Hüseyin Ağa

Hasan Çelebi Kalem ehlinden olup I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) ortalarında Mehmed Bey'den sonra defterdar oldu. Azilden sonra müteferrika olarak 964'de (1557) vefat etti. (II. 120)

Hasan Çelebi Sirozludur. Hâcegândan olup şehremini ve sonra Haleb defterdarı oldu. 990 (1582) tarihlerinde vefat etmiştir. (II. 122)

Hasan Çelebi Maliyeden yetişip 974'de (1566/67) Anadolu defterdarı olmuştur. 976'da (1568/69) başdefterdar oldu. 980 (1572/73) tarihlerinde ayrılıp sonra müteferrika olarak emekli edildi. 995'de (1587) vefat etti. (II. 123)

Hasan Çelebi Sirozlu bir kadı oğlu olup Sultan III. Murad devri (1574-1595) sonlarında emekli iken vefat etmiştir. (II. 124)

Hasan Çelebi Çıkrıkçı Mescidi'ni yapıp bu senelerde (1600-1610 arası) hacda vefat etmiştir. (II. 128)

Hasan Çelebi Gümrük emini Ali Ağa'nın kethüdâsı olup onun vefatında Cemaziyelevvel 1056'da (Haziran-Temmuz 1646) gümrük emini oldu. 1058'de (1648) azledilmiştir. Sonra vefat etti. (II. 136)

Hasan Çelebi (Fenârîzâde) Mehmed Şah Efendi'nin oğludur. Molla Tûsî talebesinden âlim ve zâhid bir müderristi. Mısır'da hadisten icazet alıp dönüşte Sahn müderrisi oldu. Münzevi olarak 891'de (1486) vefat etti. *Mugni'l-Lebib*'i telif eyledi. (II. 118)

Hasan Dede Hızır b. Mehmed'in oğludur. Edirneli olup İbrahim Gülşenî'nin mürididir. 976'da (1568/69) vefat etti. Çok sessiz ve dalgın olup münzevî idi. (II. 121)

Hasan Dede Beşiktaş Mevlevîhanesi şeyhidir. 1071'de (1660/61) vefat eyledi. (II. 138)

Hasan Dede Meczup olup çocuklar arkasından dolaşırlardı. Bu adam, devrin meczubu Ca'fer Dede'nin vefatını işitince "Ben de Ca'fer'e giderim" diyerek durmayıp 1129'da (1717) vefat eylemiştir. Topkapı'da defnedildi. (II. 147)

Hasan Dede (Câbî Dede) Tatardır. Şeyh Sezaî müridlerinden olup İstanbul'a geldi ve Gülşenîhane'ye şeyh oldu. Safer 1180'de (Temmuz 1766) vefat edip bu tekkeye defnedildi. Tekkeyi Damad İbrahim Paşa yapmıştır. (II. 154)

Hasan Dede (Eskici) 40 seneden fazla Fâtih'de ibadetle meşgul olup Şevvâl 1048'de (Şubat 1639) vefat etmiştir. Ebûlmeyamin Mustafa Efendi civarında hücresinde medfundur. Salâh-ı hal ile meşhur keşif sâhibi bir meczuptu. (II. 133)

Hasan Dede (Hacı) Lâzdır. Aziz bendesi olup ermiş sayılanlardandır. 1201'de (1786/87) Bursa'da vefat etti. Pınarbaşı'nda medfundur. Yaşı 100'ü geçmiştir. (II. 158)

Hasan Efendi Yenişehirlidir. Müderris, Galata, Filibe, Selânik, Trablusşam ve Üsküp kadısı oldu. Kör olduğundan emekli edildi. 960'da (1553) vefat eyledi. Yumuşak huylu, dindar, fakihti. O devirde kaza kazançlı olup servet sâhibi olmuştu. Müftühamamı yanında bir medrese yaptı. Bunlar, hatta Medine bile o vakit mevleviyet olmayıp nâiblik idiler. (II. 120)

Hasan Efendi Karasilidir. Pîrî Paşa Medresesi müderrisi iken 966'da (1558/59) vefat etti. Namazını Ebûssuûd Efendi kılıp Emir Buharî'ye def-

nedildi. Âlîm ve Nakşibendî idi. (II. 120)

Hasan Efendi Ahîzâde Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris iken Zilhicce 997'de (Ekim 1589) 30 yaşında vefat etmiştir. "Fazlullah" doğum tarihidir. Şiirleri vardır. (II. 123; IV. 117) [IV. 117'de vefat tarihi Zilhicce 977 (Mayıs 1570) olarak verilmiştir.]

Hasan Efendi Bağdad kadısı Yusuf Efendi'nin oğludur. Müderris, Zilka'de 960'da (Ekim 1553) Manisa müftüsü olup Ramazan 970'de (Mayıs 1563) azledilmiştir. Safer 980'de (Haziran-Temmuz 1572) nakibüleşraf olup Rebiyülevveel 984'de (Haziran 1576) yaşlılığından dolayı istifa eylemiştir. Muharrem 986'da (Mart 1578) vefat etti. Sahih nesep seyyiddi. (II. 122)

Hasan Efendi Amasyalıdır. Sokollu Mehmed Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın muallimi olup 990'da (1582) vefat etmiştir. Eyüp'de Sokollu türbesi hariminde medfundur. *Miftâh* metnini özetledi. "Maânîci" diye şöhret almıştı. (II. 122)

Hasan Efendi Güzelhisarlıdır. Koca nâzır Mehmed Bey'in oğludur. Üveys Paşa ile Ramazan Paşa'nın kardeşidir. Müderris, Selânik, Mekke ve Edirne kadısı oldu. Safer 993'de (Şubat 1585) vefat etti. Âlîm, edip, alçakgönüllü ve zengindi. (II. 123)

Hasan Efendi Pîrlepelidir. Müderris olup sonra Gelibolu kadısı oldu. Azledilmiş olarak denizden gelirken 1003'de (1594/95) boğulmuştur. Fâzıldı. (II. 124)

Hasan Efendi Kürdistanlıdır. Müderris olup 1011 sonlarında (1603 başları) cariyeleri, evinde öldürmüşlerdir. Âlîm, fâzıl ve inançıydı. (II. 126)

Hasan Efendi Alâiyelidir. Müderris olup bu senelerde (1600-1610 arası) vefat eyledi. (II. 126

Hasan Efendi Hüsâmeddin Ankaravî halifelerinden olup "Kabaduz" diye şöhret almıştır. Bu senelerde (1600-1610 arası) vefat etti. (II. 126)

Hasan Efendi Amasyalıdır. Hasan Necmeddin Efendi'nin(→) halifesidir. Ulemadan olup ekip biçerek geçinir, sadaka ve vazife kabul etmez, takva sahiplerindendi. 1020'de (1611) vefat etmiştir. (II. 129)

Hasan Efendi Üsküdarlıdır. Şeyh Hamdullahzâde Pîr Efendi ve Derviş Efendi'nin şâkirdi olup 1023'de (1614) vefat eyledi. Karacaahmet'de defnedildi. Meşhur hattatdır. (II. 130)

Hasan Efendi Müderris olup Safer 1027'de (Şubat 1618) vefat etti. Sâlihdi. (II. 130)

Hasan Efendi Amasyalıdır. Bayramzâde Pîr Mehmed Efendi'nin kardeşi olduğundan "Pîr biraderi" diye şöhret almıştır. Müderris, Mekke, Eyüp, Galata ve Edirne mollası oldu. Rebiyülâhir 1032'de (Şubat 1623) İstanbul kadısı olup Şa'bân'da (Haziran) azledilerek Bursa'ya sürüldü. Şevvâl 1035'de (Temmuz 1626) Anadolu kazaskeri oldu. Safer 1037'de (Ekim 1627) azledilerek Ramazan 1038'de (Mayıs 1629) Rumeli kazaskeri oldu. Safer 1039'da (Eylül-Ekim 1629) azledildi. Sonra dârülhadis müderrisi oldu. Zilka'de 1046'da (Nisan 1637) vefat eylemiştir. Zincirlikuyu'da medresesi vardır. Oraya defnedildi. Fâzıl, iffetli, âdildi. Oğulları, sudûrdan Şeyh Mehmed Efendi ve şair Rızâî Efendi'dir. (II. 133)

Hasan Efendi Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris ve Bosna mollası

oldu. 1069'da (1658/59) vefat eyledi. (II. 137)

Hasan Efendi Şârih-i Fusûs Bosnalı Abdullah Efendi'nin(→) oğludur. Müderris ve Kudüs mollası olup Şa'bân 1069'da (Nisan-Mayıs 1659) vefat etmiştir. (II. 137; III. 367)

Hasan Efendi Bosnalıdır. Müderris olup 2 Safer 1095'de (20 Ocak 1684) vefat etmiştir. (II. 140)

Hasan Efendi Çatalcalıdır. Sinop kadısı olup Receb 1096'da (Haziran 1685) vefat etmiştir. (II. 140)

Hasan Efendi Kayserilidir, Müderris ve Konya mollası oldu. Azledilmiş olarak Zilhicce 1098'de (Ekim 1687) vefat etmiştir. (II. 141)

Hasan Efendi Malatyalıdır. Müderris olup Şa'bân 1099'da (Haziran 1688) vefat etti. (II. 142)

Hasan Efendi İranlıdır. Müderris olup Şevvâl 1102'de (Temmuz 1691) vefat etti. (II. 142)

Hasan Efendi Semerkandlıdır. İshak'ın halifesi olup Bursa'da İncirli'de zâviyedardı. 1104'de (1692/93) vefat eyledi. Oraya defnedildi. (II. 142)

Hasan Efendi Kastamonulu Velîyeddin Efendi'nin oğludur. Müderris ve Kütahya mollası olup 1108'de (1696/97) vefat etti. Kalbi doğru adamdı. (II. 143)

Hasan Efendi Caniklidir. Keçeciler imamı damadı olup müderris iken Zilhicce 1116'da (Nisan 1705) vefat etti. (II. 145)

Hasan Efendi Diyarbekirlidir. İdris Ağa'nın damadı olup müderrisdi. Zilhicce 1116'da (Nisan 1705) vefat etti. (II. 145)

Hasan Efendi Mihalıçlıdır. Süleymaniye Darüşşifası hekimbaşısı olup Safer 1103'de (Kasım 1691) İstanbul pâyesiyle reis-i etıbbâ-yı sultanî oldu. 1104'de (1692/93) Rumeli pâyesi oldu. Cemaziyelâhir 1105'de (Şubat 1694) ayrıldı. Şa'bân 1118'de (Kasım 1706) vefat etti. Usta tabipdi. Oğlu Vâsıf Mehmed Efendi'dir(→). (II. 145)

Hasan Efendi Sirozludur. Müderris olup 1126'da (1714) vefat etmiştir. (II. 147)

Hasan Efendi Sahhaftır. Devşirme gulâmlarından olup müderris oldu. 9 Zilhicce 1129'da (14 Kasım 1717) vefat etti. (II. 147)

Hasan Efendi Kayserilidir. Müderris, Erzurum mollası oldu. Muharrem 1131'de (Aralık 1718) vefat etti. (II. 148)

Hasan Efendi Köse Halil Paşa'nın imamı olup bu sayede müderris, Lefkoşe mollası oldu. Cemaziyelâhir 1133'de (1721) vefat etmiştir. (II. 148)

Hasan Efendi Anadoluludur. Hasahur hocası olup müderris ve Trablusşam mollası oldu. Ramazan 1135'de (Haziran 1723) vefat etti. (II. 148)

Hasan Efendi Kibar-ı müderrisînden olup 1136'da (1723/24) vefat etti. (II. 147)

Hasan Efendi Haremeyn başhalifesi olup 14 Cemaziyelâhir 1142'de (4 Ocak 1730) vefat eyledi. Üsküdar'da defnedildi. Mevalîden oğlu Mehmed Emin Efendi'dir. (II. 150)

Hasan Efendi Karslıdır. Müderris ve molla oldu. 1143 (1730/31) yılından sonra vefat etti. (II. 150)

Hasan Efendi İmam-ı sultanî Lâdikli Ali Efendi'nin yeğenidir. 1103'de (1691/92) imam-ı evvel-i sultanî oldu. Tedricen müderrislikten Mekke ve İstanbul pâyelerini aldı. 1106'da

(1694/95) imamlıktan azledildi. Sonra Anadolu ve Rumeli pâyeleri olarak reisülulemâ dahi oldu. 15 Receb 1145'de (1 Ocak 1733) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. Oğullarından Aziz Efendi, Üsküdar mollası olup kendinden az sonra vefat etmiştir. Diğeri Osman Efendi'dir(→). (II. 151)

Hasan Efendi Taşrada defterdarlıklarda bulunup Girit'den azledilmişti. Macar Mehmed Kethüdâ'nın yamağı ile cemiyet ediyor diye bahane ile Genç Mehmed Paşa'nın divan kâtibi nâmıyla 1145'de (1732/33) Selânik'e sürülerek uzaklaştırıldı ve orada vefat etti. (II. 151)

Hasan Efendi Ruznâmçe halifesi ve sonra hâcegânlıkla sergi nâzırı oldu. 1150'de (1737/38) vefat edip Silivrikapı civarında defnedildi. (II. 151)

Hasan Efendi Mustafa Efendi'nin oğludur. Meşhur hattat olup bu senelerde (1740'lar) vefat etmiştir. (II. 152)

Hasan Efendi Yükselip matbah emini, Şevvâl 1148'de (Şubat-Mart 1736) Anadolu muhasebecisi olup, çeşitli görevlerde bulunarak küçük evkaf muhasebecisi, 1155'de (1742) yeniçeri kâtibi, Rebiyülevvel 1157'de (Nisan-Mayıs 1744) defter emini, Şevvâl 1159'da (Ekim-Kasım 1746) nişancı olup 11 Ramazan 1161'de (4 Eylül 1748) vefat etmiştir. Kadırga'da Mehmed Paşa Camii'ne defnedildi. (II. 152)

Hasan Efendi Köstendillidir. İstanbul cizyedarı olup 1165'de (1752) başbaki kulu oldu. Şa'bân'da (Haziran-Temmuz 1752) vefat etti. (II. 153)

Hasan Efendi İslimyeli Mustafa'nın oğludur. Dersiâm bir müderristir. 1169'da (1756) vefat etti. *Feride* üzerine ta'likât yazmıştır. (II. 153)

Hasan Efendi İmam-ı sânî, Safer 1170'de (Kasım 1756) imam-ı evvel-i padişahî oldu. Safer 1171'de (Ekim-Kasım 1757) azledilmiş ve sonra vefat etmiştir. (II. 153)

Hasan Efendi Hekimbaşızâde Arab Yahyâ Efendi'nin torunu, Feyzullah Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1171'de (1757/58) vefat ederek Fâtih'de defnedildi. (IV. 35)

Hasan Efendi Alizâde damadıdır. Müderris, Selânik mollası oldu. 1174'de (1760/61) vefat etti. Karacaahmet'e defnedildi. (II. 154)

Hasan Efendi Samakoludur. Müderris ve 1178'de (1764/65) Kudüs mollası olup sonra vefat eyledi. (II. 154)

Hasan Efendi Akkermanî Mehmed Efendi mezunlarından fâzıl bir muhaddisti. 1191'de (1777) vefat etti. Sakabaşı'nda medfundur. (II. 156)

Hasan Efendi Tırhalalıdır. Kadı olup 1193'de (1779) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. (II. 156)

Hasan Efendi Yalvaçlıdır. Müderris olup Rebiyülâhir 1193'de (Nisan-Mayıs 1779) vefat etti. Topkapı'da medfundur. (II. 156)

Hasan Efendi Halimî Mustafa Paşa'nın hazinedarı olup hâcelikle divanî görevlerde bulundu. 15 Zilka'de 1197'de (12 Ekim 1783) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 157)

Hasan Efendi Çavuşlar kâtibi olarak azledilip 3 Receb 1199'da (18 Mayıs 1785) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. (II. 157)

Hasan Efendi Agâh Mehmed Efendi'nin halifelerinden olup Türkmen kâtibiydi. 15 Zilhicce 1201'de (28 Ey-

lül 1787) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 158)

Hasan Efendi Kâmil Ahmed Paşa'nın damadıdır. Kalemden yetişip hâcelik verildi. Bir aralık Bendler bina emini, Şevval 1200'de (Ağustos 1786) teşrifatçı ve 1202'de (1787/88) vekâleten vak'anüvis ve teşrifatî oldu. 1204 (1789/90) yılından sonra matbah emini oldu. 1 Safer 1212'de (26 Temmuz 1797) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. (II. 161)

Hasan Efendi Viranşehirlidir. Müderris, molla, Rebiyülevvel 1211'de (Eylül 1796) Şam mollası olup 10 Şa'bân 1215'de (27 Aralık 1800) vefat eyledi. Devrin fâzılıydı. (II. 162)

Hasan Efendi Konyalıdır. Müderris, İzmir mollası olup. Zilka'de 1221'de (Ocak 1807) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. Oğlu sudûrdan Râşid Efendi'dir. (II. 163)

Hasan Efendi Muhsinzâde Mehmed Paşa'nın hazine kethüdâsı olup o sayede hacelik verildi. 1200'de (1786) haslar mukataacısı, 1201'de (1786/87) silahdar kâtibi oldu. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eyledi. (II. 160)

Hasan Efendi Nevşehirlidir. Müderris ve devriye mollası olup 1200'de (1786) Bağdad kadısı, sonra başka yerlerde bulunup 1 Cemaziyelâhir 1215'de (20 Ekim 1800) ordu kadısı oldu. Sonra bilâd-ı hâmse ve Medine mollası olup 1222'de (1807) vefat etti. (II. 163)

Hasan Efendi Enderûnludur. Yükselip çukadar-ı şehriyârî olup saraydan çıktıktan sonra 1228'de (1813) hâcegânlıkla silahdar katibi ve sonra masraf-ı şehriyârî oldu. 1237'de (1821/22) ve 1239'da (1823/24) iki defa Haremeyn muhasebecisi oldu. 1240 (1824/25) tarihinden sonra vefat etti. (II. 166)

Hasan Efendi Filibeli Boşnak Sâlih Ağa'nın oğludur. Başmuhasebe halifelerinden olup hâcegândan oldu. Sonra Tophane kâtibi olup Muharrem 1242'de (Ağustos 1826) vefat etti. Beylerbeyi'nde medfundur. (II. 167)

Hasan Efendi Kethüdâ İbrahim Efendi'nin mühürdarı olup o sayede hâcegândan olmuştur. Küçük görevlerde bulunup 4 Rebiyülâhir 1242'de (5 Kasım 1826) vefat eyledi. Emin Nureddin Camii'nde medfundur. (II. 167)

Hasan Efendi Seydîşehirlidir. Müderris ve dersiâm olup 15 Ramazan 1245'de (10 Mart 1830) vefat etti. Fâzıldır. (II. 169)

Hasan Efendi Kıbrıslıdır. Yeni Cami vâizi olup 1248'de (1832/33) vefat etti. (II. 169)

Hasan Efendi Konyalıdır. Müderris ve İzmir mollası olup 1252'de (1836) emekli oldu. 10 Receb 1254'de (29 Eylül 1838) vefat etti. Beşiktaş'da Yahyâ Efendi Tekkesi'ne defnedildi. (II. 169)

Hasan Efendi Rizelidir. Devriye mollalarından olup Ayntab mollası iken 1260 (1844) tarihlerinde vefat eyledi. (II. 169)

Hasan Efendi Enderûn'dan yetişip berberbaşı olmuştu. Sonra müderris oldu. Cemaziyelâhir 1264'de (Mayıs 1848) Kudüs mollası olup sonra vefat eyledi. (II. 170)

Hasan Efendi Ayasofya vâizi olup 9 Cemaziyelâhir 1269'da (20 Mart 1853/54) vefat etmiştir. Eyüp'de medfundur. (II. 170)

Hasan Efendi Haremeyn tercümanı olup 1292'de (1875) vefat eylemiştir. Karacaahmet'e defnedildi. (II. 172)

Hasan Efendi Pürtelaş diye meşhur bir kâtip olup Kılıç Ali Paşa Camii yapılırken binaya kâtip olmuştu. Kendi de Alçakdam'da bir mescid yaptırdı ve vefatında oraya defnedildi. (II. 124)

Hasan Efendi (Ali Paşazâde) Mısır kadılarından olup 1126'da (1714) vefat etmiştir. (II. 147)

Hasan Efendi (Ankaravîzâde) Şeyhülislâm Ankaravî Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris, molla olup Ankara kadısı iken Cemaziyelâhir 1104'de (Şubat 1693) vefat etti. Cömert, kerim, derviş, keyif ehliydi. (II. 142; IV. 188)

Hasan Efendi (Arab İmamzâde) Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris ve Bursa mollası olup azledilmiş olarak 1065'de (1655) vefat etti. (II. 136)

Hasan Efendi (Arabzâde) (Hacı) Sultan Ahmed Camii vâizi ve Ayasofya hatibi oldu. 13 Cemaziyelâhir 1187'de (1 Eylül 1773) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. Kardeşi Emin Mehmed Efendi'dir(→). (IV. 218)

Hasan Efendi (Aşçızâde) Geliboluludur. Sahn müderrisi ve Bursa kadısı olup sonra medreseye geri verildi. Nikris (gut) hastalığına tutulup emekli edildi. 942'de (1535/36) vefat etti. Bursa'da Zeyniler Tekkesi'nde medfundur. Fâzıl, âlim, kavrayışlı, zekî bir şairdir. (II. 119)

Hasan Efendi (Baş) Maliyeden yetişerek Edirne defterdarı olup serdâr yanında 995'de (1587) harbe memur oldu. 999'da (1591) ikinci defa defterdar-ı şıkk-ı sânî olarak mal tahsiline memur olmuş ve 1000'de (1591/92) başdefterdar olup 1001'de (1592/93) azledilmiş ve 1003'de (1594/95) yine başdefterdar olup Mısır beyliği ile emekli olup orada vefat etmiştir. 984'de (1576) Kasımpaşa'da Eminbey Camii'ni yaptı. Mektep ve mahallesi vardır. (II. 125)

Hasan Efendi (Beyazîzâde) Ahmed Efendi'nin(→) (v. 1098/1687) küçük oğludur. Müderris iken 1 Şevvâl 1129'da (8 Eylül 1717) vefat etmiştir. (I. 225)

Hasan Efendi (Börekçizâde) Müderris olup Cemaziyelevvel 1071'de (Ocak 1661) vefat etti. Oğlu, mevâlîden Mustafa Fâizî Efendi'dir. (II. 137/38)

Hasan Efendi (Burinî) Kudüs'de zuhûr edip Şam'da Rûmiye Medresesi müderrisi oldu. 1040'da (1630/31) vefat etti. Fâzıl ve üç dilde şairdi. İbn Fâriz'in *Divan*'ını şerheyledi. Başka muteber eserleri vardır. (II. 132)

Hasan Efendi (Celep) Anadolu'da Za'feranbolu ahalisinden Ebûzer oğlu Hacı Ahmed'in oğludur. "Kadıköylü" diye meşhurdur. Müderris ve molla olup Receb 1116'da (Kasım 1704) İstanbul kadısı oldu ve azilden sonra Bursa'ya sürüldü. 23 Safer 1123'de (12 Nisan 1711) vefat etti. Âlîm, ihtişama düşkündü. (II. 146)

Hasan Efendi (Çerçinzâde) Ali b. Hasan'ın oğludur. Müderris ve Âmid'de müftü olup 976'da (1568/69) vefat etti. Âlîm ve fâzıldı. (II. 121)

Hasan Efendi (Çeşmîzâde tâbii) Müderris olup Zilhicce 1106'da (Temmuz-Ağustos 1695) vefat etti. (II. 143)

Hasan Efendi (Çete) Tâhir Ağa'nın(→) kethüdâsı olup Ramazan 1280'de (Şubat 1864) vefat etmiştir. (III. 247)

Hasan Efendi (Çirecizâde) Sun'ullah b. Hüseyin'in oğludur. Müderris, mahrec ve Bursa mollası oldu. 1135'de (1722/23) vefat eyledi. Oğlu Âlim Efendi'dir(→). (II. 148)

Hasan Efendi (Dâyezâde) Müderris ve Kudüs mollası oldu. 1143 (1730/31) yılından sonra vefat etti. (II. 150)

Hasan Efendi (Derviş) (Hacı) Maliye mümeyyizlerinden olup Şa'bân 1262'de (Ağustos 1846) sergi muhasebecisi oldu. Azilden sonra 15 Receb 1264'de (17 Haziran 1848) vefat etti. Selimiye'de medfundur. (II. 170)

Hasan Efendi (Ebûlihlâs) Müderris olup 1069'da (1658/59) vefat etti. *Dürer u Gurer*'i şerhetti. (II. 137)

Hasan Efendi (Egercizâde) Bursalı Saraçzâde dendi. Bursa'da belâgat sahiplerinden olup müderristi. 1141'de (1728/29) Bağdad kadısı oldu. 1152'de (1739/40) vefat etti. Usta şairdir. (II. 152)

Hasan Efendi (Emine Kadınzâde) Müderris ve Maraş mollası oldu. Azledilmiş olarak 1086'da (1675) vefat etti. (II. 139)

Hasan Efendi (Gözoğlu) Sa'dîye'den Taşlıburun Tekkesi şeyhiydi. 1151'de (1738/39) vefat etmiştir. (II. 151/52)

Hasan Efendi (Gülşenîzâde) Ahmed Hayâlî Efendi'nin(→) oğludur. 1005'de (1596/97) şeyh olup 1010'da (1601/02) vefat etmiştir. (II. 125; I. 93)

Hasan Efendi (Hacı) Maden kalemi başhalifesi olup 28 Rebiyülâhir 1146'da (8 Ekim 1733) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 151)

Hasan Efendi (Hacı) Anadolu kalemi serhalifesi olup 1159'da (1746) vefat etti. (II. 152)

Hasan Efendi (Hacı) Horhor Tekkesi şeyhi olup 1230'da (1815) vefat eyledi. Şeyh Ekmeleddin Efendi'nin yanına defnedildi. Bu tekke şeyhlerinden torunu Mustafa Efendi de yakın zamanda vefatla Horhor'a defnedildi. (II. 166)

Hasan Efendi (Hacı) Girit defterdarı olup 1250'de (1834/35) vefat etmiştir. Eyüp'de medfundur. (II. 169)

Hasan Efendi (Hacı) Giritli Ali Ağa'nın(→) kardeşidir. Enderûn'dan çıkma olarak 15 Cemaziyelâhir 1263'de (31 Mayıs 1847) vefat etmiştir. Eyüp'de medfundur. (III. 563)

Hasan Efendi (Hacı) Karahisarlıdır. Müderris, Rebiyülâhir 1273'de (Aralık 1856) Kudüs mollası oldu. Daha sonra vefat etti. (II. 171)

Hasan Efendi (Hacı) Kırımlıdır. Dersiâm ve müderris olup rüşdiye mekteplerinde senelerce muallim-i evvel ve maarif müfettişi ve birkaç ay kadar Dârülmuallimîn müdürü olmuş ve 13 Şa'bân 1311'de (19 Şubat 1894) maarif dairesinde vefat etmiştir. İlim ve fazileti'le "Tatar Hoca" diye şöhret almıştır. (II. 174)

Hasan Efendi (Hacı Evhad Şeyhi) Kastamonu'da Yassıköylü Osman'ın oğludur. İstanbul'a gelerek tahsil gördü ve kürsü şeyhi oldu. Nihayet Süleymaniye vâizi iken Cemaziyelâhir 1105'de (Şubat 1694) vefat etti. Âlîm ve zâhid bir pîrdi. Eserleri: *Beyzâvî*'ye hâşiye, *Mecmuatü't-Tefâsîr ve'n-Nükûl*, *Ferâiz*'e Arapça, Türkçe şerhler, ilâhîler ve şiirler. (II. 143)

Hasan Efendi (Hâfız) III. Mustafa'nın devrhânlarından olup 1181'de (1767/68) vefat eyleyip Doymazdere'ye defnedildi. (II. 154)

Hasan Efendi (Hâfız) Nu'man Paşa'nın hocası ve sarayda bulunup müderris oldu. 15 Muharrem 1198'de (10 Aralık 1783) vefat etti. Silivrikapı'da medfundur. Fâzıl, hattatdı. (II. 157)

Hasan Efendi (Hâfız) Sultan kethüdâsı Osman Efendi'nin kardeşi olup 1205'de (1790/91) vefat etti ve kardeşinin yanına defnedildi. (II. 160)

Hasan Efendi (Hâfız) (Gevrekzâde) Tabip olup 1130'de (1766/67) ordu hekimbaşısı oldu. Cemaziyelevvel 1183'de (Eylül 1769) yerine birisini koyup İstanbul'a geldi. 10 Rebiyülevvel 1200'de (10 Şubat 1786) sertabib-i padişahî oldu. Zilka'de 1203'de (Temmuz-Ağustos 1789) Haleb mevleviyeti verilerek azledildi. 1213'de (1798/99) Edirne mollası oldu. Sonra Mekke pâyesi oldu. 1216'da (1801/02) vefat etti. Eyüp'de Şerifzâde Mehmed Molla civarında medfundur. Tıptan *Hamse-i Düsturiye*'si vardır (II. 162)

Hasan Efendi (Hâfız) (Hacı) Boyabatlıdır. Üsküdar'da Ahmediye'de sâkin dersiâmdandı. 1 Cemaziyelevvel 1203'de (28 Ocak 1789) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 158)

Hasan Efendi (Hâfız) (Hacı) Ayasofya şeyhi olup 1230'da (1815) vefat eyledi. Mahmudpaşa'da medfundur. (II. 166)

Hasan Efendi (Hâfız) (Müderriszâde) Köprülüdür. Dersiâm ve müderristi. 1167'de (1754) vefat eylemiştir. Miskinler'e defnedildi. (II. 153)

Hasan Efendi (Halilzâde) İran'dan gelmedir. Müderris olup Muharrem 1100'de (Ekim 1688) vefat etmiştir. (II. 142)

Hasan Efendi (Hasan Kethüdâzâde) Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris, Yenişehir, Galata, Haleb mollası olup Zilhicce 1048'de (Nisan 1639) Haleb'de vefat etti. (II. 133; IV. 142)

Hasan Efendi (Hattat) Sultan Selim Camii vâizi olup Muharrem 1259'da (Şubat 1843) vefat etti. (II. 169)

Hasan Efendi (Hatvanîzâde) Müderris olup 1213'de (1798/99) vefat etmiştir. (II. 162)

Hasan Efendi (Hoca) Emir Buharî Camii hatibi ve şeyhidir. Safer 1171'de (Ekim-Kasım 1757) vefat etti. Karacaahmet'e defnedildi. (II. 153)

Hasan Efendi (Irakîzâde) İki kardeşi daha olduğundan "Üçler" diye nâm aldılar. 950'de (1543) vefat etti. Üçü birlikte Fazlîpaşa'da bir cami yaptılar. Ona Üçler Camii dediler. (II. 120)

Hasan Efendi (İmam) Kayserilidir. Yükselip 30 Zilhicce 1166'da (28 Ekim 1753) başmukataacı olmuştur. Dokuz sene bu görevde kaldı. Yeniçeri kâtibi vekili iken Zilhicce 1185'de (Mart 1772) vefat etti. Ayrılıkçeşmesi'nde medfundur. (II. 156)

Hasan Efendi (İsmetî tâbii) Maraş'ta Karslıdır. Hasan b. Şeyh Mehmed oğlu olup sudûrdan İsmetî Efendi oğlunun muallimi olmağla müderris, sonra Mısır ve Mekke mollası olup 1094'de (1683) Medine yolunda vefat etmiştir. Fâzıldı. (II. 140)

Hasan Efendi (Kalyonîzâde) Ahmed Necib Efendi'nin(→) torunudur. Devriye mollası olup 12 Ramazan 1255'de (19 Kasım 1839) vefat eylemiştir. (II. 169; I. 275/76)

Hasan Efendi (Kenzî) Ayaşlıdır. Halvetî olup Manisa'da Ulucami vâiziydi. 1127'de (1715) vefat etti. Ârif,

şair ve alçakgönüllüydü. İlâhileri vardır. (II. 147)

Hasan Efendi (Kınalızâde) Ali Efendi'nin oğlu olup 953'de (1546) doğmuştur. Müderris, Haleb, Mısır, Edirne, Gelibolu ve Eyüp mevleviyetlerinde bulunmuştur. Şevvâl 1012'de (Mart 1604) vefat etti. Fâzıl, âlim ve usta şairdir. *Dürer ü Gurer* hâşiyesi, makbul risaleleri ve *Tezkire-i Şuarâ*'sı vardır. Oğlu Abdurrahman Efendi'dir(→). (II. 127)

Hasan Efendi (Kirli Hanımzâde) Civan Kapıcıbaşı Mehmed Paşa'nın akrabasındandı. Müderris, Mekke kadısı oldu. Şa'bân 1069'da (Mayıs 1659) vefat etti. (II. 137)

Hasan Efendi (Koca) Bosnalıdır. Bâbıâlî'den yetişti. 1033'de (1623/24) birinci defa, 1038'de (1628/29) ikinci defa, 1044'de (1634/35) üçüncü defa reisülküttab olmuştur. 1048'de (1638/39) mukabeleci olup 1054'de (1644) vefat etmiş ve 60 sene kadar divanî hizmetlerde bulunmuştur. *Bedayiü'l-Vekayi*'yi tercüme ve *Ahbâru'd- Düvel* tarihini yazıp IV. Murad'a takdim eylemiştir. Hasanzâde ki, başdefterdar olup 1060 (1650) yılında azledilmiş ve sonra vefat etmiştir. bunun oğlu olmalıdır. (II. 134)

Hasan Efendi (Kolluk İmamı) (Hacı) Elmalılıdır. Muslihiddin'in oğlu olup müderristi. 1169'da (1756) vefat eylemiştir. Üsküdar'da defnedildi. (II. 153)

Hasan Efendi (Köse) Maliyeden yetişip Haremeyn başhalifesi, 1128'de (1716) Haremeyn muhasebecisi, 1130'da (1718) maliye tezkirecisi oldu. 1140'da (1727/28) vefat etmiştir. (II. 150)

Hasan Efendi (Lata) Ulemadan olup bu senelerde (1800-1810 arası) vefat etti. Kardeşi meczuplardan Hâfız Baba da ardından vefat etti. İkisi de Evrenos dede Türbesi'ne defnolundu. (II. 163)

Hasan Efendi (Lâz) Lâleli Camii'nde meşhur vâizdi. 1244'de (1828/29) atiyye-yi şahâneye mazhar olup 5 Rebiyülâhir 1249'da (22 Ağustos 1833) vefat eyledi Sultan Bâyezid civarında defnedildi. 80'lik fâzıl bir pîrdi. (II. 169)

Hasan Efendi (Ma'na) Baltacılar Ocağı'ndan yetişip baltacılar ve 1099'da (1688) kapıcılar kethüdâsı olup sonra 1105'de (1693/94) hâcegânlıkla Haremeyn muhasebecisi olmuştur. 1106'da (1694/95) ayrılmış ve sonra vefat eylemiştir. 1108'de (1696/97) vefat edip Sinan Paşa Türbesi'ne defnedilen emekli ricâlden Hasan Tahsin Efendi bu zat olmalıdır. (II. 143)

Hasan Efendi (Mezarcızâde) Müderris olup Üsküdar'da meşhur oldu. 1301'de (1883/84) vefat edip Haydarpaşa'ya defnedilmiştir. (II. 173)

Hasan Efendi (Muabbir) Mostarlıdır. Babası Alaybeyi Ömer Bey'dir. Tahsil görüp Fâtih medreselerinden birinde oturup Nakşibendî olmuştur. Sonra 20 sene müddetle Hekim Çelebi Zaviyesi'nde oturup sonra bir zaviye şeyhi ve Vefa Camii'nde vâiz oldu. 1091'de (1680) hacca gitti. 1097'de (1686) vefat eyledi. İffetli, sâlih, 40 sene muabbir olmakla rüya yorumunda benzersizdi. Viyana muhasarasına giderken Kara Mustafa Paşa'nın gördüğü rüyayı tabirde sağ gelmeyeceğini söylemiş, adı geçen bunu Edirne'den İstanbul'a sürmüş ancak kendisi de dönmemiştir. (II. 141)

Hasan Efendi (Müferrih Zat) Müderris, Bosna mollası oldu. Şevvâl 1139'da (Mayıs-Haziran 1727) vefat eyledi. (II. 150)

Hasan Efendi (Narhçı) Kara Mustafa Paşa'nın adamlarından olup başmuhasebeci, arpa emini ve Şevvâl 1053'de (Aralık 1643) tersane emini oldu. Muharrem 1054'de (Mart 1644) Rodos'a sürülüp orada katlolundu. Cesur, cebbar, işbilirdi. Bunun damadı Hasan Efendi dahi yeniçeri kâtibi olmuştur. Oğlu mevâlîden Kasım Efendi'dir. (II. 134)

Hasan Efendi (Nefâyisî) Karagümrük'de kethüdâ Canfedâ Kadın'ın yaptığı camiye vâiz ve şeyh oldu. 1020'de (1611) vefat etti. Nureddinzâde müridlerinden ve ermiş sayılanlardandı. (II. 129)

Hasan Efendi (Peykî) Maliyeden yetişip ruznâme-i sânî, 1185'de (1771/72) başmukataacı, sonra defter emini ve 1190'da (1776) şıkk-ı evvel defterdarı oldu. 16 Ramazan 1192'de (8 Ekim 1778) azlolundu. Şevvâl 1193'de (Ekim 1779) ikinci defa defter emini oldu. 1194'de (1780) surre emini olup Rebiyülevvel 1195'de (Mart 1781) ikinci defa defterdar oldu. 17 Ramazan 1196'da (26 Ağustos 1782) azledildi. 10 Şevvâl'de (18 Eylül) tersane emini, 1198'de (1784) üçüncü defa defter emini, Şevvâl 1199'da (Ağustos 1785) başmuhasebeci, Zilhicce'de (Ekim) dördüncü defa defter emini, 10 Receb 1200'de (9 Mayıs 1786) üçüncü defa defterdar olup Safer 1201'de (Kasım-Aralık 1786) azledildi. Rebiyülevvel 1201'de (Ocak-Şubat 1787) tevkiî, 12 Şa'bân'da (30 Mayıs) kethüdâ-yı sadr-ı âlî oldu. 19 Safer 1202'de (30 Kasım 1787) azledildi. Receb 1202'de (Nisan 1788) ruznâme-i evvel, Şa'bân 1203'de (Mayıs 1789) ikinci defa kethüda-yı sadr-ı âlî, Ramazan'da (Haziran) beşinci defa defter emini, 10 Rebiyülevvel 1204'de (28 Kasım 1789) üçüncü defa kethüdâ olup Cemaziyelevvel'de (Ocak-Şubat 1790) azledildi. Cemaziyelâhir 1206'da (Şubat 1792) vefat etti. Karacaahmet'de medfundur. Esham icat eylemek gibi tasarruf ile mali işlerde muvaffak olduğundan herkes takdir etmişti. Gayet sert mizaçlıydı. (II. 161)

Hasan Efendi (Resûl Damadı) Kastamonulu Seyyid Şa'bân Efendi'nin oğludur. Cemaziyelevvel 1101'de (Şubat 1690) vefat etti. (II. 142)

Hasan Efendi (Saka) Kirmanlıdır. 1004'de (1595/96) maktul Ferhâd Paşa'nın inşa eylediği medreseye müderris oldu. 1033'de (1623/24) vefat etti. Sâlih ve dindardı. (II. 130)

Hasan Efendi (Salbaş) Müderris olup 1039'da (1629/30) vefat etti. Oğlu Salbaşzâde Abdurrahman Sabrî Efendi'dir(→). (II. 132)

Hasan Efendi (Samsunî) Abdüssamed'in oğludur. Molla Husrev'den okudu. Sahn müderrisi ve II. Mehmed'in (Fâtih) mualimi oldu. Bir aralık İstanbul kadısı da oldu. 891'de (1486) vefat etti. Hattat olup *Sıhah* lugatini padişaha yazdı. Bazı eserleri vardır. Oğlu Muhyiddin Mehmed Efendi'dir(→). (II. 118)

Hasan Efendi (Sayyâdîzâde) Haleb şeyhlerinden ve Seyyid Ahmed Rıfâî evlâdından olarak tekkesinde şeyh oldu. Bir aralık İstanbul'a gelip tekrar Haleb'e dönmüş ve 6 Muharrem 1312'de (10 Temmuz 1894) vefat eyle-

miştir. Seyyidlerden, ilim ve fazilet sâhibiydi. Oğulları, sudûrdan Ebûlhüdâ Mehmed Efendi ile Nureddin Efendi ve Abdürrezzak Efendi'dir. (II. 174)

Hasan Efendi (Seyyid) Yeniçeri kalemi büyük kesedarı olup 23 Ramazan 1172'de (20 Mayıs 1759) vefat etti. Eğrikapı'da medfundur. Oğlu Hacı Halil Efendi'dir(→). (II. 154)

Hasan Efendi (Seyyid) Serlevha-i yemin kadılardan olup Şevvâl 1198'de (Ağustos-Eylül 1784) vefat etti. Karacaahmet'e defnedildi. (II. 157)

Hasan Efendi (Seyyid) Şeyh olup 1207'de (1792/93) vefat eyledi. Miskinler'de medfundur. (II. 166)

Hasan Efendi (Seyyid) Muhsinzâde Mehmed Paşa'nın imamıdır. Müderris olup 1200'de (1786) Erzurum mollası olarak Filibe pâyesi verildi. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eyledi. (II. 160)

Hasan Efendi (Şamdancı) Bir mescid ve oğlu Osman Çelebi, yakınında bir mektep yaptılar. Lâkin Malcı Mehmed Efendi minber koyunca bu mescide "Malcı" dendi. (II. 128)

Hasan Efendi (Şeyh Hızır Efendizâde) Ayasofya şeyhi ve vâizi olup 1145'de (1732/33) vefat etmiştir. (II. 151)

Hasan Efendi (Şeyh Hızır Efendizâde) Ayasofya şeyhi iken 1172'de (1758/59) vefat etmiştir. (II. 151)

Hasan Efendi (Şeyh Selâmîzâde) Defterdar vekili Dayı Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris, Kudüs mollası olup 26 Ramazan 1141'de (25 Nisan 1729) vefat etti. Oğlu Şemseddin Mehmed Efendi'dir(→). (II. 150)

Hasan Efendi (Şeyhzâde) Şeyh Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris olup mevleviyetle ordu kadısı oldu. 15 Muharrem 1172'de (18 Eylül 1758) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. (II. 153)

Hasan Efendi (Terâkimezâde) Mîrimîran oldu. 1187'de (1773) Babadağı bozgunundan sonra vefat etmiştir. (I. 156)

Hasan Efendi (Tezkireci) Mora'da Anaboluludur. Müderris olup 15 Cemaziyelâhir 1139'da (7 Şubat 1727) vefat etti. (II. 150)

Hasan Efendi (Tophanelizâde) Mahmud Efendi'nin(→) torunlarındandır. Süvari halifesi olup Şa'bân 1222'de (Ekim 1807) vefat eylemiştir. Karacaahmet'e defnedildi. (IV. 326)

Hasan Efendi (Ukaylezâde) Hekimoğlu Ali Paşa'ya mensup olup Mekke'den geldi ve adı geçenin camii yapılmaktaydı. Vefatında (1730'lar) paşanın türbesi içine defnedildi. (II. 152)

Hasan Efendi (Uzun) Konya'da Payaklı İsmail'in oğludur. Müderris ve molla olup sonra İstanbul pâyesiyle emekli oldu. 24 Şevvâl 1081'de (6 Mart 1671) vefat etti. Fazilet ve kemâlinden dolayı "Fâzıl" lakabı verildi. Lâkin telif ve tasnifte bulunmadı. Oğlu Yahyâ Efendi'dir. (II. 139)

Hasan Efendi (Ümmî Sinanzâde) Şeyh Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Kürkçübaşı Tekkesi şeyhi ve sonra Fâtih Camii vâizi oldu. Şevvâl 1088'de (Aralık 1677) vefat eyledi. Şehremini yakınında medfundur. Müfessir olup emiş sayılanlardandır. (II. 140; III. 110)

Hasan Efendi (Ümmî Sinanzâde) Ümmî Sinan evlâdının sonuncusudur. Zaviye şeyhi iken 1210'da (1795/96) vefat etti. Mürşid ve atasının yolunda olduğundan şeyhlerin çelebi-

siydi. Yerine Halvetîye'den Mustafa Efendi geçti. (II. 161)

Hasan Efendi (Voyvodazâde) 1152'de (1739/40) vefat eden Voyvada Hasan Ahmed Ağa'nın oğludur. Müderris ve kadı olup 1192'de (1788) vefat etmiştir. Kendi kardeşi olup 1183'de (1769) vefat eden İbrahim Molla'nın muallimi İbrahim Efendi, 1185'de (1771) vefat etmiştir. Hepsi Üsküdar'da medfundur. (II. 156)

Hasan Efendi (Yekçeşm) Yeniçeridir. Yetişip sekbanbaşı oldu. 1043'de (1633/34) ayrıldı. Daha sonra vefat eyledi. (II. 133)

Hasan Efendi (Zülâlî) Arnavuttur. Deli Hüseyin Paşa silahdarı Delviyeli Ali'nin oğludur. 1106'da (1694/95) müderris, 1125'de (1713) Yenişehir, 1130'da (1718) Bursa, sonra Mekke mollası oldu. Zilhicce 1141'de (Temmuz 1729) İstanbul kadısı olup 1142'de (1729/30) ayrıldı. Rebiyülevvel 1143'de (Eylül-Ekim 1730) Anadolu kazaskeri oldu. 1144'de (1731/32) azledilip Resmo'ya sürülerek ecel-i kazaya uğradı. Şairdir. (II. 151)

Hasan Efendizâde *bak.* Aziz Efendi; Emin Mehmed Efendi; Necib Ahmed Efendi

Hasan Emir Efendi Niksarî Sinan'ın oğludur. Müderris, Haleb, Mekke, Bursa ve Edirne kadısı oldu. 13 sene ayrılmadan görev yapıp Safer 971'de (Eylül-Ekim 1563) emekli oldu. 975 Kurban Bayramı gecesi (6 Haziran 1568) vefat etti. Âlîm, âbiddi. Hatta Mekke'de hediye olarak kendisine 20 bin filori arzolunduk'a reddeyledi. Oğlu Seyyid Ahmed Paşa'dır. Bir oğlu da Suûdî Mehmed Efendi olup onun oğlu Kadrî Çelebi'dir. (II. 121)

Hasan Fâhir Efendi Haremeyn müfettişi başkâtibi olup Haraççı Mescidi'ne minber koydu. Bu senelerde (1720'ler) vefat eyledi. (II. 150)

Hasan Fehmî Efendi Akşehirlidir. Vidinli Mustafa Efendi'den tahsil eyledi. Dersiâm ve müderris olup Yahyâ Efendi'nin yerine reis vekili oldu. Şehzâdeliğinde Sultan Abdülaziz'e muallim oldu. Zilhicce 1279'da (Mayıs-Haziran 1863) defaten Mekke pâyesi, Receb 1280'de (Aralık 1863) Anadolu pâyesi ve ardından Rumeli pâyesi olmuştur. 5 Muharrem 1285' de (28 Nisan 1868) şeyhülislâm oldu. Receb 1288'de (17 Eylül 1871) ayrıldı. 4 Cemaziyelâhir 1291'de (19 Temmuz 1874) ikinci defa şeyhülislâm oldu. 13 Rebiyülâhir 1293'de (8 Mayıs 1876) azledildi. 11 Zilka'de 1295'de (6 Kasım 1878) Medine'ye gidip orada 1298 (1881) ortalarında vefat eyledi. Âlîm, fâzıl, zengin ve uysaldı. Oğlu sudûrdan Ali Haydar Efendi'dir. (II. 172)

Hasan Ferdî Efendi Sivaslıdır. Silahdar Halil Paşa'nın mektupçuluğundan ve kethüdâ kaleminden yetişip başhalife ve Cemaziyelevvel 1200'de (Mart 1786) kethüdâ kâtibi oldu. 1202'de (1787/88) ruznâme-i evvel, sonra rikâb çavuşbaşısı ve Cemaziyelevvel 1204'de (Ocak-Şubat 1790) yine ruznâme-i evvel oldu. 1206'da (1794/95) Ali Paşa kethüdâsı olmakla mahpus oldu. Bırakıldıktan sonra yine Anadolu muhasebecisi ve 1217'de (1802/03) defter emini, sonra başka görevlerle kayrılıp 1223'de (1808) baruthane nâzırı olup 1230'da (1815) vefat etti. Üsküdar'a defnedildi. İşgüzardı. (II. 163/64)

Hasan Hakkı Paşa İşkodralı Mustafa Paşa'nın oğludur. Muharrem 1242' de

(Ağustos 1826) İşkodra'da doğmuştur. 1245'de (1829/30) mîrimîranlık ihsan olundu. 1262'de (1846) sânîye ile mektubî-i hariciye kalemine çerağ olunmuştur. 1272'de (1855/56) ûlâ sânîsi ve 1274'de (1857/58) ûlâ evveli olmuştur. 1278'de (1861/62) Midilli, 1280'de (1863/64) Rodos, 1282'de (1865/66) Biga ve o sene Varna, 1284'de (1867/68) Kütahya ve 1288'de (1871) İzmit, 1289'da (1872) Niğde, ardından Hersek, 1291'de (1874) Filibe ve 1292'de (1875) bâlâ ile Mamuretülaziz mutasarrıflıklarına atandı. Zilhicce 1293'de (Aralık 1876/Ocak 1877) vezirlikle Van valisi ve 1302'de (1884/85) Selânik valisi olup 1304'de (1886/87) Nâfia Komisyonu azası olmuştur. Muharem 1305'de (Eylül-Ekim 1887) Haleb valisi olup Receb 1307'de (Şubat-Mart 1890) azledilmiş, Zilhicce 1311'de (Haziran 1894) ikinci defa Haleb valisi olup Cemaziyelevvel 1313'de (Ekim-Kasım 1895) azledilmiş ve 4 Zilhicce 1313'de (17 Mayıs 1896) vefat eylemiştir. Arapça, Farsça ve Fransızca bilir, nesir ve nazma muktedir, şair, zekî, yumuşak huylu ve tedbirliydi. (IV. 851)

Hasan Hakkı Paşa (Kel) Tokatlıdır. Yükselip miralay, livâ ve ferik olmuştur. 1254'de (1838) Kıbrıs muhafızı, 1255'de (1839) Aydın ve sonra Teke ve Hamid feriki olup ordular teşkkülünde Anadolu erkânından oldu. Muharrem 1262'de (Ocak 1846) vezirlikle Adana valisi, Ramazan 1263'de (Ağustos 1847) Konya valisi oldu ve Zilhicce 1265'de (Ekim-Kasım 1849) azledildi. Yolda gelirken kaza müdürlerinden Velî Ağa'yı bir kusurundan dolayı dövünce vezirliği kaldırılarak Tokat'a sürüldü. Sürgün yerinde hânedanından biri "Hasan Ağa" demekle onu da dövünce sürgün yeri değiştirilmişti. 1270'de (1853/54) vezirliği geri verilerek Şumnu mevkii ikinci kumandanı oldu. 1271'de (1854/55) orada vefat eylemiştir. Sinirli, sert ve cesurdu. (II. 170/71)

Hasan Halife II. Bâyezid'in bina emini olup 919'da (1513) vefat etti. Yaptığı mescidine defnedildi. Bu mescide Eminbey Mescidi denirdi. (II. 119)

Hasan Halife Enderûnludur. Yükselip musâhib-i padişahî oldu. Olağanüstü bir teveccühe mazhar oldu. 1041'de (1631/32) yeniçeri ağası olup bir-iki ay geçince Hâfız Paşa'nın şehâdetinde eşkiya bunu da isteyip kattettiler. (II. 132/33)

Hasan Hamdî Efendi Beşiktaşlı Hasan Zühdî Efendi'nin oğlu olup dersiâm müderrislerindendi. 1302'de (1884/85) vefat edip Maçka'da defnolunmuştur. (II. 173)

Hasan Hayrî Paşa Mekteb-i Bahriye'ye 1261'de (1845) girmiş, çıktıktan sonra Tersane-i Âmire'de ve gemilerde bulunmuştur. 1289'da (1872) livâlıkla Girit'de Suda limanı kumandanı olup birkaç sene sonra Tersane'ye dönerek önemli hizmetlerde çalışıp 1300 (1883) tarihlerinde Şûrâ-yı Bahriye reisi olmuştur. 1 Zilhicce 1310'da (16 Haziran 1893) vefat etti. Beşiktaş'da Yahyâ Efendi Tekkesi kabristanına defnedilmiştir. Lisan bilir ve mizaha düşkün, teknik konularda bilgiliydi. (II. 174)

Hasan Hayrî Paşa Yozgatlıdır. Mektepten yetişip asker zâbiti olmuş ve livâ ve ferik olarak geçen savaşta (1877/78 Osmanlı-Rus Savaşı) güzel hizmeti görülmüş ve sonra Selânik kumandanı olup 1307'de (1889/90) Erzu-

rum valisi olarak 1309'da (1891/92) ayrılmış ve 23 Zilhicce 1311'de (27 Haziran 1894) vefat eylemiştir. (II. 174)

Hasan Hilmî Efendi Nakşibendî şeyhi olup 1248'de (1832/33) vefat etti ve Unkapanı'na defnedildi. (II. 169)

Hasan Hoca Karamanlıdır. Emir Sultan yerine Bursa'da şeyh olup bir müddet sonra vefat eyledi. (II. 118)

Hasan Hüsnî Bey (Hekimzâde) Ali Rızâ Bey'in torunu olup müderris ve bilâd-ı hamse mollası oldu. 1296 (1879) tarihlerinde vefat eyledi. (II. 172)

Hasan Hüsnî Paşa Girit valisi Mustafa Nâilî Paşa'nın oğludur. Babasının sâyesinde mîrimîran olup Cemaziyelâhir 1273'de (Şubat 1857) Belgrad muhafızı, Muharrem 1274'de (Eylül 1857) Filibe mutasarrıfı ve sonra Kandiye, Rebiyülevvel 1275'de (Ekim 1858) Biga, 1278'de (1861/62) Kastamonu, sonra Rodos ve Canik mutasarrıfı oldu ve Şa'bân 1279'da (Ocak-Şubat 1863) azledildi. 3 Safer 1290'da (2 Nisan 1873) vefat etti. Kâşgarî Dergâhı'nda medfundur. (II. 171)

Hasan Kabaduz Ahmed Sârbân'ın halifesi bir şeyhtir. 1000'de (1592) vefat etti. Bursa'da medfundur. (II. 124)

Hasan Kâfî Efendi Akhisarlıdır. Müdderis ve kadı oldu. 1025'de (1616) vefat etti. Âlîm, fâzıl, şair ve dindardı. 30 sene kadar oruç tuttu. 20 sene kadar her üç günde bir iftar eyledi ve gömlek yerine kara deri giyip riyâzet ve ibadet eyledi. Gayet müteşerri idi. Zamane şeyhlerini kınardı. "İbadet ve riyâzetle kerâmet tahsili mümkün olsa biz ederdik" derdi. Nevâbâd diye bir kasaba kurup cami, mektep ve medrese yaptı. Camii hariminde medfundur. Dört cilt *Kudurî Şerhi*, usûl ilminde bir metin, *Meânî Şerhî*ne şerh ve metin ve çoğu ilimlerde müstakilen tasnifler ve risaleler yazmıştır. (II. 130)

Hasan Kâmî Bey Giritli Hacı Mehmed Ağa'nın oğludur. Kırk sene kadar tercüme kalemi halifelerinden olup sonra pasaport müdürü ve mütemayiz olmuştu. 3 Şa'bân 1307'de (25 Mart 1890) vefat etti. Yetenekli, yumuşak huylu ve bekârdı. (II. 173)

Hasan Kapdan (Hacı) Liman reisi olup 1162'de (1749) vefat eyledi. Doymazdere'de medfundur. (II. 153)

Hasan Kâzım Paşa Hanım Sultanzâdelerdendir. Sultan Abdülmecid'e çavuş, yâver ve mabeyinci olmuştur. Sonra mâbeynci İzzet Paşa'ya damad olup askerlikten yetişerek erkân-ı harp mîrlivâsı oldu. 1301 (1883/84) yılında çağırıldığında şuurunu kaybederek kendisini gemiden atmış ve kurtulamayıp vefat etmiştir. Tabip kaymakamlıklarından Hüsnî Bey kendisinin büyük kardeşi olup haylice evvel vefat etmiştir. (II. 173)

Hasan Kelâmî Paşa Kapıcıbaşı ve mîrimîranlıkla Alâiye mutasarrıfı oldu. 1240'da (1824/25) vezirlikle Hamid sancağı ilâve edildi. 1244'de (1828/29) Boğaz ve civarı muhafızı olup 1245'de (1829/30) Bolayır'da vefat etti. Mansıbı, mütesellimliklere taksim edilip binlerce kese borcu kaldı. (II. 167)

Hasan Kethüdâzâde *bak.* Hasan Efendi

Hasan Molla Meşhur Karahisarî Ahmed Şemseddin'in kölesi bir Çerkesdir. Süleymaniye Camii yazılarını yazmıştır. Efendisini babası makamına koyup imzasını "Hasan b. Ahmed"

koymuştur. 1002'de (1593/94) vefat etti. Sütlüce'de medfundur. (II. 124)

Hasan Mutavvelî Efendi Trabzonludur. Müderris, İzmir mollası oldu. Zilhicce 1108'de (Haziran- Temmuz 1697) vefat etti. Yumuşak huylu, edip ve ilm-i maâni ile uğraşırdı. (II. 143)

Hasan Müftî Efendi Şeyhülislâm Yenişehirli Abdullah Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 14 Rebiyülâhir 1127'de (19 Nisan 1715) vefat etti. (III. 377)

Hasan Nâzım Efendi Muhacirlerden olup Ağbal Mehmed sülâlesindendir. Müderris olup 1278'de (1861/62) vefat ederek Edirnekapı'ya defnedildi. Fâzıldı. (II. 171)

Hasan Necmeddin Efendi Alacahisarlıdır. Bahadır Bey oğlu ve Sofyalı Bâlî Efendi halifesi Şeyh Mehmed'in oğludur. İstanbul'a gelip ilim öğrendi. Gülşenî şeyhi Hasan Zarifî'den el alıp Samako'da şeyh oldu. Sonra Mısır'a gitti. 985'de (1577) Koca Mustafa Paşa Zaviyesi'nde şeyh oldu. Birkaç defa hacca gidip oradan karayoluyla Mekke'ye ve Yemen'e gitti. 12 Rebiyülevvel 1019'da (4 Haziran 1610) İbrim menzilinde vefat etti. Âlîm, iyi bir vâizdi. Müfessir ve indirilen kutsal kitapların hepsi hatırındaydı. Hz. Muhammed'in doğduğu geceyi ihya mutadıydı. O gecede minarelerde kandil yakmayı III. Murad devrinde (1574-1595) bunlar başlatmış, padişah beğenince bütün Osmanlı ülkesine yayılmıştır. Ermiş sayılanlardandır. Sonra bu tekkeye oğlu Kirâmeddin Efendi şeyh olmuştur. 1051'de (1641/42) 38 yaşında vefat etmiştir. Diğer oğlu Alâeddin Efendi 1091'de (1680) vefatında oğlu Nureddin Efendi şeyh olup 1162'de (1749) vefatında oğlu Kutbeddin Efendi, 1175'de (1761/62) vefatında torunu Alâeddin Efendi 40 günde vefatıyla yerine Balat şeyhi Hâşim Efendi, 1199'da (1785) vefatında Şeyh Feyzullahzâde diğer Hâşim Efendi şeyh olup 1232'de (1817) vefat eyledi. Hasan Necmeddin Efendi'nin halifesi Amasyalı Hasan Efendi ulemâdan olup ziraatle geçinir, sadaka ve vazife kabul etmez takva sahiplerindendi. 1020'de (1611) ölmüştür. (II. 129)

Hasan Nurî Efendi (Balat Şeyhi) Eyüp türbedarı Abdülhâlikzâde Mehmed Emin Efendi'nin oğludur. Müderris olup Koca Mustafa Paşa Tekkesi şeyhi Necmeddin Hasan Efendi'nin kız kardeşinin kocası olduğundan orada bir hücrede münzevi olup Kirâmeddin Efendi'ye mürid oldu. 1074'de (1663/64) Balat'da Ferruh Kethüdâ Tekkesi şeyhi oldu. Muharrem 1100'de (Kasım 1688) vebadan vefat etti. Yâvedud'da medfundur. Yaşı 70'di. Kâmil bir şeyhti. İlâhî ve şiiri vardır. (II. 142)

Hasan Paşa II. Bâyezid'in beylerinden olup mîrimîran olmuştur. 917'de (1511) malını eşkıya gasbeyledi. Sonra vefat etti. (II. 119)

Hasan Paşa II. Bâyezid'in hizmetlilerinden olup sarayda yetiştikten sonra Konya beylerbeyi olmuştur. 909'da (1503/04) Anadolu, 911'de (1505/06) Rumeli beylerbeyi oldu. Bir aralık azledildiyse de yine aynı göreve getirildi. 920 de (1514) Çaldıran savaşında şehid olmuştur. Gayretli, akıllı ve edipdi. (II. 119)

Hasan Paşa Herseklidir. Arabistan, Mısır ve Yemen'e gidip silahşorlük öğrendi. 924'de (1518) Bosna mutasarrıfı oldu. 933'de (1526/27) Temeşvar beylerbeyi olup 940 (1533/34) ta-

rihlerinde vefat etmiştir. Gazâları çok olduğundan "Gazi" diye lâkaplanmıştı. Cesur, sâdık gayretliydi. (II. 119/20)

Hasan Paşa Kapıcıbaşı olup, Muharrem 969'da (Eylül 1561) yeniçeri ağası olup, 3 Zilhicce 970'de (24 Temmuz 1563) Rumeli valisi oldu. Zilhicce 973'de (Haziran-Temmuz 1566) vefat etti. Bir hizmete muvaffak olmadı. (II. 120/21)

Hasan Paşa Enderûnîdir. Çakırcıbaşı olup sonra çerağ olundu. Bu sırada İran sefiri olup döndükten sonra beylerden olmuştur. 969'da (1561/62) Şah Sultan'la evlendi. 971'de (1563/64) Bosna valisi olup 976'da (1568/69) ayrılmış, 978'de (1570/71) Rumeli beylerbeyi olup sonra kubbe veziri olmuştur. 20 Ramazan 981'de (13 Ocak 1574) ansızın vefat etmiştir. Silahşor, kerim, akıllı, cömert ve söz ustasıydı. Çakırcıbaşılığında yaptığı mescidi o nâmla meşhur oldu. (II. 121/22)

Hasan Paşa Rus diye meşhur oldu. Mısır taraflarında hizmette bulunduktan sonra Yemen'in yarısına vali olup Murad Paşa'dan sonra tamamını tasarruf eylemiştir. Bir aralık azledildiyse de Özdemiroğlu Osman Paşa'dan sonra ikinci defa vali oldu. Sonra azledilmiş ve 990 (1582) tarihlerinde vefat etmiştir. (II. 122)

Hasan Paşa Cerce beyliği ile Mısır'a gönderildiyse de oturmak nasip olmadı. 996'da (1588) Lahsa beylerbeyi olarak orada vefat eylemiştir. (II. 123)

Hasan Paşa Kaptan Hayreddin Paşa'nın oğlu olup annesi tarafından seyyidliği vardır. Babasıyla harplerde bulundu. Hadım Hüseyin Paşa'dan sonra Cezâyir beylerbeyi oldu. 971'de (1563/64) Fas şehirlerini zapteyledi. 979'da (1571/72) Çeşme Vak'ası'nda bulunup sonra kurtuldu. Sonra Şevvâl 995'de (Eylül 1587) Tunus valisi olup 1000'de (1592) vefat etti. Oğlu Mehmed Bey'dir. (II. 124)

Hasan Paşa Enderûnludur. Mîrahûr-ı sânî ve mîrahûr-ı evvel oldukdan sonra 1001'de (1592/93) Kefe beylerbeyi olmuştur. 1003'de (1594/95) Musul beylerbeyi ve nihayet Şam valisi olup 1010'da (1601/02) orada vefat eylemiştir. (II. 126)

Hasan Paşa Çerkesdir. Yiğitlerden olup bey ve sonra beylerbeyi oldu. 1034'de (1624/25) Karaman ve sonra Musul valisi oldu. 1035'de (1625/26) İran harbinde şehid oldu. (II. 131/32)

Hasan Paşa Rizeli Abdullah Paşa'nın oğludur. Maliyeden yetişip Haleb defterdarı oldu. 1022'de (1613) Habeş beylerbeyi oldu ve Haremeyn-i Muhteremeyn kisvelerini giydirmeye memur edildi. 1026'da (1617) başdefterdar oldu. 1027 (1618) başlarında azledilip az müddette ikinci defa atandı. 1028'de (1619) azledildi. 1030'da (1621) Anadolu beylerbeyi oldu. Sonra Trabzon beylerbeyi olup harpde bulundu. 1036'da (1627/28) İran'a esir oldu. Orada vefat etti. Tedbirliydi. (II. 132)

Hasan Paşa (پنتر) Beylerden olup 1068' de (1658) Ankara valisi oldu. (II. 136)

Hasan Paşa Murad Paşa silahdarı olup kapıcıbaşı ve mîrimîran oldu. 1078'de (1667/68) Rumeli valisi olarak o sene şehid oldu. (II. 139)

Hasan Paşa Enderûnludur. Yükselip çukadar-ı şehriyâri oldu. Sonra vezirlikle 1072'de (1661/62) Diyarbekir valisi oldu. 1074'de (1663/64) azledilmiş ve sonra Mora, 1078'de (1667/68) Cidde, Cemaziyelâhir 1079'da (Kasım

1668) Bolu ve Cemaziyelâhir 1082'de (Ekim 1671) ikinci defa Mora, ardından Diyarbekir, 1083'de (1672/73) Trabzon, 1084'de (1673/74) Bağdad, 1085'de (1674/75) Basra ve azledildikten sonra 1086'da (1675) ikinci defa Basra valisi oldu. 1088 (1677) tarihine doğru vefat eylemiştir. Güçlü bir idareciydi. (II. 139)

Hasan Paşa Arnavutdur. 1106'da (1694/95) İşkodra mutasarrıfı oldu. Sonra vefat eyledi. Oğlu meşhur Mahmud Paşa'dır. (II. 143)

Hasan Paşa Boşnaktır. Topal Hüseyin Paşa'nın kethüdâsı olup 1108'de (1696/97) mîrimîranlıkla Şehrizor mutasarrıfı oldu. Bu senelerde vefat etti. (II. 144)

Hasan Paşa Bosnalıdır. Ocaktan yetişip 1114'de (1702/03) seksoncubaşı, Rebiyülevvel 1115'de (Temmuz-Ağustos 1703) sekbanbaşı ve ardından yeniçeri ağası oldu. Receb 1115'de (Kasım 1703) azledildi ve Şa'bân 1116'da (Aralık 1704) paşalıkla Bursa mutasarrıfı oldu. 1117'de (1705/06) emekli oldu ve sonra vefat etti. (II. 145)

Hasan Paşa Bosnalıdır. Beyazîzâde mektupçusu olarak müderris, sonra Bağdad mollası oldu. 21 Cemaziyelevvel 1121'de (29 Temmuz 1709) vefat etti. (II. 145/46)

Hasan Paşa Boşnaktır. Sırasıyla beylerbeyi pâyesi olmuş ve bir aralık itham edilerek Rodos'a sürülmüştür. 1127'de (1715) vefat etti. (II. 147)

Hasan Paşa Kürttür. Yeniçeriden yetişip kul kethüdâsı ve azilden sonra Cemaziyelâhir 1123'de (Temmuz-Ağustos 1711) sekbanbaşı, Şevvâl 1125'de (Ekim-Kasım 1713) yeniçeri ağası, 1127'de (1715) ağalıktan azledilip Moton muhafızı ve sonra 1129'da (1717) Niğbolu muhafızı olmuştur. Oralarda vefat etti. (II. 148)

Hasan Paşa Genç Ali Paşa'nın kethüdasıdır. 1130'da (1718) Rakka beylerbeyi olup sonra o görev tekrar paşasına verilmekle bu yine kethüdâ olmuş ve sonra vefat eylemiştir. (II. 149)

Hasan Paşa Erzurumludur. Müteferrika olup 1127'de (1715) Cidde beyi olmuştur. 1131'de (1719) azledilmiş ve vefat etmiştir. (II. 148)

Hasan Paşa Abdî Paşa'nın kethüdâsı olup kapıcıbaşı, sonra Sakız muhassılı ve mîrimîran oldu. Safer 1136'da (Kasım 1723) Ohri muhafızı, o sene Cemaziyelâhirinde (Mart 1724) Mora muhafızı ve Şa'bân 1137'de (Nisan-Mayıs 1725) Ağrıboz muhafızı oldu. Sonra İşkodra eklendi. Sonra vefat etti. (II. 149)

Hasan Paşa Peçuyludur. Zilhicce 1140'da (Temmuz 1728) Kirman valisi oldu. Sonra orasını Aceme teslim etmekle Musul valisi, Rebiyülevvel 1143'de (Eylül-Ekim 1730) Alâiye ve 1145'de (1732/33) Yenişehir mutasarrıfı oldu. Sonra vefat eylemiştir. Cesurdu. (II. 151)

Hasan Paşa İshak Paşazâde Hacı Ahmed Paşa'nın oğludur. 1173'de (1759/60) babası katlolundukda kendisi hayatta bırakılmıştır. 1174'de (1760/61) mîrimîran rütbesiyle Çıldır valisi olup 1175'de (1761/62) vezirlikle Gürcistan seraskeri oldu. 1178'de (1764/65) azledildi. 1181'de (1767/68) Köstendil ve Selânik valisi olup 1183'de (1769) Özi ve Hotin muhafızı oldu. O senenin Rebiyülâhirinde (Ağustos) yaralanıp üçüncü gü-

nü, yani ayın 15'inde (18 Ağustos 1769) vefat eylemiştir. Terbiliydi. Oğulları İshak Paşa ve Mehmed Sâbit Paşa'dır. (II. 155)

Hasan Paşa Süleyman Paşa'nın kethüdasıdır. 1190'da (1776) Mardin voyvodası iken vezirlikle Şehrizor ve Rakka valisi olup Kürdistan taraflarında İran'la harbetti. Ramazan 1192'de (Eylül-Ekim 1778) Bağdad ve Basra valisi olup Rebiyülevvel 1193'de (Nisan-Mayıs 1779) Diyarbekir valisi oldu. Üç-dört ay sonra vefat etti. (II. 157)

Hasan Paşa İstanköylüdür. İstanbul'da okuyup Hâşim Ali Bey'e intisap eyledi. O zaman İmam Sarımsakçızâde Mustafa Efendi'ye kethüdâ olup sonra Moldovanî Ali Paşa'ya Kütahya'da kethüdâ oldu. Seraskerliklerinde Receb 1183'de (Kasım 1769) kapıcıbaşılıkla başbaki kulu oldu. Çok geçmeden paşanın azlinde Silistre mübayaasına memur oldu. Doğruluk ve bağlılık göstermekle Receb 1184'de (Ekim-Kasım 1770) mîrimîran rütbesiyle Teke mutasarrıfı oldu. Dağıstanlı Ali Paşa'nın maiyetine memur oldu ve ardından vezirlik verildi. Receb 1185'de (Ekim 1771) Silistre ve arpalıkla Bursa sancağı ve 1187'de (1773) Özi muhafızı olup Silistre muharebelerinde cesaret gösterdi. Sonra Belgrad valisi, 1190'da (1776) Mora valisi oldu ve 1191'de (1777) azilden sonra vezirliği kaldırıldı. 1192'de (1778) vezirliği geri verilerek Aydın ve aynı yıl Rakka, 1194'de (1780) İçel, Rebiyülevvel 1195'de (Mart 1781) Silistre valisi olup Zilhicce 1195'de (Kasım-Aralık 1781) vefat etti. Akıllı, hünerli, yiğit, insan-ı kâmildi. (II. 157)

Hasan Paşa Hac emiri Osman Sâdık Paşa'nın oğludur. 1197'de (1783) kardeşi Derviş Paşa'nın yerine Trablusşam mutasarrıfı oldu. Azilden sonra Şam'da vefat etmiştir. (II. 158)

Hasan Paşa Çerkesdir. Cesur olmakla Rusya savaşlarında fevkalâde yararlık gösterdi. Muharrem 1187'de (Nisan 1773) mîrimîranlık verildi. Cemaziyelevvel 1188'de (Temmuz 1774) hizmetleri artınca vezirlik verildi. Savaştan sonra vezirliği ibka olunanlar sırasında kalıp İçel sancağı, 1191'de (1777) Maraş, sonra Azaz ve Kilis sancakları ve sonra Haleb ve Şevvâl 1193'de (Ekim 1779) Trabzon, Rebiyülevvel 1195'de (Mart 1781) Sivas ve buradan İçel mutasarrıfı olup 1196'da (1782) vezirliği kaldırıldı. Cemaziyelevvel 1197'de (Nisan 1783) Adana valisi, Ramazan 1198'de (Temmuz-Ağustos 1784) İçel eklenmesiyle Konya, Cemaziyelâhir 1199'da (Nisan 1785) Kandiye, Şevvâl'de (Ağustos) Adana, sonra Ohri, Zilka'de 1201'de (Ağustos-Eylül 1787) Ağrıboz muhafızı olup 1202'de (1787/88) orduya memur olmuş ve savaşlarda cesaret gösterip güzel hizmeti görülmüş ve Cemaziyelâhir 1203'de (Mart 1789) vefat etmiştir. (II. 158)

Hasan Paşa Dağıstanlıdır. Cezâyir'de sivrilerek Cezâyir dayısı olup Şaʿbân 1206'da (Nisan 1792) Dehran'ı fethetmekle Cezâyir beylerbeyi oldu. Muharrem 1213'de (Haziran-Temmuz 1798) vefat eyledi. Cesurdu. Yerine oğlu geçti. Kardeşi Ali Paşa'dır. (II. 161/62)

Hasan Paşa Zihnelidir. Yükselerek kapıcıbaşı oldu. Serveti olmakla ordu defterdarı ve kılaʿ tamiri memuru oldu. Sonra surre emini olup Şaban 1202'de (Mayıs 1788) vezirlikle İsâkçı muhafızı oldu. Sonra İsmail seraskeri

oldu. Savaşlarda bulunarak Rusya'ya esir düştü. 50 bin kuruş harçlık gönderildi. Savaştan sonra kurtulup dağlı eşkıyasının takibine memur oldu. 1208'de (1793/94) Silistre'ye dönüp 1209'da (1794/)95) Diyarbekir valisi olduysa da aynı yıl azledildi. 1210'da (1795/96) Kocaeli mutasarrıfı olarak Hakkı Paşa maiyetine memur olup sonra vezirliği kaldırıldı. Muharrem 1213'de (Haziran-Temmuz 1798) vezirliği verilerek Boğaz muhafızı, Edirne valisi ve Cemaziyelâhir'de (Kasım) ilâveten Rumeli valisi olup Zilka'de'de (Nisan 1799) Edirne'den ayrıldı. Safer 1214'de (Temmuz 1799) vefat eyledi. (II. 162)

Hasan Paşa Husrev Paşa'nın kapıcılar kethüdâsı iken 1216'da (1801/02) mîrimîran rütbesiyle Cerce hâkimi oldu. Daha sonra vefat etti. (II. 163)

Hasan Paşa Serebreniceli Ahmed Paşa'nın kardeşi olup 1210'da (1795/96) onun vefatında mîrimîran oldu. 1212'de (1797/98) İzvornik mutasarrıfı oldu. Bu senelerde (1800-1810 arası) vefat etti. (II. 162/63)

Hasan Paşa Taşra adamıdır. Yükselip kapıcıbaşı ve sonra mîrimîranlıkla Kayseri mutasarrıfı oldu. Cemaziyelâhir 1236'da (Mart 1821) vezirlikle İnebolu muhafızı oldu. Sonra İzmir valisi ve İne (ايته) adası muhafızı oldu. Sonra Edirne'de çiftliğine çekildi. Şa'bân 1242'de (Mart 1827) orada vefat etti. Külliyetli borcu kaldı. (II. 167)

Hasan Paşa Yeniçeridir. Yükselip kul kethüdâsı oldu. Zamanında ocak kaldırılınca Şevvâl 1241'de (Mayıs 1826) mîrimîranlıkla Boğaz muhafızı maiyetine gönderildi. 1244'de (1828/29) mîrimîranlığı alınıp Dimetoka'ya sürüldü. Orada katlolunmuştur. (II. 167)

Hasan Paşa Tersanelidir. Zâbit, 1256'da (1840) mîrlivâ olup Meclis-i Bahriye'nin açılışında reis oldu. 1260 (1844) yılından sonra vefat etti. (II. 170)

Hasan Paşa Yenişehirlidir. Hânedandan olmakla mîrimîran olmuştu. 1 Receb 1265'de (23 Mayıs 1849) vefat etti. Küçükayasofya'da defnedildi. (II. 170)

Hasan Paşa Babadağlıdır. Kapıcıbaşı ve sonra mîrimîran oldu. Muharrem 1265'de (Aralık 1848) Biga ve Safer 1266'da (Aralık 1849/Ocak 1850) Rumeli mutasarrıfı olup Safer 1267'de (Aralık 1850) vefat etmiştir. (II. 170)

Hasan Paşa Çeşmelidir. Tersaneden yetişip 1247'de (1831/32) riyâle, sonra patrone ve kapudâne oldu. 1252'de (1836/37) bahriye feriki olup Muharrem 1253'de (Nisan 1837) Trablusgarb valisi oldu. Cemaziyelâhir 1254'de (Ağustos-Eylül 1838) azledildi. Sonra sancaklarda dolaşarak mülkiyeye geçip beylerbeyi pâyesi oldu. Zilhicce 1264'de (Kasım 1848) Belgrad muhafızı oldu. Rebiyülâhir 1266'da (Şubat-Mart 1850) vefat etmiştir. "Kato" diye lâkaplıdır. (II. 170)

Hasan Paşa Kapıcıbaşı, Üsküp nâzırı ve mîrimîran olmuştu. Kudemâdan iken bu senelerde (1850'ler) vefat etmiştir. Damadı Sâlih Paşa'dır. (II. 170)

Hasan Paşa 2. Ordu livâlarındandı. 1282'de (1865/66) emekli oldu. Sonra vefat etti. (II. 171)

Hasan Paşa Hassa Ordusu livâlarındandır. 1282'de (1865/66) emekli oldu. Sonra vefat etti. (II. 171)

Hasan Paşa Sadrazam Abdullah Paşa'nın oğludur. Enderûnludur. Kapıcıbaşı ve sonra Pepe Mehmed Paşa'ya damad oldu. Mîrimîran ve beylerbeyi

pâyesi ve Biga mutasarrıfı, 1279'da (1862/63) Filibe ve 1283'de (1866/67) Karasi mutasarrıfı oldu. Sonra çok vakit boşta kaldı ve 1298 (1881) başlarında Canik mutasarrıfı olup orada sene ortalarında vefat etti. Zekî ve tedbirliydi. Oğlu İzmir rüsumat nâzırı Muhyiddin Bey'di. Damadı, eski şehremini Mazhar Paşa'dır. (II. 172)

Hasan Paşa Tersane-i Âmire'de yetişip livâ ve ferik olarak liman kumandanı olmuştur. 8 Safer 1304'de (6 Kasım 1886) vefat etti Tersane ardında medfundur. (II. 173)

Hasan Paşa Arnavutdur. Bahriye livâlarından olup 1305'de (1887/88) vefat eyledi. Okmeydanı'nda medfundur. (II. 173)

Hasan Paşa Mısır hıdivi İsmail Paşa'nın üçüncü oğludur. Askerî okullarda okudu. Livâ ve ferik oldu. 1292'de (1875) kardeşleriyle müşir oldu. Savaşta Varna ciheti kumandanı ve Mısır cihadiye nâzırı olmuştur. 1296'da (1879) babasıyla Avrupa'ya gitti. Sonra dönerek padişah yâveri oldu. 9 Receb 1305'de (22 Mart 1888) 37 yaşında vefat etti. Akıllı, gayretli, cesurdu. Naşı Mısır'a gönderilip defnedildi. Aziz Bey, İzzeddin Bey, Mehmed Ali Bey adında üç oğlu kaldı. (II. 174/75)

Hasan Paşa (Abaza) İbşir Paşa'nın adamlarından olup sadâretinde birlikte getirildi. 1061'de (1651) Türkmen ağası etmişti. Paşanın katlinden sonra isyan edip kendisine Şa'bân 1066'da (Haziran 1656) vezirlikle Diyarbekir valiliği verildi. Buradan Haleb valisi oldu. Sonra yine isyanla Haleb'den Anadolu vilayetine kadar yayıldı. Köprülü Mehmed Paşa Lehistan muharebesinde olmakla Sarı Ken'an Paşa ile Tayyâr Paşazâdeler ve bazı beyler isyanına ortak oldular. Nihayet Murtaza Paşa hileyle bunları çağırmış ve Şa'bân 1069'da (Mayıs 1659) bir top atarak cümlesini misafir oldukları evlerde idam ettirmiştir. Bunlardan başka Ferhâd Paşa, Canmirza Paşa, Mardin voyvodası Siyâvuş Ağa ve kethüdası Kefeli Ali Ağa ve kapıcılar kethüdası Mehmed Ağa, Ken'an Paşa imamı ve Tayyârzâde Mustafa Paşa kethüdâsı ve oğlu gibi adamlar vardır. Bu sırada hadım kardeşi Hasan Ağa da üç oğluyla katledilmiştir. Bu da Abaza'nın arkadaşlarından dişlice haindi. Ne bu Abaza, ne İbşir ve ne de büyük Abaza devlete sâdıktı. Her biri Celâlî olduysa da devlet bu alçakları birer suretle defetmiştir. Özellikle bu şaki, ordu Lehistan'da iken ayaklanarak seferi sona erdirmişti. Lâkin isabetli tedbirlerle kendisi ve özellikle şeref ve vezareti gözetmeyen Sarı Ken'an Paşa gibi damad olmuş, Tayyâroğulları gibi devlet nimetlerinden yararlanmış adamlar ele geçip mahvedilmişlerdir. (II. 137)

Hasan Paşa (Abdülcelilzâde) Hüseyin Paşa'nın torunlarındandır. 1233'de (1818) paşalıkla Musul valisi oldu. Az müddette ayrıldı ve daha sonra vefat etti. (II. 166)

Hasan Paşa (Acem) Enderûnludur. Mîrialem olup Cemaziyelâhir 1039'da (Ocak-Şubat 1630) vezirlikle Budin valisi oldu. Azledildikten sonra Temeşvar muhafızı oldu. 1048'de (1638/39) Konya valisi ve sonra Niğde mutasarrıfı olmuştur. Başka valiliklerde dolaşıp 1057'de (1647) Haleb valisi oldu. 1058'de (1648) ayrılmış ve sonra vefat etmiştir. (II. 134/35)

Hasan Paşa (Alaca atlı) (Alaca illi) Arnavutdur. Köstendil, 1001'de

(1592/93) Kanije, 1008'de (1599/1600) İstolni- Belgrad beyliklerinde ve savaşlarda bulundu. 1012'de (1603/04) Erzurum beylerbeyi olup evvelce gönderdiği mütesellimi halk şiddetle şehre komadıklarından Şirvan valisi oldu. 1013'de (1604/05) oraya varışından bir ay sonra vefat etmiştir. Cesur ve muharipti. (II. 128)

Hasan Paşa (Arab) Rıdvan Paşa'nın torunudur. Yükselip Trablusşam beylerbeyi oldu. Bir aralık azledildi. 1049'da (1639/40) ma'zulken Seyfoğulları'nın cezalandırılmasında hizmeti geçti. 1054'de (1644) vefat etmiştir. Oğlu Hüseyin Bey'dir(→). (II. 133/34)

Hasan Paşa (Arnavut) Tâhir Paşa'nın kardeşidir. 1219'da (1804/05) mîrimîran oldu. Sonra Girit'de Asâkir-i Mısriye kumandanı ve 1231'de (1816) Medine muhafızı olup 1240'da (1824/25) vefat etti. (II. 166/67)

Hasan Paşa (Benli) Canpuladzade'ye bağlıydı. Bu sebepten Bolu mutasarrıfı oldu. 1061'de (1651) tuğlarını çaldırdı ve hasta olmakla Abaza Hasan Paşa yanına yardımcı ile götürüldü. Orada vefat etmiştir. "Canpuladlı" da denir. (II. 135)

Hasan Paşa (Bıyıklı) Enderûn'dan yetişip kapıcıbaşı, 1012'de (1603/04) turnacıbaşı ve sonra 1017'de (1608/09) Erzurum beylerbeyi oldu ve bir aralık azledildi. 1023'de (1614) ikinci defa Erzurum valisi olup İran üzerine serdâr oldu. 1027'de (1618) muharebede şehid oldu ki, o gün Mehmed Paşa ve Mustafa Paşa da esir oldular. Cesur, işbilir ve gayretliydi. (II. 131)

Hasan Paşa (Cenaze) Çerkesdir. Kazıkçı Hasan Paşa'nın kölesi ve Dizlikçi Mehmed Paşa'nın hazine kâtibi ve sonra Melek Mehmed Paşa kethüdâsı oldu. 6 Rebiyülâhir 1202'de (15 Ocak 1788) efendisi yerine vezirlikle Vidin valisi, Şevvâl'de (Temmuz) ilâveten Sivas valisi ve seraskeri oldu. Harpde muzaffer olup 3 Ramazan 1203'de (28 Mayıs 1789) hasta iken sadrazam oldu ve müh-i hümâyûnu yatağında alıp 22 gün geçince orduya geldi. Rebiyülevvel 1204'de (Aralık 1789) azledilerek Tırhala valisi olup Cemaziyelevvel'de (Ocak-Şubat 1790) vezirliği kaldırılıp Bozcaada'ya sürüldü. Zilka'de 1206'da (Haziran-Temmuz 1792) Mora, sonra Kandiye ve 1212'de (1797/98) tekrar Mora valisi olup 1213'de (1798/99) vezirliği kaldırılarak ikameti mahalli seçimine bırakıldı. Yenişehir'de oturdu. 1215'de (1800/01) vezirliği geri verilip Bender muhafızı oldu ve 2 ay sonra Hotin muhafızı olup 1217'de (1802/03) emekli oldu. Sonra tekrar Bender muhafızı oldu ve 3 Ramazan 1221'de (14 Kasım 1806) Ruslar Bender'i ansızın alınca esir oldu. Zilka'de'de (Ocak 1807) bunu Rusya'ya götürdüler. Sonra dönerek Yenişehir'de emekli oldu. 1225 (1810) tarihlerinde orada vefat eyledi. Tedbirli, gayretli, savaşçıydı. Eşi, 1228'de (1813) İstanbul'da vefat edip Eyüp'e defnedildi. (II. 164)

Hasan Paşa (Çeçenzâde) Erzurum tarafı hânedanından olup 1238'de (1822/23) mîrimîranlıkla Bâyezid mutasarrıfı, o sene Recebinde (Mart-Nisan 1823) Kars muhafızı, Cemaziyelevvel 1239 (Ocak 1824) sonunda vezirlikle Faş muhafızlığıyla Trabzon valisi, 1242'de (1826/27) Anapa muhafızlığıyla Çerakise memuru ve 1245'de (1829/30) Şark seraskerliğiy-

le Sivas valisi olup Erzurum'un zaptına yetişememesi yüzünden 1246'da (1830/31) azledilip gözden düşerek vefat eylemiştir. Kars'da iken kethüdası Abdî Ağa'ya kapıcıbaşılık verilmiştir. (II. 168)

Hasan Paşa (Çırakçı) Mîrlivâlıktan Rebiyülevvel 1063'te (Şubat 1653) Konya valisi oldu. 1065'de (1655) ayrıldı ve sonra vefat etti. (II. 135)

Hasan Paşa (Damad-ı Padişahî) Moralıdır. Çukadar-ı şehriyârî oldu. 1095'de (1684) silahdar-ı şehriyârî oldu. 1099'da (1688) vezirlikle Mısır valisi oldu. 1101'de (1689/90) azledildi ve Bursa ve İzmit mutasarrıfı oldu. 1102'de (1690/91) IV. Mehmed'in kızı Hadice Sultan nikâh olunarak Boğaz muhafızı oldu. 1105'de (1693/94) Sakız muhafızı oldu ve 1106'da (1694/95) orasını düşmana teslim etmesiyle hapsedildi. Sonra Kefe sancağı verilip buradan beşinci vezir oldu. Sonra rikâb-ı hümâyûn kaymakamı olup 1107'de (1695/96) Haleb valisi oldu. 1108'de (1696/97) Konya valisi, 1110'da (1698/99) azilden sonra İstanbul kaymakamı oldu. Bir aralık azledildiyse de II. Mustafa'nın tahttan indirilmesi ve III. Ahmed'in tahta çıkması sırasında 1115'de (1703) tekrar kaymakam oldu. Bu sene sadrazam olup 28 Cemaziyelevvel 1116'da (28 Eylül 1704) azledildi ve eşi ile İzmit'de emekli olarak ikameti ferman buyuruldu. Cemaziyelevvel 1119'da (Ağustos 1707) ikinci defa Mısır valisi olup eşi İstanbul'a getirildi. Şa'bân 1120'de (Ekim-Kasım 1708) Trablusşam ve sonra Rakka valisi olmuştur. Zilhicce 1125'de (Aralık 1713/Ocak 1714) vefat etti. Kendisinden bir sene önce oğlu Abbas Bey vefat etti ve Murad Paşa Mezarlığı'na defnedildi. Oğlu Halil Paşa'dır. (II. 146)

Hasan Paşa (Damad-ı Şehriyârî) Çatalcalı bir yeniçerinin oğludur. Çeşnigir Mehmed Ağa'ya hizmetle saraç şâkirdi oldu. Ağasının vefatında Saraçhane'ye alınıp sonra Hacı Mustafa Ağa'ya intisap etti. Ağa, dârüssaâde ağası olunca matbah emini, çavuşbaşı, 1024'de (1615) kapıcıbaşı ve mîrahûr-ı evvel oldu. 1030'da (1621) beylerbeyilikle kapdan-ı deryâ oldu. 1035'de (1625/26) azledilip vezir rütbesiyle kubbenişîn oldu. 1041'de (1631/32) Yenişehir'e asker sürmeye gidip o sene içinde vefat etti. Gedikpaşa'da bir mescid yapmış ve altına defnedilmiştir. Güzel hizmetlerde bulunmuştur. I. Ahmed'in sultanlarından birini nikâh eylemişti. (II. 132)

Hasan Paşa (Deli) Karayazıcı Abdülhalim'in kardeşi olup Karaman eyaletini ele geçirmişti. Anadolu Valisi Hâfız Paşa'yı Kütahya'da sıkıştırıp şehrin etrafını yakmıştı. Bu sebepten başındaki eşkıyayı dağıtmak üzere 1010'da (1601/02) avutulmak için Bosna beylerbeyi oldu. Orada düşmanla ittifakı işitilip Temeşvar'a nakledildi. 1014'de (1605/06) Tiryaki Hasan Paşa, bu haini yeğeni Küçük Bey'le beraber katleyledi. (II. 128)

Hasan Paşa (Doğancı) Doğancılıktan yetişip paşalıkla 1058'de (1648) Kengırı paşası oldu. Girit harbinde hazır bulunup oralarda ömrünü tüketti. (II. 134)

Hasan Paşa (Elliiki) Ocaktan yetişip kul kethüdâsı ve 16 Şevvâl 1200'de (12 Ağustos 1786) yeniçeri ağası oldu. 19 Safer 1202'de (30 Kasım 1787) vezirlik verildi. O sene 16 Cemaziyelevvelinde (23 Şubat 1788) rikâb kayma-

kamı olup 24 Zilhicce 1202'de (25 Eylül 1788) azledildi ve Ruscuk muhafızı oldu. Receb 1204'de (Mart-Nisan 1790) sadâret değişiminde kaymakam oldu. O sene Ramazanında (Nisan-Mayıs 1790) ikinci defa yeniçeri ağası olup 1205'de (1790/91) Pazarcık ve sonra Bender muhafızı oldu. 1212'de (1797/98) Haleb valisi, sonra 1214'de (1799/1800) rikâb kaymakamı, 1215'de (1800/01) Eflâk canibine memuren Niğbolu muhafızı, 1216'da (1801/02) Belgrad muhafızı, 1219'da (1804/05) Diyarbekir valisi olup 1220'de (1805) azledildi. Cemaziyelevvel 1224'de (Haziran-Temmuz 1809) tekrar rikâb-ı hümâyûn kaymakamı olup 25 Ramazan'da (3 Kasım) azledildi. Receb 1225'de (Ağustos 1810) vefat etti. Kadıköy'de Söğütlüçeşme'de medfundur. 97 yaşındaydı. Ekseriya sadâret değişiminde kaymakam olmakla kaymakamlığı 8 defaya ulaşmıştı. Saf dil, ümmî, tedbirli, güçlüydü. (II. 165)

Hasan Paşa (Eyüplü) Matlı Mustafa Bey'in oğludur. Eyüp'de oturduğundan o nâmı aldı. Kara Mustafa Paşa'nın Enderûn ağası olup buradan saraya çakırcıbaşı ve mîrialem olup 1105'de (1693/94) emekli edildi. II. Mustafa'nın tahta çıkışında 1106'da (1695) Rumeli pâyesiyle kapıcılar kethüdâsı oldu. 1109'da (1697/98) vezirlikle Bosna valisi olmuş ve sonra Babadağı'na memur edilmiştir. Sonra Edirne muhafızı oldu ve oradan 1110'da (1698/99) Haleb valisi, 1111'de (1699/1700) Rakka valisi, 1113'de (1701/02) Bağdad seraskeri, 1114'de (1702/03) Diyarbekir, Cemaziyelâhir 1115'de (Ekim 1703) Şehrizor ve Basra ve sonra Kastamonu valisi oldu. Muharrem 1116'da (Mayıs 1704) Bağdad valisi oldu ve urbânı cezalandırdı. 20 sene orada valilikle 1136'da (1723/24) vefat eyledi. Vakur, cesur, devletin temel direği ve güler yüzlüydü. Kirmanşahan'ı feth eyledi. Konya'da Hz. Mevlânâ Türbesi'ni inşa etti. Oğulları Ahmed Paşa, Abdurrahman Paşa ve Ali Paşa'dır. Ahmed Paşa'nın damadı Mızraklı Süleyman Paşa ve onun damadı Ali Paşa'dır. (II. 149)

Hasan Paşa (Firari) (Kesici) Kerküklüdür. Amcazâde Hüseyin Paşa'nın emekdarlarından olup kapıcılar kethüdâsı, 1109'da (1697) başbaki kulu ve o sene Rebiyülevvelinde (Eylül-Ekim 1697) Sadâret kethüdâsı, Rebiyülâhir'de (Ekim-Kasım 1697) vezirlikle Mısır valisi ve Rebiyülâhir 1111'de (Ekim 1699) Şam valisi ve 1113'de (1701/2) Şehrizor valisi oldu. Oğlu sadrazam Baynueğri Abdullah Paşa'dır. (I. 145)

Hasan Paşa (Gazi) (Palabıyık) Gelibolulu tâcir Hacı Mehmed'in kölesidir. Efendisinin oğulları ile münakaşa edip onları dövünce öteye beriye gönderildi. 1152'de (1739/40) yeniçeri olup yiğitlik göstermiş ve sonra Cezâyir'e gitmek üzere Cezâyir gemisi denize açıldığında tesadüf eylediği yabancı gemisine ranpa edip düşman gemisine atlamış, gemiler hava muhalefeti ile açıldığında bir başına 15 kadar tayfasını öldürüp kalanını kamaraya kapatmış ve kendisi yatağanıyla gemide ve deniz ortasında yalnız kalınca Cezâyirliler gelerek alıp Cezayir'e götürmüşlerdir. Dayı bu yiğitliğini işitince gemiyle bir de kahvehane bahşetmiş, dayılar arasına dahil eylemiştir. Az vakitte şöhret kazanıp Tlemsen beyi oldu. Sonra Cezâyir ileri gelenleri ile aralarında düşmanlık

çıkınca İspanya'ya göç etmiş ve İspanyalıların düşmanca davranışı üzerine Napoli'ye gelmiş ve oradan İstanbul'a ulaşmıştır. Cemaziyelâhir 1174'de (Ocak 1761) bir tersane gemisine kapdan edilip yiğitliği görülmüş, Muharrem 1184'de (Mayıs 1770) mîrimîranlıkla kapucâne olmuş ve Limni Adası'nı düşmandan kurtarıp "Gazi" unvanını elde etmiştir. O sene Cemaziyelâhirinde (Eylül-Ekim 1770) vezirlikle kapdan-ı deryâ olmuştur. Zilka'de 1186'da (Şubat 1773) Boğaz muhafızı olup Muharrem 1188'de (Mart-Nisan 1774) Anadolu eyaletiyle Ruscuk seraskeri oldu. Bu sene ikinci defa kapdan oldu. 1193'de (1779) Mora vilayeti ilâve olarak verildi. 1199'da (1785) sadâret kaymakamı olup sadrazamın gelişinin ardından bu memuriyeti son buldu. 24 Receb 1203'de (20 Nisan 1789) kapdanlıktan azlolunup Şa'bân'da (Mayıs) Özi seraskeri oldu ve İsmail'de düşmanı bozdu. Rebiyülevvel 1204 başında (19 Kasım 1789) sadrazam oldu. 29 Rebiyülevvel 1204'de (16 Aralık 1789) Şumnu'ya ulaşmış ve 14 Receb 1204'de (30 Mart 1790) vefat etmiştir. Şumnu'da yaptırdığı Bektaşî Tekkesi'ne defnedildi. Tersanede kalyoncuları bir kışla yaptı. Cezâyir-i Bahr-i Sefid'de özellikle Midilli'de hayrâtı vardır. Midilli'ye 4 saat yerden su getirip çeşmeler yaptı. Bakla'da çeşmesi, Vize yakınında camii, hamam ve üç çeşmesi ve ada içinde paşa köşkü, bir mermer büyük havuz, Limmi, Sakız ve İstanköy adalarında çeşmeler inşa ve pek çok hayrât meydana getirmiştir. Devlete birçok hizmet görüp Mısır ve Beriyyetüş-Şam taraflarında harplerde muzaffer oldu. Aşırı cesaretle tanınmış, adaletli, dindar, tedbirliydi. Bir arslanı kendisine iliştirmişti. Tersanede bağsız gezer ve yanında yatırarak eğlenirdi. Yaşı 80'dir. Rusya harbinde binlerce kese yardımda bulundu. 70 bin keselik malikânesi olup irtikâbı varmış. Zevcesi Emine Hanım binti Hacı Osman 1224'de (1809) ve kızı Habibe Hanım 1202'de (1787/88) vefat eyledi. Silahdarı İbrahim Ağa'dır(→). (II. 159/60)

Hasan Paşa (Hacı) Yorgancı Hacı Mustafa'nın oğludur. Tophane'de yetişip livâ ve ferik ve sonra Tophane Meclisi reisi oldu. Birkaç sene sonra Dâr-ı Şûrâ azalığıyla azledildi. Muharrem 1291'de (Şubat-Mart 1874) Beyoğlu mutasarrıfı ve o senenin Şa'bânında (Eylül) Fırka-i Zabıta reisi ve sonra Çatalca topçu kumandanı oldu. 2 Şa'bân 1299'da (19 Haziran 1882) vefat etti. Doğru, tedbirliydi. Üsküdar'da medfundur. (II. 172/73)

Hasan Paşa (Hacıkıran) Çerkesdir. Enderûn'dan yetişip rikâbdar ve 1106'da (1694/95) silahdar oldu. Ardından o sene vezirlikle Şam valisi oldu. 1112'de (1700/01) azledilip Sakız'a sürülmüş ve kethüdâsı katledilmiştir. Bırakıldıktan sonra Hanya valisi, 1115'de (1703/04) Van valisi ve Zilka'de 1115'de (Mart 1704) Haleb, 1117'de (1705/06) Maraş, 1118'de (1706/07) Konya, Cemaziyelevvel 1119'da (Ağustos 1707) Anadolu, Zilka'de 1120'de (Ocak 1709) Basra ve Şevvâl 1121'de (Aralık 1709) Silifke sancağı verilmiş ve 16 Receb 1122'de (10 Eylül 1710) vefat etmiştir. Gayretli ve tedbirliydi. (II. 146)

Hasan Paşa (Hadım) Kapdan Hayreddin Paşa'nın meşhur gazilerinden olup ondan sonra Cezâyir beyi olmuştur. Bir hayli vakit İspanya do-

nanmasıyla harp eyledi. 960 (1553) tarihinde vefat eyledi. (II. 121)

Hasan Paşa (Hadım) Saray akağalarından olup hazinedarbaşı ve Cemaziyevvel 988'de (Haziran-Temmuz 1580) Mısır beylerbeyi oldu. 991'de (1583) azledilerek Yedikule'de hapsedildi. Bırakıldıktan sonra 996'da (1588) vezirlikle Şirvan, sonra Tebriz ve tekrar Şirvan valisi oldu. Zilka'de 1003'de (Temmuz 1595) kubbe veziri olup Eğri seferinde İstanbul kaymakamı oldu. 23 Rebiyülevvel 1007'de (24 Ekim 1598) sadrazam oldu. 6 Ramazan 1007'de (2 Nisan 1599) katledildi. Ayasofya semtinde medrese ve çeşmesi olup sebilinde defnolundu. Zulme düşkün olduğundan sadrazamlığında bazı ileri gelenlerin yok edilmesine çalışması kötü sonuna sebep oldu. (II. 125)

Hasan Paşa (Hattat) Toraman Hasan Ağa'yı katletmesi üzerine Enderun'da şöhret alıp mîrahûr-ı evvel olmuştur. Receb 1041'de (Şubat 1632) yeniçeri ağası olup az vakitte azledildi ve o sene 21 Şa'bânında (14 Mart 1632) Bosna valisi oldu. 1042'de (1632/33) katline ferman çıktığından Bosna'da kayboldu. Sonra İstanbul'a gelip yalnızlığa çekildiğinden kimse bilemedi. Bu halde ömrü son buldu. (II. 133)

Hasan Paşa (Hazinedar) Yusuf Paşa'nın kethüdâsıdır. Beylerbeyilikle Azak muhafızı oldu. 1108'de (1696/97) vefat etti. (II. 143)

Hasan Paşa (Hazinedarbaşızâde) Enderûnludur. Yükselip 1083'de (1672) Hasoda kethüdâsı oldu. Saraydan çıkarıldıktan sonra Eskişehir ve Hamid mutasarrıfı oldu. Sonra Varat muhafızı olup 1092'de (1681) o cihet kumandanı oldu. 1098'de (1687) Ösek'e memur edilip gitmeyince sürüldü. 1099'da (1688) Belgrad muhafızı, sonra Haleb valiliğiyle Engürüs serdârı oldu. Ardından Boğaz muhafızı olup Safer 1100'de (Aralık 1688) vefat etti. Marifetli ve idareliydi. (II. 142)

Hasan Paşa (Hocazâde) Debrelidir. Beylerden olup savaşlarda yararlık göstermekle beylerbeyi pâyesiyle Uyvar muhafızı oldu. 1095'de (1684) Rumeli beylerbeyi olup Budin muhasarasında vezirlik rütbesi ihsan buyuruldu. Ramazan 1096'da (Ağustos 1685) evlâd ve akrabasıyla düşmanla çarpışarak şehid oldular. Yaşı 50'yi geçmemişti. Akıllı, tedbirli, sâdık, cesurdu. (II. 140/41)

Hasan Paşa (İvâzoğlu) Yükselerek mîrimîran, Zilka'de 1115'de (Mart 1704) Cebeliaclûn mutasarrıfı olup, Cemaziyelâhir 1119'da (Eylül 1707) hac emiri oldu. Orada vefat eyledi. (II. 145)

Hasan Paşa (Kara) Molla Alâeddin Ali Esved'in oğludur. Molla Fenârî'nin arkadaşı bir fâzıl müderris oldu. 826'da (1423) kazasker olup sonra vezir oldu. II. Murad devrinde (1421-1451) vefatında Bursa'da medresesine defnedildi. *Merâh*'ı şerhetmiştir. (II. 117/18)

Hasan Paşa (Kara) (Hacı) Maliyeden yetişip defterdar kaymakamı oldu. 1053 Kadir gecesi (9 Aralık 1643) başdefterdar olarak Muharrem 1054'de (Mart 1644) azledilip Trablusşam mutasarrıfı oldu. O sene azledildi. Sonra başka görevlerde bulunup 1064'de (1654) tekrar Trablusşam mutasarrıfı oldu. 1065'de (1655) azledildi ve başka görevlerde bulundu. 1072'de (1661/62) Diyarbekir valisi oldu ve 1073'de (1662/63) azledilip sonra vefat etti. (II. 138)

Hasan Paşa (Kesici Patna) Yükselip bostancıbaşı oldu. 1115'de (1703/04) zulmü görünce mîrimîranlıkla Avlonya mutasarrıfı oldu. 1117'de (1705/06) vefat etti. (II. 145)

Hasan Paşa (Kirli) Siyâvuş Paşa mensuplarından olup mîrialem ve başkapıcıbaşı olmuş, 995'de (1587) Temeşvar beylerbeyi olup Receb 998'de (Mayıs 1590) Anadolu beylerbeyi ve 1001'de (1592/93) Rumeli beylerbeyi ve Ramazan 1001'de (Haziran 1593) vezirlikle yine Temeşvar valisi oldu. 1002'de (1593/94) Şam valisi olmuş, 1003'de (1594/95) vefat eylemiştir. Değmeş kabristanında medfundur. Dürüst ve cesurdu. (II. 124)

Hasan Paşa (Kirli) Enderûnludur. Yükselip çakırcıbaşı oldu. Sonra beyler mesleğine girerek Sinan Paşa'ya damad oldu. 995 (1587) tarihlerinde Anadolu beylerbeyi olup 997'de (1589) Şehrizor valisi olduysa da istifa eyledi. 998'de (1590) Konya valisi, sonra 1001'de (1592/93) Trablusşam ve sonra Temeşvar valisi oldu. Telli Hasan Paşa'yı kurtaramadığından gözden düştü. Sonra Revan valisi ve 1006'da (1597/98) Erzurum valisi olup 1008'de (1599/1600) şehid olmuştur. (II. 125)

Hasan Paşa (Koca) Kalaylıkoz Ahmed Paşa'nın kethüdâsı olup 1110'da (1698/99) mîrimîranlıkla Basra valisi oldu. Zamanında Acemler Kerbelâ'ya girince azledildi. Sonra Bursa muhafızı oldu. Edirne olayları sırasında vezirlikle Bosna valisi olup 1116'da (1704/05) yeniçeri ağası oldu. Bir ayda tekrar Bursa paşası olup sonra Kastamonu ve sonra ikinci defa Basra valisi, 1122'de (1710) Anadolu valisi ve 1124'de (1712) Van ve 1125'de (1713) Niğbolu ve 1126'da (1714) Konya valisi oldu. Sonra vefat etti. Tedbirli ve güçlüydü. (II. 147/48)

Hasan Paşa (Koca) (Konakçı) Arnavutdur. Musâhib Mustafa Paşa'nın kethüdâsı olup 1092'de (1681) konakçı suretiyle Çirmen mutasarrıfı oldu. 1094'de (1683) Kanije beylerbeyi oldu. Sonra Sayda beylerbeyi oldu. 1098'de (1687) vefat eyledi (II. 141)

Hasan Paşa (Kolçak) Mîrimîrandan olup 1176'da (1762/63) Kengırı mutasarrıfı oldu. Sonra vefat eyledi. (II. 154)

Hasan Paşa (Kör) Sancakbeylerinden olarak 1065'de (1655) Anadolu beylerbeyi ve Zilhicce'de (Ekim) Karaman ve 1067'de (1656/57) ikinci defa Anadolu valisi oldu. 1068'de (1657/58) vezirlikle İstanbul kaymakamı oldu. Şa'bân'da (Mayıs 1658) Edirne'ye çağrılarak Girit serdârı oldu. 1070'de (1659/60) katline ferman çıktıysa da fermanın varışından birkaç gün evvel eceliyle vefat etti. Hizmeti görülmedi. (II. 138)

Hasan Paşa (Küçük) Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip sekbanbaşı, 1047'de (1637/38) yeniçeri ağası, Şa'bân 1048'de (Aralık 1638) Bağdad beylerbeyi, Muharrem 1049'da (Mayıs 1639) Van ve ardından Trablusşam ve 1050'de (1640) Erzurum valisi olup 1051'de (1641) Konya'ya sürüldü. Muharrem 1052'e (Nisan 1642) ikinci defa Bağdad, 1054'de (1644) Maraş ve 1055'de (1645) Rumeli valisi olup Girit'e harbe memur edilmiştir. 1058'de (1648) Girit'de bir top güllesiyle ayakları gitmiş ve yaradan dolayı vefat etmiştir. (II. 134)

Hasan Paşa (Küçük) Beylerden olup yiğitlik ve cesareti Trablusşam

mutasarrıflı ve sonra 1092'de (1681) bilfiil Rumeli beylerbeyi olmasına sebep olmuştur. 1094'de (1683) Viyana önünde şehid oldu. (II. 140)

Hasan Paşa (Küçük) Ocaktan yetişip silahdar ağası ve 1095'de (1684) Silifke paşası olmuştur. Daha sonra vefat etti. (II. 140)

Hasan Paşa (Küçük) Yükselip kapıcıbaşı, 1109'da (1697/98) küçük mîrahûr, sonra 1112'de (1700/01) silahdar ağası, 1116'da (1704/05) başdeftardar ve azilden sonra mîrimîran oldu. 1119'da (1707) ikinci defa defterdar oldu. 1121'de (1709) azledildi ve 1123'de (1711) vefat etti. (II. 146)

Hasan Paşa (Leh) (Pehlivan) Hasodadan yetişip 1067'de (1656/57) hazine kethüdâsı ve sonra padişah musâhibi oldu. 1073'de (1662/63) vezirlik umar iken mahrum olarak kapıcıbaşılıkla saraydan çıkarıldı. Ramazan 1074'de (Nisan 1664) ayrıldı. 1076'da (1665/66) Ankara, sonra Maraş ve sonra Özi ve Silistre valisi olup 1078'de (1667/68) teftiş edildi. Kaçıp saklanınca beylerbeyiliği kaldırıldı, sonra affedildi ve daha sonra vefat eyledi. (II. 138/39)

Hasan Paşa (Macar) (Kazıkçı) (Hacı) Yeniçeridir. Rübiyülevvel 1161'de (Mart 1748) zağarcıbaşılıktan kul kethüdası oldu. 25 Şa'bân 1161'de (16 Ağustos 1748) azledilerek Hezargrad'a sürüldü. Bırakıldıktan sonra 24 Şa'bân 1164'de (18 Temmuz 1751) yeniçeri ağası oldu. Şa'bân 1165'de (Haziran-Temmuz 1752) ayrıldıktan sonra bir aralık mîrîmiran rütbesiyle Hotin mutasarrıfı oldu. 1167'de (1754) Tırhala mutasarrıfı olup Rebiyülevvel 1171'de (Kasım 1757) vezirlik verildi. Cemaziyelevvel 1171'de (Ocak 1758) ilâveten Belgrad muhafızı oldu. Şa'bân 1172'de (Nisan 1759) Tırhala, sonra yine Belgrad muhafızı ve 15 Receb 1174'de (20 Şubat 1761) kapdan-ı deryâ oldu. Cemaziyelevvel 1175'de (Aralık 1761) Edirne muhafızı oldukta reddedince vezirliği alınarak Resmo'ya sürüldü. 1176'da (1762/63) Kıbrıs, sonra Ağrıboz valisi, 1178'de (1764/65) Mısır valisi, 1179'da (1765/66) İçel mutasarrıfı ve Zilhicce 1180'de (Mayıs 1767) Van, Cemaziyelevvel 1181'de (Kasım-Aralık 1767) Maraş ve Şevvâl'de (Nisan-Mayıs 1768) Tırhala ve sonra Belgrad valisi oldu. Orada kısa süre sonra vefat eyledi. Tedbirli ve güçlüydü. Uzun boyludur. "Uzun Hasan Paşa" da denir. (II. 154/55)

Hasan Paşa (Mollacık) Baltacı Ocağı'ndan yetişip çıkarak hâcegânlıkla Haremeyn muhasebecisi oldu. Sonra Vâlide Turhan Sultan, Haseki Camii'nde güzel hizmetini görüp kendisine kethüdâ yaptı. Onun vefatında Gülnûş Emetullah Sultan'a haseki iken kethüdâ oldu. Cemaziyelevvel 1098'de (Mart-Nisan 1687) vezirlikle Mısır valisi oldu. 1099'da (1687/88) Bağdad valisi oldu. 1100'de (1688/89) azledildi. 1101'de (1689/90) ikinci defa Bağdad valisi ve 1103'de (1691/92) Şehrizor valisi oldu. 1107'de (1695/96) Rodos muhafızı iken emekli oldu. 1109'da (1697/98) vezirliği kaldırılarak İzmit sancağı ile Sakız'a gönderildi. 1110'da (1698/99) muhafızlığıyla vezirliği geri verildi. 1112'de (1700/01) vefat eyledi. (II. 144)

Hasan Paşa (Muhassıl) (Küçük) Vidin â'yânından olup 1104'de (1692/93) Vidin beylerbeyi oldu. 1108'de (1696/97) Teke mutasarrıfıydı. 1109'

da (1697/98) Sentine muharebesinde şehid oldu. (II. 144)

Hasan Paşa (Müezzin) Enderûn peşkir ağası ve dülbend ağası, sonra bostancıbaşı oldu. Rebiyülevvel 1099'da (Ocak 1688) yeniçeri ağası olup o sene vezirlik verildi ve ardından Van valisi olup ahâli ile geçinemediğinden 1101'de (1689/90) azledildi. 1104'de (1692/93) tahsilat memuriyetiyle Sofya'ya gönderilip orada 1105 (1693/94) yılından sonra vefat etti. (II. 142/43)

Hasan Paşa (Nakkaş) Enderûn'dan yetişmedir. 1005'de (1596/97) büyük mîrahûr olup Rebiyülâhir 1011'de (Eylül-Ekim 1602) yeniçeri ağası oldu. Zilka'de'de (Nisan 1603) azledilip kapıcıbaşı oldu. Zilka'de 1012'de (Nisan 1604) tekrar yeniçeri ağası oldu. 1013'de (1604/05) azledilerek Rumeli beylerbeyi oldu. 1014'de (1605/06) azledilip vezirlik verildi. 1015'de (1606/07) sadâret kaymakamı oldu. 1016'da (1607/08) Celâli üzerine serdâr olup galip gelemeden dönünce kubbe veziri oldu. Birkaç sene sonra emekli edildi. Ramazan 1032'de (Temmuz 1623) vefat etti. Eyüp'de medfundur. Ne iyi hizmetle ve ne de kötü hizmetle şöhret almamıştır. Mutedil adamdı. (II. 131)

Hasan Paşa (Navluncu) Beylerden olup 1096'da (1685) Ehlevne muhafızı olmuş ve bir-iki sene sonra vefat etmiştir. (II. 141)

Hasan Paşa (Peçelizâde) Canik mîrlivâsı olup 1108'de (1696/97) vefat etti. (II. 143)

Hasan Paşa (Saatçi) Enderûn'dan yetişip çukadar-ı şehriyârî oldu. Şa'bân 992'de (Ağustos 1584) mîrahûr-ı sânî olup 997'de (1589) mîrahûr-ı evvel oldu. Muharrem 999'da (Kasım 1590) yeniçeri ağası oldu. O sene Rebiyülevvelinde (Ocak 1591) Rumeli beylerbeyi oldu. 1001'de (1592/93) azilden sonra Diyarbekir valisi olup 1002'de (1593/94) azlinin ardından kubbe veziri oldu. 1010'da (1601/02) sadâret kaymakamı oldu. Zamanında çoğunlukla üzücü haberler geldiğinden 1011'de (1602/03) azledilerek Trabzon'a nakledildi. 1012'de (1603/04) Erzurum serdârı olarak gitmiş ve 1012 sonlarında (1604 başları) vefat eylemiştir. III. Murad'ın bir müddet gözdesi ve Yemişçi Hasan Paşa'nın kıskandığı adam olmuştur. Ilımlıydı. (II. 127)

Hasan Paşa (Sarıkçı) Enderûn'da sarıkçıbaşı oldu. Sonra rikâbdar-ı şehriyâri olarak 1078'de (1667/68) Şehrizor beylerbeyi oldu. 1083'de (1672/73) Anadolu beylerbeyi olup 1086'da (1675) orada vefat eyledi. (II. 139)

Hasan Paşa (Selözzâde) 1157'de (1744) Tırhala mutasarrıfı olmuş bir mîrimîrandır. Safer 1164'de (Ocak 1751) vefat eden Karahisar-ı Sâhib mutasarrıfı Seyyid Hasan Paşa bu zat olmalıdır. (II. 152)

Hasan Paşa (Sencivan) Hayreddin Paşa mensuplarından ve deryâ beylerinden olup Kefe beylerbeyi oldu. 1000'de (1592) azledilmiş ve ardından vefat etmiştir. Oğlu Sencivanoğlu'dur(→). (II. 124)

Hasan Paşa (Seyyid) Şarkî Karahisar'da İskefser köylerinden Odunköylüdür. Yeniçeri Ocağı'ndan yetişerek kul kethüdâsı olup, Rebiyülevvel 1151'de (Haziran-Temmuz 1738) yeniçeri ağası oldu. 1152'de (1739/40) vezirlik verildi. Şa'bân 1156'da

(Eylül-Ekim 1743) sadrazam olup 2 Receb 1159'da (21 Temmuz 1746) azledilerek Rodos'a sürüldü. Rebiyülevvel 1160'da (Mart 1747) İçel'e, Zilka'de 1161'de (Ekim-Kasım 1748) Diyarbekir'e vali oldu. Zilhicce 1161'de (Kasım-Aralık 1748) orada vefat eyledi. Safdil, yumuşak huylu, doğru, riyasız ve ümmî idi. Fenâyî Mescidi'ne minber koydu. Unkapanı'nda çeşme, Sultan Bâyezid civarında cami, sebil, han ve mektep yaptı. Oğlu Seyyid İsmail Bey'le kızı Rukiye Hanım, 1156'da (1743) vefat edip Sultan Bâyezid civarında Kapdanpaşa Mezarlığı'nda defnedildiler. Diğer oğlu sudûrdan Said Bey ve damadı Abdî Ağa'dır. (II. 152/53)

Hasan Paşa (Seyyid) Dimetokalı bir Pomakdır. Kapıcıbaşı ve kasapbaşı, 1224'de (1809) matbah emini, sonra yine kasapbaşı oldu. 22 Rebiyülâhir 1233'de (1 Mart 1818) vezirlikle Bursa valisi olup 12 Şevvâl'de (15 Ağustos 1818) kapdan-ı deryâ oldu. 2 Ramazan 1234'de (25 Haziran 1819) gemilere aklınca istihkâm inşasına kalkışması üzerine azledildi. Sonra Ağrıboz, Muharrem 1236'da (Ekim 1820) Karlıili ve sonra İnebahtı muhafızı, 1237'de (1821/22) Azak'a memuren Sivas valisi, Şevvâl'de (Haziran-Temmuz 1822) Ağrıboz valisi, 1238'de (1822/23) serasker vekili ve Rebiyülevvel 1240'da (Kasım 1824) Narda muhafızı olup sonra vezirliği kaldırıldı. 1244'de (1828) vezirliği geri verilip ordu maiyetinde istihdam olunup sonra Teke sancağıyla ordu seraskeri oldu. O sene Cemaziyelevvelinde (Kasım 1828) vezirliği kaldırılıp çiftliğine gönderildi. Az müddette orada vefat etti. Bir çeşmesi vardır. Kethüdâsı Mehmed Said Ağa, Bursa valiliğinde kapıcıbaşı oldu. Bu Hasan Paşa'nın kabzımalı Hasan Hulusî Efendi, 29 Ramazan 1237'de (19 Haziran 1822) vefat etmiştir ki, bunun oğlu Hacı Hüseyin Hüsnî Efendi, Cemaziyelâhir 1281'de (Kasım 1864) vefat etmiştir. Üsküdar'da medfundurlar. Bu Hacı Hüseyin Efendi'nin oğlu emekli vükelâdan eski dahiliye nâzırı Mehmed Said Efendi'dir. Hasan Efendi'nin bir torunu da hâcegândan Es'ad Ahmed Efendi'dir ki, Muharrem 1268'de (Kasım 1851) vefat etmiştir. (II. 167/68)

Hasan Paşa (Seyyid) (Karslızâde) Adana â'yânıdır. Şevvâl 1183'de (Şubat 1770) Adana valisi ve harbe asker sevkine memur oldu. Muharrem 1184'de (Mayıs 1770) Çorum sancağı verildi. Sonra vefat etmiştir. (II. 155)

Hasan Paşa (Sokolluzâde) Sokollu Mehmed Paşa'nın büyük oğludur. Babasının sadrazamlığında beylerden olup 978'de (1570/71) Diyarbekir beylerbeyi oldu. Sonra dört defa Şam ve iki kere Bosna ve bir kere Erzurum, Anadolu, Rumeli, Temeşvar, Budin valisi oldu. 1004'de (1595/96) beşinci vezir oldu. 1005'de (1596/97) Belgrad muhafızı, 1006'da (1597/98) Bağdad valisi oldu. 1012'de (1603/04) azledildi. 1013'de (1604/05) Karayazıcı üzerine serdâr olarak Tokat'a gelmiş ve 25 bin kadar eşkıya kırmıştır. Eşkıya, kale dışında oturduğu yeri öğrenerek tüfenkle vurup şehid ettiler. Çelebi, cesur, azamet ve debdebeye düşkündü. Bağdad'da cami ve revak yaptı. Oturduğu yere gümüşten bir set yaptırıp ağaç ve çiçek resimleriyle doldurmuştu. (II. 127)

Hasan Paşa (Şerif) (Çelebizâde) Ruscuk â'yânından Çelebi Süleyman

Ağa'nın oğludur. Serdengeçti ağası olup Kırım Giray'a çapula giderek hayli yiğitlik gösterdi. Babasının vefatında mirasyedi olup kapıcıbaşı olarak sıkıntı zamanında Muhsinzâde'ye caizesini beğendirip Cemaziyelâhir 1187'de (Ağustos-Eylül 1773) vezirlikle Ruscuk muhafızı oldu. 1188'de (1774) barış yapılmasının ardından vezirliği kaldırıldı. Gümülcine, Ruscuk ve Selânik'de sürgün olarak senelerce oturdu. Silahdar Çelik Mustafa Paşa'nın ricasıyla Safer 1202'de (Kasım 1787) başlarınca vezirliği geri verilerek Misivri muhafızı, sonra Vidin ve Rahova muhafızı oldu. 1204'de (1789/90) sadrazam olup 1205'de (1790/91) vefat etti. Hüdâî Tekkesi'nde medfundur. Zekî, akıllı, dirayetliydi. Halkın mallarına el uzatması, gözden düşmesine sebep olmuştur. Hüdâî Tekkesi'nde hayrâtı vardır. Oğlu Ahmed Bey'dir. Kardeşi Seyyid Mehmed Ağa'dır. (II. 160)

Hasan Paşa (Şeyhoğlu) Mîrimîran ve İçel mutasarrıfı idi. 1109'da (1697/98) Sentine harbinde bulunarak kurtuldu. Bu senelerde vefat etti. (II. 144)

Hasan Paşa (Tatar) Topçu beylerinden olup mîrlivâ ve Karadeniz Boğazı muhafızı oldu. Safer 1276'da (Eylül 1869) Çerkes Hüseyin Paşa'nın hainliğini haber vermesinden dolayı ferik olduysa da az müddette kendisi de gözden düştü. Emekli olarak 1298'de (1881) vefat eyledi. (II. 172)

Hasan Paşa (Tırnakçı) Çerkesdir. Enderûn'da yetişip 1004'de (1595/96) büyük mîrahûr oldu. Safer 1005'de (Ekim 1596) yeniçeri ağası oldu. Zilhicce'de (Temmuz-Ağustos 1597) azledildi ve sonra kubbe veziri oldu. Oradan 1009'da (1600/01) Bağdad valisi oldu. 1010'da (1601/02) tekrar kubbe veziri olup 1011'de (1602/03) yine Bağdad valisi oldu. Gitmeden Yemişçi Hasan Paşa'nın gadriyle katledilmiştir. Gayet azametli olup seferde yeniçeri ağası iken Murad Paşa'nın ve Sofu Sinan Paşa'nın önüne geçerdi. Bir defa Lala Mehmed Paşa'nın da önüne geçmek hevesine düşdükde "haddini bil" demekle utandı. Hoş, şevket ve şan heveslisiydi. Kardeşi Hüseyin Paşa'dır. (II. 126)

Hasan Paşa (Tiryaki) Enderûn'dan yetişip III. Murad'ın tahta çıkmasıyla (1574) rikâbdar-ı şehriyârî olmuştu. Sonra saraydan çıkarak 20 sene kadar Sigetvar beyi ve sonra beylerbeyi oldu. Eflâk muharebesinde yalnız başına kaldığında harbe devam edip ağası zorla kemerinden tutup çıkardı. 1003'de (1594/95) Bosna ve sonra Kanije beylerbeyi ve 1006'da (1597/98) ikinci defa Bosna beylerbeyi oldu. 1007'de (1598/99) harpde Semendire beyi Mehmed Bey'le beraber yaralandılar. Sonra Kanije'ye gönderilip orada mahsur kaldı. Tatlı hilelerle düşman ordusunu perişan etmekle dördüncü vezir oldu. 1010'da (1601/02) üçüncü defa Bosna ve 1011'de (1602/03) Budin valisi olup azledildi. Receb 1014'de (Kasım 1605) Rumeli, 1016'da (1607) dördüncü defa Bosna ve Zilka'de'de (Şubat-Mart 1608) ikinci defa Rumeli valisi oldu. O sene Çelâlî Canpuladoğlu cengînde serdâr olup yararlık gösterdi. 1017'de (1608/09) ikinci defa Budin valisi olup 1019'da (1610) vezirlikle emekli olduysa da 1020'de (1611) üçüncü defa Budin valisi oldu. O senenin sonunda orada vefat eylemiştir. Hamiyetli, doğru, akıllı, tedbirli, sâdık ve köse bir zat idi. (II. 129/30)

Hasan Paşa (Tiryaki) Tersane zabitlerinden olup mîrlivâ olmuştu. Cemaziyelevvel 1272'de (Ocak 1856) vefat etti. (II. 171)

Hasan Paşa (Tokmak) Sadrazamın hemşerisi olduğundan 1105'de (1693/94) Maraş beylerbeyi ve 1109'da (1697/98) Amasya mîrlivâsı oldu. Bu senelerde vefat etti. Oğlu Ömer Paşa'dır. (II. 144)

Hasan Paşa (Tokmak) Yükselip mîrimîran oldu. 1176'da (1762/63) Karahisar-ı Sâhib mutasarrıfı oldu. Sonra Rusya harbine memur oldu. 1183'de (1769/70) vefat eyledi. (II. 155)

Hasan Paşa (Topal) Sancakbeyi olup 1068'de (1657/58) Bosna beylerbeyi oldu. 1069'da (1658/59) ayrılmıştır. Bu senelerde vefat eyledi. (II. 136/37)

Hasan Paşa (Uluç) Anadoluludur. Cezâyir'e gidip orada yetişmiştir. Sonra Cezâyir'den gelip deryâ beylerinden oldu. 996'da (1588) kapdan-ı deryâ olup Magrib'e sefer edip döndü. 998'de (1590) veya 999'da (1591) vefat etmiştir. Kızı Meryem Hatun yanında Gedikpaşa'da defnedilmiştir. Sarıyer'de, Okmeydanı'nda ve Sinan Paşa Mektebi avlusunda mektepleri vardır. (II. 123)

Hasan Paşa (Uzun) Fazlî Paşa kethüdâsı denir. Bostancıbaşı olup 1104'de (1692/93) Sofya muhafızı, sonra Basra valisi, 1108'de (1696/97) Musul, 1109'da (1697/98) ikinci defa Basra valisi olup sonra vefat etti. (II. 144)

Hasan Paşa (Velî) Mîrimîrandan olup 1152'de (1739/40) Tırhala mutasarrıfı oldu. O sene vefat etmiştir. (II. 152)

Hasan Paşa (Yarar) İlbasanlıdır. Beylerden ve sonra beylerbeyilerden oldu. 1030'da (1621) Leh harbinde bulundu. Sonra Musul muhafızı oldu. İranlılarla harpde 1035'de (1625/26) şehid oldu. (II. 132)

Hasan Paşa (Yaycıbaşı) Bostancılıktan yetişip 1016'da (1607/08) bostancıbaşı, 1022'de (1613) Sayda ve Safed beylerbeyi oldu. 1023'de (1614) Maanoğlu harbinde bulundu. O sene Şam'da vefat eylemiştir. (II. 130)

Hasan Paşa (Yemenli) Arnavut Ali oğludur. Beylerden olup 994'de (1586) Yemen beylerbeyi, Receb 1004'de (Mart 1596) oradan Mısır valisi ve Zilhicce 1006'da (Temmuz 1598) vezirlikle kubbenişîn oldu. Cemaziyelevvel 1017'de (Ağustos-Eylül 1608) veya 9 Receb 1017'de (19 Ekim 1608) vefat eyledi. Atik Ali Paşa kabristanında medfundur. Yemen'de Mehdî adlı şakiyi katleylemiştir. Cesur, yumuşak, cömert ve akıllıydı. (II. 128)

Hasan Paşa (Yemişçi) Arnavutdur. Zülüflü baltacı ve çeşnigirbaşı, 988'de (1580) kapıcılar kethüdâsı, 997'de (1589) kapıcıbaşı ve Zilka'de 1001'de (Ağustos 1593) yeniçeri ağası olup 1002'de (1593/94) azledildi. Şevvâl 1003'de (Haziran 1595) ikinci defa atanıp Cemaziyelâhir 1004'de (Şubat 1596) azlolundu ve o sene Recebinde (Mart 1596) vezirlikle zahire götürmeye Belgrad'a memur oldu. Sonra kubbe veziri oldu. Rebiyülevvel 1010'da (Eylül 1601) sadrazam oldu. Rebiyülevvel 1012'de (Ağustos 1603) azlolunup Cemaziyelevvel'de (Ekim) katledildi Üsküdar'da medfundur. Kethüdâsı Yemenli Hasan Ağa, azlinde gözden düştü. (II. 126/27)

Hasan Paşa (Yörük) Babası çavuş olduğundan "Çavuşzâde" dendi. Ka-

pıcıbaşı, sonra çakırcıbaşı oldu. Rebiyülâhir 1102'de (Ocak 1691) evlâd-ı fatihân zabiti olarak mîrimîran oldu. 1108'de (1696/97) vezirlikle Selânik ve Tırhala sancaklarıyla Mora seraskeri oldu. 1109'da (1697/98) Basra'ya sefere memur oldu. 1114'de (1702/03) Belgrad, Şevvâl 1115'de (Şubat 1704) Sayda, 1116'da (1704/05) Silistre ve ardından Temeşvar, 1117'de (1705/06) Belgrad, 1118'de (1706/07) Selânik, 1120'de (1708) ikinci defa Temeşvar, Şevvâl 1121'de (Aralık 1709) Ağrıboz, 1122'de (1710) Boğaz muhafızı ve o sene Özi muhafızı, sonra Rumeli valisi, 1123'de (1711) ikinci defa Ağrıboz, 1126'da (1714) Sakız muhafızı ve o sene Şehrizor ve ardından Basra ve Muharrem 1128'de (Ocak 1716) Musul valisi oldu. 14 Muharrem 1128'de (9 Ocak 1716) vezirliği kaldırıldı. Sonra geri verilip İnebahtı muhafızı oldu. 25 Receb 1135'de (1 Mayıs 1723) vefat etti. Çok yaşlıydı. (II. 148)

Hasan Paşa (Zaimzâde) (Livadyalı) Ağrıboz'da Livadyalıdır. Yükselerek mîrimîranlıkla Hanya muhafızı oldu. 17 Zilhicce 1187'de (1 Mart 1774) vezirlikle Köstendil valisi ve Rumeli sürücüsü oldu. Barıştan sonra 1189'da (1775) vezirliği kaldırıldı. 1192'de (1778) İnebahtı, 1193'de (1779) Vidin, 1195'de (1781) Tırhala, sonra Ohri ve Dukagin ve 1198'de (1784) Ağrıboz valisi oldu. Orada vefat eyledi. Tedbirli ve doğruydu. Oğlu Ahmed Paşa ile Yusuf Bey'dir Yusuf Bey'in oğulları Hacı Ali Bey ve Dâvud Bey'dir. (II. 158)

Hasan Paşazâde *bak.* Ahmed Efendi; Ahmed Kâmil Bey; Said Mehmed Bey; Tâhir Mehmed Bey

Hasan Paşazâde Livadyalı Zaimzâde Hasan Paşa evlâdıdır. Torunlarından İsmail Bey'in oğlu Ali Şefik Bey'in oğlu Sâfî Bey, bâlâdan ve Divan-ı Hümâyûn âmedî halifelerindendir. (IV. 688)

Hasan Râsim Paşa Mısır'da yetişip beylerden oldu. Sonra Osmanlı Devleti'ne hizmeti emel edinip gelmekle Rumeli beylerbeyi pâyesi verildi. 1 Zilka'de 1299'da (14 Eylül 1882) vefat etti. Beylerbeyi'nde medfundur. (II. 173)

Hasan Rızâ Paşa (Seyyid) Darendelidir. Kapıcıbaşı ve sonra mîrimîranlıkla Karahisar-ı Sâhib mutasarrıfı oldu. Cemaziyelâhir 1233'de (Nisan 1818) vezirlikte Anadolu valisi olup Beykoz'da çadır kurdu. Bir müddet sonra, Safer 1237'de (Kasım 1821) Boğaz muhafızı ve Biga mutasarrıfı ve o sene (1822) Anadolu valisi, Cemaziyelevvel 1238'de (Ocak-Şubat 1823) Haleb, Şa'bân'da (Nisan) Konya ve sonra Niş valisi ve 1241'de (1825/26) Niğbolu muhafızı olup sonra vefat eyledi. Oğlu silahşor ve kapıcıbaşı olan Mehmed Bey'dir. Hazinedarı Abdullah Ağa'ya kapıcıbaşılık verildi. (II. 167)

Hasan Salâhî Efendi Caniklidir. Müderris Divitçi Mehmed Efendi'ye damat oldu. Zilhicce 1080'de (Mayıs 1670) vefat etti. Sâlihdi. (II. 139)

Hasan Şah Efendi Yükselip hâcegândan oldu. 1158'de (1745) küçük evkaf muhasebecisi, sonra başka görevlerde bulunup Şevvâl 1171'de (Haziran 1758) Anadolu muhasebecisi oldu. 8 Ramazan 1172'de (5 Mayıs 1759) vefat etti. Hekimoğlu Ali Paşa Camii'ne defnedildi. (II. 154)

Hasan Şükrî Efendi Dersiâm olup 6 Muharrem 1301'de (7 Kasım 1883) vefat etmiştir. Edirnekapı'da medfundur. (II. 173)

Hasan Tahsin Bey Hâfız Ali Paşa'nın(→) oğludur. Kapıcıbaşı iken 7 Şa'bân 1293'de (28 Ağustos 1876) vefat etmiştir. Topkapı'da medfundur. (III. 562)

Hasan Tahsin Bey (Çelebi Mustafa Paşazâde) Ali İlhâmi Bey'in(→) oğludur. Müderris, Eyüp mollası, ilerleyerek Mekke pâyesi oldu. 1295'de (1878) vefat eyledi. (II.172; IV. 466)

Hasan Tahsin Paşa Konya'da Hâfız Mehmed Efendi'nin oğludur. 1231'de (1816) doğmuş, 1235'de (1819/20) İstanbul'a gelip 1243'de (1827/28) fesli alayına gönüllü nefer kaydolunmuştur. 1244'de (1828/29) muharebede bulundu. 1247'de (1831/32) Mekteb-i Harbiye açılınca oraya girdi. 1248'de (1832/33) yüzbaşı, 1252'de (1836/37) kolağası, 1256'da (1840) binbaşı, 1260'da (1844) kaymakam ve 1264'de (1848) miralay ve 1271'de (1854/55) livâ oldu. Şumnu, Bükreş, Sohum muharebelerinde bulundu. Sonra Hassa Ordusu'na memur oldu. 1278'de (1861/62) feriklikle Haleb kumandanı ve sonra Girit'e memur oldu ve sonra Dâr-ı Şûrâ azası ve sonra İstanbul kumandanı oldu. 29 Zilka'de 1293'de (16 Aralık 1876) vezirlikle Batum kumandanı olup 1294 (1877) ortalarında ayrılarak Erzurum cihetine memur oldu. Sonra Anadolu Divan-ı Harbi'ne memur olup Dâr-ı Şûrâ'ya aza olmuştu. 1296'da (1879) Selânik vali kaymakamı olup 1297'de (1880) ayrıldı. A'şar iltizamı hususundan dolayı muhakeme edildi ise de beraat etti ama boşta kaldı. 21 Muharrem 1307'de (7 Eylül 1889) vefat edip Üsküdar'a defnolundu. Başlarında muharebelerde hizmeti görüldüyse de sonraları talihi uygun gitmedi. (II. 175)

Hasan Tevfik Efendi Kâtip, mümeyyiz, Zilhicce 1262'de (Kasım-Aralık 1846) tophane muhasebecisi oldu. 1278'de (1861/62) bu hizmetten azille emekli oldu. 19 Muharrem 1291'de (8 Mart 1874) vefat eyledi. Süleymaniye'de medfundur. Servetli ise de ayrılışında mahvetti. Feyzî Bey'le topçu feriklerinden Hacı Âsım Paşa damadlarıdır. (II. 171)

Hasan Tevfik Paşa Erkân-ı harp zabitlerindendir. Hassa erkân-ı harp reisi iken Receb 1304'de (Nisan 1887) vefat etti. Ayrılıkçeşmesi'nde medfundur. (II. 173)

Hasan Zühdî Efendi Sirozludur. Müderris, Zilka'de 1268'de (Ağustos-Eylül 1852) İzmir mollası, Rebiyülevvel 1273'de (Kasım 1856) Edirne pâyesi ve Muharrem 1275'de (Ağustos 1858) Mekke pâyesi oldu. Daha sonra vefat etti. (II. 171)

Hasancanzâde *bak.* Sa'deddin Mehmed Efendi

Hasancanzâde I. Selim'in (Yavuz) nedimi Hasancan evlâdı olup şeyhülislâm ve âlim yetişmiş ve sonra "Biraderzâde" diye unvanı değiştirmiştir. Bunlara "Hocazâde" de denir. Zamanımızda torunları vardır. (IV. 688)

Hasanzâde *bak.* Şifayî Mehmed Efendi

Hasbî Ahmed Efendi Müderris, Eyüp mollası ve 1203'de (1788/89) Mekke mollası oldu. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat etmiştir. (II. 117)

Haseki *bak* Mehmed Paşa; Mehmed Paşa; Mûsâ Paşa; Mustafa Ağa; Selim Mehmed Paşa

Hasekizâde *bak.* Sâdık Mehmed Efendi

Hasîrpûş Dede Bursa'da, ermiş sayılanlardan bir zat idi. Vefatında Deveci kabristanına defnedildi. (II. 233)

Hasib Abdülhalim Efendi (Yedikulelizâde) Yedikuleli Seyyid Abdullah Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 1173'de (1759/60) vefat etti. Şair ve hattatdır. (II. 180; III. 374)

Hasib Ahmed Efendi İstanbulludur. Esirîzâde Abdülbâkî Efendi dairesinden çıkıp kadı oldu. Toyran'da 1182'de (1768/69) vefat etti. Şairdir. (II. 180)

Hasib Efendi (Çorumîzâde) Hayrabolu â'yânından ve Kanlıcalı Şeyh Atâ Efendi'nin derviş erindendir. 1199'da (1785) vefat etti. Usta şairdir. (II. 180)

Hasib Efendi (İlyaszâde) İzmitlidir. 1252'de (1836/37) Üsküdar pâyesi olmuştu. Sonra vefat etti. (II. 180; I. 157) [I. 157'de "İzmirlidir" denmektedir]

Hasib Efendi (Yanyâzâde) Hoca Sa'deddin Efendi Dârülhadisi'nden çevrilme dergâha 1205'de (1790/91) şeyh oldu. Üvey babası Hacı İbiş Efendi Rıfaî olmakla Halvetî ve Rıfaî âyinlerini birlikte icra etti. 1250'de (1834/35) vefat eti. Tekke bu zatın adıyla anılır oldu. Eh.-i hal bir zat idi. (II. 180)

Hasib İbrahim Efendi (Uşşakîzâde) Abdülbâkî Efendi'nin oğludur. Müderris ve İzmir mollası oldu. 2 Şevvâl 1136'da (24 Haziran 1724) vefat etti. Şair, fâzıl, âlim olup tarih sâhibidir. (II. 180)

Hâsib Mehmed Efendi Kastamonuludur. Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1117'de (1705/06) başmukataacı olup 1118'de (1706/07) azlolunmuş, 1126'da (1714) Mısır mukabelecisi olup 1127'de (1715) Bozcaada'ya sürülmüş ve 1130'da (1718) vefat etmiştir. Şairdir. (II. 97)

Hasib Mehmed Efendi Seyyid Rızâ Mehmed Efendi'nin(→) oğludur. Müderris olup 18 Rebiyülevvel 1197'de (21 Şubat 1783) vefat etti. Nişancı Abdullah Efendi'nin damadıydı. (II. 398)

Hasib Mehmed Efendi Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1222'de (1807) ruznâme-i evvel vekili de olarak bir-iki sene sonra vefat etti. (II. 180)

Hasib Mehmed Efendi Hâfız Mustafa Efendi'nin(→) oğludur. Sadrazam Gâlib Paşa'nın hazinedarı ve hâcegândan olup 7 Şevvâl 1245'de (1 Nisan 1830) vefat etti. Üsküdar'da babasının yanına defnedildi. (IV. 469)

Hasib Mehmed Efendi Sâib İbrahim Paşa'nın(→) kethüdâsı olup 28 Cemaziyelevvel 1271'de (16 Şubat 1855) vefat etti. Süleymaniye'de medfundur. (III. 185)

Hasib Mehmed Efendi (Seyyid) İstanbulludur. Mısır'a gidip Mevlevî oldu. Nihayet İznik Mevlevîhanesi şeyhi oldu. 1121'de (1709) vefat etti. Ârif, şairdir. *Dîvan* sâhibidir. (II. 180)

Hasib Mehmed Paşa 1220'de (1805) vefat edip Mevlânâkapı'da defnolunan Mehmed Emin Efendi oğludur. Hazine-i hassa kâtiplerinden olup Nusretiye Camii inşasında bina memurlarından oldu. 1241'de (1825/26) hâcegân rütbesiyle topçular kâtibi ve sonra Bağdad kapı kethüdâsı oldu. 20 Şa'bân 1250'de (22 Aralık 1834) evkaf nâzırı ve 28 Ramazan 1252'de (6 Ocak 1837) vezir rütbesiyle hazine-i hassa nâzırı, 10 Muharrem 1254'de (5

Nisan 1938) ilâveten evkaf nâzırı oldu. 1255'de (1839) Abdülmecid'in tahta çıkmasından sonra azledilerek Recebinde (Eylül) Selânik valisi olup Zilhiccesinde (Şubat 1840) azledildi. Rebiyülâhir 1256'da (Haziran 1840) Meclis-i Vâlâ reisi olup 5 Muharrem 1257'de (27 Şubat 1841) azledildi. 1258 (1842) ortalarında Anadolu müfettişi oldu. Bir ay sonra Meclis-i Vâlâ'ya aza olup 23 Receb 1260'da (8 Ağustos 1844) üçüncü defa evkaf nâzırı, Şevvâl 1264'de (Eylül 1848) Cidde valisi olup 1265'de (1849) azledildi. Receb 1266'da (Mayıs 1850) ikinci defa hazine-i hassa, Zilhicce 1270'de (Eylül 1854) dördüncü defa evkaf, Zilhicce 1273'de (Ağustos 1857) maliye, Ramazan 1274'de (Nisan-Mayıs 1858) beşinci defa evkaf, Receb 1275'de (Şubat 1859) ikinci defa maliye nâzırı ve Zilka'de 1276'da (Mayıs-Haziran 1860) Mecâlis-i Âliye'ye memur ve Şevvâl 1277'de (Nisan 1861) üçüncü defa hazine-i hassa nâzırı oldu. Muharrem 1278'de (Temmuz 1861) azledildi. 1282'de (1865/66) ma'zuliyet maaşı verildi. Zilhicce 1286'da (Mart 1870) şeyhülharem olup hasta olarak birkaç gün sonra 21 Zilhicce'de (24 Mart 1870) vefat etti. Hesap işlerini bilir, tedbirli, cömert ve gayet zengindi. Konağının kapısı fukaraya açık, sofralarca fukara duacısı olmuştu. Evlâdı çok olup ancak çoğu gençliğinde vefat etti. Erkeklerden Raûf Bey ve Şevkî Bey hayattadırlar. Büyük oğlu İsmail Hakkı Bey, 1296'da (1879) vefat edip yanına defnolundu. (II. 180)

Hasib Mustafa Efendi (İzmir Fakısızâde) Müderris, Maraş ve 1258'de (1842) Trablusgarb mollası oldu. Rebiyülevvel 1262'de (Mart 1846) vefat etti. Selimiye'de medfundur. Emin Muhlis Paşa ile Es'ad Paşa, oğullarıdır. (II. 180)

Hasib Paşa Mekteb-i Tıbbiye'ye 1266'da (1350) girip öğrenimini tamamlayarak az müddette binbaşı ve miralay olmuş ve sonra mîrlivâlıkla ordu sertabibi olup Plevne'de bulunmuş ve sonra Hassa Ordusu sertabibi ve 1303'de (1885/86) ferik olarak sıhhiye dairesi reisliğinde bulunmuş ve 28 Cemaziyelevvel 1311'de (7 Aralık 1893) vefat edip Erenköy'de Sahra-yı Kebir'de tabip Âkif Paşa'ya kabir arkadaşı olmuştur. (II. 181)

Hasibî Çelebi Gedüslüdür. Keşfî'nin küçük kardeşidir. Frenk İbrahim Paşa'nın sadrazamlığında bir suç işleyerek hapsedildi. Kurtulmak için paşaya kasideler verdiyse de 10 sene hapiste kaldı ve hiddeti yatıştı. Paşanın katledilmesinden sonra serbest bırakıldı. Şehzâde Mustafa'ya bağlandı. 960'da (1553) onunla birlikte katledildi. Usta şairdir. (II. 179)

Hasibî Mehmed Efendi (Ahîzâde) Hüseyin Efendi'nin oğludur. Müderris, 1037'de (1627/28) Bursa, sonra Edirne mollası oldu. Rebiyülevvel 1042'de (Eylül-Ekim 1632) İstanbul kadısı olup Receb 1043'de (Ocak 1634) gazaba uğrayıp babasıyla beraber azledilerek Kıbrıs'a gönderildi. Receb 1044'de (Ocak 1635) orada vefat etti. Ârif, zarif, doğru ve şairdir. Oğlu Abdülhalim Efendi'dir(→). (IV. 157)

Hâsim İbrahim Efendi Müderris, İzmir müftüsü olup 1152'de (1739) vefat eylemiştir. Fakih, fâzıl, şairdi. (I. 128)

Hasirîzâde *bak.* Basrî Mustafa Efendi; Hâfız Mehmed Ağa; Süleyman Sıdkî Efendi

Hasirîzâde *bak.* Muhlis Efendi

Hassân Mehmed Bey (Recâîzâde) Süleyman Hâdî Bey'in(→) oğlu olup mektûbî-i sadâret halifelerinden iken Muharrem 1257'de (Mart 1844) vefat etti. Şairdir. (II. 117, III. 95)

Hastazâde *bak.* Abdullah Efendi

Hâşim (Şerif) Şerif Câzim b. Âzim b. Lâzim b. Ebû Nümey'in oğludur. 1054'de (1644) Mekke emiri iken vefat eyledi. Âlîm, fâzıl, cömertdi. (IV. 623)

Hâşim (Şerif) Şerif Sürûrzâde Şerif Abdullah'ın oğludur. 1266'da (1850) vefat eylemiştir. (IV. 625)

Hâşim Ahmed Sâtı' Efendi Hasan Ağa'nın oğludur. 1209'da (1794/95) doğmuştur. Hastahane müdürü olarak 21 Receb 1292'de (23 Ağustos 1875) vefat etmiştir. Karacaahmet'de medfundur. (IV. 626)

Hâşim Ali Bey Şehid Silahdar Ali Paşa'nın yeğenidir. Kalemden yetişip 1159'da (1746) Gelibolu Baruthanesi nâzırı ve 1160'da (1747) kâğıd-ı bîrûn emini ve Şevvâl 1167'de (Temmuz-Ağustos 1754) tophane nâzırı oldu. Sonra Fâtih Camii vakıf kâtibi oldu. Safer 1169'da (Kasım 1755) şehremini ve 1172'de (1758/59) silahdar kâtibi, 1174'de (1760/61) yine şehremini, Ramazan 1175'de (Nisan 1762) Çifte Saraylar'ın, yani III. Mustafa'nın iki kızına saray yaptırmak arzusuyla satın alınan Cağaloğlu ve Köprülüoğlu konaklarıyla birtakım arsalardan meydana gelen mülkün bina emini oldu. Cemaziyelevvel 1176'da (Kasım-Aralık 1762) başmuhasebeci, 1177'de (1763/64) Edirne Sarayı tamirat müdürü oldu. O senenin Şevvâlinde (Nisan 1764) azl ile orada ikameti emrolundu. 1178'de (1764/65) muvakkaten başmuhasebeci, Zilhicce 1179'da (Mayıs 1766) Fâtih Camii bina emini ve Muharrem 1180'de (Haziran 1766) yine başmuhasebeci, 1181'de (1767/68) ruznâme-i evvel, 1182'de (1768/69) tersane emini oldu. Sonra sipah, silahdar ve yeniçeri kâtipliklerinde bulunarak 1194 (1780) ve 1196'da (1782) iki defa ruznâme-i evvel oldu. 2 Ramazan 1197'de (1 Ağustos 1783) vefat etti. Üsküdar'da Eski Menzilhane'de medfundur. Mağrur, kibirli, hırslı ve cesurdu. Biri mansıp sâhibi olsa kederinden hasta olurdu. Vezirlerin kapı kethüdâlıklarında da bulunmakla hanesi dedikoducuların toplandığı yer olup işbaşındakileri küçük görürdü. Bu sebepden son yıllarda kendine küçük görevler verilmeye başlamıştır. Oğlu Zeynelâbidîn Bey'dir(→). (IV. 623/24)

Hâşim Bey Yükselip zecriye muhassılı olup 1239'da (1823/24) azilden sonra vüzera kapı kethüdâsı ve başka hizmetlerde bulunarak vefat etmiştir. (IV. 625)

Hâşim Çelebi (Fakihzâde) Üsküdarlıdır. Kadı olup 1008'de (1599/1600) vefat etti. Şairdir. (IV. 623)

Hâşim Efendi Müderris olup 1199'da (1785) vefat eyledi. (IV. 624)

Hâşim Efendi Amasyalıdır. Müderris olup Râtib Efendi'ye yakınlığından dolayı 1211'de (1796/97) silahdar halifesi Mestan Efendi ile Hanya'ya sürgün edildiler. Orada vefat etti. (IV. 624)

Hâşim Efendi Teşrifat kaleminden yetişip 1261 (1845) tarihlerinde teşrifat kesedarı oldu. Birkaç sene sonra vefat etti. (IV. 625)

Hâşim Efendi Boşnak Hasan Ağa'nın oğludur. Kadirî şeyhi olup Şa'bân

1292'de (Eylül 1875) İstanbul'da vefat eyledi. (IV. 626)

Hâşim Efendi (Nemlizâde) (Hacı) Trabzonludur. Hayrîye tüccarının meşhurlarından olup tüccarbaşı olmuştu. Yaşlı iken 1268'de (1851/52) vefat eylemiştir. Servet ve hayır sâhibiydi. Oğlu Hacı Mehmed Emin Efendi'dir(→). Damadı ve kardeşinin oğlu Hacı Sa'dullah Mehmed Efendi'dir(→). Hepsi Süleymaniye'de medfundurlar. Bunun kardeşi Hacı Es'ad Efendi, Trabzon'da ortağı olup onun oğlu Mehmed Mes'ud Efendi'dir(→). (IV. 625)

Hâşim Efendi (Saçlı) Şeyh olup 1003'de (1594/95) vefat etti. Yerine oğlu Ca'fer Efendi geçip 1040'da (1630/31) vefat etti. (IV. 622)

Hâşim Hüseyin Efendi (Mezarcızâde) Âlîm müderrislerdendir. 1301'de (1883/84) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. (IV. 626)

Hâşim Mehmed Bey Ali Hasib Efendi'nin(→) oğlu ve Bâlîzâde'nin torunudur. Müderris olup 1236'da (1820/21) vefat etti. Yahyâ Efendi Mezarlığı'na defnedildi. Oğlu Nebil Bey'dir. (III. 551)

Hâşim Mehmed Bey Mektupçu Derviş Ali Hasib Efendi'nin oğludur. Müderris olup 1236'da (1820/21) vefat eylemiştir. Yahyâ Efendi Türbesi'ne defnedilmiştir. (IV. 625)

Hâşim Mehmed Efendi Bandırmalı Şeyh Yusuf Nizâmeddin Efendi'nin ortanca oğludur. Babası yerine Ahmediye Tekkesi'ne şeyh oldu. Halvetî idi. 1197'de (1783) vefat etti. Ermiş sayılanlardandır. *Divan* sahibi şairdir. (IV. 624)

Hâşim Mehmed Efendi Hattat Râkım Efendi'nin şâkirdi olup hattatdı. Sikke ressamlığında bulunarak hâcegândan olmuştu. 22 Cemaziyelâhir 1261'de (28 Haziran 1845) vefat etti. Râkım Efendi'nin yanına defnedilmiştir. (IV. 625)

Hâşim Mehmed Efendi Niğbolu müftüsü Abdullah Efendi'nin oğludur. Müderris ve Maraş mollası oldu. Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) ortalarına yetişti. (IV. 626)

Hâşim Mehmed Efendi (Kudsîzâde) Seyyid Yusuf Efendi'nin oğludur. Müderris olup Ramazan 1088'de (Kasım 1677) vefat etti. Bilgili ve şairdi. Eksik *Mir'âtü'ş-Şuarâ*'sı vardır. (IV. 623)

Hâşim Mehmed Efendi (Seyyid) Tırhala kadısı iken 1135'de (1722/23) vefat etti. Şairdi. (IV. 623)

Hâşim Mehmed Efendi (Seyyid) İstanbulludur. Divan-ı Hümâyûn kaleminde yetişip âmedî oldu. Sonra orduda tezkire-i sânî olup bir aralık azlolunduysa da Cemaziyelevvel 1137'de (Ocak-Şubat 1725) ikinci defa atandı. 20 Rebiyülevvel 1138'de (26 Kasım 1725) vefat edip Atik Ali Paşa Camii'ne defnedilmiştir. Usta kâtip, kanunları iyi bilir, asil, kerim, iri yapılı, macun bağımlılığı ile itham edilirdi. (IV. 623)

Hâşim Mehmed Efendi (Seyyid) Müderris, Yenişehir mollası olup Cemaziyelevvel 1175'de (Aralık 1761) vefat etti. Eğrikapı'da medfundur. (IV. 623)

Hâşim Mehmed Efendi (Seyyid) Bâbıâlî'den yetişerek 1152'de (1739/40) tezkire-i sânî, sonra Vidin defterdarı, 1156 (1743) başlarında ruznâmçe-i evvel pâyesiyle Acem şehzâdesi Safi Şah Ordusu defterdarı, sonra İstanbul baruthane nâzırı, Zilhicce

1160'da (Aralık 1747) cizye muhasebecisi ve Şevvâl 1161'de (Ekim 1748) başmuhasebeci, 1168'de (1755) cizye muhasebecisi ve 1172'de (1758/59) Haremeyn muhasebecisi olup 1174'de (1760) yerinde bırakıldı. Fazla harç isteyince o senenin Rebiyülevvelinde (Ekim 1760) azledilerek Bozcaada'ya sürgün edildi. Az vakitte bırakıldı ve 1175'de (1761/62) yeniçeri kâtibi oldu. 1177'de (1763/64) azledilmiş olarak vefat eyledi. Fâtih civarında medfundur. (IV. 623)

Hâşim Mehmed Efendi (Seyyid) Mehmed Vahyîzâde Feyzullah Efendi'nin dördüncü oğludur. Kocamustafapaşa Tekkesi şeyhi olup 1231'de (1816) vefat etmiştir. (IV. 625)

Hâşim Mehmed Efendi (Seyyid) (Şeyhülharemzâde) Seyyid Feyzullah Efendi'nin oğludur. 1142'de (1729/30) Balat Tekkesi şeyhi olup 1175'de (1761/62) Kocamustafapaşa Tekkesi şeyhi oldu. 24 Şevvâl 1199'da (30 Ağustos 1785) vefat etmiştir. (IV. 624)

Hâşim Mehmed Paşa (Seyyid) Ferik Hüseyin Paşa'nın oğludur. Askerlikten yetişip mîrlivâ oldu. 15 Rebiyülâhir 1301'de (13 Şubat 1884) vefat etti. Kadıköy'de medfundur. (IV. 626)

Hâşim Osman Paşa Erzincanlıdır. Kapu çukadarı Halil Efendi'nin oğludur. Önceleri başmuhasebeye devam edip Kapdan Hacı Mehmed Paşa'ya hazinedar oldu. Babasının, şehremini meşhur İbrahim Efendi'yle münasebeti eski olduğundan o sayede hâcegândan oldu. Sonra Hâlet Efendi'ye, rikâb kethüdâlığında kâtip oldu. Bazı vüzerânın kapı kethüdâlığıyla geçinmekte olduğu sırada sivari mukabelecisi olayım derken İstanbul'dan sürüldüyse de birkaç ayda serbest bırakıldı. 1224'de (1809) küçük ruznâmeci, 1227'de (1812) kethüdâ kâtibi, azilden sonra 1237'de (1821/22) mîrimîranlık ile Alâiye ve sonra Girit'de Resmo mutasarrıfı oldu. Hizmeti beğenilerek 1238'de (1822/23) vezir rütbesiyle Girit valisi ve seraskeri olmuştur. 1240'da (1824/25) vefat eylemiştir. Sâdık ve tedbirliydi. Oğlu Edirne valisi iken vefat eden İzzet Ahmed Paşa'dır. (IV. 625)

Hâşim Paşa Şerif Abdülmuttalib'in oğullarındandır. Mîrimîran oldu. Gençken 1298'de (1881) Hicaz'da şehid olmuştur. (IV. 626)

Hâşim Paşa Meclis-i Vâlâ odasından yetişip mektupçu, mutasarrıf ve mîrimîran olmuştur. 10 Receb 1305'de (23 Mart 1888) vefat etti. Maliye reisi Rızâ Bey'in damadıdır. (IV. 626)

Hâşimî Çelebi İranlıdır. Babası ile II. Bâyezid zamanında göçtü. Kendisi I. Selim'e (Yavuz) (hd 1512-1520) nedim ve sonra kadı oldu. Bu halde vefat eyledi. Şairdir. Oğlu Emirî Mehmed Bey'dir(→). Bunun kardeşi Muhtarî III. Murad devrinde (1574-1595) vefat eylemiştir. (IV. 622)

Hâşimî Çelebi Şair olup Bebek'de vefat etmiştir. Oğlu mevâlîden Mehmed Yetimî Efendi'dir. (IV. 622)

Hâşimî Seyyid Mehmed Çelebi Bursalıdır. Müderris ve kadı olup 1037'de (1627/28) vefat etti. *Divan* sâhibi şairdir. (IV. 623)

Hâşimîzâde *bak.* Yetimî Mehmed Efendi

Hâşimzâde *bak.* Abdullah Efendi; Emin Mehmed Efendi; Mehmed Efendi (Seyyid)

Hâşimzâde Yarım asır kadar devam etmiş bir ailedir. (IV. 710)

Haşmet Abdülkadir Efendi Maliyede mümeyyiz ve 1265'de (1846) muhasebeci oldu. Uzun müddet vâridat ve masârifat muhasebeciliği, Divan-ı Muhasebat azalığı ve bilahere uzun yıllar maliye muhasebecisi ve sandık emini olup nihayet Divan-ı Muhasebat'a aza olmuştur. 24 Safer 1308'de (9 Ekim 1890) vefat eylemiştir. Yaşı 80'i aşkın, gayretli, doğru ve halk dilinden korkmazdı. (II. 233)

Haşmet Bey Sadrazam Kıbrıslı Kâmil Paşa'nın ikinci oğludur. Mekteb-i Mülkiye'den birinci olarak çıkıp az vakitte Adalar kaymakamı ve sonra Gelibolu mutasarrıfı ve sonra rüsumat emaneti muavini oldu. 5 Safer 1312'de (8 Ağustos 1894) yaşı 30'a ulaşmadan vefat eylemiştir. Zekî, yetenekli ve cerbezeli bir gençti. (II. 233)

Haşmet Efendi Sudûrdan Abbas Efendi'nin oğludur. Râgıb Paşa'ya nedim ve musâhib olup müderris olmuştu. Dilinin bozukluğu ve arkadaşlarını kötülemesi sebebiyle Şevvâl 1172'de (Haziran 1759) Bursa'ya ve sonra Rodos'a ikamete gönderildi. Sonra İzmir'e getirildiyse de sonra yine Rodos'a gönderildi. 1182'de (1768/69) vefat etmiştir. Murad Reis yanında medfundur. Hiciv ve lâtifeye fazlaca düşkündü. *Divan* sahibi şairdir. (II. 233)

Haşmet Mustafa Efendi (Hâfız) Kalemden yetişip hâcegândan ve mansıp sahiplerinden oldu. 15 Zilhicce 1255'de (19 Şubat 1840) vefat etmiştir. Haydarpaşa'da medfundur. (II. 233)

Hatabzâde *bak.* Mehmed Kapdan

Hâtem Ahmed Efendi Yenişehirli'dir. Orada 1268'de (1851/52) vefat etti. Şairdir. (II. 264)

Hâtem Ahmed Efendi (Akovalızâde) Babası Akovalıdır. İstanbul'a gelip çalışarak bilgi ve hüner sâhibi ve fâzıl oldu. 10 sene Mısır'da oturup sonra Mekke'ye gidip Nakşibendî Şeyh Ahmed Mekkî'ye halife oldu. 1171'de (1757/58) vefat etti. Şairdi. (II. 263/64)

Hâtem Bey Çerkes beylerinden olup Mısır'da isyan etti ve 929'da (1523) katledildi. (II. 263)

Hâtem Kadın Mehmed'in kızıdır. Beşiktaş'da bir mescid yaptı. 912'de (1506/07) vefat etti. (II. 263)

Hâtemî Efendi (Kara Kethüdâzâde) Mektûbî-i sadâret halifelerinden olup birçok sene mümeyyiz ve serhalife olmuştu. Sonra adliyeye geçerek uzun müddet adliye mektupçusu oldu. Sonra hacca gidip orada 1304'de (1886/87) vefat eyledi. Yaşı 80'i aşkın, yumuşak huylu ve edipdi. (II. 264)

Hâtemî İbrahim Bey Bergos'da cami sâhibi Mehmed Bey'in torunlarından Divâne Mahmud Çelebi'nin oğludur. Sipahi defterdarı Durak Çelebi'ye nedim olarak I. Selim'in bendegânından oldu. 1004'de (1595/96) vefat eyledi. Şairdir. Eski mahlası "Mâtemî" idi. (II. 264)

Hâtemî Mustafa Paşa Ca'fer Paşa'nın oğludur. 972'de (1564/65) Maraş beylerbeyi oldu. Bir hayli müddet orada kalarak 986 (1578) tarihlerine doğru vefat eyledi. Şairdir. (IV. 377)

Hâtemî Sâlih Efendi Çorumludur. Kadı olup 970'de (1562/63) vefat etti. Şairdir. (III. 200)

Hatib *bak.* Kasım; Sinaneddin Yusuf; Zâkirî

Hatib İstanbul'un fethinde ilk olarak cuma namazını kıldırmıştır. Üsküb-

dar'da İnadiye'de evlâdıyla medfundurlar. İsmi İbrahim olmalıdır. "Hatibzâdeler" buna mensup olmalıdırlar. (II. 281)

Hatibzâde *bak.* Ahmed Efendi; Bekayi; Daniş Ahmed Ağa; Emin Mehmed Efendi; Hamdullah Efendi; İbrahim Efendi; İbrahim Tâceddin Efendi; Mahmud Efendi; Mehmed Ağa; Mehmed Efendi; Muhyiddin Efendi; Muhyiddin Mehmed Efendi; Mustafa Efendi; Mustafa Efendi; Sa'dullah Mehmed Efendi; Sâlih Mehmed Efendi; Yahyâ Paşa

Hatibzâde II. Mehmed (Fâtih) devri (1451-1481) âlimlerinden Mehmed Efendi evlâdıdır. Torunlarına kadar yükselenler görülmüştür. Kısa sürmüştür. Geçen asrın vezirlerinden Hekimzâde damadı Yahyâ Paşa'ya da Hatibzâde denir. Kardeşine ve oğluna kendisine nisbetle Yahyâ Paşa biraderi ve "zâdesi" denir. Geçen asırda ulemâdan da bir Hatibzâde kolu gelmiştir. Bir de Nur-i Osmâniye hatibinin oğlu vardır ki mevâliden oldu. (IV. 689)

Hâtif Efendi İstanbulludur. Mücellid olup I. Abdülhamid'e mücellidbaşı olmuştur. Sonra bir aralık tulumbacı olup Hoca Neş'et Efendi den okumuştur. 1223'de (1808) padişah musâhibi ve 1231'de (1816) başmusâhib oldu. 13 Cemaziyelevvel 1237'de (5 Şubat 1822) vefat etti. Şair ise de şiirleri bozuktur. Hakkında Vâsıf'ın bir hicviyesi vardır. "Ağarıp kabı dökülmüş zağra sanma Hâtifâ/Sen bir otçu bârgiri, kürkün çuval olmuş sana" beyti o hicviyedendir. (IV. 521/22)

Hâtif Hasan Efendi Bursalıdır. 1077'de (1666/67) doğdu. Müderris, 1140'da (1727/28) Gence mollası, sonra Kayseri ve Bağdad mollası oldu. 1157'de (1744) Tokat naibi iken vefat etmiştir. Âlîm ve şairdir. *Divan*'ı vardır. (IV. 621)

Hâtif Mehmed Efendi 21 Şa'bân 1224'de (1 Ekim 1809) vefat eylemiştir. Musikîşinas, neyzen ve şairdir. (IV. 621)

Hâtif Mehmed Efendi Manisa'da Demirci'ye bağlı Kılavuzlar köyündendir. 1232'de (1817) İstanbul'a gelip medreseye girdi. Safer 1266'da (Aralık 1849-Ocak 1850) vefat etmiştir. Arapça ve Farsçayı bilir ve şairdi. (IV. 622)

Hâtifî Abdurrahman Efendi (Şeyh Zâhidzâde) Edirnelidir. Derviş olup Bağdad'ın fethinden dönerken Kayseri'de vefat etti. Şairdir. *Zafername*'yi telif eyledi. (IV. 621)

Hâtifî Çelebi Ankaralıdır. Kadı olup 970'de (1562/63) vefat etti. Şairdir. (IV. 621)

Hâtifî Efendi Mevlânâ Câmî'nin kardeşidir. Ulemadandır. 926'da (1520) vefat etti. (IV. 621)

Hatmanzâde *bak.* Ahmed Ağa; Şemseddin Mehmed Bey

Hattâb b. Kasım Karahisarlıdır. Şam'da okuyup Karahisar'a dönerek ders vermekle meşgul oldu. 717'de (1317) vefat etti. (II. 280)

Hattat *bak.* Abdî Efendi; Hasan Efendi; Hasan Paşa; İsmail Paşa; Osman Ağa; Sâdık Mehmed Efendi

Hattî Mustafa Efendi Kalemden yetişip Çerkes Osman Paşa'ya divan kâtibi olup Taman muhaddidi oldu. Sonra kethüda bey kâtibi olup 1152'de (1739/40) mevkufatçı ve 1155'de (1742) kalyonlar kâtibi olup ikinci

defa mevkufatî oldu. Muharrem 1161'de (Ocak 1748) nişancı pâyesiyle Avusturya'ya orta elçi olup Muharrem 1162'de (Ocak 1749) dönerek başmuhasebeci oldu. Azilden sonra Şevvâl 1165'de (Ağustos 1752) yine başmuhasebeci oldu. Sonra başka hizmetlerde bulunup 1174'de (1760/61) vefat etti. Fındıklı'da defnedilmiştir. Şairdir. Yeğeni ricâlden Ahmed Visalî Efendi'dir. (II. 280/81)

Hatvanîzâde *bak.* Fazlullah Efendi; Feyzullah Hamdî Efendi; Hasan Efendi; Mehmed Efendi; Takiyeddin Abdullah Efendi

Hatvanîzâde Geçen asırda Fazlullah Efendi'den başlayan bu aileden çeyrek asır öncesine kadar müderris ve molla olanlar çıkmıştır. (IV. 689)

Haverî Ali Efendi Manastırlı bir kadı olup 972'de (1564/65) vefat eyledi. Şairdir. (II. 270)

Havyarcı *bak.* Hüseyin Paşa

Hayâlî *bak.* Said Mehmed Efendi

Hayâlî Abdülvehhâb Efendi Abdülkerim Efendi'nin oğludur. Müderris, sonra I. Selim (Yavuz) devrinde (1512-1520) başdefterdar ve sonra İzmir kadısı oldu. 930'da (1524) vefat etti. Babasının mektebinde medfundur. Fasih, zekî, şer'î ve aklî ilimlerde mâhir ve şairdi. Manzum *Leylâ vü Mecnûn*'u vardır. Oğlu Abdülkerim Çelebi'dir(→). (III. 404)

Hayâlî Efendi İsmi Şemseddin Ahmed b. Kadı Mûsâ olup Hızır Bey'den ders görmüştür. İznik müderrisi olup haccederek 885'de (1480) 33 yaşında ölmüştür. Bursa'da medfundur. Meşhur Hocazâde Mustafa Efendi'den daha âlim olmakla vefatında Hocazâde "rahat yatarım" demiştir ki, fazlının onun ilmine üstün olduğuna şahittir. Tasavvufta da kâmildi. *Kadı Beyzâvî*'ye hâşiye ve başka risaleler de yazmıştır. Üç dilde şairdir. Kardeşi Mehmed Efendi ve onun oğlu Haydar Efendi'dir. (I. 313)

Hayâlî Mehmed Çelebi Vardar Yenicelidir. "Bekâ'î Memi" diye şöhret alarak Frenk İbrahim Paşa'ya nedim olmuştur. I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) vefat eyledi. Devrinin şairlerinin üstünü olup kasideleri güzeldi. Oğlu Ömer Bey'dir(→). (II. 313/14)

Hayatî Şuarâ tezkiresi sâhibi Lâtifî'nin dedesi olup Kastamonu'da doğmuştur. II. Bâyezid devrinde (1481-1512) orada vefat eylemiştir. Şairdir. (II. 258)

Hayatî Ahmed Efendi Elbistanlıdır. Müderris ve Bağdad ve sonra Kudüs pâyesi olup 1215'de (1800/01) vefat etti. Miskinler'de medfundur. (II. 259)

Hayatî Ahmed Efendi (Hacı) Elbistan müftüsü Ahmed Efendi'nin oğludur. 1165'de (1752) doğdu. Babasının vefatında müftü oldu. Sonra İstanbul'a gelip Ayasofya'da ders okuttu. 1224'de (1809) Bosna mollası ve sonra Irak-ı Arab mollası olup 10 Safer 1229'da (1 Şubat 1814) vefat etti. Üsküdar'da Seyitahmetderesi'nde medfundur. Âlim, şairdir. (II. 259)

Hayatî Çelebi İstanbulludur. Sipahi olup III. Murad devri (1574-1595) ortalarında vefat etti. Şairdir. (II. 258)

Hayatî İbrahim Efendi (Seyyid) Konyalıdır. Vâiz ve sonra müderris olup 1172'de (1758/59) vefat etti. Şairdir. (II. 259)

Hayatî Mehmed Çelebi Muslihiddin Halife'nin oğludur. Arab diyarın-

da bazı hizmetlere mutasarrıf oldu. Bir civana âşık olup III. Murad devrinde (1574-1595) vefat etti. Şairdir. Kardeşi Ali Çelebi'ye "Memâtî" derlerdi. (II. 258)

Hayatîzâde *bak.* Ahmed Efendi; Emin Mehmed Efendi; Feyzî Mustafa Efendi; Feyzî Mustafa Efendi; Halil Şeref Efendi; Said Mehmed Efendi

Hayâtîzâde IV. Mehmed'in (hd 1648-1687) hekimbaşısı mühtedi Mustafa Feyzî Efendi evlâdına denir ki, sudûr ve mevâlîden olmuşlardır. (IV. 689)

Haydar Ağa II. Bâyezid'in (hd 1481-1512) hizmetinde bulunarak sonra vefat etmiştir. (II. 259)

Haydar Ağa I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) kul kethüdâsı olarak adına bir mescid yaptırmıştır. Kocamustafapaşa'da medfundur. (II. 260)

Haydar Ağa Sadrazam kethüdâlığında bulunup Zilhicce 1000'de (Eylül 1592) azlolundu. Sonra vefat etmiştir. (II. 260)

Haydar Ağa Lala Mehmed Paşa'nın zevcesine akrabalığı yüzünden Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip silahdar ağası ve ulûfecibaşı oldu. 1004'de (1695/96) vefat eyledi. Malı ona verildi. Oğlu Mehmed Paşa'dır. (II. 261)

Haydar Ağa Saraydan yetişip kapıcıbaşı ve 1129'da (1717) mîrahûr-ı evvel oldu. Orduda nüfuzu vardı. Ramazan 1129'da (Ağustos 1717) ordudan çağrılarak Edirne'de çiftliğinde ikamet ettirildi. Az müddette vefat etmiştir. (II. 261/62)

Haydar Ağazâde *bak.* Mehmed Paşa

Haydar Ahmed Bey Ruscuklu Şerif Hasan Paşa'nın oğludur. Kesriyelizâde Nu'man Bey'e damad oldu. Müderris, 1240'da (1824/25) Selânik mollası ve bilâd-ı hamse ve 1246'da (1830) Mekke pâyesi olmuştu. Cemaziyelâhir 1246'da (Kasım-Aralık 1830) vefat etti. Hüdâî Tekkesi'nde medfundur. (II. 262)

Haydar Baba I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) ermiş sayılanlardan bir zat idi. Adına bir mescid yapıldı. Kendisi orada medfundur. (II. 260)

Haydar Bey Kocakayası'nda müstakil hâkimken II. Murad devrinde (1421-1451) Yörgüç Paşa muhasara ederek teslim almış ve kendisine timar verilerek bu halde vefat etmiştir. (II. 259)

Haydar Bey Sivrihisarlıdır. Şehzâde Cem'in defterdar ve nedimiydi. II. Bâyezid devrinde (1481-1512) vefat etti. Şairdir. (II. 259)

Haydar Bey Askerlikten yetişip süvari ikinci alayında miralay iken 1281 (1864/65) yılında vefat ederek Topkapı'ya defnedildi. (II. 262)

Haydar Efendi Mehmed Efendi'nin oğlu ve Hayâlî'nin yeğenidir. Annesi, Fenârîzâde Mehmed Şah Efendi'nin kızıdır. Mısır'da tahsil edip Bursa'ya döndü. Sultan Mehmed ve sonra Sultan Orhan camilerine mütevelli olup 925'de (1519) vefat etti. Muhaddis ve müfessirdi. Üç dilde nazma ve nesre kadir ve sohbeti tatlıydı. (II. 259)

Haydar Efendi Bâbıâlî'den yetişip reisülküttab oldu. 931'de (1524) vefat etmiştir. (II. 260)

Haydar Efendi Müftü Ahmed Paşa'dan ilim öğrendi ve Abdülkerim Efendi'den el aldı. 974'de (1566/67) vefat etti. Âlîm, âbiddi. (II. 260)

Haydar Efendi Müderris ve 992'de (1584) Şehzâde Mehmed'e muallim oldu. Şevvâl 998'de (Ağustos 1590) vefat etti. (II. 260)

Haydar Efendi Geliboluludur. Kalemden yetişip defterdar olmuşsa da İskender Çelebi kâtibi derecesinde kalmış ve sonra Gelibolu'ya gönderilip orada vefat eylemiştir. Sinan Paşa Tekkesi'nde harim duvarında medfundur. (II. 259)

Haydar Efendi Küçük Tâceddin'in oğludur. Müderris, Haleb, Üsküdar, Bursa ve Mısır mollası oldu. Muharrem 1013'de (Haziran 1604) İskenderiye'ye varışında vefat eyledi. Fâzıl, doğru, âbiddi. Ta'likatı vardır. (II. 261)

Haydar Efendi (Çil) Müderris olup Maraş mevleviyetini reddedip emekli olarak 1010'da (1601/02) vefat etti. Âlîm, sâlih bir pîrdi. (II. 261)

Haydar Efendi (Kara) Hamidlidir. Efdalzâde'den okuyup Sultan Bâyezid müderrisi oldu. Sonra Haleb kadısı olarak zulmedince azledilip emekli edildi. 936'da (1529/30) vefat etti. Evi yakınında bir mescid yaptı. Dünyaya sevgisi fazlacaydı. (II. 259)

Haydar Hasan Paşa Dramalıdır. Silahşor olup sonra Mısır'a gitti. Orada beylerden olup 1265'de (1849) İstanbul'a gelerek mîrimîran oldu ve ardından Biga mutasarrıfı oldu. 1269'da (1852/53) orada vefat eylemiştir. Şairdir. Oğlu Râşid Paşa'dır. (II. 262)

Haydar İbrahim Efendi Terzibaşızâde diye meşhurdur. Tercüme kaleminden yetişerek 1275'de (1858/59) Petersburg Sefâreti maslahatgüzârı oldu. 1276'da (1859/60) ûlâ ile Tahran sefiri olup Şa'bân 1281'de (Ocak 1868) bâlâ ile Viyana sefiri ve Cemaziyelevvel 1287'de (Ağustos 1870) şehremini oldu. Cemaziyelâhir 1288'de (Ağustos-Eylül 1871) azledildi ve Şa'bân'da (Ekim-Kasım) Midilli'de ikamete memur oldu. 1289 (1872) ortalarında döndü Zilhicce 1292'de (Ocak 1876) İcraât Meclisi azası ve Muharrem 1293'de (Şubat 1876) Posta İcraat Komisyonu reisi olup azilden sonra Zilka'de 1294'de (Kasım 1877) Ankara valisi, 1295 (1878) ortalarında hariciye müsteşarı ve azilden sonra 25 Muharrem 1297'de (8 Ocak 1880) posta ve telgraf nâzırı olup 1298'de (1881) ayrıldı ve emekli oldu. 10 Rebiyülâhir 1302'de (27 Ocak 1887) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. Dil bilir, lâtifeci, bilgili adamdı. (II. 262/63)

Haydar Mehmed Paşa Kalemden yetişip adliye memuriyetlerinde bulunmuş ve Ankara Divan-ı Temyiz reisi, sonra 1290'da (1873) Kırşehir mutasarrıfı olmuştur. Sonra Tırnova ve 1293'de (1876) İslimye mutasarrıfı, 1297'de (1880) beylerbeyi pâyesi olup sonradan Selânik ve Bursa vilayetlerinde vali muavinliklerinde hayli müddet bulunmuş ve sonra Kütahya mutasarrıfı ve 1310 sonlarında (1893 ortaları) Erzurum valisi olmuş ve 6 Receb 1311'de (13 Ocak 1894) orada vefat etmiştir. İşten anlar, servetliydi. (II. 263)

Haydar Mirza İran şahı Muhammed Hüdâbende'nin oğlu Koçkapan Hamza Mirza'nın oğludur. Amcası Şah Abbas tarafından 997'de (1589) Osmanlı Devleti'ne rehin verilmiştir. Ferhâd Paşa teslim aldığından onun sarayında misafir edildi. 5 Rebiyülâhir 1004'de (8 Aralık 1595) genç yaşında vefat etti. Eyüp'de Beylerbeyi Türbesi'ne defnedildi. (II. 260)

Haydar Paşa Dulkadırlılardandır. 964'de (1557) Bozok ve Maraş beylerbeyi oldu. 968'de (1560/61) vefat etti. (II. 260)

Haydar Paşa Çerkesdir. Beylerden olarak sonra Basra ve Sivas valisi olup azilden sonra haspedilmiş, Zilka'de 1000'de (Ağustos 1592) serbest bırakılmış, 1002'de (1593/94) Haleb beylerbeyi olmuş ve sonra vefat eylemiştir. Oğulları "Ahaveyn" denilen Ahmed Paşa ve Ali Paşa'dır. (II. 260)

Haydar Paşa Mâbeyn'de yükselip Tunus beylerbeyliği ile çerağ edildi. 982'de (1574/75) Halku'l-vad seferinde hazır bulundu. III. Murad devrinde (1574-1595) vefat eyledi. (II. 442)

Haydar Paşa Encerûn'da eğitim görüp beylerbeyi payesiyle Kefe valisi oldu. Oradan İran'a memur olup 990'da (1582) Rumeli beylerbeyi ve 996'da (1588) Sivas ve sonra Maraş beylerbeyi oldu. 1004'de (1595/96) harpde batağa saplanıp vefat etmiştir. Çukur Hamam'ı ve mescidi bina etti. Beylerden Haydarpaşazâde bir bey vardır ki, 1012 (1603/04) tarihlerinde hizmet etti. Bu zatın oğlu olması muhtemeldir. (II. 261)

Haydar Paşa Beylerden olup bir aralık Yemen beylerbeyi oldu. Üç sene Yemen'de mahsur kalıp 1039'da (1629/30) kurtulmuş ve sonra vefat etmiştir. (II. 261)

Haydar Paşa Beylerden olup beylerbeyi rütbesiyle Viyana muhasarasında bulunmuştur. 1094'de (1683) şehid oldu. (II. 261)

Haydar Paşa Bosnalıdır. Beylerden olup 1108'de (1696/97) Pançova paşalığı verildi. Sonra vefat eyledi. (II. 261)

Haydar Paşa Askerlikten yetişip 1254'de (1838) mîrlivâ olmuş ve birkaç sene sonra vefat eylemiştir. (II. 262)

Haydar Paşa Husrev Paşa'nın kölesidir. Askerlikten yetişip 1247'de (1831/32) mîrlivâ ve sonra 1255'de (1839) Çanakkale Boğazı muhafızı olup 1257'de (1841) ferik olmuştur. Sonra Varna muhafızı olup 1260 (1844) yılından sonra vefat etmiştir. Oğlu Şâkir Bey'dir(→). (II. 262)

Haydar Paşa (Hadım) Akağalardandır. Sarayda yetişip kapı ağası oldu. Sonra vezirlikle kubbenişîn olup 960'da (1553) üçüncü vezir iken ayrıldı ve Hersek sancağıyla emekli edildi. 16 Cemaziyelevvel 971'de (1 Ocak 1564) vefat eyledi. Bilgili ve kerim bir zat idi. İstanbul'da cami, hamam ve medresesi vardır. (II. 260)

Haydar Resâ Efendi Belh ve Buhara tarafı emirzâdelerinden olduğundan "Şah Haydar Nakşibendî" dendi. Anadolu'ya gelip Üsküdar'da oturdu. Bülbülderesi'nde Nakşibendî zaviyesi ve mescidini inşa eyledi. 1112'de (1700/01) vefat ederek oraya defnolundu. Kemâlât sâhibi olup Farsça ve Türkçe şiir inşâdına muktedirdi. (II. 261)

Haydarî Çelebi İstanbulludur. Bektaşî olup III. Murad devri (1574-1595) ortalarında vefat eyledi. Şairdir. (II. 261)

Haydarî Hüseyin Ağa II. Mahmud devri (1808-1839) saray erkânından olup silahdar-ı şehriyârî olmuştu. Adıyla anılan tekkeyi yaptırmıştır. (II. 442)

Haylî Ahmed Efendi Bursalıdır. Sipahi Ocağı'ndan yetişip sipahiler kâtibi oldu. Bağdad muharebesinde 1040'da (1630/31) şehid olmuştur.

Bilgili, güler yüzlü bir zat idi. Şair olup *Divan*'ı vardır. (II. 321)

Haylî Çelebi Sipahilerdendir. Zabitandan olup II. Osman devrinde (1618-1622) vefat etti. (II. 321)

Haylî Efendi Kırkkiliselidir. Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa'ya, sonra Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'ya tezkireci olmuştur. 1094'de (1683) mevkufatçı olup 1097'de (1686) azledilmiş ve 1098'de (1687) ruznâme-i evvel olup o sene Belgrad'da vefat etmiştir. Orada Defterdar Camii'ne defnedildi. Kâtip ve şairdir. (II. 321)

Hayr Ahmed Efendi (Müderrizâde) Ârif Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris, Haleb mollası olup 1268'de (1851/52) vefat etti. Mekteb-i Tıbbiye'de kâtiplik eyledi. (II. 319; III. 270)

Hayrbay Mısır beylerinden olup Haleb'e vali olduğundan Yunus Paşa vasıtasıyla itaat eyledi. Mısır'ın fethinin ardından onun yerine 924'de (1518) Mısır'a vali olmuş ve Zilka'de 928'de (Eylül-Ekim 1522) vefat eylemiştir. Âdil, sâlih, dindardı. (II. 319)

Hayreddin Hamal olup "Ebekadın Mescidi" adını alan mescidi yaptı. Sonra "Ayşe Ebe" Bender'den gelip orada sâkin olarak bu mescidi tamir edip minber koyunca adıyla anılıp öyle kaldı. (II. 316)

Hayreddin (Arpacı) Bir mescid yaptı. (II. 316)

Hayreddin (Bıçakçı) Ni'me'l-ceyşdendir. Mescidinde medfundur. (II. 314)

Hayreddin Ağa II. Bâyezid'in (hd 1481-1512) mimarıydı. Sinan Paşa Türbesi haricinde medfundur. Adına mescidi vardır. (II. 314)

Hayreddin Ağa Mâbeyn ağalarından olup hazine vekili ve hazinedarlıktan sonra 1274'de (1857/58) dârüssaâde ağası oldu. 1277'de (1860/61) azilden sonra Medine'ye gidip orada uzun müddet ikamet etmiş ve 1290 (1873) yılından sonra vefat eylemiştir. (II. 317)

Hayreddin Bey Malatya beyi olup II. Selim devri (1566-1574) başlarında Erzurum önünde Çerkes İskender Paşa'nın İranlılarla muharebesinde şehid oldu. (II. 316)

Hayreddin Câzim Efendi Müderris ve Şehzâde Cihangir'e muallim olarak 953'de (1546) vefat etti. (II. 316)

Hayreddin Çavuş 964'de (1557) vefat etti. Üsküdar'da bir mescidi vardır. (II. 316)

Hayreddin Çelebi Arpa emini olup 889'da (1484) vefat eyledi. Acem Ağa Camii'ni inşa eyledi ki, evvelce kiliseydi. (II. 314)

Hayreddin Çelebi Kâtip olup III. Murad devrinde (1574-1595) hattıyla meşhurdu. (II. 316)

Hayreddin Efendi Hızır Bey şâkirdidir. Müderris ve II. Mehmed'e (Fâtih) muallim oldu. 883'de (1478/79) vefat eyledi. Unkapanı'nda bir mescid ile bir medrese yaptı. Mescidine "Üç Mihraplı" denir. *Bânet Su'âd* kasidesini şerheylemiştir. (II. 314)

Hayreddin Efendi Anadoluludur. Müderris olup Muharrem 1040'da (Ağustos 1630) Tire mollası olup azledilmiş olarak 1041'de (1631/32) vefat eeti. Fâzıl, salihdi. (II. 316)

Hayreddin Efendi Remlelidir. Mısır ulemâsından Nureddin Ali b. Zeyneddin Abdülvehhâb Eyyûbî-i Fârûkî'nin oğludur. 993'de (1585) doğdu.

Bir aralık Mısır'da ikamet eylediyse de çoğu vakitlerini Remle'de geçirdi. 1081'de (1670/71) vefat eyledi. Fâzıldır. Eserleri: *Şerh-i Tenvîr*, *Şerh-i Kenz-i Aynî*, *Hâşiye-i Eşbâh* ve *Nezâir*, *Câmiü'l-Fusûlen*'e ta'likat, *Silkü'l-İnsaf*, *el-Fevzü l-Azim*, *Divan*. (II. 316/17)

Hayreddin Efendi Bursalıdır. Üftadezâde evlâdından olup orada tekkesine şeyh oldu. 1172'de (1758/59) vefat eyledi. (II. 317)

Hayreddin Efendi Şeyh Şa'bân halifesi Şeyh Osman'ın mürididir. Bursa'da Halvetî tarikatini ihya eyledi. Orada vefat eyledi. (II. 316)

Hayreddin Evhad Efendi Tosyalıdır. Müderris ve Haleb kadısı olarak emekli ve 950'de (1543) vefat etti. Yumuşak huylu, güzel tabiatlıydı. Bazı ta'likatı vardır. (II. 315)

Hayreddin Halife (Hayrî Ahmed Efendi) Bursalıdır. Müderris iken Cemaziyelevvel 1025'de (Mayıs-Haziran 1616) vebadan vefat etti. Âlîm, şair, güzel kâtipti. (II. 316)

Hayreddin Halil Efendi Kasım b. Hacı Safâ'nın oğludur Kastamonu ulemâsından olup Molla Husrev ve Fahreddin Acemî'den ders gördü. 879'da (1474/75) vefat eyledi. (II. 314)

Hayreddin Halil Efendi İbrahim Tennûrî hânedanındandır. Müderris ve Kayseri müftüsüydü. 982'de (1574/75) vefat etti. (II. 316)

Hayreddin Hamza Bey Mısır'dan sancakbeyliği ile Cicde'ye gelmiştir. Sonra Selmân Bey'in yerine Yemen mutasarrıfı olup 935'de (1528/29) vefat etti. (II. 315)

Hayreddin Hızır Efendi Kastamonuludur. Babası Mahmud b. Ömer' dir. II. Bâyezid devrinde (1481-1512) saray hizmetlilerine muallim olup cumalarda vaaz ve tefsir ederdi. 924'de (1518) vefat etti. Tefsir, edebiyat, maânîde nadir ve vâizdi. Eyüp'de medfundur. Eserleri: *Keşfü'l-Meşârık*, *Mir'âtü'r-Rüyâ*, tıbdan risale ve kelâmden risaleler. (II. 314)

Hayreddin Hızır Efendi Kastamonu'da Dadaylıdır. "Karakızoğlu" diye meşhurdu. Müderris ve I. Süleyman'a (Kanunî) muallim odu. Merhaba Çelebi, Ma'lûl Emir Efendi ve Sinan Çelebi gibiler bunun yetiştirmesidir. 953'de (1546) vefat etti. Eyüp'de medfundur. Anadolu'da bir mescid ve bir mektep ve iki ribât yaptırdı. Bodrum Mescidi'ni bu yaptı. Oğlu Ahmed Efendi'dir(→). (II. 315)

Hayreddin Hızır Efendi Müderris ve Şehzâde Mustafa'ya muallim oldu. 953'de (1546) vefat eyledi. Fâzıl, kâmil, selim olup ta'likat ve risaleleri vardır. (II. 316)

Hayreddin Hızır Efendi (Hızır Bâlî) Sirozludur. Kâtibzâde'ye mürid olarak Manastır'da bir cami ve zaviye yaparak irşâda başladı. 970'de (1562/63) vefat etti. Geçimini elleriyle kazanır, rüya yorumunda ustaydı. (II. 316)

Hayreddin Hızır Efendi (İcadî) İmam Ahmed Amasî'nin oğludur. 910'da (1504/05) doğarak Halvetî olup Cemâl Halife yerine şeyh oldu ve hacca gitti. 976'da (1568/69) vefat etti. Çoğu zaman oruçlu olup her gece yüzer rekât namaz kılardı. Keşif sâhibiydi. (II. 316)

Hayreddin Hızır Efendi (Küçük) Ankaralıdır. Müderris iken 945'de (1538/39) vefat etti. Üç dilde şairdir. (II. 315)

Hayreddin Hızır Paşa (Barbaros) Vardar Yenicesi'nden olup Midilli'de doğdu. Babası Ya'kub Ağa, sipahi olup 866'da (1461/62) Midilli'nin fethinde II. Mehmed'le (Fâtih) bulundu. Hayreddin, kardeşleri İlyas ve Oruç ile harplerde beraber bulundular. Kardeşi İshak Midilli'de kaldı. İlyas bir harplerde şehid olup kendisi esir düştü. Sonra kurtulup Şehzâde Korkud Antalya'da iken hizmetinde bulundu. Sonra Cezâyir'e gidip kardeşi Oruç ile fethetti ve Oruç oraya bey oldu. 922'de (1516) bir harpde kardeşleri İshak ve Oruç şehid düşünce beylik kendisine kaldı. Sonra beylerbeyi pâyesi verildi. Sonra İstanbul'a gelip 941'de (1534/35) kapdan-ı deryâ olarak pek çok zafer kazandı. Avrupalılar, çocuklarını "Barbaros (yani kırmızı sakallı) geliyor" diye korkuturlardı. Birçok deryâ beyi yetiştirmiştir. 953'de (1546) vefat etti. Âlîm, cesur ve fakihdi. Çinili Hamam onundur. Beşiktaş'da türbesine defnedildi. Türbe civarında çocuk ve torunları medfundur. Oğulları, Mehmed Paşa, Hasan Paşa ve Ali Paşa'dır. (II. 315)

Hayreddin Mehmed Paşa Husrev Paşa'nın kölesidir. 1248'de (1832/33) mîrlivâ oldu. Dâr-ı Şûrâ teşekkülünde ilk defa reis olup sonra ferik olarak savaşlarda bulundu. Safer 1261'de (Şubat 1845) vezirlikle Vidin valisi olup Şevvâl 1262'de (Eylül-Ekim 1846) azledildi. Şa'bân 1268'de (Mayıs-Haziran 1852) Erzurum valisi olup Ramazan 1269'da (Haziran 1853) azledildi. Şevvâl'de (Temmuz) zabtiye müşiri, Rebiyülâhir 1271'de (Ocak 1855) Selânik, Cemaziyelevvel 1274'de (Aralık 1857/Ocak 1858) Ankara, Zilka'de 1275'de (Haziran 1859) Sivas valisi olup Cemaziyelâhir 1276'da (Ocak 1860) azledildi. Şevvâl 1277'de (Nisan 1861) ikinci defa Erzurum valisi olup Şa'bân 1279'da (Ocak-Şubat 1863) azledildi. 9 Cemaziyelâhir 1286'da (16 Eylül 1869) vefat etti. Merkezefendi'de medfundur. Askerî hizmetleri güzel ise de mülkî icraatı o nisbette değildi. Oğlu mîrimîrandan Mahmud Paşa'dır ki, çalışıp tabip oldu. (II. 317)

Hayreddin Paşa Çerkesdir. Tunus beylerinden olarak bir hayli seneler bahriye müdürü ve sonra başmüdür oldu. Azilden sonra Tunus'da oturur iken İstanbul'a çağrılarak Şevvâl 1295'de (1 Ekim 1878) vezirlikle Islâhat-ı Maliye Komisyonu reisi oldu. 11 Zilhicce 1295'de (5 Aralık 1878) sadrazam oldu. 9 Şa'bân 1296'da (29 Temmuz 1879) istifa ederek Kuruçeşme'deki sahilhanesinde ikamet eyledi. 9 Cemaziyelevvel 1307'de (1 Ocak 1890) vefat edip ertesi gün Eyüp'de Bostan İskelesi'nde defnedildi. Zengin, sözünde durur, cesur ve gayretliydi. (II. 317/18)

Hayreddin Paşa (Kara Halil) Çandarlıdır. Osman Gazi'nin kayınpederi Edebâlî'nin akrabasından ve Alâeddin Esved şâkirdânındandı. Bir gün Orhan Gazi, Alâeddin'in ziyaretine gelip talebesinden birini gaza günlerinde şer'î vazifeyi güzel yapması için talep edince hocası bunu göndermiştir. Rivayete göre Osman Gazi zamanında Bilecik kadısıydı. İznik fethinde oraya kadı ve sonra Bursa mollası ve I. Murad'ın tahta çıkmasıyla kazasker olup 770'de (1368/69) "Paşa" unvanı ve "Hayreddin" lakabıyla sadrazam oldu. 788'de (1386) vefat edip na'şı İznik'e nakledilerek Mermer

hücrede defnedildi. Âlîm, fâzıl, dindar, kâmil, hayrâtı bol bir zat idi. Oğlu Ali Paşa ve İlyas Paşa'dır. (II. 314)

Hayreddin Paşazâde Barbaros Hayreddin Paşa ve üç oğluyla torunu olup parlaklıkları evlâdından ileri geçmemiştir. (IV. 690)

Hayreddin Râgıb Paşa Battal Hüseyin Paşa'nın oğludur. 1205'de (1790/91) mîrimîranlıkla Karahisar-ı Sâhib mutasarrıfı oldu. 1206'da (1791/92) azledilmiş olarak vefat etti. Şairdir. (II. 317)

Hayreddinzâde *bak.* Mehmed Efendi

Hayret Efendi İstanbulludur. Divan-ı Hümâyûn kâtiplerinden olup 1242'de (1826/27) vefat etti. Şairdir. (II. 263)

Hayret Mehmed Efendi Dârendelidir. Kalemden yetişip Ziyâ, Gâlib, Şâkir ve Celâl Paşalara divan kâtibi ve hâcegândan oldu. Sonra Mısır'a giderek Mehmed Ali Paşa'ya kâtib-i has oldu. 1240'da (1824/25) vefat etti. Şiir ve inşası makbuldur. *Se Zebân* adıyla manzum lûgatnamesi, nahivden *Elfiye*'si ve *Münşeât*'ı vardır. (II. 263)

Hayretî Mehmed Çelebi Vardar Yenicelidir. Sîneçâk'ın kardeşi olup Gülşenî dedegânındandı. Gözleri kör olarak 941'de (1534/35) vefat eyledi. Sütlüce'de medfundur. *Divan* sâhibi şairdir. (II. 263)

Hayretî Mehmed Efendi Bursalıdır. Müderris olup 1039'da (1629/30) Bursa'da vefat etti. Şairdir. (IV. 154)

Hayretî Mehmed Efendi Müderris olup 1039'da (1629/30) vefat etti. Şairdir. Nef'i, İstanbul'a geldiğinde bunu dükkânda Fârisîhân olarak bulmuş ve bununla karşılıklı şiir söylemiştir. (II. 263)

Hayrî Ahmed Bey Nâşid Eyyûb Bey'in(→) oğludur. Hâcegândan olup 7 Şa'bân 1254'de (26 ekim 1838) vefat etti. Yanına defnedildi. (IV. 532)

Hayrî Ahmed Efendi *bak.* Hayreddin Halife

Hayrî Efendi Edirnelidir. Kâtiplikten yetişip Serdâr-ı ekrem Ömer Paşa'ya divan kâtibi, 1270'de (1853/54) Silistre defterdarı olup sonra vefat etti. Şair olup *Divan-ı Şevket Şerhi* bunundur. (II. 320)

Hayrî Efendi (Deli) Maliye mümeyyizlerinden olup Şa'bân 1262'de (Ağustos 1846) Anadolu vâridat muhasebecisi olarak 1265 (1849) tarihine kadar vâridat ve masarifat muhasebeciliklerinde ve Receb 1265'den (Haziran 1849) Zilka'de'ye (Eylül-Ekim) kadar Rumeli defterdarlığında bulundu. 1288'de (1871) Tuna defterdarı olup 1293 (1876) yılından sonra vefat etti. Doğru, iradeli ve sertti. Hatta muhasebeci iken oda arkadaşı diğer bir muhasebecinin hiddetle başına yazı takımını geçirmiştir. (II. 320)

Hayrî Mehmed Efendi Çavuşlar kâtibi Mustafa Efendi'nin oğludur. Mekke mollası Şevkî Hüseyin Efendi'ye damad olarak çavuşlar kâtibi oldu. Zilka'de 1187'de (Ocak-Şubat 1774) vefat etti. Üsküdar'da medfundur. (II. 320)

Hayrî Mehmed Efendi Bolu'da Viranşehir'de Ömerköylü Kastamonu mütesellimi Seyyid Yahyâ Ağa'nın oğludur. 1147'de (1734/35) doğdu. Velî Kethüdâ'ya bir kaside ile intisab edip 1168'de (1754/55) İstanbul'a geldi. Sonra Hâmid Hamza Paşa'ya yakınla-

şarak kethüdâ kalemine girip Şevvâl 1178'de (Nisan 1765) hâcegândan oldu. Cemaziyelevvel 1179'da (Ekim-Kasım 1765) başhalife olup Cemaziyevvel 1183'de (Eylül 1769) kethüda kâtibi, Receb 1185'de (Ekim 1771) ilâveten beylikçi olup 1 Zilhicce 1195'de (18 Kasım 1771) reisülküttab, 1197'de (1783) sadâret kethüdâsı olup 4 Receb 1199'da (13 Mayıs 1785) azledildi. 3 Şevvâl 1199'da (9 Ağustos 1785) çavuşbaşı, Zilka'de'de (Eylül) tersane emini, Rebiyülâhir 1200'de (Şubat 1786) ikinci defa reis, 20 Şa'bân'da (18 Haziran) ikinci defa kethüdâ olup 6 Safer 1202'de (17 Kasım 1787) azledildi. Şevvâl'de (Temmuz 1788) defter emini, ardından tevkiî, Safer 1203'de (Kasım 1788) üçüncü defa reisülküttab olup 4 Muharrem 1204'de (24 Eylül 1789) boğularak vefat etti. Âlîm, usta kâtip ve şair olup erbâb-ı sülûkdan el tutarak evini fukara tekkesi eyledi. İstenileni yerine getirir, yetenekli gençleri eğitmeye çalışır, iş için başvuranlara biraz da yalan söylerdi. (II. 320)

Hayrî Mehmed Efendi (Hacı) Mustafa Efendi'nin (v. 1150/1737)(→) oğludur. Çavuşlar kâtibi olup Zilka'de 1187'de (Ocak-Şubat 1774) vefat etti. (IV. 425)

Hayrî Paşa Karadeniz topçu miralayı iken Rebiyülevvel 1264'de (Şubat 1848) mîrlivâ olup 1274'de (1857/58) ferik iken Bağdad'da vefat eyledi. (II. 320)

Hayrî Sâlih Efendi Ayaşlıdır. 1256'da (1840) sıhhiye kâtibi olarak 1261'de (1845) hâcegândan olup bu senelerde (1850'ler) vefat etti. Şairdir. (II. 320)

Hayrullah Efendi Kalemden yetişip sâhib-i ayar oldu. Sonra hâcegândan olup 1228'de (1813) şehremini, Zilka'de 1234'de (Ağustos-Eylül 1819) darbhane emini, 4 Cemaziyelevvel 1236'da (7 Şubat 1821) çavuşbaşı, 1237'de (1821/22) surre emini, 1238'de (1822/23) ruznâme-i evvel ve 1241'de (1825/26) ikinci defa şehremini olarak azledildi ve Esmâ Sultan kethüdâlığına kavuştu. 1 Receb 1247'de (6 Aralık 1831) vefat etti. Oğlu Râgıb Mehmed Ağa'dır(→). (II. 318/19)

Hayrullah Efendi Abdülhak Efendi'nin oğludur. Müderris olup Mekteb-i Tıbbiye'de okuyarak tıp tahsil eyledi. 1258'de (1842) İzmir mollası, 1259'da (1843) Mekke pâyesi, Receb 1265'de (Mayıs-Haziran 1849) mesleğini değiştirerek ûlâ sınıf-ı evveli olup Meclis-i Maarif'e aza, Şevvâl 1268'de (Temmuz-Ağustos 1852) Meclis-i Vâlâ azası, 1270'de (1853/54) mekâtib-i umumiye nâzırı, 1273'de (1856/57) Maarif Nezâreti'nin kuruluşunda müsteşar, Zilka'de 1274'de (Haziran 1858) nâzır vekili, Zilka'de 1275'de (Haziran 1859) tıbbiye nâzırı, Receb 1278'de (Ocak 1862) Altıncı Daire reisi, Safer 1281'de (Temmuz 1864) Meclis-i Vâlâ azası ve Şa'bânın 23'ünde (21 Ocak 1865) Tahran sefiri olup Şa'bân 1283'de (Aralık 1866) Tahran'da aniden vefat etti. Akıllı, zekî, tarih bilir, tabipdi. Eserleri: *Tarih*, *Beyt-i Dihkân*. (II. 319)

Hayrullah Hayrî Efendi İstanbulludur. Çavuşlar kâtibi olup 1135'de (1722/23) vefat etti. Şairdir. (II. 318)

Hayrullah Hayrî Efendi Viranşehirlidir. Bâbıâlî'den yetişip 1182'de (1768/69) kethüdâ kâtibi ve hâcegândan oldu. Sonra çeşitli görevlerde bulundu. Defterdar-ı şıkk-ı sânî olup 23 Rebiyülevvel 1197'de (26 Şubat 1783) vefat etti. Şairdir. (II. 318)

Hayrullah Mehmed Efendi Çarşamba Bolusundan bir şeyhin oğludur. Müderris olup 6 Muharrem 1123'de (24 Şubat 1711) vefat etti. Murad Molla Tekkesi civarında medfundur. (II. 318)

Hayrullah Mehmed Efendi Sünbülzâde Vehbî Efendi'nin oğludur. Kadı olup kaside caizesiyle geçinir fukaradandı. Zilka'de 1267'de (Ağustos 1853) vefat etti. Şairdir. (II. 319; IV. 618)

Hayrullah Mehmed Efendi (Hâfız) Hekimbaşı Said Efendi'nin dairesinde yetişip 1173'de (1759/60) müderris olmuş ve III. Mustafa devrinde (1757-1774) cerrahbaşı olmuştur. Sonra saray etıbbâsından ve Cemaziyelâhir 1197'de (Mayıs 1783) reis-i etıbbâ oldu. Ardından Selânik mollası olup 5 Cemaziyelevvel 1198'de (27 Mart 1784) Mekke, 1200'de (1786) İstanbul pâyesi olup 1206'da (1791/92) Anadolu kazaskeri olarak 1207'de (1792/93) azledildi. Receb 1209'da (Ocak-Şubat 1795) Rumeli kazaskeri olup azilden sonra 25 Ramazan 1210'da (3 Nisan 1796) evinden bindiği at Küçükpazar yakınında ürkmüş, efendi dizginı tuttuğu gibi at şahlanmış, yanında bulunan 10-15 kadar çukadar zaptedememiş ve arkası üstüne düşüp eğerin ön kaşı karnına batınca fena halde yaralanmış ve Ramazan'ın sonunda vefat eylemiştir. Tıpta mâhir, kendini beğenmiş ve eli sıkıydı. Yaşı 73 olup Üsküdar'da Nasûhî Tekkesi'ne defnedildi. Damadı, hâcegândan Mehmed Emin Şükûhî Efendi olup, bundan torunları Behcet Efendi, Abdülhak Efendi ve İlyas Efendi'dir. Torunlarından Mehmed Atâullah Efendi 1273'de (1856/57) Selânik mollası olmuştur. (II. 318)

Hayrullah Mehmed Efendi (Uryânîzâde) Vahid Efendi'nin oğludur. Müderris, 1277'de (1860/61) mahrec mollası, sonra yükselip Mekke pâyesi olup 1299'da (1882) vefat eyledi. Mevlânâkapı'da medfundur. (II. 319)

Hayrullah Mehmed Efendi (Yesarîzâde) Mustafa İzzet Efendi'nin torunudur. Mekke ve İstanbul pâyesi olup adliye memuriyetlerinde bulunmuş ve mahkeme-i bidayet reis-i evveli iken 1296'da (1879) vefat edip Zincirlikuyu'ya defnedilmiştir. (II. 319)

Hayrullah Paşa Moralı Şeyh Necib Efendi'nin oğlu ve Sâmî Paşa'nın kardeşidir. Mısır'da yetişip ümerâdan oldu. Sonra mîrimîran ve beylerbeyi pâyesi olup Şevvâl 1276'da (Nisan-Mayıs 1860) Kıbrıs mutasarrıfı olarak 1278'de (1861/62) azilden sonra vefat etmiştir. (II. 319)

Hayrullahzâde I. Abdülhamid'in (hd 1774-1789) hekimbaşısı sudûrdan Hayrullah Efendi'nin kızı tarafından gelen ailedir. Abdülhakzâdeler bunun koludur. Hayrullah Efendi damadı Emin Şukûhî Efendi oğlu Abdülhak Efendi oğlu Hayrullah Efendi oğlu Abdülhâlik Nasûhî Bey, tercüme kaleminden yetişip mutasarrıflıkta ve Beyrut valiliğinde bulunup, bâlâ ricâlinden halen Osmanlı Devleti'nin Bulgaristan komiseri ve kardeşi Abdülhak Hâmid Bey bâlâ ricâlinden ve şair olup Londra Sefâreti müsteşarıdır. (IV. 690)

Hazanî *bak.* Mustafa Efendi

Hâzık Mehmed Efendi Erzurumludur. Müderris olup 1188'de (1774) vefat etti. Şairdir. (II. 96)

Hâzık Mehmed Efendi (Seyyid) Erzurumludur. III. Selim devrinde

(1789-1807) vefat eyledi. Şiir ve edebiyatta meşhur olup *Divan* sâhibidir. (II. 96)

Hâzim Ahmed Efendi Nevşehirli müftîzâde olup meşhur dersiâmdır. Müderris ve Cemaziyelevvel 1276'da (Aralık 1859) Eyüp mollası oldu. 14 Safer 1281'de (19 Temmuz 1864) vefat eyledi. Süleymaniye'de medfundur. Ayntablı Hacı Emin Efendi'ye damad olmuştur. Fâzıldı. (II. 96)

Hazineci *bak.* Mustafa Paşa

Hazinedar *bak.* Ali Ağa; Ali Paşa; Hasan Paşa; İbrahim Paşa; Mehmed Ağa; Osman Ağa; Şahin Ali Paşa; Zeynel Paşa

Hazinedarbaşızâde *bak.* Es'ad Mehmed Efendi; Hasan Paşa; Necib Efendi; Said Efendi

Hazinedarzâde *bak.* Abdullah Paşa; Ahmed Paşa (Hacı); Nazirî Ahmed Efendi; Osman Paşa; Süleyman Bey; Süleyman Paşa; Şevket Mustafa Bey

Hazinedarzâde Bu asırda Trabzon hânedanından olup yükselerek vali olan Süleyman Paşa, Osman Paşa ve Abdullah Paşa ve evlâdına denmiştir. (IV. 689)

Hekim *bak.* İsâ; İsmail Paşa; Osman Çelebi; Osman Efendi; Sinan Efendi; Ya'kub Paşa

Hekim Çelebi *bak.* Mahmud Çelebi; Mehmed Efendi

Hekimbaşızâde *bak.* Emin Mehmed Efendi; Mes'ud Efendi; Said Mehmed Bey; Yahyâ Efendi; Yusuf Efendi (Evliya)

Hekimoğlu Ali Paşa İmamızâde *bak.* Sâdık Mehmed Efendi; Şemseddin Ahmed Efendi

Hekimzâde *bak.* Abdullah Bey; Ahmed Bey; Ali Âli Paşa; Ali Rızâ Bey; Ebûbekir Efendi; Feyzullah Efendi; Gâlib Mehmed Bey; Hasan Hüsnî Bey; Hüseyin Hüsnî Bey; İzzet Mehmed Bey; Kadrî Ahmed Bey; Mehmed Bey; Süleyman Efendi

Hekimzâde III. Ahmed'in (hd 1703-1730) sertabibi Nuh Efendi'nin evlâdıdır. Cerrahbaşızâde ve Evliyazâde diye kolları varsa da aslı halen Hekimoğlu Ali Paşa Camii'nin mütevellisidirler. Sudûrdan ve mevâlîden olanlar olmuştur. (IV. 688)

Hekimzâde Çelebi Muhyiddin Hekim'in oğludur. Kadı olup Medine kadısı oldu. 950'de (1543) vefat etti. Bir medresesi vardır. (II. 239)

Helvacı *bak.* Yusuf Paşa

Helvacızâde *bak.* Ârifî Mehmed Efendi

Helvayî *bak.* Hüseyin Hüseynî (Emir)

Hemdem Kethüdâzâde *bak.* Süheyl Çelebi

Hemdem Paşa Saraydan yetişip Şehzâde Ahmed'in yerine Konya beylerbeyi olmuştur. 920'de (1514) İran seferinden dönüşte katledildi. (IV. 629)

Hemdemî Çelebi Üsküplüdür. Mukataat sâhibi olup Vodina'da oturmuştur. III. Murad devri (1574-1595) ortalarında vefat etti. Şairdir. (IV. 629/30)

Hemdemî Mehmed (Miskalî Çelebi) (Solakzâde) İstanbulludur. Musikîde ustaydı. 1068'de (1657/58) vefat etti. Şairdi. Bir *Tarih*'i vardır. (IV. 171)

Hersekzâde *bak.* Ahmed Paşa

Hevâî *bak.* Muhyiddin Mehmed Efendi

Hevâyî Mustafa Efendi Bursa'da Abdülmü'min Camii hatibi olup 1017'

de (1608/09) vefat etti. Şairdir. (IV. 630)

Hezârfen *bak.* Mustafa Ağa

Hezârpare *bak.* Ahmed Paşa

Hıfzî Ahmed Efendi Eğrikapılı'nın şâkirdi bir hattatdır. 1181'de (1767/68) vefat etmiştir. (II. 234)

Hıfzî Ahmed Efendi Hekimbaşı Nu'man Efendizâde Mes'ud Efendi'nin oğludur. 1224'de (1809) doğdu. Müderris, molla, Mekke, İstanbul ve Rumeli pâyesi oldu. Rumeli kazaskerliğini kabul etmemiş ve 30 Ramazan 1307'de (20 Mayıs 1890) vefat eylemiştir. Terbiyeli, fazla kimselerle görüşmez ve bilgiliydi. Sonlarında büsbütün yalnızlığa çekilerek insanlarla ilişkisini tamamen kesmiştir. (II. 235)

Hıfzî Ali Paşa (Receb Paşazâde) Kapıcıbaşı ve Üsküp nâzırı oldu. 1242'de (1826/27) mîrimîran oldu. 1248 (1832/33) yılından sonra İstanbul'da ikameti uygun görüldü. 1267'de (1851) vefat eylemiştir. Eyüp'de medfundur. Şûrâ-y Devlet reisi ve adliye nâzırı ve sonra Cezâyir-i Bahr-i Sefid valisi olan Mehmed Âkif Paşa, bunun damadıdır. (I. 234/35)

Hıfzî Ârif Mehmed Bey Hâfız olup tersane zimmet halifesi iken 28 Rebiyülevvel 1238'de (15 Aralık 1822) vefat edip Eyüp'e defnedilmiştir. Yakınında medfun olan Seyyid İbrahim Efendi'nin(→) oğlu olması muhtemeldir. (II. 234)

Hıfzî Çelebi Köledir. Hâfız olup III. Murad devri (1574-1595) ortalarında vefat etti. Şairdir. (II. 234)

Hıfzî Çelebi (Sarı Memi) Karaferye müderrisi olup I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) vefat etti. Şairdir. (II. 234)

Hıfzî Efendi Ayaşlıdır. Mahkeme kâtibi olup III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eyledi. Şairdir. (II. 234)

Hıfzî Hasan Efendi (Müsevvid) Müderris, Diyarbekir ve nihayet Medine mollası oldu. 1145 (1732/33) yılından sonra vefat etmiştir. Oğlu Mustafa Bey'dir. (II. 234)

Hıfzî Mehmed Efendi İstanbulludur. Kadı olup uzun müddet Mahmudpaşa naibi oldu. Şa'bân 1165'de (Haziran-Temmuz 1752) vefat eylemiştir. Usta şairdir. Oğlu Aziz Efendi'dir(→). (II. 234)

Hıfzî Mehmed Efendi İstanbulludur. Saraydan çıkıp emtia başkâtibi olup 1173'de (1759/60) vefat eyledi. Oğlu Abdullah Efendi'dir(→). (II. 234)

Hıfzî Mehmed Efendi Kalemden yetişip hâcegândan oldu. Sonra sipahiler kâtibi ve 1226'da (1811) evkaf muhasebecisi oldu. Başka görevlerde de bulundu. Birkaç sene sonra vefat eyledi. (II. 234)

Hıfzî Mustafa Efendi Kilisli Mustafa Efendi'nin damadı olup Enderûn'da terbiye edildi. Sonra müderris ve Şam mollası oldu. Muharrem 1100'de (Kasım 1688) vefat etti. (IV. 405)

Hıfzî Mustafa Efendi Derviş olup İstanbulluydu. 1173'de (1759/60) vefat eyledi. Eyüp'de medfundur. Şairdir. (II. 234)

Hıfzî Mustafa Paşa (Dede) Hâlet Said Efendi'nin karakulağı olup silahşor ve sonra kapıcıbaşı ve Menemen voyvodası oldu. Safer 1238'de (Ekim-Kasım 1822) efendisi sürüldüğünde Filibe nâzırı Mehmed Ağa gibi kapı yoldaşlarıyla beraber Kütahya'ya gönderildi. Sonra affolunup Cemaziyelevvel

1240'da (Ocak 1825) humbaracıbaşı oldu. Şevvâl 1242'de (Mayıs 1827) ilâveten ihtisâb memuru olup 1245'de (1829/30) azledilip kapıcıbaşılığı kaldırılarak sürüldü. 1247'de (1831/32) serbest bırakıldı. 1249'da (1833) İzmit muhassılı ve sonra Kastamonu mütesellimi oldu. 1253'de (1837) Sıhhiye Nezâreti kurulunca "Hıfzî Paşa" diye mîrimîran rütbesiyle tayin edildi. Birkaç sene sonra azledilip Şevvâl 1259'da (Kasım 1843) ihtisâb nâzırı oldu. 10 Cemaziyelâhir 1263'de (26 Mayıs 1847) vezirlikle Selânik valisi olup Zilhicce 1264'de (Kasım 1848) azledildi. Muharrem 1271'de (Ekim 1854) Meclis-i Tanzimat'a aza oldu. Receb 1276'da (Şubat 1860) vefat etti. Servet ve kudret sâhibi olup sonralarında istikamet ve sadakat gösterdi. (IV. 476/77)

Hıfzîzâde *bak.* Abdullah Efendi; Mustafa Efendi; Ubeydullah Efendi

Hıramî *bak.* Ahmed Paşa

Hırka-i Şerif Şeyhi *bak.* Osman Efendi

Hırka-i Şerif Şeyhizâde Eskialipaşa'daki Hırka-i Şerife'yi getiren Şükrullah Efendi evlâdından olup oraya şeyh olanlardır. Osman Efendi'den başlar ve halen evlâdı vardır. (IV. 689)

Hısâlî Abdurrahman Efendi Seyyid Eyyûb'ün oğlu ve müderris olup Cemaziyelevvel 1087'de (Temmuz 1676) vefat etti. *Divan* sâhibi şairdir. (III. 315)

Hısâlî Çelebi Bursalıdır. I. Ahmed devrinde (1603-1617) vefat eyledi. Şairdir. (II. 277)

Hısım *bak.* Mehmed Ağa; Mehmed Paşa; Yahyâ Efendi

Hısımzâde *bak.* Abdülbâkî Efendi; Abdürrahim Efendi; İsmail Efendi; Yahyâ Efendi

Hısımzâde Müeyyedzâdelerden Yahyâ Efendi evlâdına denmiş ve yarım asır kadar devam etmiştir. (IV. 689)

Hısnmansurîzâde *bak.* Ahmed Efendi; Emin Mehmed Efendi; Necib Mustafa Efendi

Hızır Ağa 996'da (1588) çavuşbaşı olup Rebiyülâhir 999'da (Şubat 1591) vefat etti. Divan-ı Hümâyûn çavuşlarından Hızır Ağa Mescidi bunun veya çağdaşı bir adaşının olmalıdır. (II. 278)

Hızır Ağa Kapıcıbaşılardan olup 1020 (1611) tarihlerinde vefat etmiştir. (II. 279)

Hızır Ağa Kapıcıbaşılardan olup 1190'da (1776) silahdar ağası olarak sonra vefat etmiştir. (II. 280)

Hızır Ağazâde *bak.* Said Bey

Hızır Âlî *bak.* Hayreddin Hızır Efendi

Hızır Bey Yörgüç Paşa'nın(→) oğludur. Ünlü bey olup 848'de (1444) Varna muhârebesinde şehid oldu. (II. 277; IV. 552)

Hızır Bey Mihaloğlu Mehmed Bey'in oğludur. Serhadde yiğit beylerden olup II. Murad ile vefatına (1451) kadar savaşlarda bulundu. (II. 277)

Hızır Bey Nasreddin Hoca'nın torunlarından Sivrihisar kadısı Molla Celâleddin'in oğludur. Tahsil görüp sonra oraya kadı oldu. Sonra müderris ve Molla Mehmed Yegân'a damad oldu. Sonra Bursa'da Sultan müderrisi ve İstanbul'un fethinde kadı oldu. 863'de (1459) vefat etti. Devrindeki ulemânın seçkini olup pek çok öğ-

renci yetiştirmiştir. Hayatî, Hocazâde, Kestelli ve Ali Arabî öğrencilerindendir. Kısa boylu olduğundan "İlim dağarcığı" dendi. Üç dilde şairdir. Akaid'e dair bir "Kaside-i Nuniyye"si vardır. Oğulları Sinan Paşa, Ya'kub Paşa ve Ahmed Paşa vezir oldular. Hacıkadın Camii bunundur. Sonra bir hacı kadın o civarda çifte hamam yapınca onun adı kaldı. (II. 277)

Hızır Bey Hızır Beyzâde Ahmed Paşa'nın(→) oğludur. Babasından tahsille Bursa'da müderris oldu. İstanbul'da Emir Buharî'ye mürid olarak Nakşibendî olmuştur. 924'de (1518) vefat eyledi. Dindar ve edipdi. "Hızrî" mahlasiyle şairdir. (II. 278; I. 196)

Hızır Bey Kadılardan Abdülkerim Efendi'nin oğludur. Müderris olup Zilka'de 970'de (Haziran-Temmuz 1563) vefat etti. Cinnete yakın durumları vardı. Çok küçük yazıp bir adamın bütün eserleri bir koz kabuğuna sığmalıdır, derdi. (II. 278)

Hızır Bey Mihal Beyzâdelerdendir. 958'de (1551) Segedin beyi oldu ve senelerce orada kaldı. II. Selim devri (1566-1574) başlarında vefat eyledi. (II. 278)

Hızır Bey (Canpuladzâde) Ali Paşa'nın kardeşidir. Kardeşinin yaptıklarında ortaklığı olmakla sonraları hizmette kullanılmamıştır. 1058 (1648) senesine doğru vefat eylemiştir. (II. 280)

Hızır Beyzâde *bak.* Ahmed Paşa; Mehmed Paşa

Hızır Beyzâde II. Mehmed (Fâtih) devri (1451-1481) ulemâsından ve Nasreddin Hoca torunlarından Hızır Bey'in 3 oğlu ile 1 torunu olup, yarım asır kadar ünleri sürmüştür. (IV. 689)

Hızır Çelebi İstanbul'da Yenihisarlıdır. Taşköprîzâde'den danişmenddi. Sarhoş olduğundan yükselemeyip 950'de (1543/44) vefat etti. Şairdir. (II. 278)

Hızır Dede (Muk'ad) Hacı Bayram Velî halifelerinden olup şeyhlerdendir. 913'de (1507/08) vefat eyledi. Bursa'da Pınarbaşı'nda medfundur. Büyük velilerden olup Şeyh Üftâde bunun mürididir. (II. 278)

Hızır Efendi Divan-ı Hümâyûn kâtiplerinden olup ricâlden olmuştur. Nasûh Paşa'nın sadrazamlığında nişancı oldu. Sonra bir hizmetle Anadolu'ya gönderilip orada vefat eyledi. Hak sözlü bir ihtiyardı. (II. 280)

Hızır Efendi (Hacı) Güranîdir. Sahhaf olup 1262'de (1846) vefat etti. Şairdir. (II. 280)

Hızır Efendi (Tepegöz) Edirnelidir. Müderris olup 970'de (1562/63) vefat etti "Hızrî" mahlasiyle şairdir. Oğlu Hulûsî Efendi'dir(→). (II. 278)

Hızır Efendi (Yayabaşızâde) İlyas b. Abdülvehhab'ın oğlu olup Eyüp'de doğdu. Yeniçeridir. Sonra Nakib Efendi'den okuyup Vişne Efendi'den tekmil-i tarikat etti. Yeniçerilerin Orta Mescidi'nde vâiz oldu. 980'de (1572/73) Şemsî Paşa'nın cami, dârülhadis ve tekkesi bitiminde vâiz, muhaddis ve şeyh oldu. III. Mehmed ile Eğri seferine beraber gitti. Gazanın faziletlerine dair vaaz ederdi. 28 Rebiyülevvel 1005'de (19 Kasım 1596) Tabur cenginde şehid oldu. Fukarası na'şını İstanbul'a getirirken gördükleri rüya üzerine Tatarpazarcığı'nda Tülbendzâde Camii haziresinde defneylediler. Benzersiz vâizdi. (II. 279)

Hızır Paşa Saraydan yetişip mîrahûr-ı şehriyârî oldu. 956'da (1549)

Köstendil beyliğiyle taşraya gidip 962'de (1555) Şam beylerbeyi, 968'de (1560/61) Bağdad beylerbeyi oldu. 975 (1567/68) yılından sonra vefat eylemiştir. Ilımlı, hırssızdı. (II. 278)

Hızır Paşa Enderûn'da kapıcıbaşı olup 996'da (1588) Erzurum beylerbeyi, sonra Van ve Bağdad valisi olup Zilka'de 999'da (Temmuz-Ağustos 1591) azledilmiş, 1001'de (1592/93) Çıldır muhafızı ve 1002'de (1593/94) Tebriz valisi olup 1006'da (1597/98) azledilmiş ve az müddet sonra vefat eylemiştir. Oğlu Mehmed Paşa'dır. (II. 279)

Hızır Paşa Enderûn'dan kapıcıbaşılıkla çıkıp yeniçeri ağası olmuştur. 997'de (1589) Rumeli valisi olup 999'da (1590/91) kubbe veziri ve Zilka'de 1011'de (Nisan 1603) Bağdad valisi olup 1012'de (1603/04) orada vefat etmiştir. Tedbirliydi. (II. 279)

Hızır Paşa Saraydan 990'da (1582) Van beylerbeyiliğiyle çıktı. Sonra Konya ve 1000'de (1591/92) Temeşvar valisi olup vezir oldu. Uzun müddet kubbe veziri olup Zilhicce 1011'de (Mayıs 1603) Tuna muhafızı oldu. 1014'de (1605/06) Budin muhafızı olup 1016'da (1607/08) Üsküdar'a memur oldu. Bir müddet geçince vefat etti. (II. 279)

Hızır Paşa Müderris ve Amasya müftüsü olup 1032'de (1623) Konya mollası oldu. 1035'de (1625/26) vefat etti. Âbid, sâlihdi. (II. 280)

Hızır Paşa (Divâne) Sırasıyla beylerden olup Yemen beylerbeyi oldu. 999'da (1591) Haleb valisi olup 1006'da (1597/98) azledilmiş olarak vebadan vefat etti. Cömert olup malını yiğitlere vermekle iflas etti. (II. 279)

Hızır Paşa (Hacı) Sarayda terbiye görüp vâlide sultana kethüda oldu. 1082'de (1671/72) kapıcıbaşılık verilmiştir. Sonra vâlide sultanın vefatında haseki sultan kethüdâlığına memur oldu. 1093'de (1682) vezir rütbesiyle Bosna valisi olup 1094'de (1683) Viyana önünde ikinci hücumda şehid oldu. (II. 280)

Hızır Paşa (Mihalzâde) Kapıcıbaşı ve sonra beylerbeyi olup Vidin valisi oldu. 1031'de (1622) Lehistan seferinde bulunup sonra vefat etti. (II. 280)

Hızırşah Bey Manisa valisi İshak Bey'in oğludur. Sefih bir adam olduğundan mülkünü I. Bâyezid (Yıldırım) ele geçirdi. Nihayet I. Mehmed (Çelebi) Manisa'yı fethedip bunu 813'de (1410/11) idam eyledi ve Saruhanoğulları yok oldular. (II. 277)

Hızırşah Efendi Menteşelidir. Mısır'da tahsil eyledi. Dönüşte Osmanlı medreselerinde müderris oldu. 853'de (1449) vefat etti. *Tecrid* metnini şerhedip Mollazâde şerhine ta'likat yazmıştır. Oğlu Derviş Muhyiddin Mehmed'dir(–). (II. 277)

Hızırzâde *bak*. Hüseyin Efendi

Hibâb İsmail Efendi Asâkir-i mansûre başkâtibi Mehmed Servet Efendi'nin oğludur. Bâb-ı Seraskerî mektubî kalemine girerek yoluyla mümeyyiz ve müdür olduktan sonra Şevvâl 1261'de (Ekim 1845) serasker mektupçusu, Rebiyülâhir 1269'da (Ocak 1853) sadâret mektupçusu, Cemaziyelâhir 1274'de (Ocak-Şubat 1858) sadâret müsteşarı vekili ve Rebiyülevvel 1275'de (Ekim 1858) bâlâ rütbesiyle sadâret müsteşarı olmuştur. Safer 1277'de (Ağustos-Eylül 1860) vefat ederek Eyüp'de Topmak-

tepe'de defnedilmiştir. İnşa ve kitâbeti selis, zevk u safâya düşkün, muktedir ve gayretli bir zat idi. Oğlu Paris Sefâreti başkâtibi Cemâl Bey'dir. Bir de kızı olup Müşir İzzet Paşazâde Resâ Bey'in zevcesidir. (II. 108/09)

Hibetullah Hatun Alibeyköyü'nün mescidini yapmıştır. Bu mescide III. Ahmed (hd 1703-1730) minber koyarak cami eylemiştir. (IV. 626)

Hibetullah Mehmed Efendi (Tâcî) Baalbeklidir. Fâzıl olup İstanbul'a gelip müderris, 1217'de (1802/03) Bağdad mollası, 1222'de (1807) Filibe mollası oldu. 17 Zilka'de 1224'de (24 Aralık 1809) vefat etmiştir. Seyitahmetderesi'nde medfundur. Fıkıh ve hadis'de mâhir olup padişahın inʿamına ve âlimlerin saygısına mazhar olmuştur. *Eşbâh* ve *Nezâir*'i şerheyledi. (IV. 626)

Hicâbî Ahmed Efendi Kastamonu ulemâsından ve Hâlidî şeyhlerinden olup 1291'de (1874) vefat eden Sipahi Ahmed Efendi'nin oğludur. Hâzım Efendi, Müneccimbaşı Tâhir Efendi ve Şehrî Hâfız Efendi'den aklî ve naklî ilimleri öğrenerek Abdülfettâh Efendi'den Hâlidî tarikatinden el almıştır. Sonra Kastamonu'da yerleşerek üç defa talebesine izin verip babasının tekkesine şeyh oldu. Zilka'de 1306'da (Temmuz 1889) orada vefat eyledi. Aklî ve naklî ilimlerde fâzıl, mükemmel bir şeyhdi. (II. 110)

Hicabîzâde *bak.* Hüseyin Efendi (Seyyid)

Hicaz b. Katâde 651'de (1253) Mekke emiri olup 652'de (1254) ayrılmış ve yok olmuştur. (II. 110)

Hicrî Çelebi Konyalıdır. 1018'de (1609/10) vefat etti. Şairdir. (IV. 627)

Hidâyet Ağa Silahşor olup 1246'da (1830/31) tahrir memurlarından olmuştu. Sonra vefat etti. (IV. 628)

Hidâyet Çelebi 991'de (1583) vefat eyledi. Şairdir. (IV. 627)

Hidâyet Paşa Yükselip mîrimîrandan oldu. Amasya mutasarrıfı olup 1183'de (1769/70) vefat etti. (IV. 627)

Hidâyet Paşa Siroz'da Zihne'ye bağlı Zelhova'da Yunus Ağa'nın oğludur. 1235'de (1820) doğmuştur. 1250'de (1834/35) neferlikle askere girip 1269'da (1852/53) mülazim olabilmiş ve sırasıyla rütbe alarak 1283'de (1866/67) kaymakam, 1284'de (1867/68) Beykoz Debbağhanesi'ne müdür olup 1285'de (1868/69) miralay olmuş, 1292'de (1875) asâkir-i muaveneyi talim eylemesi hasebiyle mîrlivâ, 1293'de (1876) ferik ve 1297'de (1880) 6. Ordu müşirliği ile müşir, 1302'de (1884/85) 4. Ordu müşiri, azilden sonra 1304'de (1886/87) Basra valisi olmuş, ayrılışından sonra Mardin'de iken Muharrem 1310'da (Ağustos 1892) vefat eylemiştir. Harplerde cesareti ve bulunduğu hizmetlerde gayret ve sadakati görülmüş, bilgisi sınırlı bir zat idi. (IV. 628)

Hidâyetullah Efendi Kayserilidir. İbrahim Tennurî'ye mensuptu. Sahn müderrisi olup 1027'de (1618) ansızın vefat etti. Eşsiz kâtipdi. (IV. 627)

Hidâyetullah Efendi Alâiyelidir. Müderris, Kudüs, Haleb, Yenişehir, Mekke, Edirne mollası oldu. Receb 1033'de (Nisan-Mayıs 1624) vefat etti. İlmi zayıf, kalbi kavî, kendini beğenmiş ve hırslıydı. *Tefsir-i Kadı* ile *Hidâye, Telvîh, Dürer u Gurer, Miftâh* ve *Ferâiz*'e hâşiyeleri varsa da hataları vardır. (IV. 627)

Hidâyetullah Efendi (Yâr Ali-i A'cemî) Müderris, Mekke mollası oldu. Gelirken Mısır'da 949'da (1542/43) vefat etti. Fıkıh ve ilm-i usûle âşinâydı. (IV. 627)

Hidâyetullah Mehmed Ağa Ermeni asıllı olup Müslüman olunca gümrük işlerinde çalışarak haylice müddet duhan ve İstanbul gümrükçüsü ve kapıcıbaşı oldu. Receb 1244'de (Ocak 1829) vefat etmiştir. Mollagüranî'de medfundur. Muhasip ve sâdıkdı. Ancak kalpağa kalem silmek âdetini terk edememiş, beyaz imâmeye de silmekle gümrükteki adamları tebeşirle beyazlatırlarmış. Ermeni zevcesinden olan bir oğlu ve bir kızı o mezhebde yaşamış ve hatta oğlu Meclis-i Zabtiye'de aza bile olmuştur. Müslüman olduktan sonra İslâm zevcesinden Ali Bey(→) ve Tevfik Bey olmuştur ki, Tevfik Bey de maliyede kâtipdi. (IV. 627/28)

Hidâyetullah Mehmed Efendi (Dürrîzâde) Nurullah Efendi'nin oğludur. Müderris, molla, sonra Medine mollası oldu. Rebiyülâhir 1224'de (Mayıs-Haziran 1809) İstanbul kadısı olup 7 Muharrem 1228'de (10 Ocak 1813) vefat etti. Ailesi Mezarlığı'na defnedilmiştir. Oğlu Avnullah Mehmed Efendi(→) ile Seyyid Mustafa Efendi'dir(→). Torunlarından biri Hidâyetullah Mehmed Efendi'dir(→). (IV. 627)

Hidâyetullah Mehmed Efendi (Dürrîzâde) Hidâyetullah Mehmed Efendi'nin(→) torunlarındandır. Müderris, Cemaziyelâhir 1268'de (Mart-Nisan 1852) Haleb, Şa'bân 1276'da (Mart 1860) Filibe mollası olup orada vefat etti. (IV. 627)

Hikmetî Mehmed Efendi Tekirdağlıdır. İsmail Hakkı Efendi'nin halifesi olup şeyh olmuştur. Bursa'da 1165'de (1752) vefat etti. Oğlu veya torunu Hikmetzâde Efendi de Bursa'da İsmail Hakkı Tekkesi şeyhi oldu. 1232'de (1817) vefat etti. (II. 239; I. 361).

Hilâlî Çelebi Bursalıdır. II. Bayezid devrince (1481-1512) vefat etmiş şairlerdendir. (IV. 628)

Hilâlî Çelebi 931'de (1525) vefat etti. Türkistan şairlerindendir. Şiirlerini Çağataycа söylemiştir. (IV. 628)

Hilâlî Çelebi İstanbulludur. Takyedûz olup 950'de (1543/44) vefat etti. *Divan* sahibi şairdir. (IV. 628)

Hilâlî Mahmud Çelebi Karamanlıdır. 980 (1572) veya 982'de (574) vefat eyledi. Farsça söyler bir şairdir. (IV. 628)

Hilmî Abdullah Çelebi (Gınalızâde) Manisalıdır. 1055'de (1645) vefat etti. Şairdir. (II. 240)

Hilmî Abdullah Dede Kasımpaşa Mevlevîhanesi dervişlerindendir. 1183'de (1769/70) Arabistan'a seyahat edip dönüşünde boğuldu. Şairdir. (II. 240)

Hilmî Abdurrahman Efendi Eğrikapılı Râsim Efendi'nin şâkirdidir. Hattatdı. (II. 240)

Hilmî Abdülhalim Efendi Enderûn ricâlinden olup I. Mahmud devrinde (1730-1754) vefat eyledi. Şairdir. (II. 240)

Hilmî Abdülkadir Efendi Kalemden yetişip hâcegândan oldu. Selânik Baruthanesi nâzırı olup 1212'de (1797/98) vefat etti ve Ayrılıkçeşmesi'ne defnedildi. (II. 240)

Hilmî Ahmed Efendi Tarsus müftüsü olup merhume vâlide sultan güzel halini işitip orada yaptırmış olduğu

hayratın bina emanetinde bulundurdu. Sonra davetli olarak İstanbul'a gelip hastalanınca 1292 (1875) ortalarında vefat etti. Sâlih, dindardı. Oğlu İsmail Hakkı Efendi mevâlîden olmuştur. (II. 240)

Hilmî Ahmed Efendi Kastamonuludur. Sudûrdan Zeynelâbidîn Efendi'nin dairesi imamı ve oğullarının muallimi olduğundan müderris olmuştu. 1275'de (1858/59) Galata mollası, 1282'de (1865/66) Sofya mollası ve sonra Mekke pâyesi, 1285'de (1868/69) Ahkâm-ı Adliye azası, sonra İstanbul pâyesi ve Ramazan 1292'de (Ekim 1875) Mahkeme-i Temyiz reisi ve sonra Anadolu pâyesi oldu. Ma'lûl olmakla Şa'bân 1305'de (Nisan-Mayıs 1888) emekli olup 6 Zilhicce 1305'de (14 Ağustos 1888) vefat eyledi. Fâtih Türbesi bahçesine defnedildi. Âlîm, fâzıl, hukuk bilirdi. (II. 241)

Hilmî Ahmed Paşa Askerlikten yetişerek ferik olmuş ve Kerkük'e memuren giderken Cizre'de 4 Rebiyülevvel 1313'de (25 Ağustos 1895) vefat eylemiştir. (II. 241)

Hilmî Bostan Efendi (Bakkalzâde) *bak.* Bostan Hilmî Efendi

Hilmî Efendi (Hâfız) Şeyhlik mesleğinde ilerleyerek Ayasofya kürsü şeyhi olmuşken 8 Receb 1311'de (15 Ocak 1894) 85 yaşında vefat eylemiştir. (II. 241)

Hilmî Hasan Efendi 1197'de (1783) doğdu. Çalışarak Kıbrıs müftüsü oldu. 1264'de (1848) vefat eyledi. Usta şairdir. Hatta II. Mahmud bunu "Melikü'ş-şuarâ" diye tavsif eylediler. (II. 240)

Hilmî İbrahim Paşa Giritli Mustafa Nâilî Paşa'nın en küçük oğludur. Askerlik mesleğine girerek binbaşı, miralay ve livâ ve ferik olmuş ve Teftiş-i Askerî Komisyonu'nda senelerce azalıkta bulunmuştur. 2 Zilka'de 1313'de (15 Nisan 1896) vefat eyledi. Sadrazam Fuad Paşa'nın kaynı Kâmil Bey'e damad olmuştu. Kendi kızı da Turhan Paşa ile evlenmiştir. Yaşı 55'i geçmişti. (IV. 852)

Hilmî Mahmud Efendi Kuruluşunda nizâmiye askerliğe girenlerden ve binbaşılarındandı. 12 Receb 1254'de (1 Ekim 1838) vefat etti. Hattatdır. (IV. 333)

Hilmî Mehmed Efendi Bursalı Ali Dede'nin oğludur. Müderris olup Safer 1133'de (Aralık 1720) vefat etti. (II. 240)

Hilmî Mehmed Efendi Çerkesdir. Mevâlîden olup Erzurum kazasından mazulken 1 Cemaziyelevvel 1241'de (12 Aralık 1825) vefat etti. Hoca ve hattatdı. (II. 240)

Hilmî Mehmed Efendi (Hacı) Mevâlîden olup Üsküdar Rüşdîyesi muallimi olmuş ve Şa'bân 1297'de (Temmuz 1880) vefat etmiştir. Karacaahmet'e defnolundu. Sâlih ve âlimdi. (II. 241)

Hilmî Mehmed Efendi (Hâfız) Şeyh olup 1252'de (1836/37) vefat etti. Yusufpaşa'da defnedildi. Hattatdır. (II. 240)

Hilmî Mehmed Emin Bey (Habeş) Ömer Ağa'nın(→) oğludur. Silahşor ve kapıcıbaşı olup 7 Rebiyülâhir 1226'da (1 Mayıs 1811) vefat etti. Beyoğlu Mezarlığı'nda medfundur. (III. 597)

Hilmî Mehmed Paşa Mülkiye hizmetlerinde bulunup mîrimîran oldu. Rebiyülevvel 1263'de (Şubat-Mart 1847) Bozok, Receb 1267'de (Mayıs

1851) Musul, Cemaziyelâhir 1273'de (Şubat 1857) Maraş ve Cemaziyelevvel 1276'da (Aralık 1859) Edirne vilayeti mutasarrıfı oldu. O senenin Şa'bânında (Şubat-Mart 1860) abdest almak üzere Meriç kenarında inince nehre düşüp boğuldu. Tedbirli ve güçlüydü. (II. 240)

Hilmî Mustafa Efendi Bosna'da senelerce müftü olmuş fâzıllardandı. Şa'bân 1310'da (Şubat-Mart 1893) 80 yaşında olarak vefat eyledi. Zamanın bilginlerinden olup 8 oğlu ulemâdandır. (IV. 489)

Hilmî Mustafa Efendi (Hacı) Müderris, Beyrut mollası ve Şevvâl 1274'de (Mayıs-Haziran 1858) Kürdistan mollası olup Rebiyülevvel 1282'de (Ağustos 1865) vefat eylemiştir. Sur dışında medfundur. (IV. 479)

Hilmî Mustafa Efendi (Hâfız) Serlevha-i yemin kadı olup azledilmiş olarak Muharrem 1248'de (Haziran 1832) vefat etti. Şehzâdebaşı'nda medfundur. (IV. 472)

Hilmî Mustafa Paşa Kuruluşunda nizâmiye askerliğine girip livâ ve ferik oldu. 1254'de (1838) Tophane'ye memur olup sonra orada meclis reisi olmuştur. Zilhicce 1264'de (Kasım 1848) vefat eyledi. Oğlu Mehmed Bey 22 Zilhicce 1310'da (7 Temmuz 1893) vefat eylemiştir. (IV. 475)

Hilmî Osman Efendi Yeniçeri kâtibi İsmail Efendi'nin oğludur. Yeniçeri kaleminden ilerleyip başhalife ve yeniçeri kâtibi olup hâcegândan oldu. Başka hizmetlerde de bulundu. 1132'de (1720) vefat eyledi. Usta şairdir. (II. 240)

Hilmî Osman Efendi 1255'de (1839) Karahisar-ı Sâhib'de doğdu. Bursa'da büyük bilginlerden Uşşakî İbrahim Efendi'den ders gördü. 1274'de (1857/58) Mısır'a giderek devrin meşhurlarından fıkıh ve hadis öğrenerek İstanbul'a döndü ve meşhur üstadlardan Gürcü Şerif Efendi'den dahi ulûm-ı âliye ve aliyye öğrendi. Tıp ve Farsçayı öğrenip ve bir müddet Fetvâhane'ye devamla 1290 (1873) tarihinde Kars'a nâiblikle gönderildi. 1294'de (1877) Muş naibi olup ayrıldıktan sonra vatanına dönerek ders okutmakla meşgul oldu. Bir müddet sonra İstanbul'a gelerek Bâyezid Camii'nde usûl kitapları ve tıp öğretimi ile meşgul olup kendisine emanet edilen Matbaa-i Âmire dinî kitaplar musahhihliği hizmetinde de bulundu. İkindiden sonra Ayasofya'da tefsir-i şerif tedris eylemekte iken 29 Şa'bân 1314 (2 Şubat 1897) salı günü vefat ederek Eyyûb Sultan türbesi civarına defnedildi. Mevlevî, sâlih, dindar, yumuşak huylu, birkaç defa hatmine muvaffak olmak suretiyle mesnevîhânlardandı. (III. 452)

Himmet Ahmed Ağa Hâzin-i sadr-ı âlî olup kapıcıbaşı olmuştur. II. Mahmud devri (1808-1839) sonlarında vefat etti. (IV. 629)

Himmet Efendi Anadoluludur. Müderris olup Şa'bân 1074'de (Mart 1664) vefat etti. Âlîmdir. (IV. 629)

Himmet Efendi Tirelidir. Müderris, molla olup üç defa Erzurum mollası olmuştur. 1096'da (1685) vefat etti. Köprülü hânedanına mensup bir ihtiyardır. (IV. 629)

Himmet Efendi Bolulu Hacı Ali'nin oğludur. Müderris olup sonra Bayramî tarikatine girdi. İbrahim Efendi, buna Yenibahçe'de bir zaviye yaptı ve Dâvud Paşa Camii'ne vâiz oldu. 16

Safer 1095'de (3 Şubat 1684) vefat etti. Ermiş sayılanlardandır. İlâhileri ve şiirleri vardır. Oğlu Abdullah Efendi, Yenibahçe şeyhi olup 1122'de (1710) Süleymaniye vâizi oldu. Sonra vefat etti. Sessiz ve muhaddisdi. Diğer oğlu Atâullah Efendi'dir. Bir oğlu da Himmetzâde Mehmed Efendi, müderris olup 1147 (1764/65) tarihlerinde vefat etti. Evladından ve müderris Abdülaziz Efendi 1157'de (1744), Hüseyin Efendi 1165'de (1752), Hasan Efendi 1184'de (1770/71) ve Abdülkadir b. Hüseyin Efendi 1205'de (1790/91) vefat edip Edirnekapı'ya defnolundular. Yine evlâdından müderris Nu'man Efendi 1189'da (1775) vefat etti. Himmetzâde Abdüssamed b. Abdullah Efendi, Ayasofya vâizi olup I. Mahmud devri (1730-1754) sonlarında vefat etti. Bir Himmetzâde de müderris olup 1216'da (1801/02) vefat etti. Himmetzâde damadı Abdülhalim Efendi ve oğlu Şeyh Mehmed Tabib Efendi'dir. Himmetzâde Hacı İbrahim Efendi, mevâlîden iken Ramazan 1269'da (Haziran 1853) vefat etmiştir. (IV. 629)

Himmetî Mehmed Efendi (Lâ'lîzâde) Lâ'lî Mustafa Efendi'nin torunlarındandır. Kadı olup 1227'de (1812) vefat etti. Horhor'da medfundur. (IV. 629)

Himmetzâde *bak.* Abdüssamed Efendi; Hüseyin Bey; İbrahim Efendi

Himmetzâde Şeyh Himmet Efendi torunlarıdır. Bir asır kadar devam etmiş, âlimlerden ve katar şeyhlerinden olanı çıkmıştır. (IV. 710)

Hindî *bak.* Feyzullah; Hasan Ağa (Hacı); Mehmed Efendi

Hindî Baba Hind'den hacca gidip oradan Anadolu'ya gelerek Bursa'da yerleşmiştir. 40 yıl para almadan Emir Sultan Türbesi'nde türbedarlık edip 1190'da (1776) vefat etti. Orada medfundur. Ermiş sayılanlardan ve güzel hal sahiplerindendi. (IV. 630)

Hindî Paşa Hayli müddet mîrimîranlıkla sancaklarda bulunup Şevvâl 1127'de (Ekim 1715) orduda iken yaşlı olmasından dolayı emekli olmuştur. Sonra vefat etti. (IV. 630)

Hindîzâde *bak.* Mehmed Ağa

Hindîzâde Yağlıkçı ve Hind Elçisi Yusuf Ağa oğullarıdır ki, "Yağlıkçızâdeler" de denir. Oğlu sadrazam ve torunu âlim oldu. (IV. 710)

Hinlizâde *bak.* Mehmed Paşa

Hire *bak.* Ali Paşa

Hiyazelci *bak.* Mehmed Paşa (Çelebi)

Hizmet Baba *bak.* Mehmed

Hoca *bak.* Abdullah; Afif Sâlih Efendi; Ahmed Dayı; Ali Ağa; Ali Çelebi; Bilâl Ağa; Halil Ağa; Hasan Efendi; Husrev; İzzet Efendi; Kasım; Kudsî Efendi; Mecid Efendi; Mehmed Efendi; Nusret Efendi; Ömer Efendi; Reşid Efendi; Sinan Paşa; Tâhir Mehmed Paşa; Tâibî Mustafa Efendi; Yahyâ Efendi

Hoca Ahmedzâde *bak.* Ali Efendi

Hoca Bey I. Bâyezid (Yıldırım) beylerinden bir emirdi. 804 (1402) harbinde şehid oldu. (II. 311)

Hoca Hâfız Kehkehi *bak.* Kemâleddin Mehmed Şaşi

Hoca Haydarzâde *bak.* Mehmed Ağa

Hoca Hayreddin kaynı *bak.* Mehmed Efendi

Hoca Koyun Bursalıdır. Ermiş sayılanlardan bir zat olmakla orada meşhur oldu. Külliyetli şey vakfederek vefatında Bursa'da Ulu Cami mihrabı önüne defnedilmiştir. (II. 311)

Hoca Paşa *bak.* Üveys Paşa

Hoca Sa'deddinzâde *bak.* Abdülkerim Mehmed Efendi; Ahmed Efendi; Ebû Said Mehmed Efendi; Ebûssuûd Mehmed Efendi; Feyzullah Feyzî Efendi; Vâkıf Yahyâ Efendi

Hocapaşalızâde *bak.* Emin Mehmed Efendi

Hocazâde *bak.* Abdullah Efendi; Abdülaziz Efendi; Ârif Ahmed Efendi; Derviş Ali Efendi; Emin Mehmed Efendi; Es'ad Mehmed Efendi; Eyyûb Paşa; Hasan Paşa; Hüseyin Efendi; İsmail Efendi; Mehmed Efendi; Mehmed Paşa; Mes'ud Efendi; Muhyiddin Mehmed Efendi; Mukim Mehmed Efendi; Muslihiddin Mustafa Efendi; Necib Mehmed Efendi; Osman Efendi; Ömer Efendi; Rahmî Abdürrahim Efendi; Reşid Mehmed Efendi; Rıfkî Mehmed Efendi; Safvetî Mehmed Efendi; Said Mehmed Efendi; Sâlih Mehmed Efendi

Hocazâde II. Selim'in (hd 1566-1574) hocası Atâullah Efendi ve evlâdı olup yarım asır kadar parlamıştır. I. Ahmed'in (hd 1603-1617) hocası Mustafa Efendi evlâdına da "Hocazâde" dendi. "Mes'udzâdeler" bunun oğlu şeyhülislâm Mes'ud Efendi'den ayrılan koldur. III. Osman'ın (hd 1754-1757) hocası Ömer Efendi'nin evlâdına da "Hocazâde" denmiştir ki, bu hânedan birbuçuk asır kadar devam etmiştir. (IV. 690)

Hocazâde Naibi *bak.* Mehmed Efendi

Holo Paşa Kürttür. Taşralarda kaymakamlık ve özellikle Suriye'de birçok zaman mutasarrıflık etmiş, mîrimîran ve 1294'de (1877) beylerbeyi payesi olmuştu. Nihayet mevkib-i hacc-ı şerif muhafızlığından ayrılarak emekli olmuş ve 1 Safer 1313'de (24 Temmuz 1895) vefat eylemiştir. Oğlu ricâlden Ahmed İzzet Bey'dir. (IV. 630)

Horoz *bak.* Mehmed Efendi

Horozoğlu *bak.* Ahmed Bey

Hubba Mollası *bak.* Vusûlî Mehmed Efendi

Hubbâ Ayşe Hatun Beşiktaşlı Yahyâ Efendi'nin torunu ve I. Süleyman'ın (Kanunî) muallimi Şemsî Çelebi'nin eşidir. II. Selim'e musâhibe olup kapısı herkesin merciiydi. III. Murad devri (1574-1595) sonlarında vefat etmiştir. Gazel, kaside ve mesnevileri olup *Hurşîd u Cemşîd* adında bir eseri vardır. (II. 110)

Hubyâr Bey Hoca idi. 827'de (1424) vefat eyledi. Hocapaşa'da bir mescid yaptırmıştır. (II. 311)

Huffî Çelebi Haffaf esnafından ve II. Mehmed (Fatih) devri (1451-1481) şairlerindendir. *Divan*'ı vardır. (II. 281)

Huldî Efendi Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 3 Zilka'de 1236'da (2 Ağustos 1821) vefat etti. Edirnekapı'da medfundur. (II. 281)

Huldî Mustafa Efendi Bursalıdır. 1178'de (1764/65) doğup orada muhasebe kalemine girip 1238'de (1822/23) vefat etti. Şairdir. (II. 281)

Hulkî Hüseyin Bey Mülkî Mekteb-i Tıbbiye'nin yetiştirmiş olduğu tabiplerin yeterliklilerinden olduğundan eserleriyle ve kaleminin kuvvetiyle az vakitte öne çıkmıştı. Mesleki makalelerle istidadı anlaşılmıştı. 15 Zilka'de 1314'de (17 Nisan 1897) gençliğinde vefatı kayıptan sayıldı. Eyüp'de medfundur. (IV. 853)

Hulûsî Abdurrahman Efendi Kadı Abdurrahman Paşa'nın kızının oğludur. Kadıların kıdemlilerinden olup

Manastır kadısı iken 6 Rebiyülâhir 1300'de (12 Şubat 1883) vefat etti. 80'lik, güzel konuşur bir pîrdi. (II. 283)

Hulûsî Ahmed Ağa Yusuf Ziyâ Paşa hazinedarlığından yetişip silahşor, kapıcıbaşı ve 1223'de (1808) sipahiler ağası, 1224'de (1809) çavuşbaşı vekili ve sonra humbaracı ocağı nâzırı ve 1228'de (1813) kapıcılar kethüdâsı olmuştur. Sonra bu gibi görevlerde bulunmuş, 1241'de (1825/26) emekli olarak vefat eylemiştir. Langa'da medfundur. (II. 281)

Hulûsî Ahmed Ağa Kiler dairelerinde bulunarak kapıcıbaşı ve bazı hizmette memur olmuştur. 12 Şa'bân 1258'de (18 Eylül 1842) vefat eyledi. (II. 282)

Hulûsî Ahmed Efendi Şumnuludur. Müderris, 1278'de (1861/62) Yenişehr-i Fenâr, sonra bilâd-ı hamse mollası ve daha sonra Mekke pâyesi oldu. Sonra vefat etti. (I. 303)

Hulûsî Ahmed Efendi (Şirvanîzâde) (Seyyid) Şirvanlı İsmail Efendi'nin oğlu ve Mehmed Rüşdî Paşa'nın kardeşidir. İstanbul'a gelip müderris oldu. Muharrem 1284'de (Mayıs 1867) Galata mollası, yıl sonunda Mekke pâyesi, sonra İstanbul pâyesi olup 1291'de (1874) İstanbul kadısı ve sonra Anadolu pâyesi oldu. 1294'de (1877) memuriyetle Afganistan'a gönderildi. Döndükten sonra 1295'de (1878) Diyarbekir naibi olup iki sene sonra doğum yeri Amasya'da oturdu. 15 Cemaziyelevvel 1306'da (17 Ocak 1889) orada vefat eylemiştir. Bilgiliydi. (I. 307)

Hulûsî Ahmed Paşa Anadoludandır. İstanbul'da kaleme çerağ olunup reisülküttab kesadarı olmuştur ve sonra tezkire-i sânî, 1238'de (1822/23) tezkire-i evvel, Zilka de 1239'da (Temmuz 1824) darbhane emini, Şevvâl 1240'da (Mayıs-Haziran 1825) çavuşbaşı ve Şevvâl 1241'de (Mayıs 1826) sadâret kethüdâsı ve yine o sene mühimmat-ı harbiye nâzırı, 23 Muharrem 1244'de (5 Ağustos 1828) vezir rütbesiyle sadâret kaymakamı olmuş ve Ramazan 1248'e (Ocak-Şubat 1833) kadar sadrazamlar İstanbul'da olmadığından makamında kalıp, o sene mühr-i hümâyûn Raûf Paşa'ya verilmekle ayrılmıştır. Cemaziyelevvel 1249'da (Eylül-Ekim 1833) Menteşe mutasarrıfı oldu. 2 Rebiyülevvel 1252'de (17 Haziran 1836) hariciye nâzırı oldu. 6 Rebiyülevvel 1253'de (10 Haziran 1837) vefat eylemiştir. Eyüp'de medfundur. Yumuşak huylu ve tedbirliydi. Çorum'da bir medrese inşa ettirmiştir. Büyük oğlu Emin Mehmed Bey(→), diğer oğlu İbrahim Es'ad Bey'dir(→). Üçüncü oğlu Mahmud Bey, zevk ve sefaya müptela olarak daha sonraları hayattaydı. Kız kardeşinin oğlu Bekir Sâmî Bey' dir(→). (II. 281/82)

Hulûsî Ali Efendi Kalemden yetişip hâcegândan oldu. 1199'da (1785) mevkufatçı ve 1200'de (1786) Mısır'da set inşasına memur olmuştur. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eylemiştir. (II. 281)

Hulûsî Bey Askerlikten yetişip Rumeli Ordusu redif miralaylarından olmuştu. 1271'de (1854/55) vefat eylemiştir. (II. 282)

Hulûsî Efendi Tepegöz Hızır Efendi'nin(→) oğludur. 1020'de (1611) Banaluka kadısı iken vefat etti. (II. 278)

Hulûsî Efendi Arab olup kürsü şeyhi olmuştu. Vaaz ve nasihat ile halk arasında meşhur oldu. Soğukçeşme'deki evini tekke yapıp Sultan Ab-

dülaziz devri (1861-1876) ortalarında vefat eyledi. Orada medfundur. Yerine oğullarından Râşid Efendi şeyh olmuştur ki, elan kürsü şeyhlerinden ve huzûr dersleri mukarrirlerindendir. (II. 282)

Hulûsî Efendi Midillilidir. Taşra kaymakamlık ve mutasarrıflıklarında bulunmuştur. Nihayet Seniha Sultan'a kethüda olarak o hizmetten affedilip Avrupa'ya seyahat eylemişti. Döndükten sonra 1307'de (1889/90) vefat eyledi. Satranç üstadlarından zevk ehli bir adamdı. (II. 283)

Hulûsî Hasan Ağa Kilar-ı Âmire hademesinden olup "Burnaz" lakabını almıştı. Sonra emekli oldu. 1141'de (1728/29) vefat eyledi. (II. 281)

Hulûsî İsmail Dede Galata Mevlevîhânesi dedelerinden olup aşçıbaşı olmuştu. 1220'de (1805) vefat eyledi. Seçkin şairdir. (II. 281; III. 615)

Hulûsî Mahmud Efendi Emir Buharî sülâlesinden olup hacca gitmişti. Nusretiye Camii şeyhi iken 1291'de (1874) vefat eyledi. Mevlânâkapı'da medfundur. Şairdi. (II. 282)

Hulûsî Mehmed Efendi Müderris olup 45 sene müddetle Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de Arapça muallimliği etmiştir. 1298'de (1881) vefat eyledi. Edirnekapı'da medfundur. Fazilet sâhibiydi. (II. 282/83)

Hulûsî Mehmed Efendi Hâdimlidir. Âlimler arasında "Lemyebak" diye şöhret almış dersiâm ve fasih dilli bir zat idi. Huzûr dersleri mukarrirlerinden olarak Mekke pâyesini elde eylemiş ve Zilhicce 1311'de (Haziran 1894) vefat eylemiştir. (IV. 307)

Hulûsî Mustafa Efendi Çarşambalızâdelerdendir. Müderris olup 2 Zilhicce 1290'da (21 Ocak 1874) vefat etti. (II. 282)

Hulvî *bak.* Mahmud Efendi

Humbaracızâde *bak.* Mehmed Efendi; Sâlih Bey

Hunnak *bak.* Mustafa Paşa

Hurrem Ağa Yükselip kapıcıbaşı olmuş, 996'da (1588) sipahiler ağası, sonra çavuşbaşı ve 1001'de (1592/93) tekrar çavuşbaşı, 1014'de (1605/06) tekrar sipahiler ağası olup Yakova muharebesinde seccade üzerinde şehid olmuştur. (II. 271)

Hurrem Cemâlî Efendi Cemâleddin Aksarayî evlâdından ve Zenbilli Ali Efendi akrabasından Süleyman Efendi'nin oğludur. Müderris iken nikrise (gut) yakalanıp 970'de (1562/63) vefat etti. Şair, tarih bilir, muhazarâta vâkıftı. (II. 271)

Hurrem Çavuş Divan-ı Hümâyûn çavuşlarından olup 961'de (1554) cami, mektep ve çeşme yaptı. Sonra vefat etti. (II. 271)

Hurrem Efendi Sofu Mehmed Paşa'nın kölesidir. Müderris ve kadı olup Arabistan'da kadı iken 970'de (1562/63) vefat etti. Nakşibendî idi. Tophane'de Hurremiye adında bir medresesi ve Şam'da birçok vakfı vardır. (II. 271)

Hurrem Paşa Bosnalıdır. Enderûn'dan çıkıp sancakbeyi olduktan sonra Diyarbekir ve Şam beylerbeyi oldu. Dürzilere büyük muharebelerde bulundu. I. Süleyman (Kanunî) devri (1520-1566) sonlarında vefat eyledi. Cesur ve tedbirliydi. (II. 271)

Hurrem Paşa İskender Paşa'nın oğludur. I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) Karaman beylerbeyi oldu. Zünnûn adlı eşkıya ile muhare-

bede Kayseri beyi ve Kadı Muslihiddin ile beraber şehid oldular. (II. 271)

Hurşid Ahmed Bey Kıdemli bahriye zâbitlerindendir. 1280'de (1863/64) miralay oldu. Bu senelerde (1860'lar) vefat etti. (I. 301)

Hurşid Ahmed Paşa Gürcüdür. Önce bir Tatarın kölesi olup, sonra Selim Sırrî Paşa'ya sattı. Vefatında Reisülküttab Râşid Efendi'ye ve sonra Küçük Hüseyin Paşa'ya intisab eyledi. Mısır savaşlarında Hasan Paşa ile bulunup mîrimîranlık ile İskenderiye muhafızı ve Zilhicce 1218'de (Mart 1804) vezirlikle Mısır valisi olup Rebiyülevvel 1220'de (Haziran 1805) azledilmiş ve Cemaziyelevvel'de (Ağustos) dönmüştür. Şa'bân 1221'de (Ekim-Kasım 1806) Niş ilâvesiyle Mora valisi, Safer 1222'de (Nisan 1807) Niş ve Rumeli ilâvesiyle Sofya ciheti seraskeri ve Şa'bân 1227 sonlarında (Eylül 1812) sadrazam oldu. Rebiyülâhir 1230'da (1 Nisan 1815) azledilip bir müddet sonra Bosna, Safer 1231'de (Ocak 1816) Selânik, 1232'de (1817) Anadolu, Rebiyülâhir 1233'de (Şubat 1818) Haleb valisi, Ramazan 1235'de (Haziran 1820) Mora valiliğiyle Tepedelenli Ali Paşa üzerine serasker ve Cemaziyelevvel 1236'da (Şubat 1821) Rumeli valisi olup 1237'de (1821) Yanya valiliği ilâve olundu. Rebiyülâhir'de (Ocak 1822) sade Yanya'dan azledildi. Şevvâl'de (Haziran-Temmuz 1822) oradan Mora seraskeri olarak 5 Rebiyülevvel 1238 (20 Kasım 1822) gecesi vefat eyledi. Cesur, sâlih, cömert ve saf olup yaşı 60'dı. Hazinedarı Hasan Ağa'ya Rumeli valiliğinde ve kethüdâsı Sâlih Ağa'ya Mora'da kapıcıbaşılık verildi. Kapı çukadarı Yahyâ Ağa da kapıcıbaşı olmuştur. (II. 311)

Hurşid Bey Köstendil mutasarrıfı Mâlik Paşa'nın kardeşinin oğlu ve kapıcıbaşıydı. II. Mahmud devri (1808-1839) sonlarında vefat etti. (II. 312)

Hurşid Bey Hassa miralayı olup Hicaz'da Şevvâl 1278'de (Nisan 1862) vefat etti. (II. 312)

Hurşid Bey Çerkesdir. Mâbeynle ilişkisi olduğundan yükselerek senelerce kuşçubaşı, yani hadâik-ı şâhâne müdürü olmuştu. 1288'de (1871) serkurenâ olmuş ve 1289'da (1872) ayrıldıktan sonra taşraya mutasarrıf olmuştur. Drama mutasarrıflığında Zilhicce 1314'de (Mayıs 1897) vefat eylemiştir. Yetenekli, zekîydi. İhsan Bey adında bir oğlu olup Şeyhülislâm Hasan Fehmî Efendi'ye damad olmuştu. (IV. 853)

Hurşid Efendi Âdile Sultan dairesi kethüdâsı olup Safer 1272'de (Ekim 1855) ticaret muavini, 1273'de (1856/57) ebniye-i âliye müdürü ve Cemaziyelevvel 1274'de (Aralık 1857-Ocak 1858) ûlâ sınıf-ı evveli olmuş ve Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) başlarında vefat eylemiştir. (II. 312)

Hurşid Mehmed Paşa Silahdar Ali Ağa'nın kölesidir. Sonra zâbit olup sonra livâ oldu. Rebiyülâhir 1266'da (Şubat-Mart 1850) mîrimîranlıkla Rumeli, Ramazan'da (Temmuz) Niş mutasarrıfı, Rebiyülâhir 1268'de (Şubat 1852) Rumeli beylerbeyi pâyesiyle Belgrad muhafızı, Şevvâl 1268'de (Temmuz-Ağustos 1852) vezirlikle Bosna, Rebiyülevvel 1272'de (Kasım 1855) Tırhala, Cemaziyelevvel'de (Ocak 1856) Bosna, Muharrem 1273'de (Eylül 1856) Rumeli ve Şevvâl 1273'de (Haziran 1857) Sayda valisi olup Zilhicce 1276'da (Haziran-Temmuz 1860) azledildi. Cemaziyelevvel

1289'da (Temmuz 1872) Kütahya valisi olduysa da Receb'de (Eylül) ayrıldı. Yenişehir'de mukim olup Şevvâl 1293'de (Kasım-Aralık 1876) vefat etti. (II. 312)

Hurşid Mehmed Paşa Musullu Abdülcelilzâde Yahyâ Paşa'nın kölesidir. Mektûbî-i hariciyeye girip Fuad Paşa ile memuren Suriye'ye gitti. Ramazan 1279'da (Şubat-Mart 1863) Rumeli pâyesiyle Kudüs mutasarrıfı, Ramazan 1280'de (Şubat 1864) vezirlikle Sayda, sene sonunda Erzurum valisi ve İstanbul'a gelişinde, 14 Zilhicce 1280'de (21 Mayıs 1864) maliye nâzırı, Şa'bân 1282'de (Ocak-Şubat 1866) Edirne valisi, 17 Muharrem 1286'da (29 Nisan 1869) evkaf nâzırı, 16 Cemaziyelevvel 1287'de (14 Ağustos 1870) Hicaz valisi olup azilden sonra Rebiyülevvel 1289'da (Mayıs 1872) Mamuretülaziz valisi, 27 Cemaziyelevvel'de (2 Ağustos) Sivas, 25 Safer 1290'da (24 Şubat 1873) evkaf nâzırı, 10 Rebiyülevvel'de (8 Mayıs) sadâret müsteşarı, 28 Receb'de (21 Eylül) ahkâm-ı adliye nâzırı olup 15 Muharrem 1291'de (5 Mart 1874) azlolundu. 7 Safer 1291'de (26 Mart 1874) Edirne valisi olup Ramazan 1292'de (Ekim 1875) azledildi. Zilka'de'de (Aralık) İzmir valisi olup 17 Receb 1293'de (8 Ağustos 1876) azledildi. Şa'bân'da (Eylül) Kavâim-i Nakdiye Komisyonu reisi, Muharrem 1294'de (Ocak-Şubat 1877) Haleb valisi, 21 Muharrem 1295'de (25 Ocak 1878) sadâret müsteşarı ve İntihâb-ı Memurîn Komisyonu reisi ve Muharrem sonunda adliye nâzırı olup Rebiyülâhir'de (Nisan) ayrıldı. Zilhicce'de (Aralık) adliye nâzırı ve haftasında Ankara valisi olup 1296'da (1879) vefat eyledi. Ilımlı, liyâkatli, uzun boylu ve güzel yüzlü olup yaşı 70'e varmıştı. Oğlu Süleyman Bey vefat eyledi. Diğeri Roma Sefâreti kâtibi Hâlid Bey'dir. Eşi, Çelebi Ağazâde kızı Esmâ Hanım, 1303'de (1885/86) vefat eyledi. (II 312)

Hurşid Paşa Mısır'da ümerâdan olup İstanbul'a gelerek feriklik ile Dâr-ı Şûrâ azası, 1285'de (1871) Selânik valisi, 1289'da (1872) azilden sonra Vidin mutasarrıfı, Cemaziyelâhir'de (Ağustos 1872) yine Dâr-ı Şûrâ'ya aza olmuştur. Cemaziyelevvel 1290'da (Temmuz 1873) nâfia müsteşarı ve bir ay sonra rüsûmat azası olmuş ve ayrıldıktan sonra bir müddet İzmir'de oturup 1299 (1882) yılına doğru vefat etmiştir. Zengindi. (II. 313)

Hurşid Paşa Gürcüdür. Başmabeyinci Hamdi Paşa'nın yeğeni olup mîrimîran olarak Muharrem 1274'de (Ağustos-Eylül 1857) Maraş, Zilhicce 1278'de (Haziran 1862) Adana mutasarrıfı oldu. 1279'da (1862/63) ayrılıp bazı hizmetlerde bulunarak 1285'de (1868/69) ansızın vefat etti. Oğlu Beşir Fuad Bey, askerlikten yetişip meslek değiştirerek 1304'de (1886/87) intihar ederek vefat etti. (II. 312)

Hurşid Paşa (Kara) Mülkiye mutasarrıflarından olup Belgrad, 1278'de (1861/62) Hersek ve sonra Vidin mutasarrıflığında da bulunarak beylerbeyi pâyesini elde etti. Sultan Abdülaziz devri (1861-1876) sonlarında vefat eyledi. Esmer tenli, orta boylu, güçlüydü. Oğulları, Rif'at Bey ve Cemâl Bey'dir. (II. 312)

Hurşid Süleyman Ağa Enderûn'dan yetişerek 1201'de (1786/87) hazine-i hümâyûn kethüdâsı olup 1203'de (1788/89) ayrıldı sonra vefat etti. (II. 311)

Hurşid Süleyman Efendi (Hacı) Kalemden yetişip hâcegândan olarak

1223'de (1808) başmuhasebeci, 1224' de (1809) Anadolu muhasebeci vekili, 1227'de (1812) defterdâr-ı evvel olup 21 Şevvâl 1227'de (3 Kasım 1812) vefat etti. Haydarpaşa'da medfundur. 70'lik bir pîrdi. (I. 311)

Husrev (Beyzâde) Savaşlarda ün kazanan Osmanlı beylerindendir. (II. 272)

Husrev (Bıyıklı) Sipahi çavuşlarından olup adına mescidi vardır. Çardaklıhamam'da medfundur. (II. 275)

Husrev (Hacı) Yenimahalle Mescidi'ni yaptırdı. Minberini Divitdar Mehmed Paşa koydu. Yapan, mescitte medfundur. (II. 275)

Husrev (Hoca) Bezzazistan kethüdâsı olup bir cami ve mektep inşa eyledi. (II. 275)

Husrev Ağa I. Süleyman (Kanunî) devrinde (1520-1566) bâbüssaâde ağası olup Üsküdar'da Ağa Mescidi'ni yaptı. Vefatında oraya defnolundu. (II. 272)

Husrev Ağa II. Selim'in tahta çıkışında (1566) başkapıcı ve mîrahûr oldu. 975'de (1567/68) azledilip 982'de (1574/75) emekli oldu. Sonra vefat eyledi. (II. 273)

Husrev Ağa Yeniçeri Ocağı'ndan yetişip Erzurum'un fethinde kul kethüdâsı ve sonra iki defa sekbanbaşı olmuş ve 1047'de (1637/38) azledilmiş olarak vefat eylemiştir. (II. 274)

Husrev Ahmed Ağa Hüseyin Hasib Bey'in(→) kethüdâsıydı. Aksaray'da Vâlide Camii mütevellisi iken Cemaziyelevvel 1298'de (Nisan 1881) vefat etti. Eyüp'e defnedilmiştir. Oğlu Mustafa Bey Şûrâ-yı Devlet kalemi serhalifesidir. (II. 229)

Husrev Bey Sadrazam Ahmed Paşa'nın kethüdâsı olup paşasının vefatından sonra Topkapı Camii'ni bina emini olarak tamamladı. Cami 967'de (1559/60) son buldu. Kendisi 985'de (1577) vefat etti. (II. 273; I. 199)

Husrev Bey I. Süleyman (Kanunî) devrinde maliyeden yetişip Rumeli muhasebecisi oldu. Sonra ilerleyerek 992'de (1584) Anadolu defterdarı ve sefere memur oldu. 993'de (1585) başdefterdar olup az müddette ayrıldı. Sonra vefat etti. (II. 274)

Husrev Bey (Hacı) Bir mescid yaptı ve minberini torunlarından Fatma Hanım koydu. (II. 274/75)

Husrev Bey (Sultanzâde) II. Bâyezid'in kızının oğludur. Babası Nasûh Bey'dir. 924'de (1518) Bosna beyi olup 927'de (1521) İşkodra, sonra Semendire ve 932'de (1526) ikinci defa Bosna beyi olmuş, bir aralık Ulama Paşa'nın atanmasıyla azledilmişse de az müddette üçüncü defa Bosna valisi tayin edilmiştir. 30 sene kadar valilikte bulunarak 948'de (1541/42) Bosna'da vefat eylemiştir. Oğlu Mahmud Bey de beylerden olup 944'de (1537/38) Bosna'da babasıyla harpde bulunmuştur. Kethüdâsı Murad Bey de sonradan Kilis ve 956'da (1549) Ösek mutasarrıfı olmuş ünlü bir beydir. (II. 272)

Husrev Çelebi Arpa emini olarak 960'da (1553) emekli olup sonra vefat etti. Zilka'de 1306'da (Temmuz 1889) Kasımpaşa'da Okmeydanı'nda mezarcı Ahmed Ağa rüyasında görmüş, açılan bir yerde vücudu bozulmamış ve kefeni toprak rengini almış, kır sakallı ve zayıf bünyeli bulunan bir ceset çıkmıştır. Lahdin kapağı üzerinde bir taşta Kelime-i Tevhid'den sonra "el-mü'minûne lâ yemûtûne bel yentekılûne min dâri'l-fe-

nâ ilâ dâri'l-bekâ sadaka Resûllah, mütevaffâ el-merhum el-muhtac Husrev Çelebi b. Hüseyin 960 (1553)" yazılı olduğundan padişah tarafından kabri üzerine bir türbe inşa ettirilmiştir. Bunun tarihi, bu Husrev Çelebi'nin vefatı tarihi olduğundan kabirdekinin bu zat olması muhtemeldir. (II. 272/73)

Husrev Çelebi Tüccardan olup 994'de (1586) vefat eylemiştir. Bezirgân Mescidi'nin bânisidir. (II. 273)

Husrev Çelebi (Deli) Karagöz Bey'in oğludur. İstanbullu bir yeniçeridir. 1004'de (1595/96) vefat etti. Şairdir. (II. 274)

Husrev Efendi Molla Yusuf Kirmastî'nin torunlarından olup İznik'de doğmuştur. Müderris, sonra Filibe ve Yenişehir ve Galata mollası oldu. 967 (1559/60) veya 974'de (1566/67) vefat eyledi. Diyanet ve takvada alemdi. *Sadrü'ş-Şeria*'ya hâşiyesi ve çeşitli risaleleri vardır. Oğlu müderris Mustafa Efendi olup bunun oğlu Husrev Efendi'dir(→). (II. 273)

Husrev Efendi (Husrevzâde) Husrev Efendi'nin(→) torunu, Mustafa Efendi'nin oğludur. Müderris, İzmir, Kudüs, Trablusşam ve Eyüp mollası oldu. Rebiyülevvel 1020'de (Mayıs-Haziran 1611) vefat eyledi. Güzel ahlâk sâhibi, fâzıldı. (II. 273)

Husrev Mehmed Ağa Hasodadan çukadar-ı şehriyârî olup 1228'de (1813) vefat etti. Duvardibi'nde medfundur. (II. 275)

Husrev Mehmed Bey Dramalı Halil İbrahim Ağa'nın oğludur. Mısır'a gidip başıbozuk zâbiti ve Mısır defterdarı oldu ve Sudan'ı zapteyledi. Mısır valisi Mehmed Ali Paşa'nın kızı Nazlı Hanım ile evlendi. 1249'da (1833/34) vefat etti. Şairdir. Yeğeni, *Tezkire-i Şuarâ* sâhibi Fatin Efendi'dir. (II. 275)

Husrev Mehmed Efendi Kürt Ferâmurz'un oğludur. Bir rivayette babası Frenk beylerinden olup Müslüman olmuştu. Husrev eniştesinin ismi olup buna "Husrev kaynı" dendi ve bu ilişkiden dolayı mahlas oldu. Burhaneddin Haydar-ı Herevî'den okuyup Anadolu'ya geldi, Müderris, sonra Edirne kadısı ve 847'de (1443/44) kazasker oldu. 849'da (1445/46) II. Mehmed'le (Fâtih) birlikte Edirne'ye gitti. 863'de (1459) İstanbul kadısı olup 867'de (1462/63) Bursa'ya gitti. 874'de (1469/70) davetle gelip şeyhülislâm oldu. 885'de (1480) İstanbul'da vefat eyledi. Na'şı Bursa'ya nakledilerek medresesine defnedildi. Fâzıl, kâmildi. Talebeleri pek çoktur. İstanbul'da bir mescidi vardır. *Dürer u Gurer*'i ve tefsir ve fıkıhtan başka eserleri vardır. (II. 271/72)

Husrev Mehmed Efendi Adanalıdır. Hâlet Efendi'nin (v. 1822) mensuplarından olup divan kâtipliklerinde bulundu. Sonra vatanına gidip vefat eyledi. Şairdir. (II. 275)

Husrev Mehmed Efendi (Hacı) Mehmed Paşa Tekkesi şeyhi Hacı Mustafa Efendi'nin oğludur. Tekkeye şeyh olarak 1299'da (1882) vefat eyledi. Orada medfundur. (II. 277)

Husrev Mehmed Paşa Abazadır. Çavuşbaşı Said Efendi'nin kölesi olup Enderûn'a girip çıkarak Küçük Hüseyin Paşa'ya kapdanlığında mühürdar ve sonra kethüdâ oldu. 1215'de (1800/01) mîrimîran rütbesiyle Karahisar mutasarrıfı ve sonra İskenderiye muhafızı, Muharrem 1216'da (Mayıs-Haziran 1801) vezirlikle İzmit valisi

ve o sene Cemaziyelevvelinde (Eylül 1801) Mısır valisi, Muharrem 1218'de (Nisan-Mayıs 1803) Diyarbekir valisi olup 18 Zilhicce 1218'de (30 Mart 1804) azledildi. 1219'da (1804/05) Selânik, 1221'de (1806) Bosna, 1223'de (1808) İbrail eklenerek ikinci defa Selânik valisi olup Şa'bân'da (Eylül-Ekim) azl ve Karahisar ve Bolu valisi olup Muharrem 1224'de (Şubat-Mart 1809) Silistre eyaleti ilâvesiyle Karahisar ve İzmit valisi ve Zilhicce 1226'da (Aralık 1811) kapdan-ı deryâ oldu. Rebiyülâhir 1233'de (Şubat 1818) Trabzon, ardından Erzurum, Kars, ikinci defa Bolu, sonra Ağrıboz valisi, bir müddet geçince Şark seraskeri ve Erzurum valisi oldu, 24 Rebiyülevvel 1238'de (9 Aralık 1822) ikinci defa kapdan oldu ve İbsara'yı fetheyledi. 22 Receb 1242'de (19 Şubat 1827) azledilerek Üsküdar'da oturdu. 11 Şevvâl 1242'de (19 Mayıs 1827) serasker olup Bolu, Kastamonu ve Kengırı valiliği ilâve edildi. 1 Şa'bân 1252'de (11 Kasım 1836) 60 bin kuruş maaşla azledildi. Zilhicce 1253'de (Mart 1838) Meclis-i Vâlâ reisi oldu. 19 Rebiyülâhir 1255'de (5 Temmuz 1839) sadrazam olup 7 Rebiyülâhir 1256'da (8 Haziran 1840) azledildi. Yargılandıktan sonra Tekfurdağı'na sürüldü. 18 ay sonra affedilerek İstanbul'a geldi. Muharrem 1262'de (Ocak 1846) Mecâlis-i Âliye'ye memur olup 1 Safer 1262'de (29 Ocak 1846) ikinci defa serasker oldu. 5 Muharrem 1263'de (24 Aralık 1846) Mecâlis-i Âliye'ye memur oldu. Muharrem 1264'de (Aralık 1847) emekli oldu. 13 Cemaziyelâhir 1271'de (3 Mart 1855) vefat etti. Eyüp'deki türbesinde medfundur. Orada kütüphane inşa eyledi. 1250'de (1834/35) Kocamustafapaşa Tekkesi'ni yeniden yaptırdı. Makam düşkünü, zengin, yumuşak huylu, cömert, işgüzar, tedbirli, alay derecesinde lâtifeci ve güler yüzlüydü. Orta boylu, tıknaz, güzel yüzlü olup evlâdı kalmadı. Orduyu düzenleme ve harpçe bazı hizmetleri görülmüştür. Yaşı 100'e yakındı. Birçok köleleri eğitip devlet hizmetine dâhil etmiştir. İçlerinden ikisi sadrazam ve biri serasker, dördü vükelâdan ve biri müşîrândan olarak 8 müşir olup livâ ve ferik olarak hayli kölesi görülmüştür. Tüfenkçibaşısı Ahmed Bey ve hazinedarı Rüstem Mehmed Ağa gibi nüfuzlu adamları kapıcıbaşı olmuşlardır. Mühürdarı Mehmed Reşid Efendi Safer 1270'de (Kasım 1853) vefat etti. Haydarpaşa'da defnolunmuştur. Kethüdâsı Yahyâ Bey, 3 Şevvâl 1257'de (18 Kasım 1841) ve onun oğlu İbrahim Hakkı Bey, 1270'de (1853/54) vefat eylediler. Eyüp'de medfundurlar. Diğer kethüdâsı Zamir Efendi 1271 (1854/55) tarihlerinde vefat etmiştir. Hazinedarlarından Mehmed Es'ad Efendi, 1260'da (1844) vefat ederek Okmeydanı'na defnedildi. (II. 275/77)

Husrev Paşa Cezâyir dayılarından olup oraya beylerbeyi oldu. 1035'de (1625/26) vefat etti. (II. 274)

Husrev Paşa Bosnalıdır. Enderûn'da yetişip çukadar ve sonra silahdar-ı şehriyârî oldu. 1033'de (1623/24) yeniçeri ağası, 1036'da (1626/27) azilden sonra Diyarbekir valisi olup İzmir'e gönderilmiş ve Şa'bân 1037'de (Nisan 1628) sadrazam ve serdâr-ı ekrem olmuştur. Bağdad savaşında bir işe muvaffak olamadı. Rebiyülevvel 1040'da (Ekim 1630) azlolunup Tokat'a gelmiş ve 29 Şa'bân 1040'da (2 Nisan 1631) orada vefat etmiştir. (II. 274)

Husrev Paşa Samakoludur. Miralaylık ile Samako nâzırı tayin edilmiş ve

1252'de (1836/37) mîrlivâlıkla Sofya mutasarrıfı olup sonra Kıbrıs muhassılı olarak Ramazan 1253'de (Aralık 1837) Niş mutasarrıfı olmuştur. 1254' de (1838) Niş feriki oldu. Safer 1255' de (Nisan-Mayıs 1839) Belgrad muhafızı, Zilka'de 1256'da (Ocak 1841) vezirlikle Bosna valisi ve Şevvâl 1259'da (Kasım 1843) Edirne ve Rebiyülevvel 1260'da (Mart-Nisan 1844) Yanya valisi olup azledildi. Rebiyülâhir 1262' de (Nisan 1846) Harput valisi olup Şevvâl 1262'de (Eylül-Ekim 1846) vefat etti. Tedbirli ve güçlüydü. (II. 275)

Husrev Paşa (Deli) Sarayda eğitim görüp kapıcılar kethüdâsı, 922'de (1516) Konya, 928'de (1522) Diyarbekir ve 938'de (1531/32) Haleb beylerbeyi oldu. Sonra Şam ve Rumeli beylerbeyi oldu. 941'de (1534/35) Mısır valisi ve 22 ay sonra 943'de (1536/37) vezir olup İstanbul'a geldi. Sırasıyla ikinci vezir oldu. 951'de (1544) vefat eylemiştir. Yenibahçe'de medfundur. Çok sert ve pervasız idi. Lala Mustafa Paşa bunun küçük kardeşidir. Oğluna Husrevoğlu Kurd Bey(→) denir. Torunu beylerden Husrevoğlu Hüseyin Paşa'dır. (II. 272)

Husrev Paşa (Hacı) Askerliken yetişip livâ olup senelerce boşta kalmış ve nihayet emekli olup 1287'de (1870/71) surre eminliğine tayin edilmiştir. Bir-iki sene sonra vefat etmiştir. (II. 277)

Husrev Paşa (Hadım) Sarayda büyük bir makamı elde ederek kilercibaşı oldu. Sonra saraydan çıktı. 1000'de (1591/92) Şam beylerbeyi olup 1002' de (1593/94) Diyarbekir, 1003'de (1594/95) Sivas, 1004'de (1595/96) ikinci defa Şam, 1005'de (1596/97) Erzurum, 1007'de (1598/99) üçüncü defa Şam valisi oldu. 1010'da (1601/02) Diyarbekir valiliğiyle Karayazıcı üzerine memur oldu. 1012'de (1603/04) Bosna valisi olup azilden sonra 1015' de (1606/07) Kanije beylerbeyi olup o taraflarda vefat eylemiştir. Tedbirli ve doğru idi. (II. 274)

Husrev Paşa (Koca) Kapıcıbaşı iken 1035'de (1625/26) Diyarbekir valisi oldu. 1036'da (1626/27) Abaza Mehmed Paşa'ya esir düşmekle bir gece boğularak vefat etti. (II. 274)

Husrev Paşa (Köse) Haremden çıkıp 960'da (1553) Ayntab beyi, sonra beylerbeyi, damad-ı padişâhî ve defterdar oldu. 967 (1560) tarihlerinde İran sefiri oldu. 970'de (1562/63) Diyarbekir valisi olup 978'de (1570/71) ayrıldı. Sonra 988'de (1580) Erzurum, 990'da (1582) tekrar Diyarbekir, 992'de (1584) Haleb ve 994'de (1586) Van valisi olup 995'de (1587) İran harbinde şehid oldu. Emir vermesini bilir ve tedbirliydi, serhat işlerine vâkıfdı. (II. 273)

Husrevoğlu *bak.* Hüseyin Paşa; Kurd Bey

Husrevzâde *bak.* Abdullah Paşa; Husrev Efendi

Husrevzâde I. Süleyman'ın (Kanunî) (hd 1520-1566) vezirlerinden Deli Husrev Paşa ile kardeşi Lala Mustafa Paşa'nın evlâdıdır ki, yarım asır kadar devam etmiş ve sonra sönmüştür. (IV. 689)

Huzûrî Geliboludandır. I. Selim (Yavuz) devri (1512-1520) şairlerindendir. (II. 233)

Hüdâdâd Mehmed Efendi Hekimbaşı Nuh Efendi'nin torunu ve Ebûbekir Efendi'nin oğludur. Müderris oldu ve 1167'de (1753/54) vefat etti. Kocamustafapaşa'da medfundur. (II. 270; I. 177)